Truman Capote

Soğukkanlılıkla*

Türkçesi: Ayşe Ece

4. BASKI

*SEL

SOĞUKKANLILIKLA*

TRUMAN CAPOTE, (1924-1984), küçük kasabalarda yaşlı akrabalarının yanında geçirdiği çocukluğunu anlattığı *Başka Sesler Başka Odalar* (2007) adlı romanıyla umut veren genç bir yazar olarak büyük ilgi gördü. Hayalin ve gerçeğin şiirsel bir anlatımda buluştuğu *Çimen Türküsü* (2010) adlı kısa romanıyla kendine özgü biçemini sağlamlaştırdı. Yalnız insanların hüzünlü öykülerini *Gümüş Damacana*'da (2006) bir araya getirdi. Kurmacadan çok gerçeğe dayandığı bilinen *Soğukkanlılıkla* (2004) yazarın tüm yapıtları içinde kült bir roman olma özelliğiyle ayrıcalıklı bir yere sahiptir. *Bukalemunlar İçin Müzik* (2010) ve *Yerel Renkler* (2008) adlı kitaplarında gazeteciliğe ve gezi yazarlığına karşı gittikçe artan ilgisinin izleri görülür. Yüksek sosyeteden varlıklı kişilerin portrelerini çizdiği *Kabul Edilmiş Dualar* (2008) büyük fırtına kopardı. Capote'nin arkadaşı olan ünlüler sırlarını açıkladığı için yazarı hiç affetmediler. Yazarın gençlik yıllarında yazdığı, ancak yayımlamadığı ilk romanı *Yaz Çılgınlığı* (2007) ölümünden yirmi yıl sonra okurlarla buluştu. New York'ta yaşayan genç bir kadının gizemli öyküsünü anlatan *Tiffany'de Kahvaltı* (2008) edebiyat ve sinema dünyasında kült bir yapıt olarak etkisini günümüzde de korumaktadır.
Yazarın tüm kitapları yayınevimiz tarafından yayımlanmaktadır.

AYŞE ECE, öğretim üyesi ve çevirmen. Saint-Benoît Fransız Lisesi'ni ve Boğaziçi Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık bölümünü bitirdi. Aynı bölümde yüksek lisans eğitimini, İstanbul Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı programında doktora çalışmasını tamamladı. İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmakta. Alain Bosquet, Vénus-Khoury Ghata, Truman Capote, Jean Genet, Alain de Botton, Alain Robbe-Grillet vb. yazarların yapıtlarını Türkçeye çevirdi. Nick Hornby, Javier Marias, Tzvetan Todorov vb. yazarların çeviri kitaplarını yayına hazırladı. Edebiyat çevirisi üzerine yazıları çeşitli dergilerde yer aldı. *Edebiyat Çevirisinin ve Çevirmeninin İzinde* adlı incelemesi 2010'da Sel Yayıncılık'tan yayımlandı.

*SEL YAYINCILIK / ROMAN

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 212
ISBN 978-975-570-215-5

SOĞUKKANLILIKLA
Truman Capote
Roman

Türkçesi: Ayşe Ece

Özgün Adı:
In Cold Blood

© Truman Capote, 1965
© Anatolialit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Sel Yayıncılık, 2004, 2009

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Kapak tasarımı ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Mayıs 2004
Dördüncü Baskı: Aralık 2013

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Truman Capote

Soğukkanlılıkla

DÖRT CİNAYETİN VE SONUÇLARININ GERÇEK ÖYKÜSÜ

Türkçesi: Ayşe Ece

Roman

Bizden sonra yaşayacak sevgili insan kardeşlerim,
Yüreğiniz titremesin bizi hatırlayınca.
Unutmayın, bize duyduğunuz acımanın
Çok daha fazlasını beslemektedir Tanrı bizim için.

François Villon
Asılmışlar Baladı

I

ONLARI CANLI GÖREN SON KİŞİLER

Holcomb kasabası, Batı Kansas'taki yüksek buğday tarlalarının arasındadır; Kansas'ın başka bölgelerinden olanlar bu ıssız kasabadan "o uzaklardaki yer" diye söz ederler. Colorado sınırının yüz on iki kilometre doğusundaki bu kırsal bölge, göz kamaştıran parlak mavi gökyüzü ve tertemiz havası ile insana Orta Batı'da değil de sanki Uzak Batı'daymış izlenimini verir. Buraların yerel aksanı, çiftçilerin genizden konuşmaları nedeniyle çatallı boğuk seslerle yüklüdür; erkeklerin çoğu sınır bölgelerinde giyilen dar pantolonlardan ve sivri burunlu, yüksek topuklu çizmelerden giyerler, geniş kenarlı kovboy şapkaları takarlar. Bölge o kadar düzdür ki insan çevresine baktığında çok geniş bir alana yayılmış tarlaların ve çiftliklerin tamamını görür; buraya yolculuk eden biri, bölgeye varmadan çok önce atları, sığır sürülerini, manzaranın ortasında Yunan tapınakları gibi zarifçe yükselen beyaz tahıl ambarlarını seçebilir.

Holcomb kasabası da çok uzaklardan görünür. Aslında görülecek fazla bir şey de yoktur: Santa Fe demiryolu raylarının etrafında gelişigüzel sıralanmış bir grup bina, güneyde Arkansas (buralarda Ar-kan-sas diye heceler birbirinden tam olarak ayrılarak telaffuz edilir) nehrinin kahverengi akan bir kolu, kuzeyde 50 no'lu otoyol, doğuda ve batıda ise geniş çayırlar ve buğday tarlaları ile çevrelenmiş sıradan, küçücük bir kasaba. Yağmur yağdıktan ve karlar eridikten sonra çıplak ampullerin aydınlattığı, zemini düzeltilmemiş, adsız sokakları kaplayan kalın toz tabakalarının yerini iğrenç bir çamur alır. Kasabanın bir ucunda sade bir görüntüsü olan, eski kerpiç bir bina görülür, bu binanın çatısında üzerinde DANS yazan neonlu bir tabela vardır, ancak dans etmeye gelen olmadığı için bu tabelanın ışıkları yıllardır sö-

nüktür. Hemen bu binanın yakınında artık anlamını yitirmiş bir tabelası olan başka bir bina daha vardır. Kirli penceresinin kenarına çakılmış tabelada, bir zamanlar sarı olan, ama artık yaldızları parça parça dökülmüş harflerle HOLCOMB BANKASI yazılıdır. Banka 1933'te kapatılmış, kasaların bulunduğu odalar da apartman dairelerine dönüştürülmüştür. Burası kasabadaki iki apartmandan biridir, diğeri de okuldaki öğretmenlerin birçoğu burada oturduğundan "Öğretmenevi" denilen köhne, büyük bir evdir. Bu iki apartman dışında Holcomb'daki evlerin çoğu tek katlı, önünde verandası olan, ahşap çiftlik evleridir.

İstasyonun altındaki yıkık dökük postanenin müdiresi, deri ceket, kot pantolon ve kovboy çizmeleri giyen sıska bir kadındır. İstasyon, dökülmüş sarı boyasıyla melankolinin ta kendisi gibi görünür. Chief, Super-Chief ve El Capitan adlı ünlü ekspres trenler her gün buradan geçer, ama hiçbir zaman durmazlar. Yolcu trenleri de durmaz, yalnızca arada bir yük trenleri durur. Yukarıdaki otoyolda iki benzin istasyonu vardır; biri aynı zamanda az sayıda ürün satan bir bakkaldır, diğerinde ise bir kafe vardır. Hartman'ın Kafesi'nin sahibi olan Bayan Hartman, müşterilerine sandviç, kahve, meşrubat ve düşük alkollü bira sunar (Kansas'ın diğer bölgelerinde olduğu gibi Holcomb'da da yüksek alkollü içki satışı yasaktır).

Kasabada başka da bir şey yoktur. Ama bir de Holcomb Okulu'ndan da söz etmek gerekir; göz alıcı bir görünümü olan bu bina, burada yaşayanların fiziksel görüntülerinin ardında gizlenen bir özelliği ortaya çıkarır: Çocuklarını nitelikli öğretmenlere sahip, bu modern ve "birleşik" (anaokulundan lise sona kadar her sınıf vardır, sayısı üç yüz altmışı bulan öğrencileri servis araçları okula getirip götürür, öğrencilerin bazıları yirmi beş kilometre uzaktan gelirler) okula gönderenlerin çoğu zengin insanlardır. Çoğunluğu çiftçi olan bu insanların kökenleri birbirinden çok farklıdır, Alman, İrlandalı, Norveçli, Meksikalı ve Japon kanı taşıyanlar vardır. Sığır ve koyun yetiştirir, tarlalarına buğday, çavdar, yemlik tohum ve şeker pancarı ekerler. Çiftçilik hep riskli bir meslek olmuştur; Batı Kansas'taki çiftçiler kendilerini "doğuştan kumarbaz" olarak nitelerler, çünkü çok düşük bir yağış oranı

(yıllık ortalama yağış oranı kırk altı santimetre küptür) ile yetinmek ve can sıkıcı sulama sorunları ile uğraşmak zorundadırlar. Ancak son yedi yıl, bu bölge için çok şanslı bir dönem oldu; kuraklık yaşanmadı ve iyi bir hasat elde edildi. Holcomb'un da bağlı olduğu Finney Bölgesi'ndeki çiftçiler kazançlı bir dönem geçirdiler; yalnızca çiftçilikten değil, zengin doğal gaz kaynaklarının işletilmesinden de para kazandılar ve tüm bu kazançların yansımaları, yeni okul binasında, çiftlik evlerinin iç dekorasyonunda ve yüksek buğday yığınları ile ağzına kadar dolu ambarlarda görüldü.

1959 yılının Kasım ayının ortalarındaki o güne dek çok az Amerikalının (hatta çok az Kansaslının) Holcomb diye bir yerin varlığından haberi vardı. Tıpkı nehrin suları, otoyoldaki motosikletliler ve Santa Fe raylarında hızla yol alan sarı trenler gibi beklenmedik bir olay kılığına bürünmüş trajedi de buraya hiç uğramamıştı. Kasabanın iki yüz yetmiş sakini, yaşamlarının böyle geçmesinden mutluydular; çalışmak, avlanmak, televizyon izlemek, okulun düzenlediği sosyal etkinliklere, koro çalışmalarına ve 4-K kulübünün toplantılarına katılmaktan ibaret olan, sıradan bir yaşam sürmek onlar için hoş bir şeydi. Ama Kasım ayındaki o Pazar gününde sabahın çok erken saatlerinde, olağan Holcomb gecelerinde duyulan seslere (çöl tilkilerinin tiz inleme sesleri, rüzgârda yuvarlanan yabani ot yığınların çıkardığı hışırtı ve tren düdüklerinin gittikçe uzaklaşıp zayıflayan çığlıkları) bazı yabancı sesler karıştı. Sonuç olarak altı insanın yaşamını noktalayan dört el ateş sesini, uykuya dalmış Holcomb sakinlerinden hiçbiri duymadı. Ancak kapılarını hemen hemen hiç kilitlemeyecek kadar birbirine güvenen kasabalılar, daha sonra bu sesleri hayal dünyalarında birçok kez duydular. Bu korkunç patlama sesleri, kasabalıların yüreğine kuşku tohumları ekti ve artık eski komşular birbirlerine garip davranmaya, hatta birbirlerini yabancı olarak görmeye başladılar.

River Valley Çiftliği'nin sahibi Herbert William Clutter kırk sekiz yaşındaydı, kısa bir süre önce sigorta poliçesi için muayene olmuş ve hiçbir sağlık sorunu olmadığını öğrenmişti. Çerçevesiz gözlük takmasına ve bir yetmiş ikiden biraz kısa olan boyunun ancak ortalama erkek uzunluğunu tutturmasına rağmen Bay Clutter, güçlü bir erkek fiziğine sahipti. Omuzları geniş, saçları hâlâ simsiyah, çenesi köşeliydi; kendine güvenen bir ifadeye sahip olan yüzünün rengi, sağlıklı bir gencinkinden farksızdı ve ceviz kabuklarını kıracak kadar sağlam ve lekesiz dişlerinde hiç eksik yoktu. Ziraat üzerine eğitim aldığı Kansas Devlet Üniversitesi'nden mezun olduğu gün olduğu gibi bugün de tam altmış sekiz kilo idi. Holcomb'un en zengin adamı olacak kadar zengin değildi; kasabanın en zengini, River Valley Çiftliği'nin yakınlarındaki çiftliğin sahibi Bay Taylor Jones'du. Ancak Bay Clutter, kasabanın en tanınmış kişisiydi; aslında yalnızca Holcomb'da değil Garden City'de de onu herkes tanırdı; inşaatı için sekiz yüz bin dolar harcanan ve kısa bir süre önce tamamlanan, Garden City'deki Birinci Metodist Kilisesi'nin yapımı için kurulan komitenin başkanlığını yapmıştı. Halen Kansas Çiftlikleri Birliği'nin başkanlığını yürütmekteydi ve Orta Batı'daki kasabalarda tarımla uğraşan herkesin saygı duyduğu bir isimdi. Eisonhower'ın başkanlığı döneminde Federal Çiftlik Kredi Komitesi'nin üyelerinden biri olduğu için Washington çevresinde de tanınırdı.

Yaşamdan ne istediğini her zaman çok iyi bilen Bay Clutter, istediklerini büyük ölçüde elde etmişti. Sol elinin bir zamanlar bir tarım makinesinin ağzına sıkışan parmağında sade, altın bir yüzük vardı. Bu yüzük, görür görmez evlenmeyi aklına koyduğu kız ile yirmi beş yıllık evliliğinin simgesiydi. Üniversiteden bir arkadaşının kız kardeşi olan, çekingen, narin ve dindar Bonnie Fox ondan üç yaş küçüktü. Ona dört çocuk verdi: üç kız ve en son olarak da bir oğlan. En büyük kızları Eveanna evlendi ve artık kocası ve on aylık oğlu ile beraber Kuzey İllinois'da yaşıyor; ama Holcomb'a ailesini görmeye sık sık geliyor. Tam da bu sıralarda, on beş gün içinde Eveanna'nın ailesi ile beraber Holcomb'a gelmesi bekleniyor; çünkü Bay Clutter ile karısı, tüm

Clutter'ların bir araya geleceği kalabalık bir Şükran Günü yemeği vermeyi planlıyorlar. Clutter'ların kökenleri Almanya; buraya 1880'de gelen ilk göçmenin adı o zamanlar yazıldığı şekliyle Klotter'di. Yemeğe yaklaşık elli akraba davet edilmişti; içlerinde Florida, Palatka kadar uzak yerlerden gelecek olanlar vardı. Eveanna'nın küçüğü olan Beverly de artık River Valley Çiftliği'nde oturmuyor; Kansas eyaletinin Kansas City kentinde hemşirelik eğitimi alıyor. Beverly babasının da gönülden onayladığı genç bir biyoloji öğrencisi ile nişanlı; Noel haftasında yapılması planlanan düğün için davetiyeler çoktan basıldı. River Valley Çiftliği'nde çocuklardan yalnızca ikisi yaşıyor: on beş yaşında olmasına rağmen babasının boyunu geçmiş olan Kenyon ve erkek kardeşinden bir yaş büyük olan, kasabanın gözbebeği Nancy.

Bay Clutter'ın ailesi ile ilgili tek bir endişesi vardı; karısının sağlık durumu onu üzüyordu. Karısı biraz "gergin"di, "küçük buhranlar" geçiriyordu; Bonnie Clutter'a yakın olanların onun sağlık durumundan yumuşak bir ifade ile söz etmek için seçtikleri sözcükler bunlardı: "gerginlik" ve "küçük buhranlar." "Zavallı Bonnie'nin çektiği acılar", başkalarından saklanmıyordu, son altı yıldır sık sık psikiyatrları ziyaret ettiğini herkes biliyordu. Bay Clutter'ın yaşamının bu gölgeli alanının üzerinde de güneş birden geçtiğimiz günlerde parladı. Bayan Clutter sık sık dinlenmeye gittiği, Wichita'daki Wesley Tıp Merkezi'nde iki hafta kaldıktan sonra geçen çarşamba eve dönmüş ve kocasına pek de inandırıcı olmayan haberler getirmişti: Tıbbi raporlarda, en sonunda çektiği acının beyninden değil, omurgasından kaynaklandığı açıklanmıştı; bu durumda onun sorunu tamamen fizikselди, her şey yerinden oynamış bir omur yüzündendi. Ameliyat olması gerekiyordu kuşkusuz ve sonra "eski Bonnie" olacaktı. Tüm o gerginliğin, odaya kapanmaların, kilitli kapıların ardında yastığa yüzünü gömüp hıçkırarak ağlamaların nedeni işlevini yerine getirmeyen bir omurga parçası mıydı? Eğer öyleyse Bay Clutter, Şükran Günü yemeğinde konuşmasını yaparken duasını saf minnettarlık duygularının eşliğinde edecekti.

Bay Clutter için gün genellikle sabah altı buçukta başlar; çiftlik çalışanlarından Vic Irsik'in iki oğlunun konuşma seslerini ve

taşıdıkları süt kovalarının birbirine çarpıp çınlamalarını duyunca uyanır. Ama bugün Vic Irsik'in oğullarının süt kovalarını bırakıp uzaklaşmalarını dinleyerek yatakta biraz daha kaldı; çünkü dün gece, ayın on üçüne denk gelen Cuma gecesi eğlenceli, ancak bir o kadar da yorucu bir gece olmuştu. Bonnie, sanki yakın bir zamanda tamamen normal biri olacağının işaretlerini vermek için eski gücüne kavuşmuş gibi görünüyordu; dudaklarına ruj sürmüş, saçlarını özenli bir şekilde taramış, yeni bir elbise giymiş ve Holcomb Okulu'ndaki öğrencilerin gösterisini, Nancy'nin Becky Thatcher'ı oynadığı, *Tom Sawyer*'ı birlikte izlemek için ona eşlik etmişti. Bonnie'yi tekrar toplumsal etkinliklerde görmek onu mutlu etmişti; Bonnie gergindi, ama gülümsemesini yüzünden hiç eksik etmeden insanlarla sohbet etti. Her ikisi de Nancy ile gurur duymuşlardı, sahnede çok iyiydi, hiçbir repliğini unutmamıştı ve Bay Clutter'ın kuliste onu kutlarken söylediği gibi çok güzeldi: "Çok güzel görünüyorsun, tatlım. Gerçek bir Güneyli güzel gibi." Bu sözleri duyan Nancy, Güneyli güzel bir kız gibi davranmış ve elbisesinin kabarık eteklerini tutup reverans yaparak Garden City'ye gitmek için izin istemişti. Eyalet Tiyatrosu'nda ayın on üçüne denk gelen Cuma günleri saat on bir buçukta sahnelenen, *özel* bir "Hayalet Şovu" vardı ve *bütün* arkadaşları orada olacaktı. Bay Clutter genellikle böyle şeylere izin vermezdi. Kesin kuralları vardı; Nancy ile Kenyon, hafta içi günlerde akşam en geç saat onda, Cumartesileri ise on ikide evde olmak zorundaydılar. Ama bu akşamki güzel gösterinin hâlâ etkisinde olduğundan Nancy'ye hayır diyemedi. Nancy gece eve geldiğinde saat neredeyse ikiydi. Nancy'nin gelişini duymuş ve çok âdeti olmadığı halde sesini yükselterek onu yanına çağırmıştı. Ona söylemek istediği, kırıcı olabilecek şeyler vardı aklında; kızdığı şey, aslında eve bu kadar geç gelmesi değil, onu eve bırakanın, okul basketbol takımının yıldızlarından, Bobby Rupp adlı delikanlı olmasıydı.

Bay Clutter, Bobby'yi severdi, henüz on yedi yaşında olmasına rağmen Bobby'nin davranışlarının güvenilir, kibar, olgun bir erkekten farksız olduğunu düşünürdü. Nancy'nin, üç yıl önce erkek arkadaşları ile "dışarı çıkma"sına izin verilmişti; ancak

Nancy herkesin ilgisini çeken, güzel bir kız olmasına rağmen bu süre boyunca Bobby'den başkası ile çıkmamıştı. Bay Clutter, gençler arasında çift olmanın, "aynı kişiyle beraber olmanın" ve "nişan yüzüğü" takmanın moda olduğunu anlayınca önceleri bu ilişkiye sesini çıkarmamıştı. Ancak kısa bir süre önce bir rastlantı sonucu kızı ile Rupp'ların oğlunu öpüşürken yakalayınca bu konuda bir şeyler yapmanın zamanı geldiğini düşünmüştü. Nancy'ye "Bobby ile bu kadar sık görüşmeyi" kesmesi gerektiğini ve daha sonra birden kopmaktansa şimdi yavaş yavaş buluşmaları azaltarak ayrılmanın daha az acı vereceğini söylemişti. Nasıl olsa Nancy'ye de dediği gibi bir gün ayrılmaları kesinlikle gerekiyordu. Rupp ailesi Roma Katoliklerindendi, Clutterlar ise Metodistlerdi. Bu durum, Nancy ile bu çocuğun kendi aralarında yapacakları evlenme planlarını suya düşürmek için yeterli bir nedendi. Nancy, Bay Clutter'ın bu söylediklerini anlayışla karşılamış ve iyi geceler dilemeden önce babasına Bobby ile daha az görüşeceğine dair söz vermişti.

Genellikle gece on birde yatak odasına çekilen Bay Clutter, dün gece geç bir saatte uykuya daldı. Bu nedenle 14 Kasım 1959 günü uyandığında saat yediyi geçmişti. Karısı hep çok geç kalkardı. Bay Clutter'ın traş olurken, duş alırken, iki yanında deri şeritler bulunan pantolonunu, sığır sürüsü sahiplerinin giydiği tür deri ceketini ve yumuşak deriden yapılmış çizmelerini giyerken karısını uyandırmamak için ses çıkarmamaya özen göstermesi gerekmiyordu; çünkü karısı ile aynı odada yatmıyorlardı. Bay Clutter yıllardır iki katlı, on dört odalı, yapımında tahta ve tuğlanın birlikte kullanıldığı bu çiftlik evinin giriş katındaki büyük yatak odasında yalnız yatıyordu. Ancak Bayan Clutter giysilerini bu odadaki dolaplarda tutuyor, odanın hemen bitişiğindeki mavi fayanslı, beyaz taşlı banyodaki dolaplara da mutlaka bir iki makyaj malzemesini ve çok sayıda ilacını koyuyordu. Bayan Clutter, uzun zamandır ikinci katta, Nancy ile Kenyon'ın odalarının yanındaki Eveanna'nın eski yatak odasında yatıyordu.

Evin mimari planının büyük bir bölümünü Bay Clutter çizmişti; duyarlı, ağırbaşlı, ama dekorasyon konusunda biraz acemi

bir mimarın elinden çıkmışa benzeyen ev, 1948'de inşa edilmiş ve kırk bin dolara mal olmuştu (Şu anki değeri altmış bin dolardı). Karaağaçların gölgesinde uzanan dar bir toprak yolun ucunda, bakımlı Bermuda çimleri ile kaplı yemyeşil bir alanın ortasında yükselen, beyaz boyalı güzel evden Holcomblular gözlerini alamazlardı, birbirlerine sık sık evi gösterip güzelliğini överlerdi. Evin içine girince ise cilalanmış, pırıl pırıl döşemelerin parlaklığını vişne çürüğü rengi ile bastıran halı dikkat çekiyordu; oturma odasında arasından parlak renkte iplerin geçtiği, yuvarlak desenleri olan bir kumaşla kaplanmış, modern bir çizgisi olan kocaman bir kanepe vardı; odanın yemek için ayrılan bölümünde ise mavi beyaz plastikle kaplı bir masa göze çarpıyordu. Bay ve Bayan Clutter'ın dekorasyon zevki, evlerinin içleri büyük ölçüde birbirine benzeyen komşularınınki gibi, bu mobilyalardan ibaretti.

Ev işleri için yalnızca hafta içi günlerde gelen bir kadın vardı; karısı hastalandıktan ve büyük kızları evden ayrıldıktan sonra Bay Clutter başka bir yardımcı daha tutmamış, yemek pişirmeyi öğrenmek zorunda kalmıştı. Evde pişen yemekler ya Nancy'nin ya da Bay Clutter'ın elinden çıkıyordu, ancak Nancy bu işi daha sık üstleniyordu. Bay Clutter daha çok basit yemekleri yapmayı seviyordu: Kansas'taki hiçbir ev kadını kabarık, tuzlu ekmek pişirmekte onun eline su dökemezdi, hayır kurumlarına yardım etmek için düzenlenen toplantılarda da en çabuk onun ünlü hindistan cevizli kurabiyeleri tükeniyordu. Ama kendisi yemek yemeye çok düşkün değildi; çiftçi arkadaşlarının tam tersine sabahları zengin bir kahvaltı etmek yerine çok az bir şeyler yerdi. O sabahki kahvaltısı bir bardak süt ile bir elmadan oluşuyordu; ne kahve, ne de çay içtiği için güne soğuk bir midəyle başlardı. Kahve ve çay içmemesinin nedeni, etkisi ne kadar az olursa olsun, uyarıcı maddelerin kullanılmasına kesinlikle karşı olmasıydı. Sigara içmiyordu, içkiye de elini sürmezdi; hayatı boyunca viskinin tadına bile bakmamıştı. İçki içen insanlarla birlikte olmaktan kaçınırdı, bu durum beklendiği gibi Bay Clutter'ın çevresini daraltmamıştı; çünkü onun çevresindekilerin çoğu Garden City'deki Birinci Metodist Kilisesi'ne bağlıydı ve bin yedi yüz ki-

şiyi bulan bu gruptakilerin hemen hemen hepsi yemek ve içki konularında en az Bay Clutter kadar dikkatliydi. Kişisel görüşlerinden dolayı insanların üzerinde rahatsız edici bir etki yaratmaktan kaçınan Bay Clutter, kendi çevresi dışındakilere yasaklardan hiç hoşlanmayan, özgürlükçü biriymiş gibi görünmek için çaba harcardı. Ancak aile bireyleri ve River Valley Çiftliği'nde çalışanlar, onun kurallarına uymak zorundaydılar. Çiftlikte çalışmak isteyenlere ilk sorduğu soru şuydu: "İçki içer misin?" Karşısındaki kişi bu soruyu "Hayır" diye yanıtlasa bile, iş sözleşmesine çalışanın "içki içtiği" saptandığı an sözleşmenin feshedileceğine dair bir maddeyi kesinlikle eklerdi. Bu bölgede tarımı başlatan ilk çiftçilerden yaşlı Bay Lynn Russell, arkadaşı Bay Clutter'a bir gün şöyle demişti: "Herb, hiç acıman yok senin. Çalışanlarından birini içki içerken yakalarsan eminim hemen onu kovarsın. Ama o adamın açlıktan kıvranan ailesini aklına bile getirmezsin." Bu sözler belki de bir işveren olarak Bay Clutter'a yapılmış tek eleştiriydi. Sakin tavrı ve yardımseverliği ile tanınan Bay Clutter'ın çalışanlarına iyi ücret ödediğini ve onları sık sık ek ücret ile ödüllendirdiğini herkes bilirdi. Kimi zaman sayısı on sekize çıkan çiftlik çalışanları, işverenlerinden hiç şikâyetçi olmazlardı.

Sütünü içtikten ve koyun postu astarlı kepini taktıktan sonra Bay Clutter, elinde elması ile sabah havanın nasıl olduğunu görmek için dışarı çıktı. Tam yürüyüşe çıkılacak bir hava vardı dışarda: Pırıl pırıl gökyüzünden bembeyaz güneş ışıkları toprağa düşüyor, karaağaçlarda kalan son yaprakları koparmamaya özen gösteriyormuş gibi onları hafifçe titreten, doğudan gelen bir rüzgâr hışırtılar eşliğinde yumuşakça esiyordu. Batı Kansaslılar için sonbahar en güzel mevsimdi, diğer mevsimlerin yaptıkları kötülükleri siliyor, onları ödüllendiriyordu. Kışları sert Colorada rüzgârları eser, insanın beline kadar yükselen kar, koyunların telef olmasına neden olur; bahar gelince her yerde karlardan oluşan çamur birikintileri görülür ve etrafı kalın bir sis tabakası kaplar; yazları ise kargalar bile sığınmak için bir gölge kırıntısı ararlar ve sonsuzluğa kadar uzanırmış gibi görünen sarımsı buğday başakları güneşte yanıp kavrulur. Eylül'den sonra genellikle

Noel'e kadar süren bir pastırma yazı yaşanır. Bay Clutter, pastırma yazının yaşandığı bugün havayı incelerken yanına koli kırması olan köpekleri geldi ve birlikte arazideki üç barakadan birinin yanında yer alan, içinde sığırların ve koyunların bulunduğu, etrafı çitle çevrili alana doğru yavaşça yürüdüler.

Üç barakadan büyük ve prefabrik olanı ağzına kadar ekinle doluydu; ötekinde ise etrafa keskin kokular saçan, kahverengi tahıl ürünleri depolanmıştı, bu ürünler yüz bin dolar değerindeydi. Bu rakam, Bay Clutter'ın Bonnie Fox ile evlenip Kansas'ın Rozel kentinden Garden City'ye taşındığı yıl olan 1934'teki toplam yıllık gelirinden neredeyse kırk bin dolar fazlaydı. O zamanlar Finney Bölgesi Tarım Müdürü'nün asistanı olarak çalışıyordu. Kendisinden beklenen şekilde yedi yıl sonra müdürlüğe terfi etmişti. Müdürlük yaptığı 1935-1939 yılları arasında, beyazların gelip yerleştiği günlerden beri üzerine hiçbir şey ekilmemiş, toz toprak halindeki araziyi tarıma uygun hale getirmek için uğraştı. Tarım alanındaki son gelişmeler üzerinde bilgi sahibi olan, genç uzman Herb Clutter, hükümet görevlileri ile bu topraklardan bir şey çıkmayacağını düşünüp, umutsuzluğa kapılan çiftçiler arasındaki görüşmelerde arabuluculuk rolünü başarı ile üstlendi. Çiftçiler kısa bir zaman içinde işini çok iyi bildiği her halinden belli olan, bu hoş genç adamın iyimserliğinden ve eğitiminden yararlanabileceklerini gördüler. Ama Herb Clutter halinden hoşnut değildi; bir çiftçinin oğluydu ve bir gün kendisine ait topraklarının olmasını istiyordu. Bu hayalini gerçekleştirmek için dört yıl sonra Tarım Müdürlüğü'nden istifa etti ve borç alarak River Valley Çiftliği'nin ("Nehir Vadi Çiftliği" anlamına gelen bu ismi neden seçtiğini anlamak mümkün değil; araziden Arkansas nehrinin kıvrımları geçtiği için "Nehir" ismini kullanmak istemiş olabilir, ama vadiyi çağrıştıracak herhangi bir görüntü kesinlikle yoktu bu topraklarda) temelini atacak araziyi kiraladı. Finney Bölgesi'ndeki muhafazakâr çiftçiler, Herb Clutter'ın bu girişimini "göster bakalım oğlum bize neler yapabileceğini" diyen bakışlarla, alaycı bir ifade ile karşıladılar. Oldum olası genç Tarım Müdürü'nü kızdırmaya bayılırlardı, onun tarım konusunda üniversite eğitimi almış olması ile dalga geçmekten

kendilerini alamazlardı: "Tamam Herb, söylediğin her şey doğru. Başkalarının toprağına ne ekilmesi gerektiğini gayet iyi biliyorsun. 'Bunu ekin, şunu taraçalarda yetiştirin' demek kolay. Ama toprak kendinin olunca işin rengi değişir." Çiftçiler, Herb Clutter'ı ne kadar hafife aldıklarını genç girişimci başarılı olduğunda anladılar. Herb Clutter, bu başarısını büyük ölçüde günde on sekiz saat toprağını ekip biçmekle uğraşmasına borçluydu. Ancak çiftçilerin başına gelen talihsiz olaylardan o da payını aldı: buğday ektiği tarlalar iki yıl ürün vermedi, aniden çıkan bir tipide yüzlerce koyunu telef oldu. On yıl sonra Bay Clutter, sekiz yüz dönümden büyük bir arazinin sahibiydi ve kiraladığı üç bin dönümlük arazinin tamamına da farklı tarım ürünleri elde etmek üzere tohumlar ekmişti. Meslektaşları onun "işlerini çok kısa bir zamanda büyüttüğünü" söylüyorlardı. Çiftliğin en önemli gelir kaynakları buğday, çavdar ve yemlik tohumdu. Koyun ve özellikle sığır sürüleri de çiftliğin gelir kaynaklarından biriydi. Yüzlerce Hereford türü sığırın boynunda "Clutter" damgası vardı. Etrafı çitle çevrili dar alan, hasta öküzler için ayrılmıştı. Bunlardan başka çiftlikteki hayvan nüfusu, sütleri için beslenen birkaç inek, Nancy'nin kedileri ve ailenin gözbebeği olan, Babe'den oluşuyordu. Yaşlı ve şişman bir at olan Babe, geniş sırtına zıplayan üç dört çocuğu, hiç karşı koymadan çiftlikte sakince gezdirirdi.

Bay Clutter elmasının çöpünü Babe'e yedirirken çitlerle çevrili alandaki ot yığınlarını düzenleyen Alfred Stoecklein'a "Günaydın" dedi. Çiftlikte yaşayan tek çalışan olan Alfred Stoecklein, karısı ve üç çocuğu ile beraber, Clutter'ların evi ile arasında yüz adımlık bir mesafe olan evde otururdu. Clutter'ların, Stoecklein ailesi dışındaki en yakın komşularının evi bir kilometre uzaktaydı. İnce bir yüzü ve iri, sarı dişleri olan Stoecklein, Bay Clutter'a seslendi: "Bugün yapmamı istediğiniz özel bir şey var mı? Dün gece çocuklardan biri hastalandı da, en küçük kız. Bütün gece annesi ile zavallı bebeğin başındaydık. Onu doktora götürmeyi düşünüyorum bugün." Bay Clutter, Stoecklein'ın üzüntüsünü paylaştığını ve hemen çocuğunu hastaneye götürebileceğini söyledi ve karısı ile kendisinin onlara yardımcı olmak için ne gereki-

yorsa yapmaya hazır olduklarını ekledi. Hasat sonrası olduğu için sapsarı bir renge bürünüp güneşte parıldayan güneydeki tarlalara doğru, önünde koşturan köpeğin eşliğinde yürümeye koyuldu.

Nehir de arazinin güneyindeydi, hemen nehrin kenarında meyve ağaçları (şeftali, armut, kiraz ve elma) ile kaplı bir bahçe göze çarpıyordu. Buralıların anlattığı bir hikâyeye göre elli yıl önce bir oduncu Batı Kansas'taki bütün ağaçları on dakikada kesebilirmiş. Bugün bile kavaklardan, karaağaçlardan ve kaktüsler kadar susuzluğa dayanıklı birkaç bodur ağaçtan başka ağaca pek rastlanmaz. Bay Clutter'ın sık sık söylediği gibi bu bölgenin yağmura ihtiyacı vardır: "Biraz daha yağmur yağsa burası gerçek bir cennet olur." Bay Clutter, nehrin kenarına ektiği meyve ağaçlarının tohumları ile yağmur sorununu yok sayıp, düşlerindeki elma kokulu, yemyeşil cennetin bir parçasını bu topraklar üzerinde yaratmaya soyunmuştu. Karısı bir gün dayanamayıp "Kocam bu ağaçlarla çocuklarıyla ilgilendiğinden daha fazla ilgilenir" demişti. Holcomb'da yaşayan herkes, havada bozulan bir uçağın şeftali ağaçlarının üzerine düşmesinin Bay Clutter'ı nasıl sinirlendirdiğini anımsar: "Herb, sinirden çılgına dönmüştü. Daha uçağın pervanesi dönerken koşup pilotu mahkemeye vermişti."

Meyve bahçesinin içinden geçtikten sonra Bay Clutter, nehir boyunca yürümeye devam etti. Burada sığlaşan nehrin üzerinde bir sürü adacık vardı. Akıntının şiddetli olduğu dönemlerde buraya taşınan kumlar ile nehrin kenarı bir plajdan farksız olurdu. Çok önceleri havanın sıcak olduğu, dini tatil olan Pazar günlerinde, Bonnie'nin "çevresinde olup bitene duyarlı olduğu" o eski günlerde, buraya piknik sepetleriyle gelir, tüm öğleden sonrayı ellerindeki oltaların titremesini bekleyerek, keyifle geçirirlerdi. Bay Clutter'ın arazisinden yabancılar pek geçmezdi; çünkü otoyoldan yaklaşık iki kilometre uzaklıktaki bu araziye ulaşmak için karanlık patikalardan geçmek gerekirdi, burası bir yabancının yolunu şaşırıp geleceği bir yer değildi. Ancak o gün karşısına aniden bir grup yabancı çıktı, köpek birden hırlayarak onlara doğru koşmaya başladı. Teddy ismindeki köpekleri yabancı biri-

ni gördüğünde böyle yapardı. Dikkatli bir koruma köpeği olmasına ve kıyameti koparacak kadar sesli havlamasına rağmen Teddy'nin bir kusuru vardı: Bir tüfek gördüğü an kafasını indirir, kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırırdı. Şu anda da tam bunları yapıyordu, çünkü araziye izinsiz girenlerin ellerinde tüfekleri vardı. Teddy'nin neden tüfek görünce böyle yaptığını kimse bilmiyordu, aslında hayvanın geçmişi ile ilgili hiçbir şey bilmiyorlardı. Kenyon yıllar önce bulup çiftliğe getirmişti onu. Araziye girenler, Oklahoma'dan gelen sülün avcılarıydı. Kansas'ta Kasım ayları sülün avlamak için en ideal zaman olduğundan bugünlerde komşu eyaletlerden gelen avcılar Kansas topraklarında cirit atarlar. Geçen hafta da ekose şapkalı avcılar, tohumlarla beslenip şişmanlamış kuşları avlayıp ellerindeki torbalara doldurmuş, sararmış arazilerden geçerek evlerine dönmüşlerdi. Avcılar, kuş avlamak için davetsiz girdikleri arazinin sahibine geleneklere göre belli bir ücret öderlerdi. Oklahomalı avcılar Bay Clutter'a arazisinde avlanmak için para vermeyi önerince Bay Clutter gülerek şöyle dedi: "Göründüğüm kadar fakir biri değilim. Girin içeri ve istediğiniz gibi avlanın." Sonra bugünün yaşamının son günü olacağını bilmeden, kepinin kenarına dokunup avcıları selamlayıp her günkü işlerine başlamak için eve doğru yürümeye koyuldu.

Little Jewel adlı kafede kahvaltı eden genç adam da tıpkı Bay Clutter gibi hiç kahve içmezdi. Sabahları meyveli soda içerdi. "Afyonunu patlatmak" için üç aspirin, soğuk meyveli soda ve birini söndürüp diğerini yaktığı Pall Mall sigaraları yeterliydi. Masaya yaydığı, kenarında Phillips 66 yazısı bulunan, Meksika haritasını meyveli sodasını yudumlayıp, sigara içerek inceliyordu; bir arkadaşını bekliyordu, arkadaşı henüz ortalıkta gözükmediği için endişelenmişti. Pencereden küçük kasabanın sessiz sokağına baktı, bu sokağı yaşamında ilk kez dün görmüştü. Dick hâlâ ortalıkta yoktu. Ama birazdan geleceğinden emindi, ne de olsa buluşmalarını Dick istemişti, Dick'in planladığı "vurgun" için bir

araya gelmeleri gerekiyordu. Vurgundan sonra ver elini Meksika. Önündeki harita yırtık pırtıktı, o kadar çok katlanıp açılmıştı ki bir güderi parçası gibi yumuşacık olmuştu. Kaldığı otel odasının bir köşesine buna benzer onlarca haritayı yığmıştı; Amerika'daki her eyaletin, Kanada'nın iç bölgelerinin, Güney Amerika'daki her ülkenin açılıp katlanmaktan eprimiş bir haritası vardı bu yığının içinde. Genç adamın kafasında sürekli çıkmayı planladığı yolculuklar vardı; aslında bu planların çoğunu da uygulamış, Alaska, Hawai, Japonya ve Hong Kong'a gitmişti. Şimdi ise aldığı bir mektuptaki "vurgun" davetini kabul ettiği için buradaydı, bu dünyada sahip olduğu her şeyi alıp buraya gelmişti: mukavva bir bavul, bir gitar ve kitaplar, haritalar, şarkı sözleri, şiirler, eski mektuplarla dolu, iki yüz elli kilogram ağırlığında iki büyük kutu. (Bu "sandık" büyüklüğündeki kutuları görünce Dick'in şaşkınlıktan ağzı açık kalmıştı. "Perry, sen bir kaçıksın! Bu çöpleri gittiğin her yere taşıyor musun?" Perry ise onu şöyle yanıtlamıştı: "Hangi çöpten bahsediyorsun? O kitaplardan her birine en az otuz dolar verdim ben.") İşte şimdi Kansas'ın küçük Olathe kasabasındaydı. Dört ay kadar kısa bir süre önce Eyalet Şartlı Salıverme Komitesi'ne, ardından da kendisine Kansas eyaletine ayak basmayacağına söz verdiği düşünülürse, bugün burada olması biraz garipti. Buna çok kafasını takmıyordu, çünkü ne de olsa uzun süre kalmayacaktı burada.

Haritada bir sürü yer ismi tükenmez kalemle daire içine alınmıştı. Bunlardan biri de COZUMEL'di. Yucatan açıklarındaki bu adayla ilgili bir erkek dergisinde şunları okumuştu: "Çıkarın giysilerinizi, gülümseyin; bu adada krallar gibi yaşayabilir, canınızın istediği kadınla ayda elli dolara beraber olabilirsiniz!" Aynı dergide bu adayı tanıtmak için yazılmış başka çekici cümleleri ezberlemişti bile: "Cozumel, toplumsal, ekonomik ve siyasi baskılardan yılmış olanlar için tam bir cennet; bu *adada* hiçbir resmi görevli mahremiyetinize müdahale edemez." "Papağanlar yumurtalarını bırakmak için her yıl karşı kıyıdan havalanıp buraya gelirler." ACAPULCO, onun için sualtı avı, kumarhaneler, ilgiye muhtaç, zengin kadınlar demekti; SİERRA MADRE altın ile eşanlamlıydı ona göre, sekiz kez izlediği *Sierra Madre Hazine-*

si adlı filmi anımsatıyordu ona hep. (Bogart'ın en iyi filmiydi, altın arayan yaşlı adamı oynayan Walter Huston da çok iyiydi. O yaşlı adamı babasına benzetiyordu. Dick'e söylediği doğruydu: Altın aramakta usta olan babası ona bu işi öğretmişti, işin tüm inceliklerini *biliyordu*. Dick ile beraber iki yük katırı satın alıp, Sierra Madre'de altın aramak iyi bir fikirdi, şanslarını orada deneyebilirlerdi. Hayallere hiçbir zaman kapılmayan Dick bu teklifi duyunca şöyle demişti: "Yine uçtun hayatım. Ben bu filmi daha önce gördüm. Sonunda filmdeki herkes kafayı yer. Toz toprak içinde, sivrisinekler ve sıtma belasıyla uğraşırlar. En sonunda altını bulduklarında ne olmuştu, hatırla bakalım. Sert bir rüzgar çıkıp ellerindeki toz altını uçurmuştu.") Perry haritayı katladı. İçtiği meyveli sodanın parasını masaya koyup ayağa kalktı. Otururken iri bir adammış gibi görünüyordu. Ağırlık çalışması sonucu kaslı bir görüntüsü olan gövdesi, geniş omuzları ve kalın kolları ile güçlü bir erkek izlenimi veriyordu. Ağırlık kaldırmak hobisiydi. Ama vücudunun altı ile üstü arasında bir orantısızlık vardı. Metal tokalı, siyah botların içindeki küçücük ayakları, kadın dansçıların giydiği ayakkabılara rahatlıkla sığardı. Ayağa kalktığında boyunun on iki yaşındaki bir çocuk kadar olduğu fark ediliyordu. Taşıdıkları yetişkin vücüduna göre çok çelimsiz duran kısa bacakları, irikıyım bir kamyon şoförüne benzemesini engelliyordu; o daha çok fazlaca şişirilmiş, kaslı gövdesi ile emekli bir jokeye benziyordu.

Perry, kafenin önünde güneş alan bir köşede durdu. Saat dokuza çeyrek vardı, Dick yarım saat gecikmişti. Dick şu andan itibaren önlerindeki yirmi dört saatin onlar için ne kadar önemli olduğunu kırk kez anlatmasaydı, Perry'nin Dick'in geç kaldığından haberi bile olmazdı; çünkü saatin kaç olduğunu hayatında çok ender merak etmişti. Zaman geçirmek ile ilgili bir sorunu yoktu, yapacak bir şeyler mutlaka bulurdu. Örneğin; bir şey bulamadığında aynada kendisini seyrederdi. Dick bu huyunu fark etmiş ve şöyle demişti: "Ne zaman bir ayna görsen, sanki güzel bir kadın kıçı görmüş gibi kendini kaybediyorsun. Tanrı aşkına, bıkmıyor musun aynaya bakmaktan?" Bıkmak ne kelime, kendi yüzünü her görüşünde bir kez daha büyüleniyordu. Yüzünün

her köşesinde farklı bir ifade vardı. Yüzü çok değişkendi, ayna karşısında yaptığı alıştırmalarla ifadesini nasıl değiştirebileceğini öğrenmişti. Tehlikeli biri gibi görünürken birden afacan bir çocuğa dönüşebiliyor, hemen ardından da duyarlı biri gibi bakabiliyordu. Ahlaksız çingene görüntüsü, başını azıcık eğip dudaklarını büktü mü kibar bir romantiğe dönüşüyordu. Cherokee Kızılderililerinden olan annesi, melez değildi, gerçek Kızılderili kanı taşıyordu. Teninin, gözlerinin ve saçlarının rengini annesinden almıştı. Teni kızıla çalıyordu, gözleri siyah ve parlaktı. Simsiyah ve gür saçlarını biryantinlemişti; favorileri ve bir tutam kâkülü de parlıyordu. Annesine ne kadar benzediği ortadaydı; çilli, sarı saçlı bir İrlandalı olan babasını o kadar çok andırmıyordu. Kızılderili genleri, sanki Keltik genlerine baskın gelmişti. Ama yine de pembe dudaklarında ve sivri burnunda Keltik izlerini görmek mümkündü. Kızılderili görüntüsüne canlılık veren uçarı havasını ve İrlandalılara özgü kibirli bencilliğini de babasından almıştı. Uçarı İrlandalı görüntüsü gitar çalıp şarkı söylerken iyice belirginleşiyordu. Kendisini sahnede kalabalık bir grubun karşısında şarkı söylerken hayal ettiğinde bu dünyadan kopar, zamanın nasıl geçtiğini anlamazdı. Hep aynı hayali kurardı: Doğduğu kent olan Las Vegas'ta bir gece kulübünde sahneye çıktığını hayal ederdi; yıldızı yeni parlamış, yetenekli şarkıcıdan gözlerini alamayan insanlarla dolu şık bir kulüptür burası, "Seninle Beraber Olacağız" adlı şarkıyı, kemanlarla desteklenmiş farklı bir yorumla söyledikten sonra kendi yazdığı son şarkıyı söylemeye başlardı:

Nisan ayı gelince papağanlar
Uçmaya başlarlar, kırmızılı, yeşilli,
Yeşilli, turunculu.
Kanatlarını görürüm, seslerini işitirim,
Ve anlarım ki şarkı söyleyen papağanlar
Baharı getirmişler Nisan ayında.

(Dick bu şarkıyı ilk duyduğunda şöyle bir yorum yapmıştı: "Papağanlar şarkı söylemezler. Bazıları konuşur sadece. Günaydın filan derler. Ama kesinlikle şarkı söylemezler." Kuşkusuz

Dick çok sıradan biriydi, yaşama *çok fazla* düz bir yaklaşımı vardı; müzikten, şiirden hiç anlamazdı. Ama arkadaşlıkları üzerine biraz düşününce, Perry'nin Dick'in bu özelliğinden, olaylara düz bakışından ve her soruna hemen basit bir çözüm önermesinden etkilendiği anlaşılıyordu. Perry, Dick'i kendisiyle karşılaştırıyor ve onun sert, incitilemeyen yapısı ile "tam bir erkek" olduğunu düşünüyordu.)

Bu Las Vegas hayali çok güzeldi, ama onun daha güzel başka hayalleri de vardı. Otuz bir yaşındaydı ve çok uzun zamandır, yaklaşık on beş yıldır dergilerde gördüğü ilginç kitap ilanlarına mektup yazar, bedava broşür isterdi: "SULARIN DİBİNDE BİR SERVET SİZİ BEKLİYOR! Dalmayı Evde Boş Zamanlarınızda Tek Başınıza Öğrenebilirsiniz. Kısa Zamanda Tüplü ya da Tüpsüz Dalış Yaparak Zengin Olmak Artık Sizin Elinizde. ÜCRETSİZ BROŞÜRLERİMİZİ ADRESİNİZE GÖNDERİYORUZ." "DENİZİN DİBİNDEKİ HAZİNE! Beş Orijinal Haritaya Sahip Olabilirsiniz! Bu Fırsatı Kaçırmayın..." Bu ilanları görünce hayal dünyasında sürekli yaşadığı o hızlı macerayı artık gerçek hayatta da tatması gerektiğini düşünürdü. Hayal dünyasında daha önce hiç görmediği sularda derinlere dalar, gittikçe kararan diplerde birden önüne çıkan batık geminin pullu, vahşi bakışlı koruyucularının yanından kayarak geçer ve gemiye ulaşırdı. Bir İspanyol kalyonu olan bu batık gemide içinden inci ve elmas taneleri taşan sepetler onu beklemektedir.

Bir arabanın korna sesini duydu. Dick en sonunda gelmişti.

"Tamam Kenyon! *Duydum* seni."

Her zamanki gibi Kenyon'ın yine deliliği üzerindeydi. Aşağıdan ciyak ciyak bağırıyordu: "Nancy! Telefon!"

Üzerinde pijamaları olan Nancy, merdivenlerden yalınayak birer ikişer zıplayarak indi. Evde iki paralel telefon vardı; biri babasının çalışma odası olarak kullandığı odada, öteki de mutfaktaydı. Mutfaktaki telefonun ahizesini kaldırdı: "Alo! Ah evet, günaydın Bayan Katz."

Otoyolun üzerindeki evlerden birinde oturan bir çiftçinin karısı olan Bayan Clarence Katz telefonda şöyle dedi: "Babana seni uyandırmamasını *söylemiştim*. Dün akşam sahnede sergilediğin o harika oyunculuktan yorgun düşmüş olabileceğini söyledim ona. Hayatım, muhteşemdin dün akşam. Saçındaki beyaz kurdelelerle harika görünüyordun. Tom Sawyer'ın öldüğünü sandığın o bölümde çok iyi oynadın, gözlerin gerçekten yaşardı. En az televizyonda gördüğümüz oyuncular kadar iyiydin. Ama baban beni hiç dinlemedi, artık yataktan kalkma vaktinin geldiğini söyledi; saat dokuza *geliyor* ya. Hayatım senden bir şey rica edeceğim. Benim küçük kızım Jolene vişneli turta yapacağım diye tutturdu. Senin harika vişneli turta yaptığını bildiğim için aklıma hemen sen geldin. Bu sabah uygunsan Jolene'i size getirsem, ona nasıl yapılacağını gösterir misin?"

Başka zaman olsa Nancy değil vişneli turta yapmayı, tatlısından tuzlusuna bir ziyafet sofrası hazırlamayı seve seve öğretirdi Jolene'e. Kendisinden küçük kızlara yemek, dikiş ve müzik dersleri vermeyi, hatta onların sorunlarını dinlemeyi bir görev bilirdi. Bütün bunları yapmaya zaman bulması garipti, çünkü başka o kadar çok şeyi en iyi şekilde yapıyordu ki: Bütün derslerinden en yüksek notu alıyor, sınıf başkanlığı görevini yürütüyor, 4-K kulübündeki genç ekibin ve Genç Metodistler Grubu'nun başkanlığını yapıyor, çok iyi ata biniyor, harika piyano ve klarnet çalıyor, her yıl düzenlenen fuarda birincilikler kazanıyor (pasta ve reçel yapma, tığ işi ve çiçek düzenleme yarışmalarında), bütün bunlara ek olarak da "bu kocaman evi çekip çeviriyordu." Daha on yedisine bile basmamış bu kızın bu kadar yükün altından kalkmasına ve bu arada kendini beğenip şımarmak yerine neşeden parlayan yüzü ile çevresine ışık saçmasına kasabalılar akıl sır erdiremezlerdi. "O farklı biri işte. Tıpkı babası gibi" diyorlardı kendi aralarında ondan söz ederken. Nancy kuşkusuz kişiliğinin en önemli özelliğini, onu bu kadar mükemmel kılan özelliği babasından almıştı; babası gibi o da işlerini planlamakta bir ustaydı. Boşa geçirdiği bir dakikası bile yoktu, günün her saatinde ne yapacağını ve elindeki işin ne kadar zamanda biteceğini mutlaka önceden bilirdi. Bugün işte tam bir planlama sorunu yaşı-

yordu; bugünkü programı fazlasıyla doluydu. Başka bir komşularının çocuğu olan Roxie Lee Smith'e okul konserinde çalmayı düşündüğü trompet solo için yardım edecekti, annesine üç ufak tefek, ama zaman alan işi bugün halledeceğine söz vermişti, sonra da babasıyla beraber 4-K kulübünün Garden City'deki toplantısına gidecekti. Bunlara ek olarak öğle yemeğini hazırlaması ve Beverly'nin düğününde nedimelik yapacak kızlar için çizdiği elbiseleri dikmeye başlaması gerekiyordu. Bu durumda Jolene'e vişneli turta yapmayı öğretmek için zamanı yoktu. Ancak işlerinden birini iptal ederse Jolene'i çağırabilirdi.

"Bayan Katz, lütfen bir saniye bekleyebilir misiniz?"

Evin bir köşesinden diğer köşesine, babasının çalışma odasına gitti. Dışarıdan gelen ziyaretçilerin eve girmeden, doğrudan buraya girmeleri için ayrı bir kapısı olan çalışma odasını salondan sürgülü bir kapı ayırıyordu. Çiftliğin idare edilmesinde Bay Clutter'a yardımcı olan Gerald Van Vleet adındaki genç adamı ara sıra konuk eden bu oda, Bay Clutter'ın sığınağıydı; ceviz kaplama duvarlarındaki raflarda barometreler, yağmur çizelgeleri ve bir dürbün vardı. Her şeyin yerli yerinde olduğu bir tapınak gibi döşenmiş, bir kaptan köşkünü andıran bu odada Bay Clutter, River Valley Çiftliği'nin bir mevsimden ötekine sağlam bir şekilde geçişini sağlamaktan sorumlu bir uzak yol kaptanı gibi otururdu.

"Üzülme," dedi Bay Clutter Nancy'nin sorununu dinledikten sonra. "4-K toplantısına gelmezsin, olur biter. Senin yerine Kenyon'ı götürürüm."

Bunun üzerine Nancy çalışma odasındaki telefonu açıp Bayan Katz'e, Jolene'i hemen buraya getirmesini söyledi. Telefonu kaparken kaşlarını çattı. "Çok garip ama..." dedi odaya bir göz atıp. Odanın bir köşesinde bir sürü rakamı toplayan babası ile Kenyon'ı, öbür köşesinde ise sert, kaba ve düşünceli görüntüsü nedeniyle Heathcliff adını taktığı Bay Van Vleet'i gördü ve "Burnuma sigara kokusu geliyor" dedi.

"O koku senin ağzından geliyor olmasın?" dedi Kenyon.

"Çok komiksin Kenyon. Sen kendi ağzına bak" diyerek yanıtladı bu soruyu.

Bunu duyan Kenyon hemen sustu, çünkü arada bir gizlice sigara yakıp bir iki nefes çektiğinden Nancy'nin haberi vardı. Aslında Nancy de bir iki kez sigara içmeyi denemişti.

Bay Clutter ellerini çırparak "Tamam, kesin artık. Burada çalışıyoruz herhalde" dedi.

Nancy yukarı çıkıp pijamalarını çıkardı, yeşil bir kazak ve rengi solmuş bir Levi's pantolon giydi, bileğine bu dünyada sahip olduğu, en değerli üçüncü şeyi, altın saatini taktı. Üç kedisi içinde en sevdiği Evinrude, altın saatinden daha değerliydi onun için. Saatinden ve kedisinden bile önemli olan, sahip olduğu en değerli şey, Bobby'nin ona verdiği, içinde kendi adı yazan yüzüktü. İlişkilerinin ciddiyetinin kanıtı olan bu yüzük, erkek yüzüğü olduğu için o kadar büyük geliyordu ki ancak içini bantlayıp başparmağına takabiliyordu. Aslında çok sık taktığı da söylenemezdi; çünkü en ufak tartışmalarında bile hemen parmağından çıkarıveriyordu bu yüzüğü. Nancy bir atlet kadar çevik görünen, ince, güzel bir kızdı. En güzel tarafı her sabah yataktan kalkınca ve her gece yatmadan önce mutlaka yüz kez fırçaladığı, çenesinin hemen altında kesilmiş, parlak kestane rengi saçları ile geçen yazdan kalma birkaç çil ve kahverengiye çalan pembe rengi ile ışıldayan, duru cildiydi. Birbirinden ayrık, cam gibi parlak gözleri, onunla ilk kez karşılaşanların bile ondan hemen hoşlanmasını, ona güven duymasını ve sanki üzerine yapışıvermiş gibi duran, sık sık açığa çıkan kibarlığı fark etmesini sağlıyordu.

"Nancy," diye seslendi Kenyon "Susan arıyor!"

Susan Kidwell sırlarını paylaştığı, en yakın arkadaşıydı. Mutfaktaki telefonun ahizesini bir kez daha kaldırdı.

"Söylesene," dedi her telefon konuşmasına böyle başlayan Susan. "Neden Jerry Roth'la pek bir samimiydin?" Jerry Roth da Bobby gibi okulun basketbol takımındandı.

"Dün geceyi mi diyorsun? Yok canım, tabii ki samimi değildim. Bizi elele gördün de onun için mi bunu soruyorsun? Oyun sırasında kulise geldi. Ben de çok ama çok gergindim. Elimi tuttu, beni cesaretlendirmek istiyordu."

"Ne düşünceli çocukmuş öyle. Peki ya sonra?"

"Bobby'yle bir korku filmine gittik. Sinemada elele tutuştuk."

"Korkunç muydu peki? Bobby'nin elini tutmasını değil, filmi soruyorum."

"Bobby hiç korkunç bulmadı filmi, gülüp durdu yanımda. Ama beni bilirsin sen, ufacık bir ses duydum mu yerimden zıplarım korkudan."

"Ne yiyorsun sen?"

"Bir şey yemiyorum ki."

"Tırnaklarını yiyorsun yine, değil mi?" diye sordu Susan. Tahmini doğruydu; Nancy çok uğraşmasına rağmen bir türlü tırnaklarını yeme alışkanlığından kurtulamamıştı. Ne zaman canı sıkkın olsa ta diplerine kadar yerdi tırnaklarını. "Söylesene, bir şeye mi canın sıkkın?"

"Hayır, bir şey yok."

"Nancy, *c'est moi**..." Susan Fransızca öğreniyordu.

"Babama canım sıkılıyor biraz. Son üç haftadır biraz garip davranıyor. Gerçekten bir şeyler olmuş gibi ona. Belki de bir tek bana garip davranıyor. Dün gece eve geldiğimde yine *o konuyu* açtı."

"*O konunun*" ne olduğunu Susan'a anlatması gerekmiyordu; çünkü iki arkadaş "*o konuyu*" uzun uzun tartışmış ve birlikte bir karara varmışlardı. Susan, sorunu Nancy'nin açısından ele alıp bir gün ona şunları söylemişti: "Sen şu anda Bobby'yi seviyorsun ve buradayken ona ihtiyacın var. Ama emin ol Bobby bile yüreğinin bir yerinde ilişkinizin bir sonu olmadığını biliyor. Biz beraber Manhattan'a gidince senin için orada yeni bir hayat başlayacak." Kansas Devlet Üniversitesi Manhattan'daydı, iki arkadaş orada sanat eğitimi almayı ve birlikte aynı evde kalmayı planlıyorlardı. "Manhattan'a gidince sen istesen de istemesen de her şey değişecek. Ama burada Holcomb'da yaşarken, Bobby'yi her gün görüp, onunla aynı sınıfta otururken ilişkinizde bir değişiklik yapamazsın, zaten yapman için de bir *neden* yok. Bobby ile sen çok iyi anlaşan bir çiftsiniz. İlerde bir gün yalnız kalırsan Bobby ile geçirdiğin güzel günleri sevgiyle anacaksın. Babana bunları söyleyip, onun içini rahatlatamıyor musun?" Hayır, ya-

* c'est moi (Fr.): benim. Ç.N.

pamıyordu bunu işte. Susan'a neden yapamadığını şöyle açıklamıştı: "Ne zaman babama Bobby ile ilgili *bir şey* söylemeye kalksam, yüzüme öyle bir bakıyor ki kendimi erkek arkadaşını babasına tercih etmiş bir kızmışım gibi hissediyorum. Babamı eskisinden olduğundan *daha az* sevmekle suçluyor beni o bakış. Benim de dilim tutuluyor hemen, hiçbir şey söyleyemiyorum; içimden sadece onu çok seven kızı olmak ve o ne derse onu yapmak geliyor." Nancy'nin bu açıklaması karşısında Susan söyleyecek hiçbir şey bulamıyordu; çünkü Nancy'nin söz ettiği duygu yüklü ilişkiyi hayal bile edemiyordu. Susan, Holcomb Okulu'nda müzik öğretmenliği yapan annesiyle yaşıyordu, babasının yüzünü bile hatırlamıyordu. Bay Kidwell, Susan'ın doğduğu California'daki evlerinden yıllar önce bir gün çıkıp gitmiş ve bir daha da dönmemişti.

"Neyse, boşver!" diye sözlerini sürdürdü Nancy. "Babamın canı belki de *benim* yüzümden sıkkın değildir. Kafasının bir şeye takılı olduğu belli ama. Başka bir şeye üzülüyordur belki de."

"Annene olmasın?"

Nancy'nin başka hiçbir arkadaşı ona böyle bir şey soramazdı. Bir tek Susan aile yaşamı ile ilgili ona soru sorabilirdi. Susan, Holcomb'a geldiğinde hüzünlü, içine kapanık, narin, soluk benizli, sekiz yaşında bir kız çocuğuydu. California'dan gelen, Nancy'den bir yaş küçük olan, babasız bu kızı Clutterlar öylesine bağırlarına bastılar ki Susan kısa bir zaman sonra Clutter ailesinin bir bireyi oldu. Yedi yıldır Nancy ile Susan birbirlerinden hiç ayrılmıyorlardı; ikisinin yüreğinde de aynı yoğunlukta bulunan, çok az çocukta rastlanan o ender duyarlık, bu iki küçük kızı hemen birbirine bağlamıştı. Ama geçen Eylül ayında Susan'ın kaydını annesi kasabadaki okuldan, Garden City'deki daha iyi olduğu düşünülen, büyük okula aldırdı. Holcomblu öğrenciler arasında üniversiteye gitmeyi düşünenler genellikle Susan'ın yaptığını yapar, Garden City'deki okula geçerlerdi; ancak yaşadığı kasabaya ve onun geleneklerine gönülden bağlı olan Bay Clutter, bu tür nedenlerle kasabadan ayrılmayı burada yaşayanlara bir hakaret saydığından çocuklarını Holcomb Okulu'ndan başka bir okula kesinlikle göndermezdi. Bu yüzden iki arkadaş

artık eskisi gibi sürekli beraber olamıyorlardı; Nancy arkadaşını gün boyunca özlüyor, yanında cesur ve ağzı sıkı biriymiş gibi davranmak zorunda olmadığı tek arkadaşının yokluğunu hissediyordu.

"Yok, anneme üzülmüyor. Hem bu aralar annemin sağlığındaki gelişmelerden dolayı hepimiz öyle mutluyuz ki. Sen de biliyorsun o güzel haberi." diyen Nancy sözlerini şöyle sürdürdü: "Baksana," dedi ve sanki söyleyeceği ahlaksız şey için cesaretini toplamak ister gibi bir süre duraladı ve *"Neden* hâlâ sigara kokuyorum ben? Sürekli burnuma sigara kokusu geliyor, bu koku yüzünden aklımı kaçıracağım. Arabaya bindiğimde, odalardan birine girdiğimde sanki az önce biri orada sigara içmiş de dumanı kalmış gibi bir koku alıyorum. Annem sigara içiyor olamaz, Kenyon da böyle bir şey yapmaz. Kenyon buna hayatta cesaret edemez..."

Yalnızca Kenyon değil, Clutter'ların kül tablası bulunmayan evine gelen hiç kimse sigara içmeye cüret edemezdi. Susan yavaş yavaş Nancy'nin kimi ima ettiğini anladı, ama gözünde canlandırdığı manzara gerçek olamayacak kadar komikti. Bay Clutter, canı istediği kadar sıkkın olsun, teselliyi tütünde arayacak biri değildi. Susan buna hiç ihtimal vermiyordu. Nancy'ye tam babasını mı ima ettiğini soracaktı ki Nancy sözünü kesti: "Kusura bakma Susie. Bayan Katz geldi, telefonu kapamam lazım."

Dick 1949 model, siyah bir Chevrolet kullanıyordu. Perry arabaya binerken arka koltuğa göz atıp gitarının olup olmadığını kontrol etti; dün gece Dick'in arkadaşlarına çaldıktan sonra gitarını arabada bırakmıştı. Arka koltuktaki zımpara kâğıdıyla parlatılmış, bal rengine boyanmış, Gibson marka eski gitarın yanında, kabzasında bir av sahnesini anımsatan uçuşan ördek kabartmaları olan, namlusu mavi, on ikilik, pompalı, yepyeni bir av tüfeği vardı. Gitar ve tüfek ikilisine bir el feneri, bir avcı bıçağı, bir çift deri eldiven, üstü mermilerle kaplanmış bir avcı yeleği de eşlik ediyor ve hepsi beraber garip bir tablo çiziyorlardı.

"Bunu giyiyor musun?" diye sordu Perry yeleği işaret ederek.

Dick parmaklarıyla arabanın ön camını tıklattı. "Tak, tak. Bakar mısınız, bayım? Biz buralarda avlanıyorduk, ama yolumuzu kaybettik. Telefonunuzu kullanabilir miyiz?"

"*Si senor. Yo comprendo**" diye sesini değiştirerek kendi kendini yanıtladı Dick.

Sonra da kendi sesiyle "Tereyağından kıl çeker gibi halledeceğiz bu işi. Sana söz veriyorum canım, ortalığın tozu dumanı karışacak" dedi.

"Ortalığın tozunu dumana katacağız" diye düzeltti dil yanlışlarını düzeltmeyi seven, ender kullanılan sözcükleri doğru şekilde öğrenmeye meraklı, tam bir sözlük kurdu olan Perry. Kansas Eyalet Cezaevi'nde aynı hücrede kalmaya başladıkları günden beri arkadaşının dil yanlışlarını düzeltiyor, söz dağarcığını genişletmeye çalışıyordu. Bu dil derslerini eğlenceli bulan öğrencisi, öğretmeninin hoşuna gitmek için şiirler bile kaleme almıştı. Epey müstehcen olan bu şiirleri komik bulan Perry, cezaevindeki cilt atölyesinde onları ciltlettirmiş, deri cildin üzerine de yaldızlı harflerle *Müstehcen Şakalar* yazdırmıştı.

Dick'in üzerinde mavi bir işçi tulumu vardı, sırtında BOB SANDS TAMİRHANESİ yazılıydı. Siyah Chevrolet, Olathe'nin ana caddesinde bir süre yol aldıktan sonra Bob Sands tamirhanesinin önünde durdu. Dick, cezaevinden çıktığı Ağustos ayının ortalarından beri bu tamirhanede çalışıyordu. Usta bir araba tamircisiydi, altmış dolar haftalık alıyordu. Ancak bu sabah yapmayı planladığı işin karşılığında tamirhane sahibinden para alması değil, ona para ödemesi gerekiyordu. Cumartesileri tamirhaneyi Dick'e emanet eden Bay Sands, bu Cumartesi günü Dick'in kendi arabasının bakımını yapmak için ondan haftalık aldığını hiçbir zaman öğrenemeyecekti. Dick ile Perry kollarını sıvayıp işe koyuldular. Arabanın yağını değiştirdiler, debriyaj ayarını yaptılar, aküyü şarj ettiler, aşınan bir mil yatağının yerine yenisini taktılar, arka tekerlekleri değiştirdiler; yaşlı Chevrolet bugün ve yarın kendisinden beklenilmeyecek kadar zor işlere soyunacağı için onu iyice elden geçirdiler.

* Si senor. Yo comprendo (İsp.): Evet bayım. Anlıyorum sizi. Ç.N.

Little Jewel adlı kafeye neden geç geldiğini soran Perry'ye Dick şöyle yanıt verdi: "Bizim moruk evdeydi. Tüfeği aldığımı görmesini istemedim. Düşünsene eğer görseydi ona yalan attığımı anlardı."

" 'Yalan söylediğimi' " diyerek arkadaşının dilini düzelttikten sonra Perry bir soru sordu "Peki, ne söyledin ona?"

"Kararlaştırdığımız yalanı söyledim. Bu gece kasabada olmayacağımızı, senin Fort Scott'ta yaşayan ablana gideceğimizi söyledim. Ablana emanet ettiğin parayı, işte o bin beş yüz doları almaya gideceğiz dedim." Perry'nin bir ablası olduğu doğruydu; bir zamanlar iki ablası vardı, ama biri ölmüştü. Hayatta olan da Olathe'den yüz otuz altı kilometre uzaklıktaki, Kansas'a bağlı Fort Scott'ta oturmuyordu; aslında şu an ablasının nerede yaşadığını bilmiyordu.

"Kızdı mı baban?"

"Neden kızsın ki?"

"Benden nefret ettiği için" dedi Perry kibar ve soğuk bir ses tonuyla. Genelde yumuşak bir ses tonuyla, içine çektiği sigara dumanını bir örnek halkalar halinde ağzından çıkarır gibi her bir hecenin üzerine basarak konuşurdu. "Annen de beni sevmedi. Her ikisinin de bana bakışları hiç hoş değildi."

Dick omuz silkti. "Sana karşı özel bir tutum değil onlarınki. Öyleler işte. İçerdeyken tanıştığım biriyle takılmamı istemiyorlar." İki kez evlenip, iki karısından da boşanan, üç erkek çocuk babası, yirmi sekiz yaşındaki Dick, ailesi ile birlikte oturma şartı ile cezaevinden salıverilmişti. Annesi, babası ve erkek kardeşi ile beraber Olathe'nin yakınlarındaki küçük çiftlikte yaşamak zorundaydı. "Sabıkalılarla takılmamı istemiyorlar" derken sol gözünün altındaki küçük bir beni andıran mavi dövmeye dokundu. Bu dövme, eski cezaevi arkadaşlarının onu görünce hemen tanımalarını sağlayan bir işaret, gözle görülür bir parola idi.

"Anlıyorum onları" dedi Perry. "Neler hissetiklerini tahmin edebiliyorum. İyi insanlar onlar. Özellikle de annen, çok tatlı bir kadın."

Dick, başını sallayıp Perry'nin sözlerini onayladı. O da anne babası için aynı şeyleri düşünürdü.

Öğlen olduğunda işleri bitmişti. Dick arabayı çalıştırıp düzgün çalışan motorun sesini duyunca iyi bir iş çıkardıklarını düşünüp rahat bir nefes aldı.

Nancy ve küçük öğrencisi Jolene Katz de bu sabah iyi bir iş çıkardıklarını düşünüyorlardı; on üç yaşında, zayıf bir kız olan Jolene'in gözleri gururla parlıyordu. Bir yandan her yıl en iyi turtayı pişirip, mavi kurdele kazanan Nancy'ye, bir yandan da iyice pişmiş, ince hamurun üzerinde hoplayan vişne tanelerine bakarken birden kendini tutamayıp Nancy'ye sarıldı: "Doğru söyle, bu turtayı tek başıma ben yaptım, değil mi?" Nancy gülümsedi, küçük kızın omuzlarını tuttu ve turtayı biraz yardım alarak, tek başına onun yaptığını söyledi.

Jolene, turtanın tadına ikisinin de hemen bakması için ısrar ediyordu, soğumasını beklemeye gerek yoktu. "Lütfen, ikimiz de birer parça alıp tadına bakalım" diyen Jolene Bayan Clutter'ın mutfağa geldiğini görünce sözlerini sürdürdü: "Siz de tadına bakın." Bayan Clutter gülümsemeye çalıştı, başı çok ağrıyordu, teşekkür edip şu an bir şey yiyemeyeceğini söyledi. Nancy'nin de turtanın tadına bakmaya zamanı yoktu; çünkü Roxie Lee Smith elinde trompeti ile onu bekliyordu, sonra da annesi için yapması gereken işler vardı, Garden City'deki bir grup kızın Beverly'nin düğünü için ördüğü dantelleri alması, Şükran Günü hazırlıkları ile ilgilenmesi gerekiyordu.

"Sen işlerini hallet kızım. Ben annesi gelene kadar Jolene ile otururum" diyen Bayan Clutter, bir türlü kurtulamadığı o çekingen havası ile Jolene'e baktı ve "Tabii Jolene'in *benimle* oturmaya bir itirazı yoksa" dedi. Bayan Clutter, gençliğinde en güzel konuşan genç kız ödülünü almıştı; ancak yaşı ilerledikçe ses tonu sabitlenmişti sanki, ne söylerse söylesin onu dinleyenler yalvarmayı çağrıştıran ses tonu nedeniyle bir şeylerden dolayı özür dilediğini düşünüyorlardı. Yanlış ya da hoşa gitmeyecek bir şey yapmaktan sürekli korktuğunu belli eden mimikleri de yalvaran ses tonuna eşlik ediyordu. Nancy mutfaktan çıktıktan sonra Bayan

Clutter, Jolene'e "Kusura bakmadın, değil mi? Nancy'nin kabalık ettiğini düşünmüyorsun, değil mi?" diye sordu.

"Tabii ki hayır. Ben Nancy'yi çok severim. Aslında onu sevmeyen yoktur. Nancy bir tanedir. Bayan Stringer'in onun için ne dediğini duydunuz mu?" diye yanıt verdi Jolene. Bayan Stringer, ev ekonomisi öğretmeniydi. Jolene, yanıt beklemeden sözlerini sürdürdü: "Bir gün Bayan Stringer sınıfta 'Nancy Clutter'ın her zaman acelesi vardır, ama yapması gereken her şeye de ayıracak zamanı vardır. İşte bir hanımefendi de aynen böyle olmalıdır' dedi."

"Öyledir Nancy" dedi Bayan Clutter. "Aslında bütün çocuklarım beceriklidir benim. Bana hiç ihtiyaçları yoktur."

Jolene daha önce Nancy'nin "tuhaf" annesi ile hiç yalnız kalmamıştı; ama onunla ilgili duyduğu şeylere rağmen, kendini rahatsız hissetmiyordu; çünkü huzursuz biri olan Bayan Clutter, başkalarına huzursuzluğunu yansıtmaz, tam tersine insanlar onun yanındayken kendilerini iyi hissederlerdi. Başkaları için tehdit oluşturmayan, zayıf insanlar nasıl yakınlarının kendilerini iyi hissetmelerini sağlarsa, Bayan Clutter da etrafına huzur yayardı. Yaşına göre hâlâ çocuk özellikleri ağır basan Jolene bile Bayan Clutter'ın rahibelerin yüzünü andıracak kadar duru tenine, yuvarlak yüzüne bakıp, onun yardım isteyen, kırılgan bakışları ile karşılaşınca hemen ona sarılmak, onu tehlikelerden korumak istiyordu. Ama aklına onun Nancy'nin annesi olduğu gelince şaşırmadan edemiyordu. Bu kadın olsa olsa Nancy'nin teyzesi olabilirdi, ablasının evine bir süreliğine kalmaya gelmiş, hiç evlenmemiş, biraz tuhaf ama *tatlı* bir teyze olarak hayal edebilirdi onu.

"Bana hiç ihtiyaçları yok" dedi Bayan Clutter, kendine bir fincan kahve koyarken. Çocuklar Bay Clutter'ın kahve içmeye koyduğu yasağa uyarken, o her sabah mutlaka iki fincan kahve içerdi. Genellikle de gün boyunca ağzına başka bir şey koymazdı. Kırk beş kiloydu; kemikli sol elinin incecik yüzük parmağındaki alyans ve son derece mütevazı, elmas taşlı yüzük her an kayıp yere düşecekmiş gibi duruyordu.

Jolene turtadan bir dilim kesti. "Hımmm, süper olmuş" diyerek bir iki lokmada yuttu dilimi. "Her gün bir turta yapacağım."

"Yap tabii, sizin evde yenir, erkek kardeşlerin her gün bir turtayı silip süpürürler. Bizde de Bay Clutter ile Kenyon vişneli turtaya hiçbir zaman hayır demezler. Ama aşçımız Nancy bıktı artık turta yapmaktan. Sen de zamanla sıkılırsın. Ah, böyle şeyler söylememeliyim sana" diyen Bayan Clutter çerçevesiz gözlüklerini çıkarıp, gözlerini ovuşturdu. "Sen benim kusuruma bakma canım. Sen hiçbir şeyden sıkılmayacak, yaşamı boyunca mutlu olacak küçük bir kızsın."

Jolene sesini çıkarmadı. Bayan Clutter'ın ses tonundaki paniği hissetmişti, biraz önceki huzurlu halinden eser yoktu şimdi, burada bu kadınla beraber olmak gerginlik yaşamasına neden olmuştu. On birde gelip onu alacağını söyleyen annesinin bir an önce gelmesini diliyordu.

Bayan Clutter kendini toplayıp, sakin bir ses tonuyla "Minyatür şeyleri sever misin? Hani küçücük biblolar vardır ya, onlara benzeyen ufacık eşyaları sever misin?" diye sorduktan sonra Jolene'e yemek odasına gelmesini söyledi. Burada bir etajerin üzerine sıralanmış çeşit çeşit, bir sürü küçücük eşyayı gösterdi ona. Ufacık makasları, yüksükleri, kristal çiçek sepetlerini, heykelcikleri, çatalları, bıçakları bu etajerin üzerine dizmişti. "Bunların bazıları çocukluğumdan kalma. Annem, babam ve ağabeylerimle beraber yılın büyük bir bölümünü California'da geçirirdik. Okyanus kıyısında bir evimiz vardı. Orada böyle ufacık, değerli eşyalar satan küçük bir dükkân vardı. Bu fincanları oradan almıştık" diyen Bayan Clutter titreyen elleri ile ufacık bir tepsiye uzandı. Şimdi tepsi ve üzerindeki küçücük fincanlar avucunda titriyordu. "Babam hediye etmişti bunları. Benim çocukluğum çok güzel geçmişti."

Fox adında, buğday yetiştiren bir çiftçinin tek kızı, üç ağabeyin taptığı bir kız kardeş olarak şımartılmamıştı ama hep korunmuştu. Ona yaşamın güzel olayların birbirini izlediği, pürüzsüz, düz bir yol olduğu öğretilmişti. Kansas sonbaharlarını California yazları izleyecek ve o hep minik çay fincanlarına benzeyen hediyeler alacaktı. On sekiz yaşındayken Florence Nightingale'in bir biyografisini okuduktan sonra heyecanla Kansas eyaletine bağlı Great Bend'deki St. Rose Hemşirelik Okulu'na kaydolmuştu.

Hemşire olmak için doğmadığı kesindi, iki yıl sonra bu gerçeği kendisine itiraf etti. Hastane, hastalar, burnuna gelen kokular midesini bulandırıyordu. Ama her şeye rağmen bugün bile eğitimini yarım bırakıp, diplomasını almadığı için hâlâ pişmanlık duyuyordu; bir arkadaşına diplomasını almış olmayı, yalnızca "bir zamanlar bir şeyi yapmayı becerebildiğini herkese kanıtlamak" için istediğini söylemişti. Eğitimini yarım bıraktıktan sonra en büyük ağabeyinin üniversiteden sınıf arkadaşı olan Herb ile tanışmış ve evlenmişti. Aslında Herb'ü önceden görmüştü; çünkü iki ailenin evi arasında yalnızca otuz iki kilometre vardı, ama sıradan bir çiftçi ailesi olan Clutterlar ile hali vakti yerinde, kültürlü bir aile olan Foxlar, aralarındaki sınıf farkı nedeniyle görüşmezlerdi. Ancak Herb hem yakışıklı, hem de dindar, azimli bir delikanlıydı; Bonnie'yi istiyordu ve o da âşık olmuştu Herb'e.

"Bay Clutter çok seyahat eder" dedi Jolene'e. "Hep bir yerlere gider: Washington, Chicago, Oklahoma, Kansas City. Bazen onun aslında bu evde yaşamadığını düşünürüm. Ama o kadar iyidir ki, nereye giderse gitsin, benim küçük şeylere olan merakımı bildiğinden mutlaka bir iki değişik, minnacık eşya getirir." Kağıttan yapılmış, küçük bir yelpazeyi açtı. "Bunu San Francisco'dan getirmişti. O kadar da ucuza almış ki, on sent vermiş. Ne kadar şirin bir şey, değil mi?"

Evliliklerinin ikinci yılında Eveanna doğdu, üç yıl sonra da Beverly. Genç annenin yüreğini her iki doğumdan sonra tarif edilemez bir sıkıntı sardı; ellerini ovuşturarak, sersemlemiş bir halde bir odadan diğerine kendisini atmasına neden olan sıkıntı nöbetleri geçirdi. Beverly'den üç yıl sonra Nancy doğdu; aradaki bu üç yıl en mutlu dönemlerinden biriydi, pazar günleri ailece piknik yapıyor, yazları Colorado'ya gidiyorlardı, evini kendisi tek başına çekip çeviriyordu, mutluluğu gözlerinden okunan ev halkı onun etrafında pervane oluyordu. Önce Nancy'nin, ardından Kenyon'ın doğumu beraberinde yine o doğum sonrası depresyonlarını getirdi. Kenyon'ın doğumundan sonra yaşadığı sıkıntının izleri hiçbir zaman tamamen yok olmadı, her an yağmur yağdıracak izlenimini veren, kararsız, kara bulutlar gibi yüreğini kapladı. "Mutlu günler" geçirdiği de oluyordu, kimi za-

man haftalar, hatta aylar boyunca kendini iyi hissediyordu. Ama "eski benliğine" büründüğü, arkadaşlarının üzerine titrediği, sevimli, cana yakın Bonnie olduğu, o en mutlu günlerinde bile kocasının çok sayıdaki toplumsal görevinin gerektirdiği enerjiyi kendinde bulup, ona eşlik edemiyordu. Kocası "sosyal" biriydi, "doğuştan lider" özelliklerine sahip olanlardandı; ama o öyle değildi ve bir süre kocasına uyum sağlamaya çalıştıktan sonra tamamen vazgeçti değişmeye çabalamaktan. Temelinde sevgi ve sadakat olan ilişkilerine zarar vermeden, kendilerine ayrı yollar seçtiler. Kocasının yolu toplumsal etkinliklerle doluydu, kazandığı başarıların coşkusu ile pırıl pırıl parlayan bir yoldu bu. Onunki ise çok bireysel, sık sık hastane koridorlarına uzanan bir yoldu. Umutsuzluğa kapılmamıştı ama hiçbir zaman. Tanrı'nın varlığına duyduğu inanç ona hep güç vermişti, Tanrı'nın bir gün gerçekten mutlu olmasına izin vereceğini biliyordu. Kimi zaman hastalığına iyi geleceğini duyduğu bir tedaviyi, Tanrı'nın gönderdiği bir işaret olarak görüyor, Tanrı'nın mucizelerinden birine tanık olmuş gibi seviniyordu. Yeni bir ilacın çıktığını duyduğunda, bir tedavi yönteminin mucizevi bir şekilde hastalığına iyi geleceğini bir dergide okuduğunda Tanrı'nın ona yardım ettiğini düşünüyordu. En son olarak da bütün mutsuzluğunun "yerinden oynamış bir sinir parçasından" kaynaklandığına inanıyor ve bir gün Tanrı'nın yardımıyla iyileşeceğinden kuşku duymuyordu.

"Küçük şeyler gerçekten yalnızca sana ait olurlar" dedi Bayan Clutter elindeki yelpazeyi kapatarak. "Bir yere giderken onları da yanına alabilirsin. Bir ayakkabı kutusuna koyar, her yere götürebilirsin."

"Bir yere gitmiyorum ki ben."

"Niye öyle söylüyorsun, hiç belli olmaz. Günün birinde uzun süre kalmaya başka bir kente gidebilirsin."

Bayan Clutter birkaç yıl önce iki haftalık bir tedavi için Wichita'ya gitmiş ve orada tam iki ay kalmıştı. Doktoru, kendisini yeniden "becerikli ve çevresine yararlı biri" gibi hissetmesi için ona yalnız başına ev tutup, çalışmasını önermişti. O da bu öneriye uymuş, küçük bir apartman dairesi kiralayıp, Hıristiyan Genç

Kadınlar Birliği'nde sekreter olarak çalışmaya başlamıştı. Kocası da bu deneyimin onun için çok iyi olacağını düşünerek destek olmuştu. Tek başına yaşayan, çalışan bir kadın olmak çok hoşuna gitmişti; ancak evli, Hıristiyan bir kadının yapması gereken görevlerin hiçbirini yapmadığı düşüncesine kapılıp yoğun bir suçluluk duygusu yaşamaya başladı ve kendine güven kazanmasını sağlayacağı düşünülen bu tedavi, ağır bir vicdan azabı ile sonuçlandı.

"Ya da bir daha buraya hiç dönmeyip, gittiğin yerde yaşamının sonuna kadar kalabilirsin. İşte o zamanlarda yanında sana ait bir şeylerin olması çok iyi olur. Yanında tamamen sana ait olan bir şey varsa kendini iyi hissedersin."

Kapı çalındı. Jolene'in annesi kızını almaya gelmişti.

Bayan Clutter "Güle güle, canım" dedi ve kızın eline kâğıttan yapılmış yelpazeyi sıkıştırdı. "Çok ucuz olmasına rağmen çok cici bir şey bu yelpaze."

Evde yalnız kalmıştı. Kenyon ile Bay Clutter, Garden City'ye gitmişlerdi, Gerald van Fleet günlük işlerini tamamlayıp evden çıkmıştı, sırlarını paylaştığı, çok sevdiği yardımcısı Bayan Helm de cumartesileri çalışmadığı için evde yalnızdı. Yatağa geri dönmenin zamanı geldi diye düşündü. Aslında yatağından o kadar az çıkıyordu ki, Bayan Helm haftada iki kez çarşafları değiştirebilmek için o ender anları yakalamaya çalışıyordu.

Evin ikinci katında dört yatak odası vardı; Bayan Clutter'ınki, torunları için alınmış olan bir bebek karyolasından başka bir eşya bulunmayan geniş koridorun sonundaydı. Bayan Clutter, koridora sıra sıra yataklar dizilirse Şükran Günü'nde yirmi kişiyi evde ağırlayabileceğini düşünüyordu, diğerleri de komşularının evlerinde veya motellerde kalabilirlerdi. Ülkenin dört bir yanına dağılmış Clutterlar, her Şükran Günü'nde bir akrabalarının evinde toplanırlardı; bu yıl sıra Herb'deydi. Şükran Günü'nü tüm Clutterlar onların evinde geçireceklerdi. Bayan Clutter bu kalabalık gece ile Beverly'nin düğün hazırlıklarının aynı zamana denk gelmesine üzülmüştü; her ikisinden de alnının akıyla nasıl çıkacağını düşünüyordu. Sürekli kararlar vermesi gerekecekti bu iki önemli gün için, karar vermekse en sevmediği ve korktuğu

şeydi hayatta. Kocası iş gezisinde olduğunda ona çiftlik işleriyle ilgili bir şeyler sorup, hızla karar vermesini bekleyenlerin karşısında katlanılması mümkün olmayan bir işkence yaşardı. Hatalı bir karar verirse ne yapardı? Herb'ün onun verdiği kararı beğenmeyeceğini düşünüp, kendisini yine işe yaramaz hissetmekten korkardı hep. Bu durumda yapılacak en iyi şey, yatak odasının kapısını kilitleyip, soruları duymazdan gelmekti. Arada bir çok sıkışınca "Ben bir şey söyleyemem. Gerçekten ne yapılması gerektiğini bilmiyorum. Lütfen, ısrar etmeyin" derdi.

Zamanının çoğunu geçirdiği odası, çok sade döşenmişti. Yatağın dağınık olmadığı bir zamanda içeri giren biri, bu odanın misafir odası olarak kullanıldığını düşünebilirdi. Meşe ağacından yapılmış bir yatağın, ceviz bir tuvalet masasının ve yatağın yanıbaşındaki komodinin dışında, odada yalnızca abajurlar ve İsa'yı suda yürürken resmeden bir tablo vardı. Odanın tek penceresinin perdeleri hep kapalı tutulurdu. Bayan Clutter yatak odasını bir misafir odası gibi kişiliksiz döşeyerek ve özel eşyalarını kocasının eşyaları ile birlikte aşağıdaki odada tutarak, kocası ile aynı odayı paylaşmamanın verdiği suçluluk duygusunu azaltmaya çalışıyordu. Odasındaki tuvalet masasının kullanılan tek gözü de çok dolu değildi: bir Vicks merhem, bir paket kâğıt mendil, bir sıcak su torbası, birkaç beyaz gecelik ve pamuklu beyaz çoraplar. Her zaman üşüdüğü için bu çoraplardan giyerek yatağa girerdi. Odasının penceresini de aynı nedenle hep kapalı tutardı. Geçen yazdan bir önceki yaz, Ağustos ayının çok sıcak bir Pazar gününde zor anlar yaşamıştı bu odada. O gün eve arkadaşlarını davet etmişlerdi, kara dut zamanıydı, birlikte dut toplayacaklardı; Susan'ın annesi Wilma Kidwell de davetliler arasındaydı. Clutter'ların evine sık sık davet edilen diğer konuklar gibi Bayan Kidwell de evin hanımının onlara katılmamasını garip karşılamamıştı; ne de olsa Bayan Clutter çoğunlukla ya "rahatsızdı" ya da "Wichita'daydı." Evdeki ikramlardan sonra sıra meyve bahçesine gitmeye gelince, şehirde büyüdüğü için açık alanda diğerlerinden daha çabuk yorulan Bayan Kidwell evde kalmak istemişti. Dut toplamaya gidenlerin dönmelerini beklerken birden acı çeken birinin yürek parçalayıcı hıçkırık ses-

lerini duydu. "Bonnie, sen misin?" diye seslenip yukarı kata çıktı, koridordan koşarak geçip Bonnie'nin odasının kapısını açtı. Kapıyı açtığı an yüzüne korkunç bir sıcak dalgası vurdu; pencereye doğru hızla ilerledi. "Sakın açma!" diye bağırdı Bonnie. "Ben terlemedim. Üşüyorum aksine. Donuyorum. Yüce Tanrım! Yüce Tanrım!" Bayan Kidwell yatağın kenarına oturdu; Bonnie'ye sarılmak için yaklaşınca Bonnie kendisini onun kollarına bıraktı ve "Wilma, sizi dinliyorum buradan, biliyor musun? Hepinizin seslerini duyuyorum. Kahkahalarınız çınlıyor kulaklarımda. Ne kadar da güzel eğleniyorlar diye düşünüyorum. Bense burada her şeyi kaçırıyorum. Birkaç yıl sonra Kenyon da büyüyecek, genç bir adam olacak. Sence Kenyon çocukluğunu düşününce beni nasıl anımsayacak? Tabii ki, beni evdeki bir gölge, bir hayalet olarak anımsayacak" dedi.

Şimdi ise yaşamının bu son gününde Bayan Clutter, üzerindeki beyaz pamuklu kumaştan dikilmiş elbiseyi çıkarıp dolaba astı, uzun beyaz geceliklerinden birini giydi, çoraplarını da beyaz, pamuklu çoraplar ile değiştirdi. Yatağa girmeden önce uzağı görmesini kolaylaştıran gözlüklerini çıkarıp, okuma gözlüklerini taktı. Birçok dergiye abone olmasına rağmen (*Ev Kadınları*, *McCall's*, *Bütün Dünya*, *Birlikte: Metodist Ailelerin Dergisi*) komodinin üzerinde yalnızca İncil vardı. İncil'in sayfaları arasında üzerinde "Daima dikkatli ve hazır olup dua ediniz; çünkü zamanınızın ne zaman geleceğini bilemezsiniz." yazılı olan, ipekli, sert bir kartondan yapılmış, kurdela şeklinde bir kitap ayracı vardı.

İki adamın ortak yönleri pek azdı; ama yüzeysel olarak paylaştıkları bir çok şey olduğu için bunun farkında değildiler. Örneğin; her ikisi de titizdi, vücut temizliğine özen gösterir, tırnaklarını temiz tutarlardı. Sabahleyin tamirhanede yağa bulandıktan sonra tuvalete girip temizlenmeleri ve üstlerini başlarını değiştirmeleri bir saatten fazla sürdü. Dick'in soyunuk hali ile giyinik hali arasında çok fark vardı. Giyinikken göğüs kemikleri belli olan, zayıf, çelimsiz, orta boylu, kumral, genç bir delikanlı gibiy-

di, ama bu görüntüsü aldatıcıydı; çünkü soyunduğu an ortaya atletik yapılı, orta sıklet bir boksör çıkıyordu. Sağ elinin üzerinde gülen, mavi bir kedi suratı dövmesi vardı; omuzlarından birini de mavi gül goncası figürlü bir dövme süslüyordu. Kolları ve gövdesi kendisinin çizdiği ve yaptığı dövmeler ile kaplıydı: kocaman açılmış ağzında bir kuru kafa tutan bir ejderha başı, iri göğüslü çıplak kadınlar, çatallı mızrağını savuran şeytan, kaba çizgileri ile kutsal ışınlar saçan parlak bir haçın eşlik ettiği BARIŞ yazısı. İki tane de garip biçimleri ve duygusallığı ile göze çarpan sevgi dövmesi vardı: üzerinde ANNE-BABA yazan bir çiçek demedi ile içinden oklar geçen, DİCK ve CAROL yazılı bir kalp. Carol, on dokuz yaşındayken evlendiği kızın adıydı. Altı yıl sonra ondan "doğru kadını buldum" diyerek ayrılmış ve genç bir kızla evlenmişti. (Şartlı salıverme için verdiği dilekçede "Bakımlarını üstlenmem gereken üç oğlum var. Karım benden ayrıldıktan sonra başkasıyla evlendi. Ben de iki kez evlendim, ama şu anda ikinci karımla da beraber değilim" diye yazmıştı.)

Dick'in asıl dikkat çeken yanı, ne vücut yapısı ne de her tarafını süsleyen dövmelerdi. Birbirine uymayan parçaların bir araya geldiği bir tabloyu andıran yüzü dikkat çekiciydi. Sanki kafası bir elma gibi ikiye bölünmüş, sonra da birleştirilirken iki parça birbirine denk gelmemişti. Bu tür bir bölünmeyi gerçekten yaşamıştı, 1950'de geçirdiği otomobil kazasında başından yaralanmıştı. Yüzündeki birbirine uymayan hatlar bu kazadan sonra oluşmuştu. Uzun çeneli, dar yüzündeki kemiklerin çoğu kırılmıştı, iyileştiğinde yüzünün sol tarafı sağ tarafından aşağıdaymış gibi duruyordu. Ağzı çarpılmış, burnu eğrilmişti. Biri diğerinden aşağıda duran gözlerinin biçimleri de farklıydı; sol gözü, sağ gözünden küçüktü. Koyu mavi renkli, şaşı sol gözü, içinde kötülük varmış izlenimini veren, korkunç bakışı ile onu görenlerin irkilmesine neden oluyordu. Aslında çevresinde bakışı ile böyle bir izlenim yaratmayı istemezdi; ama bu onun elinde değildi, kaza yüzünü değiştirmişti. Perry onu bu konuda rahatlatmıştı: "O gözün dikkat çekmiyor, çünkü senin o kadar harika bir gülüşün var ki. Böyle güzel gülebildikten sonra gerisini boşver." Dick'in yüzünü gülümseme kaplayınca gerçekten de hatları ge-

riliyor, yüzü o eski orantılı halini tam olarak almasa bile daha düzgün görünüyordu. Dick'i gülümserken görenler, onun ürkütücü biri olduğunu düşünmezlerdi. Kısa kesilmiş saçları, pek de parlak olmayan, ama aklı başında olan birine özgü tavırlarıyla tam bir Amerikan tarzı "iyi çocuk"tu işte. (Aslında Dick çok zekiydi. Cezaevinde yapılan IQ testinde 130 puan almıştı, yalnızca cezaevindekileri değil, herkesi kapsayan bir araştırmada bu testten 90 ile 110 arasında puan alanların zekâlarının ortalama düzeyde olduğu saptanmıştı.)

Perry de kaza geçirip sakatlanmıştı. Motosiklet kazasında Dick'ten çok daha kötü yaralar almıştı. Washington Eyalet Hastanesi'nde altı ay yatmış, hastaneden taburcu olduktan sonra da altı ay boyunca koltuk değnekleriyle yürümüştü. Kaza 1952'de olmuştu; ama beş yerinden kırılan, bakılamayacak kadar kötü yara izleri ile dolu, kalın ve kısa bacaklarının ağrısı hiç dinmemişti, o da bu ağrılara katlanabilmek için sürekli aspirin alıp, bir aspirin bağımlısı olmuştu. Vücudunda arkadaşından daha az dövmesi vardı, ancak onunkiler arkadaşınınkiler gibi bir amatörün elinden çıkmış, sıradan dövmeler değildi. Honolulu ve Yokohama bölgesindeki ustaların fırçasından çıkmış birer sanat eseriydi onun dövmeleri. Sağ pazusunun üzerindeki dövmede hastanedeyken ona iyi davranan hemşirenin adı olan COOKIE yazılıydı. Mavi tüylü, turuncu gözlü, kırmızı uzun dişli bir kaplan sol pazusunun üzerinde kükrüyordu, bir hançere sarılmış bir yılan tıslayarak kolundan aşağıya kayıyordu. Vücudunun başka yerlerinde de parlayan kurukafa, soluk renkli bir mezar taşı ve çiçek açmış kasımpatı dövmeleri vardı.

Giyinmiş, yola çıkmaya hazır olan Dick "Yeter artık, yakışıklı. Tarağını cebine sok" dedi. Dick işçi tulumunu çıkarıp, haki renkli bir gömlek, ona uygun griye çalan haki renkte bir pantolon giymişti. Ayaklarında Perry'ninkilere benzer kısa botlar vardı. Kısa bacaklarına uyan pantolon bulamayan Perry, mavi kot pantolonunun paçalarını her zamanki gibi kıvırmıştı. Üzerinde deri bir ceket vardı. Üstleri başları tertemiz, saçları taranmış, sevgilileriyle buluşmak için özenle hazırlanmış iki gencin havasıyla arabaya doğru yürüdüler.

Kansas City'nin merkezden uzak kasabalarından biri olan Olathe ile Garden City'ye bağlı Holcomb'un arası, yaklaşık altı yüz kırk kilometredir.

On bir bin nüfuslu Garden City'ye ilk göçmenler İç Savaş sona erdikten sonra yerleşmeye başladılar. O zamanlarda birkaç baraka ile atların bağlandığı bir iki direkten ibaret olan Garden City'nin, Kansas City'den Denver'a uzanan bölgedeki en lüks konaklama yeri olan bir otel, gösterişli lokantalar ve opera binası ile zengin çiftçilerin yaşadığı bir kente dönüşmesinde göçebe bir yaban öküzü avcısı olan, "Buffalo" lakaplı Bay C. F. Jones önemli bir rol oynamıştır. Garden City, kısa zamanda zenginlikte seksen kilometre doğusundaki Dodge City ile yarışan, gösterişli bir sınır kenti oldu. Ancak önce parasını sonra aklını yitiren Buffalo Jones (yaşamının son yıllarını, zamanında acımasızca katlederek servet yaptığı hayvanları korumaya adamış, sokakta gördüğü herkese bu konuda nutuk atmaya başlamıştı) gibi Garden City'nin ihtişamlı günleri de geçmişte kaldı. O günleri hâlâ anımsamak mümkün: eskisi kadar olmasa da yine de canlı olan "Buffalo Çarşısı" insanları çekmeye devam ediyor, tükürük hokkaları ve saksılardaki hurma ağaçları ile dekore edilmiş, yüksek tavanlı, görkemli salonu ile hâlâ eski havasını taşıyan bir zamanların en göz alıcı oteli Windsor Oteli de açık. Mağazaların ve marketlerin arasında güzel görüntüsü ile insanlara bir zamanların Garden City'sini anımsatıyor. Pek rağbet görmüyor eskisi gibi; çünkü karanlık, kocaman odaları ve seslerin yankı yaptığı, uğultulu koridorları ile, ne havalandırmalı pırıl pırıl odaları olan küçük Warren Oteli ile, ne de her odasında televizyon bulunan ve alt katında "Isıtmalı Yüzme Havuzu" olan Buğday Tarlaları Moteli ile rekabet edebiliyor.

Amerika'yı arabayla ya da trenle bir baştan bir başa kat edenler, büyük olasılıkla Garden City'den geçmişlerdir. Ancak içlerinden yalnızca birkaçı anımsar buradan geçtiğini. Amerika Birleşik Devletleri'nin tam ortası sayılabilecek bölgede yer alan Garden City'nin, ülkenin ortasındaki o ne çok büyük, ne de küçük olan kentlerden bir farkı yoktur. Garden City'de oturanlar, bu görüşe

belki de haklı olarak karşı çıkacaklardır. Burada yaşayanların bazıları kenti biraz abartırlar: "Dünyanın hiçbir yerinde buradaki sıcakkanlı insanları, temiz havayı ve tatlı içme suyunu bulamazsınız", "Denver'a taşınıp burada kazandığımın üç katını kazanabilirim, ama beş çocuğum var ve bence burası çocuk yetiştirmek için harika bir yer. Her türlü sporun yapıldığı birinci sınıf okullar var burada. Bir yüksek okul bile var", "Buraya avukatlık yapmak için gelmiştim, bir süre kalıp başka bir yere taşınmayı düşünüyordum, burada kalmak gibi bir niyetim hiç yoktu. Ama sonra bir iş teklifi alınca 'Neden buradan ayrılayım ki?' diye düşündüm. Buradan ayrılmam için bir neden var mıydı? Tamam, burası New York değil. Ama zaten New York'ta yaşamayı isteyen kim? Önemli olan, insanın sorunlarını paylaşacak, beraber vakit geçirecek iyi komşuları olması. Uygar bir insanın isteyeceği her şeye sahibiz burada. Güzel kiliselerimiz var, bir golf sahamız bile var." Belki de onlara kulak vermekte yarar vardır, çünkü buraya yeni gelen biri, ana caddenin akşam sekizden sonraki sessizliğine alışmayı başardıktan sonra Garden Cityliler'in kentleriyle övünmelerine hak vermek için bir çok neden bulur: çok iyi işletilen, zengin bir halk kütüphanesi; başarılı bir günlük gazete; çimlerle kaplı, ağaçlıklı meydanlar; çocukların ve hayvanların rahatlıkla koşup dolaşabilecekleri sakin caddeler; içinde küçük bir hayvanat bahçesi bulunan ("Kutup Ayıları Karşınızda!" "Sevimli Fil Penny ile Tanışın!") geniş bir park ve birkaç dönümlük bir arazi üzerinde kocaman bir yüzme havuzu ("Dünyanın En Büyük ÜCRETSİZ Yüzme Havuzu). Bütün bunlara ek olarak, yolları kaplayan toz bulutlarını, rüzgâr sesini ve sürekli duyulan tren düdüklerini de saymak gerekir. Garden City'nin bu özellikleri buralı olup artık burada yaşamayanların özledikleri şeylerdir; burada yaşayanlar ise bu sesleri duydukça kökenlerinin olduğu yerde bulunmaktan mutluluk duyarlar.

Garden Cityliler'in hepsi burada yaşayanların toplumsal sınıflara ayrılmadığını, herkesin eşit olduğunu iddia eder: "Hayır, efendim. Burada böyle bir şey kesinlikle yoktur. Zengin fakir, siyah beyaz, Katolik Protestan diye insanları ayırmayız biz; herkes eşittir burada. Demokratik toplumlarda insanların nasıl yaşama-

sı gerekiyorsa biz öyle yaşıyoruz burada." Ancak insanların birlikte yaşadığı her yerde olduğu gibi burada da sınıf ayrımcılığı bir bakışta göze çarpacak kadar yaygındır. Amerika'nın kutsal kitabın egemenliği altındaki, insanların işlerini sürdürebilmek adına dini görevlerini yerine getirmek zorunda olduğu "İncil Kuşağı" bölgesinin sınırlarından çıkmak için Garden City'den yüz altmış kilometre batıya gitmek gerekir. Finney Bölgesi, "İncil Kuşağı" sınırları içindedir ve burada oturanların toplumsal sınıflarını belirleyen en önemli etmen, bağlı olduğu kilisedir. Dindar nüfusun yüzde seksenini Baptistler, Metodistler ve Roma Katolikleri oluşturur; iş adamları, bankacılar, avukatlar, doktorlar ve hepsinden daha saygın görülen çiftlik sahiplerinin içinde bulunduğu seçkin sınıf arasında Presbiteryenler ve Episkopalyanlar ağırlıktadır. Ender olmak koşuluyla Demokratların ve Metodistlerin aralarına katılmasına seslerini çıkarmayan seçkinlerin ezici bir çoğunluğu, siyasal olarak sağ görüşlü Cumhuriyetçileri destekler, Presbiteryen ya da Episkopalyan kiliselerine giderler.

İşinde başarılı, eğitimli, tanınmış bir Cumhuriyetçi ve Metodist kilisesinin de olsa dini bir topluluğun lideri olan Bay Clutter, seçkin sınıfın üyesiydi. Ancak Garden City Şehir Kulübü'ne üye olmamıştı ve boş zamanlarını öteki seçkinlerle geçirmiyordu; çünkü onlarla aynı zevkleri paylaşmıyordu. Onlar gibi kâğıt oynamayı, golf oynamayı, kokteylleri ve gece onda başlayan açık büfe ziyafetlerini sevmiyordu; boş zamanlarını "işe yarayacak" projeler ile uğraşarak değerlendirmeyi yeğliyordu. Bu yüzden bu güneşli Cumartesi gününde dört kişilik bir grupla golf oynamaya değil, başkanlığını yaptığı Finney Bölgesi 4-K Kulübü'nün toplantısına gidiyordu (Kulübün adındaki 4 K, kafa, kalp, kol ve kuvveti simgeliyordu; kırsal kesimlerde yaşayanların, özellikle de çocukların uygulamalı bilgiler edinmelerini ve ahlaki ilkeler kazanmalarını amaçlayan kulübün sloganı "Biz her şeyi yaparak öğreniyoruz" cümlesiydi. Merkezi Amerika'daydı, ancak yurt dışında da şubeleri vardı. Nancy ile Kenyon altı yaşından beri bu kulübün en çalışkan üyelerindendi). Toplantının sonuna doğru Bay Clutter "Şimdi sizlere yetişkin üyelerimizden biri ile ilgili

söyleyeceklerim var" dedi. Kalabalığı tarayan gözleri sonunda dört tombul çocuğunun arasında duran kilolu Japon kadını buldu. "Hepiniz Bayan Hideo Ashida'yı tanıyorsunuz. Ashida'ların iki yıl önce Colorado'dan Holcomb'a gelip çiftçilik yapmaya başladığını biliyorsunuz. Onlar çok iyi bir aile, Holcomb'un bağrına basmaktan gurur duyduğu bir aile. Holcomblular hepsi onları takdir ediyor. Bayan Ashida, Holcomb'da kimin hasta olduğunu duysa kilometrelerce yolu hiçe sayarak o nefis çorbalarından biri ile ziyarete gelir. Çiçek yetişeceğinin aklınızdan bile geçmediği o çorak topraklarda ne kadar güzel çiçekler yetiştirdiğini hepiniz biliyorsunuz. Geçen yılki fuarda 4-K Kulübü'nün standının başarılı olması için gösterdiği özveriye hepimiz tanık olduk. İşte saydığım bütün bu özelliklerinden dolayı Bayan Ashida'yı, önümüzdeki Salı günü vereceğimiz son dönem çalışmalarını değerlendirme yemeğinde bir ödül ile onurlandırmamızı öneriyorum."

Annelerinin adını duyan çocuklar, Bayan Ashida'nın eteğini çekip, kolundan tuttular; en büyük oğlan "Anne, ödül vereceklermiş sana!" diye bağırdı. Bayan Ashida utangaç bir ifadeyle bebeklerinki gibi yumuk ellerini gözlerine götürdü, gözlerini ovuştururken gülümsedi. Kocası kiraladığı toprağı ekip biçen bir çiftçiydi. Garden City ile Holcomb'un tam ortasında yer alan, rüzgârlı ve ıssız bir araziyi kiralamışlardı. Bay Clutter, 4-K Kulübü'nün toplantılarından sonra Ashida'ları genellikle evlerine bırakırdı; bugün de öyle yaptı.

Bay Clutter'ın pikabında 50 no'lu otoyolda ilerlerken Bayan Ashida "Kulaklarıma inanamadım, tam bir şok geçirdim. Sana o kadar müteşekkirim ki. Artık teşekkürlerimi duymaktan sıkılmışsındır, ama yine de her şey için bir kez daha teşekkür etmek istiyorum" dedi. Finney Bölgesi'ne geldiğinin hemen ertesi günü Bay Clutter ile tanışmıştı. Cadı Bayramı'ndan bir gün önceydi; zili duyunca kapıyı açmış ve karşısında elleri kolları balkabağı ve sakızkabağı ile dolu Bay Clutter ile Kenyon'ı görmüştü. Geçirdikleri sıkıntılı o ilk yıl boyunca devamlı hediyeler getirmişlerdi, onların henüz ekmediği kuşkonmaz ve marul ile dolu sepetler göndermişlerdi. Nancy de çocukların binmesi için atını sık sık

onların arazisine getirmişti. "Biliyor musun, şimdiye kadar oturduğumuz yerler içinde burası birçok açıdan en güzel olanı. Hideo da benimle aynı fikirde. Buradan ayrılmayı aklımızdan bile geçirmek istemiyoruz aslında. Her şeye yeniden başlama düşüncesi bizi çok korkutuyor" dedi Bayan Ashida.

"Ayrılmak mı?" diyerek şaşkınlığını belli eden Bay Clutter, pikabı yavaşlattı.

"Kiraladığımız arazinin koşullarını biliyorsun; ekip biçmek zor, bir de sahibi sorunlu biri. Hideo, Nebraska'da daha iyi bir arazi bulabileceğimizi söylüyor. Ama daha hiçbir şey kesin değil. Aramızda konuşuyoruz sadece" diyen Bayan Ashida, bu üzücü haberi kıkırdamayı andıran ses tonu yüzünden sevindirici bir haber gibi söyleyivermişti. Bay Clutter'ın canının sıkıldığını görünce hemen konuyu değiştirdi: "Herb, bana bir akıl versene. Çocuklarla ben Hideo'ya pahalıca bir Noel hediyesi almak için para biriktiriyoruz. Hideo'nun dişlerinin yapılması gerek. Şimdi dinle beni. Karın sana Noel hediyesi olarak üç altın diş yaptırsa, garip mi karşılardın bunu? Noel tatilini dişçi koltuğunda geçirmek pek hoş olmaz, değil mi?"

"Her şeyin üstesinden gelebilirsiniz. Buradan ayrılmayı aklınıza bile getirmeyin! Sizi tek tek arazinizdeki ağaçlara bağlamak zorunda bırakmayın bizi. Hediye konusuna gelince, altın diş gayet güzel bir hediye. Benim hoşuma giderdi böyle bir hediye almak" dedi Bay Clutter.

Bayan Ashida onun hediye için söylediklerini duyunca sevindi; gerçekten öyle düşünmese bunları söylemezdi, tam bir beyefendiydi. Onun "durumu kurtarmak" için yalan söylediğine, hatır için söz verip sonra sözünü tutmadığına bu kadar zaman içinde hiç tanık olmamıştı. Aklından şimdi ondan bir söz almak geçti: "Herb, ne olur yemekte beni kürsüye çağırma! Biliyorsun, ben hiç konuşma yapamam. Senin gibi değilim ki. Sen yüzlerce kişinin karşısında durup rahatlıkla konuşursun. Binlerce kişiye bile konuşma yapabilirsin. O kadar doğalsın ki kürsüde binlerce kişiyi istediğin konuda ikna edebilirsin. Seni o kalabalık korkutmaz, aslında bu dünyada seni hiçbir şey korkutamaz" diyen Bayan Ashida, Bay Clutter'ın herkesin bildiği özelliğine değinmiş-

ti. Bay Clutter'ı öteki insanlardan ayıran en önemli özelliği, korkusuz bir kendine güven duygusuna sahip olmasıydı. Kendine olan sınırsız güveni bir yandan ona saygı duyulmasını sağlıyor, bir yandan da çevresindekilerin yoğun sevgi duygularını biraz törpülüyordu. Bayan Ashida: "Seni bir şeyden korkmuş bir halde hayal bile edemiyorum. Başına ne gelirse gelsin, sen mutlaka bir çıkış yolu bulursun" dedi.

Siyah Chevrolet öğleden sonra Kansas Eyaleti'ne bağlı Emporia'ya varmıştı. Neredeyse bir kent büyüklüğündeki Emporia'nın emin bir yere benzediğini gören iki arkadaş, alışveriş yapmaya karar verdiler. Arabayı bir ara sokağa park edip içinde her şey satılan, kalabalık bir market bulmak için yürümeye başladılar.

İlk olarak Perry'ye bir çift lastik eldiven aldılar; Dick'in eldivene ihtiyacı yoktu, eldivenlerini yanına almayı unutmamıştı.

Sonra kadın çoraplarının dizili olduğu rafa yöneldiler. Perry, ne dediği anlaşılmayan, ama kararsızlığını belli eden, bir iki şey mırıldandıktan sonra "Bence bunlardan alalım" dedi.

Dick karşı çıktı: "Benim gözümü düşünmüyorsun hiç. Bunlar benim gözümü kapatamazlar, renkleri çok açık."

Perry görevli kızlardan birine "Bayan, siyah naylon çorap var mı acaba?" diye sordu. Kız olmadığını söyleyince Dick'e başka bir mağazaya bakmalarını önerdi: "Haklısın, bize siyah çorap lazım."

Ama Dick, Perry gibi düşünmüyordu; ona göre ne renk olursa olsun çorap almalarına hiç gerek yoktu. Boşuna para harcayacaklardı ("Bu işe yeteri kadar para yatırdım"); hem nasıl olsa olaya tanık olan biri olursa onun yaşamasına izin vermeyeceklerdi. "Tanık yok," dedi bu sözcükleri belki de bininci kez duyduğunu düşünen Perry'ye. Perry, Dick'in bu iki sözcüğü, sanki her sorunun çözümü bunlarda yatıyormuş gibi ikide bir söylemesine sinir oluyordu. İkisinin de görmediği, varlığından bile haberdar olmadığı biri, olaya tanık olabilirdi; böyle bir olasılığı yok saymak aptalcaydı. "Beklenmedik bir şey olabilir. İşler umduğumuz

gibi gitmeyebilir" dedi. Dick çocukça böbürlenerek gülümsedi: "Kuruntu yapmayı kes artık! Her şey yolunda gidecek dedim sana." İşler umdukları gibi gidecekti; çünkü bu planı Dick hazırlamıştı, atılacak ilk adımdan en sonunda varılacak derin sessizliğe kadar her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünmüş, kusursuz bir plan yapmıştı.

Sonra sıra ip almaya geldi. Perry önündeki ipleri inceledi, eline alıp sağlam olup olmadıklarını kontrol etti. Bir zamanlar yük gemilerinde çalıştığı için iplerden iyi anlardı, değişik düğümler yapmayı da bilirdi. Seçtiği beyaz naylon ip, çelik bir tel kadar ince ve sağlamdı. Kaç metre almaları gerektiğini konuştular. Dick, bu konuda biraz kararsız olduğu için yüzünü buruşturdu; mükemmel bir plan yaptığını iddia etmesine rağmen, bu soruya kesin bir yanıt veremiyordu. En sonunda "Tanrım, ne kadar ip lazım olacağını nereden bilebilirim ki?" dedi.

"Madem şimdiye kadar hesaplamadın, şimdi hesapla bakalım" diye yanıtladı Perry.

Dick yüksek sesle hesap yapmaya başladı: "Adam var. Karısı var. Bir de kızla oğlan. Belki öbür ikisi de evdedir. Ama bir de günlerden Cumartesi bugün, misafirleri olabilir. Sekiz kişilik, yok yok, tam on iki kişilik alalım. Evdeki herkese yetecek kadar ip *almalıyız*."

"Çok değil mi? Emin misin bu kadar insan olacağından?"

"Hayatım, sana kaç kez söyledim, oradaki herkesi duvara yapıştıracağız."

Perry omuzlarını silkti: "O zaman bütün bir paketi alalım."

Paketteki ip doksan metre uzunluğundaydı, tam on iki kişiyi bağlamaya yeterdi.

Kenyon, Beverly'ye düğün hediyesi olarak vermeyi planladığı bej çizgili, maun kaplama sandığı kendisi yapmıştı. Evin en alt katındaki, mahzeni andıran odada sandığa son bir kat cila sürüyordu. Alt katı bir baştan bir başa kaplayacak kadar geniş, tabanı çimento kaplı bu bodrumdaki eşyaların hemen hemen hepsi Kenyon'ın marangozluğa yatkın ellerinden çıkmıştı; raflar, ma-

salar, tabureler ve bir pinpon masası yapmıştı. Nancy'nin tığ işleri de buradaydı: eski kanepeye yeni bir hava veren parlak işlemeli örtüler, perdeler ve üzerinde MUTLU MUSUN? BURADA YAŞAMAK İÇİN BİRAZ DELİ OLMAK GEREK yazıları olan yastık kılıfları. Nancy ile Kenyon bodrumun kasvetli havasını yok etmek için duvarları farklı renklere boyamışlardı. Çok sevdikleri mahzen hâlâ iç karartıcıydı, ama ikisi de bunun farkında değillerdi. İkisi de bayılıyorlardı buraya, onlar için kutsal bir yerdi. Nancy annesini rahatsız etmeden "çetesi" ile beraber zaman geçirebildiği için seviyordu burayı. Kenyon ise yalnız kalıp "icatları" ile uğraşmayı, eşyaları kesip biçip, ortaya değişik şeyler çıkarmayı seviyordu. En son icadı, elektrikli, derin bir kızartma tenceresiydi. Mahzenin yanında içinde ocak bulunan küçük bir oda daha vardı. Bu odadaki masanın üzeri Kenyon'ın kullandığı tamir aletleri ile doluydu. Şu an üzerinde çalıştığı eşyalar da masanın üzerindeydi: müzik setine ekleyeceği bir anfi ve tamir ettiği, eski, kurmalı bir laterna.

Kenyon fiziksel olarak ne annesine, ne babasına benziyordu. Kısacık kesilmiş saçları sarıydı. Boyu bir seksen ikiydi, zayıftı, ama fırtınalı bir kış gününde iki büyük koyunu üç kilometrelik yol boyunca sırtında taşıyıp kurtaracak kadar da güçlüydü. Sağlam fiziğindeki tek eksiklik, zayıflığından dolayı kaslarının çok gelişmemiş olmasıydı. Bir de gözlüksüz hiçbir şey göremezdi; bu zayıflıklar yüzünden çoğu arkadaşının en önemli ilgi alanı olan takım oyunlarında (basketbol, beyzbol) pek fazla yer almazdı. Hayatta tek bir yakın arkadaşı vardı: evlerinin bir buçuk kilometre batısındaki çiftliğin sahibi Taylor Jones'un oğlu Bob Jones. Kansas'ın kırsal bölgelerinde erkekler çok küçük yaşta araba kullanmaya başlarlar. Kenyon daha on bir yaşındayken babası araba almasına izin vermişti; o da çiftliklerinin koyunlarına çobanlık yaparak kazanıp biriktirdiği para ile motoru "A" model olan, eski bir kamyonet almıştı. Bob ile ikisi bu kamyonete "Tilki Vagonu" adını takmışlardı. River Valley Çiftliği'nin yakınlarında "Kum Tepeleri" denilen garip bir yer vardır. Burası sanki denizi olmayan bir kumsal gibidir, geceleri sürüler halinde kum tepelerinin arkasına gizlenen ve hiç durmadan uluyan çöl tilkilerine ev

sahipliği yapar. Mehtaplı gecelerde Kenyon ile Bob kamyonete atlar, kum tepelerinin arkasındaki tilkileri gizlendikleri yerden çıkartıp onlarla yarışırlardı; çok ender geçebilirlerdi tilkileri, çünkü en çelimsiz tilki bile saatte seksen kilometre hızla koşarken, kamyonet en fazla elli beş kilometre hız yapabilirdi. İkisi de bu heyecanlı, vahşi yarışta çok eğlenirlerdi, kamyonet kumun üzerinde patinaj yaparken onlar ay ışığında kaçışan tilkilerin muhteşem görüntüsünü izlerlerdi. Bob'un dediği gibi kalpleri bir başka türlü atmaya başlardı sanki.

Bu yarış kadar zevkli olan, üstüne üstlük onlara para da kazandıran başka bir eğlenceleri de tavşan avıydı. Kenyon iyi bir nişancıydı, Bob ondan da iyiydi. Bazen ikisi birlikte elli tavşan ölüsünü, hayvan başına on sent veren "tavşan fabrikası"na götürürlerdi. Garden City'deki bu imalathane, hayvanları hemen dondurup vizon yetiştiren çiftliklere yem olarak gönderirdi. Bir de hafta sonu kırlarda düzenledikleri av partilerinde çok eğlenirlerdi. Geceyi nehrin kıyısında açık havada geçirirlerdi. Kırlarda yürümeyi, akşam serinliği çökünce battaniyelere sarılıp nehrin kenarına kıvrılmayı, güneşin doğmasına yakın duyulan kanat sesleriyle uyanmayı ve bu seslerin geldiği yöne doğru ayaklarının ucunda ses çıkarmadan ilerlemeyi çok severlerdi. Bu partilerin sonunda en mutlu oldukları an, pantolonların kemerlerine taktıkları bir düzine ördekle etrafa hava atarak eve girdikleri andı. Ama Kenyon ile Bob'un arası son günlerde eskisi gibi değildi. Kavga etmemişlerdi, tartışmamışlardı bile. Yalnızca on altı yaşındaki Bob "bir kızla çıkmaya" başlamıştı. Ondan bir yaş küçük olan, çocuklukla delikanlılık arasında gidip gelen Kenyon, artık Bob ile olan arkadaşlığının eskisi gibi olmayacağını düşünüyordu. Bob şöyle demişti ona: "Benim yaşıma gelince sen de farklı şeyler hissetmeye başlayacaksın. Ben de senin gibi düşünürdüm eskiden. 'Kızlar mı, boşversene onları!' derdim. Ama bir kızla tanışınca onunla konuşmaya başlıyorsun ve hoşuna gidiyor bu. Bir gün anlayacaksın beni." Kenyon onu anlayacağından pek emin değildi; tüfeklerle, tamir aletleriyle uğraşarak, atlarla ilgilenerek, hatta kitap okuyarak geçirebileceği saatleri bir kızla geçirip zamanını boşa harcamayı isteyebileceğine ihtimal vermi-

yordu. Madem Bob'un yapacak başka işleri vardı, o da boş zamanlarını yalnız geçirirdi; karakter olarak Bay Clutter'dan çok annesine benziyordu, duyarlı ve sessiz bir çocuktu. Okuldaki arkadaşları onun "kibirli" olduğunu düşünürlerdi; ama bu yüzden ona sinir olmazlar, onun için "*Ken**yon'dan mı söz ediyorsunuz? O kendi aleminde yaşayan, sessiz bir çocuktur" derlerdi.

Sandığa sürdüğü cilanın kurumasını beklerken, başka bir işe soyundu. Bu sefer dışarıda çalışması gerekiyordu, annesinin yatak odasının penceresinin altındaki bakımsız duran, gereksiz otlarla kaplı, çiçek bahçesini adam edecekti. Bahçeye adım attığında evdeki yardımcılarının kocası olan Paul Helm'in toprağı belli ediğini gördü. Paul Helm, çiftlikte ihtiyaç olduğunda geçici olarak çalışırdı.

"Şu arabayı gördün mü?" diye sordu Bay Helm.

Evet, Kenyon patikada gri bir Buick görmüştü; şimdi de araba babasının çalışma odasının önüne park edilmişti.

"Kimin o araba?"

"Herhalde Bay Johnson'ındır. Babam onun geleceğini söylemişti."

Elli beşini geçmiş Bay Helm'in (olaydan sonraki Mart ayında kalp krizinden öldü) ağırbaşlı ve ciddi görüntüsünün altında etrafı dikkatlice gözlemleyen, ne olup bittiğini bilmek isteyen, meraklı bir adam saklıydı. "Johnson da kim?" diye sordu Kenyon'a.

"Sigortacı."

Yaklaşmakta olan akşamın serinliği yavaş yavaş kendisini hissettiriyordu; gökyüzü hâlâ koyu maviydi, ama bahçedeki kasımpatılarının gölgesi uzamaya başlamıştı, Nancy'nin kedisi gölgelerin arasında hoplayıp zıplıyor, Kenyon ile yaşlı adamın çiçekleri birbirine bağlamak için kullandıkları ipe pençelerini geçiriyordu. O sırada uzaklarda Nancy göründü, Babe'e binmiş, yavaş yavaş geliyordu. Babe her zamanki cumartesi bakımından dönüyordu, her cumartesi Nancy Babe'i nehre götürüp suya sokardı. Köpekleri Teddy de yanlarında koşuyordu; üçü de sırılsıklamdı, güneşin son ışıkları altında parlıyorlardı.

"Üşüteceksin," dedi Bay Helm.

* "Ken" bilgi alanı anlamına gelmektedir. Ç.N.

Bunu duyan Nancy güldü, hayatı boyunca bir kere bile hasta olmamıştı ki. Babe'den inip, kedisini kucağına aldı ve bahçenin kenarındaki çimlere uzandı. Kedisini patilerinin altından tutup yukarı kaldırdı, burnunu ve bıyıklarını öptü.

Nancy'yi o halde görünce Kenyon'ın midesi bulandı: "Hayvanları ağızlarından *öpüyorsun*."

"Ne olmuş yani? Sen de Skeeter'ı öperdin," dedi Nancy.

"Skeeter bir *attı*." Çok güzel, al tüylü bir attı Skeeter; ufacık bir tay olduğu günlerden beri ona Kenyon bakmıştı. Nasıl da güzel atlardı çitlerin üzerinden! Babası uyarmıştı Kenyon'ı: "Bu atı çok zorluyorsun. Ölüverecek senin elinde bir gün." Haklı da çıkmıştı; bir gün Skeeter'ın kalbi, üzerinde sahibiyle son sürat koşarken yorgun düşmüştü, tökezleyen hayvan oracıkta ölüvermişti. Bu olayın üzerinden bir yıl geçmesine rağmen Kenyon hâlâ Skeeter'ın yasını tutuyordu; babası onun bu haline üzülmüş, gelecek bahar doğacak tayların en güzelini ona ayıracağına söz vermişti.

"Kenyon, sence Tracy bu yakınlarda konuşmaya başlar mı? Şükran Günü'ne kadar konuşur herhalde, değil mi?" diye kardeşine seslendi Nancy. Daha bir yaşını doldurmamış olan Tracy, Nancy'nin en sevdiği ablası Eveanna'nın oğluydu (Kenyon ise Beverly'yi daha çok severdi). "Onun 'Nancy Teyze' dediğini bir duysam, sevinçten ölürüm herhalde. Ya da düşünsene sana 'Kenyon Dayı' diye seslendiğini. Bunu duymak hoşuna gitmez mi? Kenyon, sen dayı olduğun için *sevinmiyor musun?* Tanrı aşkına, bir kez olsun cevap ver bana. Neden *hiçbir* soruma cevap vermiyorsun?"

"Çünkü aptal aptal şeyler soruyorsun," dedi Kenyon Nancy'nin kafasına solmuş bir yıldızçiçeği fırlatarak. Nancy çiçeği havada yakalayıp saçlarının arasına yerleştirdi.

Bay Helm işini bitirmiş, kazmayı sırtına almıştı. Gökyüzünden bağrışan karga sürüleri geçti, birazdan güneş batacaktı. Bay Helm'in yolu uzundu; evi, şimdi yeşil bir tünel gibi görünen karaağaçların bittiği yerde, sekiz yüz metre ilerdeydi. "İyi akşamlar," deyip yürümeye başladıktan çok kısa bir zaman sonra arkasına dönüp çocuklara baktı. Bir sonraki gün verdiği ifadede şöy-

le dedi: "İşte arkamı döndüğüm an, onları son görüşüm oldu. Nancy, Babe'i ahıra götürüyordu. Dediğim gibi, sıradan bir gündü; değişik hiçbir şey görmedim."

Siyah Chevrolet bir kere daha, bu kez Emporia'nın dışındaki bir Katolik hastanesinin önünde durdu. Hiç durmayan ısrarlar ("Senin sorunun ne, biliyor musun? Sana göre bir işi yapmanın tek bir yolu var, onu da bir tek sen biliyorsun. Başkalarının düşüncelerini dinlemiyorsun bile.") karşısında Dick pes etmişti. Perry'yi arabada bırakıp hastanedeki rahibelerden birinden siyah çorap istemeye gitti. Siyah çorap edinmek için bu garip fikir, Perry'den çıkmıştı; rahibelerin mutlaka yedekte siyah çorapları vardır diye düşünmüştü. Ama bu konuda rahatsız olduğu bir şey vardı; rahibeler ve onlara ait her şey Perry'ye göre uğursuzdu. Buna benzer bir sürü batıl inancı vardı: 15 rakamının, kızıl saçın, beyaz çiçeklerin, karşıdan karşıya geçen rahiplerin, rüyasında gördüğü yılanların uğursuzluk getireceğine inanırdı ve onlarla karşılaşmaktan özenle kaçınırdı. Ama bu kez olmamıştı işte; yapabileceği bir şey yoktu, şu an siyah çorap bulabilmek için rahibelere ihtiyaçları vardı. Batıl inançlarına göre yaşamlarını düzenleyen insanlar aynı zamanda çok da kaderci olurlar; Perry de kaderciydi. Şu an burada olması, bu işe bulaşması onun kendi seçimi değildi, kaderi böyle çizilmiş olduğu için bunları yapıyordu. Kendi isteği dışında hareket ettiğini *kanıtlayabilirdi*, ama bunu Dick'in yanında yapmak istemiyordu. Dick'e neden burada olduğunu söylerse Kansas'a onun mektubu üzerine, planını uygulamak için geri dönmediğini itiraf etmek zorunda kalacaktı. Şartlı salıverildiğini hiçe sayıp, ayak basmaması gereken Kansas'a gelmesinin gizli nedeni, Dick'in mektubunu almadan birkaç hafta önce Lansing'deki Kansas Eyalet Cezaevi'nden başka bir hücre arkadaşının 12 Kasım Perşembe günü dışarı çıkacağını öğrenmiş olmasıydı. "Hayatta en fazla istediği şey," bu arkadaşıyla tekrar görüşmekti; "tek gerçek dostu" olan "parlak" Willie-Jay'i mutlaka görmeyi istiyordu.

Perry cezaevinde kaldığı ilk üç yıl boyunca ilgi dolu, ama çekingen bakışlarla Willie-Jay'i uzaktan izlemişti. Cezaevindekiler, Willie-Jay ile arkadaşlık edenler için hiç de iyi şeyler düşünmezlerdi, onların sağlam delikanlılar olmadıklarına inanırlardı. Rahip yardımcılığı yapmış olan Willie-Jay, saçları erken beyazlamış, hüzünlü bakan, ince yapılı bir İrlandalıydı. Tenor sesi ile cezaevi korosunun gurur kaynağıydı. Her türlü dini töreni küçümseyen Perry bile Willie-Jay'i "Tanrı'nın Duasını" söylerken duyunca "duygulanmıştı"; ilahinin yüce sözlerine bir çocuk saflığı katan bu ses, yüreğine dokunmuştu, belki de dini törenleri bu kadar küçümsememeliydi. Dini konuları az da olsa merak ettiğini düşünerek Willie-Jay ile arkadaşlık kurmaya çalıştı. Willie-Jay de bakışları buğulu, ses tonu boğuk ve sert olan, "ender rastlanan, ıslah edilebilecek bir şair" olduğunu düşündüğü, sakat bacaklı, kaslı vücutlu bu genç adamın ilgisini çok sıcak karşıladı. "Bu genç adamı Tanrı ile buluşturmayı" kendisine verilmiş bir görev gibi gördü. Perry ona yaptığı bir İsa resmini gösterince görevini başarıyla tamamlayabileceğini düşündü. Perry'nin pastel boyalarla, kocaman bir resmini yaptığı İsa, çok da saf duygulara sahipmiş gibi görünmüyordu. Cezaevinin Protestan rahibi, James Post, bu duygulardan habersiz olarak resmi o kadar beğendi ki kendi ofisine astı, hâlâ da orada asılı durur bu resim. Perry'nin çizdiği İsa'nın dudakları aynı Willie-Jay'inkiler gibi kalındı, gözleri de Willie-Jay'inkiler gibi hüzünlü bakıyorlardı. Aslında bu resim Perry'nin çok da saf duygularla başlamadığı inanç arayışının hem zirve noktasını, hem de sonunu simgeliyordu. Çizdiği İsa resmine "bir parça ikiyüzlülük" katmıştı; Willie-Jay ile "dalga geçmek ve ona ihanet etmek" için çizmişti bu resmi, Tanrı'nın varlığından hâlâ eskisi kadar kuşku duyduğunu göstermek istiyordu. Ama bunu bir türlü açıkça Willie-Jay'e söyleyemiyordu, onu şimdiye kadar "gerçekten anlamış" tek kişiyi kaybetmekten korkuyordu (Hod, Joe, Jesse adlarında, soyadlarını bile bilmediği, bu dünyada yolunu kaybetmiş bir sürü yakın arkadaşı olmuştu; ama hiçbiri Willie-Jay'in yanına bile yaklaşamazdı. Her şeyden önce Perry, Willie-Jay'in "ortalamanın çok üzerinde bir zekâya ve iyi eğitimli bir psikolog gibi farklı yaşan-

tıları algılama becerisine sahip olduğuna" inanıyordu. Nasıl olur da Willie-Jay gibi aklı başında biri cezaevine düşerdi? Perry, bu soruyu bir türlü yanıtlayamıyordu. Aslında yanıtı biliyor, ama Willie-Jay'in "daha derinlerde bir şeyden, insanlık durumundan" kaçtığı için burada olduğuna inanmayı yeğliyordu. Olaylara Perry kadar çok yönlü bakmayanlar için sorunun yanıtı son derece açıktı: otuz sekiz yaşındaki rahip yardımcısı, ufak tefek soygunlar yapan bir hırsızdı; yirmi beş yıl içinde beş ayrı eyalette hüküm giymişti). Perry, Willie-Jay ile açık açık konuşmaya karar verdi. Şimdiye kadar yaptıkları sohbetin bir yere varmadığını açıklamaktan üzüntü duyduğunu, ama onun anlattıklarına, cehenneme, cennete, azizlere ve kutsal adalete inanmasının mümkün olmadığını söyledi. Aralarındaki dostluk bir gün kutsal haç altında buluşamayacakları için sona erecekse yapacak bir şey olmadığını, bu durumda dostluklarının da tıpkı çizdiği portre gibi sahte olduğunu her ikisinin de kabul etmeleri gerektiğini anlattı.

Willie-Jay bu sözleri duyunca kırıldı, ama ümidini yitirmedi. Arkadaşının şartlı salıverilmesine kadar onun ruhuna seslenerek, yakınlıklarını korumak için elinden geleni yaptı. Perry'nin cezaevinde geçirdiği son gün, ona bir veda mektubu yazdı. Mektubun son paragrafı şöyleydi: "Çok tutkulu bir adamsın; ne istediğini tam olarak bilemeyen, aç bir ruhun var. Herkesin birbirine benzemek için elinden geleni yaptığı bu çağda bireyselliğini korumak için mücadele ederken derin yaralar aldın. İki temel üstünde duran, yarım bir dünyada yaşıyorsun; temellerin biri kendini ifade etme yeteneğin, öbürü de kendini yok etme becerin. Güçlüsün, ama yüreğinin bir yerindeki çatlaktan bu güç akıp gidiyor. Bu çatlağı kapamayı başaramazsan gücünü tamamen yitireceksin, zavallı biri olacaksın. Bu çatlaktan ne sızıyor dışarıya, biliyor musun? *Her an patlamaya hazır, tehlikeli, kocaman bir duygu balonu*. Neden böyle bir balon büyüttün içinde? Yaşamlarından memnun, mutlu insanları görünce neden durup dururken sinirleniyorsun? Onları bu kadar çok küçümsemenin nedeni ne, niye onları incitmek istiyorsun? Tamam seni anlıyorum, onların hepsinin aptal olduğunu düşünüyorsun, onları küçümsüyorsun;

çünkü sen onlar yüzünden başarısız ve öfkeli biri *oldun*, onların ahlak anlayışları ve mutlu olma yöntemleri bu kocaman dünyayı yönettiği için sen onlara yenik düştün. Bu düşüncelerin beynini işgal etmesine izin vermemelisin, çünkü senin asıl düşmanın bir kurşun kadar yok edici olabilen bu kötü düşüncelerdir. Kurşunlar, kurbanlarını seçip onları hemen öldürdükleri için çok acı vermezler. Ama senin içinde yalnızca kurşun değil, bakteriler de var. Bakteriler insanı birden öldürmezler; onu yavaş yavaş yıpratarak en sonunda bir ucubeye dönüştürürler, bu ucubenin yaşamak için tek şansı vardır, o da küçümseme ve nefretle bilenmiş oklarını çevresine rasgele fırlatmaktır. Bir sürü şeye sahip olabilir bu ucube; ama hayatta hiç başarılı olamaz, çünkü kendi kendisinin düşmanı olduğu için sahip olduğu şeyler ile mutlu olmayı hiçbir zaman beceremez."

Kişiliği üzerine böylesine uzun bir mektubun kaleme alınması, Perry'nin gururunu okşamıştı. Mektubu Willie-Jay için pek iyi şeyler düşünmeyen Dick'e okuttu. "Rahip saçmalıklarından başka bir şey değil bu. 'Küçümseme ve nefretle bilenmiş oklar' diyor bir de, bu oklardan yiyor olmasın bu *ibne*!" diye mektubu yorumladı Dick. Perry, Dick'ten böyle bir tepki bekliyordu; kendi kendisine bile itiraf edemiyordu, ama onun verdiği bu tepkiye sevinmişti. Lansing'teki cezaevinde geçirdiği son birkaç ayda tanıdığı Dick ile kurduğu arkadaşlık, rahip yardımcısına olan yoğun hayranlığının doğal bir sonucuydu aslında, bu hayranlığı dengelemek için Dick ile yakınlaşmıştı. Dick, "sığ" biri ya da Willie-Jay'in onun için dediği gibi "ahlaksız bir kabadayı" olabilirdi. Ama Perry bunlara önem vermiyordu, Dick'in komik biri olduğunu düşünüyordu. Dick, kurnazdı, gerçekçiydi, "meseleleri büyütmüyordu", kafası karışık değildi, ne istediğini biliyordu. Üstüne üstlük Willie-Jay gibi Perry'nin egzotik hayallerini eleştirmiyor, onları ilgiyle dinliyordu; Meksika açıklarındaki sularda, Brezilya'daki balta girmemiş ormanlarda onları bekleyen, "yerleri kesin olarak belli olan hazine" hikâyelerini dinlerken Perry'nin heyecanını paylaşıyor, gözleri ışıl ışıl parlıyordu.

Perry'nin şartla salıverilmesinin üzerinden dört ay geçti. Bu dört ay içinde Perry beşinci sahibinden yüz dolara satın aldığı,

külüstür, sürekli tıngırdayan bir Ford'la Reno'dan Las Vegas'a, Washington'daki Bellingham'dan Idaho'daki Buhl'a kadar birçok farklı yere gitti. Buhl'da kamyon şoförü olarak bir iki iş buldu. Dick'ten o mektubu Buhl'dayken aldı: "Dostum P., Ağustos'ta çıktım, sen tahliye olduktan sonra biriyle tanıştım, sen tanımıyorsun onu, bana öyle güzel bir işten bahsetti ki, hemen bu işi senle ben çok iyi beceririz diye düşündüm. Harika bir iş bu, tam bir vurgun..." O ana kadar Perry, Dick'i yaşamı boyunca bir kere daha görmeyi aklından bile geçirmemişti. Willie-Jay'i *de* yeniden göreceğini sanmıyordu. Ama her iki arkadaşını da sık sık düşünüyordu, özelikle de Willie-Jay'i. Üç metre boyunda, ak saçlı, bilge bir adam olarak hayal etmeye başladığı Willie-Jay, zihninin karanlık koridorlarında dolaşmaya devam ediyordu. Eski günlerdeki konuşmalarından birinde Willie-Jay ona "Hep olumsuz düşünceler içindesin. Hiçbir şeye değer vermeden, sorumluluk almadan, inançsız, arkadaşsız, sevgisiz biri olarak var olmak istiyorsun bu dünyada" demişti.

Şu son günlerde kötü koşullarda oradan oraya yalnız seyahat ederken Willie-Jay'in bu suçlayıcı sözlerini sık sık düşünmüştü ve arkadaşı tarafından haklı bir şekilde suçlandığına karar vermişti. O hayatında çok şeye değer *vermişti*; peki şimdiye kadar ona bir kişi bile değer vermiş miydi? Babasının onunla ilgilendiği söylenebilir miydi? Evet, bir parça değer vermişti babası ona. Belki de bir iki kız biraz ilgi göstermişti; ama onlar da "çok eskide kalmıştı." Willie-Jay'den başka kimse ona gerçekten değer vermemişti. Willie-Jay' onun iyi özellikleri olduğunu görmüş, yeteneklerini takdir etmişti; onu kaslı, ufak tefek bir melez olarak görmemişti, onu anlamaya çalışmış ve Perry'nin "farklı", "ender rastlanan", "sanatçı" kişiliğini keşfetmişti. Perry de kendi kişiliğini bu üç sıfatla tanımlıyordu. Willie-Jay'in onun hakkındaki görüşlerini öğrendiğinde kendini beğenmekte haklı olduğunu düşünerek sevinmiş ve duyarlı yüreğini arkadaşına açmıştı. Onu böylesine takdir eden birini dört ay görmeyince, o kişi ile yeniden görüşme düşüncesi, toprak altında gömülü altınları çıkarma hayali kadar cazip gelmeye başlamıştı. Dick'ten gelen mektubu okuyunca, Dick'in onu Kansas'a çağırdığı tarih ile Willie-Jay'in

tahliye olacağı günün birbirine çok yakın olduğunu gördü ve kafasında hiçbir soru işareti kalmadı, ne yapması gerektiğini çok iyi biliyordu artık. Las Vegas'a gitti, orada eski püskü arabasını sattı, haritalarını, eski mektuplarını, el yazmalarını ve kitaplarını paketleyip bir otobüs bileti aldı. Gideceği yere vardığında ne yapacağını kadere bırakmıştı, eğer Willie-Jay ile "işler yolunda gitmezse" o da "Dick'in teklifini değerlendirirdi." Ancak Perry'nin düşündüğü gibi iki seçeneği yoktu, Dick ile buluşmaktan başka yapacak bir şeyi yoktu; çünkü Perry'nin otobüsü 12 Kasım akşamı Kansas City'ye vardığında oraya geleceğini haber veremediği Willie-Jay kentten ayrılmıştı bile. Hem de Perry'nin otobüsü otogara girmeden yalnızca beş saat önce otogara gelmiş ve bir otobüse binip uzaklara gitmişti. Perry bunu Rahip Post'a telefon edip öğrenmişti; Rahip Post, Willie-Jay'in tam olarak nereye gittiğini söylememişti: "Doğu'ya gitti. Orada yeni bir hayata başlamak istiyor. Düzgün bir iş bulup, ona yardımcı olacak, iyi insanların olduğu bir kasabaya yerleşmeyi planlıyor." Telefonu kapadığında Perry'nin "bacakları düş kırıklığı ve öfkeden titriyordu."

Kızgınlığı geçince kendi kendisine Willie-Jay ile tekrar görüşmenin neden bu kadar önemli olduğunu sordu. Ne bekliyordu ki bu görüşmeden? Sonuç olarak özgürlük ayırmıştı onları; özgür kaldıkları an ortak hiçbir noktalarının olmadığı açığa çıkmıştı, birbirine tamamen zıt karakterdeydiler. İyi bir ikili olamayacakları çok açıktı; Dick ile planladıkları, sınırın güneyindeki açık denizlere dalma maceralarına katılacak biri değildi. Ama yine de Willie-Jay'i kentten ayrılmadan yakalayabilseydi, bir saatliğine olsa bile görüşebilselerdi, şu an bir hastanenin önünde Dick'in elinde siyah naylon çoraplarla gelmesini bekliyor olmazdı. Perry biliyordu Willie-Jay ile görüşse şu an burada olmayacağını, emindi bundan.

Dick elleri boş çıktı kapıdan. "Bulamadım, gidelim." dedi Perry'den gözlerini kaçırarak. Bu hali Perry'yi şüphelendirdi:

"Gerçekten bulamadın mı? Sordun mu ki rahibelere?"

"Tabii ki sordum, yokmuş."

"Yalan söylüyorsun. İçeri girdin, kimseye bir şey sormadan biraz oyalanıp çıktın."

"Tamam hayatım, öyle olsun, sen ne diyorsan doğrudur" diyen Dick arabayı çalıştırdı. Hiç konuşmadan bir süre yol aldıktan sonra Dick, Perry'nin dizine vurdu: "Aman, büyütme işte. Zaten çok saçma bir fikirdi. Düşünsene, hastaneye girip siyah çorap isteyen bir adam. Ne yapacaklarını şaşırırlardı rahibeler."

Perry "Belki de rahibeleri işe karıştırmamakla iyi yaptın. Onlar uğursuzluk getirirler zaten" dedi.

New York Hayat Sigortası Şirketi'nin Garden City temsilcisi, Bay Clutter'ın Parker marka kaleminin kapağını çıkartıp, çek defterini açtığını görünce gülümsedi. Kasabada insanların birbirlerine gülerek anlattıkları hikâye geldi aklına: "Senin için ne dediklerini biliyor musun Herb? 'Saç traşı bir buçuk dolara çıktığından beri Herb berbere bile çek yazıyor' diyorlar."

"Doğru söylüyorlar," dedi Bay Clutter. Kraliyet ailesine mensup soylular gibi üzerinde kesinlikle para taşımaması ile ünlüydü. "Ben işlerimi bu şekilde yürütüyorum. Vergi memurları kontrole gelince de iptal edilmiş çekleri, karşılıksız çıkmış olanları gösterip rahat ediyorum."

Çekin üzerine rakamı yazmıştı, ama henüz imzalamamıştı; sandalyesinde geriye doğru kaykılıp düşüncelere daldı. İnsanlarla çok çabuk samimi olmaya çalışan, kafasında az saç kalmış, tıknaz müşteri temsilcisi Bob Johnson, Bay Clutter'ın son anda vazgeçmesinden endişeleniyordu. Herb, bildiğini okuyan, yeni şeyler almaya kolay kolay yanaşmayan biriydi; Johnson bir yıldan fazladır ona bu hayat sigortası poliçesini satmaya uğraşıyordu. Ama korkacak bir şey yoktu, müşterisi Johnson'ın "Son Dakika Krizi" adını verdiği, sigortacıların çok iyi bildiği o anı yaşıyordu. Hayat sigortası poliçesine imza atan kişi, kendisini vasiyetnamesini imzalıyormuş gibi hisseder ve bir gün öleceğini düşünüp, içine kapanır.

"Evet, evet," dedi Bay Clutter. Sanki kendi kendisiyle konuşuyordu: "Şükredecek bir sürü şey var hayatımda. Gerçekten güzel şeyler yaşadım şimdiye kadar." Meslek yaşamındaki dönüm

noktalarını simgeleyen belgeler, çerçevelenmiş bir şekilde çalışma odasının ceviz kaplama duvarlarını süslüyordu: üniversite diploması; River Valley Çiftliği'nin haritası; tarım ödülleri; Federal Tarım Kredi Komitesi'ndeki hizmetlerinden dolayı verilmiş, Dwight D. Eisenhower ile John Foster Dulles'ın imzalarını taşıyan onur belgesi. Bay Clutter konuşmaya devam etti: "Çocuklarımı düşünürsek... Burası uğurlu geldi bize. Hepsi çok iyi çocuklar. Bunu söyleyip övünmemem lazım belki ama, onlarla gerçekten gurur duyuyorum. Kenyon'a bak mesela. Şimdiden mühendis ya da bilim adamı olma yolunda ilerliyor; ama aynı zamanda doğuştan bir çiftçi o ve bu işi de çok iyi beceriyor. Tanrı izin verirse bir gün bu çiftliği o yönetecek. Eveanna'nın kocasıyla tanışmış mıydın sen? Don Jarchow'la tanışmadın mı hiç? Veterinerdir. Bu genç adamı ne kadar takdir ettiğimi anlatamam sana. Vere'i de çok beğeniyorum. Vere English, kızım Beverly'nin evlenmeyi planladığı çocuk. Bana bir şey olursa bu çocukların burayı yönetebileceklerinden hiç kuşkum yok. Bonnie tek başına bu yükün altından kalkamaz, beceremez o yalnız kalırsa..."

Bu tür içten konuşmaları dinlemeye alışkın olan Johnson, artık araya girmenin zamanının geldiğini düşündü: "Niye böyle şeyler söylüyorsun ki Herb? *Genç* bir adamsın sen. Kırk sekiz yaşındasın daha. Yüzüne bakıp sağlık raporunu okuyanlar, daha uzun süre aramızda olacağına yemin edebilirler."

Bay Clutter sırtını dikleştirdi, kalemine uzandı bir kez daha. "*Doğruyu* söylemek gerekirse, kendimi iyi hissediyorum. Bu aralar bayağı iyimserim. Bu topraklarda sıkı çalışan biri, önümüzdeki birkaç yıl içinde hatırı sayılır bir servet edinebilir." Gelecekte yapmayı planladığı işlerden kazanacağı parayı nasıl değerlendirmeyi düşündüğünü anlatırken çeki imzalayıp, masanın üzerinden Johnson'a doğru itti.

Saat altıyı on geçiyordu ve müşteri temsilcisi karısının onu yemeğe beklediğini bildiğinden bir an önce çiftlikten ayrılmak istiyordu. "Benim için bir zevkti seninle çalışmak, Herb" dedi.

"Benim için de öyleydi, dostum."

El sıkıştılar. Johnson çok uğraşılıp kazanılmış bir zaferin mutluluğuyla çeki alıp cüzdanına koydu. Çek, kırk bin dolarlık bir

sigorta poliçesinin ilk taksidiydi; kaza sonucu ölüm halinde şirket poliçenin değerinin iki katını ödemekle yükümlüydü.

"Yanımda yürür, konuşur benimle,
Onun olduğumu fısıldar kulağıma.
Mutluluktan ayaklarımız yerden kesilir
Başbaşa kaldığımız o özel anlarda..."

Perry neşeliydi, gitar çalıyor, şarkı söylüyordu. "Kutsal Haç"tan Cole Porter'a uzanan yaklaşık iki yüz şarkılık bir repertuarı vardı. Gitardan başka, armonika, akordiyon, davul ve ksilofon da çalıyordu. Kendisini sahnede gördüğü çok sayıdaki hayalleri arasında en sevdiklerinden birinde, "Tek Kişilik Senfoni Orkestrası" olarak tanınan, Perry O'Parsons adında ünlü bir şarkıcı olduğunu düşlüyordu.

"Bir şeyler içme zamanı geldi, değil mi Perry?" diye sordu Dick. Perry çok içki içen biri değildi, özellikle sevdiği bir içki de yoktu. Dick'in ise içki konusunda özel tercihleri vardı, portakallı kokteylleri severdi. Perry, içinde portakal suyu ve votka karışımı bulunan, yarım litrelik şişeyi torpido gözünden çıkardı. Şişeyi elden ele geçirerek içmeye başladılar. Dick, arabayı saatte doksan beş kilometre sabit hızla kullanıyordu, havanın kararmaya başladığını fark etmesine rağmen hâlâ farları yakmamıştı. Aslında yakmasına gerek yoktu; çünkü yol önlerinde dümdüz uzanıyordu, bir gölün yüzeyi kadar pürüzsüz, kocaman bir arazinin ortasından geçiyorlardı, görünürde de başka araba yoktu. İşte "o uzaklardaki yere" geliyorlardı, çok yaklaşmışlardı.

Birbirlerinden çok uzak çiftlik evlerinin titrek ışıkları dışında hiçbir şey görülmeyen, biraz sonra kaybolacak olan güneşten yansıyan ışıkların altında donuk bir yeşile bürünmüş, bomboş araziyi inceleyen Perry "İğrenç!" diye bağırdı. Nefret ederdi böyle bomboş, geniş alanlardan; Teksas'taki ovaları, Nevada çölünü de hiç sevmezdi, dümdüz uzanan, ıssız yerleri görünce kalbi açık alan fobisi olanlar gibi hızla çarpmaya başlardı. En sevdiği yerler, limanlardı. Kalabalık, gürültülü, her yeri dükkânlarla dolu, pis kokan, liman şehirlerine bayılırdı. Kore Savaşı sırasında er

olarak orduya katıldığında, tam sevdiği özelliklerde olan Yokohama'da koca bir yaz geçirmişti. Araziye bakan Perry sinirli bir ses tonuyla "Şu manzaraya bak! Bir de beni şartlı tahliye ederken sakın Kansas'a bir daha ayak basma demişlerdi. Ben de bayılmıştım güzel ayaklarımı bu iğrenç topraklara sokmaya, sanki cennet burası da, girmemi yasaklıyorlar. İyice bak bu manzaraya da gözlerin bayram yapsın!" dedi.

Dick yarıya inmiş şişeyi Perry'ye uzattı: "Kalanı içme, daha sonra canımız yine içki çekebilir."

"Dick, tekne satın alırız diye konuşmuştuk, hatırladın mı? Meksika'da iyi bir tekne alabiliriz diye düşünüyorum. Ucuz, ama sağlam bir tekne bulabiliriz orada. Pasifik'te yelkenlerimizi açtık mı, ver elini Japonya. Pasifik'i geçip, tekneyle Japonya'ya giden bir sürü insan var. Dick, inan bana Japonya muhteşem bir ülke, kesinlikle görmelisin orayı. İnsanlar harika, o kadar nazikler ki, birbirlerine davranışlarını görsen çok şaşırırsın, öyle kibar âdetleri var ki. Ah, bir de kadınları... Gerçek bir kadınla tanıştığını iddia edemezsin eğer..."

"Ben gerçek bir kadınla çoktan tanıştım" dedi Dick. Sarışın olan ilk karısı ondan boşandıktan sonra başkasıyla evlenmişti, ama Dick hâlâ ona aşık olduğunu söylüyordu.

"Bir de o muhteşem saunalar! Birinin adı Hayal Havuzu'ydu. Oraya gidince tek yapacağın uzanmak, sonra yanına gözlerini alamayacağın kadar güzel kızlardan biri gelecek ve vücudunun her bir santimetrekaresini küçücük elleriyle ovarak yıkayacak."

"Anlatmıştın bunları" dedi Dick sert bir ses tonuyla.

"Ne var yani? Bir kez daha anlatamaz mıyım?"

"Tamam, anlatırsın da, şimdi sırası değil. Sonra bunları konuşacak çok zamanımız olacak, bir şu kafamdaki işi halledelim de."

Dick radyoyu açtı, Perry de kapattı hemen. Dick'in "yeter artık" demesine kulak asmadan gitarını tıngırdatmaya başladı:

"Gül yapraklarının üzerindeki çiğ taneleri erimeden
Tek başıma geldim bu bahçeye
Ve kulağıma gelen o ses,
İşte Tanrı'nın oğlu duyurdu sesini bana..."

Dolunay ufuk çizgisinden yükselmeye başlamıştı.

O geceden sonraki Pazartesi günü yalan makinesine girmeden önce polise ifade veren Bobby Rupp, Clutter'ların evine son gidişini anlattı: "O gece dolunay vardı, Nancy isterse arabayla gezmeye çıkabiliriz diye düşündüm, McKnney Gölü'ne gidebilirdik. Garden City'deki sinemaya gidip birlikte film izlemek de aklımdan geçiyordu. Nancy'yi aradım, sanıyorum saat yediye on vardı, akşam için planladıklarımdam söz ettim, babasından izin alması gerektiğini söyledi. Telefonda beni bir süre beklettikten sonra babasının dışarı çıkmasına izin vermediğini söyledi; babası dün gece de geç geldiği için bu gece artık evde oturmasını söylemiş. Bana istersen sen bize gel, beraber televizyon izleyelim dedi. Sık sık Clutter'ların evine gider, onlarla beraber televizyon izlerdim. Nancy, hayatımda çıktığım ilk kızdı. Doğduğum günden beri tanırım onu, ilkokul birden beri aynı sınıftayız. En eski çocukluk anılarıma döndüğümde, onun o zamanlarda da şimdiki gibi güzel ve popüler biri olduğunu anımsıyorum, daha küçücük bir çocukken bile, diğer çocuklardan farklı görünürdü, herkesten başkaydı Nancy. Çevresine öyle bir büyü yayardı ki herkes onunla beraber olmaktan mutluluk duyardı. Sekizinci sınıftayken çıkmaya başladık. Sekizinci sınıfların mezuniyet partisine sınıftaki oğlanların çoğu onunla gitmek istemişlerdi; benimle partiye gitmeyi kabul edince hem şaşırdım, hem de gururlandım. İkimiz de tam on iki yaşındaydık. Babam o gece arabasını kullanmama izin verdi, onu evinden alıp partiye götürdüm. Onu yakından tanıdıkça daha çok sevdim. Ailesini de sevdim; bu çevrede onlar gibi başka bir aile daha yoktu, mükemmel bir aileydiler. Bay Clutter bazı konularda, örneğin din konusunda, başka insanlardan biraz daha tutucu biri olarak görülebilirdi; ama size kendisinin doğru düşündüğünü, sizin ise yanlış düşündüğünüzü hissettirecek hiçbir davranışta bulunmazdı."

"Bizim evimiz Clutter'ların evinin beş kilometre batısındadır. Genellikle onlara yürüyerek gider gelirdim. Yaz tatillerinde sürekli çalışarak para biriktirip, ilk arabamı alınca onlara arabayla gitmeye başladım. O gece de 1955 model bir Ford olan arabamla gittim. Saat yediyi biraz geçmişti. İki ev arasındaki yolda, evin

önündeki araba yolunda, arazide hiç kimseyi görmedim. Yalnızca yaşlı Teddy'yi gördüm, beni görünce havladı. Evin ilk katındaki oturma odasının ve Bay Clutter'ın çalışma odasının ışıkları yanıyordu. İkinci katın ışıkları sönüktü, Bayan Clutter uyuyordur diye düşündüm, tabii evde olmama olasılığı da vardı. Bayan Clutter'ın evde olup olmadığını kimse bilmez, ben de hiçbir zaman evde mi diye sormazdım. Ama o gece doğru tahminde bulunmuşum; çünkü okul orkestrasında borazan çalan Kenyon geç bir saatte prova yapacağını söyleyince, Nancy Kenyon'a şimdi borazan çalmamasını, Bayan Clutter'ın sesi duyup uyanabileceğini söyledi. Ben eve girdiğimde akşam yemeğini yemişlerdi, Nancy sofrayı kaldırmış, kirli tabakları ve bardakları bulaşık makinesine dizmişti. Üçü de, iki çocuk ve Bay Clutter, oturma odasındaydılar. Her zaman olduğu gibi o gece de aynı yerlerde oturduk: Nancy ile ben kanepedeydik, Bay Clutter ise minderi kabarık, salıncaklı koltuğundaydı. Bay Clutter'ın televizyon izlediği söylenemezdi, elinde Kenyon'ın kitaplarından biri olan "Rover Boy" vardı, onu okuyordu. Yerinden bir kez kalktı, mutfağa gidip iki elma getirdi, birini bana uzattı, ben istemeyince ikisini de kendisi yedi. Dişleri bembeyazdı, hep bunu elma yemeye borçlu olduğunu söylerdi. Nancy'nin üzerinde yeşil bir kazak, kot pantolon, ayaklarında da tüylü terlikler ve çoraplar vardı. Kolunda altın saati, bir tarafında benim adım, öbür tarafında kendi adı yazılı olan, ona on altıncı yaşgünü hediyesi olarak verdiğim bilezik vardı, parmağına da geçen yaz Kidwelller ile beraber Colorado'ya gittiğinde aldığı gümüş yüzüğü takmıştı. Benim yüzüğümü, daha doğrusu bizim yüzüğümüzü takmamıştı. Birkaç hafta önce bana sinirlenmiş ve bir süre yüzüğümüzü takmayacağını söylemişti. Çıktığınız kız bunu yaparsa, izlenme dönemine girdiniz demektir. Arada bir tartıştığımız oluyordu, ama herkes kadar, bizim gibi uzun süredir beraber olan çiftler kadar tartışıyorduk biz de. Geçenlerde bir tanıdığın düğününe gidip bir şişe, yalnızca tek bir şişe bira içmiştim; Nancy de bunu duymuştu. Salağın teki Nancy'ye gidip kendimden geçecek kadar sarhoş olduğumu söylemiş. Çok kızmıştı bana, tam bir hafta boyunca selam bile vermedi. Ama kızgınlığı yavaş yavaş geçmeye başladı,

son zamanlarda aramız iyiydi, kısa bir süre sonra yüzüğümüzü yeniden takacağını düşünüyordum."

"Evet, izlediğimiz ilk programın adı "İnsan ve Bitmeyen Mücadelesi"ydi, Kanal 11'deydi. Kuzey Kutbu'ndaki insanların yaşamları anlatılıyordu. Sonra bir kovboy filmi, ardından da "Beş Parmak" adlı casus dizisini izledik. Mike Hammer dokuz buçukta başladı. Sonra da haberler. Kenyon bu izlediklerimizin hiçbirini beğenmedi, ona program seçtirmediğimiz için bize kızgındı. İzlediklerimizi sürekli eleştirip durdu, Nancy de ona susmasını söyledi. İki kardeş hep atışırlardı, ama aslında birbirlerine çok yakındılar. Başka kardeşlerden daha yakın bir ilişkileri vardı. Bayan Clutter arada bir uzakta bir yerlere gidip, bir süreliğine oralarda kaldığı, Bay Clutter da sık sık Washington'a ya da başka bir yere gittiği için ikisi çok sık yalnız kalırlardı; bu nedenle diğer kardeşlerden daha farklı bir ilişkilerinin olduğunu düşünürdüm. Nancy, Kenyon'ı çok severdi, ama ben onun bile Kenyon'ı anlayabildiğini sanmıyorum. Kenyon, sizin yanınızda otururken bile sanki onun orada değil, başka bir yerde olduğunu düşünürdünüz. Aklından ne geçtiğini hiç bilemezdiniz, biraz şaşı olduğu için size bakıp bakmadığından bile emin olamazdınız. Bazıları onun bir dahi olduğunu söylerlerdi, belki de haklıydılar. Çok kitap okurdu. Ama dediğim gibi işte biraz huzursuz biriydi; o gece televizyon izlemek istemedi, borazan çalacağım diye tutturdu, Nancy buna izin vermeyince Bay Clutter, oyun odası olarak kullanılan bodrumda borazanı çalabileceğini, orada çalarsa kimsenin rahatsız olmayacağını söyledi. Ama Kenyon bodruma inmeyi de istemedi."

"Telefon galiba iki kez çaldı, tam anımsamıyorum. Ama en az bir kez çaldığından kesinlikle eminim. Bay Clutter çalışma odasındaki telefonu açtı. Çalışma odası ile oturma odası arasındaki sürgülü kapı açık olduğu için Bay Clutter'ın konuşmasını duydum. "Van" dediğini duyunca ortağı Bay Van Vleet ile konuştuğunu anladım. Ona gün boyunca başının biraz ağrıdığını, ama şimdi yavaş yavaş geçtiğini söyledi. Bay Van Vleet'e "Pazartesi görüşürüz" dediğini de duydum. Çalışma odasından çıkıp yanımıza geldiğinde Mike Hammer yeni bitmişti. Beş dakika süren

haberler, arkasından da hava durumu başladı. Hava durumu başladığında Bay Clutter gözlerini televizyondan ayırmazdı. O gece de tüm dikkatini vererek hava durumunu dinledi, sanki önceki tüm programlara zaman geçirmek için şöyle bir bakmıştı. Benim televizyonda en sevdiğim program olan spor haberleri hava durumundan sonra başladı. Spor haberleri bittiğinde saat on buçuk olmuştu. Eve gitmek için kalktım, Nancy beni kapıya kadar geçirdi. Kapının önünde biraz konuştuk, kasabadaki bütün kızların gelmesini heyecanla bekledikleri *Mavi Pantolon* adlı filmi izlemek için Pazar akşamı sinemaya gitmeyi kararlaştırdık. Sonra o eve girdi, ben de arabama binip evime doğru gitmeye başladım. Ay o kadar parlaktı ki ortalık gündüz gibi aydınlıktı, hava serin ve rüzgârlıydı, yabani otlar uçuşuyordu her tarafta. Dışarıda gördüklerim bunlardı. Şimdi durup düşünüyorum da, herhalde ben evime doğru yol alırken birisi oralarda bir yerde saklanıyordu. Belki de aşağıdaki ağaçların arkasına saklanmıştı. Benim evden çıkmamı bekliyordu."

İki arkadaş akşam yemeği yemek için Great Bend'deki bir restoranda yolculuklarına ara verdiler. Perry cebinde yalnızca on beş dolar olduğundan bir sandviç ve meyveli soda ısmarlamayı düşünüyordu; ama Dick "sıkı bir yemeğe" ihtiyaçları olduğunu, adam gibi bir şeyler yemeleri gerektiğini, hesabı dert etmemesini, kendisinin ödeyeceğini söyledi. Haşlanmış patates, kızarmış soğan dilimleri, patates kızartması, mısırlı fasülye ile servis edilen birer porsiyon az pişmiş biftek, makarna, mısır ezmesi, Thousand Island soslu salata, çikolatalı pasta, elmalı pay ve dondurma yedikten sonra birer fincan kahve içtiler. Yediklerini keyifle hazmetmek için bir dükkâna girip puro aldılar, aynı dükkândan iki büyük top yapışkan bant da aldılar.

Siyah Chevrolet yeniden otoyola çıkmış, havası kuru ve soğuk olan, buğday tarlaları ile kaplı yüksek bölgeye doğru hafifçe tırmanmaya başlamıştı. Perry, yediği ağır yemeğin de etkisiyle gözlerini kapamış, biraz kestiriyordu. Hafif uykusundan on

bir haberlerini okuyan spikerin sesiyle uyandı. Pencereyi açıp yüzünü gecenin ayazına verdi. Dick, Finney Bölgesi'ne girdiklerini söyledi: "On altı kilometre oldu bile sınırı geçeli." Çok hızlı giden arabanın farları çevredeki tabelalara yansıyordu, tabelaları okuyabiliyorlardı: "Kutup Ayıları Karşınızda!", "Burtis Motorları", "Dünyanın En Büyük ÜCRETSİZ Yüzme Havuzu", "Buğday Tarlaları Moteli." Sokak lambalarının bulunduğu caddeye gelmeden biraz önce de şu tabelayı gördüler: "Merhaba Yabancı! Garden City'ye Hoş Geldiniz! Burayı Çok Seveceksiniz!"

Kentin kuzey bölgesine kıvrıldılar. Neredeyse gece yarısı olmuştu, bu saatte dışarıda kimse yoktu. Kasvetli görünen, ışıkları açık birkaç benzin istasyonundan başka her yer kapalıydı. Dick direksiyonu "Hurd's Phillips 66" adlı istasyona doğru kırdı. Genç bir çocuk yaklaştı arabanın yanına. "Dolduralım mı depoyu?" diye sordu. Dick başıyla evet dedi, Perry arabadan inip tuvalete gitti. Tuvaletin kapısını kilitledi. Bacakları yine ağrımaya başlamıştı, o kadar dayanılmazdı ki bu ağrılar, sanki o kaza beş dakika önce olmuştu. Elindeki aspirin kutusundan üç tane alıp çiğnemeye başladı, tadını sevdiğinden hep çiğnerdi aspirinleri. Lavabodaki musluktan su içti. Klozetin üzerine oturup bacaklarını uzattı ve ovdu, şiddetli ağrı yüzünden bükmekte zorlandığı, sert dizkapaklarına masaj yaptı. Dick çok az kaldığını, on bir kilometre sonra orada olacaklarını söylemişti. Ceketinin cebinden kağıt bir poşet çıkardı, içinde yeni aldıkları lastik eldivenler vardı. Kaygan, yumuşak ve ince eldivenleri denemek için eline geçirirken biri yırtıldı. Büyük bir yırtık değildi, iki parmağın arasındaki yer küçücük delinmişti; bu deliği gelecekte olacaklara dair kötü bir işaret olarak gördü.

Tuvalet kapısının topuzu çevrildi ve kilitli olduğundan bir çıt sesi duyuldu. Dick "Şeker ister misin? Otomatik makinelerden var burada" diye kapının dışından Perry'ye seslendi.

"Hayır."

"İyi misin sen?"

"İyiyim."

"Sabaha kadar tuvalette oturmayacaksın herhalde."

Dick makineye bir on sentlik attı, kolu çekti ve aşağıya düşen

yumuşak şeker paketini aldı. Lastik gibi uzayan şekerlerden bir tanesini ağzına atıp çiğneyerek arabanın arkasına gitti, genç çocuğun Kansas yollarından havalanıp cama yapışmış kalın toz tabakasını ve cama çarpıp parçalanmış sinek cesetlerini temizlemek için uğraşmasını izledi. James Spor adındaki genç çocuk, biraz endişeli görünüyordu. Dick'in somurtkan ifadesi ve garip gözlerinden, Perry'nin de tuvalette bu kadar uzun süre kalmasından rahatsız olmuştu. (Ertesi gün benzin istasyonunun sahibine şunları söyledi: "Dün gece tehlikeli görünen iki müşteri geldi." Bu müşteriler ile Holcomb'daki trajedi arasında bir bağ olabileceği, ne patronuyla konuştuğu gün, ne de ilerleyen günlerde aklına geldi.)

"Burası hep böyle sakin midir?" diye genç çocuğa sordu Dick.

"Evet, öyledir. Sizden önceki en son müşteri iki saat önce geldi. Nereden geliyorsunuz?" dedi James Spor.

"Kansas City'den geliyoruz."

"Avlanmaya mı geldiniz?"

"Yok, sadece geçiyoruz buradan Arizona'ya gidiyoruz da. Çalışmaya, inşaat işi bulduk. Burası ile New Mexico'nun Tucumcari kasabası arasında kaç kilometre var, biliyor musun?"

"Ne yazık ki bilmiyorum. Üç dolar altı sent tuttu" diyen James Spor, Dick'in uzattığı parayı aldı, para üstünü Dick'e verdi ve "İzin verirseniz efendim, biraz tamirat işim var. Bir kamyonetin tamponu çıkmış, onu takmaya uğraşıyorum" dedi.

Dick hâlâ Perry'yi bekliyordu, şekerlerden birkaç tane daha yedi, arabaya binip sinirle motoru çalıştırdı, kornaya bastı. Acaba Perry'nin karakteri konusunda yanılmış mıydı? Perry birden korkuya mı kapılmıştı yoksa? Bir yıl önceki ilk tanışmalarında Perry'nin biraz "içine kapanık", "duygusal", çok fazla "hayalci", ama yine de "iyi bir çocuk" olduğunu düşünmüştü. Ondan hoşlanmıştı, ama onunla yakın arkadaş olmayı o cinayeti duyuncaya kadar aklından geçirmemişti. Perry bir gün ona Las Vegas'ta bir zenciyi ortada hiçbir sebep yokken, bir bisiklet zinciriyle döverek öldürdüğünü anlatmıştı. O günden sonra Dick, onun sıkı biri olduğuna karar vermiş, onunla daha yakından ilgilenmeye başlamıştı. Perry'yi yakından tanıdıkça Willie-Jay gibi o da

Perry'nin herkeste bulunmayan, değerli özelliklere sahip olduğuna inanmıştı. Tabii Dick ile Willie-Jay, "değerli" sıfatını farklı özellikler için kullandıklarından, ikisinin Perry'de sevdiği şeyler birbirinden çok farklıydı. Lansing'teki cezaevinde sırf keyif için işledikleri cinayetler ile övünmeyi seven birkaç katil vardı; Dick, Perry'nin onlardan farklı olduğunu düşünüyordu. Ona göre Perry tamamen aklı başında olan, sebepli ya da sebepsiz en korkunç cinayetleri soğukkanlılıkla işleyebilecek, vicdan diye bir sözcüğün anlamını bilmeyen, "doğuştan katillerdendi." Dick, Perry'deki bu yetenekten faydalanarak iyi bir iş çıkarabileceğine inanıyordu. Bunu yapmak için önce Perry ile yakınlaşmaya çalıştı, onun hoşuna gidecek şekilde davranmaya başladı; örneğin, onun gömülü hazine hikâyelerine inanır gibi gözüktü, sahillerde ve limanlarda dolaşıp hazine arama planlarını gözleri parlayarak dinleyip, kendisinin de bu planlarda yer almak istediğini söyledi. Aslında Dick'in hiç böyle hayalleri yoktu; o "sıradan bir hayat" istiyordu, kendi işi, evi olsun, ara sıra binip gezebileceği bir ata, yeni bir arabaya ve bir de "bir sürü sarışın fıstığa" sahip olsun, başka istediği bir şey yoktu. Perry'nin bütün bunları bilmemesi gerekiyordu, en azından Dick'in isteklerini gerçekleştirmesini sağlayacak o ender bulunan yeteneğini gösterene dek. Ama Dick, Perry'yi kandırmaya uğraşırken, asıl kendisi kandırılmış olabilirdi. Belki de Perry, Dick'in düşündüğü gibi biri değildi, belki de her yerde karşılaşılan o serserilerden biriydi, eğer öyleyse o zaman "parti" sona ermişti, aylarca en ince ayrıntısına kadar yapılan planlar suya düşmüştü, eve dönmekten başka çare yoktu. Bunların olmamasını gönülden dileyen Dick, arabadan inip tuvalete doğru yürüdü.

Tuvaletin kapısı hâlâ kilitliydi. Kapıyı yumrukladı: "Yeter artık ama Perry! Ne yapıyorsun içeride?"

"Bir dakika, çıkıyorum hemen."

"Bir şey mi oldu, söylesene! Hasta mısın?"

Perry lavabonun kenarına tutunup ayağa kalktı. Bacakları titriyordu, dizlerinin ağrısından yüzü boncuk boncuk terlemişti. Kağıt havlu ile yüzünü sildi. Kapıyı açtı ve "Tamam, gidebiliriz artık" dedi.

Nancy'nin yatak odası evin en küçük odasıydı. Öteki odalardan farklı olarak bu odanın dekorasyonu, sahibinin kişiliğini yansıtıyordu. Renkli eşyalarla süslenmiş, tam bir genç kız odasıydı. Şifonyer ve yazı masasının dışında odadaki her şey, duvarlar ve tavan bile ya pembe ya mavi ya da beyaz renkteydi. Üzerinde pembeli beyazlı bir örtü ve mavi yastıklar bulunan yatağın ortasında pembe, beyaz renklerde kocaman bir oyuncak ayı vardı. Bu ayıyı Bobby bir fuarda oyuncak tüfekle hedef vurma yarışmasında kazanmış, Nancy'ye hediye etmişti. Beyaz örtü ile kaplı tuvalet masasının üzerindeki duvarda pembeye boyanmış, mantar bir pano asılıydı. Panonun üzeri çok kalabalıktı: kurumuş gardenya çiçekleri, çiçekten yapılmış, eski bir yaka süsünün parçaları, son yıllarda Sevgililer Günü'nde aldığı kartlar, gazetelerden kesilmiş yemek tarifleri, küçük yeğeninin, Susan Kidwell'in ve Bobby Rupp'ın resimleri (Bobby çok sayıdaki resminin her birinde farklı bir işle meşguldü: beyzbol sopası ile topa vuruyor, basket topunu öteki oyunculara kaptırmadan sürüyor, traktör kullanıyor, karda yürüyor, yüzmeyi bilmediği için açılmaya cesaret edemediği McKinney Gölü'nün kıyısında ağaç gövdelerine tutunup ilerliyordu). Bir de ikisinin, Nancy ile Bobby'nin beraber çekilmiş resimleri vardı. Bu resimler içinde Nancy en çok yaprakların gölgelendirdiği bir ışıkta piknikteyken çekilmiş, birbirlerine gülümseyerek değil ama, neşe ve mutlulukla baktıkları resmi seviyordu. Öldükleri halde hâlâ unutamadığı atların ve kedilerin fotoğrafları da yazı masasının üzerindeydi. "Zavallı Boobs'un" resmi de vardı bunların arasında; Boobs kısa bir süre önce, şüpheli bir şekilde ölmüştü, Nancy onu birinin zehirlemiş olabileceğinden kuşkulanıyordu.

Nancy, aile bireylerinin hepsinden daha geç yatardı; kendisine bir arkadaş kadar yakın olan ev ekonomisi öğretmeni Bayan Polly Stringer'e bir gün "geceyarısından sonraki saatleri biraz bencil olup, gereksiz işlerle uğraşmak için" kendisine ayırdığını söylemişti. Bu saatlerde yüzünü temizleme sütü ile siler ve kremler, cumartesi geceleri bu yüz bakımına ek olarak saçlarını da yıkardı. Bu gece de her cumartesi gecesi olduğu gibi saçını yı-

kamış, kurutup fırçalamış ve başına tül bir bant takarak saçlarının önüne düşmesini engellemişti. Ertesi sabah kiliseye giderken giymeyi planladığı giysileri dolaptan çıkardı: naylon çoraplar, siyah ayakkabılar ve en güzel elbisesi olan, kendisinin diktiği, kırmızı kadife elbise. Gömülürken de üzerinde bu kadife elbise olacaktı.

Dua etmeden önce mutlaka günlüğüne o gün olanlardan birkaçını sıralardı: "Yaz geldi. Umarım hiç bitmez. Sue geldi, beraber Babe'i nehre götürdük. Sue flüt çaldı. Ateşböcekleri şarkısını çaldı." Bazen de duygularına kapılıp, önemli açıklamalar yapardı: "Seviyorum onu, evet seviyorum onu." Beş yıldır tutuyordu bu günlüğü; ilk dört yılda her gün kısa da olsa mutlaka birşeyler yazmıştı, bazı güzel olayları uzun uzun anlatmıştı (Eveanna'nın düğünü, yeğeninin doğumu), bazı üzücü olaylar da bir sayfaya sığmamıştı ("Bobby ile ilk CİDDİ kavgaları"nı gerçek gözyaşları ile ıslanmış sayfalara yazmıştı). Gelecek yıllar için günlüğünde çok yer kalmamıştı. Her yıl değişik renkte bir kalemle yazmıştı günlüğüne, böylece her yılın bir rengi olmuştu: 1956 yeşildi, 1957 ateş kırmızısı, 1958 parlak eflatundu; bu yılın, 1959'un rengi ise mat bir maviydi. Ancak el yazısında renklerde gösterdiği tutarlılığı gösteremiyordu. Kimi zaman sağa, kimi zaman da sola kayan el yazısındaki harfler biçimlerini koruyamıyorlardı. Bazen yuvarlaklaşıyor, bazen uzuyorlardı; çok özenle yazılmış harfler olduğu gibi karalamayı andıran harfler de vardı. Sanki kendisine sürekli sorular soruyordu: "Bu el yazısının sahibi Nancy mi? Yoksa gerçek Nancy, öbür el yazısının sahibi mi? Harfleri yuvarlayan Nancy mi gerçek? Hangi Nancy benim?" (Bir gün İngilizce öğretmeni Bayan Riggs, Nancy'nin bir ev ödevinin üzerine şu notu düşmüştü: "İyi bir ödev. Ama neden üç ayrı el yazısı kullanıyorsun?" Nancy'nin bu yoruma yanıtı şöyleydi: "Sabit bir el yazısına sahip olacak kadar büyümedim henüz.") Ancak son aylarda el yazısında tutarlı olmaya başlamıştı, bu gece olgunlaşmakta olan birinin el yazısı ile şunları yazdı: "Jolene K. geldi, ona vişneli turta yapmayı öğrettim. Roxie ile beraber prova yaptık. Bobby geldi, televizyon izledik. On birde gitti."

"Evet, geldik işte. Burası olmalı, okulu gördüm, tamirhane de burada, şimdi güneye dönmemiz lazım." Perry, Dick'in dediklerini anlamadı, kendi kendine neşeli bir şeyler mırıldanıyor herhalde diye düşündü. Otoyoldan çıktıktan sonra ıssız Holcomb caddelerinden geçmişlerdi, Santa Fe demiryolunun rayları geride kalmıştı. "Bu bina banka olmalı, evet banka, şimdi batıya döneceğiz, ağaçları gördün mü? Evet, burası işte." Arabanın farları iki tarafı karaağaçlarla kaplı, ortasında rüzgârdan uçuşan devedikenleri bulunan yolu aydınlattı. Dick farları söndürdü, arabayı durdurdu, gözlerinin ay ışığı ile aydınlanan geceye alışmasını bekledi. Arabayı yavaş yavaş yol boyunca sürmeye başladı.

Holcomb, saat farkları için belirlenmiş bölge sınırının on dokuz kilometre doğusundadır; kasabalılar Holcomb'un bu konumundan pek memnun değillerdir, çünkü kışın sabahları sekize, hatta daha geç saatlere kadar gökyüzü bir türlü aydınlanmaz, yıldızlı gecelerin sabahlarında işlerine koyulan kasabalılar gökyüzünden yayılan loş ışıkta çalışırlar. Vic Irsik'in iki oğlu Pazar günü işlerini yapmak için çiftliğe geldiklerinde yine böyle karanlık bir sabahtı. Çocuklar işlerini bitirdiklerinde saat dokuz olmuş, güneş doğmuştu. İdeal bir sülün avı havası vardı. Vic Irsik'in oğulları işlerini yaparken çiftlikte hiçbir gariplik sezmemişlerdi. Çiftlikten çıkıp girişteki yolda yürürken çiftliğe gelen bir arabaya el salladılar, arabadaki kız da onlara el salladı. Nancy Clutter'ın sınıf arkadaşıydı bu kız, onun da adı Nancy idi, Nancy Ewalt. Arabayı kullanan, Bay Clarence Ewalt'ın tek kızıydı. Bay Ewalt, şeker pancarı yetiştiren, orta yaşlı bir çiftçiydi. Ne kendisi, ne de karısı kiliseye giderlerdi; ama Bay Ewalt, kızlarını her Pazar günü Clutter ailesi ile beraber Garden City'deki Metodist kiliseye gitmesi için River Valley Çiftliği'ne bırakırdı. Böylece kızını bırakmak ve almak için Garden City'ye gitmesine gerek kalmazdı. Kızının çiftlik evine girdiğini görene kadar mutlaka arabada beklerdi. Giyimine özen gösteren, yalnızca ayaklarının ucuna basıyormuş gibi çekingen bir hava ile yürüyen, film yıldızını andıran

bir yüze sahip, gözlüklü bir kızdı Nancy. Evin önündeki çimenle kaplı alanı geçip, ön kapıdaki zile bastı. Evin dört kapısı vardı, ön kapıya birkaç kez üst üste parmaklarıyla vurduktan sonra öteki kapıya, Bay Clutter'ın çalışma odasının kapısına gitti. Bu kapı aralıktı, yalnızca içerideki eşyaların gölgelerini görebilecek kadar açtı kapıyı; Clutter'ların davet edilmeden içeriye girmesini hoş karşılamayacaklarından çekiniyordu. Kapıya yine eliyle vurdu, zili çaldı ve sonra evin arkasına yürüdü. Garaj arka taraftaydı, her iki arabanın da (iki büyük bagajlı Chevrolet) orada olduğunu görünce *kesinlikle* evdedirler diye düşündü. Tamir aletlerinin bulunduğu odanın kapısını da çaldı, yanıt gelmeyince evin son girişi olan mutfak kapısını çaldı, yine yanıt gelmemesi üzerine babasının yanına gitti. Babası, "Belki uyuyakalmışlardır" dedi.

"Ama bu mümkün *değil* ki. Bay Clutter'ın pazar sabahı kiliseye gitmeyip uyuduğunu düşünebiliyor musun?"

"Tamam, bin arabaya. Öğretmenevi'ne gidelim. Susan'a uğrayalım, o bilir nerede olduklarını."

Modern bir yapı olan okulun karşısındaki Öğretmenevi, kasvetli görünen, koyu sarı, eski bir binaydı. Yirmiye yakın odası vardı. Bu odalar birleştirilerek kasabada kiralık ev bulamayan ya da kira ödeyecek parası olmayan öğretmenlerin oturmaları için, apartman dairelerine dönüştürülmüştü. Susan Kidwell ile annesi giriş katındaki üç odadan oluşan dairelerine sevimli bir hava vermek için ellerinden geleni yapmış, sıcak bir ev havası yaratmışlardı. Küçücük oturma odasına çok fazla eşya sığdırmışlardı: koltuklar, bir kanepe, bir laterna, bir piyano, rengârenk çiçekler, sık sık eşyaların arasından ok gibi fırlayan küçük bir köpek ve şişman, uyuşuk bir kedi. O Pazar sabahı Susan, oturma odasının penceresinin kenarına oturmuş, caddeye bakıyordu. Susan, solgun, yuvarlak bir yüzü olan, açık mavi gözlü, biraz halsiz görünen, uzun boylu bir genç kızdı. Çok güzel elleri vardı; elleri uzun parmaklı, esnek ve son derece zarifti. Kiliseye gitmek için özenle giyinmişti, gözleri caddede Clutter'ların Chevrolet'sini arıyordu; onu kiliseye her zaman Clutterlar götürürdü. Ancak onları beklerken Ewaltlar geldiler ve garip bir hikâye anlattılar.

Susan hiçbir şey söyleyemedi onlara, annesinin de aklına Clutter'ların kapıyı açmamaları için bir neden gelmemişti: "Eğer planlarında bir değişiklik olsaydı mutlaka telefon ederlerdi. Susan, arasana onları. Uyuyakaldılar *herhalde*, aklıma başka bir şey gelmiyor."

Daha sonraki bir tarihte verdiği ifadesinde Susan şunları söyledi: "Annemin dediğini yapıp telefon ettim. Telefonu bir dakika belki de daha fazla çaldırdım, en azından çaldırdığımı *sandım*. Kimse açmadı. Bunun üzerine Bay Ewalt eve gidip "onları uyandırmayı" denememizi önerdi. Oraya gittiğimizde eve girmek istemedim. Korkmuştum, ama neden korktuğumu da bilmiyordum. Garip bir his vardı içimde, daha önce hiç hissetmediğim bir şey. Güneş parlıyordu; çiftlik, güneşin altında parlak ve sessiz öylece duruyordu. Arabaların hepsinin, Kenyon'ın eski tilki vagonunun bile yerinde olduğunu gördüm. Bay Ewalt, üzerindeki iş kıyafetleri ve çamurlu çizmeleri nedeniyle eve girip Clutterlar ile karşılaşmasının uygun olmayacağını düşünüyordu. Şimdiye kadar evlerine hiç girmemişti; ilk gidişinde iş kıyafetleri giyen, pis biri gibi görünmek istemiyordu. En sonunda Nancy benimle beraber eve gireceğini söyledi. Mutfak kapısına gittik, kapı her zamanki gibi kilitli değildi. Bu evde bir tek Bayan Helm kapıları kilitlerdi. Mutfağa girdik, içeriye şöyle bir göz atınca Clutter'ların kahvaltı etmediğini anladım; ortada bulaşık yoktu, ocağın üzerinde de hiçbir şey yoktu. Sonra garip bir şey gördüm: Nancy'nin cüzdanı yerdeydi. Açık bir şekilde yerde duruyordu. Yemek odasından geçip merdivenlerin başında durduk. Nancy'nin odası üst kattadır, merdivenlerden çıkar çıkmaz karşınıza çıkar. "Nancy" diye yukarıya bağırdım ve merdivenleri çıkmaya başladım. Nancy Ewalt da peşimden geliyordu. İkimizin ayak sesleri beni çok korkuttu, o kadar yüksekti ki bu sesler ve onlar dışındaki her şey o kadar sessizdi ki, çok korktum. Nancy'nin odasının kapısı açıktı. Perdeler çekilmemişti, odanın içi güneş ışınlarıyla parlıyordu. Çığlık attığımı hatırlamıyorum. Nancy Ewalt çığlık çığlığa haykırdığımı söylüyor. Tek hatırladığım şey, Nancy'nin oyuncak ayısının bana bakan gözleri. Bir de Nancy'yi hatırlıyorum, bir de deli gibi koştuğumu..."

Kızlar içerideyken Bay Ewalt, onları yalnız içeriye göndermesinin belki de doğru olmadığını düşünüyordu. Tam onlara bakmak için arabasından iniyordu ki çığlıkları duydu. O eve varmadan kızlar ona doğru koşmaya başladılar. Kızı "Nancy ölmüş!" diye bağırarak kollarına atıldı. "Doğru söylüyorum baba. Nancy ölmüş!"

Susan, Nancy Ewalt'a dönüp "Hayır, ölmedi. Bir daha da sakın böyle bir şey söyleme. Ağzından çıkmasın bu laf. Nancy'nin sadece burnu kanamış biraz. Zaten sık sık kanar burnu, hem de çok kan gelir burnundan onun, burnu kanadığı için öyle görünüyor."

"Çok fazla kan var. Duvarlar bile kan içinde. Sen bakmadın ki."

Bay Ewalt: "Onların dediklerinden bir şey anlamamıştım. Nancy'nin yaralanmış olabileceğini düşündüm. Hemen ambulans çağırmam gerektiğini söyledim. Susan Kidwell bana telefonun mutfakta olduğunu söyledi. Mutfağa girip telefonu tam söylediği yerde buldum, ama ahize telefonun üzerinde değildi. Yerdeki ahizeyi kaldırmak için eğilince telefon kablosunun kesilmiş olduğunu gördüm" dedi daha sonra verdiği ifadesinde.

Yirmi yedi yaşındaki İngilizce öğretmeni Larry Hendricks, Öğretmenevi'nin en üst katında oturuyordu. Kitap yazmak istiyordu, ama oturduğu apartman dairesi genç bir yazarın çalışmasına uygun değildi. Kidwell'lerin dairesinden daha küçük bu daireyi eşi ve üç çocuğu ile paylaşıyordu, sürekli açık olan televizyonu da katmak gerekiyordu. ("Çocukları evde zaptedebilmenin tek yolu televizyonu açmak.") Oklahamalı eski bir denizci olan, pipo meraklısı genç Hendricks'in henüz hiçbir eseri yayımlanmamıştı. Ama edebiyat dünyası ile fiziksel bir yakınlık kurmuştu; güçlü kuvvetli fiziği, bıyığı ve dağınık kısa saçları ile hayran olduğu yazar Ernest Hemingway'in gençlik fotoğraflarındaki halini andırıyordu. Öğretmenliğin yanı sıra okul servisinin şoförlüğünü de yapıyor, böylece kendisine ek kazanç sağlıyordu.

Bir arkadaşına şöyle demişti: "Bazen günde yüz kilometre yol yaptığım oluyor. Tabii bu kadar yorgunluktan sonra yazı yazmaya hiç halim kalmıyor. Yalnızca pazar günlerini kendime ayırıp bir şeyler yazabiliyorum. O Pazar günü, 15 Kasım Pazar günü evde oturmuş gazete okuyordum. Yazdığım kısa öykülerin çoğunun konusunu ben gazetedeki haberlerden alırım. Televizyon açıktı, çocuklar ortalıkta koşturup duruyorlardı; evde bu kadar gürültü olmasına rağmen apartmandan gelen *sesleri* duydum. Sesler aşağı kattan geliyordu. Bayan Kidwell'in evinden. Holcomb'a bu yıl okul açıldığında geldiğim için buralarda yeni sayılırdım daha, bu seslerle ilgilenmemem gerektiğini düşündüm. Ama o sırada balkonda çamaşır asan karım Shirley koşarak salona girdi ve 'Hayatım, aşağı insen iyi olur. Aşağıdakilerin hepsi delirmiş gibiler' dedi. Aşağıya indiğimde ikisinin de gerçekten kendilerini kaybettiklerini gördüm. Susan bir türlü sakinleşip kendine gelemiyordu. Bana kalırsa bu olayı hiçbir zaman atlatamayacak o genç kız. Bir de zavallı Bayan Kidwell'i gördüm. Sağlığı da çok iyi değildir zaten onun, hep elleri titrer. Perişan bir haldeydi. Sürekli aynı şeyleri söyleyip duruyordu. Ama ben ne dediğini hemen anlayamadım. Dikkatlice dinleyince "Ah Bonnie, başına ne geldi senin? O kadar da mutluydun ki, artık kötü günlerin geride kaldığını, bir daha hiç hastalanmayacağını söylemiştin bana" dediğini duydum. Tam olarak da emin değilim doğru duyduğuma ama, bunlara benzer bir şeyler söylüyordu. Bay Ewalt da bir erkeğin olabileceği en perişan haldeydi. Telefonda Garden City Şerifi ile konuşuyordu, ona "Clutter'ların evinde bir *gariplik* var" dedi. Şerif hemen gelip bakacağını söyleyince Bay Ewalt da "Tamam o zaman, otoyolda buluşalım" dedi. Shirley aşağıya inip Susan ile annesinin yanına oturmuş onları sakinleştirmeye çalışıyordu; ama bunu başarması hiç mümkün görünmüyordu. Ben de Bay Ewalt'ın arabasına binip onunla beraber Şerif Robinson'la buluşmak üzere otoyola gittim. Yolda bana neler olduğunu anlattı. Telefon kablolarının kesik olduğunu gördüğünü söylediği an evde bir şeyler olduğunu anladım ve gözlerimi açıp ne olup bittiğini öğrenmeye karar verdim. Gördüğüm her şeyi not alacaktım, böylece mahkemede tanıklık etmem

gerekirse bu notlardan yararlanıp jüriye gördüğüm her şeyi anlatacaktım."

"Şerif geldiğinde saatime baktım, tam ona yirmi beş vardı. Bay Ewalt ona eliyle bizi izlemesini işaret etti, Clutter'ların evine doğru gitmeye başladık. O eve hiç gitmemiştim, ama uzaktan görmüştüm Clutter'ların çiftliğini. Aileyi tanıyordum tabii ki. Kenyon orta ikinci sınıftaydı, İngilizce dersine ben giriyordum. Nancy'yi de 'Tom Sawyer' oyununu yönettiğim için tanıyordum. İkisi de o kadar olağanüstü, alçakgönüllü çocuklardır ki onların zengin olduğu, bakımlı, göz alıcı ağaçların ve çimenlerin ortasında kocaman bir evde oturdukları aklınıza gelmezdi. Eve vardıktan sonra Şerif, Bay Ewalt'ın anlattıklarını dinledi ve hemen telsizi ile ofisindekilerle konuşup onlara buraya yardımcı ekip ve bir ambulans göndermelerini söyledi. Telsizde "Kazaya benzer bir şey olmuş burada" dedi. Sonra üçümüz eve girdik. Mutfak kapısından içeri adım attığımızda yerde bir kadın cüzdanı ve Bay Ewalt'ın sözünü ettiği kablosu kesilmiş telefonu gördük. Şerif'in belinde silahı vardı, Nancy'nin odasına gitmek için merdivenleri çıkmaya başladığımızda ateş etmeye hazırlanıp elini silahına götürdüğünü gördüm."

"İçeride çok kötü bir manzara vardı. O harika kız, tanınmaz bir haldeydi. Tam ensesinden belki de beş santimetre kadar yakın bir mesafeden tüfekle vurulmuştu. Yatakta yüzü duvara dönük, yan yatıyordu; duvar kan içindeydi. Yatak örtüsü omuzlarına kadar çekilmişti. Şerif Robinson örtüyü aşağıya doğru çekti; Nancy'nin üzerindeki sabahlık, pijama, çorap ve terlikleri görünce olay anında henüz yatmamış olduğunu düşündüm. Elleri arkadan bağlanmıştı, ayakları da panjur çekmek için kullanılan iplere benzer bir iple bağlanmıştı. Şerif daha önce Nancy'yi hiç görmediği için "Bu kız Nancy Clutter mı?" diye sordu. Ben "Evet, evet bu kız Nancy" diye yanıt verdim."

"Koridora çıkıp etrafa baktık. Öteki odaların kapılarının hepsi kapalıydı. Kapılardan birini açtık, banyoydu orası. Banyoda tam anlaşılamayan bir gariplik vardı. Yemek odasında bulunması gereken bir sandalyeyi banyoda görünce, garipliğin nedeninin bu olduğunu düşündüm. Yan kapıyı açtığımızda üçümüz de

Kenyon'ın odasına girdiğimizi anladık, ortalıkta bir sürü erkek çocuklara özgü eşyalar vardı. Kenyon'ın gözlüklerini gördüm, yatağın yanındaki kitaplığın rafındaydılar. Yatak boştu, ama bozulmuştu, dün gece birisi yatmıştı bu yatakta. Oradan çıkıp koridorun sonuna geldik, son kapıyı açtığımızda Bayan Clutter'ı yatağında gördük. Onun da elleri ve ayakları bağlanmıştı. Ama Nancy'ninkilerden farklı bağlanmıştı. Dua eden birinin elleri gibi kucağına konan elleri önden bağlanmıştı. Ellerinden birinde kumaş bir mendil vardı, *sıkıca* tutmuştu onu. Yoksa kağıt mendil miydi, anımsayamıyorum. Ellerini bağlayan ip ayak bileklerine dek uzanıyordu, ayak bileklerini de sardıktan sonra yatağın altına iniyor, yatağın ayağında sıkı bir düğüm haline geliyordu. İpin bağlanma şekli çok karmaşıktı, incelikli bir sanat eseri gibi duruyordu. Bu şekilde bağlamak çok uzun sürmüş olmalı. Zavallı kadın o uzun süre boyunca korkudan titremiştir herhalde. Bir parmağında iki tane yüzük vardı, yüzükleri görünce bu cinayetlerin hırsızlık yüzünden işlenmediğini düşündüm. Üzerinde beyaz bir gecelik ve beyaz kısa çoraplar vardı. Ağzı yapışkan bantla bantlanmıştı, ama tam şakağından ateş edildiği için ani sarsıntı nedeniyle bant gevşemişti. Gözleri açıktı. Kocaman açılmıştı gözleri, sanki hâlâ katile bakıyordu. Katilin silahını şakağına dayadığını görmüş olmalıydı. Üçümüzün de şaşkınlıktan dili tutulmuştu. Şerif'in etrafta boş mermi kovanı aradığını gördüm. Bunları yapan, bu tür ipuçları bırakmayacak kadar zeki ve soğukkanlı biridir diye düşündüm."

"Doğal olarak Bay Clutter ile Kenyon'ın nerede olduklarını merak ediyorduk. Şerif 'Aşağıya bakalım' dedi. İlk olarak Bay Clutter'ın yattığı büyük yatak odasına baktık. Yatak örtüsü açılmıştı, yatağın ucunda içinden kartlar dökülen bir cüzdan vardı, sanki birisi cüzdanın içinde bir şey aramıştı, para, imzalı bir çek ya da başka bir şey. Cüzdanın içinde para olmaması bir ipucu değildi, çünkü Bay Clutter üzerinde hiçbir zaman nakit para taşımazdı. Bunu Holcomb'a geleli yalnızca iki buçuk ay olmasına rağmen ben bile biliyordum. Başka bir şey daha biliyordum: Bay Clutter ile Kenyon gözlükleri olmadan burunlarının ucunu bile göremezlerdi. Bay Clutter'ın gözlükleri, şifonyerin üzerindeydi.

Bu durumda Bay Clutter ile Kenyon her neredelerse oraya kendi istekleri ile gitmemişlerdi. Yatak odasının her yerine baktık, her şey yerli yerindeydi, bir kavgaya işaret edecek hiçbir ipucu yoktu. Çalışma odasında da her şey normal görünüyordu, yalnızca telefonun ahizesi yerinde değildi, mutfak telefonu gibi bunun da kablosu kesilmişti. Şerif Robinson dolaplardan birinde birkaç tüfek gördü, kullanılıp kullanılmadıklarını anlamak için namlularını kokladı ve bu tüfeklerle ateş edilmediğini söyledi. Hayatımda hiç kimsede görmediğim kadar şaşkın bir yüz ifadesi ile kendi kendine: 'Nerede bu adam?' diye sordu. O sırada ayak sesleri duyduk. Sesler bodrumdan yukarı çıkan merdivenlerden geliyordu. 'Kim var orada?' diye soran Şerif'in ateş etmeye hazırlanır gibi bir hali vardı. 'Benim, Wendle' diye yanıtladı bir ses. Ayak seslerinin sahibi Şerif Yardımcısı Wendle Meier'di. Anlaşılan eve geldiğinde bizi görmemiş, bodrumu incelemek için aşağıya inmişti. Şerif ona üzüntülü bir ses tonuyla: 'Wendle, nedir bu anlayamadım. Yukarıda iki ceset var' dedi. Wendle 'Ah, bir tane de aşağıda var' deyince hep beraber aşağıya indik. Oraya bodrum yerine oyun odası demek daha doğru olur herhalde. Karanlık değildi, her yeri camla kaplı olduğu için güneş ışığı içeriye giriyordu. Kenyon odanın köşesindeki kanepede yatıyordu. Ağzı yapışkan bantla kapatılmıştı, ellerinden ayaklarına kadar annesi gibi bağlanmıştı. İp ellerinden başlayıp ayaklarına kadar iniyor, kanepenin ayağında düğümleniyordu. İçlerinden en çok Kenyon'un görüntüsü beni etkiledi. Sanıyorum içlerinde tanıdığım haline en çok benzeyen Kenyon'du; ama o da ötekiler gibi kafasından vurulmuştu, alnının tam ortasına ateş edilmişti. Üzerinde bir tişört ve kot pantolon vardı, ayakları çıplaktı. Acele içinde giyinmiş, eline ilk gelen giysileri üzerine geçirmiş gibiydi. Başının altına bir iki yastık konulmuştu, sanki daha iyi nişan alabilmek için başını yükseltmişlerdi."

"Sonra Şerif bodrumdaki bir kapıyı gösterip 'Burası nereye açılıyor?' diye sordu. Şerif kapıyı açıp önden gitti, içerisi çok karanlıktı, Bay Ewalt ışığı açana kadar önümüzü bile göremiyorduk. İçeride ocak olduğu için oda çok sıcaktı. Buralarda yaşayanların evlerinin altında mutlaka böyle bir oda bulunur, bir gaz

ocağı alır, topraktan çıkan doğal gaz ile bütün evi bedavaya ısıtırlar. Bu nedenle evlerin içleri hep aşırı sıcaktır. Birden Bay Clutter'ı karşımda gördüm. Gözlerimi hemen kaçırdım, ona ikinci kez bakmak çok zordu. Kurşunlanan bir insandan bu kadar çok kan gelemezdi, bunu biliyordum. Kenyon gibi onu da alnından vurmuşlardı. Ama buraya getirildiği zaman çoktan ölmüş ya da can çekişiyor olmalıydı, çünkü boğazı da kesilmişti. Bunu görünce doğru bildiğimi düşündüm, bu kadar çok kan, kurşun yarasından gelemezdi. Üzerinde çizgili pijamalar vardı. Yalnızca ağzı değil bütün kafası yapışkan bantla çepeçevre sarılmıştı. Alnının ortasındaki bantta kocaman bir kurşun deliği vardı. Ayakları bağlıydı, ama elleri bağlı değildi. Belki de öfke ya da acı içinde çırpınırken ellerindeki ipi çözmeyi başarmıştı, bunu bilemezdik ki. Ocağın önünde kıvrılmış yatıyordu. Sanki özellikle konulmuş gibi duran mukavva bir kutunun üzerinde yatıyordu. Yatakları paketledikleri kutulardan biriydi bu. Şerif 'Wendle, şuraya baksana!' diye yardımcısına yerdeki kanlı bir ayak izini gösterdi. Yatak kutusunun üzerindeydi bu iz. İçinde iki göze benzeyen daireler olan yarım bir ayak iziydi. Sonra içimizden biri, hangimizdi tam anımsamıyorum, Bay Ewalt olabilir, başka bir şey gösterdi. Yukarıdaki borulardan birine bir ip bağlanmıştı, ucu aşağıya doğru sallanıyordu. Gördüğüm bu manzarayı yaşamım boyunca unutmayacağım. Katilin öldürmeden önce onları bağladığı ipin aynısıydı bu ip. Bay Clutter'ı ellerinden bu ipe bağlamış, başını arkaya doğru verip boğazını kesmişlerdi. Ama neden böyle bir şeye kalkışmışlardı? Neden bu kadar işkence yapmışlardı? Bu soruların sonsuza dek yanıtsız kalacağını sanıyorum. Bunu kimin neden yaptığını, o gece o evde neler olup bittiğini kimsenin öğrenebileceğine inanmıyorum."

"Bir süre sonra ev kalabalıklaştı. Ambulanslar bahçeye girdi; cinayet masası dedektifi, Metodist Kilisesi'nin rahibi, polis fotoğrafçısı, eyalet polisleri, radyo ve gazete muhabirleri geldi. Ortalık çok kalabalıktı. Gelenlerin çoğu kiliseden çıkıp gelmişlerdi, sanki hâlâ oradaymış gibi davranıyorlardı, çok sessizlerdi, birbirleri ile fısıldayarak konuşuyorlardı. Eyalet polislerinden biri bana burada resmi bir görevle bulunup bulunmadığımı sordu,

ben hayır deyince o zaman evden çıkarsanız iyi olur dedi. Evin önündeki çimenlik alanda Şerif Yardımcısı'nı çiftlikte çalışan Alfred Stoecklein ile konuşurken gördüm. Stoecklein'ın evi Clutterlar'a yüz adım uzaktaymış, iki ev arasında yalnızca bir ambar varmış. Stoecklein neden hiç ses duymadığını şöyle açıkladı: "Beş dakika önce duydum olanları, çocuklarımdan biri gelip Şerif'in buraya geldiğini söyleyene kadar hiçbir şeyden haberim yoktu. Bebeğimiz hastalandığı için eşim ve ben dün gece hep ayaktaydık, iki saat bile uyuyamadık. Ama bütün gece boyunca yalnızca saat on buçukta, on bire çeyrek kala da olabilir, bir araba sesi duydum, hatta eşime 'Bob Rupp evine gidiyor' dedim." Evime doğru yürümeye başladım, araba yolunun ortasına gelmiştim ki Kenyon'ın koli cinsi, yaşlı köpeğini gördüm, köpek korkmuş görünüyordu. Kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırmış öylece duruyordu. Köpeği görünce olanların dehşetini yeniden *hissettim.* O ana kadar sanki sersemleşmiş, uyuşmuştum; olayın ne kadar korkunç olduğunu anlayamamıştım. Ne kadar acı çekmiş, ne kadar korkmuşlardı. Hepsi ölmüştü işte. Bütün bir aile yok olmuştu. Kibar, sevecen insanlar, benim tanıdığım o iyi insanlar *katledilmişlerdi.* Buna inanmak zorundaydım, çünkü bu olay gerçekten olmuştu."

Her gün Holcomb'dan sekiz yolcu treni geçer, ama bunların hiçbiri durmaz. Bu sekiz trenden ikisi Holcombluların mektuplarını alır ve onlara gelen postayı getirir. Trenlere posta vermek ve gelen postayı almakla yükümlü olan kişi, bu işin hiç de kolay bir iş olmadığını heyecanlı bir şekilde anlattı: "Çok dikkatli olmak gerekir, buraya gelen trenlerin bazıları saatte yüz altmış kilometre hızla giderler. O kadar hızlı giden trenlerin yanında bile duramazsınız, rüzgâr sizi yere yapıştırır. Posta torbalarını trenden fırlattıkları zaman içlerinden biri üzerinize düşmediği için dua edersiniz. Kalecinin penaltıyı tutmaya çalışması vardır ya, tıpkı öyle bir şey bu posta torbalarını havada yakalamak. Yakalayınca da sevinir, çığlık atarsınız. Oldu işte! Oldu işte! İşimden şikâyet

ettiğim aklınıza gelmesin. Bu çok düzgün bir iş, devlet işi, ben bu iş sayesinde genç kalıyorum." Kasabalıların "Truitt Anne" diye seslendiği Holcomb'un postacısı Bayan Sadie Truitt, yetmiş beş yaşındaydı, ama yaşından genç gösteriyordu. Güçlü kuvvetli görünen dul Truitt Anne'nin yüzü rüzgârdan ve güneşten kırışmıştı, saçlarına bir bant takmıştı, ayaklarında kovboy çizmeleri vardı ("Ayağa giyilecek en rahat şey, kuştüyü gibi yumuşak deriden yapılmış kovboy çizmeleridir.") Truitt Anne, Holcomb'da doğmuş olan en yaşlı kişiydi, geçmişten şöyle söz ederdi: "Bir zamanlar burada oturan herkes benim akrabamdı. O günlerde buranın adı Sherlock'tu. Sonra o yabancı adam geldi. Adı Holcomb'du. Domuz çiftliği vardı. Burada çok iyi para kazandı, sonra da kasabaya kendi adını vermeye karar verdi. Kasabanın adı Holcomb olur olmaz ne yaptığını tahmin edemezsiniz. Sattı çiftliğini ve California'ya gitti. Biz hiçbir yere gitmedik. Ben burada doğdum, çocuklarım da burada doğdu. İşte biz hepimiz bugün hâlâ buradayız!" Truitt Anne'nin kızı Bayan Myrtle Claire, postanenin müdiresiydi. Truitt Anne: "Sakın bu devlet işini kızım sayesinde kaptığımı sanmayın. Myrt, hiç istemedi postacılık yapmamı. Bu işi kapmak için *uğraşmak* gerekiyor. Kim en az ücretle yapacağını söylerse iş onun elinde kalıyor. En az ücreti de hep ben teklif ederim, o kadar az ücret isterim ki duyunca herkesin ağzı açık kalır. Ha ha! Genç çocuklar sinir oluyor tabii bana bu yüzden. Bir sürü delikanlı postacı olmak için can atıyor. Kar, yaşlı Primo Carnera'nın boyunu aştığında, fırtınadan göz gözü görmediğinde trenin camından atılan torbaları onların gözleri seçemez bile, bir de tutup yakalayacaklar" diyerek işini ne kadar önemsediğini anlattı.

Truitt Anne'nin işinde pazar günleri tatil günü değildir. 15 Kasım Pazar günü Batı'ya giden on otuz iki trenini beklerken iki ambulansın demiryolundan geçip Clutter'ların evine giden yola saptığını görünce şaşırdı. Yaşamında ilk kez işini yarım bıraktı. Posta torbaları nereye düşerse düşsünlerdi, hemen gidip Myrt'e gördüklerini anlatması gerekiyordu.

Holcomblular postanelerine "Eyalet Binası" derlerdi, dört bir yanından toz toprak giren bu kulübe için biraz abartılı bir isim-

di bu. Tavanı hep akardı, döşeme tahtaları yerlerinden çıkmıştı, posta kutularının kapakları kapanmazdı, ampuller patlaktı, duvardaki saat bile durmuştu. Bu çöplükte müdürlük yapan, insanları etkileyen değişik bir havası olan, alaycı kadın çalıştığı yer ile ilgili şunları söyledi: "Evet, buranın durumu yüz kızartıcı. Ama pullarımız var, değil mi? Onları yapıştırınca da mektuplar üzerinde yazılı olan adreslere gidiyorlar, değil mi? Hem postanenin girişi kötü, oradan da bana ne. *Benim* oturduğum yer gerçekten güzel. Küçük bölmemde, sallanan sandalyem, güzel bir odun sobası, kahve yapmak için su ısıtıcısı ve okuyacak bir sürü şey var."

Bayan Clare'i Finney Bölgesi'nde yaşayan herkes tanır. İnsanlar onu şu an yaptığı işten dolayı değil, geçmişteki işinden dolayı tanırlar. Eskiden dans salonunda çalışırdı, ancak bugünkü görüntüsünde eski bir dansçı olduğuna dair hiçbir işaret yoktu. Sürekli oduncu gömleği, pantolon ve kovboy çizmesi giyen, zayıflıktan kemikleri sayılan, turuncuya çalan kahverengi saçlı, dinç görünen bir kadındı. Yaşını hiç kimseye söylemezdi ("Yaşımı bir tek ben bilirim, size ancak tahmin etmek düşer.") Kendi düşüncelerini sert bir ses tonuyla insanların yüzüne çarpmayı severdi. Kısa bir süre önce kaybettiği kocası ile beraber 1955 yılına dek Holcomb Dans Salonu'nu işletmişlerdi. Bu bölgede tek olduğu için Holcomb Dans Salonu'na yüz elli kilometre uzaktan bile gelen müşteriler olurdu. Çok içen bu hareketli müşterilerle kimi zaman Şerif ilgilenmek zorunda kalırdı. O günleri anımsayınca Bayan Clare şöyle dedi: "Evet, zor günler geçirdiğimiz oluyordu. Buralardaki bastıbacak kasabalı delikanlıların hepsi, ağızlarına azıcık içki koydukları zaman Kızılderili kesilirler, gördükleri her şeyin derisini yüzmeye kalkarlar. Tabii ki biz düşük alkollü içkiler satıyorduk, öyle sert içki yoktu salonumuzda. Yasal olsa bile sert içki satmak aklımızdan bile geçmezdi. Kocam Homer Clare sert içkileri sevmezdi, ben de sevmezdim. Kocam Oregon'da geçirdiği beş saatlik bir ameliyattan sağ çıkamadı, bugün öleli tam tamına yedi ay, on iki gün oluyor. Bir gün bana şöyle bir soru sordu: 'Myrt, bütün hayatımızı bu cehennem gibi yerde geçirdik, sence cennet gibi bir yerde ölmeyi hak etmiyor muyuz?' Bunun üzerine hemen ertesi gün dans salonunu sattık. Sattığımız için

hiç de pişman olmadım. İlk başta gece hayatını biraz özledim; yüksek müzik sesinin, o cümbüşün eksikliğini hissettim. Ama artık Homer da yanımda olmadığı için aklıma bile gelmiyor o eski hayatım. Eyalet Binası'ndaki işimden çok memnunun. Koltuğumda oturup kahvemi içiyorum, daha ne isterim ki?"

O Pazar sabahı Bayan Clare tam kendisine taze bir fincan kahve koyuyordu ki içeriye Truitt Anne girdi.

"Myrt!" diye seslendi, ama nefessiz kaldığından cümlesinin devamını getiremedi. Soluklanıp "Myrt, Clutter'ların evine iki ambulans gitti" dedi.

Kızı ise "On otuz ikinin torbaları nerede?" diye sordu.

"Ambulans diyorum, iki ambulans Clutter'ların evine gitti."

"Eee, ne olmuş yani? Bonnie hastalanmıştır. Yine o buhranlarından birini geçiriyordur. On otuz ikinin postası nerede?"

Truitt Anne sakinleşti; Myrt her zamanki gibi mantıklı konuşmuştu, son sözü hep o söylerdi. Ama birden aklına bir şey geldi: "Myrt, Bonnie hastalanmış olsa neden *iki* ambulans gitsin ki?"

Mantıklı düşünmenin çok önemli olduğunu düşünen, ama herkesten farklı bir mantık anlayışına sahip olan Bayan Clare, annesinin sorusunun yerinde bir soru olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Bayan Helm'e telefon edip neler olduğunu soracağını söyledi. "Mabel'ın olanlardan haberi vardır" dedi.

Bayan Clare'in Bayan Helm ile telefon konuşması birkaç dakika sürdü; Truitt Anne'ye bu birkaç dakika çok uzun geldi, kızının hiçbir şey ifade etmeyen tek heceli sözlerinden başka bir şey duyamıyordu. Üstüne üstlük kızı telefonu kapayınca onun merakını giderecek bir şeyler de söylemedi, durgun bir yüz ifadesi ile kahvesini içti, sonra da masasında yığılı duran mektupları damgalamaya başladı.

"Myrt, Tanrı aşkına konuşsana! Mabel ne *dedi*?" diye kızına seslendi Truitt Anne.

"Aslında hiç de şaşırmadım. Herb Clutter hep acele ederdi, buraya koşarak girip mektuplarını alır, ne bir günaydın der, ne de teşekkür ederdi. Kafası kopartılmış bir tavuk gibi oradan oraya koşturur dururdu. Kulüp toplantılarına gider, herbir şeyin başkanlığını yapar, her işe koşturur, belki de başkalarının istedi-

ği işleri ellerinden alırdı. Ama bak ne oldu şimdi, artık hiçbir yere yetişemez. Acele ederek ortalıkta koşturamayacak *artık*."

"Neden Myrt? Neden koşturamayacak diyorsun?"

Bayan Clare sesini yükseltti: "ÖLDÜ DE ONDAN. Bonnie de öldü. Nancy de. Oğlan da öldü. Birisi onları vurmuş."

"Myrt, böyle şeyler söyleme lütfen. Kim vurabilir ki?"

Bayan Clare mektupları damgalamaya hiç ara vermeden annesini yanıtladı: "Belki uçaktaki adam vurmuştur. Hani Herb'in meyve ağaçlarına uçağı düştü diye mahkemeye verdiği adam. O değilse, belki de sen vurdun onları. Ya da karşı kaldırımda yürüyen biri. Buradaki herkes, bütün komşular zehirli bir yılan gibi. Birbirlerinin gözünü oymak için fırsat kollayan serserilerden farkları yok. Dünyanın neresine gidersen git, herkes böyle. Biliyorsun bunu sen."

Elleriyle kulaklarını kapayan Truitt Anne "Ben böyle bir şey bilmiyorum. Kesinlikle bilmiyorum" dedi.

"Haydut işte hepsi, ne bekliyordun ki onlardan?"

"Çok korkuyorum ben Myrt."

Annesinin yanaklarındaki birkaç damla gözyaşını gören Bayan Claire "Neden korkuyorsun ki? Senin de zamanın gelecek bir gün, yapacak bir şey yok. Ağlayarak kurtulamazsın bundan. Homer öldüğünde korkacağım kadar korktum, üzüleceğim kadar da üzüldüm. Artık ne korkarım, ne de üzülürüm. Buralarda dolaşıp boğazımı kesmek için vakit kollayan biri varsa, buyursun gelsin. Umarım başarılı olur. Sonsuz bir dünyaya gitmeyecek miyiz hepimiz? O zaman ne fark eder, ha şimdi gitmişiz, ha daha sonra? Sonsuzluk ne demek biliyor musun? Bir kuşun kumsaldaki kum tanelerini tek tek okyanusun karşı kıyısına taşıdığını düşün. Kuş bütün kum tanelerini karşı kıyıya yığdığı zaman sonsuzluk daha yeni başlıyor olacak. Anladın mı dediklerimi? Sil burnunu, hadi" dedi.

Kilise sıralarında oturanların anlattığı, telefon kablolarının yaydığı, Garden City radyosundan halka açıklanan ("Dün gece geç

bir saatte ya da bu sabahın erken saatlerinde sözcüklerle anlatılamayacak, korkunç bir trajedi yaşandı. Herb Clutter ve ailesinden üç kişi, nedeni bilinmeyen, vahşi bir cinayete kurban gittiler...") kötü haberi duyanların verdiği tepki Bayan Clare'inkini değil, Truitt Anne'ninkini andırıyordu. Haberi duyan herkes şaşkınlık ve öfke içindeydi, korkuyorlardı, ruhlarının derinliklerine kadar işleyen bir korku benliklerini sarmıştı.

Dört eski püskü masası ve öğle yemeği verilen bir bar tezgâhı olan Hartman'ın Kafesi, korku içinde birbirlerine olan biteni anlatan ve varsayımlarda bulunan kasabalıların akınına uğramıştı. Ancak küçük olduğundan bu kalabalığın yalnızca bir kısmını, daha çok erkekleri ağırlayabilmişti. Kafenin sahibi Bayan Bess Hartman, aklı başında görünen, zayıf bir kadındı; kısa saçları beyaza dönen gri renkteydi, sert bakan, yeşil gözleri vardı. Postane Müdiresi Bayan Clare'in kuzeniydi ve en az onun kadar açık sözlüydü. Bir arkadaşına cinayetler ile ilgili şunları söylemişti: "Bazıları benim sert, yaşlı bir kadın olduğumu söylerler, biliyorum bunu. Clutter olayını duyduğum an, tam onların dedikleri gibi biri olmuştum, öfkeden kendimden geçmiştim. Böyle bir şeyi kim yapabilirdi? İnsanlar içeri doluşup, korkudan kocaman açılmış gözlerle olayı anlatınca ilk aklıma gelen kişi Bonnie oldu. Tabii, bu aptalca bir düşünce olabilirdi, ama gerçekte ne olduğunu bilmiyorduk ki, buradaki bir sürü insan *belki* o buhranlarından birinde kendini kaybetmiştir diye düşündü. Şimdi aklımız o kadar karışık ki, bir şey düşündüğümüz yok aslında, saçmalayıp duruyoruz. Bir intikam cinayeti olabilirdi bu, evin içini dışını çok iyi bilen biri intikam almak için onları öldürmüş olabilir. Ama işte Clutterlar'dan nefret eden kimse yok ki. Onlar hakkında kötü konuşan kimseyi duymadım bugüne kadar, bu kasabada istisnasız herkesin sevdiği bir aileydi onlar. Eğer onların başına bu geldiyse, bu kasabadaki herkesin canı tehlikede demektir. Söylesene bana, en sevilen kişilerin öldürüldüğü bir kasabada kim can güvenliğinden söz edebilir? O Pazar günü burada oturan yaşlı bir adam bu kasabada artık kimsenin uyuyamayacağını söyledi, ona göre hepimizin uyuyamamasının nedeni çok açıktı: 'Burada kim yaşıyorsa hepsi arkadaşlarımız bizim.

Başka kimse yok ki burada.' İşlenen korkunç cinayetlerin en kötü tarafı da bu bence. Düşünsene ne korkunç bir haldeyiz! Komşular birbirlerinin yüzüne şüpheyle bakmaya başladılar. Bu şekilde yaşamak çok zor. Katilin kim olduğu ortaya çıkarsa asıl büyük şok o zaman yaşanacak. İşte o zaman bu cinayetlere şaşırdığımızdan çok daha fazla şaşıracağız."

New York Hayat Sigortası Şirketi'nin müşteri temsilcisi Bob Johnson'ın eşi, mükemmel bir aşçıydı; ama Pazar akşamı hazırladığı yemeği sofraya getirdiğinde kimse ağzına sürmedi, çünkü Bob Johnson tam eline bıçağı almış, fırında pişirilmiş sülünü kesiyordu ki telefon çaldı. Arayan bir arkadaşıydı. O konuşmayı daha sonra üzüntüyle anımsayan Bob Johnson şunları söyledi: "Holcomb'da olanları o telefon konuşmasında öğrendim. Kulaklarıma inanamadım. Şaşkınlıktan donakaldım. Clutter'ın çeki daha cebimde duruyordu, duyduklarıma inanmam mümkün değildi. Cebimde seksen bin dolarlık bir çek vardı. Duyduklarım ya doğruysa diye düşündüm. Ama doğru olamazdı, bir yanlış anlama vardı kesinlikle, böyle şeyler olmazdı ki, yüklü miktarda bir poliçeyi imzalar imzalamaz kimse ölmezdi. Öldürülmezdi. Cinayet olduğunda poliçe bedeli iki katına çıkardı. Ne yapacağımı bilemedim. Wichita'daki ofisimizin müdürüne telefon ettim. Ona çeki aldığımı, ama henüz merkeze onaylatmadığımı söyledim. Bu durumda ne yapmam gerektiğini sordum. Çok iyi *düşünülmesi* gereken bir konuydu bu. *Yasal olarak* ödeme zorunluluğumuz yok gibi görünüyordu. Ama olaya *ahlaki açıdan* bakınca durum değişiyordu, ödeme yapmak gerekiyordu. Doğal olarak biz de bu olaya ahlaki açıdan yaklaşmayı seçtik."

Sigorta şirketinin bu onurlu tavrından yararlanacak olan iki kişi vardı: babalarının servetinin varisleri olan, Eveanna Jarchow ile kız kardeşi Beverly Clutter. Her ikisi de Garden City'ye doğru yola çıkmışlardı. Beverly nişanlısını görmeye gittiği Kansas'ın kasabası Winfield'dan, Eveanna'da İllinois'ya bağlı Mount Carroll'daki evinden geliyordu. Başka akrabalara da haber verilmişti. Bay Clutter'ın babası, iki erkek kardeşi ve kız kardeşi Bayan Nelson, Kansas'ın Larned kasabasından, öteki kız kardeşi Bayan Elaine Selsor da Florida'nın Palatka kasabasından yola çıkmışlar-

dı. Bonnie Clutter'ın akrabaları da yoldaydılar. California Pasadena'da yaşayan, anne babası, Bay ve Bayan Fox yola çıkmışlardı. Üç ağabeyi, Harold, Howard ile Glenn de Garden City yolundaydılar. Harold California, Visalia'dan; Howard İllionois, Oregon'dan; Glenn de Kansas'a bağlı, Kansas City'den geliyordu. Clutter'ların Şükran Günü için hazırladıkları davetli listesindekilerin çoğuna telefon edilmişti, haberi duyanlar hemen yola çıkmışlardı. Clutterlar'ı ziyaret etme planlarını zaten önceden yapmışlardı, ama o zaman kalabalık bir yemek sofrasının etrafında bir araya geleceklerini düşünmüşlerdi, şimdi ise mezarlıkta dört tabutun başında toplanmaya gidiyorlardı.

Öğretmenevi'nde gözyaşları durmak bilmiyordu. Wilma Kidwell, üzüntüsünü bastırmış, gözleri ağlamaktan şişmiş, sürekli midesi bulanan kızını teskin etmeye uğraşıyordu. Susan, Rupp ailesinin beş kilometre uzaktaki çiftliğine hemen koşarak gitmesi gerektiğini söylüyor, annesinden izin vermesini istiyordu, oraya gitmek için ısrarla mücadele ediyordu: "Anne, anlamıyor musun? Bobby bu olan biteni başka birinden *duyarsa* ne olur, düşündün mü hiç? Bobby, Nancy'yi seviyordu. İkimiz de Nancy'yi seviyorduk. Ona bunu başkaları değil, ben söylemeliyim."

Ama Bobby çoktan öğrenmişti neler olduğunu. Bay Ewalt evine dönerken Rupp'ların çiftliğinde durmuş, sekiz çocuk babası olan (Bobby en büyük üçüncü çocuktu), arkadaşı Johnny Rupp ile konuşmuştu. İki arkadaş birlikte bütün çocukları barındıracak kadar büyük olmayan çiftlik evinin yanındaki küçük eve gittiler. Erkek çocuklar küçük evde, kız çocuklar ise "asıl evde" yaşıyorlardı. Küçük eve girdiklerinde Bobby yatağını topluyordu. Bay Ewalt'ın söylediklerini dinledi, hiçbir soru sormadı ve ona buraya kendisini görmeye geldiği için teşekkür etti. Sonra dışarı çıkıp güneşin altında durdu. Rupp'ların çiftliği, biraz yüksekte yer alan geniş bir düzlük üzerine kurulmuştur, buradan bakınca Bobby, River Valley Çiftliği'nin güneş altında parlayan, ekilmiş, geniş tarlalarını görebilirdi. Şu anda da gözlerini bu manzaraya dikti ve yaklaşık bir saat boyunca hiç kıpırdamadan karşısındaki çiftliğe baktı. Yanına gelip onunla konuşmak isteyenlere yanıt vermedi, kimse onun River Valley Çiftliği'ne odak-

lanmış bakışlarının yönünü değiştiremedi. Akşam yemeği zili çaldı. Annesi onu eve çağırdı. Birkaç kez "Bobby, hadi artık eve gel" diye bağırdı, daha da bağırmaya devam edecekti, ama kocası "Tamam, çağırma artık onu. Biraz yalnız kalsın" dedi.

Bobby'nin erkek kardeşlerinden Larry de akşam yemeği zilini umursamadı. Bobby'nin etrafında dolaşıp duruyordu, ona yardım edemeyeceğini biliyordu, ama yine de yakınında olup onu teselli etmek istiyordu. "Git buradan!" demişti Bobby, Larry onu dinlememişti. Bobby dikildiği yerden uzaklaşıp yoldan aşağı, Holcomb yönündeki tarlalara doğru yürümeye başlayınca Larry de ağabeyinin peşinden gitti: "Bobby, bir dinle beni ne olur! Bir yere gitmek istiyorsan, arabayı alalım, arabayla gideriz" dedi. Ağabeyi yanıt vermedi. Neredeyse koşar gibi hızlı adımlarla yürüyordu, ama Larry onu izlemekte hiç zorlanmıyordu. Daha on dört yaşında olmasına rağmen boyu Bobby'den uzundu, ondan daha geniş omuzluydu. Bobby atletizm yarışmalarında çok sayıda ödül almasına rağmen boyu çok uzun değildi, orta boyluydu. Zayıftı, ama sağlam görünen bir vücut yapısı vardı, yüzü çok güzeldi, yakışıklı bir çocuktu. Larry, "Bobby, dinlesene beni!" diye bağırdı. "Onu görmene izin vermezler. Boşuna koşuyorsun." Bobby arkasına döndü, "Geri dön, eve git!" dedi. Bunun üzerine Larry onun biraz arkasında kaldı ve belli bir uzaklıktan ağabeyini izlemeye devam etti. Kabak mevsimi olduğu için havanın serin ve kuru olmasına rağmen iki kardeş, eyalet polislerinin River Valley Çiftliği'nin önüne koydukları barikatın önüne geldiklerinde ter içinde kalmışlardı. Clutter ailesinin arkadaşları ve aileyi tanımayan, ama olayı duyup Finney Bölgesi'nin dört bir yanından gelenler barikatın önünde toplanmışlardı. Hiç kimsenin barikatı geçmesine izin verilmiyordu. Rupp kardeşlerin gelmelerinden kısa bir süre sonra barikat dört ambulansın çıkması için kaldırıldı. Ambulansların sayısı, kurban sayısını gösteriyordu. Ambulansların ardından Şerif'in ofisinde çalışan adamlarla dolu bir araba çıktı. Arabanın içindekiler kendi aralarında "Bobby Rupp" ismini telaffuz etmeye başlamışlardı bile. Bobby, o günün akşamında, daha güneş batmadan kendisinin birinci şüpheli olduğunu öğrenecekti.

Susan Kidwell, salonun penceresinden ambulanslardan oluşan beyaz kortejin geçtiğini gördü; asfaltlanmamış sokağın köşesini dönüp arkasında kalın bir toz bulutu bırakana kadar ambulanslardan gözünü alamadı. Ambulanslar gözden kaybolduktan sonra bile sokağın köşesine bakıyordu. Orada birden yanında uzun boylu erkek kardeşi ile ağır ağır yürüyen Bobby'yi gördü. Onu karşılamak için hemen dışarı çıktı, "Olanları benden duyman için ne kadar uğraştım, bir bilsen" dedi. Bobby ağlamaya başladı. kardeşi, Öğretmenevi'nin bahçesindeki bir ağaca sırtını dayayıp beklemeye koyuldu. Hayatında Bobby'yi ağlarken hiç görmemişti, görmek de istemiyordu, gözlerini yere indirdi.

Çok uzaklardaki Olathe kasabasında öğleden sonra, güneşin girmesini engellemek için perdelerin kapalı tutulduğu bir otel odasında Perry yanındaki küçük, gri radyodan gelen mırıltıların eşliğinde uyuyordu. Yalnızca botlarını çıkarmış, giysileriyle uzanmıştı yatağa. Yüzükoyun yatıyordu, sanki uyku sırtına bir hançer gibi saplanmış, o da tökezleyip yatağa düşmüştü. Metal tokalı siyah botlar, pembemsi, ılık suyla dolu lavabonun içinde yüzüyorlardı.

Birkaç kilometre kuzeyde, orta halli bir çiftlik evinin sevimli mutfağında Dick pazar akşamı yemeğini yiyordu. Masadakiler, annesi, babası ve erkek kardeşi Dick'in tavırlarında bir gariplik sezmemişlerdi. Eve öğlen gelmiş, annesini öpmüş, Fort Scott'a bir geceliğine yaptığı hayali yolculukla ilgili babasının sorularını yanıtlamış, yemek yemiş, her zamanki gibi davranmıştı. Yemek bitince ailenin üç erkeği, televizyondaki basket maçını izlemek için salona geçtiler. Daha maç yeni başlamıştı ki babası Dick'in horultularını duydu; öteki oğluna "Dick'in basket maçı izlerken uyuyakaldığını göreceğimi biri söylese hayatta inanmazdım" dedi. Ama tabii babasının Dick'in ne kadar yorgun olduğundan haberi yoktu; oğlunun geçen yirmi dört saat içinde bin iki yüz elli kilometreden fazla yol yaptığını bilmiyordu, bilmediği bir sürü başka şey daha vardı.

II

KİMLİĞİ BELİRSİZ KİŞİLER

16 Kasım 1959 Pazartesi günü, Batı Kansas'ın buğday tarlalarıyla kaplı yüksek ovalarında sülün avına çıkmak için ideal bir gündü; mavi gökyüzü cam gibi parlaktı. Andy Erhart, geçtiğimiz yıllarda havanın bugün gibi güzel olduğu günleri kaçırmaz, yakın arkadaşı Herb Clutter'ın evine, River Valley Çiftliği'ne gelir ve birlikte öğleden sonraları uzun süren sülün avlarına çıkardı. Bu av partilerine Herb'ün üç yakın arkadaşı daha katılırdı: Veteriner Dr. J. E. Dale, inek çiftliği sahibi Carl Myers ile iş adamı Everett Ogburn. Andy Erhart, Kansas Devlet Üniversitesi Tarım Araştırma Merkezi Müdürü'ydü; Herb'ün dört arkadaşı da Garden City'de önde gelen, tanınmış isimlerdi.

Bugün dört kişiden oluşan bu grup, yıllardır avlandıkları topraklara gitmek üzere her zamanki gibi toplanmışlardı; ancak bu kez yürekleri av heyecanı ile çarpmıyordu, bir de yanlarına av malzemeleri değil, av sporunda kullanılmayan, garip aletler almışlardı. Fırçalar, kovalar, süpürgeler, deterjan paketleri, çamaşır suyu şişeleri ve toz bezleri ile ağzına kadar doldurulmuş bir sepeti arabalarına koymuşlardı. En eski giysilerini giymişlerdi. River Valley Çiftliği'nin on dört odasından birkaçını (Clutter ailesinin dört bireyinin ölüm belgelerinde kullanılan ifade ile "kimliği belirsiz kişi veya kişilerce" öldürüldüğü odaları) temizlemeyi Hıristiyan geleneklerinin bir gereği olarak gören dört adam, bu işi yapmaya gönüllü olmuşlardı.

Erhart ile arkadaşları çiftliğe giderken arabada hiç konuşmadılar. İçlerinden biri daha sonra o günden şöyle söz etti: "Olay o kadar kötüydü ki ağzımızdan tek bir kelime bile çıkmıyordu, dilsiz olmuştuk hepimiz. Clutter'ların başına akıl almaz bir şey gelmişti. Her zaman sevinçle karşılandığımız eve şimdi bu iş için

gitmek..." Onları bu kez karşılayan sevgili arkadaşları değil, otoyol nöbetçi polisiydi. Emniyet Müdürlüğü'nün çiftliğin girişine kurduğu barikatın önünde nöbet tutan polis, onlara geçmelerini işaret etti. Clutter'ların evine giden iki tarafında karaağaçların sıralandığı yola girip sekiz yüz metre gittiler. Çiftlikte çalışanlar içinde orada yaşayan tek kişi olan Alfred Stoecklein, evin önünde onları bekliyordu.

İlk olarak mukavva kutunun üzerinde pijamaları ile yatan Bay Clutter'ın cesedinin bulunduğu, ocaklı ısıtma odasına gittiler. Orayı temizledikten sonra Kenyon'un vurulduğu oyun odasına girdiler. Kenyon'ın çöplüğe atılırken alıp tamir ettiği, Nancy'nin de üzerini kaplayıp, özlü sözler işlenmiş yastıklarla süslediği kanepenin her tarafı kan içindeydi. Mukavva kutular gibi kanepenin de yakılması gerekiyordu. Evi temizleyen grup, bodrum katından Nancy ile annesinin ölü olarak bulunduğu ikinci kata doğru ilerledikçe biraz sonra yakacakları ateşe atacak yeni şeyler buldular: kan lekeli çarşaflar, yataklar, küçük bir kilim ve bir oyuncak ayı.

Sıcak su taşıyarak ve gerektiğinde başka işler de yaparak temizliğe yardımcı olan Alfred Stoecklein, konuşkan biri değildir; ama o gün temizlik yapanlara anlatacak çok şeyi vardı. Stoecklein, karısı ile kendisinin yüz adım ötede olmalarına rağmen nasıl olur da "hiçbir şey" duymadıklarına, silah seslerinin yankılarını bile işitmediklerine dair insanların "orada burada saçma şeyler" söylemekten artık vazgeçmeleri gerektiğini anlattı: "Şerif ile arkadaşları buraya gelip parmak izleri aradılar, her yerin altını üstüne getirdiler. Onlar akıllı oldukları için bizim neden hiç ses duymadığımızı anladılar. Hiçbir şey duymamamızın tek bir nedeni vardı: O gece batıdan çok kuvvetli bir rüzgâr esiyordu. Burada batıdan esen rüzgârlar sesi tam ters tarafa taşırlar. Bir de iki evin arasında kocaman bir tahıl ambarı var. O koca ambar sesleri bizim eve gelmeden yutmuştur. Bir de bu işi kim yaptıysa, mutlaka bizim duymamamız için birtakım önlemler almıştır herhalde. Sesleri duyacağımızı düşünse gece yarısı dört el ateş eder miydi hiç? Deli olması lazım böyle bir şey yapması için. Tabii, yaptıklarına bakıp onun zaten deli olduğunu söyleyebilirsiniz.

Bana kalırsa her şeyi önceden çok iyi planlamıştır katil. Her şeyi *bilen* tiplerdendir. Benim de bugün kesin olarak bildiğim bir şey var: Dün gece karımla benim burada geçirdiğimiz son geceydi, bugün otoyol kenarında bir eve taşınıyoruz."

Herb'ün arkadaşları öğlen başladıkları temizlik işini bitirdiklerinde akşam olmuştu. Yakacakları eşyaları bir kamyonetin arkasına yüklediler; Stoecklein'ın kullandığı kamyonet, çiftliğin kuzeyinde tek bir renge, buğday başaklarının her Kasım ayında aldığı, o parlak kirli sarı renge bürünmüş düz alana doğru yol aldı. Orada kamyonetin arkasındakileri bir yığın halinde yere indirdiler; Stoecklein, Nancy'nin yastıklarının, çarşafların, yatakların ve oyun odasındaki kanepenin üzerine gaz döktü ve bir kibrit çaktı.

Ateşin başındakiler içinde Clutter ailesine en yakın olanı Andy Erhart'tı. Kibar, güler yüzlü ve bilgili Erhart'ın toprakla uğraşmaktan elleri nasır tutmuştu, ensesi güneşten kapkaraydı. Erhart, Kansas Devlet Üniversitesi'nden sınıf arkadaşı olan Herb'ün Bölge Tarım Müdürlüğü'nde düşük bir maaş alan bir asistanken kendisini sürekli geliştirip çok çalışarak bölgenin en çok tanınan ve saygı duyulan çiftçilerinden biri olmasına tanık olmuştu. Daha sonra arkadaşı için şunları söylemişti: "Biz otuz yıldır arkadaştık onunla. Herb, Tanrı'nın yardımıyla çok başarılı ve zengin bir çiftçi oldu. Alçakgönüllü, ama gururlu bir adamdı; gururlanacağı o kadar çok şey vardı ki. Mükemmel bir aile kurdu, harika çocuklar yetiştirdi. Onunki boşuna yaşanmış bir hayat değildi." Ama işte o boşuna yaşanmamış, çok emek harcanmış hayatın bu şekilde sona ermesine bir anlam veremiyordu Erhart iyice alevlenmiş ateşe bakarken. Bir anı bile boş geçmemiş, erdemli bir hayat, nasıl olur da bir gecede bu ateşin içine sığacak kadar küçülür, gökyüzünün sonsuzluğuna karışan, ince alevler içinde gözlerinin önünde eriyip giderdi?

Merkezi Topeka'da bulunan Kansas Soruşturma Bürosu'nun deneyimli on dokuz dedektifi, eyaletin farklı bölgelerinde görev

yapmaktaydı; herhangi adli bir olay yerel polis tarafından çözülemediği ya da çok karmaşık olduğu zaman bu dedektiflere başvurulurdu. Kansas Soruşturma Bürosu'nun Garden City temsilcisi, Batı Kansas'ın geniş bir bölümünden sorumluydu. Alvin Adams Dewey adındaki bu dedektif, dört kuşaktır Kansaslı bir aileden gelen, ince, uzun, yakışıklı bir adamdı, kırk yedi yaşındaydı. Finney Bölgesi'nin Şerifi Eral Robinson, Clutter olayının soruşturulması için doğal olarak Al Dewey'ye başvurdu. Robinson'ın bu durumda yapması gereken en uygun hareket, soruşturmayı Dewey'nin ellerine teslim etmekti; çünkü kendisi de Finney Bölgesi'nde şeriflik yapmış olan Dewey (1947 ile 1955 arasında), bu görevinden önce F.B.I'da özel ajan olarak çalışmıştı (1940 ile 1945 yılları arasında F.B.I. bünyesinde New Orleans, San Antonio, Denver, Miami ve San Franscisco'da görev yapmıştı). Clutter cinayetleri gibi nedensiz, ipucu bırakmaksızın işlenen, çözülmesi güç cinayetleri soruşturmak için gerekli nitelikleri olan bir dedektifti. Clutter cinayetleri, onun için yalnızca görev icabı çözmeye çalıştığı bir dizi cinayet değil, daha sonra kendisinin de ifade edeceği gibi "kişisel olarak" çözmek için çırpındığı bir olaydı. Bu olay ile ilgili konuşurken kendisinin ve karısının "Herb ile Bonnie'yi çok sevdiklerini", "her pazar kilisede onlarla karşılaştıklarını ve ailece birbirlerini ziyaret ettiklerini" söyledi. Konuşmasına şöyle devam etti: "Ancak aileyi hiç tanıyıp sevmeseydim bile, benim için hiçbir şey değişmezdi. Tabii ki meslek yaşamım boyunca çok kötü şeylerle karşılaştım. Ama bunun kadar vahşi bir olayı hayatımda hiç görmedim. O evde neler olduğunu, bunu kimin neden yaptığını mutlaka öğreneceğim, ne kadar uzun sürerse sürsün, isterse hayatımın sonuna dek sürsün bu olayı çözeceğim."

Cinayetleri soruşturmak için toplam on sekiz kişi görevlendirildi. Görevliler arasında Kansas Soruşturma Bürosu'nun en başarılı üç özel ajanı da vardı: Harold Nye, Roy Church ve Clarence Duntz. Üç yetenekli ajan Garden City'ye gelince Dewey "güçlü bir takım" oluşturduğunu düşünüp sevindi. "Evet şimdi birinin adımlarına dikkat etmesinin zamanı geldi" dedi.

Şerif'in ofisi, ağaçlarla kaplı bir meydanın ortasında yükselen,

taş ve çimentodan yapılmış Finney Bölgesi Adliye Binası'nın üçüncü katındaydı. Ağaçlık meydan, içinde o çirkin bina olmasa güzel bir alandı. Bir zamanlar gürültülü bir sınır kenti olan Garden City, son zamanlarda sakin bir kente dönüşmüştü. Şerif'in ilgilenmesini gerektirecek çok az sayıda olay oluyordu. İçlerinde çok az eşya olan üç odada çalışan Şerif ve ekibinin günleri genellikle sakin geçerdi; çoğu zaman tek ziyaretçileri, yapacak işi olmayan, Adliye koridorlarında zaman geçiren, sohbet etmek isteyen bir iki kişi olurdu. Şerif'in misafirperver sekreteri Bayan Edna Richardson, elinde bir kahve fincanı ile tüm günü gelenlerle sohbet ederek geçirirdi. Bayan Richardson daha sonra "şu Clutter işi çıkana" kadar rahat bir çalışma ortamı olduğunu kendisi de ifade etmişti: "Clutter olayı patlayınca şehir dışından bir sürü insan, gürültücü gazeteciler buraya doluştular." Clutter cinayetleri, doğudan batıya, Chicago'dan Denver'a kadar bir çok kentte çıkan gazetelere manşet olmuştu; bu nedenle o günlerde Garden City ülkenin dört bir yanından gazetecileri çekmişti.

Pazartesi günü öğleyin Dewey, Şerif'in ofisinde bir basın toplantısı yaptı. Kalabalık bir gazeteci grubuna şöyle seslendi: "Size bu olayla ilgili yalnızca elimizdeki verilerden söz edeceğim, çeşitli varsayımlarda bulunmayacağım. Her şeyden önce şunu bilmelisiniz ki biz bu olayda tek bir cinayeti çözmek için değil, dört cinayeti çözmek için uğraşıyoruz. Bu dört kişiden hangisinin asıl hedef olduğunu bilmiyoruz. Asıl hedef Nancy ya da Kenyon olabilir; anneleri ya da babaları da asıl hedef olmuş olabilirler. Asıl hedefin Bay Clutter olduğunu söyleyenler var. Bir tek onun boğazının kesilmiş olması ve ötekilerden çok daha fazla işkence görmesi nedeniyle böyle düşünebiliriz. Ama bu gerçek bir veri değil, yalnızca bir varsayımdır. Aile bireylerinin hangi sırayla öldürüldüğünü bilmek bizim için önemli, ancak adli tabip bize bu konuda kesin bir şey söyleyemiyor. Şu an tek bildiğimiz, cinayetlerin Cumartesi gecesi saat on bir ile sabaha karşı saat iki arasında işlenmiş olduğu." Gazetecilerin sorduğu soruları yanıtlarken kadınların ikisinin de "cinsel tacize" uğramadığını, şu ana kadar yapılan araştırmaya göre evden bir şey çalınmadığını, ölümünden sekiz saat önce Bay Clutter'ın kaza ile ölüm halinde iki katı

ödeme yapılacak, kırk bin dolarlık bir hayat poliçesi imzalamış olmasını "garip bir rastlantı" olarak nitelediğini söyledi. Aslında Dewey sigorta poliçesi ile cinayetler arasında rastlantı olarak nitelenebilecek zayıf bir bağ bile kurmuyordu; poliçe ile cinayetlerin birbiri ile ilintisiz olduğuna "kesinkes emindi", çünkü sonuç olarak bu poliçenin karşılığını Bay Clutter'ın iki büyük kızı, Bayan Eveanna Jarchow ile Bayan Beverly Clutter alacaktı. Cinayetlerin bir kişinin mi, yoksa birden fazla kişinin mi işi olduğunu soran bir gazeteciye bu konuda bir fikri olduğunu, ama bunu açıklamayı düşünmediğini söyledi.

Aslında Dewey, bu konuda henüz kesin bir karar vermemişti. İki düşüncesi (onun deyimiyle "teması") vardı; cinayetin nasıl işlendiğini kafasında çizerken iki farklı senaryo oluşturmuştu, biri, "tek katil temalı", öteki ise "iki katil temalıydı." "Tek katil temalı" olan senaryoda katil, ailenin yakın bir arkadaşıydı. Yakın bir arkadaşı değilse de evi ve içinde yaşayanları, kapıların çok ender kilitlendiğini, Bay Clutter'ın tek başına giriş katındaki büyük yatak odasında uyuduğunu, Bayan Clutter ile çocukların ayrı yatak odaları olduğunu bilecek kadar iyi tanıyan biriydi. Dewey'nin senaryosuna göre bu kişi gece yarısına doğru yürüyerek eve yaklaştı. Pencereler karanlıktı, Clutterlar uyuyorlardı, çiftliğin koruma köpeği Teddy'ye gelince, onun tüfek görünce korktuğunu kasabadaki herkes gibi katil de biliyordu. Teddy, çiftliğe izinsiz giren bu adamın silahını görünce korkudan kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırıp inleyerek ortadan kayboldu. Katil eve girdiğinde ilk olarak Bay Clutter'ın çalışma odasındaki ve mutfaktaki telefonların kablosunu kesti. Sonra Bay Clutter'ın yatak odasına gidip onu uyandırdı. Bay Clutter karşısındaki silahlı adamın dediklerini yapmak zorundaydı, onunla beraber ikinci kata çıkıp ailenin öteki bireylerini uyandırdı. Katil, ona ip ve yapışkan bant uzatarak karısını bağlamasını söyledi. Bay Clutter karısını yatağa bağladı, ağzını yapışkan bantla kapadı. Nancy'yi de yatağına bağladı (ancak Nancy'nin ağzı yapışkan bantla kapatılmamıştı, bunun nedenini Dewey tahmin edemiyordu). Sonra katil, baba ile oğlu bodruma götürdü. Katil, Bay Clutter'dan oğlunun ağzını bantla kapatmasını ve onu oyun

odasındaki kanepeye bağlamasını istedi. Bay Clutter söylenenleri yerine getirdi. Katil, ocak odasına götürdüğü Bay Clutter'ın başına sert darbelerle vurdu, ağzını bantla kapadı, ayaklarını da bağladı. Evdeki herkes bağlı olduğu için istediği gibi hareket eden katil, onları sırayla vurdu, her seferinde boş mermi kovanını yerden aldı. İşi bitince evdeki bütün ışıkları kapayıp çıktı.

Cinayetler bu şekilde işlenmiş olabilirdi; bu, gerçek olabilecek senaryolardan *yalnızca* biriydi. Ama Dewey'nin bazı kuşkuları vardı: "Herb, ailesinin hayatının tehlikede olduğunu düşünse katilin üzerine yırtıcı bir kaplan gibi atlardı. Herb salak biri değildi, güçlü kuvvetli bir adamdı. Kenyon da babasından bile uzun boylu, geniş omuzlu, iri bir çocuktu. Silahlı ya da silahsız tek bir adamın bu ikisiyle baş edebildiğine inanmak zor görünüyor." Bir de dört kurbanın da aynı kişi tarafından bağlandığına dair ipuçları vardı; dördünde de aynı düğüm türü, yarım düğüm kullanılmıştı.

Dewey ile meslektaşlarının çoğu ikinci senaryoyu daha akla yatkın buluyorlardı. Aslında ikinci senaryo birçok yönden ilkine benziyordu; aralarındaki en önemli fark, ikinci senaryoda katilin, kurbanları zaptedip, ağızlarını bantlayan ve yataklara bağlayan bir suç ortağının olmasıydı. Ancak "iki katil temalı" bu senaryoda da kimi tutarsız noktalar vardı. Örneğin; Dewey'nin aklından şu soru geçiyordu: "Nasıl olur da iki kişi eşit derecede öfkelenip, aynı gözü dönmüşlük içinde hareket ederek bu vahşi cinayetleri işlerler?" Bu konudaki kuşkularını şöyle açıklıyordu: "Diyelim ki katil, ailenin tanıdığı, bu kasabadan biri; Clutterlar'a ya da bu ailenin tek bir üyesine garip, akıldışı bir kin besleyen, ancak dışarıdan normal görünen, sıradan bir adam. Nasıl olur da en az kendisi kadar deli birini bulup onu suç ortağı olması için ikna eder? Bu mümkün değil. Böyle birini bulması bana hiç mantıklı gelmiyor. Aslına bakarsanız bu işin neresi mantıklı ki?"

Dewey, basın toplantısından sonra Şerif'in geçici bir süre için ona verdiği odaya geçti. Odada bir masa ve iki sırtı dik sandalye vardı. Masanın üstü Dewey'nin mahkemeye kanıt olarak sunulacakları günün bir an önce gelmesini dilediği eşyalarla doluydu: kurbanlardan çıkartılıp ağzı kapalı plastik torbalara konulmuş

olan yapışkan bant ile metrelerce ip (aslında yapışkan bant ve ip, ufuk açan ipuçları değillerdi; çünkü ikisi de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki herhangi bir dükkânda her gün satılan sıradan ürünlerdi) ve polis fotoğrafçısının cinayet yerinde çektiği fotoğraflar (büyütülmüş, parlak yüzeyli yirmi fotoğrafta Bay Clutter'ın kesilmiş kafası, oğlunun parçalanmış suratı, Nancy'nin bağlanmış elleri, Bayan Clutter'ın hâlâ karşısındakine bakıyormuş gibi duran, ölü gözleri ve bunlara benzer başka görüntüler vardı). Sonraki günlerde Dewey bu fotoğraflara saatlerce baktı, aniden "bir şey göreceğini", olayın çözülmesini sağlayacak küçücük bir ayrıntıyı keşfedeceğini umuyordu: "Bulmaca gibiydi bu resimler benim için. Hani 'Bu resimde kaç hayvan görüyorsunuz?' diye sorulan resimli bulmacalar vardır ya, sanki onlara bakıyordum. Aslında yapmaya çalıştığım şey, tam olarak o resimlere bakıp bu soruyu yanıtlamaktı; resimlerde gizlenmiş hayvanları bulmaya uğraşıyordum. Orada olduklarından emindim, bir görmeyi başarabilseydim onları." Fotoğraflardan birinde Dewey'nin onları bulmaca gibi görmesini haklı çıkaracak bir ayrıntı vardı: Bay Clutter'ın mukavvalar üzerinde yatarken yakın plandan çekilmiş resminde, tabanları baklava şeklinde olan ayakkabıların bıraktığı tozlu iki iz görünüyordu. Çıplak gözle tam olarak görünemeyen ayak izleri film incelenince görünüyordu; flaşın parlak ışığının altında izler çok belirgindi. Bu ayak izleri ile yine mukavva kutuların üzerinde görünen kedi pençesi büyüklüğünde, vahşi ve kanlı başka bir ayak izi şu ana kadar müfettişlerin ellerindeki tek "sağlam kanıtlardı." Ancak Dewey ile ekibi bu izlerden kimseye söz etmemişlerdi, kanıtları gizli tutmaya karar vermişlerdi.

Dewey'nin masasının üzerindeki eşyaların arasında Nancy'nin günlüğü de vardı. Önceden şöyle bir karıştırmıştı günlüğü, şimdi satır satır okumaya başladı. Nancy günlük tutmaya on üçüncü yaş gününde başlamıştı; son satırlarını ise on yedinci yaş gününden yaklaşık iki ay önce kaleme almıştı. Günlük, hayvanlara bayılan; okumayı, yemek pişirmeyi, dikiş dikmeyi, dans etmeyi, ata binmeyi seven; "flört etmenin eğlenceli" olduğunu düşünen, ama gerçekte "yalnızca Bobby'ye aşık olan"; çevresinde-

kilerin sevgisini kazanmış, sevimli, ahlaklı, genç bir kızın duyguları ve masum sırları ile doluydu. Dewey ilk olarak Nancy'nin yaşamının son gününde yazdıklarını okudu. Ölmeden bir ya da iki saat önce yazdığı iki satırı dikkatlice okudu: "Jolene K. geldi, ona vişneli turta yapmayı öğrettim. Roxie ile beraber prova yaptık. Bobby geldi, televizyon izledik. On birde gitti."

Aileyi hayattayken gören son kişi olan genç Rupp, ayrıntılı bir şekilde sorgulanmıştı; Clutterlar ile "her zamanki gibi bir gece" geçirdiğini kuşku götürmeyecek bir şekilde tutarlı olarak anlattığı halde yalan makinesine girmek için ikinci kez polis merkezine çağrılmıştı. Polis, onu şüpheli olarak görmeye devam etmek istiyordu. Aslında Dewey, çocuğun "bu işle" herhangi bir ilgisi olabileceğine ihtimal vermiyordu; ama cinayetleri işlemek için zayıf da olsa bir nedeni olabilecek ellerindeki tek kişi Bobby idi. Nancy günlüğünün farklı yerlerinde Bobby'nin cinayet işlemesine neden olabilecek durumdan söz etmişti: Babası, Bobby ile onun "ayrılması" gerektiğini, "bu kadar sık görüşmeyi kesmelerini" söylemişti; çünkü Clutter ailesi Metodist, Rupp ailesi de Katolik olduğundan ikisinin günün birinde evlenmelerinin kesinlikle mümkün olmadığını düşünüyordu. Dewey'nin günlükte ilgisini çeken, Clutter ile Rupp aileleri arasındaki Metodist-Katolik anlaşmazlığı değildi, Nancy'nin en sevdiği hayvan olan, kedisi Boobs'un esrarengiz ölümünden söz eden satırlardı. Ölümünden iki hafta önce yazdığı satırlarda Nancy, kedisini ambarda yatarken bulduğunu söylüyordu, zehirlenmiş olabileceğinden kuşkulanmıştı (neden böyle bir kuşkuya kapıldığını yazmamıştı): "Zavallı Boobs. Onu özel bir yere gömdüm." Bu satırları okuyan Dewey, "çok önemli" bir nokta yakaladığını düşündü. Kedinin zehirlenmesi, o korkunç cinayetlerin küçük, kötü niyet kokan bir habercisi olarak görülemez miydi? River Valley Çiftliği'nin geniş topraklarının her bir köşesini taramayı göze alıp Nancy'nin kedisini gömdüğü "özel yeri" bulmaya karar verdi.

Dewey, Nancy'nin günlüğünü incelerken özel ajanlar Church, Duntz ile Nye, Holcomb çevresinde araştırma yapıyor, sürekli birileriyle konuşuyorlardı, Duntz'ın ifadesi ile "bir şey söyleyebilecek herkes ile konuşuyorlardı": Nancy ile Kenyon'ın onur listesi-

ne girdiği, hep sınıf birincisi oldukları Holcomb Okulu'nun öğretmenleri; River Valley Çiftliği'nde çalışanlar (ilkbaharda ve yazın on sekize kadar çıkan çiftlik çalışanlarının sayısı, toprakların nadasa bırakıldığı sonbaharda çok azdı; yalnızca Gerald Van Vleet ile üç mevsimlik işçi ve bir de Bayan Helm vardı); kurbanların arkadaşları, komşuları ve özellikle de akrabaları. Kimisi uzak eyaletlerde, kimisi de Kansas civarında oturan yaklaşık yirmi akraba, Çarşamba sabahı yapılacak cenaze törenine katılmak üzere Holcomb'a gelmişti.

Kansas Soruşturma Bürosu'ndan gelen ekibin en genci Harold Nye, hem burnu, hem çenesi, hem de aklı sivri olan, huzursuz, güven vermeyen bakışlar ile çevresini süzen, otuz dört yaşında, yerinde duramayan, kısa boylu bir adamdı. Clutter'ların akrabalarını sorgulama işi ona verilmişti. "Sinir bozucu derecede duygusal" olarak tanımladığı bu görev ile ilgili şunları söyledi: "Hem soru soran kişi için, hem de soruları yanıtlayan kişi için çok zor bir durum bu. Cinayet söz konusu olduğunda insanların acısına saygı duyup fazla soru sormayayım diyemiyorsunuz. Özel hayatları, ya da bir tek kendilerinin bilmesi gereken şeylerle ilgili bir sürü soru sormak zorundasınız. Cinayeti aydınlatmak istiyorsanız her şeyi sormak zorundasınız. Bazı sorular ne kadar canlarını acıtsa da yapacak bir şey yok." Ancak sorguya çektiği kişilerin hiçbirinden işlerine yarayacak bir şey öğrenemedi, sorduğu garip sorular bile bir sonuç vermedi ("Clutter ailesinin duygusal geçmişini araştırıyordum. Belki de işin içinde başka bir kadın vardır diye düşünüyordum, bir aşk üçgeni olabilir diyordum. Böyle bir şeyin aklıma gelmesi hiç de garip değil aslında; düşünsenize bir, Bay Clutter genç sayılabilecek, sağlıklı bir adamdı, ama karısına bakın, ayrı odada yatan, hastalıklı bir kadın....") Clutter'ların iki büyük kızı bu cinayetlere neden olabilecek küçücük bir şey bile düşünemediklerini söylediler. Bu sorgulamalardan Nye tek bir şey öğrendi: "Dünyadaki bütün insanlar içinde Clutterlar cinayete uğrama olasılığı en düşük olanlardı."

Günlük çalışmalarını tamamlayan görevliler, akşam Dewey'nin ofisinde toplandılar. Toplantıda Duntz ile Church'ün şansının lakabı "Küçük" olan Nye'dan daha iyi gittiği açığa çık-

tı (Kansas Soruşturma Bürosu çalışanları lakaplara çok meraklıydılar; hantal görünüşlü, ama hızlı yürüyen, ablak suratlı, daha ellisinde bile olmayan Duntz'a haksızlık edip "İhtiyar" lakabını takmışlardı; pembe tenli, ciddi bakışlı, altmışlarındaki Church, arkadaşlarının deyimiyle "sıkı" biriydi ve "Kansas'ın en hızlı silah çeken kovboyuydu", onun lakabı da başında az saç kaldığından "Kıvırcık"tı.) Duntz ile Church, araştırmalarının sonucunda "umut vaat eden bilgiler" edinmişlerdi.

Duntz'ın hikâyesinde bir baba-oğul vardı. Bu baba oğuldan Büyük John ile Küçük John diye söz etmek gerekiyor. Büyük John, birkaç yıl önce Bay Clutter'dan az miktarda bir şeyler satın almış, sonra da Clutter'ın onu "kazıkladığını" düşünüp sinirlenmişti. Büyük John ile Küçük John "ayyaştılar", özellikle de Küçük John sık sık hastaneye yatacak kadar çok içen alkoliklerdendi. Bir gün viskiyi fazla kaçırıp cesaretlenen baba-oğul, "Herb ile kozlarını paylaşmak" için Clutter'ların evine gittiler. Ancak Bay Clutter içki içmeye ve sarhoşlara kesin tavırlı olduğundan onlarla konuşmaya yanaşmadı, eline bir tüfek alıp onları kovalayarak arazisinden çıkardı. Baba-oğul karşılaştıkları bu kaba davranışı hiç affetmediler; bir ay kadar kısa bir zaman önce Büyük John bir yakınına "O hayvan aklıma geldikçe ellerim kaşınıyor, onu boğmak istiyorum" demişti.

Church'ün anlattıkları da Duntz'ınkine benziyordu. Bay Clutter'a düşmanca duygular besleyen biri vardı onun hikâyesinde de. Bay Smith adında biri (bu gerçek adı değildi), av köpeğinin River Valley Çiftliği'nin sahibi tarafından vurularak öldürüldüğünü iddia ediyordu. Church, Smith'in çiftliğini dolaşırken ahırın çatısından sarkan ipte bir düğüm görmüştü; bu düğüm, Clutter ailesinin dört bireyinin bağlanma işlemi sırasında atılan düğüm ile aynıydı.

Dewey anlatılanları dinledikten sonra "Bu hikâyelerden birinde, cinayetlerin gerçek nedeninin saklı olduğunu düşünebiliriz. Bu cinayetlerin sebebi kişisel belki de, katillerin kendilerini kaybedecek kadar kişisel bir kin söz konusu olabilir" dedi.

"Tabii hırsızlığı neden olarak görmezsek" dedi Nye. Hırsızlığı cinayet nedeni olarak aralarında uzun uzun tartışmışlar, son-

ra da cinayetlerin evi soymak için işlenmediğine yine de bir açık kapı bırakarak karar vermişlerdi. Hırsızlık olmadığına ilişkin güçlü kanıtlar vardı; Bay Clutter'ın nakit para taşımadığını bölgede bilmeyen yoktu, bu en güçlü kanıttı; bir de evde kasa yoktu ve hiçbir zaman Bay Clutter'ın üzerinde yüklü miktarlar bulunmazdı. Hırsızlık için eve girmiş olsalar Bayan Clutter'ın parmağındaki altın alyansı ve elmas taşlı yüzüğü alırlardı. Ama Nye yine de hırsızlık için eve girildiği konusunda ısrarlıydı: "Evdeki manzara insanın aklına hırsızlığı getiriyor. Clutter'ın cüzdanını hatırlasanıza! Açık ve içi boşaltılmış bir şekilde Clutter'ın yatağının üzerindeydi. *Herhalde* Clutter koymadı oraya cüzdanını. Bir de Nancy'nin cüzdanı var. Mutfakta yerdeydi. Nasıl oraya gitti ki kızın cüzdanı? Evde on sent bile bulamadık. Ah, evet, iki dolar bulmuştuk, şimdi hatırladım. Nancy'nin masasının üzerindeki bir zarfın içinde iki dolar vardı. O günden bir gün önce Clutter'ın altmış dolarlık bir çek bozdurduğunu *biliyoruz*. O paradan elli dolar kadar kalmış olmalıydı elinde. "Kimse dört kişiyi elli dolar için öldürmez" diyebilirsiniz ya da "Katil elli doları aldı, çünkü olaya hırsızlık süsü verip polisi yanıltmak istiyordu" diye düşünenler de olabilir. Her neyse, ben yine de hırsızlık olasılığını göz ardı etmeyelim diyorum."

Hava kararınca Dewey toplantıya kısa bir ara verip, eve telefon etti, karısı Marie'ye akşam yemeğine gelemeyeceğini söyledi. Karısı "Tamam, oldu Alvin" dedi, ama o karısının ses tonunda alışık olmadığı bir gerginlik sezdi. İki oğlu olan Dewey çifti, on yedi yıldır evliydi. Dewey, F.B.I.'da stenograf olarak çalışan Louisianalı Marie ile New Orleans'ta görevliyken tanışmıştı. Marie, Dewey'nin işinin zorluklarını bilen biriydi; Dewey'nin kimi zaman geç saatlere kadar çalışmak zorunda kalacağını, bir telefonla eyaletin en uzak noktalarına gideceğini biliyordu.

"Bir şey mi oldu?" diye sordu Dewey.

"Yok bir şey. Yalnız gece geldiğinde kapıyı açmaya uğraşma, zili çal. Kilitleri değiştirttim bugün."

Dewey, Marie'nin sesinin neden garip olduğunu anladı: "Endişelenme, hayatım. Kapıları kilitle, verandanın ışıklarını da açık bırak. Korkacak bir şey yok."

Telefonu kapadıktan sonra bir arkadaşı "Ne oldu? Marie korkmuş mu?" diye sordu.

"Korkmuş tabii; yalnızca o değil ki, herkes korku içinde" dedi Dewey.

Dewey yanılıyordu, herkes korku içinde değildi. Holcomb'un dul posta müdiresi, cesur Bayan Myrtle Clare hiç korkmuyordu. Kasabalıları "korkudan gözlerini kırpamayan, zavallı ördekler" diyerek aşağılayan Bayan Clare şöyle diyordu: "Bakın bana, bu yaşlı kadın her zamanki gibi mışıl mışıl uyuyor. Benimle meselesi olan mı var, bırakın gelsin, gelsin de görsün bakalım neler olacağını." (Bu konuşmasından tam on bir ay sonra Bayan Clare, korkusuzca davet ettiği serserilerle karşılaştı. Eli silahlı, maskeli bir grup haydut postaneye girip dokuz yüz elli dolar çaldılar.) Bayan Clare'in görüşlerini her zamanki gibi yalnızca birkaç kişi paylaşıyordu. Garden City'deki ev araç gereçleri satan dükkânlardan birinin sahibi "Bu aralar en çok kilit ve kapı sürgüsü satıyoruz. İnsanlar özel bir marka istemiyorlar, tek istedikleri kilitlerin ve sürgülerin *sağlam* olması" dedi. Ancak insanların düş gücü bir kez harekete geçmeye görsün, onun kapılarını kapalı tutacak en sağlam kilit bile kırılıverir, çeşit çeşit korku içeri doluşurdu. Colorado'dan gelen, trajediyi duymamış olan bir araba dolusu sülün avcısı, Salı sabahı şafakla beraber bozkırlardan geçip Holcomb'a vardıklarında gördükleri manzara karşısında şaşkınlıktan donup kaldılar. Hemen hemen bütün evlerin ışıkları yanıyordu; ışıkların hepsinin açık olduğu odalarda tepeden tırnağa giyinmiş insanlar, bütün gece gözlerini kırpmadan, tetikte dışarıdan gelen sesleri dinliyorlardı. Onları bu kadar korkutan şey neydi? Kasabalıların hepsi bu soruya aynı yanıtı veriyordu: "Clutterlar'dan sonra belki de sıra bize gelmiştir." Bir öğretmen bu konuda şöyle bir yorum yaptı: "Biliyor musunuz, insanlar şimdi korktuklarının yarısı kadar bile korkmazlardı eğer bu olay Clutterlar'dan *başka bir ailenin* başına gelseydi. Herkesin *daha az* hayranlık duyduğu, bu kadar zengin olmayan ve huzurlu, gü-

venli bir yaşam sürmeyen bir aile öldürülseydi, insanlar dehşete kapılmazlardı. Ama Clutter ailesi buralarda yaşayan herkesin değer verdiği ve saygı duyduğu bütün erdemlerin simgesi gibiydi ve bu olay öyle bir etki yarattı ki, sanki güvendikleri birisi onlara "Tanrı'nın var olduğunu düşünüyorsunuz, ama çok yanılıyorsunuz" demişti. İnsan yaşamı birden gözlerinde değersizleşti. Bence insanların yüreklerinde korkudan çok, derin bir üzüntü var."

İnsanların geceleri uyuyamamasının en basit ve en çirkin nedeni, önceden huzurlu bir ortamda yaşayan komşuların ve eski arkadaşların birbirlerine güvenmemeye başlamasıydı. Bu güvensizlik onları derinden etkiliyordu. Katilin içlerinden biri olduğunu düşünüyorlardı, böyle düşünmek için geçerli nedenleri de vardı. Bay Clutter'ın kardeşi Arthur Clutter, 17 Kasım'da Garden City'deki bir otelin lobisinde gazetecilerle konuşurken şöyle demişti: "Cinayetler aydınlatıldığında bahse girerimki katilin şu an benim bulunduğum yerden en fazla on beş kilometre uzakta bir yerde olduğunu öğreneceğiz."

Arthur Clutter'ın o anda bulunduğu yerin yaklaşık altı yüz elli kilometre doğusundaki Kansas City'de, Eagle Buffet adlı bir lokantada iki genç adam yemek yiyorlardı. Sağ elinin üzerinde mavi bir kedi suratı dövmesi göze çarpan, dar ve köşeli yüzlü olanı, birkaç tavuklu sandviçi silip süpürmüş, gözlerini arkadaşının yemeğine dikmişti. Arkadaşının önündeki tabakta el sürülmemiş bir hamburger duruyordu, içinde üç aspirinin eritildiği meyveli soda da henüz içilmemişti.

"Perry, sen bu hamburgeri yemeyeceksin galiba canım. Uzat bana da ben yiyeyim o zaman" dedi Dick.

Perry tabağı ona doğru iterken: "Bir sussana artık! Senin yüzünden dikkatim dağılıyor deminden beri" diye yüksek sesle söylendi.

"Elli kez okumana gerek yok aynı şeyi."

Dick, Kansas City'de çıkan *Star* gazetesinin 17 Kasım tarihli

sayısının ön sayfasında yer alan yazıdan söz ediyordu. DÖRT KİŞİNİN KATLEDİLDİĞİ CİNAYETLERDE DELİL YETERSİZLİĞİ başlıklı yazıda bir gün önce haberi yapılan cinayetlerle ilgili son gelişmeler anlatılıyordu. Son paragrafta şunlar yazılıydı:

> Cinayetleri araştıran dedektifler, çok zeki bir katil ya da katiller ile karşı karşıyalar. Katil ya da katillerin cinayetleri işleme nedeni belirsizken, dedektifler bu işi yapanların çok dikkatli davrandıkları konusunda hemfikirler; çünkü katil ya da katiller evdeki iki telefonun kablolarını özenle kesmişler, kurbanlarının karşı koymasına izin vermeden onları bağlamış ve ağızlarını yapışkan bant ile kapamışlar, evde dikkat çekecek hiçbir şey bırakmamışlar. Clutter'ın cüzdanı dışında evde bir şey aradıklarına dair bir iz yok, dört kişiyi evin farklı yerlerinde silahla öldürmüşler ve boş mermi kovanlarını soğukkanlılıkla toplamışlar, eve büyük olasılıkla cinayetleri işledikleri silahla kimse görmeden girip, yine kimse görmeden ayrılmışlar. Katilin ya da katillerin bu cinayetleri herhangi bir neden olmaksızın (başarısız bir hırsızlık girişimi geçerli bir neden olarak görülmezse) işlediği ya da işledikleri polis çevrelerinde düşünülmekte.

Yazıyı yüksek sesle okuyan Perry " 'çünkü katil ya da katiller evdeki iki telefonun kablolarını özenle kesmişler' yanlış. Dilbilgisi yanlışı var. Fiil eksik, sonunda 'kesmiş ya da kesmişler' diye yazmalıydılar" dedi. İçine aspirin attığı meyveli sodayı yudumlarken konuşmaya devam etti: "Her neyse, dilbilgisi hatalarını boş ver de, burada yazanlar doğru değil, ben inanmıyorum doğruyu yazdıklarına. Sen de inanmıyorsun Dick. İtiraf et artık, dürüst ol biraz! Sen de inanmıyorsun bu delil yetersizliği hikâyesine, değil mi?"

Perry bu soruyu Dick'e ilk kez dün gazeteleri okuduktan sonra sormuştu; Dick, yanıtı dün verdiği için ("Bana bak, bu kovboylar en ufak bir ipucu bulmuş olsalardı atlarının nal seslerini yüz kilometre öteden duyardık.") Perry'nin aynı soruyu bir daha sormasından sıkılmıştı. Perry aynı konuda konuşmaya devam ediyordu, ama Dick'in araya girip onu yatıştıracak şeyler söylemeye hali yoktu artık. Perry hiç susacakmış gibi görünmü-

yordu: "Ben hislerimde hiç yanılmam. Bugün hâlâ hayatta olmamı güçlü sezgilerime borçluyum ben. Willie-Jay'i sen de tanıyorsun, ne demişti o benim için biliyor musun? Benim doğuştan insanüstü yetenekleri olan bir "medyum" olduğumu, böyle insanlarla daha önce de karşılaştığını söylemişti. Bu tip insanlar hep onun ilgisini çekmiş. Benim çok güçlü bir "altıncı hissim" olduğunu söylemişti. Bu nasıl bir şey biliyor musun, sanki içinde bir radar taşıyorsun, araçlar çok uzaktayken bile hızlarını, şekillerini biliyorsun. Gelecekte nelerin olacağını altıncı hissim bana söylüyor. Bak bir örnek vereyim; ağabeyim Jimmy ile karısı birbirlerine deli gibi âşıktılar. Ama Jimmy çok kıskançtı, bu yüzden karısına çok acı çektirdi. Karısının ona sezdirmeden sürekli birileriyle beraber olduğunu düşünüyordu. Artık karısı o kadar perişan bir durumdaydı ki bir gün dayanamayıp kafasına bir kurşun sıkıp intihar etti. Ertesi gün de Jimmy kafasına bir kurşun sıktı. O sıralarda ben babamla beraber Alaska'da Circle City'deydim. Yıl 1949'du. Günün birinde durup dururken babama "Jimmy öldü" dedim. Bir hafta sonra ikisinin ölüm haberi geldi. Bak, kesinlikle yalan söylemiyorum, aynen böyle oldu. Japonya'dayken de hissettim olacakları. Bir gemiye yük taşıyordum, bir dakikalığına dinlenmek için yük kasalarının yanına yere oturmuştum. Tam o sırada içimden bir ses "Fırla!" dedi, üç metre öteye zor attım kendimi. Daha oradan uzaklaşır uzaklaşmaz, tam benim oturduğum yere en az bir ton ağırlığında bir sıra kasa düştü. Sana daha bunun gibi yüzlerce olay anlatabilirim. İster inan ister inanma! Motosiklet kazasında da aynı şey oldu, daha kaza olmadan bütün olacakları kafamda gördüm; şiddetli yağmuru, patinaj yaptığımı, yerde bacaklarım kırılmış, kanlar içinde yattığımı gördüm. İşte şimdi de olacaklar *önceden* içime doğuyor. Altıncı hissim bu delil yetersizliği hikâyesinin bize kurulmuş bir tuzak olduğunu söylüyor." Perry eliyle gazeteye vurup "Burada çok fazla *hesaplı* söylenmiş yalan var" dedi.

Dick bir hamburger daha ısmarladı. Son iki üç gündür nedense doymak bilmiyordu; arka arkaya üç biftek, bir düzine Hershey çikolatası, yarım kilo şekerleme yemesine rağmen hep açlık hissediyordu. Oysa Perry'nin hiç iştahı yoktu; meyveli soda, as-

pirin ve sigaradan oluşan her zamanki mönüsü ile yetiniyordu. Dick arkadaşının söyledikleri ile ilgili yorum yaptı: "İkide bir garip şeyler söylemene şaşırmamak lazım o zaman, demek sana bunları altıncı hissin söyletiyor. Ama bu konuda yanıldın işte. Korkma, hiçbir şey olmayacak. Çok güzel sıyrıldık işin içinden. Harika bir vurgundu."

"Bunu söylemene şaşırdım, yani bu olaya vurgun demen ilginç geldi bana" diyen Perry'nin sakin ses tonu, sözlerindeki alayı daha da belirgin kılıyordu. Ama Dick alayı sezmemiş gibiydi, Perry'nin sözlerini duyunca gülümsedi. Bir çocuk saflığıyla gülümsüyordu Dick; onu bu halde görenler, kişilikli, dürüst ve kibar biriyle karşılaştıklarını düşünebilirlerdi.

"Tamam, yanlış bilgi verilmiş bana herhalde" dedi Dick.

"Çok şükür, sonunda itiraf ediyorsun."

"Ama bütün olarak bakıldığında harika bir iş çıkardık. Biz hedefi tam ortasından vurduk, ama ne yapalım hedef boş çıktı. O kadar akıllı davrandık ki hiçbir şekilde çözülemeyecek bu olay. Bizimle olay arasında en küçük bir bağlantı bile yok."

"Benim aklıma bir bağlantı geliyor."

Perry biraz ileri gitmişti. Dick'i sıkıştırmaya devam etti: "Floyd muydu adı o çocuğun?" Bunu söyleyerek belden aşağı vurmuştu, ama Dick bunu hak ediyordu. Dick'in kendine güveni, hava kaçıran, sürekli şişirilmesi gereken bir balondan farksızdı. Perry, öfkeye kapılan Dick'in değişen yüz ifadesine endişe ile baktı. Çenesi, dudakları, bütün yüzü aşağıya sarkmıştı; ağzının kenarlarında tükürük balonları vardı. Arkadaşı ile sıkı bir kavgaya tutuşursa Perry kendisini savunabilecek kadar güçlüydü. Kısa boyluydu, Dick'ten yaklaşık on santimetre kısaydı, bir de bacakları hem sakat, hem de çok kısaydı; ama kilosu ondan fazlaydı. Ondan daha yapılı bir gövdesi vardı, kolları bir ayıyı boğarak öldürecek kadar güçlüydü. Dick'ten daha güçlü olduğunu kanıtlamak için bir kavga çıkarmak aklından geçmiyordu; çünkü ondan hoşlansa da hoşlanmasa da (aslında Dick'ten hoşlanmıyor değildi, yalnızca ondan eskisi kadar çok hoşlanmıyordu ve ona eskisi kadar saygı da duymuyordu) artık ayrılmalarının mümkün olmadığını biliyordu. İkisi de ayrılmalarının çok tehlikeli

olacağını düşünüyordu; Dick şöyle demişti: "Günün birinde yakalanırsak beraber yakalanalım. Böylece ifade verirken birbirimizi destekleyecek şeyler söyleriz. O itiraf numaralarını çekmeye başladıklarında, arkadaşın itiraf etti, hadi sen de gerçeği anlat dediklerinde onlara avuçlarını yalatırız." İşlerin biraz ters gitmesine rağmen Perry, yaptıkları planları hâlâ uygulayabileceklerini, adalarda ya da sınırın güneyindeki kumsallarda derin sulara dalıp hazine avcılığı yaparak birlikte yaşayacaklarını düşünüyordu, bu yüzden de Dick'ten ayrılmak istemiyordu.

"*Bay* Wells!" diye bağıran Dick eline bir çatal aldı. "Seninle hesabımı görmek için basit bir suçtan içeri girmeye razıyım. Bir iki kişiye karşılıksız çek yazacağım, sırf içeri girip seni görmek için. Evet, yeniden hapse girmeye değer, seninle benim öyle büyük bir hesabım var" dedi ve çatalı masanın ortasına sapladı. "İşte böyle hayatım, tam kalbinin ortasına yiyeceksin sen de" dedi.

Dick'in öfkesinin oklarının kendi üstünden kalkıp başkasına saplandığını gören Perry, konuyu kapatmak için: "Sana kazık atmaya çalıştığını sanmıyorum. O çok korkaktır, böyle bir şeye cesaret edemez."

"Haklısın, evet haklısın. Korkak tavuğun tekidir o" dedi Dick. Ruh hali çok hızlı değişen Dick'in suratında sakin bir ifade belirmişti şimdi, az önceki öfkeden gözü dönmüş, cesur bakışlardan eser yoktu. "Şu altıncı his hikâyesi ile ilgili bir şey soracağım sana. Madem biliyordun birazdan kafanın gözünün dağılacağını, neden önlem almadın? Neden motosikletten inmedin? O kadar eminsen hislerinden motosikletten inerdin, o korkunç kaza da olmazdı, haksız mıyım?" diye Perry'ye sordu. Bu soruyu Perry önceden uzun uzun düşünmüş ve basit olmasına rağmen anlaşılması pek kolay olmayan bir yanıt bulmuştu: "Haksızsın, neden biliyor musun? Bir şeyin olacağı varsa ona dur diyemezsin, tek yapabileceğin şey olmamasını dilemektir. Tabii olacak olan, iyi bir şeyse o zaman olmasını dilersin. Hayatta hep seni bekleyen bir şeyler vardır, bunların arasında kötü şeyler de vardır, kötü olduklarını önceden bilsen bile ne yapabilirsin ki? Önüne geçemezsin, hayatı durdurmaya gücün yok ki. Olacakları bi-

lir, ama bir şey yapamazsın tıpkı benim rüyamda olduğu gibi. Çocukluğumdan beri aynı rüyayı görür dururum. Kendimi Afrika'da balta girmemiş bir ormanda görürüm. Rüyamda ağaçların arasında dolaşırken ilerde tek başına duran bir ağaç görüp ona doğru yürüyorum. O ağaç iğrenç kokuyor, Tanrım pis kokusundan midem bulanıyor. Ama görüntüsü çok güzel, mavi yapraklarla kaplı dallarından elmaslar sarkıyor. Portakal kadar büyük elmaslar. İşte oraya o elmaslardan sepet sepet toplamak için gittiğimi o zaman anlıyorum. Ama elimi dallara uzattığım anda üzerime bir yılanın düşeceğini de biliyorum. Ağacı koruyan yılan orada tetikte beklemektedir. Kalın gövdesiyle o namussuz yılan dalların arasına saklanmıştır. Onun orada olduğunu ben önceden bilirim, anladın mı? Ama işte yılanı nasıl alt edeceğimi bilemem. Yine de şansımı denemeye karar veriyorum. Mesele çok basit, elmasları toplama hırsım yılan korkusuna baskın çıkıyor. Dallardaki büyük elmaslardan birine doğru uzatıyorum elimi, daha elması koparmadan onu avucumun içine aldığım an yılan kafama atlıyor. Mücadele etmeye başlıyorum yılanla, ama hep kaçırıyorum elimden onu, o kadar kaygan ki o pis yaratık. Vücuduma dolanıp sıkmaya başlıyor beni, bacaklarımın çatırdadığını duyuyorum. İşte şimdi bile aklıma geldikçe korkudan soğuk terler döktüğüm o ürkütücü an gelip çatıyor, beni yutmaya başlıyor. Önce ayaklarımı yutuyor. Sanki içinden hiç çıkamayacağım bir bataklıktayım da bataklık ayaklarımdan başlayıp beni içine çekiyormuş gibi hissediyorum kendimi." Perry, çatalın dişlerinden biriyle tırnaklarının içini temizleyen Dick'in rüyası ile ilgilenmediğini fark ettiği için sözlerini yarım bıraktı.

"Eee, sonra ne oluyor? Yılan seni yutuyor mu? Ne oluyor, anlatsana" dedi Dick.

"Boş ver. Gerisi önemli değil zaten." (Ama rüyada asıl önemli olan yer, tam burasıydı. Rüyanın sonu, en önemli bölümdü; çünkü Perry'yi bu bölümde mutluluk bekliyordu. Arkadaşı Willie-Jay'e rüyasının sonunu anlatmıştı, ona "papağana benzeyen", o uzun, ince gövdeli kuştan söz etmişti. Willie-Jay farklı biriydi tabii ki, olaylar ve insanlar ile ilgili gerçekten ince düşünceler üreten bir "azizdi." Perry'nin rüyasındaki kuşun ne kadar önem-

li olduğunu kavramıştı. Ama Dick öyle biri değildi ki. Ona kuştan söz ettiğinde dalga geçip gülerdi söylediklerine. Bu da Perry'nin kaldırabileceği bir şey değildi. İlk kez yedi yaşındayken rüyasına girmiş olan papağanla dalga geçilmesine tahammül edemezdi. Herkesin nefret ettiği, kendisi de herkesten nefret eden yedi yaşında melez bir çocukken California'da rahibelerin çalıştığı bir yetimhanede kalıyordu. Yüzlerinden başka bir yerleri gözükmeyen bu rahibeler, amansız bir disiplin uyguluyorlardı; geceleri yatağını ıslattığı için onu hep dövüyorlardı. Bu yüzden dayak yediği gecelerden birini hâlâ anımsıyordu ("Rahibe beni uyandırdı. Elindeki fenerle beni dövmeye başladı. Hiç durmadan her yerime fenerle vuruyordu. Sonra fener kırıldı. Karanlıkta beni dövmeye devam etti."); işte o geceki dayaktan sonra papağan onu uykusunda ziyaret etmişti, "İsa'dan bile daha uzun, bir ayçiçeği kadar sarı" bir papağandı, savaşçı bir melek olan papağan gagası ile rahibelerin gözlerini oymuş, "af dilemelerine" kulak asmadan onları öldürmüştü, sonra Perry'yi yumuşacık hareketlerle yatağından kaldırıp kucaklamış ve kanatlarına alıp "cennete" uçurmuştu.

Yıllar geçtikçe kuşun onu kurtardığı işkenceler de şekil değiştirdi; rahibelerin yerini başkaları (kendisinden büyük çocuklar, babası, ona ihanet eden bir kız, ordudayken tanıştığı bir çavuş) aldı, ama onun adına intikam almakla görevli kuş hiç değişmedi, hep korudu onu. Rüyasındaki ağacın bekçiliğini yapan yılan Perry'yi yutamadı, onun sonu da kuşun elinden oldu, kuşun gagasının arasında can verdi. Yılanı yuttuktan sonra kuş, onu kanatlarına alıp havalandırdı. Kutsal bir yolculuktu bu. Cennete tırmandılar. Perry, cenneti kimi zaman yalnızca bir "his", herkesten üstün olmanın getirdiği yenilmez bir güç olarak algılıyordu. Kimi zaman da "cennet" kafasındaki belli bir yerin imgesi ile örtüşüyordu: "Gerçek bir yer orası. Film karelerinden fırlamış gibi görünen bir yer. Belki de bir filmde *gördüm* orayı, onun için anımsıyorum. Zaten öyle bir bahçeyi insan ancak bir filmde görebilir. Beyaz mermer basamakların olduğu, parıldayan çeşmelerle kaplı bir bahçe. En ucuna gidip aşağı baktığımda okyanusu görüyorum. Muhteşem bir yer! California'daki Carmel gibi. Bah-

çedeki en güzel şey o uzun, upuzun masa. Bu kadar çok yiyeceği bir arada göremez insan. Her şey var masanın üzerinde. İstiridyeler, hindi, sosisli sandviçler, tonlarca meyve salatası yapacak kadar çok meyve. En önemlisi de hepsi *bedava* bunların. Onlara dokunabilirim yani. İstediğim kadar yiyebilirim, çünkü bir sent bile vermem gerekmiyor. İşte o an "Ben cennetteyim" diyorum kendi kendime.")

"Ben normal biriyim. Rüyamda yalnızca sarışın piliçleri görürüm. Ah, bak aklıma gelmişken, sen dişi keçinin kâbusunu biliyor musun?" Dick her zaman böyleydi, ne konuşurlarsa konuşsunlar sözünü mutlaka müstehcen bir fıkra ile bitirirdi. Fıkrayı çok güzel anlattı; Perry, bu tür fıkraları sevmediği halde her zamanki gibi gülmeden edemedi.

Susan Kidwell, Nancy Clutter ile olan arkadaşlığını şöyle anlattı: "İki kız kardeş gibiydik. En azından ben onu kız kardeşim gibi görüyordum. Olaydan sonraki birkaç gün okula gidemedim. Cenaze töreni yapıldıktan sonra okula gitmeye başladım. Bobby Rupp da ilk günler okula gitmedi, cenazeden sonra gelmeye başladı. Bobby ile ben bir süre birbirimizden hiç ayrılmadık. Bobby çok iyi bir çocuktur, temiz bir kalbi vardır, başına ilk kez böyle bir şey geliyordu. Sevdiği birini ilk defa kaybediyordu. Kendi acısı kendisine yetmezmiş gibi bir de yalan makinesine girmesini istediler. Bobby aslında kızmadı polislere, onların görevlerini yaptıklarını düşünüyordu. Benim başıma bir iki kötü olay gelmişti, ama Bobby ilk defa acıyı tadıyor, hayatın uzun ve keyifli bir basketbol maçı olmadığını anlıyordu. Beraberken genellikle onun eski Ford'una biner gezerdik. Otoyolda bir aşağı bir yukarı gidip gelirdik. Havaalanına doğru gidip sonra kasabaya dönerdik. Cree-Mee adlı arabaya servis yapılan restorana gider, Coca-Cola içip radyo dinlerdik. Radyo hep açık olurdu, çünkü ikimiz konuşacak bir şey bulamazdık. Arada bir Bobby aramızdaki sessizliği bozar, Nancy'yi ne kadar çok sevdiğini, hayatında hiçbir zaman başka bir kızı bu kadar sevemeyeceğini söylerdi.

Nancy'nin bunu duysa Bobby için üzüleceğinden emindim, Bobby'ye söylerdim bunu, böyle düşünmemesini, Nancy'nin buna üzüleceğini söylerdim. Bir gün arabayla nehre gitti, sanıyorum günlerden Pazartesi'ydi. Köprünün üzerinde durduk. Oradan bakınca Clutter'ların evini görebiliyorduk. Onların arazisinin bir kısmı da görünüyordu; Bay Clutter'ın meyve ağaçları ile kaplı bahçesi, engin buğday tarlaları karşımızdaydı. Tarlaların ilerisinde bir yerde ateş yaktıklarını gördük, evi temizlemişler, yakılması gerekenleri yakıyorlardı. Gözlerimizi nereye çevirirsek çevirelim o olayı anımsatacak bir şeyle karşılaşıyorduk. Nehrin kıyısında ellerinde sırıklar ve ağlar olan adamları görünce balık tuttuklarını sandım, ama Bobby onların cinayet aletini aradıklarını söyledi. Nehirde bıçak ya da silah arıyorlarmış."

"Nancy nehri çok severdi. Yaz gecelerinde Nancy'nin atı Babe'in sırtına, hani şu şişman, yaşlı, gri atın sırtına atlar nehre giderdik. Nehrin kenarına geldikten sonra hepimiz suya girerdik. Babe nehrin sığ yerlerinde dolaşır, Nancy ile ben de flüt çalıp şarkı söylerdik. Üçümüz de gün boyu sıcaktan bunalmış olduğumuz için serin sularda ferahlamaya bayılırdık. Şimdi ona kim bakacak diye merak ediyorum. Babe ile kim ilgilenecek şimdi? Garden City'den gelen bir kadın Kenyon'ın köpeğini, Teddy'yi alıp götürdü. Ama Teddy kadının evinden kaçmış, Holcomb'a geri dönmüş. Kadın gelip tekrar aldı götürdü onu. Nancy'nin kedisi Evinrude'u ben aldım. Ama işte Babe ortada kaldı. Satarlar herhalde onu. Nancy hayatta olsa buna izin vermezdi. Ne kadar *sinirlenirdi* Babe'in satılmasına! Cenaze töreninden önceki gün Bobby ile beraber tren yolunun kenarında oturuyorduk. İki aptal gibi oturmuş hızla geçen trenleri seyrediyorduk. Tipide kaybolmuş aptal koyunlar gibi şaşkın gözlerle trenlere bakıyorduk. Birden Bobby ayağa fırladı ve "Nancy'yi görmeye gitmeliyiz. Onun yanında olmamız gerekir" dedi. Arabaya binip Garden City'ye gittik, ana caddedeki Phillips Cenaze Evi'nin önünde durduk. Galiba Bobby'nin erkek kardeşi de bizimle gelmişti. Yok yok galiba değil, geldiğinden eminim, çünkü onu okuldan aldığımızı hatırlıyorum. Bize Holcomb'daki çocukların cenaze törenine katılması için ertesi gün okulun tatil edildiğini söylediğini de hatır-

lıyorum. Sonra arabada okuldaki çocukların cinayetler ile ilgili neler dediklerini anlatıp durdu. Çocuklar, cinayetleri 'kiralık bir katilin' işlediğini düşünüyorlarmış. Bu tür şeyleri dinlemek istemiyordum. Bir sürü gereksiz konuşma ve dedikodu; Nancy nefret ederdi boş konuşmalardan ve dedikodulardan. Zaten kimin yaptığı da umrumda değil. Benim asıl derdim, bu işi yapanın bulunması değil. Benim en sevdiğim arkadaşım öldü. Katil bulunnca arkadaşım geri mi gelecek? Gelmeyecek, o zaman benim için bunların hiçbir anlamı yok. İçeri girmemize izin vermediler. Cenaze Evi'nin girişindeki görevliler içeriye giremeyeceğimizi söylediler. Yalnızca akrabalar içeri girip 'aileyi görebilirlermiş'. Bobby içeri girmek için çok ısrar etti; sanıyorum Bobby'yi önceden tanıyan ve ona acıyan cenaze levazımatçısı, 'Tamam, çok sessiz olmak şartıyla içeri girebilirsiniz' dedi. Şimdi düşünüyorum da keşke izin vermeseydi de içeri girmeseydik."

Çiçeklerle kaplı, küçük odada dört tabut yan yana duruyordu; tabutların kapakları cenaze töreninden önce kapatılacaktı, çünkü çok uğraşılmasına rağmen kurbanların işkence görmüş yüzleri, cenaze törenine katılanların rahatsızlık duymadan bakabilecekleri bir görüntüye kavuşturulamamıştı. Nancy'nin üzerinde kırmızı kadife elbisesi; kardeşinin üzerinde parlak kumaştan, ekoseli bir gömlek vardı; anne babasına ise çocuklarınınkiler kadar göz alıcı olmayan giysiler giydirilmişti. Bay Clutter'ın üzerinde açık mavi bir pantolon, karısının üzerinde de açık mavi bir elbise vardı. Dördünün de kafası kocaman bir pamuk kozasının içine oturtulmuştu; pamuğa sabit bir görüntü vermek için sıkılan sprey yüzünden kafalarının altındaki pamuk pırıl pırıl parlıyordu, tıpkı Noel ağaçlarının üzerine serpiştirilen, kar tanesini andıran toplar gibi ışıldıyordu. Bu manzarayı gören herkes dehşetle irkilirdi.

Susan hemen odadan çıktı. O anı şöyle anlattı: "Hemen kendimi dışarı attım, arabaya binip orada beklemeye başladım. Caddenin karşı tarafında bir adam yere düşmüş yaprakları süpürüyordu. Gözlerimi hiç kaçırmadan onu seyrettim uzun uzun. Gözlerimi kapamaktan o kadar çok korkuyordum ki. Gözlerimi kapadığım an bayılacağımı düşünüyordum. Adamın yaprakları

toplayıp yakmasını izledim. Ona bakıyordum ama, aslında onu görmüyordum. Çünkü gözlerimin önünden hiç gitmeyen bir şey vardı, o elbise karşımda duruyordu. O kadar iyi biliyordum ki o elbiseyi, daha dikilmeden önceki halini biliyordum. Nancy ile beraber almıştık malzemeleri. Nancy çizmişti modelini, kendi çizdiği modele göre kendi elleriyle dikti o elbiseyi. İlk giydiğinde ne kadar heyecanlandığını anımsıyorum. Bir partiye giderken giymişti ilk kez. Nancy'nin kırmızı kadife elbisesi gözlerimin önünden gitmiyordu. Nancy'yi o elbisenin içinde görüyordum. Dans ediyordu."

Kansas City'de çıkan *Star* gazetesi, Clutter ailesinin cenaze törenine uzun bir yer ayırmıştı. Perry'nin eline bu gazete iki gün sonra geçmişti, bir otel odasında yatağa uzanmış Clutter ailesinin cenaze töreninin anlatıldığı yazıya göz atıyordu. Yazıyı atlaya zıplaya okudu: "Clutter ailesinin Birinci Metodist Kilisesi'ndeki cenaze törenine bin kişi katıldı; kilise beş yıllık tarihinde ilk kez bu kadar kalabalık bir gruba ev sahipliği yaptı. Rahip Leonard Cowan'ın şu sözlerini duyan Nancy'nin Holcomb Okulu'ndan sınıf arkadaşları gözyaşlarını tutamadılar: 'Ölüm vadisinin gölgeli yollarında yürürken bile Tanrı bize ihtiyacımız olan cesareti, sevgiyi ve umudu verir. Tanrı'nın yaşamlarının son dakikalarında bile onların yanında olduğuna eminim. İsa bize hiçbir zaman üzülmeyeceksiniz, acı duymayacaksınız demedi, O bize yanımızda olacağını, çektiğimiz üzüntüye ve acıya katlanmamıza yardım edeceğini söyledi'... Sonbahar olmasına rağmen sıcak bir havanın yaşandığı günde, defin işlemlerine katılmak için yaklaşık altı yüz kişi kentin kuzey yakasındaki Valley View Mezarlığı'na gitti. Mezarların başında Tanrı'nın Duası'nı hep birlikte okudular. Bir ağızdan okudukları ilahiler derin bir uğultuya dönüşüp mezarlığın her köşesinde yankılandı."

Bin kişi! Perry şaşırmıştı bu sayıyı okuyunca. Cenaze töreninin kaça mal olduğunu merak etti. Bu aralar aklında sürekli para vardı; özellikle de sabahleyin parasızlık yüzünden içini ağır

bir sıkıntı kaplamıştı, güne yine "meteliksiz" başlamıştı. Neyse ki Dick'in sayesinde para meselesini çözmüşlerdi, şimdi ikisinin beraber Meksika'ya gitmelerine yetecek kadar, "iyi sayılabilecek miktarda paraları" vardı.

Dick o kadar becerikli ve akıllıydı ki! Para bulma işinde ondan ustası yoktu. "Adam dolandırmayı" ondan iyi kimse beceremezdi. Kansas City, Missouri'deki bir elbise mağazasının tezgâhtarı, Dick'in ilk "hedefiydi." Perry karşılıksız çek imzalamayı hiç denememişti. Böyle işlerin altından kalkamayacak kadar gergin biriydi, ama Dick onu sözleriyle sakinleştirmişti: "Tek yapacağın orada öylece durmak. Gülme, söylediğim hiçbir şeye şaşırıp, garip bir yüz ifadesi takınma. Bu işlerde iyi doğaçlama yapmak lazım, ben konuşacağım, sen öyle durup dinleyeceksin." Dick'te bu işi becerecek yetenek vardı. Mağazaya son derece rahat bir havayla girdi ve kendine güvenen bir ses tonuyla tezgâhtara Perry'nin "evlenmek üzere olduğunu" söyledi. "Ben de onun sağdıcı olacağım. Düğünde giyeceği takımı, ha ha belki de damatlığı demeliyiz değil mi, almak için beraber alışverişe çıktık" dedi. Tezgâhtar Dick'in "çektiği numarayı yuttu"; Perry kot pantolonunu çıkarmış, tezgâhtarın "çok resmi olmayan bir tören" için ideal olduğunu söylediği koyu renk takımı giymeye başlamıştı bile. Tezgâhtar önce müşterisinin garip beden ölçüleri, geniş gövdesi ile kısa bacakları arasındaki uyumsuzluk ile ilgili bir şeyler mırıldandı, sonra yüksek sesle "Hangi takımı beğenirseniz beğenin ne yazık ki terziye gönderip bir iki değişiklik yaptırmamız gerekecek" dedi. Dick rahatlıkla tadilat yaptırabileceklerini, nasıl olsa daha "düğüne bir hafta olduğunu" söyledi. Takım elbise seçildikten sonra Dick şimdi de damadın Florida'da geçireceği balayında giymesi için süslü gömlekler ve bol pantolonlar seçeceklerini söyledi. Tezgâhtara "Eden Roc'u biliyor musun? Miami kumsalındaki Eden Roc'u duymadın mı hiç? Balayında oraya gidecekler, gelinin ailesi düğün hediyesi olarak onlara bu oteli ayarlamış. Otelde günlüğü kırk dolardan on beş günlük rezervasyon yaptırmışlar. Ne harika, değil mi? Bunun gibi çirkin bir cücenin kaptığı kıza bak, hem güzel, hem de zengin. Senin benim gibi yakışıklılar da avuçlarını yalarlar..." Tezgâhtar fatura-

yı uzattı. Dick elini cebine attı, sonra kaşlarını çatıp elini çıkardı ve parmaklarını çıtlatmaya başladı. "Kahretsin! Cüzdanımı evde unutmuşum!" dedi. Perry bu kadar basit ve kötü oynanmış bir numarayı "iki günlük çocuğun bile yemeyeceğini" düşündü. Ama tezgâhtar Perry gibi düşünmüyordu; Dick'e boş bir çek uzattı, Dick seksen dolar yazıp imzaladı çeki; seksen dolar faturadaki miktardan fazla olduğu için tezgâhtar aradaki farkı nakit olarak Dick'e ödedi.

"Demek önümüzdeki hafta evleniyorsun, ha? O zaman yüzüğe de ihtiyacın olacak senin" dedi Dick elbise mağazasından çıkar çıkmaz. Dick'in yaşlı Chevrolet'sine binip *Best Jewelry* adlı bir kuyumcunun önünde durdular. Pırlanta taşlı bir nişan yüzüğünü ve yine pırlanta taşları olan bir alyansı çek imzalayarak satın aldılar. Sonra da bir rehinciye gittiler, iki yüzüğü de verip para aldılar. Perry yüzükleri rehinciye verince üzüldü. Dick'in uydurduğu evlilik hikâyesine kendisini kaptırmıştı biraz; ancak onun düşlediği gelin ile Dick'in hikâyesindeki gelin farklıydı. Onun kafasındaki gelin, Dick'in söylediği gibi zengin ve güzel bir kız değildi; "üniversite mezunu" olmasını yeğlediği, ama değilse bile mutlaka "tam bir entelektüel" olan, güzel konuşan, kibar ve akıllı bir kızdı. Hep böyle bir kızla tanışmayı hayal etmişti, ama şimdiye kadar karşısına hiç böyle bir kız çıkmamıştı.

Bir tek Cookie, motosiklet kazasından sonra uzun süre yattığı hastanede ona bakan hemşire, hayalindeki kıza benziyordu. Çok tatlı biriydi Cookie. Kaza geçirmiş bu delikanlıyı sevmişti, ona acımış, şefkat göstermişti. *Rüzgâr Gibi Geçti*, *İşte Sevgilim* gibi "gerçek edebiyat" eserleri okumaya yönlendirmişti onu. Aralarındaki ilişkide sıra dışı ve gizli bir cinsellikle yüklü anlar da olmuştu, aşk ve evlilikten de söz etmişlerdi; ama Perry, yaraları iyileşince doğal olarak ona veda etmişti. Kendi yazdığını ileri sürdüğü bir şiiri Cookie'ye armağan olarak vermişti:

İnsanlar arasında öyle amansız bir yarış var ki,
Sona ermesi mümkün olmayan bir yarış;
Ailelerinin, dostlarının üzerine basarak ilerliyorlar,
Canlarının istediği gibi dolanıp duruyorlar dünyada.
Toprağa basıyor, sellere karışıp su damlası oluyorlar,

Dağların zirvesine tırmanıyorlar;
Damarlarındaki çingene kanının lanetini taşıyorlar,
Durup soluklanmayı bilmiyorlar.
Yollarında dümdüz ilerleseler çok uzaklara gidebilirler,
Çünkü güçlü, cesur ve dürüstler;
Ama kendilerinden çok çabuk sıkılıyorlar,
Hep bilmediklerinin, yeninin peşindeler.

Cookie'yi bir daha görmedi, ondan hiç haber de almadı; ama hastaneden çıktıktan birkaç yıl sonra koluna onun adının yazılı olduğu bir dövme yaptırdı. Dick, Cookie'nin kim olduğunu sorunca "Önemli biri değil. Bir zamanlar evlenmeyi düşündüğüm kız" dedi. (Perry, Dick'in evlenmiş olmasını, hem de iki kez evlenmiş olmasını ve bir de üç oğlan çocuğu babası olmasını kıskanıyordu. Ona göre "bir erkeğin yaşaması gereken deneyimler" vardı; evlilik ve çocuk sahibi olmak da bunlardandı. Dick'in başına geldiği gibi "bu deneyimler erkeği mutlu etmese de, kendisini iyi hissetmesini sağlamasa da" mutlaka yaşanmaları gerekirdi.)

Yüzükleri yüz elli dolar karşılığında rehin bıraktılar. *Goldman's* adında bir kuyumcuya daha gittiler, oradan da ellerinde altın kayışlı bir erkek saati ile çıktılar. Bir sonraki durakları elektronik eşya satan bir mağazaydı. Son model bir fotoğraf makinesi "satın aldılar." Dick "Fotoğraf makineleri ile televizyonlar, satması ve rehin vermesi en kolay şeylerdir" diyerek Perry'yi bu konularda bilgilendirdi. Bu konuşma üzerine birkaç tane televizyon almaya karar verdiler. Televizyonlardan sonra sıra yine giyim eşyası satan büyük mağazalara geldi. *Sheperd & Foster's*, *Rothschild's* ile *Shopper's Paradise* adlı mağazalardan alışveriş yaptılar. Havanın kararmasıyla beraber mağazalar teker teker kapanmaya başladığında cepleri nakit para, arabaları da satabilecekleri ya da rehin verebilecekleri eşyalarla tıka basa dolmuştu. Gömlek, çakmak, pahalı elektronik eşya ve ucuz kol düğmelerinden oluşan yığına bakınca Perry'nin mutluluktan gözleri parladı; işte şimdi Meksika yolu canlanmıştı gözünde, "gerçek anlamda yaşayacakları" yeni bir hayat onları bekliyordu. Ama Dick, Perry kadar mutlu değildi, aksine hüzünlü görünüyordu.

Perry'nin onu öven sözlerine ("Dick, gerçekten harikaydın! Bazı mağazalarda seni dinlerken ben bile inandım söylediklerine, o kadar iyiydin ki!") omuz silkerek karşılık verdi. Perry onun bu halini görünce şaşırmıştı; her zaman kendinden çok hoşnut görünen Dick'in gerçekten yetenekleri ile övünmesi gereken zamanlarda alçakgönüllü davranmasını, güvensiz ve üzgün bir ifade takınıp sessizleşmesini anlayamıyordu. "Sana bir içki ısmarlayayım" dedi Perry.

Bir barın önünde durdular. Dick üç bardak portakallı votkayı ard arda içti. Üçüncüyü bitirdikten sonra birden konuşmaya başladı: "Babam ne yapacak şimdi? O yaşlı adam o kadar iyi bir insandır ki. Annem de öyledir, sen gördün işte ikisini de. *Onlar* ne yapacaklar? Ben uzaklarda olacağım. Meksika'da ya da başka bir yerde. Ama imzaladığım çekler karşılıksız çıktığında onlar orada olacaklar. Babamı iyi tanırım. Ödemeye çalışacaktır o çekleri. Eskiden de ödemeye uğraşmıştı karşılıksız çıkan çeklerimi. Ama artık yapamaz ki, yaşlı ve hasta bir adam o, elinde avucunda bir şey kalmadı artık."

"Seni anlıyorum" dedi Perry içten bir ses tonuyla. Kibarlık olsun diye söylememişti bu sözleri; duygusal biriydi ve Dick'in anne babasına duyduğu sevgiden, onları düşündüğünü açıkça itiraf etmesinden etkilenmişti. "Üzülme Dick. Anneni ve babanı bu durumdan kolaylıkla kurtarabiliriz. Çekleri *ödeyebiliriz*. Meksika'ya bir ayak basalım gerisi kolay. Orada düzenimizi kuralım bak göreceksin, paramız olacak. Hem de çok paramız olacak" dedi.

"Nasıl para kazanacağız?"

"Nasıl mı?" Ne demek istiyordu Dick? Bu soru, Perry'yi çok şaşırttı. Şimdiye kadar nasıl para kazanacaklarını o kadar çok konuşmuşlardı ki. Perry coşkulu bir şekilde bir sürü para kazanma planı anlatmıştı; altın arama ve denizin dibindeki batık hazineyi çıkarma, bu planların arasındaydı. Başka planlardan da konuşmuşlardı. Örneğin; bir tekne işi düşünmüşlerdi. Dip balıkları tutmak için kullanılan teknelerden alıp denize açılacaklardı; canları istediğinde de tekneyi tatile gelenlere kiralayacaklardı. (İkisi de hayatlarında ne kano kullanmışlar, ne de balık tutmuş-

lardı.) Başka güzel bir planları daha vardı: Çalıntı arabaların direksiyonuna geçip onları Amerika'nın güney sınırından geçireceklerdi ("Bir arabayı geçirmek için beş yüz dolar alıyorsun" diyen Perry bunu nereden bildiğinden emin değildi, belki de bir yerde okumuştu). Dick'e para kazanmak için uygulayacakları bu planları tek tek yeniden anlatabilirdi, ama o içlerinden Costa Rica açıklarındaki Cocos Adası'nda onları bekleyen hazineyi seçti: "Dalga geçmiyorum Dick. Gerçekten böyle bir hazine var. Elimde çok güzel çizilmiş bir harita var. Hazine ile ilgili her şeyi biliyorum. 1821'de bir Peru gemisi içindeki altın paralar ve mücevherlerle Cocos'un açıklarında battı. İçinde altmış milyon değerinde mücevher olduğunu söylüyorlar. Hepsini bulamasak bile, yalnızca bir kısmını çıkarsak bile... Dick, beni dinliyor musun?" Perry'nin haritalar ve hazinelerden söz ettiği bu tür konuşmalarını Dick önceden hep ilgiyle dinlemişti. Ama şimdi Perry onun yüzüne bakınca aklından şu soru geçti: Acaba Dick geçmişteki o uzun konuşmalar boyunca onu *dinliyormuş gibi mi yapmıştı*, aslında onunla içten içe dalga mı geçmişti?

Dick'in geçmişte bu konuşmaları dinliyormuş gibi yaptığı düşüncesi Perry'ye çok acı veriyordu; ancak bu düşünceye uzun süre kapılmadı, çünkü Dick göz kırpıp yumuşakça dizine vurdu ve "Tabii ki seni dinliyorum canım. Hep de dinleyeceğim seni. Çıktığımız bu uzun yolda hep yanında olacağım" dedi.

Gün boyu sürekli çalan telefon sabaha karşı üçte yine çaldı. Geç saatteki bu telefon ev halkını uyandırmadı, çünkü içlerinden hiçbiri henüz uyumamıştı. Al Dewey, Marie, dokuz yaşındaki Paul ile on iki yaşındaki Alvin Adams Dewey Jr. uyumuyorlardı. Tek katlı, sade döşenmiş evde beş dakikada bir çalan telefon kimseyi uyutmuyordu. Dewey telefonu açmak için yataktan kalkarken karısına söz verdi: "Tamam buna da cevap verdikten sonra telefonu açık bırakacağım." Ama verdiği bu sözü bir türlü tutamıyordu. Ahizenin öteki ucunda, haber peşindeki gazeteciler, cinayetler ile ilgili varsayımlar üreten geleceğin yazarları ("Al, sen

misin? Dinle dostum, aklıma çok parlak bir fikir geldi. Bu olayda hem intihar hem de cinayet var. Birilerinden Herb'ün maddi durumunun kötü olduğunu *duydum*. Son zamanlarda çok açılıp borçlanmış. Bu duruma bir çare bulmak için ne yapıyor biliyor musun? O yüklü miktardaki sigorta poliçesini imzalıyor ve Bonnie ile çocukları silahla öldürdükten sonra üzerinde taşıdığı iri saçmalarla dolu el bombasını patlatıyor."), başkalarını lekelemekten zevk alıp kendi adlarını vermek istemeyenler ("Adı "L" ile başlayan aileyi tanıyor musunuz? Buralı değiller. Şu an çalışmadıkları halde evlerinde sürekli parti veriyorlar, konuklarına *kokteyller* ikram ediyorlar. Bu parayı nereden buluyorlar? Clutter olayında kesin bunların parmağı var."), etrafta duydukları dedikodulardan, saçma sapan sözlerden etkilenip telefona sarılan sinirli kadınlar ("Alvin, ben seni çocukluğundan beri tanırım. Şimdi bana doğruyu söylemeni istiyorum. Bay Clutter'ı çok sever ve çok sayardım. O saygıdeğer adamın, o iyi Hıristiyanın bunu yaptığını düşünmek bile *istemiyorum*, lütfen söyle bana, kadınların peşinde koştuğu doğru değil de...") vardı.

Telefon edenler arasında azımsanmayacak sayıda olayın çözülmesine yardım etmek isteyen, sorumlu vatandaşlar da vardı ("Nancy'nin arkadaşı Sue Kidwell ile görüştünüz mü diye merak ettim, onun için arıyorum sizi. Geçenlerde Sue ile sohbet ettik biraz, bana çok şaşırtıcı bir şey söyledi. Sue, Nancy ile son konuşmasını anlatırken Nancy'nin babasının moralinin bozuk olduğundan söz ettiğini söyledi. Nancy, Bay Clutter'ın canının son üç haftadır bir şeylere sıkkın olduğunu söylemiş. Bay Clutter'ın morali çok bozukmuş, Nancy onun üzüntüden sigara içmeye başladığını bile düşünmüş...") Bu olayla görevleri gereği ilgilenenler de telefon ediyorlardı, eyaletin farklı bölgelerinden savcılar ve şerifler de Dewey ile konuşmak istiyorlardı ("Önemli bir şey mi yoksa değil mi bilmiyorum, ama yine de size aktarmak istedim. Burada bir barmen iki adamın Clutter olayından konuştuklarını duymuş. O kadar ayrıntılı şeyler anlatıyorlarmış ki birbirlerine, barmen adamların bu işle bir ilgilerinin olduğunu düşünmüş...") Bu telefon görüşmeleri şu ana dek dedektiflere fazladan iş çıkarmaktan başka bir şeye yaramamış olsa da Dewey

bir sonraki telefonda "olayın son perdesini başlatacak" ipuçlarının verilebileceğini düşünmekten kendisini alamıyordu.

Sabaha karşı üçte çalan telefonu açar açmaz Dewey şu sözleri duydu: "İtiraf etmek istiyorum."

"Kiminle görüşüyorum acaba?"

"Katil benim. Onların hepsini ben öldürdüm" dedi ahizenin ucundaki erkek sesi aynı kararlılıkla.

"Peki, Şimdi lütfen isminiz ile adresinizi verirseniz..."

"Ah, hayır, olmaz, ismimi ve adresimi şimdi söyleyemem. Ödülü alana kadar size hiçbir şey söylemeyeceğim. Önce parayı gönderin, sonra kim olduğumu öğrenirsiniz. Anladınız mı, bu kadar basit işte" dedi telefondaki erkek bu kez öfkeli bir sarhoşun ses tonuyla.

Dewey telefonu kapatıp yatağa gitti ve karısına "Önemli bir şey yok, hayatım. Sarhoşun teki aradı yine" dedi.

"Ne istiyormuş?"

"İtiraf edecekmiş. Ama önce ödülü göndermemizi istiyor." (Kansas'ta çıkan *Hutchinson* gazetesi, cinayetlerin çözülmesini sağlayacak bilgiyi veren kişiye bin dolarlık ödül vereceğini açıklamıştı.)

"Alvin, sigara mı yakıyorsun yine? Şuraya uzanıp biraz uyumaya *çalışsana*."

Dewey, uyuyamayacak kadar gergindi; telefon sussa bile sakinleşmesi mümkün değildi, kendisini başarısızlık içinde yüzen biri gibi hissediyordu. "Cinayetleri çözeceğini düşündüğü ipuçlarının" hiçbiri onu bir yere götürmemişti, çıkmaz sokakların sonundaki boş duvarlara çarpıp geri dönmüştü hep. Örneğin; yalan makinesi Bobby Rupp'ın doğru söylediğini onaylayıp, onu şüpheli konumundan çıkarmıştı. Katilin attığı düğümlerin aynısından yapan Smith adındaki çiftçi de şüpheli değildi artık; çünkü cinayetlerin işlendiği gece "uzaklarda, Oklahoma'da" olduğu kanıtlanmıştı. Ellerinde bir tek baba-oğul Johnlar kalmıştı, onlar da o gece başka yerde olduklarına tanıklık edecek kişiler bulmuşlardı. Tüm şüphelilerin tek tek aklanmasından sonra Harold Nye "Evet, bakalım şimdi elimizde ne var? Çok güzel, yuvarlak bir rakam görüyorum ben. Hepimizin elinde kocaman bir sıfır

var" dedi. Nancy'nin kedisini gömdüğü yeri bile bulmuşlar, ama o zehir hikâyesinden de bir şey çıkmamıştı.

Ancak umut verici iki şey öğrenmişlerdi. Nancy'nin teyzesi Bayan Elaine Selsor, zavallı kızın elbiselerini ve ayakkabılarını toplarken ayakkabılarının birinin burnunda altın bir saat bulmuştu. Bu, dedektifler için önemli bir bilgiydi. Bayan Helm ise Kansas Soruşturma Bürosu'ndan bir görevli ile yeri değişmiş bir şeyi ya da evden alınmış bir eşyayı tespit etmek için River Valley Çiftliği'nin bütün odalarını incelemiş, her bir köşesini dolaşmıştı. Evdeki bu ayrıntılı inceleme sonuç vermiş, Bayan Helm Kenyon'ın odasında bir gariplik sezmişti. Odaya uzun uzun bakmış, eşyalara dokunarak bir ileri bir geri yürümüştü. Dudaklarını büzerek düşünceli bir ifade ile Kenyon'ın eski beyzbol eldivenini, çamurlu lastik çizmelerini, orada öylece duran, insanın içini acıtan gözlüklerini eline alıp incelemişti. Bu sırada hep aynı sözler dökülüyordu ağzından: "Burada bir gariplik var, seziyorum bunu, eminim bir şey var, ama bir türlü ne olduğunu bulamıyorum." Sonra birden hissettiği garipliğin nedenini buldu: "*Radyo* işte! Kenyon'ın küçük radyosu yok olmuş!"

Bu iki yeni bilgi üzerine Dewey yeniden bu cinayetlerin "basit bir hırsızlık" amacı güdülerek işlenmiş olabileceğini düşünmeye başladı. O saat kendiliğinden Nancy'nin ayakkabısının içine girmiş olamazdı. Nancy odasında karanlıkta uzanırken ayak sesleri ve belki de fısıltılar duymuş, eve hırsız girdiğini düşünüp aceleyle babasının hediyesi olan, çok değer verdiği saatini saklamış olmalıydı. Zenith marka, küçük, gri radyo da ortalıkta yoktu. Saatin saklanmış ve radyonun çalınmış olmasına rağmen Dewey, ailenin ufacık şeyler için, "birkaç dolar ve bir radyo" uğruna öldürülmüş olduğuna inanmıyordu. Cinayetlerin temelinde birkaç dolarlık bir hırsızlığın olduğunu düşünmeye başladığı an, kafasında çizmiş olduğu katil ya da katiller imgesini de değiştirmek zorundaydı. Dewey ile çalışma arkadaşları, bu işi tek bir katilin değil katillerin yaptığına kesin olarak karar vermişlerdi. Cinayetlerin uzmanlar tarafından ayrıntılı incelenmesi sonucunda katillerden birinin, hayal edilmesi zor bir soğukkanlılıkla, akıllıca hareket ettiği ve belli bir neden olmaksızın soyunduğu bu vahşi

eylemi, zekice yapılmış bir plan çerçevesinde uyguladığı ortaya çıkmıştı. Bu zeki planı *ancak* çok akıllı biri yapabilirdi. Dewey'nin sürekli kafasında evirip çevirdiği bazı ayrıntılar, katillerden biri ile kurbanlar arasında duygusal bir bağ olduğunu gösteriyordu; katil kurbanlarını öldürürken onlara az da olsa şefkatli davranmıştı. Mukavva kutunun başka nasıl bir açıklaması olabilirdi ki?

Bu olayda Dewey'yi en fazla şaşırtan ayrıntılardan biri, mukavva kutuydu. Katiller neden bu kutuyu bodrumun bir ucundan diğerine taşıma zahmetine girmişlerdi, neden ocağın önüne kutuyu parçalayıp yaymışlardı? Bu davranışlarının tek bir açıklaması vardı: Bay Clutter'ı rahat ettirmek istiyorlardı, boğazına yaklaşan bıçağa bakarken adamı soğuk taşın üzerinde değil, mukavvanın üzerinde oturtmuşlardı. Dewey, kurbanların öldürüldükleri yerde çekilmiş resimlerini incelerken katilin zaman zaman düşünceli ve nazik davranışlarda bulunduğunu gösteren başka ayrıntılar da görmüştü. Bu davranışları nasıl nitelemesi gerektiğini tam olarak bilemeyen Dewey, şu yorumda bulundu: "Sanki titiz biriydi katil, kurbanlarının yumuşak ve temiz yerlerde yatmasına özen göstermişti. Örneğin, yatak örtüleri. Bonnie ile Nancy'yi düzgün bir şekilde bağladıktan sonra katil sanki onlara iyi uykular ve tatlı rüyalar diliyormuş gibi üzerlerini örtmüştü. Sonra bir de Kenyon'ın başının altındaki yastık vardı. Önce yastığı oraya Kenyon'ın kafasına daha rahat nişan almak için koyduklarını düşündüm. Ama şimdi anlıyorum ki mukavva kutu gibi yastık da kurbanı rahat ettirmek için konmuştu."

Dewey, katillerin kişilikleri ile ilgili sık sık bu tür varsayımlarda bulunuyordu; ama bu varsayımlar, onu ne mutlu ediyor ne de cinayetlerin çözülmesini sağlayacak bir ipucuna götürüyordu. Cinayetlerin büyük bir çoğunluğunun "varsayımlarla" çözülmediğini biliyordu; ona lazım olan, "araştırarak edinilmiş, doğruluğundan kuşku duyulmayan" gerçek verilerdi. İncelenmesi gereken çok sayıda veriyi elde etmek için ekip olarak bir program yapmışlardı, yüzlerce kişinin izini sürmeyi, onları "araştırmayı" içeren bu yüklü program onları çok yoracaktı. River Valley Çiftliği'nde geçmişte çalışmış bütün işçileri, ailenin akrabalarını ve dostlarını, Bay Clutter ile geçmişte iş yapmış herkesi bulmak ve

onlarla görüşmek zorundaydılar. Kaplumbağa adımları ile geçmişe yapılan bir yolculuktan farksızdı bu program. Dewey ekibine program ile ilgili şöyle demişti: "Bu programı uygulamak zorundayız, çünkü bizim amacımız Clutterları onların kendilerini tanıdığından daha iyi tanımak. Araştırmamızı geçen Pazar günü karşılaştığımız manzara ile geçmişte, belki beş yıl önce, olmuş bir olay arasında bağlantı kurana kadar sürdüreceğiz. Bir bağlantı bulmak zorundayız. Böyle bir bağlantının var olması gerek. Başka türlü bu cinayetleri açıklamak mümkün değil."

Dewey'nin karısı uykuya dalmıştı, ama Dewey'nin yine yataktan kalkması üzerine uyandı. Kocası telefona bakmak için kalkmıştı. O sırada yandaki odadan gelen ufak bir çocuğun hıçkırık seslerini duydu. "Paul!" diye seslendi. Paul, sorunlu bir çocuk değildi, anne babasını endişelendirecek hiçbir davranışı yoktu, ağlayıp mızmızlanmazdı bile. Zamanının çoğunu arka bahçede tünel kazarak ya da "Finney Bölgesi'nin en hızlı koşucusu" olmak için antrenman yaparak geçirirdi. Bu sabah kahvaltıda hiç yapmadığı bir şey yapmış, durup dururken ağlamaya başlamıştı. Annesi neden ağladığını sormaya gerek görmemişti, çünkü oğlunu neyin üzdüğünü biliyordu. Paul, evdeki koşuşturmanın, sürekli çalan telefonun, eve gelen yabancıların ve babasının endişeli bakışlarının gerçek nedenini bilmiyordu; ama bunlardan rahatsız oluyor, ailesinin başına kötü bir şeyler geldiğini düşünüyordu. Marie, Paul'ü sakinleştirmek için çocuklarının odasına gitti. Paul'den üç yaş büyük olan oğlu da Marie'ye yardım etti, ikisi birlikte Paul'ün gözyaşlarını dindirmeye uğraştılar. Ağabeyi Paul'e: "Tamam Paul, sakin ol biraz. Hem bak yarın ben sana poker oynamayı öğreteceğim" dedi.

Evin içinde kocasını arayan Marie onu mutfakta buldu, kahve makinesine kahve koymuş süzülmesini bekliyordu. Mutfak masasının üzerine Clutter'ların ölü bulunduklarında çekilmiş resimlerini yaymıştı. Masanın üzerindeki meyve desenleri ile kaplı muşambada bu resimler kara lekeler gibi duruyordu. (Dewey soruşturmanın ilk günlerinde karısına resimlere bakabileceğini söylemişti. Ama Marie bunu istememişti: "Bonnie'yi eskiden olduğu haliyle hatırlamak istiyorum, öbürlerini de en son gördü-

ğüm halleriyle hatırlayacağım.") Dewey "Ne dersin, oğlanları anneme gönderelim mi?" diye sordu. Dul olan annesinin evi Holcomb'dan çok uzakta değildi; evinin bir kişi için çok büyük ve sessiz olduğunu düşünen annesi torunlarını konuk etmeye bayılırdı. "Birkaç günlüğüne gitseler diyorum. Yani şeye kadar, işler hallolana dek" dedi Dewey.

"Alvin, bir gün eski hayatımıza dönecek miyiz?" diye sordu Bayan Dewey.

Eski hayatları şöyleydi: Her ikisi de çalışıyorlardı, Bayan Dewey sekreterlik yapıyordu, ev işlerini aralarında bölüşürlerdi, sırayla yemek yapar ve bulaşık yıkarlardı. (Bayan Dewey ev işlerini paylaşmaları ile ilgili şöyle demişti: "Alvin eskiden Şerif'ti. O zamanlar bazılarının onunla dalga geçtiğini bilirdim. 'Bakın kim geliyor? İşte karşınızda Şerif Dewey! Herkes korkar Şerif'ten, belinde altı mermili sıkı bir tabanca taşıyan, sağlam bir nişancıdır. Ama evine gidince ne yapar biliyor musunuz? Belinden tabancasını çıkarır ve mutfak önlüğünü takıverir.'") O sıralarda Dewey'nin 1951'de aldığı, Garden City'nin birkaç kilometre kuzeyindeki yüz kırk dönümlük araziye ev yaptırmak için para biriktiriyorlardı. Havanın güzel olduğu ve buğdayların olgunlaştığı günlerde Dewey bu araziye giderdi; kargalara ya da konserve kutularına nişan alıp atış çalışması yapardı, arazide dolaşırken oraya yaptıracağı evin planını, bahçeye ekeceği tohumları, dikeceği ağaç fidanlarını düşünürdü. Şu an tamamen çıplak olan bu arazide günün birinde meşe ağaçları ve karaağaçlar ile süslü kendi cennetini yaratacağından emindi: "*Bir* gün, evet Tanrı izin verirse bir gün bu hayalim gerçek olacak" derdi.

Dewey ailesinde Tanrı'ya olan inancın gerekleri mutlaka yerine getirilirdi. Her Pazar kiliseye giderler, yemeklerden önce şükran duası ederler, yatmadan önce de dua ederlerdi. Bayan Dewey bu konuda şunları söylemişti: "İnsanların masadaki yiyecekler için Tanrı'ya şükran duygularını iletmeden yemek yemeye başlamalarını aklım almıyor. Bazen işten eve geldiğimde yorgun olurum. Mutfağa girdiğimde ocaktaki kahveyi ve buzdolabındaki eti görünce sevinirim. Çocuklar eti pişirmek için mangalı yakarlar, bu sırada birbirimizle konuşuruz, gün boyu neler

yaptığımızı anlatırız. Akşam yemeği hazır olduğunda mutlu olmak ve Tanrı'ya teşekkür etmek için bir sürü güzel nedenim olduğunu düşünürüm ve yalnızca böyle düşündüğüm için, yapmak zorunda olduğumdan değil, yemekten önce Tanrı'ya teşekkür ederim."

"Alvin, cevap ver bana. Eski hayatımıza dönebilecek miyiz?" diye Bayan Dewey kocasına sordu.

Dewey tam cevap veriyordu ki telefon çaldı.

Eski Chevrolet, 21 Kasım Cumartesi gecesi Kansas City topraklarından çıktı. Arabanın üzerine büyük bir yük konmuştu, yükün çevresini saran ipler çamurluklara bağlanmıştı. Bagaj kapanmayacak kadar doluydu, arka koltukta biri ötekinin üstünde iki televizyon vardı. Her yanı tıka basa dolu arabayı Dick kullanıyordu; ön koltukta oturan Perry'nin kucağında en sevdiği eşyası, Gibson marka, eski gitarı vardı. Arabanın içindeki dağınık yığın arasında Perry'nin başka eşyaları da vardı: mukavva bir bavul; Zenith marka, küçük, gri bir radyo; bir kasa meyveli soda (en sevdiği içeceği Meksika'da bulamazsa bir süre bu kasa ile idare edecekti) ve içinde kitaplar, yazılar, üzerine titrediği haritalar ve şarkı sözleri bulunan iki büyük kutu (Dick bunları görünce deliye dönmüştü; "yarım ton çöplük" adını verdiği kutuları sinirle tekmelemişti).

Gece yarısına doğru sınırı geçip Oklahoma'ya girdiler. Kansas Eyaleti'nin sınırları dışına çıktığına sevinen Perry, uzun zamandır ilk defa rahat bir nefes aldı. En sonunda yola çıkmışlardı işte. Geri dönmemek üzere yola çıkmışlardı. Perry hiç pişmanlık duymuyordu; ne de olsa sahip olduğu her şey yanındaydı ve onun nerede olduğunu gönülden merak edecek hiç kimse yoktu. Dick için aynı şeyler söylenemezdi; çünkü Dick'in üzülerek geride bıraktığı, çok sevdiği insanlar vardı. Üç oğluna, anne ve babasına, erkek kardeşine yolculuk planlarını anlatıp nereye gideceğini söyleyememişti. Bu dünyada bir daha göremeyeceğini düşündüğü çok sevdiği insanlara veda bile edememişti.

Garden City'de çıkan *Telegram* gazetesinin 23 Kasım tarihli sayısındaki cemiyet haberleri köşesinde yer alan bir başlık okurların çoğunu şaşırttı: CLUTTER İLE ENGLISH CUMARTESİ GÜNÜ YAŞAMLARINI BİRLEŞTİRDİLER. Bay Clutter'ın hayatta kalan kızlarından küçük olanı, Beverly uzun zamandır nişanlı olduğu, genç biyoloji öğrencisi Bay Vere Edward ile evlenmişti. Beverly Clutter, eğlenceli ("Bayan Leonard Cowan'ın şarkılarına Bayan Howard Blachard org çalarak eşlik etmişti") ve gösterişli nikâh törenine beyazlar içinde gelmişti. Tören, gelinin üç gün önce anne babası, erkek kardeşi ve kız kardeşi için gözyaşı döktüğü "Birinci Metodist Kilisesi'nde yapılmıştı." *Telegram*'da şöyle yazıyordu: "Vere ile Beverly, Noel'den hemen sonra evlenmeyi düşünüyorlardı. Davetiyeler basılmıştı, gelinin babası kiliseye gerekli başvuruyu yapmıştı. Ancak beklenmeyen trajediden dolayı gelinin akrabaları eyaletin uzak yerlerinden Holcomb'a geldiler. Bunun üzerine genç çift nikâh tarihlerini öne alıp Cumartesi günü evlendiler."

Nikâhtan sonra Holcomb'da bulunan Clutterlar birer ikişer evlerine döndüler. Holcomb'dan en son ayrılan akraba, Illinois, Oregon'da yaşayan, Bonnie Clutter'ın ağabeyi Howard Fox'tu. *Telegram*, Fox'un ayrıldığı Pazartesi günkü sayısının baş sayfasında Fox'un kaleme aldığı bir mektubu yayımladı. Mektubun ilk bölümünde Fox, yakınlarını yeni kaybetmiş, acılı aile üyelerine "kapılarını ve kalplerini" açan kasaba halkına teşekkür ediyordu. Mektup bir rica ile devam ediyordu: "Bu şehirde [Garden City] çok fazla öfkeli insan gördüm. Katilin yakalanır yakalanmaz en yakın ağaca asılması gerektiğini söyleyenlerin konuşmalarına birçok kez kulak misafiri oldum. Ancak sizden rica ediyorum, lütfen böyle düşüncelere kapılmayın! Bizim için artık olan olmuştur; başka bir can daha almak kaybettiklerimizi bize geri getirmeyecektir. Tanrı'nın sözlerine kulak verip affetmeyi deneyelim. Yüreklerimizi intikam arzusu ile doldurmayalım. Katil, yaptığı korkunç işin yükü altında ezilecektir, bu yükle yaşamını huzurlu bir şekilde sürdürmesi zaten mümkün değildir. Huzura kavuşmak için Tanrı'ya yakarıp O'ndan af dilemekten başka ça-

resi yoktur. Bu işi yapan kişinin yoluna çıkmayalım, tek yapmamız gereken dua etmek ve onun Tanrı'ya yalvarıp huzura kavuşmasını dilemektir."

Araba denize doğru inen yüksek bir uçurumun tepesinde durdu. Perry ile Dick bir şeyler yiyeceklerdi. Öğle saatleriydi. Dick dürbünle manzaraya baktı. Dağları ve beyaz gökyüzünde daireler çizen şahinleri gördü. Toz toprak içindeki bir yol, beyaz evlerin olduğu, tozlu kasabaya doğru kıvrıla kıvrıla iniyordu. Bugün Meksika'daki ikinci günüydü ve şimdiye kadar hayatından memnundu, yemekleri bile beğenmişti (Şu anda da yağlı ve soğuk bir tortilla* yiyordu). Meksika'ya 23 Kasım sabahında Texas, Laredo'daki sınırdan girmişlerdi. İlk gecelerini San Luis Potosi'deki bir genelevde geçirmişlerdi. Bir sonraki durakları olan Mexico City'den üç yüz kilometre uzakta, kuzeyde bir yerde durmuş yemek yiyor ve etrafa bakıyorlardı.

"Ne düşünüyorum, biliyor musun?" diye sordu Perry. "Bence ikimiz de sorunlu tipleriz. Normal bir insan bizim yaptıklarımızı yapar mı hiç?"

"Neyi yapar mı?"

"Orada yaptıklarımızı."

Dick, elindeki dürbünü üzerinde H.W.C. harfleri yazılı, şık, deri çantasına koydu. Sinirlenmişti. Hem de çok sinirlenmişti. Perry neden bir an bile çenesini kapamıyordu? İkide bir aynı konuyu açmanın ne anlamı vardı ki? Artık gerçekten *sinirlenmeye* başlamıştı. Üstelik birbirlerine bu konuyu açmamaya söz vermişlerdi. Unutup gideceklerdi işte.

"Böyle bir şeyi yapan biri mutlaka sorunludur" dedi Perry.

"İstediğin kadar konuş, canım. Ama ben tamamen normal biriyim" dedi Dick. Gerçekten de normal biri olduğunu düşünüyordu. Sıradan insanlar kadar dengeli ve sağlıklı biriydi. Belki onlardan biraz daha zekiydi. Ama Küçük Perry'nin bir *sorunu* ol-

* tortilla: Mısır ve yumurta ile yapılan, sıcak servis edilen bir Meksika çöreği. Ç.N.

duğundan emindi Dick. "Sorunlu" sözcüğü biraz hafif kalabilirdi Perry için. Geçen ilkbaharda Kansas Eyalet Cezaevi'nde aynı hücrede kalırken Perry'nin kimi garip huyları olduğunu fark etmişti: Bazen "küçük bir çocuk" gibi davranırdı, uykusunda bağırır ("Baba, neredeydin? Her yerde seni aradım. Neredeydin?") ve yatağını ıslatırdı; "bir köşeye oturup başparmağını emerek kafasını saatlerce o sahte hazine kılavuzlarından kaldırmazdı." Başka garip huyları da vardı. Kimi zaman "insanın ödünü patlatan" bir serseri gibi görünürdü. Aniden sinirlenip kendini kaybederdi. "On sarhoş Kızılderiliden" daha çabuk öfkelenirdi. Ama siz bu sırada fark etmezdiniz bile sinirlendiğini. Dick, Perry'nin öfkesinden şöyle söz etmişti: "Sizi öldürmeye hazırdır, ama ne bakışlarıyla, ne de sözleriyle bu niyetini ele verir." Ne kadar kuvvetli öfke nöbetleriyle sarsılırsa sarsılsın Perry'nin görüntüsünde hiçbir şey değişmez. Biraz uykulu, sakin bakışlarıyla, soğuk görünüşlü, güçlü, genç bir adam gibi durur. Dick bir aralar arkadaşının içini bir an kavurup, bir an donduran bu ani öfke nöbetlerini kontrol altına alabileceğini düşünüp onunla o öfke nöbetlerinden birinde konuşmaya çalışmıştı. Bu çabaları sonuç vermeyince Perry'yi tam olarak bir türlü tanıyamadığını görmüştü ve ona karşı nasıl bir tavır alması gerektiğini bilememişti. Onun korkulacak biri olduğunu düşünmüştü; ama bu uzun zaman içinde nedense ondan hiç korkmamıştı.

"Şimdiye kadar aklımın köşesinden bile geçmemişti bunu yapabileceğim. Böyle bir şey yapabileceğimi hiç ama hiç düşünmemiştim" dedi Perry.

"Zenciyi unuttun galiba" dedi Dick. Bu sözlerin üzerine bir sessizlik oldu. Dick, Perry'nin kendisine baktığını gördü. Bir hafta önce Perry, Kansas City'den parlak çerçeveli, siyah, aynalı camlı, havalı bir güneş gözlüğü satın almıştı. Dick hiç beğenmemişti bu gözlüğü; Perry'ye "çingene gözlüğü takan biriyle dolaşmaktan" utandığını söylemişti. Aslında Dick'i rahatsız eden gözlüğün aynalı olmasıydı, Perry'nin gözlerini parlak, aynalı camlar yüzünden göremiyordu, bu da hiç hoşuna gitmiyordu.

"Ama sonuç olarak o bir zenciydi. Zenciler ile onlar aynı şey değil" dedi Perry.

Bu isteksizce ve biraz zorlama yapılmış yorum üzerine Dick dayanamayıp sordu: "O zenciyi anlattığın gibi öldürmedin mi yoksa?" Bu sorunun yanıtı çok önemliydi; çünkü Dick, Perry'nin siyah bir adamı döverek öldürdüğünü duyduktan sonra Perry ile ilgilenmeye başlamış, onun özel yeteneklerini keşfetmişti.

"Tabii ki öldürdüm. Ama o bir zenciydi. Aynı şey değil ki" dedi Perry. Kısa bir suskunluktan sonra yine konuşmaya başladı: "Beni asıl rahatsız eden şey ne, biliyor musun? Öbür olayla ilgili çok rahatsız olduğum bir şey var. Bir türlü inanamıyorum bundan kurtulmanın mümkün olduğuna; herhangi birinin o olaydan yakalanmadan sıyrılabileceğini aklım almıyor. Çünkü o olayı yapan birinin yakalanmaması, bu işten yüzde yüz sıyrılması bana mümkün gelmiyor. İşte bundan çok rahatsız oluyorum. Mutlaka bir şey olacak diye düşünüyorum, böyle sessiz sedasız kapanamaz bu iş. Kafamda hep bu düşünce var işte, bir şey olacak diyorum ben."

Çocukken kiliseye gitmiş olmasına rağmen Dick, hiçbir zaman Tanrı inancının "yakınından bile" geçmemişti; batıl inançları da yoktu. Perry gibi değildi. Kırılan bir aynanın yedi yıl boyunca felaket getireceğine, yeni doğmuş aya bakmanın uğursuzluğa davetiye çıkarmak olduğuna inanmazdı. Ama şimdi Perry'nin keskin ve can sıkıcı öngörülerinden biri, bastırmaya çalıştığı bir kuşkuyu yine canlandırmıştı kafasında. Dick'in de Perry gibi aklından hiç çıkmayan bir soru vardı: "İkisi de bu işten gerçekten yırtacaklar mıydı?" "Artık şu çeneni kapa!" diye bağırdı Perry'ye. Sonra arabayı çalıştırıp, geri giderek uçurumun kenarından yola çıktı. Önündeki tozlu yolda etkisini yitirmeye başlamış güneş ışınlarının altında bir köpeğin yürüdüğünü gördü.

Dağlardan ve beyaz gökyüzünde daireler çizen şahinlerden başka bir şey yoktu etraflarında.

Perry, Dick'e "Ne düşünüyorum, biliyor musun?" diye sorarak Dick'in hoşuna gitmeyen bir konuşmayı başlattığının farkındaydı; aslında kendisi de hoşlanmıyordu bu konuşmadan. Dick

haklıydı, neden aynı konuyu konuşup dursunlardı? Ama işte kendisini bir türlü tutamıyordu; çünkü kimi zaman bazı şeyler anımsıyor ve üzüntüden perişan oluyor, küçük sinir krizleri geçiriyordu. Karanlık bir odaya dolan mavi ışığı, büyük, oyuncak bir ayının kendisine bakan gözlerini anımsıyordu; bir de o sesleri duyuyordu sürekli: "Ah, hayır! Lütfen, yapmayın! Hayır! Hayır! Hayır! Hayır! Yapmayın! Ah, lütfen yapmayın!" Başka sesler de duyuyordu: yerde yuvarlanan bir doların çınlama sesi, botlar ile ahşap merdivenlere basınca duyulan gıcırtılar, soluk borusuna aldığı darbelerden güçlükle nefes alan adamın inleme sesleri.

Perry, "Bence ikimiz de sorunlu tipleriz" diyerek "hiç hoşuna gitmeyen" bir itirafta bulunuyordu. "Sorunlu" biri olduğunu düşünmek, insana "acı" veriyordu; bir de insan, kişiliğinin sorunlu olmasının kendi hatası olmadığını, "belki de doğduğu ilk günden" beri bu hastalıklı yapı ile yaşadığını fark edince çok fazla acı duyuyordu. "Aileme bir baksanıza" diye kendi kendine konuştu Perry. Annesi kendi kusmuğunda boğularak ölen bir alkolikti. İki oğlan ve iki kız çocuğundan yalnızca Barbara adındaki en küçük kız, normal bir yaşam sürüyordu, evlenmiş ve çocukları olmuştu. Ablası Fern, San Francisco'daki bir otel odasının penceresine çıkıp kendisini aşağıya atmıştı. (Perry, Fern'i çok sevdiği için hep "onun ayağının kaydığına inanmaya çalışırdı." Fern o kadar "tatlı bir kız", öyle "başarılı", "harika" bir dansçıydı ki, çok güzel şarkı da söylüyordu. "Biraz şansı olsaydı güzelliği ve yetenekleri ile mutlaka iyi bir yere gelirdi." Onun on beşinci kattaki bir odanın pencere pervazına çıkıp kendisini attığını düşünmek çok acıydı.) Ağabeyi Jimmy karısının intihar etmesine neden olmuş, hemen ertesi gün de kendisi intihar etmişti

Sonra Dick'in "İstediğin kadar konuş, canım. Ama ben tamamen normal biriyim" dediğini duydu. Dick, yine onu anlamamıştı. Dick'in her zamanki anlayışsızlığını göz ardı edip konuşmaya devam etti Perry: "Şimdiye kadar aklımın köşesinden bile geçmemişti bunu yapabileceğim. Böyle bir şey yapabileceğimi hiç ama hiç düşünmemiştim." Bu sözler ağzından çıkar çıkmaz pişman oldu; Dick tabii ki şu zenci hikâyesini açacaktı: "Zenciyi unuttun galiba." Dick'e o hikâyeyi anlatmasının tek bir nedeni

vardı, Dick ile arkadaş olmak istiyordu. Dick'in ona "saygı duymasını", onun "sert bir erkek" olduğunu düşünmesini çok istiyordu. O, Dick'in çok "erkeksi bir tip" olduğunu düşünüyordu; Dick'in de onu "erkeksi bir tip" olarak görmesi için o hikâyeyi anlatmıştı. Cezaevindeyken birlikte *Bütün Dünya* adlı dergideki "İnsanları Bir Görüşte Tanıyor musunuz?" başlıklı yazıyı okumuşlardı ("Dişçi muayenehanesinde sıranızı beklerken ya da tren istasyonunda sizi eve götürecek treni beklerken çevrenizdeki insanları inceleyin; onların hareketlerinden kişilikleri ile ilgili ipuçları yakalayın. Örneğin; yürüyüşlerine bakın. Sert adımlarla yürüyen birisi büyük olasılıkla katı, kendi bildiğini okuyan bir karaktere sahiptir; ayaklarını sürüyerek yürüyenler ise kararsız kişilerdir.") Yazıyı okumaları sona erince Perry şöyle dedi: "Ben insanları bir görüşte tanırım; bu yeteneğim olmasa çoktan ölmüş olurdum. Kime güvenip kime güvenmeyeceğimi iyi bilirim. Ama her zaman bir yanılma payı vardır. Seni tanıdıkça sana olan güvenim artıyor. Artmak da değil, artık sana olan güvenim tam. Sana kimseye anlatmadığım bir olayı anlatacağım. Willie-Jay'e bile anlatmadım bunu. Sana bir adamı nasıl haklad ığımı anlatacağım." Perry, Dick'in dikkatle dinlediğini, söyledikleri ile gerçekten ilgilendiğini görünce konuşmaya devam etmişti: "Birkaç sene önceydi. Yazdı. Vegas'taydım. Eski bir pansiyonda kalıyordum, orası bir zamanlar havalı bir otelmiş. Ama artık o havasından eser kalmamıştı. On yıl önce yıkılması gerekirdi, ama yıkmamışlar işte. Öyle dökük bir yerdi ki zaten kendi kendine yıkılmaya başlamıştı. En ucuz odalar çatı katındaydı, ben onlardan birinde kalıyordum. O zenci de çatı katında kalıyordu. Adı King'di, orada burada biraz takılıp sonra başka bir şehre gidenlerdendi. Çatı katında yalnız ikimiz kalıyorduk, bir de bir milyon *cucarachas**. King, genç değildi; ama yol yapım işlerinde ve başka ağır işlerde çalıştığı için sağlam bir vücudu vardı. Gözlük takardı, çok kitap okurdu. Kapısını hiçbir zaman kapamazdı. Ne zaman kapısının önünden geçşem üstü çıplak, yatağa uzanmış olurdu. İşsizdi; son işinde çalışırken birkaç dolar biriktirdiğini ve bir süre camın önüne geçip yüzünü rüzgâra vermeyi, yatakta

* cucaracha (İsp.): hamamböceği. Ç.N.

uzanıp, kitap okuyarak ve bira içerek zaman geçirmeyi istediğini söyledi. Okuduğu şeyler işe yaramazdı; resimli kitaplar ve kovboy romanları okuyordu. İyi biriydi. Arada bir birlikte bira içerdik, bir gün bana on dolar borç verdi. Onunla alıp veremediğim bir şey yoktu. Ama işte olan oldu. Bir gece çatı katındaydık yine beraber; hava insanı uyutmayacak kadar sıcaktı, ona "Hadi King, çıkıp arabayla gezelim biraz" dedim. O zamanlar eski bir arabam vardı, satın aldıktan sonra motorunu ve kaportasını elden geçirmiş, gümüş renge boyamıştım. "Gümüş Hayalet" adını takmıştım ona. King ile arabaya binip çölde uzak bir yerlere gittik. Çöle yaklaştıkça hava serinlemişti. Arabayı durdurup birkaç bira daha içtik. King arabadan indi, ben de arkasından indim. Arabadan inerken elime bir zincir aldığımı görmedi. Koltuğun altında bir bisiklet zinciri saklardım hep. Onu alıp arabadan öyle çıktım. Aklımdan daha önce hiç böyle bir şey yapacağım geçmemişti. Yüzüne zincirle vurdum. Gözlüklerini kırdım. Sert bir şekilde ona vurmaya devam ettim. İşim bittiğinde hiçbir şey hissetmedim. Onu orada yerde öylece yatarken bıraktım; bir daha da bu olayla ilgili hiçbir şey duymadım. Belki de kimse bulmadı onu. Akbabalardan başka ziyaretçisi olmadı herhalde."

Perry'nin hikâyesinde gerçeklik payı vardı. Gerçekten anlattığı gibi bir yerde King adında bir siyahla tanışmıştı. Ama ona elini bile kaldırmamıştı; adam ölmüş olsa bile bunda Perry'nin hiçbir suçu yoktu. Perry, onun şu anda serin bir yerlerde yatağa uzanmış, birasını yudumladığını düşünüyordu.

"O zenciyi anlattığın gibi öldürmedin mi yoksa?" diye sormuştu Dick.

Perry sık sık ustaca yalanlar söyleyen biri değildi; ama bir yalan söylediği zaman o yalanın ortaya çıkmaması için elinden geleni yapar, mutlaka sonuna kadar aynı yalanı söylemeye devam ederdi. "Ama sonuç olarak o bir zenciydi. Zenciler ile onlar aynı şey değil" dedi. Şu anda da konuşmaya devam ediyordu: "Beni asıl rahatsız eden şey ne, biliyor musun? Öbür olayla ilgili çok rahatsız olduğum bir şey var. Bir türlü inanamıyorum bundan kurtulmanın mümkün olduğuna; herhangi birinin o olaydan yakalanmadan sıyrılabileceğini aklım almıyor." Dick'in de kendisi

gibi düşündüğünden kuşkulandı. Ne de olsa Dick de Perry'nin mistik ve ahlaki endişlerinden bir parça da olsa muzdaripti. Bu yüzden de Perry'ye "Artık şu çeneni kapa!" diye bağırdı.

Araba yola çıkmıştı. Otuz metre önlerinde bir köpek yolun kenarında yürüyordu. Dick direksiyonu ona doğru kırdı. Kemikleri çıkmış, yaşlı, uyuz bir sokak köpeğiydi; araba üzerine geldiğinde çok zayıf bir ses çıktı, sanki arabanın camına bir serçe yapışmıştı. Ama Dick yine de memnundu yaptığından. "Harika!" diye bağırdı her köpek ezdiğinde bağırdığı gibi. Ne zaman yolda başıboş bir köpek görse ezerdi. "Harika! Amma da fırladı ha!"

Şükran Günü geçmiş, sülün mevsimi de eski canlılığını yitirmişti; ama pastırma yazı hâlâ devam ediyordu, hava güneşli, gökyüzü berraktı. Başka kentlerden davayı izlemek için gelen gazetecilerin çoğu Garden City'den ayrılmıştı; son kalanlar da katillerin hiçbir zaman bulunamayacağını düşünüp işlerine geri döndüler. Finney Bölgesi'nde oturanlar, gazeteciler ile aynı fikirde değildiler; Holcomb'un en gözde buluşma yeri olan Hartman'ın Kafesi'nin müdavimlerinin bu davayı unutmaya hiç niyetleri yoktu.

"Bu olay olduğundan beri tam kapasite çalışıyoruz" dedi Bayan Hartman tıklım tıklım dolu küçük kafesine göz atarak. Kafe, oturan, ayakta duran, bar tezgâhına yaslanan çiftçilerle ve çiftliklerde geçici olarak çalışan işçilerle doluydu; hepsi kahve ve sigara içiyordu. O sırada kafede olan Bayan Hartman'ın kuzeni, postane müdiresi Clare kalabalığa bakıp "Dedikodu yapmak için toplanmış kadınlardan farkları yok bunların. Yazın yapacak işleri olduğundan buraya gelip boş boş oturmazlar. Ama şimdi sonbahar, buğdaylar da daha yeni ekildi, önümüz de kış, ne yapsınlar, sıkıntıdan buraya gelip birbirlerine bakarak kahve içiyorlar. *Telegram*'da yazan Bill Brown'ı tanıyor musunuz? Geçenlerde yazdığı başyazıyı okudunuz mu? "Bir Suç Daha İşleniyor" başlıklı yazıyı okumadınız mı yoksa? "İnsanların ağızlarından çıkanlara dikkat etmelerinin zamanı geldi artık" diyordu. Haklı, çünkü su katılmamış yalanlar söylemek de bir suç. Ama bu in-

sanlardan başka ne bekleyebilirsiniz ki? Bir bakın etrafınıza! Ne görüyorsunuz? Yılan bunların hepsi. Hepsi serseri. *Dedikodu* üretmekten başka bir işleri yok. Bir avuç dedikoducu kadından başka bir şey görebiliyor musunuz burada? Boş versenize bunları! İçlerinde bir tane doğru dürüst adam yok!" dedi.

Hartman'ın Kafesi'nde dolaşan dedikodulardan biri, River Valley Çiftliği'nin yakınlarındaki arazinin sahibi Bay Taylor Jones ile ilgiliydi. Kafedekilerin çoğu, asıl kurbanların Bay Clutter ile ailesi değil, Bay Jones olduğunu düşünüyorlardı. Bu dedikoduda gerçeklik payı olduğuna inananlardan biri şöyle diyordu: "Taylor Jones'un Herb Clutter'dan daha zengin olduğunu düşünürsek katil doğal olarak Jones ailesinin evine girmeyi yeğlemiştir. Katilin buralı olmadığını düşünün. Farzedin ki o bir kiralık katil; ona Jones'ların evine nasıl gireceği önceden anlatılmış. Ama işte buraları iyi bilmediği için yanlış bir yola sapmış ve kendisini 'Taylor'ın evinde değil' Herb'ün evinde bulmuş." "Jones Senaryosu" adı verilen bu varsayım, kasabada dilden dile dolaştı; saygın ve duyarlı Joneslar'ın kulağına da geldi, ama onlar kendilerini bu dedikoduya kaptırıp korkuya kapılmadılar.

Hartman'ın Kafesi'nde öğle yemeği verilen bir bar tezgâhı ve birkaç masa vardı; mutfağa açılan bölmede de her zaman yanan bir ızgara, buzdolabı ve bir radyo görülürdü. Bayan Hartman, kafesi için şunları söyledi: "Burası geniş ve rahat bir yer değil; ama müşterilerimiz hallerinden memnunlar. Aslında memnun olmak zorundalar; çünkü gidecek başka bir yer yok. Ama ille de başka bir kafeye gideceğiz diye tutturanlar olursa onların da Holcomb'un dışına çıkıp en az on kilometre yol yapmaları lazım. En yakın kafe, güneye giderseniz on kilometre, kuzeye giderseniz yirmi beş kilometre uzakta. Benim kafemde çok sıcak bir hava vardır, herkes birbiriyle sohbet eder. Sonra Mabel çalışmaya başladığından beri kahvemiz de güzelleşti." Mabel, Bayan Helm'in ilk adıdır. Bayan Hartman konuşmaya devam etti: "Trajediden sonra Mabel'a şöyle dedim: 'Mabel, ne yazık ki işini kaybettin. Gelip kafede bana yardım etmek ister misin? Biraz yemek yaparsın, bar tezgâhında siparişleri alırsın.' Mabel da teklifimi kabul etti. Burada çalışmaya başladığından beri tek bir şikâyeti

oldu; o da, buraya gelen herkesin ona trajedi ile ilgili sürekli bir şeyler sorması. Mabel ne kuzenim Myrt'e, ne de bana benzer. Çok utangaçtır. Bu sorulardan çok sıkılıyor, ama insanları tersleyemiyor. Üstelik herkes ne biliyorsa olayla ilgili, o da o kadarını biliyor. Onun bilip, başkalarının bilmediği bir şey yok ki." Hartman'ın Kafesi'nin müdavimleri bu konuda Bayan Hartman'a inanmıyorlardı; Mabel Helm'in onların bilmediği bir iki şey bildiğinden emindiler. Haklıydılar da. Dewey, Mabel Helm ile birkaç kez özel olarak görüşmüş ve ondan bu görüşmelerde konuşulanları kimseye söylememesini rica etmişti. Özellikle evden yok olan radyodan ve Nancy'nin ayakkabısında bulunan saatten kimseye söz etmemesi gerekiyordu. Bu nedenle Bayan Helm, Bayan Archibald William Warren-Browne'a "Gazeteleri okuyan birinin bu olayla ilgili en az benim kadar bilgisi vardır. Hatta benden daha çok şey bilir; çünkü ben gazete okumuyorum" dedi.

Ne dediği anlaşılmayacak kadar ağır bir üst sınıf aksanıyla konuşan, geniş omuzlu, kısa boylu, elli yaşlarında bir İngiliz olan Bayan Archibald William Warren-Browne, kafenin öteki müşterilerinden çok farklıydı. Onların arasında yanlışlıkla hindi kümesine girmiş bir tavus kuşu gibi dikkat çekiyordu. Bayan Archibald William Warren-Browne, "aileden kalan, İngiltere'nin kuzeyindeki evlerini", "yeryüzünün en güzel, en sevimli, eski manastır tarzı evini" bırakıp kocası ile buraya, Batı Kansas düzlüklerine gelip derme çatma bir çiftlik evine yerleşmelerini bir yakınına şöyle anlatmıştı: "Vergi yüzünden geldik hayatım buralara. Ölüm o yüksek vergiler. İnsanlardan *alılaksızca*, *korkunç* miktarlarda vergi alıyorlar. İşte bu vergi belası yüzünden İngiltere'yi terk ettik. Bir yıl önce ayrıldık ülkemizden. Ama hiç pişman değiliz. Burayı seviyoruz. *Bayılıyoruz* Kansas'a. Tabii buradaki hayatımız ile eski hayatımız arasında dağlar kadar *fark* var. Paris'e, Roma'ya, Monte Carlo'ya gitmiştik; oralarda hayat bizim Londra'daki gibiydi. Ara sıra Londra'yı düşündüğüm oluyor, doğruyu söylemek gerekirse. Ama *özlemiyorum* orayı. İnsanların sürekli bir yere koşturduğu, hiçbir zaman boş taksi bulamadığı, sürekli ne giyeceğini düşündüğü hayatı özlemiyorum hiç. Biz burayı gerçekten seviyoruz. Eskiden nerede, nasıl bir hayat yaşadığımı-

zı bilenler, bizim uzaklarda, buğday tarlalarının ortasındaki evimizde *yalnızlık* çektiğimizi düşünüyorlar. Ama yanılıyorlar, bizim istediğimiz bir şeydi Uzak Batı'ya yerleşmek. Wyoming ya da Nevada'ya yerleşmeyi düşünmüştük; aklımızda gerçek Batı'ya gitmek, *la vraie chose** ile karşılaşmak vardı. Belki biraz petrol de buluruz diye düşünmüştük. Uzak Batı'ya doğru giderken Garden City'de yaşayan arkadaşlarımıza uğradık, aslında onlar tanıdıklarımızın arkadaşlarıydılar. Çok kibar insanlardı. Garden City'de kalmamız için çok ısrar ettiler. Bunun üzerine biz de Garden City'de yaşayabilir miyiz diye düşündük. Küçük bir arazi kiralayıp, hayvancılık yapabilirdik. Çiftçilik de yapabilirdik. Hâlâ bu konuda bir karara varabilmiş değiliz; hayvancılık ile çiftçilik arasında bir seçim yapamadık henüz. Dr. Atkins burayı çok sessiz bulup sıkılabileceğimizi söyledi. Ama biz *sessiz* bulmadık burayı. Hayır, hiç *sessiz* bir yer değil burası. Tam tersine, şimdiye kadar yaşadığımız en gürültülü yer burası. Bombardımana tutulmuş bir kent kadar gürültülü burası. *Tren* düdükleri. *Çöl tilkileri.* Canavar onlar, gece boyunca inlemeleri hiç kesilmiyor. Ürkütücü sesler arasında uyumaya çalışıyoruz. O cinayet olayından sonra seslerden daha çok rahatsız olmaya başladım. Bir de bizim evin her yeri gıcırdıyor, nereye basarsanız basın hemen bir gıcırtı sesi geliyor. Sakın evimden şikâyet ettiğimi düşünmeyin; ben seviyorum evimi. Çok kullanışlıdır; ısınma ve sıcak su gibi bir evde gerekli olan her türlü tesisata sahiptir. Ama işte sesli bir evdir; yerler sürekli gıcırdar, tahtalar birbirine değdikçe tıkırdama sesleri duyulur. Hele bir de gece olup rüzgâr esmeye başlayınca evden gelen seslerden kulaklarınız uğuldamaya başlar; geniş ovalardan esen o iğrenç rüzgâr, korkunç inleme seslerini de beraberinde getirir. Eğer birazcık da endişeli biriyseniz, o inleme seslerini duyunca mutlaka garip şeyler düşünmeye başlarsınız. O zavallı aile aklıma geldikçe içim ürperiyor. Aman Tanrım! Hayır, onları tanımıyorduk. Ben, Bay Clutter'ı hayatımda bir kez *gördüm.* Eyalet Binası'nda görmüştüm onu."

Aralık ayının başlarında kafenin müdavimlerinden iki kişi, buradan gitmeye karar verdiklerini, Finney Bölgesi'ni terk et-

* la vraie chose (Fr.): gerçek şey. Ç.N.

mekle kalmayıp, eyalet sınırlarını da geçerek başka bir yere taşınacaklarını açıkladılar. Buradan gideceğini ilk olarak Batı Kansas'ın tanınmış toprak sahiplerinden ve iş adamlarından olan Lester McCoy'dan kiraladığı arazide tarım ile uğraşan bir çiftçi söyledi: "Bay McCoy ile konuştum. Ona buralarda, Holcomb çevresinde neler olduğunu anlattım. İnsanların geceleri korkudan gözlerini kırpamadıklarını söyledim. Karım hiç uyuyamadığı gibi beni de uyutmuyor bütün gece. Bay McCoy'a ektiğim toprağı sevdiğimi, ama ne yazık ki o toprak için başka bir kiracı araması gerektiğini söyledim. Taşınacağız buralardan dedim. Aşağıya, doğuya, Colorado tarafına gideceğiz. O kadar uzağa gidersek belki deliksiz uyuyabiliriz."

Buradan gitme kararını açıklayan ikinci kişi, dört kırmızı yanaklı çocuğunun üçünü alıp kafeye gelen Bayan Hideo Ashida idi. Çocuklarını bar tezgâhının önüne yan yana oturttuktan sonra Bayan Hartman'a şöyle dedi: "Bruce'e bir paket bisküvi verir misin? Bobby de bir Cola istiyor. Bonnie Jean, sen ne istersin canım? Tamam üzgün olduğunu biliyoruz hepimiz, ama bir şeyler yemen lazım. Hadi sen de bir şeyler iste!" Bonnie Jean bir şey yemek istemediğini kafasını yukarıya kaldırarak belli etti. Bunun üzerine Bayan Ashida "Bonnie Jean bu aralar biraz üzgün de. Holcomb'dan ayrılmayı hiç istemiyor. Okulundan ve arkadaşlarından ayrılacağı için çok üzülüyor."

Bayan Hartman, çocuğa gülümseyerek şöyle dedi: "Ama neden üzülüyorsun ki buna? Üzülecek bir şey yok. Holcomb Okulu'ndan ayrılıp Garden City Lisesi'ne gidiyorsun. Hem orada daha çok erkek öğrenci var..."

"Yanlış anladınız, öyle değil ki. Babam bizi uzağa götürüyor. Nebraska'ya gidiyoruz" dedi Bonnie Jean.

Bess Hartman, kızının söylediklerini yalanlamasını bekliyormuş gibi Bayan Ashida'ya baktı.

"Bonnie Jean doğru söylüyor, Bess" dedi Bayan Ashida.

"Ne diyeceğimi bilemiyorum" dedi Bayan Hartman, hem şaşkınlık hem de hüzün taşıyan, kırgın bir ses tonuyla. Kasabada herkesin sevdiği bir aileydi Ashida ailesi, sevimli, neşeli ve çok çalışkan insanlardı; başkalarına yardım etmeyi sever, kom-

şuluk ilişkilerine değer verirlerdi.

"Uzun zamandır buradan gitmeyi düşünüyorduk. Hideo başka bir yerde daha iyi koşullarda yaşayabileceğimizi söylüyor."

"Ne zaman gitmeyi düşünüyorsunuz?"

"Elimizdekileri satar satmaz gideceğiz. Tarih belli değil ama, Noel'i burada geçireceğimiz kesin. Dişçideki işlerimiz henüz bitmedi. Hideo'nun Noel hediyesi için dişçiye gidip geliyoruz. Çocuklarla ben Hideo'ya Noel hediyesi olarak üç altın diş yaptırıyoruz. İşte bu yüzden işlerimiz var daha."

Bayan Hartman derin bir nefes aldı. "Gerçekten ne diyeceğimi bilemiyorum. İçimden yalnızca size gitmeyin demek geliyor. Böyle aniden gitmeye karar vermeseydiniz keşke." Yeniden derin bir nefes aldıktan sonra konuşmaya devam etti: "Halimize baksana! Çevremizdeki herkes şu veya bu şekilde birer birer çekip gidiyor."

"Ah, Bess ben gitmeyi istiyor muyum sanki? Benim buradan ayrılmayı istediğimi düşünmüyorsun herhalde. Nereye gidersek gidelim yaşadığımız en güzel yer burası olacak, bunu çok iyi biliyorum. Ama işte evin erkeği olarak Hideo, Nebraska'da daha iyi bir çiftlik bulabileceğimizi söylüyor; biz de ona karşı çıkamıyoruz. Sana bir şey anlatayım mı Bess?" diye sorduktan sonra Bayan Ashida kaşlarını çatmak için hafifçe kaldırdı, ama tombul yanaklı, yuvarlak yüzü yumuşak ifadesini kaybetmedi; konuşmaya devam etti: "Hideo ile bu konu yüzünden sık sık tartışıyorduk. Sonunda bir gece dayanamadım, 'Peki Hideo, evin reisi sensin! Madem öyle istiyorsun gidelim buralardan' dedim. Herb ile ailesinin başına gelenlerden sonra buradaki yaşamın eskisi gibi olmayacağını hissettim. Yani en azından benim için burası eski Holcomb değil artık. Bu yüzden de Hideo ile tartışmaktan vazgeçtim, 'Sen nasıl istersen öyle olsun' dedim ona." Bruce'ün bisküvi paketinden bir tane aldı. "Tanrım, bir türlü unutamıyorum o olayı. Aklımdan hiç çıkmıyor. Herb'ü çok *severdim* ben. Onu en son görenlerden biri de benim; biliyor muydun bunu? Evet, evet onu hayattayken en son görenlerdenim. Yanımda çocuklar vardı. Garden City'ye 4-K toplantısına gitmiştik, toplantı-

dan sonra Herb bizi eve bıraktı. Herb'e en son söylediğim şey neydi, biliyor musun? Ona 'Seni bir şeyden korkmuş bir halde hayal bile edemiyorum' demiştim. Başına ne gelirse gelsin, mutlaka bir çıkış yolu bulacağını söylemiştim." Düşünceli bir ifade ile elindeki bisküviyi ısırdı, Bobby'nin Colasından bir yudum aldı ve konuşmaya devam etti: "Bess, bu dediğimi garip bulacaksın ama, ne yapayım ben böyle düşünüyorum. Herb'ün o gece hiç *korkmadığına* eminim. Evinde cinayet işleneceğini ve ailesinin başına bunların geleceğini aklının ucundan bile geçirmemiştir. Buna eminim; çünkü böyle bir şey onun başına gelemezdi. Başkalarının başına gelebilirdi, ama onun asla."

Güneş parlıyordu. Küçük tekne sakin denize demir atmış, hafif hafif sallanıyordu. *Estrellita* adlı teknede dört kişi vardı: Dick, Perry, genç bir Meksikalı ve orta yaşlı, zengin bir Alman olan Otto.

"Bir kere daha çal, lütfen" diye Otto'nun ısrar etmesi üzerine Perry gitarını tıngırdatarak, boğuk ve yumuşak sesiyle Appalachian dağlarında yaşayan yerlilerin şarkılarından birini söylemeye başladı:

"Bu dünyada yaşarken
Arkamızdan konuşanlar
Öldüğümüzde tabutumuzu
Zambak çiçekleriyle süslerler
Neden yaşarken vermezler
O güzel çiçekleri?"

Mexico City'de bir hafta kaldıktan sonra Dick ile Perry güneye doğru gitmişler, Cuernavaca ile Taxco'dan geçip Acapulco'ya varmışlardı. Acapulco'da "müzik kutulu, ucuz bir gece kulübünde" kıllı bacaklı, cana yakın Otto ile tanışmışlardı. Dick arkadaş olmak için onu "gözüne kestirmişti." Ama tatile çıkmış, Hamburglu bir avukat olan Otto çoktan bir arkadaş edinmişti bile; kendisini "Kovboy" diye tanıtan genç bir Acapulcolu ile birlikte dolaşıyordu. Perry, Kovboy için şunları söylemişti: "Güve-

nilir biriydi. Bazen bencil olduğunu düşünürdüm, ama genel olarak eğlenceli bir tipti. Çok iyi ata binerdi. Dick de sevdi onu. Hep birlikte çok iyi vakit geçirdik."

Kovboy, hiçbir yere yerleşmeden amaçsızca bir kentten başka bir kente giden, vücutları dövmelerle kaplanmış, bu yeni arkadaşlarını amcasının evindeki bir odaya yerleştirdi. Perry ile sürekli İspanyolca konuşup az bildiği bu dili geliştirmesi için ona yardımcı oldu. Hamburglu tatilci ile olan ilişkisinin sağladığı olanakları iki arkadaşıyla paylaştı. Dick, Perry, Kovboy ve Hamburglu avukat, eğlenmeye çıktıklarında yemek, içki ve kadın paralarının tümünü avukat ödedi. Otto, pesolarını onlarla beraber harcamaktan memnun görünüyordu, Dick'in fıkralarını sevmişe benziyordu. Otto her sabah derin sularda balık avlamak için yapılmış *Estrellita*'yı kiralıyordu ve dört arkadaş bütün günü geniş sahil boyunca yol alan teknede oltalarını sarkıtarak geçiriyorlardı. Kovboy, tekneyi kullanırdı; Otto resim yapar ya da balık tutardı; Perry oltalara yem geçirir, hayallere dalar, şarkı söyler, bazen de balık tutardı; Dick hiçbir şey yapmazdı, sürekli söylenir, sallantıdan şikâyet ederdi, öğle uykusuna çekilmiş bir kertenkele gibi, çevresi ile ilgisiz, güneşten sersemlemiş bir şekilde güvertede yatardı. Perry halinden memnundu, "En sonunda başardık. Tam istediğim şeyleri yapıyoruz" diyordu. Ama uzun bir süre bu şekilde yaşayamayacaklarını biliyordu. İşte o gün de bu güzel dönemin son günüydü; çünkü ertesi gün Otto Almanya'ya dönüyordu, Dick ile Perry de Mexico City'ye gideceklerdi. Dick istemişti Mexico City'ye dönmelerini; Perry ile bu konuyu tartışırken şöyle demişti: "Tamam canım, seni çok iyi anlıyorum. Burada hayat güzel. Bütün gün güneşin altında takılıyoruz. Ama işte elimizdekiler suyunu çekti artık. Arabadan başka satacak bir şey kaldı mı elimizde?"

Çok az bir şey kalmıştı; Kansas City'de boş çek imzalayarak satın aldıkları fotoğraf makinelerininin, kol düğmelerinin ve televizyonların çoğunu elden çıkarmışlardı. Mexico City'de Dick'in arkadaş olduğu bir polis memuruna bir dürbün ve Zenith marka, gri, küçük bir radyo da satmışlardı. Dick bir plan yapmıştı: "Şimdi yapacağımız şey gayet açık. Mexico City'ye gi-

dip arabayı satacağız. Ben belki oradaki tamirhanelerden birinde bir iş bulurum. Ne olursa olsun Mexico City'ye gitmeliyiz, orası buradan çok daha iyi. Hiç olmazsa kalabalık bir şehir, iş bulmak daha kolay olur. Hem Inez'i de görürüm yine." Inez, Dick'in Mexico City'deki Güzel Sanatlar Akademisi'nin merdivenlerinde (Perry'nin ısrarına dayanamayıp kenti gezmeyi kabul ettiğinde gitmişlerdi oraya) tanıştığı fahişenin adıydı. Dick on sekiz yaşındaki Inez'e evlenme sözü vermişti. Daha sonra da "tanınmış Meksikalı bir bankacının" elli yaşındaki, dul eşi Maria'ya da evlenme teklif etti. Maria ile bir barda tanışmıştı, o gecenin sabahında Maria ona yedi dolar karşılığı peso vermişti. Dick, Perry'ye sordu: "Ne dersin? Nasıl buldun planımı? Arabayı satacağız. İş bulacağız. Biraz para biriktiririz. Sonrasına da o zaman karar veririz artık." Sanki Perry sonrasında ne olacağını bilmiyordu. Eski Chevrolet'yi iki ya da üç yüz dolara satar satmaz Dick'in parayı barlarda votka içerek kadınlarla yiyeceğinden emindi. Eğer Dick onun tanıdığı Dick ise, onun *artık* çok iyi tanıdığı Dick ise, parayı hemen bitirirdi.

Perry şarkı söylerken Otto da kucağındaki deftere onun resmini yapıyordu. Otto, Perry'nin yüzünü gerçeğine oldukça yakın çizmişti. İnsanların Perry'ye bakınca pek göremedikleri o afacan, muzip ve çocuksu kötülüğü Otto görmüş ve resmine yansıtmıştı. Perry'nin yalnızca üstü çıplaktı. (Perry, yaralı bacaklarının görüntüsünden "insanların rahatsız olacağını" düşündüğü için pantolonunu çıkarmaktan "utanırdı", mayo giymekten de "utanırdı" ve hayal dünyasında deniz altındaki batık hazineyi ararken yüzse de gerçek yaşamında bir kez bile denize girmemişti.) Otto, modelinin adaleli göğsündeki, kollarındaki, kadın elleri kadar küçük ve narin, ama derisi sert olan ellerindeki dövmelere bakıyor, Perry'nin resmini tamamlamak için onların benzerlerini çizmeye çalışıyordu. Resimlerin bulunduğu defteri Otto, Perry'ye bir veda hediyesi olarak verdi. Defterde Dick'in de resimleri vardı; ama onunkiler "çıplak resimlerdi."

Otto çizim defterini kapattı, Perry gitarını kucağından indirdi, Kovboy çapayı denizden çekti ve motoru çalıştırdı. Kıyıdan on mil uzaktaydılar, güneş batıyordu, sular kararmaya başlamış-

tı. Artık dönüş zamanı gelmişti.

Perry, Dick'i balık tutmaya zorluyordu: "Bir daha böyle bir fırsat bulamazsın."

"Fırsat mı?"

"Büyük bir balık yakalama fırsatını bulamazsın bir daha."

"Saçmalama, felaket başım ağrıyor. Hastayım ben" dedi Dick. Çok şiddetli baş ağrıları çekiyordu, bu "felaket" baş ağrıları, kramp halinde gelen migren ağrılarından beterdi. Geçirdiği otomobil kazası yüzünden başının böyle ağrıdığını düşünüyordu. "Lütfen hayatım, ne olur sessiz olalım. Çok ama çok sessiz olalım" dedi.

Bir süre sonra Dick başının ağrısını unuttu. Ayağa kalkmış, heyecan içinde bağırıyordu. Otto ile Kovboy da bağırıyorlardı. Perry "büyük bir balık" yakalamıştı. Üç metre uzunluğundaki kılıçbalığı suyun yüzeyine bir çıkıyor, bir batıyordu, zıplıyor, bir yay gibi geriliyor, batıyor, oltayı dibe çekiyor, birden suyun üzerine fırlıyor, havalanıyor, düşüyor, sonra tekrar fırlıyordu. Kocaman kılıçbalığı, ter içinde kalmış, sporcu görünüşlü, pantolonlu, genç adamı bir buçuk saat uğraştırdıktan sonra teslim oldu.

Acapulco'da limanın etrafında tahta kutulu, eski bir fotoğraf makinesi taşıyan yaşlı bir adam dolaşır. *Estrellita*, limana yanaşınca Otto o adama para verip, Perry'nin yakaladığı büyük balık ile beraber altı poz resmini çektirtti. Yaşlı adam resimleri teknik açıdan iyi çekemedi, kahverengi ve lekeli çıktı resimler. Ama Perry'nin yüzündeki ifade bu fotoğrafları ilginç kılıyordu; gerçek bir başarıyı ve kusursuz bir mutluluğu yakalamış olmanın sevinci yerleşmişti yüzüne, sanki rüyalarındaki uzun boylu, sarı kuş en sonunda onu kanatlarına alıp cennete götürmüştü.

Aralık ayında bir öğleden sonra Paul Helm, Bonnie Clutter'ın Garden City Bahçecilik Kulübü'nün saygın bir üyesi olmasını sağlayan çiçek bahçesini bürüyen otları temizliyordu. Helm üzgündü, çünkü çiçek bahçesini en son temizlediği öğleden sonrayı anımsamıştı. Kenyon yardım etmişti ona, Kenyon ile Nancy'yi

son kez o öğleden sonra görmüştü. O günden sonra çok zaman geçmişti; Helm kendisini hiç iyi hissetmemişti bu zaman boyunca. Sağlığı "iyi değildi" (aslında sağlığı çok kötüydü, ama o bunu bilmiyordu; dört aylık bir ömrü kalmıştı) ve kafasında bir sürü endişe vardı. Ne iş yapacağını düşünüyordu; işsiz kalma olasılığı vardı. Kimse bu konuda kesin bir şey söylemiyordu, ama "kızların", Beverly ile Eveanna'nın çiftliği satmayı düşündüklerinden emindi. Kafedeki gençlerden birinin "Cinayetler çözülmedikçe o koca çiftliği kimse satın almaz" dediğini duymuştu. Helm, yabancıların "onların" toprağını ekip biçeceği düşüncesine "katlanamıyordu." Herb'ün de buna katlanamayacağını bildiği için çok üzülüyordu. Helm, bu çiftliğin "aileden biri tarafından idare edilmesi gerektiğini" düşünüyordu. Bir gün Herb ona "Bu topraklarda umarım biz öldükten sonra da bir Clutter ile bir Helm el ele çalışır" demişti. Daha bir yıl bile geçmemişti Herb'ün bu konuşmasının üzerinden. Helm endişeliydi, çiftlik satılırsa ne yapacaktı? "Başka bir yere uyum sağlayacak" kadar genç olmadığını düşünüyordu.

Ama çalışmak zorundaydı, istiyordu da çalışmayı. Sobanın kenarındaki koltuğa kurulup ayaklarını uzatacak adamlardan olmadığını söylüyordu. Ancak son zamanlarda çiftlikte çalışırken kendisini hiç de iyi hissetmiyordu. Kapıları kilitli evi, arazide ümitsizce sahibini bekleyen Nancy'nin atını gördüğünde, olgunlaşıp ağaç diplerine düşen ve çürüyen elmaların kokusunu aldığında içini üzüntü kaplıyordu. Bir de duymaya alışık olduğu sesleri artık duyamadığı için üzülüyordu. Kenyon'ın kardeşine "Telefona bak" diye bağırmasını, Herb'ün ıslık seslerini ve ona yüzünde neşeli bir ifade ile "*Günaydın*, Paul" diye seslendiğini duyamıyordu artık. Herb ile çok iyi anlaşmışlardı, aralarında en küçük bir tartışma bile olmamıştı. Ama buna rağmen Şerif'in ofisinden adamlar, onu sorgulamaya devam ediyorlardı. "Bir şey sakladığını" mı düşünüyorlardı yoksa? Şu Meksikalılardan hiç söz etmemeliydi belki de. Cinayetlerin işlendiği 14 Kasım Cumartesi günü saat dört civarı biri bıyıklı, diğeri çiçekbozuğu yüzlü iki Meksikalı'nın River Valley Çiftliği'ne geldiklerini Al Dewey'ye söylemişti. Bay Helm, onların "çalışma odasının"

kapısını çaldıklarını ve Herb'ün dışarı çıkıp bahçede onlarla konuştuğunu görmüştü; yabancıların yaklaşık on dakika sonra "suratları asık bir şekilde" çiftlikten ayrıldıklarını da görmüştü. Bay Helm, onların iş için geldiklerini ve Herb'ün şu an işçiye ihtiyacı olmadığını söylediğini düşünmüştü. Şerif'in ofisindekiler o gün olan her şeyi ona birçok kez anlattırmışlardı. Ama Helm, Meksikalıların geldiğini ilk kez cinayetlerin işlendiği günden on beş gün sonra söylemişti. Bu kadar geç söylemesinin nedeni, Dewey'e de söylediği gibi, Meksikalıları "birden hatırlamış" olmasıydı. Dewey ile diğer dedektifler bu nedeni pek mantıklı bulmuş gibi görünmüyorlardı; sanki Helm'in onları yanıltmak için Meksikalılardan söz ettiğini, aslında böyle bir şey olmadığını düşünüyorlardı. Dedektifler, Cumartesi öğleden sonrayı Bay Clutter'ın çalışma odasında onunla sohbet ederek geçiren sigorta şirketi temsilcisi Bob Johnson'a inanmayı yeğlemişlerdi. Johnson, öğleden sonra saat ikiden akşamüstü altıyı on geçeye kadar Herb'ün tek ziyaretçisinin kendisi olduğundan "kesinlikle emindi." Bay Helm'in de kesinlikle emin olduğu bir şey vardı: Biri bıyıklı, diğeri çiçekbozuğu suratlı iki Meksikalı saat dörtte çiftliğe gelmişti. Herb hayatta olsaydı dedektifleri Helm'in doğruyu söylediği konusunda ikna edebilirdi, onlara Paul Helm'in "alın teri ile ekmeğini kazanan, akşam duasını eden, dürüst bir adam" olduğunu söylerdi. Ama Herb ölmüştü.

Ölmüştü işte. Bonnie de ölmüştü. Bonnie'nin yatak odası bahçeye bakardı; Bay Helm onu sık sık pencerenin önünde bahçeye bakarken görmüştü. "Sinir buhranı" geçirdiği zamanlarda saatlerce pencerenin önünde durup, gördüğü şeyden büyülenmiş bir ifade ile bahçeye bakardı. (Bonnie bir arkadaşına şöyle demişti: "Küçük bir kızken ağaçlar ile çiçeklerin, insanlardan ya da kuşlardan hiçbir farkı olmadığını düşünürdüm. Ağaçlar ile çiçeklerin tıpkı insanlar gibi düşündüklerinden, kendi aralarında konuştuklarından emindim. Eğer gerçekten istersek onları duyabileceğimize inanırdım. Tek yapmamız gereken, kulaklarımızı başka seslere kapatmaktı. Çok sessiz olup dikkatlice onları dinlemeliydik. Kimi zaman çiçeklere bakınca hâlâ onları duyabileceğimi düşünürüm. Ama işte insan hiç yeteri kadar sessiz duramıyor,

kulaklarını başka seslere kapatamıyor ki...")

Bonnie'nin pencereden baktığı günleri anımsayan Bay Helm, başını kaldırıp yukarı baktı; sanki camın arkasında Bonnie'yi ya da bir hayaleti görmeyi umuyordu. Ancak öyle bir şey gördü ki Bonnie'yi ya da hayaletini görse bu kadar şaşırmazdı. Perdeyi açan bir el ve bir çift göz gördü. Daha sonra bu olayı anlatırken şöyle dedi: "Güneş evin o tarafına vurmuştu." Güneş ışınları camın üzerinde titreştiğinden pencerenin arkasında ne olduğu tam gözükmüyordu. Bay Helm, ellerini gözlerine siper edip bir daha yukarıya baktığında perdelerin kapalı ve pencerenin önünün de boş olduğunu gördü. "Gözlerim çok iyi değildir; belki de bozuk gözlerimin oyununa geldim. Ama o eli ve gözleri net olarak gördüğümü hatırlıyorum. Gördüğümün hayalet olmadığından da eminim. Hayaletlere inanmam ben. O zaman kimi gördüm ben orada? Kim eve girmiş olabilir ki? Polis dışında kimsenin girmesine izin verilmiyor. Hem içeri girmeyi nasıl becerdi? Radyodan kasırga olacağını öğrendiğimiz zaman yaptığımız gibi bütün kapılar sıkı sıkıya kilitlenmişti. İçeri nasıl girdi, doğrusu en çok bunu merak ediyorum. Ama tabii eve kimin nasıl girdiğini tek başıma araştırmam mümkün değildi. Bahçeyi tenizlemeyi bıraktım, koşa koşa evime gittim. Eve girer girmez Şerif Robinson'a telefon ettim. Ona Clutter'ların evinde birinin olduğunu söyledim. Hemen çiftliğe geldiler. Arabalardan eyalet polisleri, Şerif ve ekibi, Kansas Soruşturma Bürosu'nun elemanları ve Al Dewey indi. Hep birlikte evin etrafına göz atıp harekete geçmeye hazırlanıyorlardı ki birden ön kapı açıldı. Daha önce kimsenin görmediği bir adam çıktı kapıdan. Otuz beş yaşlarında, baygın bakışlı, dağınık saçlı adamın belinde 38 kalibrelik bir tabanca vardı." Bay Helm, adamı gördükleri anı şöyle anlattı: "Sanıyorum hepimiz aynı şeyi düşündük: Bu adam eve gelip onları öldüren katilin ta kendisiydi. Hiç hareket etmeden kapının önünde öylece durdu. Hiçbir şey de söylemedi. Gözlerini kırpıştırıyordu. Polisler yanına yaklaşıp belinden tabancayı aldılar ve soru sormaya başladılar."

Adamın adı Jonathan Daniel Adrian idi. New Mexico'ya gidiyordu, belli bir ikamet adresi yoktu. Clutter'ların evine ne amaç-

la ve nasıl girmişti? İçeri nasıl girdiğini onlara gösterdi. (Bahçedeki kuyulardan birinin kapağını açıp içine girmiş, bir borunun içinden sürünerek geçince kendisini bodrumda bulmuş.) Neden girdiğine gelince, gazetelerde olayı okuduğunu ve bu evin nasıl bir ev olduğunu merak edip içeri bakmak istediğini söyledi. Bay Helm, polisler ile Adrian arasındaki konuşmayı aktarırken şöyle dedi: "Sonra biri ona otostop yaparak mı yolculuk ettiğini sordu. 'New Mexico'ya otostopla mı gitmeyi planlıyorsun?' diye sordu. Hayır dedi, kendi arabası ile yolculuk ettiğini söyledi. Bahçenin yakınında bir yere park etmişti arabasını. Polisler arabanın yanına koştu. Arabayı aradılar ve bir şey buldular, bu sırada içlerinden biri, sanıyorum Al Dewey, Jonathan Daniel Adrian'a şöyle dedi: "Evet bayım, sanıyorum sizinle konuşmamız gerekecek." Arabada on ikilik bir tüfek ve bir de avcı bıçağı bulmuşlardı."

Mexico City'de bir otel odası. Modern çizgilerde, çirkin tuvalet masasının eflatun çerçeveli aynasının köşesine bir uyarı iliştirilmişti:

SU DIA TERMINA A LAS 2 P.M.
ÖĞLEDEN SONRA SAAT İKİDE ODAYI BOŞALTINIZ.

Konuklar belirtilen saatte odayı boşaltmalıdırlar; bunu yapmadıkları takdirde bir günlük otel parası daha öderler. Odanın o anki konukları bu ikinci seçeneğe çok sıcak bakmıyorlardı; çünkü paralarının daha önceki günlerin ücretini ödemeye yeteceğinden bile emin değillerdi. Her şey Perry'nin tahmin ettiği gibi olmuştu: Dick arabayı iki yüz dolardan biraz az bir paraya satmıştı, üç gün sonra paranın neredeyse tamamı uçup gitmişti. Bunun üzerine Dick kendisine düzgün bir iş aramaya başlamıştı; arabanın satılmasından dört gün sonra bütün gün iş aramış, akşam da Perry'ye şöyle demişti: "Deli bunlar! Kaç para veriyorlar, biliyor musun? Ne kadar *ücret* ödüyorlar? Usta bir tamirciye ne veriyorlar, tahmin et bakalım! Gündelik iki dolar veriyorlar. Meksika dedikleri bu işte! Tatlım, burası sıktı artık! Bir yolunu bulup tüyme-

liyiz buradan. Amerika'ya geri dönmemiz lazım. Artık *dinlemeyeceğim* seni! Elmas ve *batık* hazine hikâyelerinden sıkıldım. Uyansana artık, oğlum! Altın dolu sepetler yok. Batık gemi de yok. Hem diyelim ki sen haklısın, denizin dibi altın ve elmas kaynıyor; ama işe bak ki sen *yüzmeyi* bile bilmiyorsun." Ertesi gün Dick, iki nişanlısından zengin olanına, bankacının dul karısına gidip ondan borç aldı. San Diego üzerinden California, Barstow'a giden otobüse iki bilet satın aldı. "Barstow'a bir varalım da, oradan sonra yürürüz artık" dedi.

Perry, Dick'in peşinden gitmek zorunda değildi; canının istediğini yapabilir, dilerse Meksika'da kalabilirdi. Dick'in peşine takılıp, o nereye isterse oraya gitmesi için hiçbir neden yoktu. Zaten o her zaman "yalnız bir adamdı", hayatta hiç "gerçek dostu" (gri saçlı, gri gözlü, "parlak" Willie-Jay dışında) olmamıştı. Ama Dick'ten ayrılmaktan korkuyordu, ayrılığın düşüncesi bile "karnını ağrıtıyordu." Dick ile yollarını ayırmayı düşünmek ile "saatte yüz altmış kilometre hızla giden bir trenden" atlayıp atlamamaya karar vermek arasında hiçbir fark yoktu. İçinde sanki Dick ile "beraber olursa", "başlarına gelebilecek o korkunç şeyler" gelmeyecekmiş gibi bir his vardı. Bu yüzden ondan ayrılmaktan çok korkuyordu. Bir de Dick'in onu "uyandırmak" üzere yaptığı konuşmadan etkilenmişti. Dick, Perry'nin hayalleri ve umutları ile ilgili gerçek düşüncelerini ilk kez o konuşmada kavgacı bir ses tonuyla ifade etmişti. Aslında iki arkadaşın arasında bir güvensizliğe neden olması gereken bu konuşma, Perry'nin hoşuna gitmişti; Dick'in sözlerini duyunca üzülmüş, şaşırmış, ama aynı zamanda da büyülenmişti, çünkü birdenbire karşısında eski Dick'i görmüştü. Bir zamanlar sözünden çıkmadığı, her şeye düz bakan düşünceleri ve kararlı, sert yapısı ile "tam bir erkek" olan Dick işte yine karşısındaydı. Ondan ayrılmanın düşüncesiyle bile irkilen Perry, Aralık ayının başlarında, soğuk bir günün sabahında Mexico City'deki kalorifersiz otel odasında güneş doğar doğmaz uyanmış ve eşyalarını toplayıp bavula yerleştirmeye koyulmuştu. Bu sırada hiç ses çıkarmamaya çalışıyordu; çünkü odadaki iki yataktan birinde uyuyan Dick ile İnez'i (nişanlılarından genç olanı) uyandırmamaya özen gösteriyordu.

Değer verdiği eşyalarından biri yok olmuştu. Acapulco'daki son gecelerinde Gibson marka gitarını çaldırmıştı. Rıhtımdaki bir kafede Otto, Dick ve Kovboy ile oturmuş, birbirlerine bol alkol eşliğinde veda ediyorlardı; bu sırada bir hırsız gitarını alıp kaçmıştı. Perry buna çok üzülmüştü. Daha sonra üzüntüsünü şöyle anlattı: "Üzüntüden berbat bir haldeydim. Yıllardır benimle beraber olan, boyayıp parlattığım, sesimi tınılarına uydurduğum, gerçekten bir şeyler paylaştığım, genç bir kızmış gibi incitmekten çekindiğim gitarım kaybolunca perişan oldum. Beraber bu kadar uzun zaman geçirince artık o sıradan bir gitar olmuyor, sizin için kutsal bir eşya haline geliyor ve onu kaybetmek de bu yüzden çok acı veriyor." Gitarı çalındığı halde eşyaları azalmamıştı, odada toplaması gereken çok eşya vardı. Dick ile yolculuklarının bir kısımını yürüyerek yapacaklarından yanlarında birkaç gömlek ve çoraptan başka bir şey taşıyamazlardı. Giysilerinin geri kalanını postaya vermek üzere paketlemeleri gerekiyordu. Perry karton bir kutuya kirli çamaşırlarını ve iki çift botunu (birinin tabanı kedi pençesine benzeyen bir desenle, ötekininki de baklava deseni ile kaplıydı) koymuştu. Genel Posta, Las Vegas, Nevada adresine postalayacağı kutunun üzerine kendi adını yazmıştı.

Ama yüreğini acıtan, önemli bir sorun vardı. Geçmişteki yaşantısının izlerini taşıyan, çok sevdiği eşyalarını ne yapacaktı? İki kutu, kitaplar, haritalar, sararmış mektuplar, şarkı sözleri, şiirler ve garip hatıra eşyaları (Nevada'da kendi elleriyle öldürdüğü çıngıraklı yılanların derisinden yapılmış bir pantolon askısı ve bir kemer; Kyoto'dan aldığı, kemere iliştirilen *cüzdanlık*; yine Japonya'dan aldığı, çoktan ölmüş, cüce ağaç; bir Alaska ayısının ayak izinin bulunduğu bir kâğıt) ile ağzına kadar doluydu. Perry'nin aklına gelen en iyi çözüm, kutuları "İsa"ya emanet etmekti. Kendisine yardımcı olacak "İsa" olarak gördüğü kişi, otelin karşısındaki kafenin barında çalışan çocuktu. Bu çocuk *muy simpático** güvenilir biriydi; istediği zaman kutuları ona geri vereceğine inanıyordu. ("Belli bir adresi" olur olmaz ona yazıp kutularını göndermesini rica edecekti.)

* muy simpático (İsp.): çok sempatik. Ç.N.

Bu kutuların içinde kaybetme riskini göze alamayacağı kadar değerli mektuplar, şiirler vardı. Saat ikiye yaklaşırken âşıklar hâlâ uyuyorlardı; Perry kutuları açıp yanına alacağı en değerli eşyaları ayırmaya koyuldu. Eski mektuplara, fotoğraflara ve dergi kupürlerine göz attı. Kötü bir el yazısıyla kaleme alınmış, "Oğlumun Hayat Hikâyesi" başlıklı yazıyı gördü. Bu yazıyı, Perry'nin babası yazmıştı. Oğlunun Kansas Eyalet Cezaevi'nden şartlı salıverilmesine yardımcı olmak için yazdığı bu mektubu geçen Aralık ayında Kansas Şartlı Salıverme Komitesi'ne göndermişti. Perry, mektubu şimdiye kadar her seferinde duygulanarak, en az yüz kere okumuştu:

ÇOCUKLUK- Çocukluğunun hem iyi hem de kötü taraflarını size memnuniyetle anlatacağım. Evet, Perry *normal* bir bebek gibi doğdu. Sağlıklıydı. Çocuklar okula gitme yaşına geldiklerinde karım utanç verici bir ayyaş olup çıkmıştı. O döneme kadar Perry'ye iyi baktığımı söyleyebilirim. Mutlu bir çocuktu; kimi zaman sinirlendiği de olurdu. Kendisine kötü davrananları hiç unutmazdı. Ben verdiği sözü tutan bir adamım, Perry'ye de bunu öğrettim. Karım benim gibi değildi tabii. Kırsal bölgede yaşıyorduk. Hepimiz doğada yaşayan, gerçek kır insanlarıydık. Çocuklarıma altın bir kural öğrettim: Yaşa ve yaşat. Çocuklarımdan biri yanlış bir şey yaptığında ötekiler bana haber verirlerdi; yanlış yapan da hatasını hemen kabul eder, yüzüne bir şaplak yemeyi kendisi isteyerek yanıma gelirdi, ancak şaplak yemek yerine bana bundan sonra iyi bir çocuk olacağına söz verir ve hatasını da bir daha tekrar etmezdi. Çocuklarımın hepsi onlara verilen işleri düzgün ve çabuk bir biçimde yaparlardı ki onlara oyun oynamaya zaman kalsın. Sabah kalkar kalkmaz yüzlerini yıkarlar, temiz kıyafetlerini giyerlerdi. Bu konuda ben çok titizdim. Başkaları ile iyi geçinmeye çalışmalarını söyledim onlara. Eğer oyun oynarken arkadaşları onlara kötü davranırsa tek yapmaları gerekenin oyunu bırakmak olduğunu öğrettim. Karımla beraberken çocuklarımız bizi hiç üzmedi. Ne zaman ki karım çılgın bir hayat yaşamak için şehre gitmeye karar verdi, her şey o zaman başladı. Evini bırakıp şehre gitti. Gitmesine sesimi çıkarmadım, çocuklarla beraber arabamı-

za atlayıp şehrin yolunu tutmaya hazırlandığını görünce güle güle dedim ona (Bu olay ekonomik buhran zamanında olmuştu). Çocuklarım, bu sırada avaz avaz ağlamaya başladılar. Anneleri ise ilerde başına bela olacaklarını, kaçıp benim yanıma gelmeye kalkacaklarını söyleyip onlara bol bol küfretti. Çocukların susmadığını görünce deliye döndü ve bana çocukların benden nefret etmesi için elinden gelen her şeyi yapacağını söyledi. Bunda da başarılı oldu, çocuklarımın hepsi, biri hariç benden nefret etti. Bir tek Perry annesinin sözlerine inanmadı, o benden nefret etmedi. Birkaç ay sonra çocuklarımın özlemine dayanamayıp San Francisco'ya gittim. Annelerine gözükmeden evlerinin yerini buldum. Çocuklarımı görmek için okula gittim. Karım, öğretmene çocuklarımı bana göstermemesini tembih etmiş. Ama ben bir yolunu bulup onları görmeyi başardım; okul bahçesinde oynarken yanlarına gittim, beni görür görmez ağızlarından şu sözler çıktı: "Annem bize sakın babanızla konuşmayın dedi." Bir tek *Perry* yanımda durdu. O farklı bir çocuktu. Kollarını boynuma dolayıp benimle gelmek istediğini söyledi. *Olmaz* dedim ona. Ama o beni dinlemedi, okuldan çıkar çıkmaz soluğu avukatım Bay *Rinso Turco*'nun yazıhanesinde aldı. Perry'yi annesinin yanına götürdüm ve şehirden ayrıldım. Perry daha sonra bana annesinin o gün onu evden kovduğunu, kendine başka bir ev bul dediğini anlattı. Çocuklarım anneleriyle yaşadıkları dönemde canlarının istediğini yapıyor, sokaktan eve girmiyorlardı. Perry'nin annesinin yanında iyi bir hayatı olmadığını anlamıştım. *Karıma* boşanalım dedim, yaklaşık bir yıl sonra boşandık. Sürekli içki içiyor, her gece barlara gidiyordu, genç bir adamla beraber yaşamaya başlamıştı. Mahkemede boşanmak, çocuklarımı da kendi velayetime almak istediğimi söyledim. Hakim çocukların velayetini bana verdi. Bir tek Perry'yi yanıma alıp evime götürdüm. Çocuklarımın hepsini yanıma almam mümkün değildi, onlara bakacak param yoktu. Kızılderili melezi olan çocuklarımla sosyal kurumların ilgilenmesini istedim; iyi ailelere verildiler.

Bu olaylar ekonomik buhran zamanında oldu. Yol Yapım İdaresi'nde çok az bir ücretle çalışıyordum. Küçük bir arazim, küçük bir de evim vardı. Perry ile beraber evde huzur içinde

yaşıyorduk. Ama benim içim hiç rahat değildi, öteki çocuklarımı da sevdiğim için onların adına üzülüyordum. Onların hasretini unutabilmek için sürekli yer değiştirmeye karar verdim. Evi ve araziyi sattım. "Ev olarak da kullanılan bir arabada" yaşamaya başladık. Perry fırsat buldukça okula gidiyordu. Ama okulu sevdiği söylenemezdi. Çok çabuk öğrenirdi ve diğer çocuklarla hiç kavga etmezdi. Ama işte *Bully Kid* adındaki çocuk ona sataşmaya başlayınca işler değişti. Perry kısa boylu, ufak tefek bir çocuktu; okula yeni geldiği için diğer çocuklar onunla alay etmeye kalktılar. Bir de baktılar ki Perry sümsük bir çocuk değil, haklarını arayan bir çocuk. Ben çocuklarıma haklarını aramayı öğretmiştim. Onlara hep "Sakın kavga çıkarmayın, çıkardığınızı duyarsam dayak yersiniz. Ama başka çocuklar kavga çıkarırsa elinizden geldiği kadar iyi dövüşün" dedim. Bir gün okulda yaşı Perry'nin yaşının iki katı olan bir çocuk koşarak gelip Perry'ye vurmuş. Perry, çocuğun şaşkın bakışları altında onu bir güzel dövüp altına almış. Perry'ye biraz boks öğretmiştim ben. Bir zamanlar güreştiğim için nasıl dövüşüleceğini iyi bilirim. Okulun müdiresi ile öğrenciler, bu kavgayı seyretmişler. Müdire, Perry'den büyük olan çocuğu seviyordu. Onun küçük Perry'den dayak yediğini görünce yüreği sızlamış. Kavgadan sonra Perry okuldaki çocukların kralı olmuştu. Büyük çocuklardan biri küçük bir çocuğa vurmaya kalktığında Perry hemen araya girip, küçüğün dayak yemesini engelliyormuş. Big Bully bile Perry'den korkuyordu. Ama bu durum Müdire'nin hiç hoşuna gitmemişti. Bana gelip Perry'nin okulda sürekli kavga çıkardığını söyledi. Ben de ona bütün olan biteni bildiğimi ve oğlumun yaşça iki katı olan çocuklardan dayak yemesine izin vermeyeceğimi söyledim. Bully Kid'in çocukları dövmesine neden sesini çıkarmadığını da sordum. Perry'nin kendini savunma hakkı olduğunu söyledim. Kavgayı Perry'nin başlatmadığını, bu yüzden de bu işte Perry'yi yalnız bırakmayacağımı, komşularımızın ve onların çocuklarının Perry'yi çok sevdiğini, Perry'nin herkesle iyi geçinen bir çocuk olduğunu söyledim. Kısa bir zaman sonra Perry'yi o okuldan alıp başka bir eyalete taşınacağım dedim. Dediğimi de yaptım. Tamam, Perry melek değil; o da diğer çocuklar gi-

bi birçok kez hata yaptı. Benim için doğru doğrudur, yanlış da yanlıştır. Perry'nin hatalarını görmezden gelmem. Hata yaptığı zaman *en ağır bedeli* ödemek zorunda; kanun ne derse o olur, Perry de öğrendi bunu artık.

GENÇLİK- İkinci Dünya Savaşı'nda Perry donanmaya katıldı; silah ve malzeme taşıyan bir gemide görev yaptı. Ben de o sırada Alaska'ya gittim. Daha sonra o da yanıma geldi. Ben orada kürk avcılığı yapıyordum. Perry, yanıma geldiği kış Alaska Yol Yapım Merkezi'nde çalıştı, sonra demiryollarında kısa süreli bir iş buldu. Severek çalışabileceği bir işe giremedi. Çalıştığı zamanlarda arada bir bana para verirdi. Kore Savaşı'na katıldı; cephede çarpışırken bana her ay 30 dolar gönderdi. Savaşın başından sonuna kadar Kore'deydi. Sonra Washington, Seattle'a geldi. Benim bildiğim kadarıyla şerefli bir şekilde ordudan ayrıldı. Makinelerden iyi anlar. Buldozerler, greyderler ve ağır yük taşıyan kamyonlarla uğraşmayı sever. Gerçekten iyi anlar ağır eşya taşıyan araçlardan, bu konuda çok da deneyimi vardır. Motosikletleri ve hafif arabaları da sever, onlarla biraz dikkatsizce sürat yapmaktan hoşlanır. Ama süratin ne olduğunu çok iyi gördüğü o kazada, her iki bacağı kırılıp kalçasından da yaralandıktan sonra artık motosikletleri ve arabaları yavaş kullandığından eminim.

EĞLENCE ANLAYIŞI – İLGİ ALANLARI. Evet, birkaç kız arkadaşı oldu. Bir kızın ona iyi davranmadığını ya da onunla alay ettiğini düşündüğü an kızı hemen terk ederdi. Bildiğim kadarıyla hiç evlenmedi. Annesiyle benim aramdaki sorunlar herhalde onu evlilikten soğuttu. Ben her zaman *ayık gezen* bir adamım. Bildiğim kadarıyla Perry'nin de içkiyle arası iyi değil. Aslında Perry bana çok benzer. Düzgün insanlarla beraber vakit geçirmeyi sever. Benim gibi kırsal bölgede yaşamayı sevdiği için yalnız vakit geçirmekten de hiçbir zaman şikâyetçi olmaz. Kendi işini kendi yapmayı sever. Tıpkı benim gibi. Benim elimden her iş gelir; birkaç işte de tam bir ustayımdır. Perry de öyledir. Perry'ye hayatını nasıl kazanabileceğini öğrettim. Kürk avcılığını, petrol ve altın aramayı, marangozluğu, ormanda ağaç kesmeyi, at bakıcılığını ve başka bir çok şeyi öğrettim ona. Yemek yapmayı da bilirim, Perry de anlar mutfak işlerinden. Tabii usta bir aşçı değildir, ama kendi kar-

nını doyuracak kadar beceriklidir. Fırında ekmek pişirir, ava çıkar, balık tutar, tuzak kurar, daha buna benzer bir sürü şeyi yapabilir. Daha önce de söylediğim gibi Perry kendi işinin patronu olmayı sever; ona sevdiği bir iş verin, yalnızca ne istediğinizi tam olarak anlatın ve onu yalnız bırakın. İşini en iyi şekilde gururla yapacaktır. Bir de siz, yaptığı işi beğenip onu överseniz artık sizin için her şeyi yapar. Onunla *sert konuşmaktan* kaçının. İşi beğenmediyseniz, ona güzel bir şekilde neresini beğenmediğinizi söyleyin. Çok *alıngandır*, çok çabuk kırılır, ben de öyleyimdir. Kaba patronlar yüzünden ben çok iş değiştirdim; Perry de birkaç kez bu yüzden işten ayrılmak zorunda kaldı. Perry'nin eğitim hayatı kısa sürdü. Benimki de öyle. Ben *lise ikinci sınıfta* bıraktım. Ama okumadığımız için bizim *zeki* olmadığımızı düşünmeyin. *Beyaz yakalıların* yaptığı işler *Perry ile bana* göre değil. Ama kırsal bölgelerdeki her türlü işi ustaca yapabiliriz; Perry'ye ya da bana oralarda bir işin nasıl yapılacağını gösterin, birkaç gün içinde o işi çok iyi yapmaya başlarız, makine kullanmamız gerekirse de en iyi şekilde kullanmayı çok çabuk öğreniriz. Kitaplardan iş öğrenmeyiz biz. Eğer sevdiğimiz bir işse biz onu hemen yaparak, deneyim yolu ile öğreniriz. Ama tabii Perry şimdi o kazadan sonra sakat kaldı, bir de artık neredeyse orta yaşlı bir adam oldu. Müteahhitlerin sakatlara ağır makine işleri vermeyeceklerini bilir. Tabii müteahhit onu önceden tanıyorsa belki bir şansı olabilir. Perry, şimdilerde daha hafif işlerde çalışmayı düşünüyor; benim hayatım gibi dürüst bir hayatı olsun, alnının teriyle para kazansın istiyor. Eminim bunu istediğine. *Doğruyu* söylüyorum. Sürat tutkusundan da vazgeçtiğini biliyorum. Bana yazdığı mektuplardan anladım bütün bunları. Bir mektubunda şöyle yazmıştı: "Dikkatli ol, baba. Uykun gelince araba kullanmayı bırak, yolun kenarına çek arabayı, dinlen sonra yola çıkarsın yine." Bu sözlerin aynısını eskiden ben ona söylerdim. Şimdi o bana söylüyor bunları. Dersini aldı da ondan.

Bana kalırsa Perry ömür boyu unutamayacağı bir ders aldı. Özgürlük onun için çok önemli. Bir daha o demir parmaklıkların arkasına girmeyecek. Bundan eminim. Kesinlikle eminim. Konuşmalarında eskiye göre çok büyük bir değişik-

lik olduğunu fark ettim. Yaptığı hata yüzünden derin pişmanlık duyguları içinde kıvrandığını söyledi bana. Arkadaşlarını yeniden görmekten utandığını biliyorum. Onlara hapiste olduğunu söylemeyecek. Arkadaşlarına nerede olduğunu söylemememi istedi benden. Bana mektup yazıp hapse girdiğini bildirince ona gönderdiğim cevapta bu durumdan iyi bir ders almasını, daha kötü şeyler başına gelmeden hapse girmesine sevindiğimi yazdım. Daha kötü işlere karışabilirdi, biri çıkıp vurabilirdi onu. Hapiste cezasını çekerken bütün bunların sorumlusunun kendisi olduğunu unutmamasını söyledim ona. İnsan her şeyi kendisi yapar. Ben ona hırsızlığı öğretmedim. O zaman onun bana mektup yazıp hapishane hayatının zorluklarından şikâyet etmeye hiç hakkı yok. Ona hapishanede iyi bir adam gibi davranmasını söyledim; bana düzgün biri olacağına söz verdi. Umarım, iyi bir mahkûm olmuştur. Eminim kimse onu bir daha hırsızlık işlerine bulaştıramaz. *Kanun ne derse o olur*, bunu öğrendi artık. Özgürlüğün kıymetini de anladı.

Perry, kendisine iyi davranıldığı sürece pırlanta gibi bir çocuktur. Ama ona kötü davrandığınızda birden değişir ve kavga etmeye hazırlanır. Eğer arkadaşıysanız ona istediğiniz kadar para emanet edebilirsiniz. Sizin sözünüzden çıkmaz, arkadaşından ya da bir başkasından bir sent bile çalmaz. Bu hırsızlık olayı olmadan önce Perry'nin böyle bir şeye karışacağı aklımın ucundan bile geçmemişti. Ama şimdi dersini aldı. Hayatının geri kalan kısmını dürüst bir adam olarak geçirmesini tüm kalbimle diliyorum. Küçükken arkadaşlarına *uyup* ufak tefek bir şeyler çalmıştı. Perry'ye sorun lütfen, ben ona iyi bir baba olmuş muyum şimdiye kadar, ya annesi, sorun ona annesi San Frisco'dayken ona iyi annelik yapmış mı? Perry kendisi için neyin iyi olduğunu bilir. Ona sıkı bir ders verdiniz. Böyle bir dersi hak ettiğini biliyor. Aptal değildir Perry. Hayatın ne kadar kısa ve tatlı olduğunu bilir; hapishane köşelerinde çürümeyi istemez.

AKRABALAR- Perry'nin evli ablası *Bobo* ile benim dışında hayatta hiçbir akrabası yok. Bobo ile kocasının maddi sıkıntısı yoktur. Kendi evleri var. Ben de çalışıyorum ve kendime bakıyorum. Alaska'daki küçük otelimi iki yıl önce sattım. Ge-

lecek yıl kendime yine öyle küçük bir yer almayı planlıyorum. Birkaç maden sahası buldum; onlardan bir şey çıkacağını umuyorum. Aynı zamanda petrol ile altın aramaya da devam ediyorum. Bir de ağaç oymacılığı ile ilgili bir kitap yazmamı istediler. Anchorage'a giden turistlerin hepsi bir zamanlar Alaska'da çiftlik olarak inşa ettiğim Tuzakçılar Oteli'ne uğruyorlar. Ben de belki oralara giderim yine. Neyim var neyim yoksa Perry ile paylaşmaya hazırım. Benim karnım doyarsa onunki de doyar, ben açsam o da aç kalır. Hayatta olduğum sürece bu böyle olacak. Öldüğümde ise Perry'ye para ödeyecek bir hayat sigortası poliçem var. O parayla Perry hapisten çıkınca *yepyeni* bir HAYATA başlayabilir. Tabii o zamana kadar ölürsem.

Bu biyografiyi Perry ne zaman okusa yüreğinde farklı bir sürü duygu at koşturur: En önde giden kendine acımadır; ondan sonra gelen sevgi ve nefret önce aynı hızda koşarlar, ama sona yaklaştıkça nefret öne geçer. Biyografide yer alan anıların çoğunu anımsamak istemez, içlerinde severek anımsadığı yalnızca birkaç anı vardır. Perry'nin çocukluğundan hatırladığı, en eski anıları çok güzeldir; alkış ve gösteriş ile yüklü anılardır onlar. Üç yaşlarındaydı, açık havada rodeo gösterilerinin yapıldığı bir alanda izleyici koltuklarına ablaları ve ağabeyi ile beraber oturduğunu anımsıyordu; herkes alanın ortasındaki vahşi ata binmiş, Cherokee Kızılderililerinden, ince kıza bakıyordu. "Yerinde duramayan vahşi atın" üzerindeki kızın uzun saçları, bir ileriye bir geriye doğru uçuşuyor, hayvanı kamçılıyordu; flamenko dansçıları gibi ahenkle yerden havalanan ve sonra inen saçların görüntüsü muhteşemdi. Kızın adı Flo Buckskin'di; profesyonel bir rodeocuydu, "şampiyon bir vahşi at binicisiydi." Kocası Tex John Smith de rodeocuydu. Güzel Kızılderili kız ile yakışıklı İrlandalı kovboy, rodeo gösterilerinde tanışmışlardı; sonra da evlenmiş ve rodeo alanlarındaki izleyici koltuklarına oturttukları dört çocuğa sahip olmuşlardı. (Perry'nin daha birçok rodeo anısı vardı: Babasını elinde fırıl fırıl döndürdüğü bir kementle vahşi atı yakalamaya çalışırken, annesini de kollarındaki gümüş bi-

lezikleri ve camgöbeği renkteki boncukları şıngırdatarak inanılmaz bir hızla hareket eden vahşi atın üzerinde zıplarken gördüğünü anımsıyordu. Annesini o hızda zıplayan atın üzerinde gören en küçük çocuğu heyecandan titrerdi. Bu görüntü karşısında Teksas'tan Oregon'a kadar rodeo alanlarını tıklım tıklım dolduran izleyiciler ise "ayağa kalkıp alkışlamaya" başlarlardı.)

Perry beş yaşına gelinceye kadar "Tex ile Flo" ikilisi rodeo gösterilerine devam ettiler. Perry, o dönemin "bir masal kadar güzel" olduğunu düşünmüyordu: "Altımız beraber eski bir kamyonette yolculuk ediyorduk, geceleri de kamyonette uyuyorduk; mısır unu lapası, Hershey çikolataları ve süt tozu ile besleniyorduk. Sürekli Hawks marka süt tozunu suyla karıştırıp içiyorduk, o süt tozunun içindeki *şeker* böbreklerimi bozdu; bu yüzden yatağımı ıslatmaya başladım." Anne babası ile gurur duyan, onların yeteneklerine ve cesaretlerine hayran olan küçük bir çocuk için kötü bir dönem değildi o günler; en azından bir sonraki dönemde olacağından daha mutluydu. Tex ile Flo hastalıkları yüzünden işlerini bırakmak zorunda kaldılar ve Nevada, Reno yakınlarına yerleştiler. Sık sık kavga etmeye başladılar; Flo "kendisini içkiye verdi" ve Perry altı yaşındayken çocuklarını alıp San Francisco'ya gitti. Bütün bunlar tam olarak yaşlı adamın mektubunda yazdığı gibi oldu: "Gitmesine sesimi çıkarmadım, çocuklarla beraber arabamıza atlayıp şehrin yolunu tutmaya hazırlandığını görünce güle güle dedim ona (Bu olay ekonomik buhran zamanında olmuştu). Çocuklarım, bu sırada avaz avaz ağlamaya başladılar. Anneleri ise ilerde başına bela olacaklarını, kaçıp benim yanıma gelmeye kalkacaklarını söyleyip onlara bol bol küfretti." Perry, annesinin öngördüklerini yaptı ve San Francisco'da geçirdiği üç yıl boyunca birçok kez kaçmayı denedi, babasını bulmak için yollara düştü; yalnızca babasını değil annesini de kaybettiğini düşünüyordu o zamanlar, annesini "küçümsemeye" başlamıştı. Bir zamanların atletik vücutlu, çevik Cherokoee güzeli kendisine olan saygısını çoktan yitirmişti; alkolden şişmiş yüzü, şişmanlamış vücudu, "hasar görmüş ruhu" ve ağzından düşürmediği ağır küfürler ile başka biriydi artık. Öyle bir haldeydi ki para almadan beraber olduğu (tek şartı, önce onunla

içki içmeleri, sonra da bir Victrola şarkısı eşliğinde dans etmeleriydi) şoförlerin, hamalların ve benzer işlerde çalışanların adlarını bile sormuyordu.

Perry o günlerden şöyle söz etti: "Sürekli babamı düşünüyordum, beni almaya geleceğini ümit ediyordum. Babamı yeniden gördüğüm günü dünmüş gibi anımsıyorum. Okulun bahçesindeydi. Sanki beyzbol topu hızla sopaya çarpmıştı. Di Maggio vurmuştu topa. Ama babam istediğimi yapmadı. Bana sarıldı, iyi bir çocuk olmamı söyledi ve gitti. O günden kısa bir süre sonra annem beni bir Katolik yetimhanesine bıraktı. Orada Kara Dullar vardı. Beni dövüyorlardı. Yatağımı ıslattığım için dayak yiyordum. Rahibeleri sevmememin bir nedeni de o günlerde yediğim dayaktır. Tanrı ile olan ilişkimde *de* o günlerin izleri var. Dine yaklaşımımda *da* o günlerin etkisini yadsıyamam. Sonraki günlerde o rahibelerden daha kötü insanlarla karşılaştım. Birkaç ay sonra beni yetimhaneden attılar; o [annesi] beni daha kötü bir yere yerleştirdi. Hıristiyanlığı yayan Kurtuluş Ordusu'na ait bir sığınağa bıraktı beni. Orada da benden nefret ettiler. Yatağımı ıslattığım için bana kızıyorlardı. Yarı Kızılderili olduğum için de iyice nefret ediyorlardı benden. Hemşirelerden biri bana 'zenci' diye sesleniyordu ve zenciler ile Kızılderililer arasında hiçbir fark olmadığını söylüyordu. Ah, Tanrım, korkunç bir kadındı o! Şeytanın ta kendisiydi! Buz gibi soğuk suyla doldurduğu küvete beni sokar, vücudum mosmor oluncaya kadar çıkarmazdı. Kafamı bastırıp suya sokardı, kaç kez boğulma tehlikesi atlattım. Sonunda yapacağını yaptı, kaltak kadın. Zatürre oldum. Tam iki ay hastanede yattım, ölümden döndüm. Babam hastaneye geldi. İyileşince de beni yanına aldı."

Baba ile oğul, yaklaşık bir yıl Reno yakınlarındaki evde yaşadılar. Perry okula gitmeye başladı tekrar. Perry şöyle dedi: "Orada orta üçü bitirdim. Bir daha da okula gitmedim. Okul hayatım orada *bitti*; çünkü o yaz babam içinde pek bir şey olmayan bir römork satın aldı, ona 'tekerlekli ev' adını vermişti. İçinde iki yatak, bir de küçücük bir mutfak vardı. Fırını iyiydi, her şeyi pişirebiliyorduk. Kendi ekmeğimizi kendimiz pişiriyorduk. Konserve yapmaya bile başlamıştım; ağaçlardan topladığım elmaları

kaynatıp teneke kutulara dolduruyordum. 'Tekerlekli evimizle' altı ay boyunca bir kentten diğerine yolculuk ettik. Hiçbir yerde çok uzun kalmadık. Bir yerde biraz uzun kaldığımızda çevredeki insanlar babama garip bakmaya başlıyorlar, onun sıra dışı bir tip olduğunu düşünüyorlardı. İnsanların babamı böyle görmesinden nefret ediyordum; içim acıyordu o garip bakışlarını görünce, çünkü babamı o zamanlar çok seviyordum. Bazen bana sert davransa da seviyordum onu. Bana hükmetmeye bayılırdı, sürekli emir verirdi. Ama işte o zamanlar babamı seviyordum ben. Yeni bir yere gitmek üzere yola çıktığımızda çok mutlu olurdum o bakışlardan kurtulacağımız için." Baba oğul, Wyoming, Idaho ve Oregon'da biraz kaldıktan sonra Alaska'ya yerleştiler. Burada Ted oğluna altın bularak zengin olma hayalini kurmayı, karların erimesiyle suları yükselen derelerin kumlu yataklarında altın aramayı öğretti. Perry, silah kullanmayı, ayıların derilerini yüzmeyi ve vahşi doğada kurt ile geyiklerin izlerini sürmeyi Alaska'da öğrendi.

Perry o günler için şöyle dedi: "Tanrım, çok soğuktu. Babamla battaniyelere ve ayı postlarına sarınır yine de ısınamayıp birbirimize sarılarak uyurduk. Sabahları daha güneş doğmadan bisküvi, şurup ve kızarmış etten oluşan kahvaltımızı hazırlardım. Kahvaltı eder etmez o günlük masraflarımızı çıkaracak bir av bulmak için dışarı çıkardık. Ben büyüyüp babamı daha az beğenmeye başlamasaydım her şey iyi gidiyordu aslında. Babam, her şeyin yalnızca bir yönünü biliyordu. Benim bir sürü özelliklerimi bilmezdi. Yeteneklerimin hiçbirinin farkında değildi. Armonikayı elime alır almaz çok iyi çalmaya başladığımı bilmiyordu. Gitarı da elime alır almaz çalmaya başlamıştım. Doğuştan gelen bir müzik yeteneğim vardı. Babamın haberi bile yoktu bundan. Olsa bile umursamazdı zaten. Kitap okumayı da seviyordum. Söz dağarcığımı zenginleştirmek için uğraşıyordum. Şarkı sözü yazıyordum. Resim de yapabiliyordum. Bu kadar farklı alanlarda yetenekli olmama rağmen kimseden bir destek görmedim; ne babam, ne de başka biri beni cesaretlendirmek için bir şey yaptı. Geceleri yatakta uyumadan, gözlerim açık uzanırdım; bir türlü uykuya dalamamamın iki nedeni vardı: Sidik tor-

bamın ihanet edip benden habersiz bir işe kalkışmasından çekiniyordum ve kafamı düşüncelerden bir türlü boşaltamıyordum. Çok soğuk gecelerde, soğuktan nefes almaya bile korktuğum gecelerde Hawai'de olduğumu hayal ederdim. İzlediğim bir filmi anımsardım. Dorothy Lamour'ın oynadığı filmi. Oraya gitmek isterdim. Sıcak bir yere gitmeyi çok istiyordum. Üzerinde giysi olarak yalnızca çiçeklerin, gözümde de güneş gözlüklerinin olacağı sıcak bir yere gitmenin hayalini kuruyordum."

Savaşın sürdüğü 1945 yılında Perry, soğuk gecelerde hayal ettiğinden biraz daha fazla bir şeyler giymiş halde Honolulu'da bir dövmeciye gitti; sol koluna yılan ve hançer figürlü bir dövme yaptırdı. Sıcak bir yerlere gitme hayalini şöyle gerçekleştirmişti: Babasıyla kavga etmiş, Anchorage'dan Seattle'a otostopla gelmiş ve ticaret gemilerinde çalışmak için bir ofise başvurmuştu. Perry yeni işi ile ilgili şunları söyledi: "Beni nelerin beklediğini bilsem o ofisten içeri adımımı atmazdım. Çok çalışmaktan şikâyetçi değildim; denizci olma düşüncesi de çok hoşuma gidiyordu, denizle ilgili her şeyi severim ben, limanlara da bayılırım. Ama işte gemideki homoseksüeller beni rahat bırakmadılar. Daha on altı yaşındaydım, ufak tefek bir çocuktum. Bilirsiniz, homoların çoğunun tavırları kadınsı değildir. Ben koca bilardo masasını, arkadan da koskocaman bir piyanoyu camdan fırlatan homolar gördüm. Kendi aralarında kız gibi takılan bu tipler, bana hiç rahat vermediler. Bir de çift olanları vardı bunların; el ele verip bana hayatı zehir ederlerdi, daha küçücük bir çocuktum oysa ben. O kadar bunalmıştım ki intihar etmeyi düşünmeye başlamıştım. Yıllar sonra orduya yazılıp Kore'ye gittiğimde aynı sorunları yine yaşadım. Ordu'da herkes kadar iyi bir sicilim vardı, bronz madalya almıştım. Ama hiç terfi etmedim. Dört yıl o korkunç Kore Savaşı'nda cansiperane savaştıktan sonra en azından onbaşı olmayı hak etmiştim. Ama beni onbaşı yapmadılar. Neden yapmadılar? Başımızda çok sert bir çavuş vardı da ondan. Yerde iyi sürünemediğimi düşünüyordu. Tanrım, nefret ederdim yerde sürünmekten. Dayanamazdım toza toprağa bürünmeye. Yerde sürünmekten neden nefret ettiğimi bilmiyorum, ama nefret ediyordum işte. Yine de geçmişime bakınca tanıştığım bazı homo-

seksüelleri sevdiğimi anlıyorum. Beni etkilemeye çalışmadıkları sürece aram iyiydi onlarla. Gerçekten duyarlı ve zeki biri olan, bu dünyadaki en iyi arkadaşımın da sonradan homoseksüel olduğunu öğrendim."

Ticaret gemisinden ayrılıp orduya yazılması arasındaki dönemde Perry, babasıyla barışmıştı. Tex, oğlunun yanından ayrılmasından sonra önce aşağıya, Nevada'ya inmiş, sonra yine Alaska'ya dönmüştü. Perry'nin terhis olduğu 1952 yılında, yaşlı adam kendisine artık yolculuk etmeyeceği, yeni bir hayat kurmak için planlar yapıyordu. Perry o planlardan şöyle söz etti: "Babam çok heyecanlıydı. Bana gönderdiği mektupta Anchorage'dan geçen otoyolun kenarında bir arazi aldığını yazmıştı. Avcıların ve tursitlerin kalacağı bir otel inşa etmeyi planladığını yazmış. İsmi de 'Tuzakçılar Oteli' olacakmış. Bana hemen yanına gelip ona bu otelin inşaat işinde yardımcı olmamı istediğini yazmış. Bu otelden çok para kazanacağımıza inanıyordu. Daha terhis olmadan önce, birliğim Washington'daki Lewis Kışlası'ndayken kendime bir motosiklet (onlara motosiklet değil, ölüm makinesi demek lazım) satın almıştım. Teskeremi alır almaz Alaska'ya doğru yola çıktım. Bellingham yakınlarındaydım. Yukarıya, sınırın oraya varmıştım. Yağmur yağıyordu. Motosikletim patinaj yaptı."

O patinaj babasının yanına gitmesini bir yıl geciktirdi. Bu sürenin altı ayını hastanede ameliyatlar ve tedavilerle geçirdi, kalan altı aylık nekahat dönemini de odunculuk ve balıkçılık yapan genç bir Kızılderili ile karısının Bellingham yakınlarındaki kulübesinde geçirdi. "İsmi Joe James idi. O ve karısı bana çok iyi davrandılar. Aramızda iki ya da üç yaş vardı; ama onlar beni çocukları gibi görüp evlerine aldılar, her şeyimle ilgilendiler. Çocuklarını çok seviyorlardı, onlarla sürekli ilgileniyorlardı. Ben oradayken dört çocukları vardı, sonra bu rakam yediye kadar çıkmış. Joe ile ailesi bana gerçekten çok iyi davrandılar. Koltuk değnekleri ile yürüyordum; sürekli yardıma ihtiyacım vardı. Tek başıma bir tek yerimde oturmayı becerebiliyordum. Kendimi oyalamak ve onlara da yararlı olacak bir şey yapmak için öğretmenliğe başladım. Joe'nun çocukları ve onların arkadaşlarından olan bir öğ-

renci grubum vardı, salonda ders yapıyorduk. Onlara armonika ve gitar çalmasını öğretiyordum. Güzel resim yapmayı ve yazı yazmayı da gösteriyordum. El yazımı görenler hayran kalırlar, ne kadar güzel bir el yazın var derler. Gerçekten de güzeldir el yazım; aslında uğraştım el yazımı güzelleştirmek için, bir kitap alıp aynı oradaki gibi yazmaya başlayana kadar alıştırma yaptım. Çocuklarla hikâyeler de okuyorduk; sırayla her biri bir hikâye okurdu, ben de yanlışlarını düzeltirdim. Eğlenceliydi öğretmenlik. Çocukları severim ben. *Küçük* çocuklara bayılırım. Orada kaldığım dönemde çok güzel günler geçirdim. Ama işte sonra bahar geldi. Yürümeye başladım, canım yansa da yürümeye çalışıyordum. Babam da hâlâ beni bekliyordu."

Tex oğlunu bekliyor, ama bu arada boş durmuyordu. Perry otelin yapılacağı araziye geldiğinde babası tek başına en zor işleri bitirmişti. Araziyi temizleyip düzleştirmiş, gerekli miktardaki keresteyi yığmış, ormandan kamyonetle taşıyıp getirdiği kayaları oymuştu. "İnşaata ben gelince başladık. Otelin herbir parçasını biz kendi ellerimizle yaptık. Ara sıra bir Kızılderili bize yardım etti. Babam çıldırmış gibiydi. Ne olursa olsun, yağan kara, yağmura ve ağaçları yerinden koparacak kadar güçlü esen rüzgâra aldırmadan çalışmaya devam ediyorduk. Çatının işi bitince babam sevinçten ne yapacağını şaşırdı; çatının üzerine çıkıp kahkahalar atarak şarkı söylemeye, dans etmeye başladı. Güzel bir otel inşa etmiştik. Yirmi kişi kalabilirdi. Yemek odasında kocaman bir şömine vardı. Bir de kokteyl salonu vardı. Üzerinde resimler ve semboller olan Kızılderili işi sırıklarla süslediğimiz için buraya 'Totem Kokteyl Salonu' adını verdik. Kokteyl salonunda müşterileri eğlendirme işi bana düşüyordu. Gitar çalıp şarkı söyleyerek onları eğlendirecektim. Oteli 1953'ün sonunda açtık."

Ama beklenen avcıların hiçbiri gelmedi; otoyoldan geçen tek tük turistler, Tuzakçılar Oteli'nin garip binasının resmini çekmek için duruyor, içlerinden çok azı geceyi otelde geçiriyordu. "Bir süre kendimizi kandırdık. İşlerin açılacağına inandırdık kendimizi. Babam oteli cazip kılacak birtakım yeniliklerin peşindeydi; otelin önündeki yeşil alanı düzenleyip oraya 'Anılar Bahçesi' adını verdi, içine bir Dilek Kuyusu açtı. Otoyolun hem aşağısına

hem yukarısına otelin yerini okla gösteren levhalar astı. Ama bu yaptıklarının hiçbiri bize bir sent bile kazandırmadı. Babam yaptıklarının boşuna olduğunu, paramızı ve emeğimizi boş yere harcadığımızı fark edince sinirini benden çıkarmaya başladı. Ortalıkta gezinip bana emir yağdırıyordu. Her söylediğinin altında bana duyduğu kin vardı. Bu işte üstüme düşeni yapmadığımı söylüyordu. Bu olanlar ne onun, ne de benim suçumdu. Paramız bitip elimizdeki yiyecekler de tükenince iyice birbirimizin sinirine gitmeye başladık. İkimizin de açlıktan öldüğü zamanlar oldu. Kavga etmeye başladık. Kavganın görünüşteki nedeni küçücük bir bisküvi bile oluyordu. Bir gün babam elimdeki bisküviyi kapıp benim çok yemek yediğimi, açgözlü, bencil bir piç kurusu olduğumu, otelden defolup gitmemi, beni artık burada görmek istemediğini de bağırarak yüzüme söyledi. Hiç susmuyordu, artık dayanamayacak bir hale gelmiştim. Birden parmaklarım boğazına sarıldı. *Parmaklarım*, sanki benim kontrolümden çıkmışlardı. Babamı boğarak öldürmek istiyorlardı. Eline ayağına eskisi kadar hakim olamamasına rağmen babam usta bir güreşçiydi. Birden silkelendi ve elimden kurtulup koşarak silahını almaya gitti. Yanıma geldiğinde elindeki silahı gördüm, bana doğrultmuştu. 'Perry, iyi bak bana. Bu hayatta gördüğün en son kişi ben olacağım' dedi. Hiç kıpırdamadan yüzüne baktım. Sonra silahının dolu bile olmadığını anımsadı ve ağlamaya başladı. Yere oturup bir çocuk gibi bağırarak ağladı. Onu öyle görünce aslında ona kızgın olmadığımı anladım. Acıyordum ona. İkimize de acıyordum. Ama acımak bir işe yaramıyordu; babamı teselli etmek için söyleyecek hiçbir şey bulamıyordum. Dışarıya çıkıp yürümeye başladım. Aylardan Nisan'dı; ama orman hâlâ karla kaplıydı. Hava kararana kadar yürüdüm. Geri döndüğümde otelin ışıkları yanmıyordu, bütün kapılar da kilitlenmişti. Sahip olduğum her şey yere, karın üzerine atılmıştı. Babam eşyalarımı kapının önüne atmıştı. Kitaplarımı, giysilerimi, her şeyimi atmıştı. Onları orada bıraktım; bir tek gitarımı bırakamadım. Gitarımı sırtıma alıp otoyoldan aşağıya doğru yürümeye başladım. Cebimde bir dolar bile yoktu. Gece yarısına doğru bir kamyon durdu. Şoför nereye gittiğimi sordu. Ona 'Sen nereye gidiyorsan ben de oraya

gidiyorum' dedim."

Yeniden James ailesinin yanına giden Perry, orada birkaç hafta kaldıktan sonra bu kez önceden belirlediği bir adrese gitmek için yola çıktı. Bir "asker arkadaşının" memleketi olan Massachusetts'teki Worcester'a gidecekti; arkadaşının onu iyi karşılayacağını ve orada "ücreti iyi bir iş" bulmasına yardım edeceğini düşünüyordu. Doğu'ya doğru yaptığı bu yolculuk uzun sürdü; çünkü para kazanmak için yolculuğuna sık sık ara vermek zorunda kaldı. Omaha'daki bir restoranda bulaşıkçılık yaptı, Oklahoma'daki bir benzin istasyonunda benzin pompasının başında durdu, Teksas'taki bir çiftlikte bir aylık bir iş buldu. Worcester'a gitmek üzere çıktığı bu yolculuk sırasında 1955 yılının Temmuz ayında Kansas sınırları içinde, küçük bir kasaba olan Phillipsburg'a geldi. Burada "kaderi" onu bekliyordu; bu kez karşısına "kötü bir arkadaş" kılığında çıkmıştı. Perry, Phillipsburg'daki günlerinden şöyle söz etti: "Onun soyadı da benimki gibi Smith idi. Adını anımsamıyorum bile, yalnızca soyadı kalmış aklımda. Yolculuğum sırasında öylesine tanıştığım insanlardan biriydi; arabası vardı ve bana Chicago'ya kadar beraber gitmeyi teklif etti. Ben de hemen kabul ettim, onun arabasına atladık, Kansas'ın içlerinde yol almaya başladık; sonra Phillipsburg adındaki bu küçük kasabaya geldiğimizde haritaya bakmak için durduk. Galiba günlerden Pazar'dı, etrafta öyle bir hava vardı. Dükkânlar kapalıydı. Sokaklar sessizdi. Sevgili arkadaşım, etrafına bakınıp bir öneride bulundu." Perry'nin arkadaşı, yakınlardaki bir binayı, Chandler Satış Şirketi'ni birlikte soymalarını önerdi. Perry bu öneriyi kabul etti. İn cin top oynayan binaya girip bir sürü ofis malzemesi (daktilolar, hesap makineleri) çaldılar. Bu hırsızlıktan paçayı sıyırabilirlerdi; ama işte iki arkadaş Missouri, Saint Joseph'ten geçerken bir trafik işaretine uymadılar. "Çaldıklarımız hâlâ arabadaydı. Bizi durduran polis bunları nereden bulduğumuzu sorup duruyordu. Polis, merkezle konuşup, kısa bir soruşturma yaptıktan sonra onların tabiriyle Kansas, Phillipsburg'a 'iade edildik'. Orada çok güzel bir hapishaneye konulduk. Hapishanelerden hoşlanan biri, orayı görse kesin çok beğenirdi." Perry ile arkadaşı içeri girmelerinin üzerinden kırk sekiz saat

geçmeden bir pencerenin açık olduğunu gördüler ve tırmanıp kendilerini dışarıya attılar. Bir araba çalıp kuzeybatı yönündeki Nebraska, McCook'a doğru yola çıktılar. "Çok kısa bir süre sonra Bay Smith ile yollarımızı ayırdık. Sonra ne yaptı hiç bilmiyorum. İkimiz de F.B.I'ın arananlar listesindeydik. Ama bildiğim kadarıyla *onu* yakalayamadılar."

Aynı yılın Kasım ayında, yağmurlu bir öğleden sonra Perry, bindiği şehirlerarası otobüsten Worcester'da indi. Worcester, havanın en güzel olduğu zamanlarda bile cansız ve düşmanca bir havası olan, yokuşlarla kaplı bir sanayi kentiydi. "Elimdeki adrese gittim. Kore'deki asker arkadaşımın evine gittiğimi düşünüyordum; ama o adresteki insanlar bana onun altı ay önce kentten ayrıldığını ve nereye gittiğini bilmediklerini söylediler. Bunu duyunca çok üzüldüm, benim için büyük bir hayal kırıklığıydı, sanki dünyanın sonu gelmişti. İçki satan bir dükkâna girip iki litrelik bir kırmızı şarap aldım. Otobüs durağındaki banklardan birine oturup şarabımı içmeye başladım, yavaş yavaş içim ısınıyordu. Tam keyiflenmeye başlamıştım ki bir adam gelip beni serserilikten tutukladı." Worcester polisinin kayıtlarında Perry'nin adı "Bob Turner" olarak geçiyordu; gerçek adı F.B.I.'ın listesinde olduğu için bu sahte adı kullanmaya başlamıştı. On dört gün hapiste kaldı, on dolar para cezasına çarptırıldı ve yine geldiği gün gibi yağmur yağan bir Kasım gününün öğleden sonrasında Worcester'dan ayrıldı. Perry sonraki günleri şöyle anlattı: "Biraz aşağıya inip New York'a gittim. Sekizinci Cadde'de bir otel odası kiraladım. Kırkikinci Cadde'ye yakındı kaldığım otel. En sonunda kendime bir gece işi bulmayı başardım. Kırkikinci Cadde'deki döküntü bir pasajda bir iki iş yapıyordum. Pasaj, sandviç satılan otomatik makinenin yanındaydı. Yiyeceğimi o makineden alıyordum, tabii *param olduğunda.* Üç aydan fazla bir süre Broadway bölgesinden hiç çıkmadım. Uygun kıyafetim olmadığı için başka bir yere gidemiyordum. Kot pantolon giyiyordum, ayağımda da kovboy çizmeleri vardı. Kırkikinci Cadde'de kimse kimsenin kıyafetine bakmaz; orada *her türlü şey* makbuldür. Orada tanıştığım kadar kaçık tipi bir daha hiçbir zaman bir arada görmedim."

O kışı patlamış mısır, sosisli sandviç ve portakal suyu kokan, neon ışıklarıyla aydınlanmış, o çirkin pasajda geçirdi. Ama sonra baharın yaklaştığı güneşli bir Mart sabahında Perry'nin anlattığına göre hayatı değişti: "İki F.B.I. hayvanı uyurken tepeme dikildiler. Beni otelde tutukladılar hemen. İşte olan oldu! Gerisin geriye Kansas'a gönderildim. Yine Phillipsburg'a iade edildim. O güzel hapishanedeydim yine. Beni orada uzun süre tutacak kadar çok şey yapmıştım: Ofis malzemesi hırsızlığı, cezaevinden firar ve araba hırsızlığından suçlanıyordum. Beş ila on yıllık hapis cezası yedim. Lansing'teki cezaevinde çekecektim cezamı. Lansing'e gittikten bir süre sonra babama mektup yazdım. Ona olanları anlattım. Ablam Barbara'ya da mektup yazdım. Zaten ikisinden başka akrabam kalmamıştı. Jimmy intihar etmişti. Fern de o pencereye çıkmıştı. Annem sekiz yıl önce ölmüştü. İşte kimsem kalmamıştı, Barbara ile babamdan başka."

Barbara'nın cevap olarak yazdığı mektup, Perry'nin Mexico City'deki otel odasında bırakmaya kıyamayıp yanında taşıdığı kâğıt demetinin içindeydi. Güzel ve okunaklı bir el yazısı ile kaleme alınmış mektup, 28 Nisan 1958 tarihliydi. Mektubu aldığı günlerde Perry yaklaşık iki yıldır hapisteydi.

Çok sevgili kardeşim Perry,

İkinci mektubunu bugün aldık; hemen cevap yazamadığım için lütfen beni affet. Burada hava senin bulunduğun yerde olduğu gibi her gün biraz daha ısınıyor. Bahar nezlesine yakalanmamak için sağlığıma özel bir dikkat gösteriyorum. İlk mektubun çok rahatsız edici bir tonda kaleme alınmıştı. Sana hemen cevap yazmadım, ama o tona kızdığım için değil, çocuklardan başımı kaşıyacak vakit bulamadığım için yazamadım. Çocuklardan hiç fırsat bulup yalnız kalamıyorum. Şöyle bir masaya oturup yoğunlaşarak sana uzun zamandır yazmayı düşündüğüm mektubu yazamadım bir türlü. Donnie, kapıları açmaya, bütün mobilyaların, iskemlelerin üzerine tırmanmaya başladı. Her an bir yerden düşecek diye onu gözümün önünden ayıramıyorum.

Arada bir çocuklara bahçede oyun oynamaları için izin veriyorum, ama o zamanlarda bile onların yanında olmak zo-

rundayım, çünkü başlarına bir kaza gelebilir, gözüm hep üzerlerinde olmalı. Bu günlerin sonsuza dek sürmeyeceğini biliyorum, hiçbir şey sonsuza kadar sürmez. Biliyorum ki kısa bir süre sonra büyüyüp dışarı çıkmaya başlayacaklar; nerede olduklarını bile bilmediğim günler olacak. İlgini çeker diye sana onlarla ilgili biraz bilgi veriyorum:

	Boy	Kilo	Ayak Numarası
Freddie	80cm.	14 kg.	22 dar
Baby	90 cm.	17 kg.	24 dar
Donnie	70 cm.	12 kg.	20 geniş

Donnie 15 aylık daha, ama yaşına göre iri bir çocuk. 16 dişi çıktı bile, o kadar tatlı bir çocuk ki herkes bayılıyor ona. Baby ve Freddie ile aynı beden gömlek giyiyor, ama onların bedenindeki pantolonların boyu şimdilik Donnie'ye biraz uzun geliyor.

Sana uzun bir mektup yazmayı planladım. Ama sık sık ara vermek zorunda kalabilirim. Örneğin; şimdi Donnie'nin banyo saati geldi, onu yıkamam gerek. Baby ile Freddie'ye sabah yaptırdım banyolarını; bugün hava biraz serin olduğu için onları dışarı çıkarmadım. Donnie'yi yıkayıp kaldığım yerden yazmaya devam edeceğim.

İlk olarak daktilo yazmak ile ilgili bir şeyler söylemek istiyorum. Yalan söyleyemem, doğruyu söyleyeceğim. Ben iyi ve hızlı daktilo yazamıyorum. En fazla beş parmağımı kullanabiliyorum; aslında Büyük Fred'e daktilo yazarak işlerinde yardımcı oluyorum, tabii benim bir saatte yazdığım bir mektubu daktiloyu iyi bilen biri on beş dakikada yazıverir. Doğruyu söylemek gerekirse profesyonel bir sekreter olmaya ne zamanım var ne de böyle bir şeyi *istiyorum*. Ama senin bu işte azmedip çok çalıştığını ve sonunda harika daktilo yazmayı başardığını biliyorum ve seni bu konuda takdir ediyorum. Hepimizin (Jimmy, Fern, sen ve ben) yeni şeyleri öğrenme ve ilk kez bulunduğumuz ortamlara uyum sağlama konusunda çok başarılı olduğumuzu düşünüyorum. Aynı zamanda çeşitli sanat dallarında doğuştan yetenekli olduğumuza inanıyorum. Anne ve babamız da sanatçı kişilikli insanlar.

Kişisel hayatlarımızı *nasıl kurduğumuz* konusunda *kimseyi* suçlamamamız gerektiğine yürekten inanıyorum. Çocukların

7 yaşına geldiklerinde *mantıklı düşünmeye* başladıkları kanıtlandı (Bu yaşta doğru ile yanlış arasındaki farkı *görüyorlar ve anlıyorlar*). Kuşkusuz yetiştiğimiz çevre, hayatımızda çok önemli bir role sahip; örneğin, benim hayatımda yetiştiğim manastırın izleri vardır ve ben bu izlerden dolayı oradakilere minnettarlık duyuyorum. Jimmy'nin farklı bir hayatı oldu; aramızdaki en güçlü çocuk oydu. Kimse ona okula git demiyordu, ama o hem okula gidip hem çalışıyordu; onun kendi İSTEĞİ ile düzgün bir hayat kurmaya çabaladığını çok iyi hatırlıyorum. Sonradan neden o olayların olduğunu ve yaptığı şeyi neden yaptığını hiçbir zaman öğrenemeyeceğiz; başına gelenleri düşündükçe hâlâ üzüntü duyuyorum. Çok yazık etti kendisine. İnsan olduğumuz için zayıf yönlerimiz var ve ne yazık ki bu yönlerimizi denetim altına almayı bir türlü başaramıyoruz. Fern'in de zayıf yönleri vardı; aslında bizlerin de, yüz binlerce başka insanın da zayıf yönleri var. *Herkesin, hepimizin* zayıf yönleri var. *Senin de zayıf yönlerin* var; bunların neler olduğunu tam olarak bilmiyorum, ama tahmin edebiliyorum. Sana söylemek istediğim, doğruluğunu çok iyi bildiğim bir şey var: YÜZÜN KİRLİ OLDUĞU İÇİN UTANMAMALISIN; AMA YÜZÜNÜ TEMİZLEMEYİP, KİRLİ TUTUYORSAN İŞTE O ZAMAN UTANMALISIN.

Hayattaki tek erkek kardeşim ve çocuklarımın dayısı olarak sana duyduğum büyük sevgiye dayanarak babamıza olan tutumunu ve hapse girmeni DOĞRU ya da sağlıklı davranışlar olarak nitelendirmediğimi dürüstçe yazmak istiyorum. Bu düşüncem yüzünden bana kızmamanı, sakin olmanı rica ediyorum. Haklısın, eleştirilmek hiçbirimizin hoşuna gitmez; eleştiriyi yapan kişiye karşı bir parça kızgınlık duymak çok normaldir. Bu nedenle kendimi senin verebileceğin iki tepkiye hazırladım: a) Bir daha senden hiç haber almayabilirim; b) Benim için tam olarak ne düşündüğünü samimi olarak yazdığın bir mektup alabilirim.

Umarım yanlış düşünüyorumdur; seni eleştirdiğim için belki de bana çok kızmayacaksın. Tek istediğim, bu mektup üzerine düşünmen ve bir başkasının neler hissettiğini anlamaya *çalışman*. Lütfen kendimi bir uzman gibi gördüğümü düşünme; çok zeki olduğumu ya da iyi bir eğitim aldığımı

iddia etmiyorum, ama Tanrı'nın ve insanların koyduğu kurallara uygun bir hayat sürme iradesine ve mantıklı düşünmek için gerekli altyapıya sahip, normal bir birey olduğuma inanıyorum. Zaman zaman "hata yaptığımı" biliyorum; bu çok normal, çünkü daha önce de söylediğim gibi her insanın zayıf yönleri vardır, benim de bazı zayıf yönlerim var, ama utanç duymaya neden olan şey, önceden söylediğim gibi kirli bir surata sahip olmak değil, onu kirli tutmaktır. Kimse benim eksikliklerimi ve hatalarımı benden iyi bilemez; kendimi anlatmayı burada kesiyorum, seni sıkmak istemiyorum.

İlk olarak söylemek istediğim çok önemli bir şey var: Senin yaptığın hiçbir şeyden (kötü *ve* iyi şeylerden) babam sorumlu *değildir*. Kendi yaptığın işler, ister iyi ister kötü olsunlar, *senin kendi eserindir*. Bildiğim kadarıyla sen hayatını tam olarak istediğin gibi yaşadın, içinde bulunduğun koşullar çerçevesinde hareket etmedin; seni seven, bu yüzden de incinebilecek insanlara hiç *aldırmadın*. Farkında mısın bilmiyorum, ama şu anda hapiste olman hem babam için, hem de benim için çok utanç verici bir durum. Yaptıkların yüzünden utanç duymuyorum; yaptıklarından SAMİMİ bir şekilde pişmanlık duyduğunu belli etmediğin ve hiçbir şeye, yasalara ve insanlara *saygı* duymadığın için utanıyorum. Mektubunda öyle bir hava var ki sanki başına ne geldiyse başkaları yüzünden gelmiş, olanlarda senin en küçük bir rolün olmamış. Zeki olduğunu, zengin bir söz dağarcığı ile konuşup yazdığını kabul ediyorum, bir şey yapmaya karar verdiğin zaman onu çok iyi yapacağını da biliyorum. Ama işte tam olarak ne yapmak istiyorsun, bunu bilmiyorum. *Çalışmak* istiyor musun? Elde etmek istediğin şeylere *dürüst* yollarla sahip olmak için çaba harcamak istiyor musun? İyi şeyler kolay elde edilmiyor; eminim bunu birçok kez duymuşsundur, ama bir kere daha duymak zarar vermez sana.

Babamla ilgili gerçekleri bilmek istersin diye söylüyorum: Babam sana çok kırgın. Seni oradan çıkarmak için canını vermeye razı. Oğluna kavuşmayı çok istiyor. Ama ne yazık ki ben senin onunla görüşür görüşmez onu daha çok kıracağını düşünüyorum. Sağlığı iyi değil, yaşlandı artık. Eskisi gibi "taşı sıksa suyunu çıkaracak" güçte değil. O da geçmişte birçok

hata yaptı, ama gerekli dersi aldı hatalarından. Bence şunu hiç unutmamalısın: Babam nereye giderse gitsin seni de yanında götürdü ve sahip olduğu her şeyi seninle paylaştı. Senin için yaptıklarını başka kimse için yapmadı. Ona *sonsuz bir minnetarlık* duymak ya da *yaşamını* ona borçlu olduğunu düşünmek zorunda değilsin; ama ona karşı SAYGILI ve TERBİYELİ olmak zorundasın. Ben babamla gurur duyuyorum. Onu seviyorum ve babam olduğu için ona saygıda kusur etmiyorum. Oğluyla beraber Yalnız Kurt hayatını seçtiği için onun adına üzülüyorum. Bizimle beraber, aile sıcaklığını duyarak yaşayabilirdi. Ama o bunu yapmıyor; küçük römorkunda yapayalnız oturup oğlunu özleyerek, onun yolunu gözleyerek vakit geçiriyor. Onun için endişeleniyorum; aslında kocamla beraber üzülüyoruz onun için (Kocamın da babamıza saygı duyduğu için onu merak ettiğini söylemeliyim). Her şeyden önce bir İNSAN babam. Çok iyi bir eğitim almadı belki, ama zaten okulda yalnızca sözcükleri tanıyıp yazmayı öğreniriz, öğrendiklerimizi *gerçek hayata uyarlamayı* bize yalnızca HAYAT ve YAŞAMAK öğretebilir. Babam da kendine göre bir hayat yaşadı; onun hayata karşı "bilimsel bir bakış" geliştiremeyen, cahil bir adam olduğunu söyleyerek ona haksızlık ediyorsun. Bir anne, bebeğinin yarasını öperek anında iyileştirebilir. Bunu da benim için "bilimsel bir bakış" çerçevesinde lütfen yorumlar mısın?

Çok ağır eleştirilerde bulunduğum için özür dilerim, ancak bu mektupta kendi düşüncelerimi dürüstçe ifade etmeye kararlıyım. Mektubum sansürleneceği [cezaevi yönetimi tarafından] için üzgünüm. Umarım bu mektupta tahliyeni geciktirecek bir şey yazmamışımdır. Ne kadar kötü bir şey yaptığını ve insanları üzdüğünü fark etmeni istiyorum. Ailesine bağlı bir insan olduğum için babama çok değer veriyorum; ama babam hayatta bir tek seni seviyor. Babama göre ikiniz bir ailesiniz, onun tek yakını sensin. Benim onu sevdiğimi tabii ki biliyor; ama aramızda seninle kurduğu gibi bir yakınlığın olmadığı çok açık.

Cezaevinde olman, gurur duyulacak bir şey değil. Ne yazık ki cezaevine girmiş olman, bundan sonraki hayatını da etkileyecek. İnsan bu durumun üstesinden gelebilir; ama senin

gibi herkesin aptal, eğitimsiz ve anlayışsız olduğunu düşünen biri bunu beceremez. Sen de her insan gibi *özgür iradeye* sahipsin. İşte sahip olduğun bu irade, seni hayvanlardan ayırıp insan sınıfına sokuyor. Ama insan kardeşlerin için sevgi ve şefkat duymadan yaşarsan bir hayvandan farkın kalmaz. "Göze göz, dişe diş" diyerek yaşar ve hayatın boyunca huzuru ve mutluluğu yakalayamazsın.

Sorumluluk konusuna gelince, hepimiz içinde yaşadığımız topluma karşı sorumluyuz ve o toplumun kurallarına uymak zorundayız. Zaman içinde herkes bir işin, evin ve çocukların sorumluluğunu almak zorundadır; bir delikanlıyı gerçek bir erkek yapan da bu sorumluluklardır. Herkes "Ben birey olmak istiyorum; sorumluluk sahibi olmadan kafamdan geçenleri özgürce ifade etmek ve dilediğim şeyi yapmak istiyorum" derse yaşadığımız dünya nasıl bir yer olurdu? Kaos içinde yaşamaya başlardık. Hepimiz bireysel olarak istediğimizi söylemekte ve yapmakta özgürüz; ama bu özgürlüğün önemli bir *koşulu* var. Bu özgürce konuşma ve eylemde bulunma hakkını, başkalarına zarar vermediğimiz sürece kullanabiliriz.

Perry, yazdıklarım üzerine lütfen biraz düşün. Ortalama zekânın üzerinde bir zekâya sahipsin, ama nedense mantıklı düşünmeyi beceremiyorsun. Belki de dört duvar arasında olduğun için mantıklı düşünemiyorsun. Hayatından yalnızca kendinin sorumlu olduğunu ve bu zor dönemi atlatmanın tamamen senin elinde olduğunu unutma. En kısa zamanda cevabını almayı ümit ediyorum.

Sevgi ve dualarımızla...
Ablan ve Enişten
Barbara, Frederic ve diğer aile bireyleri

Perry, bu mektubu ablasına duyduğu sevgi yüzünden saklayıp değerli kâğıtlar koleksiyonuna eklememişti. Mektuptan hiç etkilenmemişti. Barbara'dan "nefret ediyordu"; daha geçen gün Dick'e şöyle demişti: "Şu sıralar en *üzüldüğüm* şey ne biliyor musun? Keşke ablam da o akşam o evde olsaydı diyorum kendi kendime." (Dick gülmüştü, sonra da Perry'ninkine benzer bir is-

teği dile getirmişti: "İkinci karım da orada olsaydı ne eğlenirdik diye düşünüyorum. Karım ve o iğrenç ailesi de orada olsaydı keşke!") Perry, ablasının mektubuna değer veriyordu; çünkü "çok zeki" olan, cezaevi arkadaşı Willie-Jay, bu mektubu "çok duyarlı" bir şekilde incelemişti. "Mektuptan Edindiğim İzlenimler" başlıklı incelemesini satırlar arasında tek boşluk bırakarak iki tam daktilo sayfasına yazmıştı.

MEKTUPTAN EDİNDİĞİM İZLENİMLER

1. Bu mektubun yazarı, mektubunu şefkatli Hıristiyan ilkelerinin rehberliğinde yazmaya karar vermiş. Senin ona yazdığın ve görüldüğü gibi onu kızdıran mektuba karşılık sana öbür yanağını uzatmayı düşünmüş; böylece sen yazdığın ilk mektuptan dolayı pişmanlık duyup bir sonraki mektubunda kendini savunmak zorunda kalacaksın.

Çok az insan, bir ilkenin geçerliliğini ahlaki düzlemde kanıtlayabilir; çünkü o ilkenin doğruluğunu kanıtlamak için geliştirdikleri düşünceler, duygusallıkla yüklenip her an patlamaya hazır bir irin halini alırlar. Ablan bu durumu mektubunda çok güzel örnekliyor; mektubun giriş paragraflarından sonra nesnel düşünceler, yerlerini kızgınlığa bırakıyor. Ablanın düşüncelerinin iyi geliştirilmiş, açık düşünceler, zeki bir beynin ürünü oldukları çok belli; ancak bu beyin önyargısız ve nesnel bir beyin değil. Anılarına ve uğradığı başarısızlıklara duygusal tepkiler vermeye programlanmış bir beyin ile karşı karşıyayız. Bu nedenle istediği kadar bilgece geliştirilmiş olsun, bu düşünceler mektubu okuyanda bir etki yaratmıyor; tabii bir sonraki mektubunda onun yaptığının aynısını yapıp, onun canını acıtıp öc almaya karar verebilirsin, ancak bu karar bilgece alınmış, sağlıklı bir karar olmaz; yalnızca ablanın mektubunda yarattığı havaya onun dili ile karşılık vermek olur.

2. Başarısızlığa uğrayan her insan gibi aptallaşmış birinin kaleminden çıkmış bir mektup bu.

Ne senin ona yazdığın mektup, ne de onun sana yazdığı cevap amacına ulaşmış bir yazı olarak görülebilir. Sen, mek-

tubunda hayata nasıl baktığını anlatmak istemişsin; çünkü hayatını bu bakışın belirlediğini düşünüyorsun. Ancak senin mektubun yanlış anlaşılmaya çok uygun bir mektuptu; ya tamamen yanlış anlaşılacak ya da sözcüklerin ilk anlamları ile ele alınıp üzerinde düşünülmeyecekti, çünkü senin düşüncelerin, geleneksel düşünceler ile taban tabana zıt düşünceler. Kendisini ailesine "adamış" üç çocuklu bir ev kadınından *daha* gelenekçi bir tip düşünebiliyor musun??? Bu kadının geleneksel düşünceleri benimsemeyen birine kızmasından daha doğal ne olabilir? Geleneksel düşüncelere ikiyüzlülük hakimdir. Kafası çalışan herkes, geleneksel düşüncelerdeki bu çelişkinin farkındadır; ancak bu düşünceleri benimsemiş insanlarla kurulan ilişkilerde onlara ikiyüzlü değillermiş gibi davranmakta yarar vardır. Onlara böyle davranarak kendi düşüncelerine ihanet etmiş sayılmazsın; bu sadece geleneksel baskıların altında ezilmeden bireyselliğini *koruyabilmek* için yapman gereken bir fedakârlıktır. Ablanın mektubu amacına ulaşmamış bir mektup; çünkü ablan senin sorunlarının derinliğini kavrayabilmiş değil. İçinde bulunduğun çevrenin, hissettiğin entelektüel fakirliğin ve her geçen gün yalnızlığa biraz daha gömülmenin senin üzerinde yarattığı baskının yoğunluğunu ablan görememiş.

3. Senin için şunları düşünüyor:
   a) Kendini acındırmayı çok seven birisin.
   b) Hesapçı birisin, kendi isteklerin doğrultusunda çevrendeki insanları kullanıyorsun.
   c) Çocuklarla ilgilenmekten arta kalan zamanlarda yazılmış 8 sayfalık bir mektubu gerçekten hiç hak etmeyen birisin.

4. Üçüncü sayfada şöyle yazmış: "Kişisel hayatlarımızı nasıl kurduğumuz konusunda kimseyi suçlamamamız gerektiğine yürekten inanıyorum, v.b." Bu satırları kaleme alarak kişiliğinin oluştuğu çocukluk döneminde etrafında bulunanları temize çıkarıyor. Ama burada biraz durup bu temize çıkarma konusunu incelemek gerekir. Şu an ablanın bir kimliği var; o, evli, çocuk sahibi bir kadın. Üzerinde bir yağmurluk varsa yağmurdan etkilenmiyorum demek kolaydır. Ama ablan ha-

yatını sokaklarda kazanıyor olsaydı, acaba aynı cümleyi yazabilir miydi? Geçmişindeki insanları o zaman da böyle rahatlıkla affeder miydi? Tabii ki, affetmezdi. Hayatta uğradığımız başarısızlıklarda başkalarının etkisi olduğunu düşünmeyi severiz, başarılarımızda payı olanları da sonradan unutmayı yeğleriz. Bu iki tavır, insana özgü, çok yaygın gözlemlenen tavırlardandır.

5. Ablan babana saygı duyuyor. Ama aynı zamanda babanın seni tercih etmiş olmasına sinirleniyor. Seni ne kadar çok kıskandığını mektubunda incelikli bir şekilde dile getirmiş; yazdıklarını dikkatlice okuyup, asıl demek istediklerini çıkarmak mümkün. Babanın sana olan sevgisini kıskanıyor ve bir türlü açıkça soramadığı bir soruyu satır aralarına gizliyor: "Babamı seviyorum; kızı olduğum için benimle gurur duymasını sağlayacak bir hayat kurdum kendime. Ama o bana sevgisinin tamamını değil, kırıntılarını vermekle yetindi. Çünkü o seni seviyor. İşte bunu anlayamıyorum; neden beni değil de seni seviyor?" Baban yıllar boyunca ablandan çok sayıda duygusal mektup almıştır. Ablan, baban ile ilgili düşüncelerini yine açıkça söylemeden, satır aralarında çizdiği bir portrede açığa vuruyor: "Tüm sevgisini, ilgisini verdiği oğlundan nankörlükten başka bir şey görmemiş, hayırsız oğlunun lanetini üzerinde taşıyan, hayatta hep yenilmiş bir adam."
Yedinci sayfada mektubunun sansürleneceğini bildiğini ve buna üzüldüğünü söylüyor. Aslında buna hiç üzülmüyor. Mektubunun başkaları tarafından okunup sansürleneceğini bilmek onu mutlu ediyor. Bu mektubu yazarken bilinçaltında hep mektubu okuyup sansürleyecek görevliler vardı; onlara Smith ailesinin düzgün insanlardan oluşan, iyi bir aile olduğunu göstermek istiyordu. Onlara şöyle yalvarıyordu: *"Ne olur, bizi de Perry gibi zannetmeyin!"*
Bebeğinin yarasını öperek iyileştiren anne meselesine gelince, o örnek, kadınlara özgü çirkin alaycılığın göstergesinden başka bir şey değil.
6. Senin ona mektup yazma nedenlerin:
   a) Onu ablan olduğu için sevmen gerektiğine inanıyor ve âdet yerini bulsun diye bir parça seviyorsun.

b) Dışarıdaki dünya ile bir bağlantın olmasını istiyorsun.
c) Onu kullanmayı düşünüyorsun.
Tanı: Ablan ile mektuplaşman, toplumsal bir bağ kurmaktan başka bir işe yaramaz. Mektuplarında ablanın kavrayabileceği duygulardan ve olaylardan söz et. Kişisel yargılarını ona yazma. Onu kendisini savunmak durumunda bırakma, onun da seni kendini savunmak zorunda bırakmasına izin verme. Senin söylediklerini anlayacak kapasiteye sahip olmadığı için onu aşağılama, onun yaşantısına saygı duy. Babanı eleştirmenden çok rahatsız olduğunu unutma. Ona yazdığın mektuplarda tutarlı bir kişiliğin olduğunu göstermeye çalış; senin zayıf olduğunu düşündüğünü unutma ve bu düşünceyi haklı çıkaracak ifadeler kullanmaktan kaçın, bunu onun yardımına ihtiyacın olduğu için değil, bu aldığın mektuba benzer başka mektuplar okumak için yap. *Ablanı incitmediğin sürece almaya devam edeceğin bu mektuplar, daha şimdiden tehlikeli bir yoğunluğa ulaşmış olan toplum karşıtı içgüdülerini güçlendirmekten başka bir işe yaramaz.*

SON

Perry, yanından ayıramayacak kadar değer verdiği eşyalarına baktı ve birden daha şimdiden önünde kocaman bir yığın olduğunu gördü. Ne yapacaktı bu durumda? Kore'de aldığı bronz madalyayı, lise diplomasını (uzun bir ara verdikten sonra cezaevinde tamamladığı lise eğitimini belgeleyen, Leavenworth Bölge Eğitim Müdürlüğü'nün mührünü taşıyan diploma) bırakacak değildi. Tıka basa fotoğraflarla doldurulmuş, geniş zarfı da bırakamazdı. Zarfta daha çok kendisinin fotoğrafları vardı; daha küçük bir çocukken çalıştığı ticaret gemisinde çekilmiş portreden (arkasında "16 yaşında, genç, mutlu, neşeli ve masum bir çocuk" yazıyordu) kısa bir zaman önce Acapulco'da çekilmiş resimlerine kadar yaşamının her dönemine denk düşen fotoğrafları saklamıştı. Yanına almaya karar verdiği en az elli tane başka eşya vardı. Onların içinde hazinelerin yerlerini gösteren haritalar, Otto'nun çizimlerinin olduğu resim defteri ve iki kalın defter vardı. En kalın defterde kişisel sözlüğü vardı; çeşitli yerlerde gördüğü,

"güzel" ya da "yararlı", en azından "ezberlemeye değer" olduğunu düşündüğü sözcükleri alfabetik sıraya dizmeden bu deftere yazmıştı. (Rastgele açılan bir sayfada şu sözcükler vardı: "Yıpratıcı: yorucu; Çokdilli: birkaç dil bilen; Caydırıcı: bir şeyi yapmaya devam edersen cezalandırılacağını bildiren; Bilgisiz: cahil; Taş kalpli: merhametsiz; Hagiyofobi: kutsal yerlerden ve nesnelerden duyulan ölümcül korku; Lapidokolüs: kör kanatlı böcekler gibi taşın altında yaşayan varlıklar; Dispati: sempati eksikliği, iyi duygular beslememe; Felsefemanik: felsefeci olmaya özenen kişi; Omofagi: bazı vahşi kabilelerde görülen, çiğ et yeme alışkanlığı; Yağmalamak: bir yere zorla girip, orada ne var ne yoksa almak; Afrodizyak: cinsel isteği arttırıcı ilaç ya da madde; Megalodaktilus: parmakların çok büyük olması; Mirtofobi: geceden ya da karanlıktan duyulan korku)

Öbürüne göre daha ince olan defterin kapağına Perry, çok gururlandığı (bir kadının el yazısına benzeyen, kıvrak bir stile sahip) el yazısı ile şunu yazmıştı: "Perry Edward Smith'in Kişisel Günlüğü" Bu başlık, defterin içeriği ile uyumlu değildi; çünkü defterdekiler bir günlükten çok garip olayların anlatıldığı ("Mars her on beş yılda bir dünyaya yaklaşıyor. 1958 de Mars'ın dünyaya yaklaştığı yıllardan biri"), şiirlerin ve edebi alıntıların ("Kimse bir ada değildir"), gazetelerden ve kitaplardan doğrudan alınmış ya da özetlenmiş yazıların yer aldığı bir antolojiyi andırıyordu. Gazetelerden ve kitaplardan doğrudan alınmış ya da özetlenmiş yazılardan örnekler:

> Çok arkadaşım var, ama az sayıda dosta sahibim; beni gerçekten tanıyanların sayısı ise dostlarımdan bile az.
>
> Yeni bir fare zehiri çıkmış. Kokusuz, renksiz ama çok güçlü olan bu zehir yutulduğu an bedene yayılıyor, ancak hiçbir iz bırakmıyormuş. Cesetlerde zehrin en küçük bir izine bile rastlanmıyormuş.
>
> Bir gün benden konuşma yapmam istenirse şunları söyleyeceğim: "Hayatımla ilgili size neler anlatacağımı şu an anımsayamıyorum. Yalnızca bugün bu kadar mutlu olmamı sağlayan sizlere teşekkür etmem gerektiğini biliyorum. Benim için unutulmaz olacak, harika bir an yaşıyorum şu an.

Hepinize bana bu anı yaşattığınız için minnettarım. Binlerce kez hepinize tek tek teşekkür ediyorum!"

Man to Man'in Şubat sayısında ilginç bir makale okudum. "Kendimi Birden Elmas Madeninin İçinde Buldum."

"Özgürlüğün bütün nimetlerinden yararlanan bir insanın, özgürlükten yoksun olmanın ne demek olduğunu bilmesi imkânsızdır." Erle Stanley Gardner'ın sözü.

"Hayat nedir? Geceleyin parıldayan bir ateşböceğinin ışıltısıdır. Bir boğanın kışın aldığı derin nefestir. Gündüz çayıra düşen, güneş batınca kaybolan ince gölgedir." Karabacaklı Kızılderililerin Lideri Şef Kargabacak'ın sözleri.

Son alıntı kırmızı kalemle yazılmıştı ve etrafına yeşil kalemle yıldızlar çizilmişti. Antolojiyi hazırlayan kişi, bu alıntının "kişisel önemini" vurgulamak istemişti. "Bir boğanın kışın aldığı derin nefes" sözcükleri onun hayatı nasıl gördüğünü tam olarak anlatıyordu. Endişelenecek ne vardı hayatta? Çok çalışıp "kan ter içinde kalmaya" değecek ne vardı? İnsan, gölgelerin içinde kaybolmaya mahkûm bir sis bulutundan başka neydi ki?

Ama işte insan endişelenecek, kuruntu yapacak bir şeyler mutlaka buluyordu. Şimdi karşısında otel idaresinin astığı uyarı notu vardı: "SU DİA TERMINA A LAS 2 P.M."

"Dick? Duyuyor musun beni? Saat bir oldu."

Dick uyanmıştı. Aslında bir süredir uyanıktı, İnez ile sevişiyordu. Hiç durmadan aynı şeyi sorup duruyordu: "Hoşuna gidiyor mu bebeğim? Hoşuna gidiyor mu bebeğim?" Ama İnez ağzında sigarası, ona cevap vermeye tenezzül bile etmiyordu. Dün gece yarısı Dick, İnez'i odaya getirip Perry'ye onun burada yatacağını söyleyince Perry bunu istemeye istemeye kabul etmişti. İnez ile Dick karşısında yaptıklarının onu tahrik ettiğini düşünüyorlarsa çok yanılıyorlardı; gördüğü manzarayı "rahatsız edici" olarak niteleyip umursamıyordu bile. Ama İnez'e acıyordu. O kadar "aptal bir çocuktu" ki Dick'in onunla evleneceğini sanıyordu, Dick'in birkaç saat sonra Mexico City'den ayrılacağından haberi yoktu.

"Hoşuna gidiyor mu bebeğim? Hoşuna gidiyor mu bebeğim?"

"Tanrı aşkına, Dick! Çabuk ol artık! Saat ikide çıkmak zorundayız buradan."

Günlerden cumartesiydi, Noel'e çok az kalmıştı, ana caddede trafik yoğun trafik yüzünden ilerleyemeyen Dewey, arabasının camından caddenin farklı yerlerine asılmış, kutlama günlerinde süs olarak kullanılan, kırmızı, parlak bir kâğıtla süslenmiş, yeşil yapraklı çiçeklerden oluşan çelenkler gördü ve aklına karısına ve oğullarına henüz bir hediye almadığı geldi. Clutter davası ile ilgili olmayan her şeyi, zihni otomatik olarak dışarı atıyordu. Marie ile aile dostlarının çoğu, Clutter davasını bu kadar güçlü bir saplantı haline getirmesini şaşkınlıkla izliyorlardı.

Genç bir avukat olan, yakın arkadaşı Clifford R. Hope Jr. açık açık şunu sormuştu: "Al, ne kadar değiştiğini görüyor musun? Başka hiçbir şeyden konuşmadığını fark ettin mi?" Dewey bu soruları şöyle yanıtlamıştı: "Evet, haklısın, bu davadan başka bir şey düşünemiyorum. Sürekli bu davadan söz ediyorum; çünkü konuşurken birden aklıma daha önce düşünmediğim bir şeyin geleceğine inanıyorum. Olaya başka bir açıdan bakıp, bir ipucu yakalamayı umuyorum, bu nedenle de sürekli Clutter davasından söz ediyorum. Bu davadan konuşmaya devam etmeliyiz; belki de ben değil, *siz* yeni bir açı yakalayabilirsiniz. Cliff, bir düşünsene, bu dosya çözülemeyen dosyaların arasına girerse benim hayatım ne olur? Bu dosya açık kaldığı sürece, belki yıllar boyu küçük ipuçları yakalamaya çalışacağım; ülkede bir cinayet işlendiği zaman, o cinayet bu davaya hiç benzemese de cinayet yerine gidip araştırma yapmam, Clutter davası ile arasında bir bağ olup olmadığını incelemem gerekecek. Yalnızca bunlar başıma gelmesin diye uğraşmıyorum bu davayla bu kadar çok. Kendimi bu derecede kaptırmamın asıl nedeni, Herb ile ailesini onların kendilerini tanıdığından daha iyi tanımaya başlamam. Kafamda sürekli onlar var. Zihnimi hiç rahat bırakacak gibi görünmüyorlar. Bu dava sonuçlanana kadar bu şekilde yaşamaya mecburum."

Dewey, bilmeceyi andıran bu davaya kendisini adadıktan sonra başına daha önce hiç gelmeyen bir şey ile karşılaştı: Her şeyi unutmaya başladı. Daha bu sabah Marie ondan bir şeyi unutmamasını birkaç kez rica etmişti. Ama işte çok çabalamasına rağmen bir türlü anımsayamıyordu Marie'nin ne istediğini. İnsanların aynı anda alışverişe çıkmasının yarattığı trafikten kurtulup, Holcomb'a doğru 50 no'lu otoyolda ilerlerken Dr. I. E. Dale'in veteriner kliniğini gördü ve birden Marie'nin ondan ne istediğini anımsadı. *Tabii*, şimdi aklına geldi sabah Marie'nin ona neyi unutmamasını söylediği. Karısı ondan eve gelirken klinikten kedileri Hakim Pete'i almasını istemişti. Pete, sarı kahverengi çizgili, yedi kilo ağırlığında, Garden City çevresindeki herkesin tanıdığı, kavgacılığı ile ünlü, erkek bir kediydi. Kliniğe gelmesinin nedeni de yine bu kavgacılığıydı; bu kez Boxer cinsi bir köpekle kapışmış ve yaralanmıştı. Yaralarının dikilmesi ve antibiyotik tedavisi görmesi için birkaç günlüğüne kliniğe getirilmişti. Dr. Dale'in serbest bıraktığı Pete, sahibinin arabasının ön koltuğuna kuruldu ve Holcomb'a gelene kadar sürekli mırıldadı.

Dedektif, River Valley Çiftliği'ne gidiyordu; ancak yolda canı sıcak bir şey, bir fincan kahve içmek isteyince Hartman'ın Kafesi'nin önünde durdu.

Bayan Hartman onu kapıda karşıladı: "Merhaba, yakışıklı. Sana ne ikram edeyim?"

"Kahve içeceğim, Bayan Hartman"

"Sen çok zayıfladın bu aralar, öyle değil mi?" diye sordu Bayan Hartman bir yandan fincana kahve boşaltırken.

"Evet, biraz kilo verdim." Aslında son üç hafta içinde Dewey, dokuz kilo vermişti. Giysileri sanki şişman bir arkadaşından ödünç alınmış gibi duruyordu üzerinde; eskiden dedektif ifadesi taşımayan yüzüne şimdi tam bir dedektif ifadesi hakimdi, karanlık ilişkileri çözmeye kendisini adamış, gerçek dünya ile bağlarını koparmış birine benziyordu.

"Nasılsın?"

"Çok iyiyim."

"Hiç de öyle görünmüyorsun. Tam tersine çok kötü görünüyorsun."

Bayan Hartman, doğru söylüyordu. Dewey, Kansas Soruşturma Bürosu'ndaki diğer görevliler (Duntz, Church ile Nye) kadar kötü görünüyordu; onlardan daha kötü bir halde değildi. O, Nye'dan daha iyi durumdaydı; çünkü Nye, ateşli bir gribe yakalanmasına rağmen işine ara vermeden merkeze raporlarını göndermeye devam ediyordu. Clutter davasına bakan dört dedektif, toplam yedi yüze yakın ipucunu ve söylentiyi "araştırmıştı." Örneğin; Dewey, Paul Helm'in cinayetin işlendiği gün Bay Clutter'ı ziyaret ettiklerine dair yemin ettiği iki Meksikalıyı, aslında iki hayaleti iki gün boyunca aramış ve o kadar yorgunluğa eli boş dönmüştü.

"Bir fincan daha ister misin, Alvin?"

"Yok, istemiyorum. Teşekkür ederim, Bayan Hartman."

Ama Bayan Hartman, Dewey'nin fincanını yeniden doldurmuştu bile: "Şerif, bu bizim ikramımız. Haline bakılırsa bir fincan kahveye daha ihtiyacın var."

Köşedeki masalardan birinde favorileri olan, iki çiftlik çalışanı dama oynuyorlardı. Onlardan biri kalkıp Dewey'nin oturduğu barın önüne geldi. "Duyduklarımız doğru mu?" diye Dewey'ye sordu.

"Bu ne duyduğunuza bağlı."

"Birini yakalamıştınız ya. Hani Clutter'ların evine gizlice giren adam. O işlemiş cinayetleri diye duyduk."

"Yanlış duymuşsunuz, bayım. Kesinlikle yanlış duymuşsunuz."

Cezaevinde ruhsatsız tabanca taşıdığı için tutuklu bulunan Jonathan Daniel Adrian'ın geçmişi araştırılmış ve Topeka Devlet Hastanesi'nde bir süre akıl hastası olarak yattığı ortaya çıkmıştı. Müfettişlerin yaptığı incelemeler sonucunda Clutter davasına karışmış olmasının tek nedeninin, yersiz bir merak olduğu belirlenmişti.

"Madem o yapmadı, o zaman neden hâlâ gerçek katili bulamadınız? Biz ne haldeyiz biliyor musun? Evdeki kadınların hiçbiri *banyoya* yalnız gidemiyor."

Dewey bu tür aşağılanmalara alışmıştı artık; gün boyu birçok kez duyuyordu buna benzer sözleri. İkinci kahvesinin dibinde

kalanı bitirdi, derin bir nefes alıp gülümsedi.

"Hey, ben dalga geçmiyorum burada. Söylediklerim gerçekten doğru. Neden kimseyi tutuklamadınız hâlâ? Devlet size bunun için maaş veriyor."

Bayan Hartman söze karıştı: "Ağzından çıkana dikkat et. Hepimiz aynı geminin içindeyiz. Alvin elinden gelenin en iyisini yapıyor."

Dewey ona göz kırptı: "Siz anlatırsınız artık ona Bayan Hartman. Kahve için çok teşekkür ederim."

Çiftlik çalışanı, avının kapıya yaklaşmasını bekledi ve orada ona bir son dakika vuruşu yaptı: "Şerif olmak için yine aday olursan, benden oy değil, ancak *hava alırsın*."

"Ağzından çıkana dikkat et!" dedi Bayan Hartman.

Hartman'ın Kafesi ile River Valley Çiftliği arasındaki mesafe bir buçuk kilometredir. Dewey arabasına binmeyip çiftliğe yürümeye karar verdi. Buğday tarlalarında yürümeyi severdi. Genellikle haftada bir ya da iki kez kendi arazisine yürüyüş yapmak için giderdi. Bu yeşil arazinin üzerine bir ev yapmayı, ağaçlar dikmeyi ve o ağaçların arasında torunlarının çocuklarının oynayacağı günleri hayal etmeyi severdi. Önceleri bu hayali karısı ile birlikte kurmuşlardı; ama karısı geçen gün artık böyle bir hayali olmadığını, "o uzak yerde", kendi evlerinden başka evin olmadığı ıssız arazide oturmayı düşünmesinin bile mümkün olmadığını söylemişti ona. Dewey, hemen ertesi gün katilleri yakalasa bile Marie'nin bu konudaki fikrinin değişmeyeceğini biliyordu; çünkü bir kez olan olmuş, uzaklardaki bir çiftlik evinde yaşayan arkadaşlarının başına korkunç bir felaket gelmişti.

Finney Bölgesi'nde, hatta Holcomb'da işlenen ilk cinayet değildi tabii ki Clutter cinayetleri. Çok da fazla sayıda olmayan Holcomb'lular içinde yaşlı olanlar, kırk yıldan fazla bir süre önce buralarda yaşanan "çılgınlığı" anımsarlar; Hefner Cinayeti o zaman işlenmişti. Postane Müdiresi Clare'in annesi, kasabanın yetmişlik posta dağıtıcısı, Bayan Sadie Truitt bu efsanevi olayı en iyi anlatanlardan biridir: "Aylardan Ağustos'tu. 1920 yılı. Cehennem *gibi* sıcaktı etraf. Finnup Çiftliği'nde çalışan, Tunif adında bir adam vardı. Adı tam olarak *Walter* Tunif idi. Adamın bir ara-

bası vardı, sonradan arabanın çalıntı olduğu ortaya çıktı. Adam, Teksas'ta Bliss Kışlası'nda askerliğini yaparken kaçmış. Serserinin teki olduğu belliydi, herkes ona şüphe ile bakmaya başladı. Sonra bir akşam Şerif, Tunif'e bir iki basit soru sormak için Finnup Çiftliği'ne gitti (O zamanki Şerifimiz Orlie Hefner'di; çok da iyi bir şarkıcıydı. Kilise Korosu'nda şarkı söylerdi). 3 Ağustos günü. Cehennem *gibi* sıcaktı etraf. Walter Tunif karşısında Şerif'i görünce onu tam kalbinden vurdu. Zavallı Orlie, daha yere düşmeden ölmüştü. Onu öldüren alçak, Finnup Çiftliği'ndeki atlardan birine bindi ve atı ırmak boyunca Doğu'ya doğru sürdü. Cinayet duyulunca görevliler, Holcomb'un etrafındaki kilometrelerce araziyi çepeçevre kuşattılar. Ertesi günün sabahında *Walter* Tunif'i yakalamışlardı. Tunif onları karşısında görünce ağzını bile açmaya fırsat bulamadan mermi yağmuru altında yere yığıldı."

Dewey'nin, Finney Bölgesi'ndeki ilk cinayet davası 1947 tarihini taşıyordu. Bu olay Dewey'nin tuttuğu dosyada şöyle yer almıştı: "Muskogee, Oklahoma'da oturan, Creek Kızılderililerinden, 32 yaşındaki John Carlyle Polk, Garden City'de oturan, garsonluk yapan, kırk yaşında beyaz bir kadın olan Mary Kay Finley'i öldürdü. Polk, Finley'i Kansas, Garden City'deki Copeland Oteli'nde 9.05.1947 tarihinde ağzı kırık bir bira şişesini vücuduna saplamak suretiyle öldürdü." Açıldıktan kısa bir süre sonra kapanmış davanın kuru bir betimlemesi vardı notlarında. Bu cinayetten başka Dewey'nin şimdiye kadar soruşturduğu üç cinayet içinde ikisi, Finley cinayeti kadar düz ve sıradandı (iki demiryolu işçisi 01.11.1952'de yaşlı bir çiftçiyi soyup öldürmüşlerdi, sarhoş bir koca 17.06.1956'da karısını döverek öldürmüştü). Ama üçüncü davanın bazı özgün nitelikleri vardı; Dewey, bu cinayeti bir sohbet esnasında şöyle anlatmıştı: "Olay Stevens Parkı'nda olmuş. O parkta gösteriler için yapılmış yüksekçe bir sahne vardır; sahnenin altında da erkekler tuvaleti. O gün, Moone adında bir adam parkta dolaşıyormuş. Kuzey Carolina tarafında bir yerden gelen bir yabancıymış. Yolu kasabaya düşmüş. Her neyse, parkta gezerken tuvalete gitmiş. O sırada hemen onun arkasından biri, buralı olan, yirmi yaşındaki Wilmer Lee Stebbins

tuvalete girmiş. Daha sonra Wilmer Lee, Bay Mooney'nin ona uygunsuz bir teklifte bulunduğunu söyledi. İşte bu yüzden Wilmer Lee sinirlenip Bay Mooney'nin önce parasını almış, sonra da döverek yere sermiş. Mooney'nin başını defalarca beton yere çarpmış; Mooney'nin *hâlâ* ölmediğini görünce bu kez adamın kafasını klozete sokmuş ve adam nefessiz kalıp boğulana kadar orada tutmuş. Wilmer Lee'nin bize anlattıkları belki buraya kadar doğrudur. Ama sonra yaptıklarına akıl sır erdirmek mümkün değil. İlk olarak Mooney'nin cesedini Garden City'nin birkaç kilometre kuzeydoğusunda bir yere gömmüş. Sonra ertesi gün oraya gidip cesedi gömdüğü yerden çıkarmış ve cesedi bu kez ilk gömdüğü yerin tam tersi yöne, yirmi iki kilometre uzakta bir yere gömmüş. Bu böyle devam etmiş; cesedi gömüyor, ertesi gün gelip çıkarıyor ve başka bir yere gömüyormuş. Wilmer Lee, ağzında bir kemikle dolaşan bir köpek gibi kemiğini nereye saklayacağına bir türlü karar veremiyormuş. Bay Mooney'nin ölüsüne rahat yüzü göstermemiş. En sonunda biri onu her günkü mezarlarından birini kazarken gördü ve böylece yakalandı." Dewey, Clutter cinayetlerinden önce bu dört cinayeti soruşturmuştu; şimdi ise önceden karşısına çıkan bu cinayetlerin fırtına öncesi sessizlikte hafifçe kıpırdayan yaprakları andırdığını düşünüyordu.

Dewey, Clutter'ların evinin kapısını anahtarla açtı. Isıtma odasındaki ocak söndürülmediğinden evin içi sıcaktı, parlak döşemelerden hafif bir cila kokusu yayılmıştı; sanki evde hâlâ oturanlar vardı, günlerden Pazar olduğu için aile kiliseye gitmiş ve her an dönebilirdi. Evin mirasçıları, Bayan Jarchow ile Bayan English bir kamyon dolusu eşya ve giysi aldıkları halde evin eski havası bozulmamış, insanların oturduğu sıcak ev hali yok olmamıştı. Salondaki piyanonun üzerinde çalınmaya hazır bir nota sayfası duruyordu, "Çavdarlar Arasından Gelirken" adlı şarkı çalınmayı bekliyordu. Evin girişindeki askıda üzerinde küçük, gri ter lekeleri olan Herb'ün eski kovboy şapkası asılıydı. Kenyon'ın üst

kattaki odasında, yatağın yanındaki kitaplığın rafında duran gözlüğün camları yansıyan güneş ışınları ile parlıyordu.

Dedektif odaları birer birer dolaştı. Evi sayısız kez dolaşmıştı; neredeyse her gün uğrayıp evi bir kez baştan aşağı geziyordu, aslında bu ziyaretleri seviyordu, Clutter'ların evi ne kendi evine, ne de Şerif'in gürültülü ofisine benziyordu, bu evde oralarda bulamadığı huzuru buluyordu. Kabloları hâlâ kesik olan telefonlar, sessizliği bozamıyorlardı. Evin etrafındaki yeşil alanlardan eve dolan sessizlik, onu rahatlatıyordu. Herb'ün salondaki sallanan sandalyesine oturup düşüncelere dalıyordu. Bu dava ile ilgili vardığı kesin birkaç sonuç vardı: Katillerin esas hedefinin Bay Clutter olduğundan emindi; cinayetin nedeninin yalnızca psikopatlığa varan bir nefret ya da soygun ile birleşmiş bir nefret olduğunu düşünüyordu; katiller, cinayetleri acele etmeden işlemişlerdi, eve girmeleri ile evden çıkmaları arasındaki iki saatlik ya da biraz daha uzun bir süre içinde dört kişiyi öldürmüşlerdi (Adli tabip Dr. Robert Fenton, kurbanların beden sıcaklıklarında farklılıklar olduğunu bildirmişti; bu farklılıklardan yola çıkarak ölüm sıralarının şöyle olabileceğini raporunda yazmıştı: Bayan Clutter, Nancy, Kenyon ve en son Bay Clutter). Dewey, elindeki tüm bu verilerin ışığında ailenin katilleri çok iyi tanıdığını düşünüyordu.

Dewey, bugünkü ziyaretinde üst kattaki pencerelerden birinin önünde durdu; dikkatini bir şey çekmişti, buğday tarlasının ortasındaki korkuluğa bakıyordu. Korkuluğun üzerinde rengi güneşten ve yağmurdan solmuş, pamuklu kumaştan dikilmiş bir elbise (Bonnie Clutter'ın eski elbiselerinden biridir), kafasında da bir avcı kepi vardı. Rüzgâr elbisenin eteklerini kaldırmış, korkuluğu yerinden oynatıp hafifçe sallıyordu; korkuluk bu haliyle soğuk bir Aralık gününde buğday tarlasının ortasında ümitsizce dans eden bir kadını andırıyordu. Dewey'nin aklına nedense Marie'nin rüyası gelmişti. Geçenlerde bir sabah Marie ona garip bir kahvaltı hazırlamıştı, yumurtalarının üzerine şeker, çayına ise tuz koymuştu, sonra da bütün bunların nedeninin gördüğü "o aptal rüya" olduğunu söylemişti. O kadar etkisinde kalmıştı ki günün aydınlığı bile bu etkiyi yok edememişti: "Rü-

ya gibi değildi, gerçekti gördüklerim. İşte rüyamda da tam burada, mutfaktaydım. Ben akşam yemeğini hazırlarken aniden kapıdan içeri Bonnie girdi. Üzerinde mavi angora bir kazak vardı, çok sevimli ve güzel görünüyordu. 'Ah, Bonnie! Canım, seni o korkunç olay olduğundan beri göremedim' dedim ona. Ama bana cevap vermedi, o utangaç bakışları vardır ya, işte öyle baktı yüzüme. Bu durumda ne demem, ne yapmam gerektiğini bilemeden öylece durdum. Sonra 'Canım gel bak! Alvin'e akşam için ne pişiriyorum biliyor musun? Otlu çorba pişiriyorum. İçinde karides ve taze yengeç de var. Pişmek üzere. Hadi gel canım, tadına bak!' dedim. Ama çorbanın tadına bakmadı. Kapının önünde duruyor, bana bakmaya devam ediyordu. Sonra birden, sana nasıl anlatacağımı bilemiyorum, ama işte birden gözlerini kapadı, kafasını çok yavaşça sallamaya başladı, bir yandan da yine *çok* yavaş hareketlerle ellerini ovuşturuyordu, hıçkırık ile fısıltı arası garip sesler çıkarmaya başladı. *Ne* dediğini anlayamıyordum. Ama onu öyle görünce içim paramparça oldu, hayatımda kimse için bu kadar üzülmemiştim, yanına gidip ona sarıldım. 'Lütfen, yapma Bonnie! Ne olur canım lütfen, ağlama! Bu dünyada senin kadar Tanrı'nın huzuruna çıkmayı hak eden başka biri daha yok!' dedim. Ama bir türlü onu sakinleştiremiyordum. Kafasını sallayıp ellerini ovuşturdu, tam o sırada ne dediğini anladım. 'Öldürülmek! Öldürülmek! Bu en kötüsü işte! Öldürülmekten daha kötüsü yok! Daha kötüsü yok!' diyordu."

Mojave Çölü'nde öğle olmuştu. Perry, hasır bir bavulun üstüne oturmuş armonika çalıyordu. Dick asfaltı simsiyah görünen, 66 no'lu otoyolun kenarında ayakta duruyordu, gözlerini yolun ucundaki boşluğa dikmişti; sanki kıpırdamadan böyle boşluğa bakarsa birden yolda otomobiller belirecekti. Şu ana kadar birkaç otomobil geçmişti; hiçbiri otostopçuları almaya yanaşmamıştı. California, Needles'a giden bir kamyon şoförü onları kamyonuna alabileceğini söylemişti, ama Dick bunu istememişti. Dick ile Perry'nin kafasındaki "plana" uygun değildi bu kamyon şoförü. Düzgün bir arabası olan, yalnız yolculuk eden ve cüzdanı kaba-

rık birini bekliyorlardı. Onu önce soyup, sonra öldürüp cesedini de çöle atmayı planlamışlardı.

Çölde genellikle bir şeyin önce sesi duyulur, sonra görüntüsü belirir. Dick, henüz göremediği, ama onların olduğu yöne doğru geldiğini anladığı bir arabanın boğuk motor sesini duydu. Perry de duymuştu bu sesi; armonikasını cebine koydu, hasır bavulunu yerden aldı (Tek bavulları buydu; tıka basa dolu olan, bazı yerleri daha şiş durduğu için asıl şeklini kaybetmiş hasır bavulda, Perry'nin anı olarak sakladığı eşyalar, üç gömlek, beş çift beyaz çorap, bir kutu aspirin, bir şişe tekila, bir makas, bir traş bıçağı ve bir tırnak törpüsü vardı; öteki eşyalarından bazılarını rehinciye vermiş, bazılarını Meksikalı barmene emanet etmiş, bir kısmını da Las Vegas'a postalamıştı). Dick'in yanına gitti, şimdi ikisi de yolun kenarındaydılar. Yola bakıyorlardı. Araba uzakta göründü, yaklaştıkça büyük bagajlı, mavi bir Dodge olduğunu gördüler; arabanın içinde ince suratlı ve kel şoförden başka kimse yoktu. Tam aradıkları adam geliyordu işte. Dick elini kaldırıp arabaya doğru salladı. Dodge'un yavaşladığını gören Dick'in yüzünü kocaman bir gülümseme aydınlattı. Araba duracak kadar yavaşlamıştı, ama henüz durmamıştı; şoför camdan kafasını çıkarıp iki otostopçuyu baştan aşağı süzdü. Görüntüleri hiç de güven verici değildi (Mexico City'den California, Barstow'a yaptıkları elli saatlik otobüs yolculuğundan hemen sonra Mojave Çölü'nde yarım gün yürümüş olan iki adamın üstü başı perişandı, çölün tozuna bulanmışlardı, sakalları da uzamıştı). Araba öne doğru ani bir hamle yaptı ve gittikçe hızlanarak gözden kayboldu. Dick iki elini ağzına siper yaparak "Sen şanslı piçin tekisin!" diye bağırdı. Sonra gülmeye başladı, ikisinin ortak bavulunu omzuna aldı. O an hiçbir şey onu sinirlendirmiyordu; çünkü daha sonra söylediği gibi "sevgili Amerika'ya döndüğü için çok ama çok mutluydu." Sinirlenecek bir şey yoktu ortada zaten; nasıl olsa birazdan başka bir araba gelirdi.

Perry yeni armonikasını çalmaya başladı (armonikayı, dün Barstow'daki bir dükkândan aşırmıştı); "yürüyüş müziği" yaptıkları şarkıyı çalıyordu. Bu şarkı, Perry'nin en sevdiği şarkılardan biriydi; Dick'e şarkının sözlerinin tamamını, beş dörtlüğü de

öğretmişti. Yolun kenarında yan yana durmuş, birbirleri ile uyum içinde şarkı söyleyerek sallanıyorlardı: "Tanrı'nın zaferle yürüyüşünü gördüm ben. Gazap üzümlerine basarak geliyor yanımıza." Çölün sessizliğinde onların genç ve kalın sesleri duyuluyordu: "Zafer! Zafer! Şükürler olsun! Zafer! Zafer! Şükürler olsun!"

III

YANIT

Genç adamın adı Floyd Wells idi; çenesi yok denecek kadar ufak yüzlü, kısa boylu bir adamdı. Değişik işlerde çalışmıştı; orduda, ardından da bir çiftlikte çalışmış, daha sonra oto tamirciliği yapmış ve en son olarak üç ila beş yıl arası hüküm giyerek Kansas Eyalet Cezaevi'ne gelmesine neden olan hırsızlığa bulaşmıştı. 17 Kasım 1959 Salı günü radyo kulaklıklarını takmış, hücresinde yatıyordu. Haberleri dinliyordu, spikerin ses tonunun tekdüzeliği ve günün olaylarının sıkıcılığı ("Almanya Başbakanı Konrad Adenauer, İngiltere Başbakanı Harold Macmillan ile görüşmek üzere bugün Londra'ya geldi... Başkan Eisenhower, Dr. T. Keith Glennan ile yaptığı yetmiş dakikalık görüşmede uzay araştırması ile ilgili sorunları ve bu araştırmaya ayrılan bütçeyi ele aldı") uykusunu getirmişti. Şu sözleri duyduğu an uykulu halinden eser kalmadı: "Herbert W. Clutter'ın ailesinden dört kişinin trajik bir şekilde katledilmesini araştıran görevliler, kamuoyuna seslenip, bu akıl almaz cinayetleri aydınlatabilecek herhangi bir bilgiye sahip olanların kendilerine başvurmalarını istediler. Clutter, karısı ve yetişme çağındaki iki çocuğu Garden City yakınlarındaki çiftlik evlerinde geçtiğimiz Pazar sabahı ölü bulundular. Ağzı bantlanmış ve elleri ile ayakları bağlanmış kurbanların her biri 12'lik bir tabanca ile kafasından vurulmuştu. Müfettişler bu cinayetlerin işlenmesi için henüz bir neden bulamadıklarını ifade ediyorlar; Kansas Soruşturma Bürosu Müdürü Longan Sanford, Clutter cinayetlerini Kansas tarihinin en vahşi cinayetleri olarak niteliyor. Varlıklı bir buğday üreticisi olan Clutter, aynı zamanda Eisenhower tarafından Federal Çiftlik Kredi Komitesi'ne üye olarak atanmıştı..."

Wells şaşkınlıktan donakalmıştı. Daha sonra bu haberi ilk duyduğunda ne hissettiği sorulduğunda "kulaklarına inanama-

dığını" söyledi. Aslında duyduklarına hemen inanması gerekiyordu; çünkü hem katledilen aileyi, hem de onları öldüren katilleri yakından tanıyordu.

Olayların başlangıç tarihi çok eskiye uzanıyordu; her şey on bir yıl önce, 1948'in sonbaharında Wells on dokuz yaşındayken başlamıştı. O günleri, "bir kentten diğerine gittiği, nerede iş bulursa orada biraz takıldığı" bir dönem olarak anımsıyordu: "Nasıl olduğunu hatırlamıyorum, ama işte bir şekilde kendimi uzaklarda, Batı Kansas'ta buldum. Colorado sınırının yakınlarında bir yerdeydim. İş arıyordum, karşılaştığım herkese iş aradığımı söylüyordum. O sıralarda River Valley Çiftliği'nde işçiye ihtiyaç olduğunu duydum. Bay Clutter'ın çiftliğinin adı "River Valley Çiftliği" idi. Oraya gittiğimde bana hemen iş verdi. Sanıyorum bir yıl kaldım River Valley Çiftliği'nde; tam bir yıl olmasa bile o kışı orada geçirdiğimden eminim. Ayrılma nedenim ise çok basitti; canım sıkılmıştı, yine yollara düşmek istiyordum. Bay Clutter ile kavga ettiğim için değil, başka bir kente gitmek istediğim için ayrıldım oradan. Bay Clutter, bana çiftlikte çalışan herkese davrandığı gibi iyi davrandı; çok iyi bir işverendi, ödeme günü gelmeden paranız biterse o güne kadar idare etmenizi sağlayan bir beşlik ya da onluk verirdi. Çalışanlarına iyi para verirdi; çok çalışırsanız hemen bunu fark eder, size ek ücret öderdi. Doğruyu söylemek gerekirse Bay Clutter'ı o güne kadar tanıdığım bütün işverenlerden daha fazla sevmiştim. Bütün aileyi severdim. Bayan Clutter ile dört çocuk, hepsi de iyi insanlardı. Ben onları tanıdığımda, öldürülen Nancy ile gözlük takan çocuk daha küçücüktüler, beş altı yaşlarındaydılar. Büyük çocuklar, Beverly ile adını hatırlayamadığım öbür kız liseye gidiyorlardı. Çok iyi bir aileydiler, *gerçekten* iyi bir aileydiler. Onları hiç unutmadım. Çiftlikten 1949 yılında ayrıldım, hangi ay olduğunu hatırlamıyorum. Evlendim, boşandım, askere gittim, daha başımdan bir sürü olay geçti. İşte bir şekilde zaman geçti gitti o aralar. Bay Clutter'ı en son görmemin üzerinden on yıl geçtikten sonra, 1959'un Haziran ayında Lansing'e gönderildim. Elektrikli alet satan dükkânı soymak suçundan. Aslında oraya hırsızlık amacıyla girmemiştim; birkaç tane elektrikli çim biçme makinesi almak istiyordum.

Onları satmayacaktım. Çim biçme makineleri kiralayan bir dükkân açmayı planlıyordum. Böylece kendi işim olacaktı. Küçük ama sürekli iş yapan bir dükkânım olacaktı. Tabii bu hayalim gerçekleşmedi; üç ila beş yıllık bir hapis cezası alıp avucumu yaladım. O cezaya çarptırılmasaydım Dick ile hiç tanışmayacaktım ve belki de Bay Clutter şu an mezarda olmayacaktı. Ama olaylar öyle gelişmedi. Ben hapse girdim ve Dick ile tanıştım"

"İlk hücre arkadaşımdı Dick. Bir aydan fazla bir süre aynı hücrede kaldık. Haziran ayının tamamı ile Temmuz ayının ilk günlerinde aynı hücredeydik. Üç ila beş yıllık hapis cezası almıştı o da; Ağustos'ta şartlı tahliye edilecekti. Dışarı çıkınca neler yapmayı planladığını bana uzun uzun anlattı. Nevada'ya, hava üslerinin bulunduğu kasabalardan birine gidip bir üniforma satın alacağını ve Hava Kuvvetleri'ne bağlı bir subay gibi orada takılacağını söyledi. O üniforma sayesinde karşılıksız çeklere imza atıp nakit sıkıntısı çekmeyecekti. Bana çok sayıda planını anlatmıştı; havacı subay kılığına girmek onlardan biriydi. (Ben bu planı üzerine hiç düşünmedim, anlattıklarını yalnızca dinledim. Zeki birine benziyordu; ama subay kılığına girip insanları uyutmayı başaracağını düşünmüyordum. Bir hava subayının tipi ile onun tipi arasında *dağlar kadar fark* vardı.) Bir arkadaşından da söz ettiği olurdu. Daha önce yarı Kızılderili olan o arkadaşı ile aynı hücreyi paylaşmış. Perry adındaki arkadaşı ile buradan çıkınca çok büyük işler çevirmeye karar vermişler. Ben Perry ile hiç tanışmadım. Onu hayatımda hiç görmedim. O Dick'ten önce çıkmıştı Lansing'ten; şartlı tahliye olmuştu. Ama Dick büyük bir vurgun planı yaparsa Perry Smith'e güvenebileceğini, onun bu işte yer almak için hemen geleceğini söylüyordu."

"Bay Clutter'ın adının ilk kez ne zaman geçtiğini hatırlayamıyorum. İşlerimizi, çalıştığımız yerleri konuşurken ondan söz etmiş olmalıyım. Dick, araba tamircisiydi ve şimdiye kadar çoğunlukla bu işi yapmıştı. Bir dönem ambulans şoförü olarak da çalışmıştı. O günlerle ilgili değişik anıları vardı. Ambulansın arkasında hemşirelerle geçirdiği heyecanlı dakikaları anlatırdı. Ben de ona bir yıl boyunca Batı Kansas'ta buğday tarlalarıyla kaplı, büyük bir çiftlikte çalıştığımı söyledim. Bay Clutter'ın yanında

çalıştığımı söyleyince Bay Clutter'ın zengin olup olmadığını sordu bana. 'Çok zengin biridir' diye yanıtladım onu. 'Bay Clutter, orada çalışırken bana bir haftada on bin doları elden çıkardığını söylemişti' dedim. Bay Clutter, aslında tam olarak çiftlikteki işleri yürütmenin bazen haftada on bin dolara mal olduğunu söylemişti. Dick bunu duyduktan sonra bana Clutter ailesi ile ilgili sorular sormaya başladı. Kaç kişiler? Çocuklar şimdi kaç yaşlarındadırlar? Çiftlik evinin yeri tam olarak neresi? Oraya nasıl gidiliyor? Arazinin hangi kısımlarında ne var? Bay Clutter'ın evde bir kasası var mı? İşte bu son soruya "Evet, var" diye cevap verdiğimi şimdi itiraf etmeliyim. Çünkü Bay Clutter'ın ofis olarak kullandığı odada masasının tam arkasında gizli bir dolap, bir kasa ya da *ona benzer bir şey* gördüğümü hatırlıyordum. Dick kasanın olduğunu öğrenir öğrenmez Bay Clutter'ı öldürmekten söz etmeye başladı. Perry ile beraber uzaktaki o çiftliğe gidip, evi soyacaklarını ve olaya şahit olan herkesi, evde kim varsa hepsini öldüreceklerini söyledi. Bana en az on kez bu işi nasıl yapacağını ayrıntılarıyla anlattı. Perry ile beraber evdeki insanları bağlayıp vuracaklarını söyledi. Ona 'Dick, böyle bir suçtan hayatta paçanı kurtaramazsın' dedim. Ama onu bunu yapmaması için ikna etmeyi hiç denemedim, inanmamıştım ki böyle bir şeyi yapmaya kalkışacağına. Dick'in öylesine, zaman geçirmek için gevezelik yaptığını düşünüyordum. Lansing'te bu tür gevezeliklere insan sık sık kulak misafiri olur. Burada herkes birbirine çıkınca *ne yapacağını* anlatır; silahlı soygunlar, türlü hırsızlık planları konuşulur hep. Ama bunları kimse ciddiye almaz; içeride kurulan saçma sapan hayalleri niye ciddiye alalım ki? İşte bu yüzden radyo kulaklıklarından duyduğum haberin doğruluğuna bir türlü inanamadım. Ama doğruydu işte, olmuştu o olay. Hem de tam Dick'in anlattığı şekilde olmuştu."

Floyd Wells'in hikâyesi buydu; ama bunu henüz kimseye anlatmamıştı. İçerideki mahkûmlar, cezaevi idaresine gidip bir şeyler anlattığını duyarlarsa kendi ifadesi ile her an "cehennemi boylayabilirdi." Radyoda bu haberi dinlemesinin üzerinden bir hafta geçti. Bu süre boyunca sürekli radyo dinledi ve olayla ilgili son gelişmeleri öğrenmek için gazeteleri taradı. Gazetelerden

birinde, Kansas'ta çıkan *Hutchinson* adlı gazetenin Clutter cinayetlerinden sorumlu kişi ya da kişilerin bulunmasını ve tutuklanmasını sağlayacak bilgiyi verecek olan kişiye bin dolarlık ödül vaat ettiğini okudu. İlgisini çekti bu ödül ve bildiklerini anlatmayı düşünmeye başladı. Ama çok korkuyordu bunu yapmaya; yalnızca başka mahkûmlardan korkmuyordu, mahkemede suça teşvikten yargılanmaktan da korkuyordu. Dick'in Clutter'ların evine gitmesine o neden olmuştu. Dick'in planlarından önceden haberi olduğunu, yine de bir şey yapmadığını söyleyecekti insanlar. Bu cinayetlerde bir rolü olduğu kesindi ve ilgisinin olmadığına dair bulduğu gerekçeleri kimse ciddiye almazdı. Bunları düşünüp kimseye bir şey söylememeye karar verdi. Aradan on gün geçti. Aralık ayı geldi ve her gün biraz daha kısalan gazete haberlerinde (radyo haberlerinde artık olaydan söz edilmiyordu) olayı araştıran müfettişlerin, cinayetlerin işlendiği gecenin sabahından farksız bir durumda oldukları, hiçbir ipucuna ulaşamadıkları ve olayın çözülmesine yönelik hiçbir adımın atılamadığı yazıyordu.

Ama işte *o* biliyordu. Bildiklerini "birine anlatmamak" için uzun süre mücadele etti, sonunda dayanamayıp güvendiği bir mahkûm arkadaşına sırrını anlattı: "Çok sevdiğim bir arkadaşımdı. Katolikti. Dindar biriydi. Bana 'Peki, şimdi ne yapacaksın Floyd?' diye sordu. Ben de onun sorusuna yine bir soru ile yanıt verdim: 'Ne yapacağımı bilemiyorum. Sence ne yapmalıyım?' Doğru kişilere gidip bildiklerimi anlatmam gerektiğini söyledi. Kafamda dönüp dolaşan bu düşünceler ile yaşamanın benim için işkence olacağını, içeridekilerin haberi olmadan bunu yapabileceğimi, bunun için gerekli ayarlamaları kendisinin yapacağını söyledi. Ertesi gün Cezaevi Müdür Yardımcısı'na gidip 'odaya çağrılmak' istediğimi söyledi. Müdür Yardımcısı'nın kulağına beni bir bahane ile odasına çağırtırsa ona Clutter'ları kimin öldürdüğünü söyleyeceğimi fısıldadı. Bunun üzerine Müdür Yardımcısı hemen beni odasına çağırttı. Korkudan titriyordum, ama Bay Clutter'ı, onun bana ne kadar iyi davrandığını, Noel'de bana içinde elli dolar olan bir cüzdan hediye ettiğini anımsayınca kendime geldim. Müdür Yardımcısı'na bildiklerimi anlattım. Sonra

Müdür'ün odasına gidip ona da anlattım. Ben daha odasındayken Müdür telefonun ahizesini kaldırdı ..."

Cezaevi Müdürü'nün kaldırdığı ahizenin diğer ucunda Logan Sanford vardı. Sanford, Cezaevi Müdürü'nün söylediklerini dinledikten sonra telefonu kapadı, yardımcılarına birkaç emir verdi ve Alvin Dewey'yi aradı. O akşam Dewey, Garden City'nin Adliye binasındaki ofisinden elinde bir zarf ile çıktı.

Dewey, eve geldiğinde Marie mutfakta akşam yemeğini hazırlıyordu. Kocasını görür görmez ona o gün evde olan kötü olayları anlatmaya başladı. Kedileri Pete, tam karşılarındaki evin İspanyol cocker cinsi köpeğine saldırmış, neredeyse köpeğin gözünü çıkartıyormuş. Dokuz yaşındaki oğulları Paul de ağaçtan düşmüş. O kadar yüksekten düşmüş ki hayatta kalması tam bir mucize olmuş. Babasının adını taşıyan, on iki yaşındaki oğulları arka bahçede gereksiz ıvır zıvırı yakayım derken az kalsın mahalleyi saracak bir yangın çıkarıyormuş. Mahalleden biri (Marie kim olduğunu bilmiyormuş) itfaiyeyi çağırmış.

Karısı günün ters giden olaylarını anlatırken Dewey iki fincana kahve koydu. Marie daha cümlesini bitirmeden birden sustu ve Dewey'ye baktı. Kocasının yüzünde bir canlılık vardı, gözlerinde sevinç ışığı parlıyordu. "Alvin, aman Tanrım! Yoksa sonunda buldunuz mu?" Dewey, soruyu yanıtlamadan elindeki zarfı Marie'ye uzattı. Marie'nin elleri ıslaktı, önce ellerini kuruladı, sonra mutfak masasına oturdu, Dewey'nin koyduğu kahveden bir yudum aldı, zarfı açtı ve sarışın, genç bir adam ile koyu renk saçlı, esmer bir adamın polisler tarafından çekilmiş vesikalık fotoğraflarını çıkardı. Zarfın içinde fotoğraflardan başka kısaltmalarla dolu, iki dosya vardı. Sarı saçlı adamın dosyasında şunlar yazıyordu:

Hickock, Richard Eugene (Beyaz, erkek) 28. Kansas Soruşturma Bürosu: 97 093; FBI: 859 273 A. Adres: Edgerton, Kansas. Doğum Tarihi: 06.06.1931. Doğum Yeri: Kansas City, Kansas. Boy: 1.80. Kilo: 80. Saç Rengi: Sarı. Göz Rengi: Mavi. Vücut

Yapısı: Sağlam. Ten: Sağlıklı, açık renk. Meslek: Araba Boyacısı. Suç: Hırsızlık, dolandırıcılık ve karşılıksız çek. Şartlı Tahliye Tarihi: 13.08.1959. Tahliye Eden Kurum: Kansas Şartlı Salıverme Komitesi.

İkinci dosyada şunlar yazılıydı:
Smith, Perry Edward (Beyaz, erkek) Yaş: Kesin bilinmiyor, 27 ile 59 arasında. Doğum Yeri: Nevada. Boy: 1.60. Kilo: 70. Saç Rengi: Koyu Kahve. Suç: Hırsızlık, firar. Tutuklanma Tarihi: (Boş bırakılmış). Tutuklayan Kurum: (Boş bırakılmış). Son Durum: 5-10 yıllık hapis cezası ile Philips Cezaevi'nden 14.03.1956'da Kansas Eyalet Cezaevi'ne gönderilmiş. Şartlı Tahliye Tarihi: 06.07.1959.

Marie, Smith'in önden ve profilden çekilmiş fotoğraflarını inceledi. Küstah ve sert bir yüz ifadesi vardı, ama yine de yüzünde göze güzel görünen bir şeyler vardı; dudakları ve burnu güzeldi, ıslak, buğulu gözleri de güzeldi. Marie, bakışlarının oyuncularınkiler gibi duygu yüklü olduğunu düşündü. Bakışlarında hem karman çorman olmuş duyguların, hem de "kötülüğün" izleri vardı. Ama yine de Richard Eugene Hickock'unkiler kadar kötü ve "her an suç işlemeye hazır" bakışlar değildi bunlar. Hickok'un gözlerini inceleyen Marie, çocukluğunda yaşadığı bir olayı anımsadı. Bir tuzağa yakalanmış bir vaşak görmüştü, ona acımış, onu tuzaktan kurtarmak istemişti; ama vaşağın acı ve nefret ile parlayan gözlerine baktığında acıma duygusu yerini korkuya bırakmıştı. "Kim bunlar?" diye Dewey'ye sordu.

Dewey ona Floyd Wells'in hikâyesini anlattıktan sonra şunları söyledi: "Garip değil mi? Son üç haftadır aslında olaya doğru açıdan bakmışız. Şimdiye kadar bir şekilde Clutter'ların çiftliğine girmiş olan herkesi tek tek araştırıyoruz. Ama olay ortaya tamamen bir rastlantı sonucu çıktı. Wells bunları anlatmamış olsaydı araştırmamızda birkaç gün içinde sıra ona gelecekti. Onun hapiste olduğunu öğrenecektik ve gidip onunla görüşünce gerçekleri ortaya çıkaracaktık. Evet işte tam böyle olacaktı, eğer Wells bugün Müdür ile konuşmasaydı."

"Belki de Wells doğruyu söylemiyordur" dedi Marie. Dewey ile on sekiz kişilik ekibi cinayetleri araştırırken yüzlerce kez ümitlenmiş ve her seferinde elleri boş dönmüşlerdi. Marie, Dewey'ye yine hayal kırıklığına uğrayabileceğini ve kendisini buna önceden hazırlaması gerektiğini söylemek istiyordu; çünkü artık onun sağlık durumundan endişelenmeye başlamıştı. Çok dalgınlaşmıştı, sürekli zayıflıyordu, günde üç paket sigara içiyordu.

"Evet, belki de doğru değildir anlattıkları. Ama içimden bir ses o adama inanmamız gerektiğini söylüyor."

Marie, Dewey'nin kararlı ses tonundan etkilenmişti, mutfak masasının üzerindeki fotoğraflara bir kez daha baktı. Sarı saçlı gencin önden çekilmiş resmine parmağını basarak "Şu yüze bir baksana! Gözlerine bir bak! Sana yaklaştığını hayal etsene bu gözlerin!" Sonra resimleri zarfın içine koydu ve "Keşke bunları bana göstermeseydin" dedi.

Aynı akşam, biraz daha geç saatlerde başka bir evin mutfağında başka bir kadın örmekte olduğu çorabı bir kenara koyup, plastik çerçeveli gözlüklerini parmağıyla yukarı doğru iterek karşısındaki adama baktı: "Umarım onu bulursunuz, Bay Nye. Kendi iyiliği için bir an önce onu bulmanızı istiyorum. Bizim iki oğlumuz var, o büyük olanı. İlk çocuğumuz o; onu hepimiz çok severiz. Ama işte... Neyse, şimdi anlayabiliyorum olanları. Eşyalarını toplayıp kaçmasını anlıyorum. Neden kimseye bir şey söylemeden, babasına ya da kardeşine gideceğini haber vermeden çekip gittiğini şimdi anlıyorum. Başını derde sokmuş yine. Neden böyle yapıyor? Neden hep başı dertte?" İçinde soba yanan, küçük odadaki sallanan koltukta oturan, çökük yanaklı, sıska kocasına baktı. Richard Eugene'in babasının çoktan feri sönmüş gözleri, etrafı yorgun bakışlarla süzüyordu; elleri toprak ile uğraşmaktan sertleşmiş yaşlı adam, çok alçak bir sesle konuşmaya başladı.

"Bay Nye, benim oğlum çok iyi bir çocuktu. Öğrencilik yıllarında çok iyi bir atletti, hep okul takımlarında oynadı. Basketbol,

beyzbol ve takımlarındaki en iyi oyuncuydu. Dersleri de iyiydi; birçok dersten en yüksek notu alırdı. Tarih ve teknik çizim derslerinde hep sınıf birincisiydi. 1949 Haziran ayında liseyi bitirdi ve üniversiteye gitmek istedi. Mühendislik okumayı planlıyordu. Ama planını uygulayamadı; çünkü bizim onu üniversiteye gönderecek paramız yoktu. Zaten ne zaman paramız oldu ki bizim? Burada kırk dört dönümlük, küçücük bir çiftliğimiz var; çiftlikten kazandığımız ancak evimizin masraflarını karşılayıp geçinmemize yetiyor. Dick, onu üniversiteye gönderemediğimiz için sanıyorum üzülmüştü. Kansas City'deki Santa Fe Demiryolu Şirketi'nde çalışmaya başladı. Bu, ilk işiydi. Haftada yetmiş beş dolar kazanıyordu. Bu para ile ev geçindirebileceğini düşündü, Carol ile evlendi. Carol, daha on altı yaşındaydı, Dick de on dokuzundaydı. Ne çıkardı ki böyle bir evlilikten? Bir şey de çıkmadı zaten."

Sabahın erken saatlerinden gecenin geç satlerine dek evin içinde didinerek geçmiş bir hayatın kötü izlerini taşımayan, aksine yumuşak ifadesi ile dikkat çeken, yuvarlak yüzlü, tombul bir kadın olan Bayan Hickock, kocasının son sözlerine alınmıştı: "O evlilik sayesinde üç sevimli, erkek torunumuz oldu bizim. Carol tatlı bir kızdır. Kötü giden evlilik yüzünden onu suçlayamayız."

Bay Hickock konuşmaya devam etti: "Dick ile Carol büyükçe bir ev kiraladılar, son model bir araba aldılar. Tabii bunları sürekli borçlanarak yaptılar. Dick işini değiştirmiş, ambulans şoförlüğü yapmaya başlamıştı, artık daha iyi para kazanıyordu; ama buna rağmen borçları hiç bitmedi. Daha sonra Dick, Kansas City'de büyük bir şirket olan Marklı Buick Şirketi'nde çalışmaya başladı. Tamirci ve araba boyacısı olarak çalışıyordu orada. Carol ile kazandığının çok üstünde bir hayat yaşıyordu; ikisi de nasıl ödeyeceklerini düşünmeden sürekli bir şeyler satın alıyorlardı, işte o zamanlar Dick karşılıksız çek yazmaya başladı. Ben bu tür sahtekârlıklar yapmasının nedeninin, hâlâ o kaza olduğunu düşünüyorum. Çok büyük bir araba kazası geçirdi, kafası parçalandı. İşte o kazadan sonra Dick artık eski Dick değildi, çok değişmişti. Kumar oynamaya, karşılıksız çekler yazmaya başladı. O

kızla da tam o sıralarda görüşmeye başladı. O kızla evlenebilmek için Carol'dan boşandı."

"Dick'in bir suçu yoktu ki o olanlarda. Hatırlamıyor musun, Margaret Edna çocuğun peşinden ayrılmıyordu hiç" dedi Bayan Hickock.

"Bir kadın senden hoşlanıyor diye hemen onun kucağına mı atlaman lazım? Her neyse, Bay Nye sanıyorum Dick ile ilgili yeterli bilgiye sahipsiniz. Neden hapse girdiğini biliyorsunuz. On yedi ay içeride yattı, neden biliyor musunuz, bir av tüfeği ödünç aldı diye. Bir komşumuzun evinden ödünç almış o tüfeği. Kim ne derse desin, ben Dick'in o tüfeği hırsızlık amacıyla aldığına inanmıyorum, komşumuzdan ödünç aldı yalnızca. İşte o hapis cezasından sonra bir daha toparlanamadı oğlumuz. Lansing'ten çıkıp eve geldiğinde karşımda bir yabancı gibi duruyordu. Onunla konuşmak mümkün değildi. Ona göre herkes, bütün dünya Dick Hickock'a karşıydı, onun kötülüğünü istiyordu. Hapisteyken onu terk edip boşanma davası açan ikinci karısının da ona düşman olduğunu söylüyordu. Ama sonra biraz düzelmeye başladı; kendisine yeni bir hayat kurmaya uğraşıyordu, bunu beceriyordu da. Olathe'deki Bob Sands Tamirhane'sinde çalışmaya başladı. Bizimle yaşıyordu, erkenden yatıyor, şartlı tahliye koşullarına ters bir şey yapmıyordu. Size söylemem gereken bir şey var Bay Nye. Benim günlerim sayılı, kanser hastasıyım. Dick, hasta olduğumu biliyor. Sanıyorum bir ay kadar önceydi, evden ayrılmasından birkaç gün önce bana şöyle dedi: 'Bu yaşıma kadar bana hep yardım ettin, harika bir babasın sen. Artık yaşlandın. Bu yaşında seni üzecek hiçbir şey yapmayacağım artık.' Laf olsun diye söylememişti bunları; gerçekten beni üzmek istemiyordu artık. Dick'in çok iyi yönleri vardır. Onu futbol sahasında top koştururken ya da çocuklarıyla oynarken bir kez görseniz bana hak verirdiniz. Tanrım, ne düşünüyorum biliyor musunuz? Bir mucize olsa da Tanrı bana anlatsa bu çocuğun neden böyle olduğunu, başına neler geldiğini diyorum kendi kendime. Çünkü benim bu sorulara verecek cevabım yok."

Örgüsüne devam ederken bir yandan da gözyaşlarını saklamaya çalışan karısı, "Benim verecek bir cevabım var. O arkadaşı

yüzünden oldu ne olduysa. O arkadaşı mahvetti benim çocuğumu" dedi.

Kansas Soruşturma Bürosu Dedektifi Harold Nye, elindeki deftere sürekli notlar alıyordu. Floyd Wells'in suçlamalarının doğruluğunu araştırmak için sabahtan beri yaptığı görüşmeleri bu deftere not etmişti. Şu ana kadar yaptığı görüşmelerden elde ettiği veriler, Wells'in hikâyesinin doğru olduğunu gösteriyordu. Şüpheli Richard Eugene Hickock, 20 Kasım günü alışverişe çıkmış ve tezgâhtarlara en az "yedi sıcak kâğıt" vermişti. Nye, bu alışveriş gününün sonrasında polise başvurmuş ve kayıtlara geçmiş olan kurbanların (fotoğraf makinesi ve radyo satan dükkânın tezgâhtarı, bir kuyumcu dükkânının sahibi ve bir giyim mağazasının tezgâhtarı) hepsi ile tek tek görüşmüştü. Hickock ile Perry Smith'in resimlerini gösterdiğinde dolandırılan kurbanların hepsi, karşılıksız çekleri Dick'in yazdığını, Perry'nin ise onun "sessiz" suç ortağı olduğunu söyledi. (İçlerinden biri şöyle dedi: "Bütün işi o [Hickock] yaptı. Çok samimi bir şekilde konuşuyor, karşısındakini ikna ediyordu. Yanındaki adamın yabancı olduğunu düşündüm, belki de Meksikalıdır dedim kendi kendime. O ağzını hiç açmadı.")

Nye daha sonra küçük bir kasaba olan Olathe'ye gidip Hickock'un son patronu olan, Bob Sands Tamirhanesi'nin sahibi ile konuştu: "Evet, burada çalıştı. Ağustos'ta başladı, bir dakika izin verir misiniz, ne zaman ortadan kaybolduğunu hatırlamaya çalışıyorum. Ah, evet, onu on dokuz Kasım'dan sonra, yirmi Kasım da olabilir, işte ya on dokuz ya da yirmi Kasım'dan sonra bir daha hiç görmedim. Bana haber vermeden gitmiş. Kayboldu birden ortadan. Nereye gittiğini bilmiyorum; babası da benim gibi, onun da haberi yok oğlunun nerede olduğundan. Şaşırdım mı? Evet, çok şaşırdım birden gitmesine. Biz arkadaş gibiydik onunla. Sevimli çocuktur, şeytan tüyü vardır onda. Canı istedi mi çok tatlı biri olur. Arada bir bizim eve gelirdi. Ortadan kaybolmasından bir hafta önce evde arkadaşlarımız için küçük bir parti vermiştik. O gün bize bir arkadaşı ile beraber geldi. Nevada'lıydı arkadaşı, adı Perry Smith idi. Çok güzel gitar çalıyordu. Bize gitar çalıp şarkı söyledi. Dick ile ikisi bir ağırlık kaldırma gösterisi ya-

pıp herkesi gülmekten kırıp geçirdiler. Perry Smith, ufak tefek biriydi, boyu bir altmıştan uzun değildi; ama bir atı kaldıracak kadar güçlüydü. Hayır, ikisi de gergin görünmüyorlardı. Aksine, keyifleri yerinde görünüyorlardı. Tam tarihi mi soruyorsunuz? Tabii ki hatırlıyorum. On üçüydü ayın. Kasım'ın on üçüydü."

Nye, Olathe'den çıkıp arabasını kuzeydeki dar kasaba yollarına doğru sürdü. Hickock Çiftliği'ne yaklaştığında çevredeki birkaç küçük çiftliğin önünde yol sorma bahanesiyle durdu. Asıl amacı, komşulara şüpheli ile ilgili sorular sormaktı. Bir çiftçinin karısı şunları söyledi: "Dick Hickock'u mu soruyorsunuz bana? Benim karşımda onun adını bile ağzınıza almamalısınız. Şeytanın ta kendisidir o! Aşağılık bir hırsızdır! Ölülerin dişlerini bile çalar! Ama annesi Eunice, çok iyi bir kadındır. Altın gibi bir kalbi vardır. Babası da çok iyi bir insandır. Her ikisi de iyi ve dürüst insanlardır. Dick daha çok hapse girerdi, ama buradakiler anne babasına saygı duydukları için ondan hiç şikâyetçi olmadılar."

Nye, Walter Hickock'un yağmur ve rüzgârın etkisiyle griye dönmüş, dört odalı çiftlik evinin kapısını çaldığında hava kararmak üzereydi. Resmi bir görevlinin ziyaretini bekler gibiydiler. Bay Hickock, dedektifi mutfağa davet etti, Bayan Hickock da hemen kahve ikram etti. Bu ziyaretin gerçek nedenini bilseler dedektifi belki de bu kadar sıcak karşılamaz, ona karşı daha mesafeli bir tavır sergilerlerdi. Gerçek nedeni bilmeyen Hickock çifti dedektif ile saatlerce sohbet ettiler; bu sohbet sırasında "Clutter" ismi ya da "cinayet" sözcüğü hiç geçmedi. Dick'in anne babası, Nye'ın oğullarını ima ettiği suçlardan (şartlı tahliye kurallarını çiğneme ve sahtekârlık) dolayı aradığını düşünüyorlardı.

Bayan Hickock, Dick'in arkadaşını anlatmaya başladı: "Dick onu [Perry'yi] bir akşam eve getirdi; bize onun arkadaşı olduğunu ve Las Vegas otobüsünden az önce indiğini söyledi. Bir süreliğine bizde kalıp kalamayacağını sordu. Bayım, o adamı eve alamazdım. Yüzüne bir kez bakınca nasıl biri olduğunu hemen anlıyordunuz. Bir garip kokuyordu. Saçları yağ içindeydi. Dick'in onunla nerede tanıştığı çok açıktı. Şartlı tahliye koşullarına göre orada [Lansing'de] tanıştığı biri ile görüşmemesi gerekiyordu. Dick'i bu konuda uyardım, ama beni dinlemedi işte. Olathe Ote-

li'nde arkadaşına bir oda tuttu. O günden sonra Dick bütün boş zamanlarını onunla geçirmeye başladı. Bir hafta sonu gezisine gittiler birlikte. Bay Nye, şimdi şu koltukta oturduğumdan ne kadar eminsem, Dick'e o karşılıksız çekleri onun yazdırdığına da o kadar eminim."

Nye defterini kapattı, kalemini ceketinin cebine koydu. Ellerini de pantolonunun ceplerine soktu; çünkü elleri heyecandan titremeye başlamıştı. "O hafta sonu gezisinde nereye gittiler?"

"Fort Scott" dedi Bay Hickock. Fort Scott, askeri üslerin olduğu, Kansas'a bağlı bir kasabaydı. "Anlattıklarına bakılırsa Perry Smith'in ablası orada oturuyormuş. Perry'nin onda bir miktar parası varmış. Bin beş yüz dolar olduğunu söylediler. Perry, zaten Kansas bölgesine ablasından bu parayı almak için gelmiş. Dick onu arabayla ablasına götürdü. Bir gecelik bir geziydi. Dick, Pazar günü öğleye doğru eve döndü. Pazar yemeğinde hepimiz masadaydık."

Bay Hickock'u dikkatle dinleyen Nye, ona bir soru sordu. "Demek bir gecelik bir geziydi. O zaman Cumartesi günü buradan ayrılmış olmalılar. 14 Kasım Cumartesi gittiler o zaman, öyle değil mi?"

Yaşlı adam başını öne doğru eğerek Nye'ın sorusuna olumlu bir yanıt verdi.

"15 Kasım Pazar günü de döndüler, değil mi?"

"Pazar öğleyin döndüler."

Nye kafasında bazı hesaplar yaptı ve vardığı sonuç karşısında çok heyecanlandı: Yirmi ya da yirmi dört saatlik bir zaman diliminin içinde şüpheliler, gidiş dönüş içinde toplam bin iki yüz elli kilometrelik bir yol yapabilir ve dört kişiyi öldürebilirlerdi.

"Bay Hickock, oğlunuz Pazar günü eve yalnız mı, yoksa Perry Smith ile beraber mi döndü?" diye sordu Nye.

"Yalnız döndü. Perry'yi Olathe Oteli'ne bıraktığını söyledi."

Genellikle genizden gelen, sert bir ses tonuyla konuşan Nye, sakin, yumuşak ve alçak bir ses tonu ile konuşmaya zorluyordu kendisini: "Halinde bir gariplik var mıydı? Davranışları, her zamankinden farklı mıydı?"

"Kimin?"

"Oğlunuzun."

"Ne zaman?"

"Fort Scott'tan döndüğünde."

Bay Hickock bir süre zihnini yokladı, sonra konuşmaya başladı: "Her zamanki gibiydi. O geldikten kısa bir süre sonra sofraya oturduk. Çok acıkmıştı. Ben daha şükran duasını tamamlamadan o tabağına yemekleri yığmıştı bile. Bu konuda uyardım onu: 'Dick, tabağını silip süpürdün. Yavaş yesene biraz! Hem bize de biraz bırakmak istemez misin yemeklerden?' Dick, her zaman çok yer. Salatalık turşusuna bayılır. Bir oturuşta bir kavanoz salatalık turşusu yer."

"Yemekten sonra ne yaptı?"

"Uyuyakaldı." diyen Bay Hickock'un kendi verdiği yanıta şaşırmış gibi bir hali vardı. "Yemekten sonra hemen uyudu. Evet, işte bu garip bir davranıştı. Basketbol maçı izlemek için televizyonu açmıştık. Ben, Dick ve öbür oğlum, David televizyonun karşısındaki yerlerimizi almıştık. Daha maç başlar başlamaz Dick oturduğu yerde horul horul horlamaya başladı. Ben de küçük oğluma 'Dick'i bir basket maçında uyurken göreceğim ölsem aklıma gelmezdi' dedim. Dick, maç boyunca gözünü hiç açmadı; derin bir uykuda gibiydi. Bayağı bir zaman sonra kalktı, Pazar yemeğinden kalan, soğumuş yemeklerden yedi ve yatağına gitti."

Bayan Hickock, elindeki iğneye iplik geçirdi; kocası sallanan sandalyesinde ileri geri sallandı ve yanmayan piposundan derin bir nefes çekti. Dedektif, sade mobilyalarla döşenmiş, tertemiz odaya alıcı gözle baktı. Odanın bir köşesinde duvara dayanmış bir tüfek vardı; Nye, bunu daha önce görmüştü. Yerinden kalkıp tüfeğin yanına gitti, silahı eline alırken "Sık sık ava çıkar mısınız Bay Hickock?" diye sordu.

"O benim değil, Dick'in tüfeği. David ile beraber arada bir ava giderler. Daha çok tavşan avlarlar."

12 kalibrelik tüfek, Savage'ın 300 no'lu modellerindendi; kabzasına havalanan bir sülün sürüsünün resmi incelikle işlenmişti.

"Dick, ne kadar zamandır kullanıyor bu tüfeği?"

Soruyu duyan Bayan Hickock cevap vermek için atıldı he-

men: "Bu tüfek bize yüz dolardan fazlaya geldi. Dick parasını daha sonra vereceğini söylemiş dükkân sahibine; biz geri vermek istedik, ama yalnızca bir kez kullanılmış olmasına rağmen adam tüfeği geri almadı. Kasım ayının başlarında Dick ile David, Grinnell'e sülün avına gittiklerinde kullanıldı sadece. Tüfeği almak için Dick dükkân sahibine bizim isimlerimizi vermiş, babası izin vermiş tüfeği veresiye almasına; ama işte şimdi biz ödemek zorundayız o parayı. Walter eskisi gibi çalışamıyor ki, hasta o, bir sürü şeye ihtiyacımız var ve artık paramız en gerekli şeylere bile yetmiyor..." Nefesini tuttu, hıçkırık tutmuş gibi bir hali vardı. "Bir fincan kahve daha almaz mısınız, Bay Nye? Hemen getiririm isterseniz."

Dedektif, tüfeği yerine koydu, duvara yasladı; Clutter ailesini öldüren mermilerin bu tüfekten çıktığına artık emindi. "Çok teşekür ederim, geç oldu, daha Topeka'ya gitmem gerekiyor" dedi ve defterine göz attı. "Şimdi olanları size şöyle kısaca bir özetlemek istiyorum doğru anlayıp anlamadığımı görmek için. Perry Smith, 12 Kasım Perşembe günü Kansas'a geldi. Oğlunuz arkadaşının buraya Fort Scott'ta oturan ablasına emanet ettiği parayı almaya geldiğini söyledi. Perry Smith'in geldiği hafta, Cumartesi günü ikisi beraber Fort Scott'a gidip geceyi orada geçirdiler. Smith'in ablasının evinde kalmışlardır herhalde, öyle değil mi?"

"Hayır, öyle olmamış. Ablasını bulamamışlar. Taşınmış herhalde oradan" dedi Bay Hickock.

Nye gülümsedi ve konuşmaya devam etti: "Her neyse, sonuç olarak Cumartesi gecesi dışarıda kaldılar. O Cumartesiyi izleyen hafta, yani ayın on beşi ile yirmi biri arasında Dick arkadaşı Perry Smith ile görüşmeye devam etti. Oğlunuzun arkadaşı ile buluşmak dışında her zamanki gibi yaşadığını söylediniz. Geceleri evde uyuyordu, her gün işe gidiyordu. Sonra ayın yirmi birinde ortadan kayboldu. Perry Smith de aynı gün birden yok oldu. O günden beri oğlunuzdan hiç haber almadınız mı? Size mektup yazmadı mı?"

"Çekiniyordur bizi aramaya. Hem korkuyor, hem de utanıyordur" dedi Bayan Hickock.

"Neden utanıyordur ki?"

"Yaptığından utanıyordur. Yine bizi üzdüğü için utanıyordur. Korkuyordur bir de; çünkü onu bir daha affetmeyeceğimizi düşünüyordur. Ama yanılıyor, biz onu geçmişte her zaman affettik. Şimdi de affedeceğiz tabii ki; gelecekte de affedeceğiz. Çocuğunuz var mı sizin Bay Nye?"

Nye başını öne doğru eğerek Bayan Hickock'a olumlu yanıt verdi.

"O zaman anlarsınız halimizden."

"Son bir şey daha soracağım. Oğlunuzun nerede olabileceği konusunda bir fikriniz var mı? Önemsiz de olsa aklınıza gelen bir yer var mı? Belki şuraya gitmiştir diyor musunuz kendi aranızda?"

"Bir harita açın önünüze, parmağınızı rasgele bir noktaya koyun. İşte belki oraya gitmiştir" dedi Bay Hickock.

Akşam olmak üzereydi. Arabasıyla ülkeyi dolaşan, orta yaşlı satış sorumlusu yorgundu. Onu gerçek adı ile değil Bay Bell olarak tanıyacağız. Arabasını bir kenara çekip biraz kestirmek istiyordu. Çalıştığı et entegre tesislerinin merkezinin bulunduğu Nebraska, Omaha'ya gidiyordu ve oraya varmasına yalnızca yüz altmış kilometre kalmıştı. Şirketin kurallarına göre satış görevlilerinin arabalarına otostopçu almaları yasaktı; ama Bay Bell sık sık bu yasağı deliyordu, özellikle de yolda tek başına sıkıldığı ve uykusu geldiği zamanlarda. Yolun kenarında duran iki genç adamı görünce hemen frene bastı.

"Zararsız adamlar" gibi göründüler gözüne. Kısa kesilmiş, koyu sarı saçlı, uzun boylu olanı cana yakın bir şekilde gülümsüyordu, kibar birine benziyordu. "Bodur" arkadaşının sağ elinde bir armonika, sol elinde de şişkin, hasır bir bavul vardı; "iyi biri" gibiydi, utangaç ama sevimli bir hali vardı. Bay Bell, genç adamların gerçek niyetlerini bilemezdi; onu bir kemerle boğarak öldürüp cesedini bozkıra gömmeyi, parasını ve arabasını çalmayı planladıklarını tahmin edemediği için Omaha'ya kadar uyanık kalmasını sağlayacak, sohbet edecek birilerini bulduğuna se-

vinerek onları arabaya aldı.

Kendi adını söyledikten sonra onlara adlarını sordu. Ön koltuğa oturan, kibar, genç adam adının Dick olduğunu söyledi ve arkadaşını tanıştırdı: "Bu da Perry." Bu sırada arka koltukta şoförün tam arkasına oturmuş olan Perry'ye göz kırpmayı ihmal etmedi.

"Çocuklar sizi Omaha'ya kadar götürebilirim."

"Teşekkür ederiz, bayım. Biz de Omaha'ya gidiyoruz zaten. Orada iş aramayı düşünüyoruz" dedi Dick.

Ne tür bir iş arıyorlardı? Satış sorumlusu onlara yardım edebileceğini düşündü.

"Ben birinci sınıf bir araba boyacısıyım. Aynı zamanda tamirciyim de. Bu işlerden iyi para kazandım. Arkadaşımla beraber Meksika'daydık. Oraya yerleşmeyi planlamıştık. Ama insanları çok az paraya çalıştırdıklarını gördük. Beyaz bir adamın yaşamasına imkân yok onların verdiği parayla."

Ah, Meksika! Bay Bell, balayını Cuernavaca'da geçirdiğini söyledi: "O kadar sevdik ki orayı bir kez daha gitmeye karar verdik. Ama işte beş çocuk olunca insan bir yere kıpırdayamıyor."

Perry daha sonra o günü anlatırken Bay Bell'in beş çocuğu olduğunu duyunca 'Yazık olacak beş çocuğa' diye düşündüğünü söyledi. Dick ise Bay Bell'e kendisini överek, Meksika'daki "aşk maceralarını" anlatıyordu. Perry, bu konuşmaları dinlerken Dick'in "kendisinden başka hiçbir şeyi düşünmeyen", iğrenç bir adam olduğuna karar verdi. İnsan, birazdan öldüreceği adama, kendini beğendirmek için nasıl böyle saçma sapan şeyler anlatır? Dick ile birlikte yaptıkları planda bir terslik olmazsa adam on dakika sonra hayatta olmayacaktı. Bir terslik olacak gibi görünmüyordu. Her şey şimdilik harikaydı; California'dan Nevada'ya, Nevada'dan Nebraska, Wyoming'e otostopla geldikleri üç gün boyunca sonunda aradıkları kurbanı bulmuşlardı. O üç gün boyunca gözleri hep böyle bir adamı aramıştı. Bay Bell, onları arabasına alanlar içinde, yalnız yolculuk eden, ilk zengin görünümlü adamdı. Ondan önce yolun kenarında otostop çeken iki genç adamı görüp duranlar, kamyon şoförleri, askerler, bir de eflatun bir Cadillac kullanan iki zenci profesyonel boksördü. Bay Bell,

tam aradıkları adamdı. Perry elini deri montunun cebine soktu. Şişkin cebinde bir kutu Bayer aspirin ve pamuklu kumaştan, sarı bir mendilin içine sarılmış, kenarı sivri, yumruk iriliğinde bir taş parçası vardı. Meksika'da Navajolardan aldığı, gök mavisi boncuklarla süslü, gümüş tokalı kemerini çıkarttı ve dizlerinin etrafına geçirdi. Bekliyordu. Arabanın camından Nebraska bozkırlarına baktı, armonikası ile oyalandı biraz, bir şarkı çalmaya başladı; bu sırada kulağı hep Dick'teydi, onu bekliyordu, Dick her an daha önce kararlaştırdıkları işareti verebilirdi: "Hey Perry, kibritini uzatsana!" Dick, bunu söyledikten sonra direksiyonu tutacak, Perry de mendile sarılı taş parçası ile satıcının başına vuracak, adamın başını "yaracaktı." Gök mavisi düğmelerle süslü kemer de daha sonra sessiz bir yan yolda kullanılacaktı.

Bu arada Dick ile birazdan ölecek olan adam, birbirlerine seks fıkraları anlatıyorlardı. İkisinin de kahkahalarından rahatsız oldu Perry; özellikle Bay Bell'in yüksek sesle attığı kahkahalara sinir olmuştu, babası Tex John Smith gibi kahkaha atıyor, öksürür gibi gülüyordu bu adam. Babasının kahkahalarını anımsayınca sinirleri iyice gerilen Perry'nin başı ağrımaya başladı, dizleri de sızlıyordu. Üç aspirini ağzına atıp bir şey içmeden yuttu. Midesi bulandı. Dick "partiyi" biraz daha uzatırsa kusmaya başlayacağını ya da bayılacağını düşündü. Hava kararmıştı, önlerindeki yol dümdüzdü, görünürde ne bir ev ne de bir insan vardı, sonbaharın ayazı ile çizgi çizgi olmuş, demir bir levha kadar düz bozkırlardan başka hiçbir şey yoktu etrafta. Tam sırasıydı, *evet* şimdi tam sırasıydı. Bu düşüncesini Dick'e gözleriyle iletmek için öne eğilip arkadaşının yüzüne baktı. Dick'in de kendisi gibi düşündüğünü yüzünde gördüğü bir iki işaretten, gözünün seğirmesinden, dudağının üzerinde biriken ter damlacıklarından anladı.

Ama Dick suskunluğunu yeni bir fıkra anlatarak bozdu. "Şimdi size bir soru soracağım. Küvete uzanmak ile mezarda yatmak arasında nasıl bir benzerlik vardır?" Sırıtarak cevabı kendisi verdi: "İkisinde de dinlenmeye çekilirsin."

"Dinlenmek mi?"

"Zamanın gelince uzarsın buralardan"

Bay Bell öksürük ile kahkaha arası seslerden çıkardı yine.
"Hey Perry, kibritini uzatsana!"

Perry elini kaldırıp taşı adamın kafasına indirmek üzereyken hiç beklenmeyen bir şey oldu. Perry daha sonra, o andan "lanet olası bir mucizenin" olduğu an diye söz etti. Birden ortaya üçüncü bir otostopçu çıkmıştı; yardımsever satıcı, zenci bir asker olan bu otostopçuyu almak için durmuştu. Hayatını kurtaran adam arabaya koşarken o da "Ne güzel laf bu, zamanın gelince uzarsın buralardan!" diyerek Dick'in söylediğini yineliyordu.

16 Aralık 1959, Nevada, Las Vegas. Eskilikten ve hava koşullarının kötülüğünden otelin tabelasındaki iki harf okunmadığı için (okunamayan harfler sözcüğün ilk ve son harfleriydi, ilki O, sonuncusu da R idi) tabelada şimdi bir anlamı olmayan garip bir sözcük yazılıydı: "DALA." Güneşte eğrilmiş tabeladaki anlamsız sözcük aslında o otele uygun düşüyordu. Harold Nye, Kansas Soruşturma Bürosu'na yazdığı raporda otelden "en berbat otellerin standardında, köhne, yıkık dökük bir yer" olarak söz etmişti. Raporunda şunlar yazılıydı: "Burası birkaç yıl öncesine kadar Batı'daki en büyük otellerden biriymiş (Las Vegas polisinden edinilen bilgiye göre). Daha sonra otelin ana binası büyük bir yangın geçirmiş ve tamamen yanmış. Kalan ek bina, bugün ucuz bir otel olarak işletiliyor." "Lobide" iki metre uzunluğunda bir kaktüs ve resepsiyon gibi duran bir masadan başka hiçbir şey yoktu. Masanın arkasında da kimse yoktu. Dedektif, ellerini çırparak sağa sola bakındı. Erkek sesine benzeyen tok bir kadın sesi duyuldu: "Şimdi geliyorum" Sesin sahibi beş dakika sonra ortaya çıktı. Üzerinde lekeli bir sabahlık, ayaklarında da yüksek topuklu, lame terlikler vardı. Seyrek sarı saçlarını bigudilerle sarmıştı. Geniş, erkeksi yüzü pudralanmıştı, dudakları rujluydu. Elinde bir kutu Miller High Life birası vardı; etrafa bira, tütün ve kısa bir zaman önce sürdüğü buram buram ojenin kokusunu yayıyordu. Yetmiş dört yaşındaydı, ama Nye'a göre "biraz daha genç duruyordu." Kadın, Nye'ı süzdü; temiz, kahverengi takım

elbisesine, dar kenarlı şapkasına baktı. Nye, rozetini gösterince gülümsedi, dudakları aralandığında Nye iki sıra takma diş gördü. "Ah, ah! Tahmin etmiştim. Sorun bakalım, ne soracaksınız?"

Nye, kadına Richard Hickock'un resmini uzattı. "Onu tanıyor musun?"

Kadının ağzından "hayır" anlamına gelen bir hırıltı çıktı.

"Peki ya bunu?"

"Ah, evet. Birkaç gece kaldı burada. Ama şimdi burada değil. Bir aydan fazla oldu gideli. Kayıtları görmek istiyor musunuz?"

Nye masaya yaslandı, kadının uzun ve ojeli tırnaklarıyla kurşunkalem ile karalanmış sayfaları çevirmesini izledi. Müdürü, Perry Smith'in geçmişini araştırmak için üç yere gitmesini istemişti. Bunlardan ilki Las Vegas'tı. Daha sonra Smith'in babasının oturduğu Reno'ya oradan da Smith'in ablasının (Bayan Johnson olarak anılacak) oturduğu San Francisco'ya gidecekti. Nye, Smith'in akrabaları ve onun nerede olabileceği konusunda fikri olabilecek herkes ile konuşmayı planlamıştı, ama asıl yardımı yerel emniyet güçlerinden almayı umuyordu. Las Vegas'a geldiğinde ilk iş olarak Las Vegas Emniyet Müdürlüğü'nde Dedektif Şubesi Şefi Teğmen B. J. Handlon ile görüşmüş, ona Clutter davasını anlatmıştı. Bunun üzerine Teğmen, hemen polisleri Hickock ile Smith'i yakalamak üzere alarma geçirecek bir emir kaleme almıştı: "Kansas'ta şartlı tahliye kurallarını ihlal suçundan aranıyorlar, JO-58269 Kansas plakalı 1949 model bir Chevrolet kullandıkları sanılıyor. Büyük olasılıkla silahlı olan bu adamların tehlikeli oldukları unutulmamalı." Handlon, Nye'a eşlik etmek için bir dedektif de görevlendirmişti; bu dedektif Nye'a "kumar oynanan her kentte olduğu gibi" burada da bulunan "rehincileri" araştırırken yardım edecekti. Nye ile Las Vegas Emniyet Müdürlüğü'nde görevli olan dedektif bütün rehincileri dolaştılar, geçen ay rehin verilen her eşyayı incelediler. Nye rehincilerde Clutter'ların evinden cinayet gecesi çalınan, Zenith marka küçük radyoyu bulmayı umuyordu; ancak hiçbir rehincide bu radyoyu göremedi. Rehincilerden biri Smith'in fotoğrafını görünce onu hatırladı ("On yıldır arada bir buralara uğrar") ve Kasım ayının ilk haftasında rehin verilmiş bir ayı postuna ait rehin

fişini Nye'a gösterdi. Nye, ucuz otelin adresini o fişten bulmuştu.

"On üç Ekim'de girmiş" dedi otelin sahibesi. "On bir Kasım'da çıkmış." Nye, Smith'in imzasına baktı. İmzanın gösterişli olması, düzgün ve birbiri ile uyumlu yuvarlak şekiller içermesi Nye'ı şaşırtmıştı. Otelin sahibesi Nye'ın neye şaşırdığını anlamış olacak ki şöyle dedi: "Ah, bir de siz onu konuşurken duysaydınız. Fısıldar gibi, peltek peltek konuşurdu, hiç duymadığınız, havalı sözcükler kullanırdı. Çok değişik bir tipti. Bu ufak tefek, sevimli kaçığı ne için arıyorsunuz?"

"Şartlı tahliye kurallarını ihlalden"

"Aman, siz de. Şartlı tahliye kurallarını ihlal eden birini bulmak için ta Kansas'tan buraya mı geldiniz? Peki tamam, ben nasıl olsa sarhoş bir sarışınım, inandım size. Ama bu hikâyeyi hiçbir esmer arkadaşıma anlatmayacağım, onlar yemezler bunu." Bira kutusunu ağzına götürdü ve kalan birayı içtikten sonra kutusunu düşünceli bir ifade ile damarlı ve lekeli ellerinin arasında yuvarladı. "Ne yaptığını bilmiyorum, ama büyük bir suç işlememiştir. Öyle bir tip olsaydı dikkatimi çekerdi, ayakkabı numarasını bile tahmin edecek kadar dikkatli inceledim onu. Ama o ufak tefek bir kaçığın tekiydi. Kaldığı son haftanın ücretini ödememek için beni lafa tutmaya, hoşuma gidecek bir şeyler söylemeye çalışmıştı." Kendi kendine güldü; Smith'in hoş laflarla otel borcunu kapamayı düşünmesine kıkırdıyordu herhalde.

Dedektif, Smith'in odasının gecelik ücretini sordu.

"Herkesten aldığımı aldım ondan da. Gecelik dokuz dolar. Bir de anahtar için bir buçuk dolarlık bir depozit alırım. Parayı her zaman peşin ve nakit alırım."

"Buradayken nasıl vakit geçiriyordu? Arkadaşları geliyor muydu hiç?" diye sordu Nye.

"Siz beni ne zannediyorsunuz? Hayatımı burada kalan manyakları gözleyerek mi geçirdiğimi düşünüyorsunuz?" diye başka bir soruyla yanıt verdi otel sahibesi. "İt kopuk kalmaya gelir buraya. Ben onlarla ilgilenmem hiç. Benim evli bir kızım var, düzgün bir hayat yaşıyorum" dedi ve biraz duraladıktan sonra konuşmaya devam etti: "Hiç arkadaşı yoktu. En azından ben onu

hiç kimseyle beraber görmedim. Buraya son gelişinde hep arabası ile uğraştı. Otelin önüne park etmişti arabasını. Eski bir Ford. Kendisinden daha yaşlıya benziyordu. Boyadı arabayı. Üstünü siyaha, öbür yerlerini gümüşi bir griye boyadı. Sonra ön cama 'Satılık' yazılı bir kâğıt koydu. Daha sonra enayinin birinin arabaya kırk dolar verdiğini duydum; bu paranın kırkta biri etmezdi o araba. Ama doksandan aşağı satmayacağını söyledi. Otobüs bileti almak için paraya ihtiyacı varmış. Gitmesinden kısa bir zaman önce arabayı bir zencinin satın aldığını duydum."

"Demek arabanın parasına otobüs bileti almak için ihtiyacı olduğunu söyledi. Nereye gitmeyi düşündüğünü biliyor musunuz?"

Gözlerini Nye'dan hiç ayırmadan dudaklarını büzdü, bir sigara yaktı. "Oyunu kurallarına göre oynayalım dedektif. Masaya para koymayacak mısınız? Bir ödül yok mu bu işin sonunda?" Nye'ın yanıtını bekledi; bir yanıt gelmeyince karşılaşabileceği durumları düşündü ve konuşmaya karar verdi: "Nereye gittiğini tam olarak bilmiyorum, ama gittiği yerde uzun süre kalmayı düşünmediğini biliyorum. Buraya dönmeyi planladığını sanıyorum. Bugün yarın gelir diye düşünüyorum." Otelin girişinin iç bölmesine doğru başını çevirerek "Gelin, size böyle düşünmeme neden olan şeyi göstereceğim" dedi.

Merdivenler. Gri koridorlar. Nye'ın burnuna farklı kokular geliyordu; lavabo temizleyicisi, alkol ve izmarit kokuyordu ortalık. Kapılardan biri aralandı ve ayyaş bir adam kafasını uzatıp el salladı, neşeli mi hüzünlü mü olduğu anlaşılmayan bir şarkıyı söylemeye başladı. "Kes sesini, Hollandalı! Kapını kapa yoksa buradan defolur gidersin!" diye bağırdı kadın. Nye'ı karanlık bir kilere doğru iterek "Bu odada" dedi. Işığı yaktı. "İşte orada duruyor. O kutuyu gördünüz mü? İşte onu geri dönene kadar saklamamı rica etti benden."

Kapağı yapıştırılmadan iple bağlanmış karton bir kutuyu gösteriyordu. Kartonun üstünde renkli kalemle "Dokunmayın! Perry E. Smith'e Aittir. Dokunmayın!" yazıyordu; bu yazı, Mısır'daki piramitlerin üzerindeki hiyeroglifle yazılmış lanetleri andırıyordu. Nye, ipi çözmek üzere eğildi; düğüme baktığında

üzülerek düğümün Clutter ailesini bağlarken atılan yarım düğümlerden olmadığını gördü. Kutunun kenar kapaklarını açtı. Bir hamamböceği fırladı kutunun içinden. Kadın lame terliğinin topuğu ile ezerek öldürdü böceği. Nye, Smith'in eşyalarını kutudan özenle çıkarıp dikkatle incelerken kadın "Şuna bak!" diye bağırdı. "Seni pis hırsız seni! O benim havlum" dedi. Titiz bir dedektif olan Nye, defterine havludan başka şu eşyaları not etti: "Üzerinde 'Honolulu hatırası' yazan eski bir yastık, pembe bir çocuk battaniyesi, haki renkte bir pantolon, alüminyum bir tava ve bir maşa" Döküntü eşyaların arasında vücut geliştirme dergilerinden kesilmiş resimlerin (sporcuların ağırlık kaldırırken, ter içinde çekilmiş fotoğrafları) yapıştırıldığı kalın bir defter ve bir ayakkabı kutusuna konulmuş bir sürü ilaç (ağız temizliğinde kullanılan bir takım gargaralar ve tozlar, en az on iki tane, çoğu boş olan aspirin kutusu) da vardı.

"Bir yığın çöp işte. Hepsini çöpe atmak lazım bunların" dedi otelin sahibesi.

Kadın doğru söylüyordu; bir ipucu bulmak için çırpınan dedektif bile bunları değersiz bulmuştu. Ama yine de bu eşyaları gördüğüne sevinmişti; çünkü dişeti sızlamaları için hafif ağrı kesicileri, yağlı Honolulu yastığını görünce bu eşyaların sahibinin kişiliği ve yalnız hayatı konusunda bir fikir edinmişti.

Nye, ertesi gün Reno'da kaleme aldığı raporunda şunları yazdı: "Sabah saat 9:00'da Cinayet Masası Şefi Bay Bnill Driscoll ile Nevada, Reno, Washoe Bölgesi'ndeki Şerif'in ofisinde görüşüldü. Bay Driscoll'e önce dava ile ilgili kısa bir bilgi verildi, sonra resimler, parmak izleri ve Hickock ile Smith için çıkarılan tutuklama emri gösterildi. İki şüphelinin ve otomobilin görüldüğü yerler haritada işaretlendi. Saat 10:30'da Nevada, Reno'daki Emniyet Müdürlüğü'nün Dedektif Şubesi Şefi Çavuş Abe Feroah ile görüşüldü. Çavuş Feroah ile birlikte polis kayıtları incelendi. Suç kayıtlarında ne Smith ne de Hickock ismine rastlandı. Rehin fişlerinin incelenmesi sonucunda kayıp radyo ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. Radyonun Reno'da rehin verilmiş olma olasılığını değerlendirmek için çalışmalara başlandı. Rehin fişlerinin dosyasını inceleyen dedektif, kentteki tüm rehincilere göster-

mek üzere Smith ile Hickock'un resimlerini aldı ve rehin dükkânlarının her birinde kendisi bizzat radyoyu aradı. Rehinciler, Smith'i tanıdıklarını söylediler, ancak şüpheli hakkında herhangi bir bilgi veremediler."

Sabah bu işleri yapan Nye, öğleden sonra Tex John Smith'i aramak üzere yola çıktı. Ancak daha ilk durağı olan postanede çalışan bir görevli, Nevada'nın uzak yerlerine gitmesine gerek olmadığını, çünkü "adamın" geçen Ağustos'ta buradan ayrılıp Alaska, Circle City yakınlarında bir yere yerleştiğini söyledi. Görevli, Smith'in mektuplarını o adrese yolluyordu.

Nye, görevliden Smith'i tarif etmesini rica edince adam önce zorlandı: "Tanrım! Çok zor iş bu. Adam, kitaplardan fırlamış gibi bir tip. Kendisine "Yalnız Kurt" diyor. Mektuplarının çoğunun üzerinde alıcı ismi olarak Yalnız Kurt yazar. Çok fazla mektup almaz, ama bir sürü katalog ve reklam broşürü gönderilir ona. Ne kadar çok insanın bu broşürlerden almak için şirketlere mektup yazdığını bilseniz şaşırırsınız. Herhalde insanlar kendilerini mektup almış gibi hissetmek için yapıyorlar bunu. Kaç yaşındadır? Altmış olabilir. Tam bir Batılı gibi giyinir. Kovboy çizmeleri giyer ve kocaman bir şapka takar. Eskiden rodeocu olduğunu söyledi bana. Onunla ara sıra sohbet ederdim. Son birkaç yıl boyunca genellikle her gün buraya uğradı. Arada bir ortadan kaybolurdu, bir ay hiç uğramadığı olurdu. Döndüğünde hep uzaklarda maden ve altın aradığını, onun için uğrayamadığını söylerdi. Geçen Ağustos ayında buraya genç bir adam geldi. Babası Tex John Smith'i aradığını söyledi. 'Onu nerede bulabilirim?' diye bana sordu. Babasına pek benzemiyordu; Yalnız Kurt incecik dudaklı, tam bir İrlandalıdır, o çocuk ise tam bir Kızılderili gibi duruyordu. Kuzguni siyah saçları ve kapkara gözleri ile tam bir Kızılderiliydi. Ama ertesi gün Yalnız Kurt postaneye uğradığında onun oğlu olduğunu doğruladı; oğlunun askerden yeni geldiğini birlikte Alaska'ya gideceklerini söyledi. Eskiden de Alaska'da çalışmış galiba. Bir zamanlar orada bir oteli, avcıların konakladığı bir yeri varmış. İki yıl Alaska'da kalmayı düşündüğünü söyledi. Hayır, o günden sonra onu hiç görmedim. Oğlunu da bir daha görmedim."

Johnson ailesi San Francisco'ya yeni taşınmışlardı. Kentin kuzeyindeki tepelerde, orta gelirli ailelerin oturduğu bir bölgeye yerleşmişlerdi. Bayan Johnson, 18 Aralık 1959 günü evde konuklarını bekliyordu. Bu bölgede oturan üç kadın öğleden sonra Bayan Johnson'ın evine gelecek, hep birlikte kahve içip pasta yiyecekler, belki de kâğıt oynayacaklardı. Ev sahibesi yeni evinde ilk kez misafir ağırlayacağı için çok gergindi. Kulağı sürekli kapı zilindeydi, salonu son bir kez turladı, yerdeki bir ipliği aldı, saksıları düzeltti. Bayan Johnson'ın evi, tepenin yamacındaki diğer evlerden farksızdı. Buradaki evler, kent dışındaki, geleneksel, göze hoş görünen, farklı bir özelliği olmayan, bahçeli evlerdendi. Bayan Johnson evini seviyordu; ahşap kaplama duvarlara, odaları boydan boya kaplayan halılara, pencerelerin her birinden görünen güzel manzaraya, özellikle de arka odanın camından görülen manzaraya (tepeler, gökyüzü ve okyanus) bayılıyordu. Arkadaki küçük bahçeyi de seviyordu; kocası (mesleği sigorta satıcılığı olmasına rağmen marangozluğu çok severdi) bahçenin etrafını beyaza boyanmış, tahta bir çitle çevirmişti, içine de sevgili köpekleri için bir kulübe, çocukların oynaması için de bir kum havuzu ile salıncaklar yapmıştı. Şu an dördü de (iki oğlan, bir kız ve bir köpek) yakıcı olmayan güneş ışınlarının altında bahçede oynuyorlardı. Bayan Johnson, konuklar gidene kadar bahçede böyle oynamaya devam etmelerini içinden diledi. Üzerinde kendisine en çok yakıştığını düşündüğü elbise vardı; Cherokee Kızılderililerine özgü, parlak, koyu sarı ten rengini ve kısa kesilmiş saçlarının siyahını daha da belirgin kılan açık sarı, triko elbisesini giymişti. Üç komşusunu karşılamak üzere kapıyı açtığında karşısında iki yabancı gördü. Şapkalarının ucunu hafifçe kaldıran yabancılar, cüzdanlarını açıp rozetlerini gösterdiler. Biri "Bayan Johnson sizsiniz değil mi?" diye sordu. "Benim adım Nye. Bu da Müfettiş Guthrie. San Francisco Emniyet Müdürlüğü'nden geliyoruz, Kansas'tan kardeşiniz Perry Edward Smith ile ilgili bir soruşturma talimatı aldık. Bir süredir şartlı tahliye memuruna gitmiyor, imzalaması gereken belgeleri imzalamıyormuş. Kardeşinizin nerede olduğunu biliyorsunuzdur diye düşündük"

Bayan Johnson polisin yine kardeşini aradığını duyunca hiç şaşırmadı, üzülmedi de. Ama çok üzüldüğü başka bir şey vardı; komşularının bu sırada gelip onu dedektiflerin sorularını yanıtlarken görme olasılığını düşündükçe üzülüyordu. "Hayır. Bilmiyorum. Perry'yi dört yıldır görmedim" dedi.

"Bu ciddi bir konu, Bayan Johnson. Bu konuda biraz konuşmak istiyoruz" dedi Nye.

Bu sözler üzerine dedektifleri içeri davet etmek zorunda kalan Bayan Johnson, onlara kahve içip içmeyeceklerini sordu, dedektifler bu ikramı memnuniyetle kabul ettiler. Kahveleri getirdikten sonra Bayan Johnson konuşmaya başladı: "Perry'yi dört yıldır görmedim. Şartlı tahliye edildiğinden beri ondan hiç haber almadım. Geçen yaz hapisten çıktığında Reno'da oturan babamı görmeye gitmişti. Babam, Perry'yi alıp Alaska'ya döneceğini yazdı bana. Sonra sanıyorum Eylül ayında bana bir mektup daha yazdı. Bu mektupta çok sinirliydi. Perry ile yolda kavga etmişler, daha sınıra gelmeden ayrılmışlar. Perry yarı yolda dönmüş, babam Alaska'ya tek başına gitmiş."

"O günlerden sonra başka mektup yazmadı mı size?"

"Hayır."

"O zaman belki kardeşiniz sonradan babanızın yanına gitmiştir. Geçen ay içinde gitmiş olabilir."

"Bilmiyorum. İlgilenmiyorum da."

"Aranız kötü mü?"

"Perry ile mi? Evet, onunla aramız iyi değil. Ondan korkuyorum."

"Ama kardeşiniz Lansing'deyken ona sık sık mektup yazdınız. Kansas'taki resmi görevlilerden aldığımız bilgiye dayanarak bunu söylüyorum" dedi Nye. Müfettiş Guthrie, geri planda kalmış olmaktan memnun görünüyordu.

"Ona yardım etmek istedim. Düşüncelerinin bazılarını değiştirebilirim diye düşündüm. Ama şimdi her şeyi daha iyi anlıyorum. Perry, başkalarını hiç düşünmez. Onlara hiç saygı duymaz."

"Arkadaşlarından birinin evinde kalıyor olabilir. Böyle bir arkadaşını tanıyor musunuz?"

"Joe James," diye soruyu yanıtladı ve James'in Washington, Bellingham yakınlarındaki ormanda yaşayan bir oduncu ve balıkçı olduğunu söyledi. Hayır, onunla hiç tanışmamıştı, ama onun ve ailesinin cömert insanlar olduğunu, Perry'ye geçmişte çok iyi davrandıklarını biliyordu. Şu ana kadar Perry'nin tek bir arkadaşı ile *tanışmıştı.* O da genç bir kadındı; 1955 yılının Haziran ayında kapısı çalınmış, açtığında karşısında bu kadını bulmuştu. Kadının elinde Perry'nin yazdığı bir mektup vardı. Perry, mektubunda kadını karısı olarak tanıtıyordu.

"Mektupta Perry başının dertte olduğunu, bu yüzden bir süreliğine karısını misafir etmemi istediğini yazmış. Daha sonra durumu düzelince karısını yanına çağıracakmış. Kız yirmi yaşlarında görünüyordu; ama sonra on dört yaşında olduğu ortaya çıktı. Tabii ki kimse ile evli de değildi. Ben etkilenmiştim bu durumdan. Kıza acımıştım daha doğrusu, ona bizimle kalmasını söyledim. Bir süre bizde kaldı, ama kısa bir süre. Bir haftadan bile az. Giderken benim ve kocamın kıyafetlerini, gümüş takımları ve mutfak saatini bavullarımıza doldurmuş ve onları alıp kaçmış."

"Bu ne zaman oldu? Nerede oturuyordunuz?"

"Denver."

"Hiç Kansas, Fort Scott'ta oturdunuz mu?"

"Hayır. Kansas'a hiç gitmedim."

"Fort Scott'ta yaşayan bir kız kardeşiniz var mı?"

"Tek bir kız kardeşim vardı, o da öldü."

Nye gülümsedi. "Bayan Johnson, umarım bizi anlıyorsunuzdur. Kardeşinizin sizinle temas kuracağını düşünüyoruz. Mektup yazacak ya da size telefon edecektir. Belki de sizi görmeye gelecektir."

"Umarım gelmez. Bizim buraya taşındığımızdan haberi yok. O, hâlâ Denver'da oturduğumuzu sanıyor. Perry'yi bulursanız sizden rica ediyorum ona adresimi vermeyin. Lütfen, korkuyorum ben ondan."

"Size zarar vereceğini mi düşünüyorsunuz? Fiziksel olarak canınızı mı yakacağını düşünüyorsunuz?"

Bu soruya yanıt vermeden önce düşündü ve ne diyeceğini bi-

lemediği için kesin bir şeyler düşünmediğini söyledi: "Ama korkuyorum bir şekilde ondan. Her zaman korktum zaten. Dışarıdan çok sıcakkanlı ve sempatik *görünür*. Kibardır. Bazen birden ağlamaya başlar. Kimi zaman dinlediği müzik ağlatır onu; daha küçük bir çocukken izlediği güneş batımını çok güzel bulduğu için ağlardı. Bazı geceler de aya bakar ve ağlamaya başlardı. Ah, çok kolay aldatır insanları o. Kendisini acındırmayı çok iyi becerir..."

Kapı çalındı. Bayan Johnson'ın kapıyı açmak için acele etmemesi, içinde bulunduğu ikilemi yansıtıyordu; Nye hemen dar kenarlı şapkasını taktı (Daha sonra yazdığı raporda Bayan Johnson'dan şöyle söz etmişti: "Konuşma boyunca soğukkanlılığını ve zarafetini hiç kaybetmedi. Çok güçlü bir karaktere sahip bir kadın.") "Sizi rahatsız ettiğimiz için özür dileriz, Bayan Johnson. Perry'den bir haber alırsanız lütfen bizi arayıp Müfettiş Guthrie ile temasa geçin."

Dedektiflerin evden çıkmasıyla beraber Nye'ı etkileyen güçlü karakterli kadının ruh hali birden değişti; sık sık kapıldığı ümitsizliğin yine kapıda olduğunu hissetti. Ümitsizliğin yüreğini kaplamaması için mücadele etti; başarılı bir mücadeleydi bu, neşeli bir şekilde konuklarını ağırlayıp yolcu etti, çocukların karnını doyurup onları yıkadıktan sonra yataklarına yatırdı ve dualarını ettirdi. Okyanustan yükselen akşam sisinin sokak lambalarının üzerini kaplaması gibi ümitsizlik yüreğini çocuklar uyuduktan sonra ele geçirdi. Perry'den korktuğunu söylemişti; korktuğu doğruydu, ama korktuğu şey Perry'nin kişiliği miydi? Yoksa Perry'yi de etkisi altına alan, Florence Buckskin ile Tex John Smith'in dört çocuğunun korkunç alın yazısından mı korkuyordu? En büyükleri olan çok sevdiği ağabeyi kendisini vurmuştu; Fern bir pencereden düşmüştü ya da atlamıştı; Perry de şiddete başvurmuş, aranan bir suçlu olup çıkmıştı. Bu açıdan bakıldığında çocuklar içinde hayatta kalmayı başaran bir tek kendisiydi. Onu işte bu durum rahatsız ediyordu; kendisinin alın yazısından kaçmış olabileceğine inanmıyor, günün birinde kendi hayatının da kardeşlerininki gibi kötü bir sonu olacağını düşünüyordu. Delirecekti ya da tedavisi olmayan bir hastalığa yakalanacak

ya da bir yangında her şeyini (evini, kocasını, çocuklarını) kaybedecekti.

Kocası iş gezisindeydi; yalnız olduğu zamanlarda aklına hiç içki içmek gelmezdi. Ama bu gece canı içki istedi, kendisine sert bir içki hazırladı, oturma odasındaki kanepeye oturdu ve dizlerinin üzerine koyduğu bir fotoğraf albümünün sayfalarını çevirmeye başladı.

İlk sayfada babasının Kızılderili rodeocu Florence Buckskin ile evlendiği 1922 yılında, stüdyoda çekilmiş bir fotoğrafı vardı. Bayan Johnson fotoğraf albümünü her açışında babasının bu fotoğrafından gözlerini ayıramazdı. Birbirlerinden çok farklı olmalarına rağmen annesinin neden babası ile evlendiğini ancak bu fotoğrafa baktığında anlardı. Fotoğrafta çok ama çok cezbedici genç bir erkek vardır. Kendinden emin bir şekilde yana yatmış kızıl saçı, yan bakan gözleri (sanki bir hedefe nişan almış gibi bakıyorlar), boynuna sardığı küçük kovboy mendili ile çok çekici bir erkekti babası. Bayan Johnson'ın babasına karşı beslediği duygular çok karmaşıktı. Babasının hep saygı duyduğu bir özelliği vardı, çok az insanda bulunan bir cesarete sahipti babası. İnsanların onu hafif kaçık, garip bir adam olarak gördüklerini biliyordu; aslında o da babasını öyle görüyordu. Ama yine de babası "gerçek bir erkekti." Yaptığı işleri kolaylıkla, hiç zorlanmadan yapardı. Bir ağacı tam istediği yere düşecek şekilde kesmeyi becerirdi. Bir ayının derisini yüzebilir, saat tamir edebilir, ev inşa edebilir, kek pişirebilir, çorap söküğü dikebilir, kısacık bir ip ve ucu eğrilmiş bir iğne ile alabalık yakalayabilirdi. Alaska'nın buzla kaplı, ıssız düzlüklerinde koca bir kışı tek başına geçirmişti.

Bayan Johnson bu tip adamların yalnız yaşamaları gerektiğine inanıyordu. Evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak, sıradan bir hayat sürmek onlara göre değildi.

Çocukluk resimlerinin bulunduğu sayfaları açtı; Utah, Nevada ve İdaho'da çekilmiş resimlerdi bunlar. "Tex ile Flo" çiftinin rodeo maceraları bitmiş, aile eski bir kamyonette yaşamaya başlamıştı. Bir kentten diğerine iş bulmak umuduyla gidiyorlardı; ancak 1933 yılında iş bulmak hiç kolay değildi. Yan yana dizilmiş, suratlarından mutsuzluk ve yorgunluk akan, tulum giymiş,

çıplak ayaklı, dört çocuğun resminin altında "Tex John Smith Ailesi Çilek Toplarken, Oregon, 1933" yazıyordu. O günlerde süt tozuna batırılmış bayat ekmek ve böğürtlenden başka bir şey yemiyorlardı. Barbara Johnson, bir dönem yalnızca çürümüş muz yediklerini anımsıyordu; o günlerde Perry ishal olmuştu, bütün gece karın ağrısı çekmiş, inlemişti, o zamanlar herkesin "Bobo" dediği Barbara, Perry'nin öleceğini düşünüp gece boyunca sürekli ağlamıştı.

Bobo, Perry'den üç yaş büyüktü. Perry'yi çok seviyordu; onunla oyuncağıymış gibi oynuyordu, aslında tek oyuncağı Perry idi, onu yıkıyor, saçlarını fırçalıyor, arada bir de kıçına bir şaplak atıyordu. İkisinin Colorado'da, bir nehrin güneşin altında parlayan sularında yıkanırken çekilmiş bir resmi vardı. Melek heykellerine benzeyen, sürekli güneşin altında olduğu için onlardan çok daha kara bir teni ve sevimli bir göbeği olan küçük oğlan çocuğu, ablasının elinden tutmuş çağlayarak akan nehrin içinde onu gıdıklayan parmaklar varmış gibi kahkahalar atıyordu. Başka bir resimde Perry ile beraber bir midillinin üstündeydiler, birbirlerine yaklaşmış, yanak yanağa poz vermişlerdi; arkalarında sararmış, yüksek dağlar görünüyordu. (Bayan Johnson tam emin değildi ama, bu resmin Nevada'nın uzak bir köşesindeki bir çiftlikte çekildiğini düşünüyordu. Orada annesi ile babası şiddetli bir kavgaya tutuşmuşlardı. Birbirlerine kırbaçlar, kaynar su dolu kovalar ve gazyağı lambaları ile saldırmışlardı. O kavgadan sonra evlilikleri bir daha eskisi gibi olmamıştı.)

Anneleriyle beraber San Francisco'ya yerleştikten sonra Bobo'nun küçük Perry'ye olan sevgisi gittikçe azaldı, bir süre sonra da tamamen yok oldu. Eskiden onun küçük bebeği olan Perry vahşi bir yaratık, bir soyguncu, bir hırsız olup çıkmıştı. İlk kez 27 Ekim 1936'da, sekizinci yaş gününde tutuklanmıştı. Bir süre ıslahevlerinde, topluma uyum sağlayamayan çocukların bakıldığı yuvalarda kaldıktan sonra babasının velayetine verilmişti. Bobo, Perry'yi uzun yıllar boyunca hiç görmedi. Arada bir babası Tex John, yanına almadığı diğer çocuklarına Perry ile kendisinin fotoğraflarını gönderirdi. Bayan Johnson'ın albümünde duran bu fotoğrafların altında yazılar vardı: "Perry, Babası ve Husky Kö-

pekleri", "Perry ile Babası Nehrin Dibinde Altın Ararken", "Perry Alaska'da Ayı Avında." Ayı avındayken çekilmiş fotoğrafında on beş yaşında olan Perry, kürklü bir şapka takmış, tabanı kalın botlar giymişti; dalları karla kaplı ağaçların ortasında kolunun altında bir tüfekle duran çocuğun gözlerinde hüzün ve yorgunluk vardı. Bu fotoğrafa bakarken Bayan Johnson'ın aklına Perry'nin Denver'daki eve geldiğinde çıkardığı "kavga" geldi. Perry'yi en son o zaman, 1955 ilkbaharında görmüştü. Perry'nin Tex John ile geçirdiği çocukluğundan konuşuyorlardı. Çok fazla içmiş olan Perry birden onu iterek duvara yapıştırmıştı. "Ben onun zenci kölesiydim. Başka bir şeyi değildim, anladın mı? Para vermeden canını çıkarana kadar çalıştırdığı bir köleydim sadece! Çeneni kapa ve beni iyice dinle Bobo! Kapa o lanet çeneni yoksa nehre atacağım seni! Bir gün Japonya'da bir köprüden geçiyordum. Kenarda bir adam durmuş suya bakıyordu. Hayatımda onu daha önce hiç görmemiştim. Birden yakaladığım gibi aşağıya attım onu. Susmazsan sen de onun gibi suyun dibini boylarsın!" diye bağırmıştı.

"Lütfen Bobo, lütfen, yalvarıyorum sana, ne olur dinle beni! Kendimi *beğendiğimi* mi düşünüyorsun? Çok yanılıyorsun eğer öyle düşünüyorsan. Ben bugün bambaşka biri olabilirdim. Ama o hayvan bana hiç şans tanımadı. Beni okula *göndermedi.* Tamam, biliyorum, iyi bir çocuk değildim ben. Yalvarırdım ona biliyor musun okula gitmek için? Çok zeki bir çocuktum. Sen o günlerde yanımızda olmadığın için benim nasıl bir çocuk olduğumu bilemezsin. Hem zeki, hem de yetenekli bir çocuktum. Ama o beni okula göndermedi ve ne zekâm ne de yeteneklerim bir işe yaradı. Bir şeyler öğrenmemi istemiyordu; tek istediği onun işlerini yapmamdı. Kendisi gibi aptal ve cahil olmamı istiyordu. Tabii böylece onun yanından hiç ayrılamayacaktım. Ama sen Bobo, *sen* okula gittin. Jimmy de Fern de, hepiniz okula gittiniz. Hepiniz bir şeyler öğrendiniz. Bir tek ben okula gitmedim. İşte bu yüzden senden nefret ediyorum. Hepinizden iğreniyorum. Babamdan ve hepinizden tiksiniyorum!"

Ağabeyi ve ablalarının harika bir çocukluk geçirdiklerini sanıyordu. Evde üzerlerine giyecek bir şey bulamadan, hep yarı aç

gezerek ve sarhoş annelerinin kusmuğunu temizleyerek geçen bir çocukluğu "harika" olarak nitelemek pek mümkün değildi. Ama Perry yine de haklı sayılırdı; çünkü üçü de liseyi bitirmişti. Üstelik Jimmy tamamen kendi çabası ile lisedeyken hep sınıf birincisi olmuştu. Barbara Johnson, okul hayatı bu kadar başarılı geçmiş birinin intihar etmiş olmasına anlam veremiyordu. Jimmy'nin güçlü bir kişiliği vardı, cesurdu ve çok çalışkandı. Anlaşılan bu nitelikler, Tex John'un çocuklarının ortak yazgısını değiştirememişti. Çocukların hepsi kötü bir alınyazısı ile doğmuşlardı ve bunu değiştirmeye hiçbir erdemin gücü yetmiyordu. Kuşkusuz Perry ile Fern'in erdemli oldukları söylemezdi. Fern on dört yaşındayken adını değiştirdi; kısa yaşamı boyunca kendisine "Joy"* diye hitap edilmesini istedi. Yeni isminin gerektirdiği özelliklere sahip olduğunu göstermek için her şeyi yaptı. Çok rahat davranan bir genç kızdı, "herkesin sevgilisiydi"; daha doğrusu erkeklerin sevgilisi olmaya çalışırdı, ama ne yazık ki onlardan yana hiç şansı olmadı. Beğendiği erkeklerin hepsi onu terk etti. Annesinin alkol komasına girip ölmesi yüzünden içkiden korkmasına rağmen içmeden duramazdı. Fern-Joy daha yirmisine basmamıştı, ama güne bir şişe bira içerek başlıyordu. Sonra bir yaz akşamı bir otel odasının penceresinden aşağıya düştü. Bir tiyatro çadırının üstüne düşüp havaya zıplayan, sonra tekrar aşağı düşen bedeni bir taksinin tekerlekleri arasında can verdi. Odasını arayan polisler, ayakkabılarını, içinde para olmayan cüzdanını ve boş bir viski şişesi buldular.

İnsan Fern'e acıyor, onun neden böyle yaptığını anlıyordu; ama Jimmy'nin intiharı akıl alır şey değildi. Bayan Johnson, savaş sırasında donanmada askerlik yapan Jimmy'nin denizci üniforması ile çekilmiş fotoğrafına bakıyordu. Azizlerinki kadar dingin ve solgun görünen, zarif yüzlü, uzun boylu, zayıf denizci kolunu karısının beline dolamıştı. Batmak üzere olan güneşin son ışıkları, kızın boynundaki kolyenin taşlarına yansımıştı. Bayan Johnson, Jimmy ile bu kızın hiçbir ortak yönü olmadığı için evlenmemeleri gerektiğini düşünüyordu. Jimmy ciddi bir adamdı; yanındaki on altı on yedi yaşlarındaki kız ise San Diego'da

* Joy: Neşe. Ç.N.

gezinip kendisine denizci sevgili arayan, hoppa kızlardandı. Jimmy'nin bu kıza hissettiği sıradan bir aşk değildi; hastalıklı bir tutku ile bağlanmıştı. Herhalde kız da onu *sevmişti*; sevmeseydi canına kıymazdı. Ama işte Jimmy bir türlü inanmadı onun sevgisine. Bir inanabilseydi karısının onu sevdiğine. Kıskançlığın pençesine düşmüştü. Kızın evlenmeden önce beraber olduğu erkekler, Jimmy'nin aklından hiç çıkmıyordu; üstelik karısının hâlâ başkalarıyla beraber olduğunu, o sefere çıktığında ya da gün içinde bir yere gittiğinde karısının hemen âşıklarından birini eve aldığını düşünüyordu. Karısına sürekli onu aldattığını itiraf etmesi için baskı yapıyordu. Sonra bir gün karısı koltuğa oturup tam alnının ortasına nişan aldığı tüfeği yere koymuş ve ayak parmağı ile tetiği çekmiş. Jimmy eve gelip bu manazara ile karşılaşınca polisi aramadı. Onu kaldırıp yatağına yatırdı ve kendisi de yanına uzandı. Ertesi gün güneş doğarken tüfeği yeniden doldurdu ve kurşunları kendi üzerine boşalttı.

Jimmy ile karısının fotoğrafının yanında Perry'nin üniformalı bir resmi vardı. Bir gazeteden kesilmişti, altında şunları yazılıydı: "Birleşik Devletler Ordusu, Alaska Karargâhı. Kore'de çarpışan Amerikan Ordusu'ndan Alaska, Anchorage'a geri dönen ilk görevli olan 23 yaşındaki er Perry E. Smith, Elmendorf Hava Üssü'nde Halkla İlişkiler Sorumlusu Yüzbaşı Mason tarafından karşılandı. Smith, on beş ay boyunca 24. Tümen'in harekât bölüğünde görev yaptı. Seattle'dan Anchorage'a yaptığı uçak seyahati, Pasifik Kuzey Hava Yolları Şirketi'nin kendisine bir hediyesidir. Şirket adına Hostes Lynn Marquis, Perry E. Smith'i havaalanında karşıladı (Amerika Birleşik Devletleri Ordusu Resmi Fotoğrafçılık'tan alınmıştır.)" Yüzbaşı Mason elini uzatırken Er Smith'e bakıyor, ancak Er Smith Yüzbaşı'ya değil fotoğraf makinesinin objektifine bakıyor. Bayan Johnson, Perry'nin bu bakışında minnettârlık görmedi; minnettârlığın yerini küstahlık, gurur yerini de inanılmaz boyutlarda kendini beğenme almıştı. Böyle bakan birinin, köprüde gördüğü bir adamı aşağıya atması şaşırtıcı değildi. Kesinlikle doğru söylüyordu. Atmıştı o adamı aşağıya. Bayan Johnson bunun doğru olduğundan emindi.

Fotoğraf albümünü kapayıp televizyonu açtı. Ama bir türlü

içindeki sıkıntıdan kurtulamıyordu. Ya buraya gelirse diye düşünüyordu. Dedektifler adresini bulduklarına göre Perry de nereye taşındığını öğrenebilirdi. Perry ona yardım edeceğini düşünüyorsa çok yanılıyordu; onu içeri bile almayacaktı. Evin kapısı kilitliydi; ama bahçe kapısını kilitlememişti. Denizden yükselen sisin altında bahçe bembeyaz görünüyordu; sanki ruhlara ev sahipliği yapıyordu. Annesi, Jimmy ve Fern bahçedeydiler. Bayan Johnson bahçe kapısının sürgüsünü çekerken ailesinden hem ölmüş olanları, hem de hâlâ hayatta olanları düşünüyordu.

Şiddetli bir gök gürlemesi ve ardından yağmur. Bardaktan boşanırcasına yağan bir yağmur. Dick koşmaya başladı; Perry de onun arkasından koştu, ama ona yetişecek kadar hızlı koşamıyordu. Perry'nin bacakları Dick'in bacaklarından kısaydı, bir de elinde bavul vardı. Dick sığınacak bir yer buldu, yolun kenarındaki bir ahıra girdi. Omaha'dan ayrıldıktan sonra bir gece Hıristiyan Kurtuluş Ordusu'nun kampında kalmışlardı; ertesi gün otostop çekmişler ve bir kamyon şoförü onları Nebraska ile Iowa arasındaki sınıra getirmişti. Ancak sınırdaki otostop çabaları sonuçsuz kaldığı için son birkaç saattir yürüyorlardı. Iowa'ya bağlı bir yerleşim bölgesi olan Tenville'in yirmi beş kilometre kuzeyindeyken yağmur bastırmıştı.

Ahır karanlıktı.

"Dick, neredesin?" diye sordu Perry.

"Buradayım" diye yanıtladı Dick. Bir saman yığınının üzerine uzanmıştı.

Üstü başı sırılsıklam olan Perry, titreyerek Dick'in yanına oturdu. "Çok üşüdüm" dedi altındaki samanları düzelterek. "O kadar üşüdüm ki şu samanlar alev alsa da ben de içlerinde yanıp adam gibi bir ısınsam diyorum" diyerek konuşmaya devam etti. Çok acıkmıştı Perry. Ölüyordu açlıktan. Dün gece Kurtuluş Ordusu'nun kampında dağıtılan çorbayı içerek karınlarını doyurmuşlardı, bugün ise Dick'in bir bakkaldan çaldığı birkaç çikolatadan başka bir şey yememişlerdi, bir de Dick'in aynı bak-

kaldan çaldığı sakızları çiğnemişlerdi. "Başka çikolata var mı?" diye sordu Perry.

Çikolata kalmamıştı, ama tek bir sakız vardı. Sakızı ikiye bölüp çiğnemeye başladılar. Naneli sakızı caklatarak çiğniyorlardı, Dick naneli sevdiği için bu sakızdan çalmıştı (Perry meyveli sakızları seviyordu). Çok parasızdılar. Dick, parasızlık yüzünden Kansas City'ye dönmeleri gerektiğini söylüyordu; Perry bunun "tam bir delilik" olduğunu düşünüyordu. Dick, Kansas City'ye gitme planından ilk söz ettiğinde Perry "Sen kesinlikle bir doktora görünmelisin" demişti. Şimdi bu soğuk ve karanlık ahırda yağmurun sesini dinleyerek otururken Dick'in geri dönüş planını tartışmaya başladılar. Perry, bir kez daha geri dönmenin ne kadar tehlikeli olduğunu söyledi ve başlarına gelebilecekleri tek tek sıraladı. Şartlı tahliye yasalarını çiğnediği için Dick'in mutlaka çoktan beri orada aranmaya başlandığını söyledi, tabii "başka bir şey için" de aranıyor olabileceğini sözlerine ekledi. Ama Dick, planından vazgeçmek niyetinde değildi. Kansas City, rahat rahat "satış görevlilerine çek dağıtabileceği" tek yerdi. "Tamam, dikkatli olmamız gerektiğini biliyorum. Arama emri çıkarmış olduklarından da eminim. Daha önce dağıttığımız çekler yüzünden aranıyoruzdur şimdi. Ama uzun kalmayacağız ki orada. Bir gün yeter bize. Şansımız yaver gider de bir sürü karşılıksız çek imzalarsak o parayla Florida'ya gideriz. Noeli Miami'de geçiririz. Hoşumuza giderse bütün kış orada kalırız" dedi Dick. Perry sakızını çiğniyordu, titremesi durmamıştı. Dick'in sözlerini duyunca suratını astı. "Ne oldu, hayatım? Yine aklına öbür iş mi geldi? Bir türlü unutamadın gitti onu. Bizimle o iş arasında hiçbir bağlantı kuramazlar. İnan bana, o düşündüğün hiçbir zaman olmayacak" dedi Dick.

"Ya yanılıyorsan? O zaman ne olur, biliyor musun? Köşe'yi boylarız" dedi Perry. O ana kadar ikisi de Kansas Eyaleti'nde geçerli olan ölüm cezasından hiç söz etmemişlerdi. Darağacının ya da Kansas Eyalet Cezaevi'ndeki mahkûmların, adam asmak için kullanılan malzemelerin bulunduğu küçük odaya verdikleri isim olan, "Köşe"nin lafı hiç geçmemişti aralarında.

"İyice komik bir adam oldun sen artık Perry. Öldüreceksin be-

ni gülmekten" dedi Dick. Sigarasını yakmak için bir kibrit çaktı, tam bu sırada kibritin alevinde gördüğü şey, onu yerinden sıçrattı. Koşarak ahırın önündeki otlak gibi düzenlenmiş alana gitti. Tam orada içinde kimse olmayan, siyah beyaz, iki kapılı, 1956 model bir Chevrolet duruyordu. Anahtar üzerindeydi.

Dewey, Clutter davasındaki son önemli gelişmeyi "kamuoyundan" saklamaya karar vermişti. Kararını uygulamak için Garden City kamuoyunu yönlendiren, iki önemli isim ile görüştü. Garden City'de çıkan *Telegram* gazetesinin genel yayın yönetmeni olan Bill Brown ile yerel radyo istasyonu KIUL'un müdürü Robert Wells'e durumu anlattıktan sonra neden son gelişmeyi mutlaka gizli tutmak istediğini açıklarken şöyle dedi: "Bu adamların suçsuz olma olasılığının da bulunduğunu unutmamalıyız."

Dewey'ye göre adamların suçsuz olma olasılığı, göz ardı edilemeyecek kadar güçlü bir olasılıktı. Floyd Wells'in cezaevi yetkililerine anlattığı hikâye tamamen uydurma olabilirdi; cezaevindeki mahkûmlar, bir kazanç sağlamak ya da yetkililerin dikkatini çekmek için bu tür hikâyeler uydurmayı severlerdi. Wells'in söylediği her şey doğruysa bile Dewey ile ekibi, henüz "mahkemeye sunulacak" nitelikte, somut bir delil bulamamışlardı. Şu ana kadar buldukları her şey, olası bir raslantı olarak nitelenebilirdi. Smith'in, Hickock adında bir arkadaşını ziyaret etmek için Kansas'a gitmesi; Hickock'un Clutter cinayetlerinin işlendiği silah ile aynı kalibrede bir silahı olması; iki arkadaşın insanlara 14 Kasım gecesi nerede olduklarına dair yalan söyleyip, böylece ilerde onların polise yanlış bilgi vermelerini ayarlamış olmaları onların bu cinayetleri işlediği anlamına gelmezdi. Dewey, bu konudaki görüşlerini Brown ile Wells'e şöyle anlattı: "Ama biz onların aradığımız kişiler olduğunu düşünüyoruz. Hepimiz bunda hemfikiriz. Onlar olduğundan bu kadar emin olmasak Arkansas'tan Oregon'a on yedi eyaleti alarma geçirmezdik. Ama lütfen şunu unutmayın: Onları yakalamamız birkaç yılı bulabilir. Birbirlerinden ayrılmış olabilirler. Ülkeyi terk etmiş de olabilirler. Alaska'ya gitmiş olma olasılıkları var, Alas-

ka'da izlerini kaybettirebilirler. Onlar yakalanmadığı sürece Clutter davasının mahkemede hiçbir şansı yok. Doğruyu söylemek gerekirse şu an mahkemeye çıkacak durumda değiliz. O hayvanları yarın enseleyebiliriz, ama bu onları hemen içeri tıktıracağız anlamına gelmez; çünkü hiçbir şey kanıtlayamama riskimiz var."

Dewey, durumu abartmıyordu. Katiller olay yerinde biri baklava desenli, öteki kedi pençesi desenli iki ayak izinden başka hiçbir iz bırakmamışlardı. Bu kadar dikkatli olduklarına göre o botları çoktan bir yere atmışlardır. Radyo ile ilgili bir ipucu da bulamamışlardı. (Dewey radyoyu çalmış olduklarından hâlâ emin değildi; çünkü dört cinayet işleyip olay yerinden hemen hemen hiç iz bırakmadan ayrılan soğukkanlı katillerin, radyo çalmak için "bu zahmete girmiş" olduklarını düşünmüyordu. Adamların eve para dolu bir kasa bulma umuduyla girip bir şey bulamayınca aileyi birkaç dolar ve küçük bir radyo için öldürdüğü varsayımını "mantık dışı" buluyordu. "İkisinden biri olayı itiraf etmediği sürece onları içeri attıramayız. Ben, böyle düşünüyorum. Bu nedenle çok dikkatli olmamız gerek. Onlar bu işten paçayı sıyırdıklarını sanıyorlar. Biz de böyle düşünmeye devam etmelerini, kafalarında bu konuda hiçbir soru işaretinin uyanmamasını istiyoruz. Kendilerini ne kadar güvende hissederlerse onları o kadar çabuk yakalarız.")

Ancak Garden City kadar küçük bir kentte sır saklamak kolay değildi. Kentin adliye binasının üçüncü katındaki Şerif'in ofisine, içinde az mobilya bulunan, ama hep insanlarla dolup taşan üç odadan birine girenlerin, odalara egemen olan garip ve tedirgin havayı fark etmemeleri imkânsızdı. Son birkaç haftadır sürekli bir koşuşturma halindeki görevliler Şerif'in ofisine hızla girip oradan hızla çıkıyor, ofistekiler kendi aralarında sıcak tartışmalar yapıyorlardı; oysa şimdi o hareketli ve gürültücü havadan eser kalmamıştı. Endişeli bir sessizlik kaplamıştı Şerif'in ofisini. Şerif'in sekreteri Bayan Richardson, zeki bir kadındı; endişeli görünmeye başlayan görevlilerin birbirleriyle sürekli fısıldaştıklarını görmüştü. Yazışmalarını yaptığı ve telefonlarını bağladığı Şerif, onun adamları, Dewey ve Kansas Soruşturma Bürosu'ndan

gelen ekip birbirleriyle alçak ses tonlarıyla konuşuyorlardı. Bir ormanda saklanmış avcılardan farksızlardı, küçücük bir ses çıkarır ya da bir harekette bulunurlarsa kendilerine doğru yaklaşan canavarların korkup kaçacağını düşünüyor, ona göre temkinli davranıyorlardı.

Ama kentteki insanların konuşmasını engellemek mümkün değildi. Kentteki iş adamlarının kendilerine ait, özel bir kulüp olarak gördükleri Warren Oteli'nin lobisi, dedikoduların ve söylentilerin kalesi olmuştu. Bir söylentiye göre kentin tanınmış bir ismi tutuklanmak üzereydi. Bay Clutter'ın başarılı çalışmalarına imza attığı, yenilikçi bir dernek olan Kansas Buğday Üreticileri Derneği'ne düşman olanlar, kiralık katil tutmuş ve Clutter ailesini öldürtmüştü başka bir dedikoduya göre. Ortalıkta dolaşan bu söylentilerden gerçeğe en yakın olanını, kentin tanınmış gelericilerinden biri bilgi kaynağını açıklamadan anlatıyordu: "Bir adam, 1947, 1948 yıllarında Herb'ün yanında çalışmış. Sıradan bir çiftlik işçisiymiş. Bu adam daha sonra eyalet cezaevine girmiş ve işte orada kalırken Herb'ün ne kadar zengin bir adam olduğunu düşünmeye başlamış. Bir ay kadar önce içeriden çıkınca yaptığı ilk iş buraya gelip Clutter'ı soymak ve tüm ailesini öldürmek olmuş."

Ama Garden City'nin on kilometre kuzeyindeki Holcomb'da bu tür söylentiler dolaşmıyordu. Holcomb'un bu konuda Garden City'den geri kalmasının bir nedeni, kasabanın iki dedikodu kaynağında, postane ile Hartman'ın Kafesi'nde Clutter trajedisi ile ilgili konuşmanın yasaklanmış olmasıydı. Bayan Hartman bu konuda şöyle konuşuyordu: "Ben bu konuda artık hiçbir şey duymak istemiyorum. Buraya gelenlere söyledim, böyle yaşayamayız dedim onlara. Kimsenin kimseye güveninin kalmadığı, korkunç hikâyelerin kulaktan kulağa dolaştığı bir yerde huzurlu olamayız ki, bu mümkün değil. İşte bu yüzden Clutter cinayetleri ile ilgili konuşmak isteyenler benim yerime gelmesinler dedim. Kim ne anlatmak istiyorsa çıksın dışarıda anlatsın." Myrt Clare de bu konuda Bayan Hartman kadar sert ve tutarlı bir tavır sergilemişti: "Buraya birkaç sentlik posta pulu almak bahanesiyle gelip en küçük ayrıntısına varıncaya kadar Clutter davası

ile ilgili üç saat otuz üç dakika boyunca konuşabilecekerini düşünüyorlar. Sürekli birilerini suçluyorlar. Yılan bunların hepsi, birbirlerinin gözünü oymaya bayılıyorlar. Onları dinleyecek zamanım yok. İşim gücüm var benim; Amerikan hükümetinin bu kasabadaki temsilcisiyim. Her neyse, bir iğrençliktir gidiyor burada! Al Dewey ile Topeka ve Kansas City'den gelen o havalı polislerin olayı hemen çözeceklerini sandı buradaki salaklar. Ama şimdi akıllandılar biraz, artık onların katili bulma şanslarının kalmadığını düşünüyorlar. Bu durumda yapılacak en akıllıca şey insanın çenesini kapalı tutmasıdır. Buradakilere bunu söyleyip duruyorum. Bir gün ölürsün ve hayat biter; *nasıl* öldüğün önemli değil ki, çünkü ölüm, ölümdür. Herb Clutter, boğazı kesilip cinayete kurban gitti, o şekilde öldü diye ortalıkta deli danalar gibi gezinmenin anlamı yok. Tamam, adam kötü bir şekilde öldü. Öğretmenevi'nden Polly Stringer'ı tanıyor musunuz? Bu sabah buradaydı Polly Stringer. Okuldaki çocukların daha yeni yeni sakinleşmeye başladıklarını söyledi. Olayın üzerinden koca bir ay geçti ve çocuklar ancak kendilerine gelebilmişler. Ben de şunu düşündüm: Birini *tutukladıkları* zaman ne olacak? Herkesin tanıdığı biri olacak nasıl olsa bu tutuklanan kişi ve olaylar yine alevlenecek, altı sönmeye yüz tutmuş olan kazan yine fokur fokur kaynayacak. Bana sorarsanız yeteri kadar heyecan yaşadık, durgun hayatımıza dönmenin zamanı geldi de geçiyor bile."

Saat çok erkendi, daha dokuz bile olmamıştı; Washateria adındaki çamaşırhanenin ilk müşterisi Perry idi. Şişkin, hasır bavulunu açtı; iç çamaşırları, çoraplar ve gömleklerden (bazıları kendisinin, bazıları da Dick'indi) oluşan bir yığını çamaşır makinesine attı. Makinenin jeton konulan yuvasına Meksika'dan aldıkları olta kurşunlarından birini yerleştirdi.

Perry, bu tür büyük çamaşırhanelere çok sık giderdi, severdi buralarda vakit geçirmeyi; çamaşır makinesinin önünde sessizce oturup çamaşırların yıkanmasını seyretmeyi "çok rahatlatıcı" bulurdu. Ama bugün makinede dönen çamaşırları seyredip ra-

hatlayamıyordu. Çok endişeliydi. Tüm itirazlarına rağmen yine Dick'in dediği olmuştu. Kansas City'ye geri dönmüşlerdi. Beş parasızdılar, üstüne üstlük kullandıkları araba çalıntıydı! Iowa'dan çaldıkları arabayla bütün gece hiç durmadan yağan yağmurun altında yol almışlardı; yalnızca iki kez benzin almak için durmuşlardı, benzini benzinciden değil, gecenin karanlığında çoktan uykuya dalmış küçük kasabalardaki arabaların depolarından hortumla çekmişlerdi. (Bu, Perry'nin işiydi; kendisinin bu işte "tam bir usta olduğunu" düşünürdü. "Bana küçük bir parça lastik hortum verin, onunla ben ülkeyi bir uçtan bir uca gezerim" derdi.) Kansas City'ye güneş doğarken varmışlardı; önce havaalanına gitmiş, oradaki tuvalette yüzlerini yıkayıp dişlerini fırçaladıktan sonra bekleme salonundaki koltuklarda iki saat uyumuşlardı. Temizlenip dinlendikten sonra kentin içine gelmişlerdi. Dick, arkadaşını çamaşırhanede bırakıp bir saat içinde onu almaya geleceğini söylemişti.

Çamaşırlar yıkanıp kurutulduktan sonra Perry, onları düzenli bir şekilde katlayıp valize yerleştirdi. Saat onu geçmişti. Dick, büyük bir olasılıkla dükkânın birinde satış görevlisine "kâğıt veriyordu." Geç kalmıştı. Perry, banklardan birine oturup Dick'i beklemeye karar verdi. Hemen yanındaki bankın üzerinde bir kadın cüzdanı olduğunu gördü. Elini uzatsa alabileceği kadar yakınında duran cüzdanı çalmayı düşündü bir an. Ama cüzdanın sahibinin çamaşır makinelerinin başındaki kadınların en irisi olduğunu görünce fikrini değiştirdi. San Francisco'da geçirdiği çılgın çocukluk yıllarında "Çinli Çocuk" (adı Tommy idi, ama soyadını anımsayamıyordu, Chan ya da Lee idi galiba) ile bir "cüzdan kapma" çetesi kurmuşlardı. Birlikte cüzdan çalıp olay yerinden nasıl kaçtıklarını hatırladıkça Perry gülerdi: "Bir keresinde çok yaşlı, ama gerçekten çok yaşlı bir kadını soymuştuk. Tommy, kadının çantasını kapmıştı, ama kadın çantasının sapını bir türlü bırakmıyordu, yaşından hiç beklenmeyecek bir kuvvetle çantayı kendisine doğru çekiyordu. Tommy asıldıkça kadın daha kuvvetli asılıyordu. Sonra kadın birden beni gördü ve 'Bana yardım et! Bana yardım et!' diye bağırmaya başladı. Ben de 'Hayır bayan, size değil ona yardım edeceğim' dedikten sonra

yaşlı kadını sert bir şekilde ittim. Kadın, kaldırıma yuvarlandı. Bunca çabadan sonra kadının çantasından çıka çıka doksan sent çıktı. Hiç unutmadım miktarı, tam doksan sent için o kadar uğraşmıştık. O parayla Çin lokantasına gittik, bir tabak yemeği ikimiz paylaştık."

O zamandan beri çok fazla şey değişmemişti aslında. Perry o günden bugüne yaklaşık yirmi yıl yaşlanmış, kırk beş kilo almıştı; ama maddi durumunda hiçbir değişiklik olmamıştı. Bu yaşa gelmişti, ancak hâlâ aç kalmamak için birkaç dolar çalmaya uğraşan bir sokak çocuğu gibi yaşıyordu. (Onun kadar zeki ve yetenekli birinin bu durumda olması şaşırtıcı değil miydi?)

Gözü hep duvardaki saatteydi. On buçukta endişelenmeye başlamıştı; on birde bacaklarının sızlaması arttı, bu sızılar birazdan paniğe kapılacağının habercisiydi, "kanımda patlayan hava kabarcıkları" adını verdiği bu sızılar artınca korkudan ne yapacağını şaşırırdı. Bir aspirin attı ağzına, zihninden birbiri ardından geçen görüntülerin yok olmasını, en azından bulanıklaşmasını istiyordu. Korkunç manzaralar görüyordu: Dick tutuklanmıştı; ya karşılıksız çek yazarken suçüstü yakalanmıştı ya da polisler onu bir trafik kuralını çiğnediği için durdurmuş ve arabanın "yürütme" olduğunu anlamışlardı. Herhalde Dick tam şu anda kırmızı enseli bir sürü dedektifin karşısında oturuyordu. Basit şeylerden (karşılıksız çeklerden ve çalıntı otomobillerden) konuşmuyorlardı. Cinayetten konuşuyorlardı; Dick'in polislerin kuramayacağını söylediği bağlantı bir şekilde kurulmuştu işte. *Tam şu anda* bir araba dolusu polis çamaşırhaneye doğru yola çıkmıştı.

Yine kuruntuya kapılmıştı; böyle bir şey olamazdı. Dick kesinlikle "gevezelik etmezdi." Perry'ye kaç kez "Beni dayaktan öldürseler bile onlara hiçbir şey söylemem" demişti. Tabii Dick "yüksekten atmayı" severdi biraz; Perry, onunla beraber olduğu zaman içinde Dick'in yalnızca kendisinin üstün olduğu durumlarda babalandığını, onun dışında hiç de göründüğü kadar sert biri olmadığını anlamıştı. Dick'in neden bu kadar geç kalmış olabileceğine dair aklına birden bu kadar kötü olmayan bir neden geldi. Anne babasını görmeye gitmiş olabilirdi. Ailesini ziyaret et-

mesi riskliydi, ama Dick onlara çok "düşkün" olduğu için bu riski göze almıştır. Dick, ailesini ne kadar çok sevdiğinden sık sık söz ederdi, onları görmeye gitmiş olabilirdi. Dün gece yağmurun altındaki uzun araba yolculuğu sırasında Perry'ye şöyle demişti: "Ailemi görmeyi çok isterim. Onlar kimseye bir şey söylemezler. Şartlı tahliye memuruna gidip bir şey söylemezler. Başımızı derde sokacak bir şeyi hayatta yapmazlar. Ama yine de onları görmeye gidemem; çünkü onlardan çok utanıyorum. Annemin söyleyeceklerini düşündükçe utançtan yerin dibine geçiyorum. O çekler yüzünden annem kimbilir ne diyecek bana! Bir de hiçbir şey söylemeden ortadan kaybolduğum için de çok kızmıştır bana. Onları arayıp seslerini duymayı, nasıl olduklarını öğrenmeyi çok isterdim." Ama bu mümkün değildi; çünkü Hickock'ların evinde telefon yoktu. Telefon olsaydı Perry çoktan arayıp Dick'in orada olup olmadığını sorardı.

Beş dakika daha geçtikten sonra Perry ilk seçeneğin doğruluğundan emin oldu; Dick tutuklanmıştı. Bacakları çok şiddetli sızlamaya başladı, bütün vücuduna yavaş yavaş yayıldı o ağrı; çamaşırhanenin kokusu ve nefes alırken içine çektiği buhar midesini bulandırmıştı. Bayılmamak ve kusmamak için aceleyle kendisini dışarıya attı. Kaldırımın kenarında, kimsenin görmeyeceği şekilde yere eğilip "bir sarhoş gibi" öğürmeye başladı. Kansas City! Biliyordu işte Kansas City'nin uğursuz olduğunu! *Yalvarmıştı* Dick'e buraya gelmemeleri için. Belki şimdi Dick, onun sözünü dinlemediği için pişmandır. Peki o ne yapacaktı şimdi? Cebindeki "birkaç sent ve bir avuç olta kurşunu" ile nereye gidebilirdi? Kim ona yardım edecekti? Bobo yardım eder miydi? Etmezdi, bundan emindi. Ama belki kocası yardım ederdi. Bir zamanlar Fred Johnson, hapisten çıktıktan sonra iş bulmasına yardım edeceğini söylemişti, eğer yardım etseydi daha erken şartlı tahliye olabilirdi. Ama onu Bobo engellemişti; kocasına Perry'ye iş bulursa başının belaya gireceğini, tehlikeli işlere bulaşmak zorunda kalacağını söylemişti. Sonra da Perry'ye yazdığı mektupta kocasına söylediklerini olduğu gibi anlatmıştı. Bobo, günün birinde bu yaptığının hesabını verecekti. Perry onunla konuşacak, yeteneklerini tek tek anlatacaktı ona; eğlence-

li bir konuşma yapmayı planlıyordu, tıpkı onun gibi saygıdeğer, kendisini güvende hisseden, temiz giyimli insanlara neler yaptığını anlatırken Bobo'nun yüzünün alacağı şekle bakıp kahkahalara boğulacaktı. Evet, ona ne kadar tehlikeli bir kardeşi olduğunu göstermenin zamanı gelmişti. Bobo'nun karşısında korkudan titrediğini görmeyi çok istiyordu. Belki de bunun için Denver'a gitmeye değerdi. Tamam kararını vermişti, Denver'a gidip Johnson ailesini ziyaret edecekti. Fred Johnson, ona yeni bir hayat kurması için yardım edecekti; bundan emindi, çünkü Perry'yi başlarından atmak için ona yardım etmekten başka bir çareleri yoktu.

Dick kaldırımın köşesinde göründü. "Hey, Perry! Ne oldu sana, hastalandın mı?" diye bağırarak yanına geldi.

Dick'in ses tonunu duyduğu an güçlü bir uyuşturucu damarlarına zerk edilmiş gibi sakinleşti. Ancak içinde farklı duygular çarpışmaya başladı; gerilim ile rahatlama, öfke ile sevgi birbiri ile çarpışıyordu. Ellerini yumruk yapıp sıkarak Dick'e doğru yürüdü. "Seni namussuz!" diye ona seslendi.

Dick gülümsedi ve "Gel hadi! Bir şeyler yiyelim" dedi.

İki arkadaş Dick'in Kansas City'de en sevdiği lokanta olan Eagle Buffet'ye gidip baharatlı yemeklerden yediler. Bu sırada Dick, arkadaşına geç kalmasının nedenlerini özür dileyerek anlattı: "Özür dilerim, canım. Çok beklettim seni, sen de meraktan deliye döndün, değil mi? Bir hayvanla kavgaya tutuştuğumu mu sandın? Ama alakası yok, şansım o kadar iyi gidiyordu ki devam etmeliyim diye düşündüm." Perry'yi çamaşırhaneye bıraktıktan sonra çalıntı Chevrolet'nin Kansas'ta onları tehlikeye sokacak Iowa plakasını değiştirip başka bir plaka almak için bir zamanlar çalıştığı Markl Buick Şirketi'ne gittiğini söyledi. "Benim şirkete girip çıktığımı gören olmadı. Markl, eski araba ticareti yapan bir şirkettir. İçerde hurdaya dönmüş, Kansas plakalı bir De Soto buldum." Peki ne yapmıştı Dick o Kansas plakasını? "Dostum, o plaka şimdi bizim iki kapılı Chevrolet'mize takılmış durumda."

Dick Chevrolet'ye Kansas plakasını taktıktan sonra, eski Iowa plakasını belediyenin çöp toplama alanına atmıştı. Sonra Steve adındaki, lise arkadaşının çalıştığı benzinciye uğramıştı. Steve'i

elli dolarlık bir çeki bozmaya ikna etmişti. İşte bunu hayatında ilk kez yapıyordu; daha önce hiç "arkadaşını soymamıştı." Neyse, önemli değildi; nasıl olsa Steve'i bir daha görmeyecekti. Kansas City'den bu gece "uçuyordu"; bu kez bir daha dönmemecesine ayrılıyordu bu kentten. Bu durumda bir iki eski arkadaşı kazıklamak fena olmaz diye düşünüp yine bir lise arkadaşının çalıştığı bir eczaneye uğradı. Elindeki para yetmiş beş dolara çıkmıştı bile. "Şimdi, bu öğleden sonra biraz çalışıp rakamı yükselteceğiz. Şöyle birkaç yüz dolar toplayalım diyorum. Gideceğimiz dükkânların listesini yaptım. Altı yedi dükkân bizim harika çeklerimizi almak için sabırsızlanıyor, biliyorsun. Buradan başlayacağız işte" dedi Dick. Eagle Buffet'de çalışan herkes, barmenlerin ve garsonların hepsi Dick'i tanıyor ve seviyorlardı. Ona turşuyu çok sevdiği için "Turşucu" lakabını takmışlardı. "Sonra ver elini Florida! Nasıl, harika değil mi? Sana Noel'i Miami'de geçireceğiz diye söz vermemiş miydim? Bütün zenginler gibi biz de Noel'de Miami'de olacağız."

Dewey ile Kansas Soruşturma Bürosu'ndaki çalışma arkadaşı Clarence Duntz, Trail Room adlı lokantaya gelmiş bir masanın boşalmasını bekliyorlardı. Öğle yemeğini genellikle burada yiyen, yüzleri kırış kırış olmuş ve sarkmış iş adamlarını, ciltleri güneşten kararmış ve sertleşmiş çiftçileri gözleriyle tarayan Dewey tanıdığı birkaç isme rastladı: Adli Tabip Dr. Fenton, Cezaevi Müdürü Tom Mahar, geçen yıl Bölge Başsavcısı seçimlerinde aday olan ancak kazanamayan Harrison Smith ve River Valley Çiftliği'nin sahibi, Dewey'nin pazar günleri kilisedeki derslerden sınıf arkadaşı Herbert W. Clutter. *Bir dakika!* Herb Clutter ölmemiş miydi? Dewey onun cenazesine gitmemiş miydi? Karşısındaydı işte Herb Clutter, Trail Room'un köşesindeki, yuvarlak oturma yerleri olan masadaydı. Parlak kahverengi gözleri ile köşeli çenesi dikkat çekiyordu; ölüm, yakışıklılığına hiç zarar vermemişti. Yalnız değildi masada, iki genç adamla birlikte oturuyordu. Adamları tanıyan Dewey, Duntz'ı dirseğiyle hafifçe dürttü.

"Şuraya bak!"
"Nereye?"
"Köşedeki masaya."
"Vay canına!"

Hickock ile Smith tam karşılarındaydı! Onlar da gözlerini kendilerine dikmiş olan iki adamı fark etmişlerdi. Tehlikenin kokusunu almışlardı bile. Hemen ayağa kalkıp Trail Room'un cam kapısını kırdıkları gibi kendilerini dışarıya attılar, Duntz ile Dewey de onların peşinden çıktılar. Ana caddede hızla yürüyen Hickock ile Smith, Palmer Mücevherat, Norris Eczanesi ile Garden Kafe'nin önünden geçip köşeyi döndüler; aşağıdaki deponun bir ucundan girip diğerinden çıktılar, beyaz boyalı, yüksek, buğday depolarının arasında saklambaç oynar gibi bir ortaya çıkıp, bir gözden kayboluyorlardı. Dewey tabancasını çekti, Duntz da çıkardı tabancasını; her ikisi de nişan aldığı an sanki doğaüstü bir güç ortaya çıkıp her şeyi değiştirdi. Çok garip bir şekilde, aniden kovalayanlar ve kaçanlar yüzmeye başladılar (insanın ancak rüyada görebileceği bir manzaraydı bu), Garden City Ticaret Odası'nın "Dünyanın En Büyük ÜCRETSİZ Yüzme Havuzu" olduğunu iddia ettiği o koca havuzda dört adam hızla kulaç atıyordu şimdi. Dedektifler avlarını tam yakalamak üzereydiler ki her şey birden yine değişti (Bu inanılmaz değişiklikler nasıl oluyordu? *Yoksa* rüya mı görüyordu?) ve havuzun yerini Valley View Mezarlığı aldı. Mezar taşları, ağaçlar, kenarları çiçeklerle süslenmiş yollarla kaplı, gri ile yeşile bürünmüş mezarlık, kentin kuzeyindeki parlak sarı buğday tarlalarının ortasında gölgelik, serin bir bahçeye benziyordu; dallarından yapraklar fışkıran ağaçlar, birbirleri ile fısıldaşıyor, insan kendisini çölün ortasında bir vahaya gelmiş gibi hissediyor, burada huzur buluyordu. Ancak Dewey huzurlu değildi; çünkü Duntz ortalıktan kaybolmuştu birdenbire, kaçan adamların peşinde yalnızca o vardı artık. Onları göremiyordu, ama mezarlıkların arasında bir yere saklandıklarından emindi, bir mezar taşının arkasında çömelmiş olmalıydılar, belki de kendi babasının mezar taşının arkasındaydılar: "Alvin Adams Dewey, 6 Eylül 1879 - 26 Ocak 1948" Elinde tabancası, kilisenin ruhani havasını taşıyan patikalara uzanıp, sürüne-

rek ilerlemeye başladı. Birden bir kahkaha duydu ve sesin geldiği yöne doğru gittiğinde Hickock ile Smith'in hiç de düşündüğü gibi saklanmadıklarını gördü. Hickock ile Smith, henüz taşları konulmamış olan Herb, Bonnie, Nancy ile Kenyon'ın mezarlarının üzerinde bacaklarını iki yana doğru açmış, ellerini kalçalarına koymuş, başlarını geriye atmış, kahkahalarla gülüyorlardı. Dewey tetiğe bastı... bir kez daha bastı... bir kez daha ateşledi tabancasını... İkisini de tam kalplerinden üçer kere vurmuştu. Ama ne Hickock ne de Smith yere düştü. Adamların bedenlerini yavaş yavaş saydam bir perde kapladı sanki, birkaç saniye sonra tamamen görünmez oldular, buhar olup uçtular. Ama o yüksek sesli kahkaha hâlâ duyuluyordu; Dewey kahkahanın hiç kesilmeyeceğini düşündü, ondan uzaklaşmak için kaçmaya başladı, çok yoğun bir ümitsizliğe kapıldı, bu ümitsizliğe katlanmak o kadar zordu ki birden gözlerini açtı.

Uyandığında korku içinde kıvranan, ateşi çıkmış on yaşında bir çocuktan farkı yoktu; saçları terden sırılsıklam olmuştu, gömleği sırtına yapışmıştı. Başını masaya koyup uykuya daldığı oda, Şerif'in ve diğer görevlilerinin ofislerinin bulunduğu kattaydı. Gözlerini açıp etrafı incelediğinde odanın neredeyse tamamen karanlık olduğunu fark etti. Yan odada çalışan Bayan Richardson'ın telefonunun çaldığını duydu. Bayan Richardson çıktığı için telefona bakacak kimse yoktu. Odadan çıkıp Bayan Richardson'ın ofisinin kapısından kararlı bir kayıtsızlıkla geçti, telefonu açmaya hiç niyeti yoktu; ama sonra birden duraksadı, arayan Marie olabilirdi. Hâlâ ofiste olup olmadığını merak eden Marie, akşam yemeğine bekleyelim mi diye sormak için telefonun öbür ucundaydı belki de.

"Bay A. A. Dewey, lütfen. Kansas City'den arıyorlar."

"Evet, benim."

"Kansas City, konuşabilirsiniz. Bay Dewey, hatta."

"Al, sen misin? Ben, Nye."

"Evet, dinliyorum seni Nye."

"Harika bir şey oldu burada. Hazır mısın müjdeyi duymaya?"

"Hazırım."

"Bizimkiler buradalar. Kansas City'deler."

"Nereden biliyorsun?"

"Saklanmıyorlar ki. Hickock şehrin bir ucundan diğerine bütün mağazalara çek verip duruyor. Hem de kendi adıyla imzalıyor çekleri."

"Kendi adıyla mı? O zaman ya oralarda çok kalmayı planlamıyor ya da kimsenin ondan şüphelenmediğini düşünüyor. Smith de hâlâ onun yanında mı?"

"Evet, hâlâ ikisi birlikte takılıyor. Başka bir arabaları var şimdi. 1956 model bir Chevrolet, siyah-beyaz, iki kapılı."

"Kansas plakalı mı?"

"Evet, Kansas plakalı. Al, dinle beni de ne kadar şanslı olduğumuzu gör! Bir televizyon almışlar. Hickock tezgâhtara çek vermiş. Tam bu ikisi giderken tezgâhtar çocuğun içinden arabanın plakasını almak gelmiş. Çocuk, plakayı çekin arkasına yazmış. Johnson Bölgesi'ne kayıtlı, numarası da 16212."

"Kayıtları kontrol ettin mi?"

"Tahmin et bakalım, ne çıktı!"

"Çalıntı araba."

"Tabii ki öyle. Ama plakası değiştirilmiş. Arkadaşlarımız Kansas City'deki tamirhanelerden birinde harap vaziyette buldukları De Soto'nun plakasını alıp takmışlar."

"Bunu ne zaman yaptıklarını biliyor musun?"

"Dün sabah. Patron [Logan Sanford] çalıntı arabanın tarifinin ve yeni plakasının yazılı olduğu bir uyarı kâğıdı gönderdi bütün polislere."

"Hickock Çiftliği'nden ne haber? Hâlâ Kansas City'de olduklarına göre er ya da geç çiftliğe gideceklerdir."

"Merak etme. Çiftlik gözetim altında. Al, duyuyor musun beni?"

"Evet, duyuyorum seni."

"Noel hediyesi olarak ne istiyordum, biliyor musun? İşte tam da bunu istiyordum. Tek istediğim şey, bu meseleyi çözmekti. Soruşturmayı tamamlayıp Noel'den yılbaşına kadar uyumak istiyordum, biliyor musun? Bundan iyi Noel hediyesi olur mu?"

"Umarım, hediyeyi bir an önce alırsın."

"Umarım, her ikimiz de bir an önce bu hediyeye kavuşuruz."

Dewey, aşağıya inip, Adliye Binası'nın bulunduğu alanda yürümeye başladığında hava iyice kararmıştı. Alanı kaplayan kuru yaprakların üzerinde düşünceli düşünceli yürürken neden coşkulu bir sevince kapılmadığını sordu kendine. Artık şüphelilerin Alaska, Meksika ya da Timbuctoo'da huzur içinde yaşayamayacaklarını bildiğine ve tutuklanmalarının an meselesi olduğunu öğrendiğine göre sevinçten çılgına dönmesi gerekirdi; ama heyecandan kalbi bile hızlı hızlı çarpmıyordu. Neden bu kadar tepkisizdi? Gördüğü rüya yüzünden böyleydi, hâlâ o rüyanın etkisindeydi. Nye'ın anlattıklarının doğru olup olmadığını düşünüyor ve en sonunda bunların doğru olamayacağına karar veriyordu. Hickock ile Smith'in Kansas City'de yakalanacaklarına inanmıyordu. Onlara kurşun işlemezdi.

Miami Beach, Ocean Caddesi'ndeki 335 no'lu kirli beyaz renkte, kare biçimindeki küçük binanın üzerinde Somerset Oteli yazıyordu. Otelin ön yüzünde eflatunun ağır bastığı tabelalar asılıydı: "BOŞ ODALAR - EN UCUZ FİYAT - ÖZEL PLAJ - OKYANUS MELTEMİNİN SÜREKLİ ESİNTİSİ" Somerset Oteli'nin önü, eski görünümlü, küçük otellerle kaplı, hüzünlü bir havası olan caddeye bakıyordu. Arkasındaki "özel plajda" 1959 yılının Aralık ayında kuma saplanmış iki şemsiyeden başka bir şey yoktu. Pembe renkli olanın üzerinde "Dondurma Servisimiz Vardır" yazıyordu. Noel günü, öğle saatlerinde dört kadın, bu şemsiyenin çevresine uzanmış, transistorlu, küçük radyolarından yayılan müziğe kulak vermiş, güneşleniyorlardı. Üzerinde "Coppertone ile Bronzlaşın" yazan, mavi şemsiyenin altında ise Dick ile Perry oturuyorlardı. Somerset Oteli'nin iki yataklı bir odasını, haftalık on sekiz dolara kiralamışlardı, beş gündür buradaydılar.

"Bana 'Mutlu Noeller' demediğini hatırlatırım sana" dedi Perry.

"Mutlu Noeller tatlım. Yeni yılın da şimdiden kutlu olsun."

Dick'in üstünde mayosu vardı; ama Perry Acapulco'da oldu-

ğu gibi burada da sakat bacaklarını göstermek istememişti, sahildekilerin bacaklarını görünce "rahatsız olacaklarını" düşündüğü için şemsiyenin altında giyinik oturuyordu, ayakkabılarıyla çoraplarını bile çıkarmamıştı. Halinden memnun görünüyordu. Dick ayağa kalkıp pembe şemsiyenin altındaki kadınları etkilemek için jimnastik hareketleri yapmaya başladığında Perry *Herald* gazetesinin Miami baskısını okumaya koyuldu. Gazetenin iç sayfalarından birindeki haber dikkatini çekti. Cinayet haberiydi bu; Florida'da oturan bir ailenin tüm bireyleri öldürülmüştü. Bay Clifford Walker, Bayan Walker, dört yaşındaki oğulları ve iki yaşındaki kızları elleri ayakları bağlanmadan, ağızları bantla kapatılmadan 22lik bir silahla vurularak öldürülmüşlerdi. Tallahassee yakınlarında bir sığır çiftliğinin sahibi olan Walker ailesi, 19 Aralık Cumartesi günü çiftlik evlerinde herhangi bir ipucu bırakılmadan, ortada hiçbir neden yokken katledilmişti.

Perry, haberi yüksek sesle okumaya başlayınca Dick jimnastik hareketlerine ara vermek zorunda kaldı. "Geçen Cumartesi akşamı biz neredeydik?" diye sordu Perry.

"Tallahassee'de miydik?"

"Nerede olduğumuzu hatırlasam sana sorar mıydım?"

Dick bir süre düşündü. Perşembe akşamı arabayı sırayla kullanarak Kansas'tan çıkmış, Missouri'den geçip Arkansas'a varmış, Ozark Dağları'nın eteklerinde yol alıp Louisiana'ya doğru tırmanmışlardı. Cuma sabahı erken saatlerde Louisiana'ya vardıklarında arabanın dinamosu yandığı için durmak zorunda kalmışlardı (Yirmi iki buçuk dolara Shereveport'tan ikinci el bir dinamo almışlardı). O gece arabayı Alabama-Florida sınırına yakın bir yere park etmiş ve arabada uyumuşlardı. Ertesi gün yollarına acele etmeden devam etmişler, birkaç turistik gezi bile yapmışlardı: Bir timsah çiftliğini, çıngıraklı yılanlarla dolu bir bahçeyi gezmişler; tabanı camla kaplı bir tekneye binip, dibi hâlâ bataklık olan, ama yüzeyi pırıl pırıl parlayan gölde gezintiye çıkmışlar; yolun kenarındaki lokantalardan birine akşamüstüne doğru öğle yemeği için girmiş, ızgara istakoz yiyerek uzunca bir zaman lokantada oturmuş, yüklü bir hesap ödemişlerdi. Çok güzel bir gündü! Tallahassee'ye geldiklerinde ikisinin de yorgunluktan

ayakta duracak halleri yoktu, geceyi orada geçirmeye karar vermişlerdi. "Evet, evet Tallahassee'deydik" dedi Dick.

"Ne kadar ilginç!" diyen Perry, habere bir daha göz gezdirdi. "Bu işi bir manyak yapmış olmalı. Biliyor musun, Kansas'taki olayı gazetelerde okuyan bir manyağın bu cinayeti işlediği ortaya çıkarsa hiç şaşırmam!"

Perry'nin "ikide bir bu konuyu açmasından" hoşlanmayan Dick, omuzlarını silkip sırıttı ve okyanusun kıyısına doğru hızla yürüdü. Kıyıya geldiğinde duraksadı, sonra dalgalar çarptıkça alçalan kumların üzerinde yavaş adımlarla yürümeye başladı, arada bir durup yerdeki deniz kabuklarını topluyordu. Çocukken komşularından biri Körfez'e tatile gitmişti; döndüklerinde oğullarının elinde kocaman bir kavanoz deniz kabuğu vardı. O çocuğu çok kıskanmıştı, ondan o kadar nefret etmişti ki kavanozu çalmış ve deniz kabuklarını çekiçle tek tek kırmıştı. Hayatı boyunca birilerini kıskanmıştı; kendisinin sahip olmak istediği şeye sahip olan, yerinde olmak istediği kişiyi düşmanı olarak görürdü.

Örneğin; Fontainebleau'daki havuzun kenarında gördüğü adam düşmanıydı. Gözlerini kapadığında yaz günlerinin insanı sarhoş eden sıcak esintilerinin hissedildiği, denizin ışıl ışıl parladığı, kilometrelerce uzaktaki o sahilde sıralanmış, soluk renkli, pahalı otelleri görebiliyordu. Fontainebleau, Eden Roc ve Roney Oteli'nin en üst katlarından manzaranın nasıl olduğunu hayal edebiliyordu. Miami'ye geldiklerinin ikinci günü Perry'ye bu zevk saraylarına gitmeyi önermişti. "Bir iki zengin kadın tavlarız belki" demişti. Perry'nin hoşuna gitmemişti bu fikir, o lüks otellerde hâki renkli pantolonları ve tişörtleriyle göze batacaklarını düşünmüştü. Ancak Fontainebleau'nun gösterişli binalarının ve havuzunun etrafında attıkları tur sırasında insanların dikkatlerini çekmemişlerdi. Renkli şeritlerle süslü, ham ipekten bermuda şortlar giymiş adamlar havuzun etrafında geziniyorlardı. Gösterişli mayolar giymiş kadınlar lobiye girdiklerinde sırtlarına şık şallar alıyorlardı. Otelin davetsiz misafirleri, lobide biraz oyalandıktan sonra bahçede gezinip havuzun etrafında bir tur atmışlardı. Dick o adamı havuzun kenarında görmüştü. Adam

onun yaşlarında olmalıydı, yirmi sekiz, en fazla otuz yaşında görünüyordu. "Bir kumarbaz, avukat ya da Chicago'lu bir gangster" olabilirdi. Ne iş yaptığı önemli değildi; Dick onun paranın ve gücün olanaklarından en iyi şekilde yararlanmayı bildiğinden emindi. Marilyn Monroe'ya benzeyen bir sarışın, güneş kremiyle ona masaj yaparken o uyuşuk bir hareketle elini içinde bol buzlu, portakallı bir içecek olan büyük bardağa uzatmıştı. İşte bütün bunlara o sahipti, Dick hiçbir zaman bunlara sahip olamayacaktı. Neden bu hayatta o herifin her şeyi vardı da onun hiçbir şeyi yoktu? "O pezevenk" niçin bu kadar şanslıydı? Dick, isterse güçlü biri olabilirdi; tek yapacağı, eline bir bıçak almaktı. O pezevenge benzeyen adamlar ayaklarını denk alsınlar, çünkü Dick onları her an "deşip, şanslarının bir kısmını yere akıtabilirdi." Havuz kenarında gördüğü bu manzara Dick'in keyfini kaçırmıştı. Güneş kremiyle masaj yapan sarışın, onu mahvetmişti. "Defolup gidelim buradan" demişti Perry'ye.

Şimdi ise on iki yaşlarında küçük bir kız, dalgaların getirdiği tahta parçalarından biriyle kuma kocaman, garip ifadeli suratlar çiziyordu. Çizdiği yüzlere hayran olmuş gibi yapan Dick, kıza topladığı deniz kabuklarını verdi. "Bunlarla o suratlara göz yapabilirsin" dedi. Küçük kız deniz kabuklarını alınca Dick ona gülümseyip göz kırptı. Kıza karşı hissettikleri, ona acı veriyordu; çünkü kız çocuklarına duyduğu cinsel istekten, bu iğrenç zaafından "gerçekten utanç duyuyordu." Şimdiye kadar bu zaafından kimseye söz etmemişti, etrafındakilerden bunu saklamak için elinden geleni yapıyordu (ama Perry'nin zaafını fark etmiş olabileceğini düşünüyordu). İnsanlar, küçük kızları arzuladığını öğrenirlerse onun "normal" olmadığını düşünebilirlerdi. İşte buna katlanamazdı; çünkü o "normal" biri olduğundan kesinkes emindi. Geçtiğimiz birkaç yıl içinde ergenlik çağına yeni girmiş "sekiz ya da dokuz" kız çocuğunu taciz etmiş olması, onun "normal" biri olmadığı anlamına gelmezdi; gerçek erkeklerin hepsinin içinde bu tür arzular vardı, ama hepsi bunları gizliyordu. Kızın elini tutup "Sen benim bebeğimsin. Küçük bebeğim benim" dedi. Kız hoşlanmadı bu hareketinden. Küçük eli onun elinin içinde oltaya yakalanmış balık gibi çırpınıyordu. Daha önceki

deneyimlerinde kızların yüzlerinde gördüğü şaşkın ifade, bu kızın da yüzünü kaplamıştı. Kızın elini bıraktı, kesik bir kahkaha atıp "Oyun oynuyordum sadece. Sevmez misin sen oyun oynamayı?" diye sordu.

Hâlâ mavi şemsiyenin altında uzanan Perry, Dick'e bakıyordu, kızla konuştuğunu görür görmez onun niyetini anlamış ve ondan bir kez daha iğrenip onu küçümsemişti. Perry, "cinsel yönden kendilerini kontrol edemeyen insanlara" saygı duymuyordu, bir de işin içine "sapkınlık" ("çocukları taciz etme", "homoseksüel ilişkiler", "tecavüz") girince onlardan iyice iğreniyordu. Dick'e bu düşüncesini açıkça söylemişti. Hatta çok kısa bir süre önce korkudan beti benzi atmış, küçük bir kıza tecavüz etmesini engellediği için kavga etmişler, neredeyse yumruk yumruğa dövüşecek hale gelmişlerdi. Ancak Dick'e karşı bir kez daha fiziksel güç göstermek niyetinde değildi. Kızın Dick'in yanından uzaklaştığını görünce içi rahatladı.

Noel ilahileri duyuluyordu; dört kadının yanındaki radyodan yayılan ilahiler, Miami'nin kızgın güneşinin altında uçuşan, sürekli bağrışan martıların tiz çığlıklarına karışıyordu. Katedrallerde söylenen ilahinin büyüleyici müziği Perry'yi gözyaşlarına boğmuştu: "Hepimiz tapalım O'na, hepimiz tapalım O'na." Müzik kesilmiş, ama Perry'nin gözyaşları durmamıştı. Bu kadar yoğun bir kedere kapıldığı anlarda aklından geçen o "büyüleyici fikre" bir kez daha kapıldı, "intihar etmeyi" düşündü. Çocukken de sık sık intihar etmeyi planlardı; ama o zamanlarki intihar düşüncesinin temelinde annesini, babasını ya da başka düşmanlarını cezalandırmak vardı, onları nasıl cezalandırabileceğini düşünürken duygusal fırtınalara kapılır, kendisini öldürmeyi hayal ederdi. Ergenlik çağından itibaren intihar düşüncesi, hayal dünyasından gerçek dünyaya taşınmıştı. Jimmy ile Fern sorunlarını intihar ederek "çözmüşlerdi." Son zamanlarda ise intihar ona bir seçenek gibi değil, er ya da geç yaşamını sonlandıracak eylem olarak görünüyordu.

"Yaşamak için çok fazla nedeni" olduğunu düşünmüyordu. Tropikal adalarda yaşama, toprakta gömülü altınları bulma, batık hazineleri çıkarmak için denizin dibine dalma hayalleri ile

avunamıyordu artık. "Perry O'Parsons" da ölmüştü, yarı şaka yarı ciddi günün birinde sahnede, televizyon ekranlarında insanlara şarkı söylemeyi planlamıştı, işte o günlerde insanların karşısına "Perry O'Parsons" adıyla çıkacaktı. Ancak "Perry O'Parsons" daha doğmadan ölmüştü. Ne için yaşayacaktı ki artık? Dick ile beraber yaşadıklarını "bitiş çizgisi olmayan bir yarışta" koşmak olarak adlandırıyordu. Miami'de daha bir hafta bile dinlenmeden yine yarışa devam etmek zorundaydılar. ABC Oto Servisi Şirketi'nde altmış beş sent saat ücretiyle bir gün çalışan Dick "Miami, Meksika'dan da kötü. Saat ücreti altmış beş sent! Ben bu paraya çalışamam. Zenci değilim ben, beyazım" demişti. Kansas City'de topladıkları paradan yirmi yedi dolar kaldığı için yarın yine batıya, Teksas'a, Nevada'ya doğru yola çıkacaklardı. Nereye gideceklerini "tam olarak" bilmiyorlardı.

Dick, kıyıya çarpan dalgalara kendisini bırakıp serinledikten sonra şemsiyenin altına geldi. Soluk soluğaydı, her tarafından sular damlıyordu, kumlara yüzü koyun uzandı.

"Su güzel miydi?"

"Bir harika."

Nancy Clutter'ın doğum günü, yılbaşının hemen ertesindeydi; doğum günü ile Noel arasında çok kısa bir zaman vardı. Bu durum Bobby Rupp için her zaman sorun yaratmıştı, çünkü arka arkaya gelen bu iki önemli gün için bir hafta kadar kısa bir süre içinde Nancy'ye verebileceği iki uygun hediye seçmesi gerekirdi. Yazları babasının şeker pancarı tarlalarında çalışarak kazandığı para ile Nancy'ye alabileceği en iyi hediyeleri almıştı bugüne dek. Her yıl Noel günü sabahın ilk saatlerinde kız kardeşlerinin paketlemesine yardım ettiği hediye paketini heyecanla Clutter'ların evine götürürken hediyenin Nancy'nin hoşuna gitmesini dilerdi içinden. Geçen yıl kalp biçiminde, altın bir madalyon almıştı. Bu yıl da her zamanki gibi ne alacağını çok önceden düşünmeye başlamıştı; Norris Eczanesi'nde, ucuzluğa giren ithal parfümler ile kovboy çizmesi arasında kararsız kalmıştı.

Bu yılın Noel sabahı daha önceki Noellerden farklıydı, Clutter'ların çiftliğine koşarak gitmedi, evde oturdu. Annesinin bir hafta uğraşarak hazırladığı muhteşem Noel yemeğini ailesiyle birlikte yedi. O trajik olaydan beri evdeki herkes, annesi, babası ve yedi kardeşi ona çok anlayışlı ve kibar davranıyorlardı. Sofraya oturduğunda herkes ona yumuşak bir dille yemek yemesi gerektiğini söylüyordu. Hiçbiri onun gerçekten hasta olduğunu, yaşadığı acı yüzünden hastalandığını anlamıyordu; kalbinin derinliklerinde hissettiği acı, onunla gerçek dünya arasında bir perde örmüştü, bu perdenin öbür tarafına kendisi geçemediği gibi Sue dışında hiç kimse de perdeyi aralayıp ona ulaşamıyordu. Nancy'nin ölümünden önce Sue'den çok hoşlanmazdı, onun yanında kendisini rahat hissetmezdi. Sue çok farklı bir kızdı, kızların çok ciddiye almadığı şeylere çok fazlaca değer verirdi; zamanının büyük bölümünü resim, şiir ve müzik ile uğraşarak geçirir, piyano çalardı. Tabii Bob, kıskanırdı da onu. Nancy'nin ona verdiği değeri kıskanırdı, Nancy'nin hayatında kendisininki ile tamamen aynı olmasa bile yine de çok önemli bir yeri olduğunu bilirdi. İşte şimdi tam da bu yüzden, Nancy'yi bu kadar iyi tanıdığı için çektiği acıyı bir tek Sue anlayabiliyordu. Arka arkaya geçirdiği o korkunç şoklar sırasında Sue hep yanında olmuştu, öyle olmasaydı bugün çok daha kötü bir halde olurdu. Son günlerde birbirinden kötü olaylar gelmişti başına: o tüyler ürpertici cinayetler, Bay Dewey ile yaptığı görüşmeler, bir süreliğine baş şüpheli ilan edilince yüreğine koca bir kütle gibi oturan, her soluk alışında hissettiği o garip acı.

Olaydan yaklaşık bir ay sonra Sue ile olan yakınlığı yavaş yavaş azalmaya başladı. Kidwell ailesinin küçük, sevimli salonuna daha az gider oldu, Sue de onu eskisi kadar sıcak karşılamamaya başladı. Görüştüklerinde birlikte yas tutup Nancy için üzülüyorlardı; ama bu şekilde zaman geçirerek aslında unutmak istedikleri şeyi birbirlerine sürekli hatırlatıyorlardı. Bobby, bazı anlarda o acıyı unutmayı başarabiliyordu; basketbol oynarken, otoyolda yüz otuz kilometre hızla araba kullanırken, kendi kendine yaptığı atletik eğitim programı (lisede beden eğitimi öğretmeni olmayı planlıyordu) çerçevesinde dümdüz uzanan, sarının her

tonuna bürünmüş arazilerde uzun yürüyüşlere çıktığında kafasından Nancy'yi çıkarabiliyordu. Bobby, muhteşem Noel yemeğinden sonra masanın toplanmasına yardım etti ve üzerine bir polar geçirip koşuya çıktı.

Hava çok güzeldi. Batı Kansas, uzun pastırma yazlarıyla ünlüdür; ama yine de bu mevsimde, bu kadar güzel bir havaya sık sık rastlanmazdı. Hava kuruydu, güneş pırıl pırıl parlıyordu, gökyüzü masmaviydi. İyimser çiftçiler, bu kışın "açık" geçeceğini, hava çok sert olmayacağı için sığırların kış boyunca otlaklarda gezebileceğini düşünüyorlardı. Kışlar genellikle bu kadar yumuşak geçmezdi. Bobby bu yılki kadar yumuşak geçen başka bir kışı çok iyi hatırlıyordu, çünkü o kışın yaşandığı yıl, Nancy ile flört etmeye başlamıştı. İkisi de on iki yaşındaydılar. O zamanlar okul ile Nancy'nin babasının çiftliği arasındaki bir buçuk kilometrelik yolu beraber yürürlerdi, Bobby, Nancy'nin sırt çantasını taşırdı. Havanın ılık ve güneşli olduğu günlerde genellikle ırmağın kenarına oturup sohbet ederlerdi. Arkansas nehrinin bir kolu olan, yılan gibi kıvrılan bu ırmağın yavaş yavaş akan, kahverengi suyuna bakarlardı.

Nancy bir gün ona şöyle demişti: "Colorado'ya gittiğimiz bir yaz Arkansas nehrinin doğduğu yeri gördüm. İşte tam olarak o noktadan fışkırıyordu. İnsan görünce çok şaşırıyor, bizim kasabamızdan akan nehir işte ta orada başlıyor. Doğduğu noktadaki rengi farklı ama. Pırıl pırıl parlayan, çok berrak bir su akıyor orada. Öyle hızlı akıyor ki. Bir de dibi kayalık. Kayaların arasında girdaplar var. Babam o girdaplarda yaşayan alabalıklardan tuttu." Nancy'nin nehrin yatağı ile ilgili anlattıklarını en ince ayrıntılarına kadar hâlâ anımsıyordu Bobby. O öldükten sonra ne zaman ırmağa baksa, ırmak bir anda değişiyordu; Kansas ovalarının arasından akan çamurlu su, birden Nancy'nin betimlediği o güzel nehre dönüşüyordu. Yüksek bir dağın eteğinden çağlayarak akan, alabalıklarla dolu, suyu kristal gibi berrak ve soğuk olan, Colorado şelalerinden birini görüyordu karşısında. Nancy de tıpkı bu şelale gibiydi, hep hayat dolu ve neşeliydi.

Batı Kansas'ta genellikle kışlar, insanların evden dışarı çıkamayacakları kadar soğuk geçerdi, Noel gelmeden hava soğurdu,

toprak buzla kaplanır, bıçak gibi sert rüzgârlar esmeye başlardı. Birkaç yıl önce Noel arifesinde kar yağmıştı ve hiç kesilmeden Noel'e kadar sürmüştü. O Noel sabahı Bobby, Clutter'ların çiftliğine gitmek için yürümeye başladığında ayakları kara gömülmüştü. Bu beş kilometrelik yolu kar birikintilerine bata çıka zorlukla yürümüştü. Çiftlik evine geldiğinde yüzü soğuktan kıpkırmızı olmuştu, her yeri uyuşmuştu; ancak onu o kadar sıcak karşılamışlardı ki o zorlu yolculuğu hemen unutmuştu. Nancy onu karşısında görünce çok şaşırmış ve bir o kadar da gururlanmıştı; her zaman çekingen ve soğuk duran annesi bile Bobby'ye sarılıp onu öpmüştü, bir battaniyeye sarınıp salondaki şöminenin yanına oturması için ısrar etmişti. Nancy ile annesi mutfakta yemek hazırlamakla uğraşırken o Kenyon ve Bay Clutter ile ateşin yanında oturup fındık ve ceviz yiyerek sohbet etmeye koyulmuştu. Bay Clutter, Kenyon'ın yaşındayken ailesi ile geçirdiği bir Noel'i anımsamıştı: "Evde yedi kişiydik: annem, babam, ben, iki kız ve iki erkek kardeşim. Çiftliğimiz şehirden bayağı uzaktı. Noel alışverişine bütün aile toplanır, hep beraber çıkardık; böylece şehre bir kez inip hep beraber alınması gerekenleri almış olurduk. O yıl da Noel'den önceki sabah alışverişe çıkmak için hazırlandık, ama hava aynı bugünkü gibi, hatta daha da kötüydü. Kar yüksekliği bugünkünden fazlaydı ve lapa lapa yağan karın durmaya hiç niyeti yoktu. Bu şartlar altında şehre inmemiz mümkün görünmüyordu, ne yazık ki Noel ağacımızın altı bomboş olacaktı. Annemle kızların moralleri çok bozulmuştu. Benim aklıma birden harika bir fikir geldi." Herb, çift süren atlardan en güçlüsünü eyerleyip şehre gidip alınacakları tek başına almayı teklif etmişti. Aile bireyleri bu öneriyi kabul ettiler. Her biri ona Noel için biriktirdiği parayı ve almasını istediği şeylerin listesini verdi. Dört metre pamuklu kumaş, bir futbol topu, dikiş iğnelerini saplamak için bir iğne yastığı, av tüfeği için saçma alması gerekiyordu. Bu siparişleri almak için farklı dükkânlara girip çıktı, alışverişi tamamladığında hava kararmıştı. Aldıklarını büyük bir muşamba torbaya koyup eve doğru yola çıktığında iyi ki babamın zorla verdiği lambayı almışım ve iyi ki atın eyerine çıngıraklar bağlanmış diye düşündü; çünkü at yürüdükçe karların üze-

rinde ışığı titreşen gazyağı lambası ve çıngırakların çıkardığı neşeli ses sayesinde yolculuğunun ilk aşaması rahat geçmişti.

"Şehirdeki yollarda bir sorun yaşamadım, oralar ne kadar karlı olursa olsun at rahat rahat yürüyordu. Ama şehirden çıktıktan sonra yol falan kalmamıştı, bir tane bile yol işareti yoktu." Her yer göz alabildiğine karla kaplıydı. Kalçasına kadar kara batan at birden dengesini yitirip yana doğru kaydı. "Lambayı düşürdüm. Hiçbir şey görünmüyordu, etraf kapkaranlıktı ve ben kaybolmuştum. Atın da benim de uykuya dalıp donmamız an meselesiydi. Evet, işte o an çok korkmuştum. Dua etmeye başladım ve Tanrı'nın yanımda olduğunu hissettim." O sırada birkaç köpeğin havladığını duydu. Sesin geldiği yere doğru gitti ve komşu çiftliğin ışıklarını gördü. "O çiftliğe gidip gece orada kalmalıyım diye düşündüm. Sonra ailem aklıma geldi, annemi göz yaşları içinde hayal ettim, babamın ve oğlanların beni aramaya çıkacaklarını düşündüm ve yoluma devam etmeye karar verdim. En sonunda o karanlıkta ve soğukta eve varmayı başardığımda ışıkların söndürülmüş, kapıların kilitlenmiş olduğunu görünce çok şaşırdım ve üzüldüm. Herkes uyuyordu, kimse benim dönmediğimi fark edip endişelenmemişti. Onlara neden bu kadar kırıldığımı hiçbiri anlamıyordu. Babam 'Geceyi şehirde geçireceğinden emindik. Tanrı aşkına, bunu nasıl yaparsın oğlum? Biz senin bu tipide yola çıkmayacak kadar akıllı olduğunu zannetmiştik!' deyip moralimi iyice bozmuştu."

Çürümüş elmaların mayhoş kokusu. Bay Clutter'ın elleriyle diktiği, en önemli hazinesi olan, elma, armut, şeftali ve kiraz ağaçlarıyla dolu meyve bahçesi. Bobby, koşuya çıktığında ne meyve bahçesine gelmeyi, ne de River Valley Çiftliği'nin ana kapısından içeri girmeyi düşünmüştü. Meyve bahçesine neden geldiğini bilmiyordu. Geri döndü; ama sonra bahçeye tekrar girip eve doğru yürümeye başladı. Beyaz ev, yine kocaman ve sapasağlam görünüyordu. Bu evi hep çok beğenmişti, kız arkadaşının orada yaşaması çok hoşuna gidiyordu. Ancak ev artık o eski

ev değildi, sahibinin özenli bakımından mahrum kalan evin kapılarının kenarlarını örümcek ağları kaplamıştı. Evin önündeki çakıl taşlarıyla kaplı yolda paslanmış bir tırmık vardı, yeşillik alandaki otlar kurumuş ve azalmıştı. Şerif'in cinayet kurbanlarını almaları için o korkunç Pazar günü çağırdığı ambulansların, yeşillikten kapı önüne kadar uzanan tekerlek izleri hâlâ görünüyordu.

Çiftlik işlerinde yardımcı olan adamın oturduğu ev boştu; adam ailesi ile beraber Holcomb'a daha yakın bir yere taşınmıştı. Bugünlerde hava hep güneşliydi; ama sanki Clutter'ların evi, gölgede kalmıştı, sessizlik ve durgunluk egemendi evin çevresine. Kasabada yaşayanlar için evi çevreleyen bu kasvet, yaşanan trajedinin simgesi gibiydi. Bobby, ahırın önünden geçip etrafı çitlerle çevrili yeşilliğe geldiğinde bir atın kuyruğunun çitlere çarptığını duydu. Menekşe rengi gözleri ile çevresini büyüleyici bakışlarla süzen, sarı yeleli, yaşlı, benekli Babe'i gördü; Nancy'nin rahatlıkla bindiği sevgili atından gözlerini alamadı. Babe'in eyerinden tutan Bobby, yanağını atın boynuna sürttü; bu hareketi Nancy sık sık yapardı. Babe kişnedi. Kidwell ailesinin evine en son geçen Pazar günü gittiğinde Sue'nün annesi Babe'den söz etmişti. Sık sık düşüncelere dalan Bayan Kidwell, pencereden dışarı bakıyor, ilerideki çayırları ve sokağı kaplayan toz bulutundan gözlerini ayırmıyordu. Durup dururken birden "Susan! Sokağa baktığımda hep kimi görüyorum, biliyor musun? Nancy'yi. Babe'in üzerinde bize doğru geliyor" demişti.

Yolun kenarında durmuş otostop çeken yaşlı adam ile çocuğu ilk gören Perry olmuştu. İkisinin elinde de eski kumaşlardan dikilmiş bir torba vardı, kot gömlek ve ince birer mont giymişlerdi, dağlardan toz toprak taşıyan, sert Teksas rüzgârının altında titriyorlardı. "Onları alalım" dedi Perry. Dick, bu öneriye karşı çıktı. Genel olarak otostopçu almamazlık etmezdi; ama bu konuda seçiciydi, paralı gibi görünenleri, en azından "birkaç litre benzin parası atabilecek" olanları almayı tercih ederdi. Yüreği sevgi

dolu, küçük adam Perry ise en zavallı, en fakir görünen adamları almaları için Dick'in başının etini yiyip duruyordu. Bu yaşlı adamı ve çocuğu almaları için de çok ısrar edince Dick dayanamayıp "Tamam" dedi ve arabayı durdurdu.

Kısa boylu ve yapılı, kumral çocuk, on iki on üç yaşlarında gösteriyordu, kurnaz birine benziyordu. Çok kibar bir ses tonuyla, hiç durmadan teşekkür ederek bindi arabaya. Kırışıklarla dolu yüzü sapsarı olan, yaşlı adam çok güçsüz bir halde, ayaklarını sürüyerek arabanın yanına geldi ve arka koltuğa öylece çöküverdi. Çocuk "Çok teşekkür ederiz bizi aldığınız için. Johnny'nin artık dayanacak gücü kalmamıştı, yere düşmek üzereydi. Galveston'dan beri yürüyoruz" dedi.

Perry ile Dick bir liman kenti olan Galveston'dan bir saat önce çıkmışlardı. Sabahleyin oradaki gemicilik acentelerine iş başvurusunda bulunmuşlardı; konuştukları kişilere gemilerdeki her türlü zor işin altından kalkabilecek kadar sağlam ve güçlü adamlar olduklarını söylemişlerdi. Acentelerden biri onlara hemen Brezilya'ya giden bir tankerde iş bulmuştu. Ancak acentedeki görevli, sigorta karnelerini ya da pasaportlarını görmek istemişti; ikisinde de bu belgeler olmadığı için şu an açık denizde Brezilya'ya giden o koca tankerin içinde değillerdi. Dick, tankerde çalışamayacaklarını anlayınca garip bir şekilde Perry'den daha fazla üzülmüştü. "Düşünsene bir, Brezilya'ya gidecektik! Orada başkenti sıfırdan yeniden inşa ediyorlar, biliyor musun? Yeni baştan kurulan bir şehirde neler yapabilirdik! Tanrım, bir servet edinebilirdik orada!" demişti.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye çocuğa sordu Perry.

"Sweetwater'a gidiyoruz."

"Sweetwater da neresi?"

"Bu yolun üzerinde bir yer, Teksas'ın kasabalarından biri işte. Johnny, benim dedem. Sweetwater'da oturan bir kız kardeşi var, onun yanına gidiyoruz. Umarım, kız kardeşi hâlâ hayattadır ve orada oturuyordur. Önce onun Jasper'da oturduğunu sanıyorduk, oradakiler bize ailesiyle beraber Galveston'a taşındığını söylediler. Galveston'da da bulamadık onu. Orada konuştuğumuz bir kadın, Sweetwater'a yerleştiğini söyledi. Sweetwater'da

onu bulmaktan başka bir şey istemiyorum" diyen çocuk "Johnny!" diye seslendi ve yaşlı adamın ellerini ısıtmak için ovmaya başladı. Bir yandan da "Johnny! Beni duyuyor musun Johnny? Sıcak, güzel, 56 model bir Chevrolet'nin içindeyiz" diyerek adamla konuşmaya çalıştı.

Yaşlı adam öksürdü, başını hafifçe yana eğerek gözlerini açıp kapadı ve yine öksürmeye başladı.

"Hey, *bana baksana sen*! Nesi var bu adamın?" diye Dick çocuğa sordu.

"Hava değişimi yüzünden öksürüyor, soğuktan sıcağa girdiği için böyle olmuştur. Bir de çok uzun yürüdü tabii. Aslında biz Noel'den önce başladık yürümeye, hâlâ da yollardayız. Teksas'ı hemen hemen bir baştan bir başa kat ettik" dedi çocuk. Yaşlı adamın ellerini ovmaya devam etti ve duygusuz bir ses tonu ile onlara bu yolculuğa çıkmadan önce dedesi ve teyzesi ile beraber Louisiana, Shreveport'ta bir çiftlikte yaşadığını söyledi. Teyzesi kısa bir süre önce ölmüş. "Johnny, bir yıldır hep hasta olduğu için çiftlikteki bütün işleri teyzem yapıyordu. Ben de ona yardım ediyordum. Odunculuk yapıyorduk. Bir gün koca bir kütüğü parçalarken teyzem çok yorulduğunu söyledi. Yaşlı bir atın küt diye yere düşüp öldüğünü gördünüz mü hiç? Teyzem yaşlı bir at gibi aniden yere düştü ve bir daha hiç kalkmadı." Çocuk, oturdukları çiftliğin sahibinin onları Noel'den birkaç gün önce "kovduğunu" söyledi. "Başka çaremiz olmadığı için Teksas'a doğru yola çıktık. Bayan Jackson'ı arıyoruz. Onu hayatımda hiç görmedim, ama Johnny'nin özbeöz kız kardeşi olduğunu biliyorum. Birinin bize evini açması lazım. Beni konuk etmese bile Johnny'yi evine almak zorunda. Böyle yollarda daha fazla sürünemez Johnny. Dün bütün gece yağmurun altında sırılsıklam olduk."

Dick, arabayı durdurdu. Perry, neden durduklarını sordu.

"Bu adam çok hasta" dedi Dick.

"Eee, ne yapalım yani? Yolun kenarına mı atalım onu?"

"Hayatta hiç mantığının sesini dinlemez misin sen? Bir kez olsun aklına kulak versene!"

"Sen gerçekten çok kötü birisin."

"Ölürse ne yapacağız? Hiç düşündün mü bunu?"

"Ölmez. Bu kadar uzun yoldan geldi. Biraz daha dayanır" dedi çocuk.

"Ya ölürse? Başımıza gelecekleri düşünsene! Bir sürü soru sorarlar bize" diyerek çocuğun söylediklerinden ikna olmadığını belli etti Dick.

"Peki, tamam. Nasıl istiyorsan öyle yap, umrumda değil. Onları arabadan indirmek istiyorsan indir" diyen Perry, önce sersemlemiş bir halde uyuklayan, söylenenlerin hiçbirini duymayan hasta adama, sonra da kendisine duygusuz bakışlarla karşılık veren, yalvarmayan, onlardan "hiçbir şey istemeyen" çocuğa baktı ve o çocuk kadarken yaşlı babasıyla yaptığı yolculukları anımsadı. "Haydi, indir onları arabadan! Ama şunu da bil ki ben de onlarla beraber ineceğim" dedi.

"Tamam, tamam. Ama şunu hiç unutma, başımıza bu yüzden bir şey gelirse bunun sorumlusu sensin" dedi Dick.

Elini vites koluna uzattı. Araba yeniden gitmeye başladığında çocuk "Dur! Dur!" diye bağırdı. Arabanın kapısını açıp dışarı fırladı ve yolun kenarında hızla yürümeye başladı, arada bir duruyor, yere eğiliyor ve boş Coca-Cola kutularını topluyordu. Arabaya döndüğünde elinde dört tane Coca-Cola kutusu vardı, yüzünü bir gülümseme kaplamıştı, mutlu görünüyordu. "Bu kutular çok para ediyor" dedi Dick'e. "Biraz yavaş giderseniz bayım, bunlardan bir sürü toplarız, sonra da topladıklarımızı satıp para kazanırız. Johnny ile ben bir süredir böyle geçiniyoruz. Kutuları götürüp *para* alıyoruz."

Dick'in komiğine gitmişti bu iş, ama ilgisini de çekmişti. Çocuk yine durmasını söyleyince arabayı hemen durdurdu. O kadar sık durmaya başladılar ki bir saatte yalnızca sekiz kilometre gidebildiler. Ancak çok fazla boş kutu ve şişe topladıkları için bu durumdan şikâyetçi değillerdi. Çocuk, yolun kenarındaki kayalıklardaki ve üstünü ot kaplamış molozların arasındaki parlak kahverengi bira şişelerini, zümrüt yeşili 7-Up gazoz ve soda kutularını hemen görüyordu; o kadar çöp arasında onları seçmek için "doğuştan gelen" bir yeteneği vardı. Perry de kısa zaman içinde gözleriyle kutuları seçme konusunda tüm yeteneğini orta-

ya çıkardı. İlk başta çocuğa kutuyu ya da şişeyi nerede gördüğünü söylemekle yetiniyordu, aşağıya inip yerden onları toplamayı kendisine yakıştıramıyordu. "Aptalca" bir işti bu; ancak "küçük çocuklar" bunu yaparlardı. Kısa bir zaman sonra kutu toplama oyununun hazine aramaya benzediğini fark edince o da kendini eğlenceye kaptırdı. Tekrar işlemden geçip kullanılan teneke kutuların izini sürmek, heyecan verici bir işti. Dick de çok hevesli görünüyordu, oradan oraya koşturup kutu topluyordu. Yaptıklarının garip bir şey olduğunu biliyordu; ama para kazanmanın *yolu* bundan geçiyorsa sesini çıkarması aptalca olurdu. Bu şekilde en azından birkaç dolar kazanabileceklerdi. Perry ile bu paraya çok ihtiyaçları vardı, çünkü şu an ikisinin üzerindeki toplam para, beş dolardan azdı.

Dick, Perry ve çocuk ikide bir arabadan inip kutu toplarken yaptıkları işten utanmadan, birbirleriyle dostça bir havada yarışıyorlardı. Dick, bir hendeğin dibinde gördüğü şarap ve viski şişelerini heyecanla topladı, ancak bunların para etmediğini öğrenince çok üzüldü. "İçki şişelerine para vermiyorlar. Bira şişelerinin de hepsine para vermiyorlar. Genellikle hiç içki şişesi toplamam ben, bira şişelerini bile toplamam. Siz de benim gibi yapın, garanti olan şişeleri ve kutuları toplayın. Dr. Pepper, Pepsi, Cola, White Rock, Nehi kutularını görür görmez alın" dedi çocuk.

"Senin ismin ne?" diye sordu Dick.

"Bill" diye yanıtladı çocuk.

"Bill, sen bu işi iyi biliyorsun, biz daha yeniyiz."

Hava kararınca kutu avcıları çalışmalarına ara vermek zorunda kaldılar. Arabada da hiç yer kalmadığı için av partisini bitirmeleri gerekiyordu. Bagaj ağzına kadar doluydu, arka koltukta içi boş kutu ve şişelerden oluşan parlak bir yığın vardı. Üçü birden yaşlı, hasta adamın arkada oturduğunu unutmuşlardı, torunu bile onu oracıkta unutuvermişti. Adam, araba sallandıkça kayan ve şangırdayan yığının altında ezilmişti.

"Şimdi bir yere toslasak ne biçim sesler çıkar arabadan!" dedi Dick.

New Motel'in ışıkları uzaktan görünüyordu. Araba motele yaklaştığında Dick, Perry ile çocuk aslında buranın büyük bir

motel olduğunu gördüler. Bungalovların yanında bir garaj, bir lokanta ve bir kokteyl salonu vardı. Kutu toplama işini ikisinden de iyi bilen çocuk "Buraya girelim. Bunlara satabiliriz. Ben konuşayım onlarla. Daha önce de bu işi yaptığım için ne denmesi gerektiğini biliyorum. Bazıları da kazıklamaya çalışır, uyanık olmak lazım" dedi. Perry, daha sonra "bu çocuğu kandırmayı başaran, ondan daha zeki birini" hayal bile edemediğini söyledi. O akşamı şöyle anlattı: "Elinde o şişelerle motele girmekten hiç utanmadı. Ben bunu hayatta yapamazdım, utancımdan yerin dibine geçerdim. Ama moteldeki görevliler kötü karşılamadılar onu; sadece güldüler ona. Şişelere on iki dolar altmış sent vereceklerini söylediler."

Çocuk parayı ikiye böldü; yarısını kendisi aldı, kalanını iş arkadaşlarına verdi. "Bu parayla Johnny ile birlikte karnımızı tıka basa doyuracağız. Siz acıkmadınız mı?" diye sordu Dick ile Perry'ye.

Dick, her zamanki gibi çok açtı. Kayalıkların arasında o kadar koşturduktan sonra Perry bile açlıktan ölmek üzere olduğunu hissetti. Daha sonra Perry o yemeği anlattı: "Yaşlı adamı kollarından tutarak arabadan çıkardık, onu lokantaya sokup bir masaya oturttuk. Halinde hiçbir değişiklik yoktu, ha öldü, ha ölecek gibi duruyordu. Ağzını açıp tek bir kelime bile etmedi. Ama nasıl iştahla yemek yediğini görmeliydiniz! Çocuk onun için krep istedi. Johnny'nin krebi çok sevdiğini söyledi. Adam gözümün önünde yaklaşık otuz tane krep yedi. Kreplere tereyağ sürdükten sonra onları koca bir çanak reçele batırıp yedi. Çocuk patates kızartması ile dondurma yedi sadece. Ama patates kızartması tabağı tepeleme doluydu, o kadar patates kızartmasının üstüne bir de kocaman bir dondurma yedi. Sonradan midesi kesin bozulmuştur diye düşündüm."

Akşam yemeği sırasında haritaya bakan Dick, Sweetwater'ın onların yolunun (sırasıyla New Mexico, Arizona, Nevada ve Las Vegas'a giden yol) yüz elli kilometreden fazla batısında kaldığını söyledi. Dick yalan söylemiyordu, Sweetwater onların yolu üzerinde değildi; ama Perry yine de onun yaşlı adamla çocuktan kurtulmak istediğine emindi. Dick'in onları istemediğini çocuk

da anlamıştı, kibar bir şekilde şöyle dedi: "Bizim için endişelenmenize gerek yok. Buralardan çok araba geçiyor. Nasıl olsa biri bizi alır."

Çocuk, tavadan yeni alınmış krebe gömülmüş olan yaşlı adamı lokantada bırakıp onlarla arabaya kadar yürüdü. Dick ve Perry ile el sıkışıp onlara iyi yıllar diledi ve araba gitmeye başladığında karanlığın içinden onlara el salladı.

30 Aralık Çarşamba akşamı Dedektif A. Dewey'nin evindekiler için unutulmaz bir akşam oldu. Karısı daha sonra o akşamı şöyle anlattı: "Alvin banyoda şarkı söylüyordu. 'Teksas'ın Sarı Gülü'nü söylüyordu neşe içinde. Çocuklar televizyon seyrediyorlardı. Ben de akşam yemeği için sofrayı hazırlıyordum. O gün farklı yemekler pişirmiştim, sofrayı açık büfe şeklinde hazırlamaya başladım. Ben New Orleans'lıyım, yemek yapmayı ve misafir ağırlamayı çok severim. Annem, kısa bir süre önce bir sepet dolusu avokado ve bezelye göndermişti. Sepette başka meyve ve sebzeler de vardı, hepsi de benim sevdiklerimdendi. Masanın üzerini yiyeceklerle doldurup arkadaşlarımızı davet etmeye karar verdim. Murray'leri, Cliff ile Dodie Hope'u yemeğe çağıracaktım. Alvin, bu fikrimden hiç hoşlanmadı; ama ben kararlıydım, o ne derse desin arkadaşlarımızı çağıracaktım. Bu dava başladığından beri Alvin bir saniye bile rahatlamamıştı. Tanrım, dava hiç sonuçlanmayabilirdi! Neyse o akşam sofrayı hazırlarken telefon çaldı, oğlanlardan birine, hangisiydi, evet hatırladım, Paul'e telefona bakmasını söyledim. Paul babasını aradıklarını öyledi, ben de ona 'Babanın banyoda olduğunu söyle' dedim. Paul, bunu söyleyemeyeceğini, çünkü arayanın Alvin'in Topeka'daki patronu Bay Sanford olduğunu söyledi. Alvin havluya sarınıp telefona geldi. Üzerinden damlayan sularla yerleri ıslattığını görünce içimden kızdım ona. Mutfağa yer bezini almak için gittiğimde karşılaştığım manzara az öncekinden de beterdi: Evimizin deli kedisi Pete, mutfak masasına çıkmış yengeç salatasına gömülmüştü. Avokadolarla süslediğim salatayı iştahla yiyordu."

"Sonra Alvin koşa koşa mutfağa geldi ve bana sarıldı. 'Alvin Dewey, delirdin mi, ne oluyor sana böyle?' diye sordum. Mutfakta birbirimize sarılabilirdik, bunda garip bir şey yoktu; ama Alvin sırılsıklamdı ve benim o akşam için giydiğim şık elbisemi ıslatıyordu. Sonra bana neden sarıldığını anlayınca ben de ona sıkıca sarıldım. O adamların yakalanmasının Alvin için ne kadar önemli olduğunu tahmin edebilirsiniz. Las Vegas'ta yakalamışlar onları. Hemen Las Vegas'a gitmesi gerektiğini söyledi. Ben de ona 'Önce üzerine bir şeyler giymen daha iyi olmaz mı?' diye sordum. Alvin, o kadar heyecanlıydı ki yerinde duramıyordu; 'Sevgilim, akşamki parti ne olacak şimdi?' dediğinde partinin benim de hiç umrumda olmadığını anladım. Ben de çok sevinmiştim bu habere, çünkü artık o eski, huzurlu hayatımıza dönebilecektik. Alvin karşımda gülüyordu; onu çok uzun zamandan beri ilk defa gülerken görüyordum. Bütün o süreç içinde en kötüsü son iki haftaydı. Noel'den önceki hafta adamlar Kansas City'ye gelmiş sonra da yakalanmadan oradan ayrılmışlardı. Alvin, onların Kansas City'den çıktıklarını öğrenince çok üzüldü; bunca yıl içinde onu bir tek küçük oğlumuz Alvin hastanedeyken bu kadar üzgün görmüştüm. Menenjit geçiriyordu, onu kaybedebilirdik, bu yüzden ikimiz de üzüntüden kahrolmuştuk. Neyse, şimdi bundan söz etmek istemiyorum."

"Alvin'e kahve yaptım ve yatak odasında yola çıkmak için hazırlandığını düşündüğüm için kahveyi oraya götürdüm. Yatağın kenarına oturmuş, baş ağrısı çekenlerin yaptığı gibi başını ellerinin arasına almıştı. Daha giyinmemişti, ayaklarında çorap bile yoktu. 'Zatürre olmak istiyorsun galiba!' dediğimi duyunca bana baktı ve 'Marie, cinayetleri bu çocuklar işlemiş olmalı, mantıklı düşünürsek onların aradığımız adamlar olduğu çok açık' dedi. Alvin, komik biridir. Finney Bölgesi Şerifi olmak için ilk kez aday olduğunda da böyle yapmıştı. Seçim akşamı bütün sandıklar sayıldıktan sonra kazandığı apaçık belliyken bile 'Seçim sonuçları açıklanmadan kesin konuşmayalım' deyip durmuştu; o akşam o böyle konuştukça onu öldürmek istemiştim."

"'Alvin yine başlama, lütfen. Tabii ki, onlar yaptılar' dedim. Alvin 'Elimizde kanıt yok ki. İkisinden birinin bile Clutter'ların

evine girdiğini kanıtlayamayız!' deyince şaşırdım; çünkü eve girdiklerini kanıtlayabileceğini düşünüyordum, ayak izleri yok muydu? O hayvanların bıraktıkları tek ipucu, ayak izleri değil miydi? Alvin 'Evet, o izler çok önemli, tabii o ayak izlerinin sahibi o zamandan beri hâlâ aynı botları giyiyorsa. O izler, adamın ayağındaki botlarla örtüşmezse hiçbir şey ifade etmez' dedi. 'Tamam hayatım, hadi sen kahveni iç, ben de eşyalarını hazırlayayım' diyerek konuşmayı kesmek istedim, çünkü Alvin'le bu tür konularda tartışmak imkânsızdır. Bana öyle şeyler anlattı ki neredeyse Hickock ile Smith'in suçsuz olduklarına ikna oldum. Cinayetleri onlar işlemiş olsalar bile hiçbir zaman bunu itiraf etmeyeceklerini, itiraf etmezlerse de ellerinde sağlam delil olmadığı için cezalandırılmayacaklarını söyledi. Alvin, en çok da adamların Kansas Soruşturma Bürosu'nun dedektifleri tarafından sorguya alınmadan önce tutuklanmalarının gerçek nedenini öğrenmelerinden korkuyordu. Eğer birileri ağzından bir şey kaçırmazsa şartlı salıverilme yasasını çiğnedikleri ya da karşılıksız çek verdikleri için tutuklandıklarını düşüneceklerdi. Alvin, onların mutlaka böyle düşünmelerini, gerçek tutuklanma nedenini bilmemelerini istiyordu. 'Clutter ismi onların yüzüne balyoz gibi inmeli, hiç ummadıkları bir anda sert bir yumruk yemiş gibi olmalılar' dedi."

"Paul'ü babasının çamaşır ipinde asılı olan çoraplarını getirmesi için bahçeye göndermiştim. Yatak odasına geldiğinde benim bavul hazırladığımı görünce babasına nereye gittiğini sordu. Alvin, Paul'ü kollarından tutup havaya kaldırdı. 'Sır tutabilir misin, Pauly?' diye sordu. Aslında böyle bir soru sormasına gerek yoktu, çünkü oğlanların ikisi de babalarının işi ile ilgili evde duydukları konuşmalardan kimseye söz etmemeleri gerektiğini biliyorlardı. Alvin, 'Pauly, peşinde olduğumuz iki adamı hatırlıyor musun? İşte şimdi onların nerede olduğunu biliyoruz, ben gidip onları alacağım ve buraya, Garden City'ye getireceğim' deyince Paul 'Baba, ne olur bunu yapma! Lütfen, onları buraya getirme!' diye yalvarmaya başladı. Korkmuştu; bu da dokuz yaşındaki bir çocuk için çok doğal bir tepkiydi. Alvin onu öptü ve 'Her şey kontrolümüz altında artık Pauly. Onlar bir da-

ha kimseye zarar veremeyecekler. Bir daha kimsenin kılına bile dokunamayacaklar' dedi."

Çalıntı Chevrolet araba Nevada çölünden geçip Las Vegas'a girdikten yirmi dakika sonra, akşamüstü saat beşte, Dick ile Perry'nin uzun yolculuğu sona erdi. Perry, Las Vegas Postanesi'ne gidip Genel Posta Hizmetleri ile kendi adına Meksika'dan gönderdiği karton kutuyu aldı. Bu kutuyu göndermek için yüz dolar vermişti, ancak kutunun içindekilerin değeri (güneş yağları, kot pantolonlar, eski gömlekler ve iki çift demir tokalı bot) bu paradan çok daha azdı. Perry'yi postanenin kapısında bekleyen Dick'in morali çok iyiydi. Sorunlarını çözecek ve hayatını tamamen değiştirecek harika bir plan yapmıştı: Hava subayı kılığına girecekti. Çok önceden beri bunu planlıyordu, hava subayı üniformasıyla sokaklarda yürümenin hayalini kuruyordu ve bu hayalini gerçekleştirmek için Las Vegas çok iyi bir seçimdi. Adının ve rütbesinin ne olacağını bile belirlemişti önceden. Kansas Eyalet Cezaevi'nden tanıdığı bir arkadaşının adını kullanacaktı, rütbesi de yüzbaşı olacaktı. Sipariş üzerine özel diktireceği üniformasıyla Yüzbaşı Tracy Hand kimliğinde Las Vegas'ı "soyup soğana çevirecekti." Las Vegas'ın hiç kapanmayan kumarhanelerinin hepsine, Sands'e, Stardust'a girecek ve her birine "konfeti dağıtacaktı." Geceleyin hiç durmadan bir kumarhaneden çıkıp diğerine girerek yirmi dört saat içinde üç, belki de dört bin dolar çarpacaktı. Bu vurgun, planın bir bölümüydü, diğer bölümü ise Perry ile ilgiliydi. İlk bölüm sona erdikten sonra 'Elveda Perry' diyecekti. Ondan çok sıkılmıştı artık. Armonikasına, ağrılarına, hastalıklı haline ve batıl inançlarına sinir oluyordu; her an ağlamaya hazır olan kadınsı gözlerinden, yerli yersiz kulağına fısıldadığı aptal sözlerden ve manasız mızırdanmalarından fenalık gelmişti. Dick, her şeyden şüphe eden, sürekli kendisini haklı gören, can sıkıcı, kindar karılarından hemen kurtulmak isteyen kocalara döndüğünü düşünüyordu. Perry'den kurtulmanın vakti çoktan gelmişti. Bunu yapmanın da tek bir yolu vardı: Hiçbir şey

demeden çekip gidecekti.

Dick kafasındaki planlara o kadar dalmıştı ki devriye gezen bir polis arabasının yanından geçerken onu tanıyıp yavaşladığını fark etmedi. Meksika'dan gelen kutuyu omzuna almış, postanenin merdivenlerinden inen Perry de devriye gezen arabayı ve içindeki polisleri görmedi.

Ocie Pigford ile Francis Macauley adlı polis memurları, merkezden bildirilen verileri çoktan ezberlemişlerdi bile. Jo 16212 Kansas plakalı, siyah-beyaz, 1956 model Chevrolet'yi hemen tanıdılar. Dick ile Perry postanenin önünde arabaya bindiler, arabayı Dick kullanıyordu, Perry yolu tarif ediyordu. Bu sırada ikisi de polis arabasının onları takip ettiğini fark etmediler. Beş yüksek apartman boyunca kuzeye doğru ilerleyip önce sola, sonra sağa döndüler. Beş yüz metre daha gittikten sonra kurumuş bir palmiyenin yanındaki binanın önünde durdular, binanın üzerinde yağmur ve çamurdan "DALA" harflerinden başka harf kalmamış bir tabela vardı.

"Burası mı?" diye sordu Dick.

Devriye arabası yanlarından geçerken Perry başını eğerek 'Evet' dedi.

Las Vegas Cezaevi'nin Sorgu Bölümü'nde, floresan ışıklarıyla aydınlatılan, duvarları ve tavanı ses geçirmez naylonla kaplı, eni on, uzunluğu on iki metre olan iki oda vardır. Bir vantilatör, bir masa ve katlanabilir metal sandalyelerle döşenmiş odalarda mikrofonlar ve kayıt cihazları gizli bölmelere yerleştirilmiştir. Odaların bir duvarı ayna ile kaplıdır; bu ayna hemen yan odada bulunanların içeriyi görmesi için konulmuştur. 1960 yılının ikinci günü olan Cumartesi, her iki oda saat ikide yapılacak sorgulama için hazırlanmıştı. Kansas'tan gelen dört dedektif, Hickock ve Smith'in ilk sorgulamalarını bu odalarda yapacaklardı.

Saat ikiye doğru Kansas'ta görevli olan dört dedektif (Harold Nye, Roy Church, Alvin Dewey ile Clarence Duntz), sorgu odalarının önündeki koridorda bir araya geldiler. Nye'ın biraz ateşi

vardı. Nye bir gazeteciye o günü şöyle anlattı: "Çok hafif bir grip geçiriyordum, ateşim ondan çıkmıştır diye düşündüm önce, ama sonra aslında duyduğum heyecandan her yerimi ateş bastığını anladım. Sorgu gününden iki gün önce Las Vegas'a geldim. Topeka'daki merkeze adamların tutuklandığı haberi gelir gelmez ilk uçağa atlayıp soluğu burada aldım. Bizim ekibin diğer elemanları, Al, Roy ile Clarence arabayla geldiler. Yolculukları hava kötü olduğu için olaylı geçmiş. Yollar kardan kapanınca yılbaşı gecesini Albuquerque'deki bir motelde geçirmişler. Vegas'a geldiklerinde sağlam bir viskiye, bir de iyi haberler duymaya çok ihtiyaçları vardı. Ben de onlara istediklerini verdim. Bizim genç adamlar, şartlı salıverildikleri eyalete gönderilmeleri için hazırlanan belgeleri imzalamışlardı. Çok daha iyi bir haberim vardı onlar için: Botların her ikisini, tabanında kedi pençesi deseni olanı ve altı baklava deseni ile kaplı olanı da bulmuştuk. Botların tabanı, Clutter'ların evinde bulunan ayak izlerinin büyütülmüş fotoğraflarına birebir uyuyordu. Yakalanmadan hemen önce postaneden aldıkları kutunun içinden çıktı botlar. Al Dewey'ye de dediğim gibi iyi ki çocukları beş dakika önce tutuklamadık da postaneye gidip eşyalarını aldılar. Zamanlamamız tam olmuş!"

"Ayak izleri uysa da içimiz yeterli kanıt olmadığı için rahat değildi, sonuç olarak onları içeriye attırabileceğimizden tam olarak emin değildik. Dördümüz koridorda beklerken çok gergindim ben, ateşim de vardı; ama her şeye rağmen kendimi *iyi* hissediyordum, onların suçlu olduğunu biliyordum. Hepimiz kendimize güveniyorduk; gerçeklerin ortaya çıkmasına ramak kalmıştı. Church ile ben Hickock'un üzerine gidecektik. Smith ise Al ile Yaşlı Duntz'a düşmüştü. Şüphelileri ilk defa görecektim. O ana kadar tek yaptığım üstlerinden çıkanları almak ve eyalete dönüş kâğıtlarını hazırlamaktı. Hickock'u ilk kez sorgu odasına getirildiğinde gördüm. Daha yapılı biri olarak hayal etmiştim onu. Güçlü kuvvetli biridir diye düşünmüştüm. Karşımda sıska bir çocuk görünce şaşırdım. Yirmi sekiz yaşındaydı; ama küçük bir çocuk gibi görünüyordu. Açlıktan ölüyordu. Üzerinde mavi bir gömlek, keten pantolon, beyaz çoraplar ve siyah ayakkabılar vardı. El sıkıştık, onun eli benimkinden kuruydu. Temiz, ter-

biyeli genç bir adama benziyordu, güzel bir ses tonu vardı, düzgün konuşuyordu. İnsanın görünce hoş adam diyeceği tiplerdendi; gülümsediği zaman karşısındakini etkiliyordu, insana güven veren, güzel bir gülümsemesi vardı. Sorgunun başlarında çok sık gülümsedi."

"Ona 'Bay Hickock, benim adım Harold Nye, bu bey de Roy Church. Biz Kansas Soruşturma Bürosu'nda görevli dedektifleriz. Buraya şartlı salıverilme yasasını çiğnediğiniz için sizi sorgulamaya geldik. Tabii ki sorularımızı yanıtlamak zorunda değilsiniz ve şunu da bilmelisiniz ki söylediğiniz her şey aleyhinize delil olarak kullanılabilir. İstediğiniz an avukat çağırabilirsiniz. Size karşı güç kullanmayacağız, sizi tehdit etmeyeceğiz ve size hiçbir konuda söz vermeyeceğiz' dedim. Beni çok sakin ve soğukkanlı bir yüz ifadesi ile dinledi."

"Usülleri biliyorum. Daha önce de sorgulandım."

"Evet, Bay Hickock..."

"Dick, deyin lütfen bana"

"Dick, sizinle şartlı salıverildiğiniz günden beri neler yaptığınızı konuşmak istiyoruz. Bildiğimiz kadarıyla Kansas City çevresinde birçok mağazaya karşılıksız çek verdiniz; en az iki kez farklı mağazaları dolaşıp karşılıksız çek imzaladınız."

"Dediğiniz kadar çok değil. Birkaç mağaza sadece."

"Bize çek verdiğiniz mağazaların adlarını söyleyebilir misiniz?"

Tutuklu, doğuştan gelen tek yeteneğinin farkında olduğunu belli eden gururlu bir havayla parlak hafızasına başvurup Kansas City'deki toplam yirmi mağaza, kafe ve benzin istasyonunun adlarını ve adreslerini tek tek verdi. Buralarda ne kadarlık "alışveriş yaptığını" ve kaç dolarlık çek verdiğini de söyledi.

"Dick, ben bir şeyi çok merak ediyorum. Bu mağazalardaki insanlar nasıl oluyor da sizin çeklerinizi kabul ediyorlar? Gerçekten bu işin sırrını bilmek istiyorum."

"Aptallar da ondan."

Roy Church araya girdi: "Ne güzel bir yanıt bu Dick. Çok komiksiniz. Neyse, şimdilik bu çekleri unutalım." Sesinin kalın ve tarazlı çıkmasına, ellerinin taş duvarlara yumruk atacak kadar sert olmasına (arkadaşlarının yanında sık sık duvarlarla boks yapardı) rağmen Church'ü ilk görenler onun kel kafalı, pembe yanaklı, sevimli bir amca olduğunu düşünürlerdi. "Dick, bize biraz geçmişinizden ve ailenizden söz eder misiniz?" diye sordu.

Tutuklu bir süre düşündü, dokuz ya da on yaşındayken babasının hastalandığı günleri anımsadı: "Ateşli bir hastalığa tutulmuştu" dedi. Babası aylarca hasta yatmıştı, bu sırada aile, kilisenin ve komşuların yardımı ile geçinmişti. "Onlar yardım etmeseydi açlıktan ölürdük." Bu birkaç ay dışında iyi bir çocukluk dönemi geçirmişti. "Hiçbir zaman çok paramız olmadı ama hiçbir zaman da aç açık kalmadık" dedi Hickock. "Üzerimizde her zaman temiz giysiler vardı, mutfakta da hep yiyecek bir şeyler bulunurdu. Babam ilkeli, sert bir insandı. Yapmamı söylediği şeyleri yapmadığım zaman bana kızardı. Ama genelde iyi geçinirdik, öyle çok sert tartışmalarımız olmazdı hiç. Annemle babamın da arası hep iyiydi, hiç tartışmazlardı. Bugün bir tek kavgalarını bile hatırlamıyorum. Benim annem, harika bir insandır. Babam da iyi bir insandır. İkisinin de benim için ellerinden geleni yaptığını rahatlıkla söyleyebilirim." Okul yaşantısı sorulduğunda notlarının ortalarda olduğunu, ancak spora ayırdığı zamanın küçücük bir bölümünü kitaplara ayırsa çok daha iyi bir öğrenci olabileceğini söyledi. "Beyzbol ve futbol oynuyordum. Okuldaki takımların hepsinde oynuyordum. Liseden sonra futbolcu olarak burs alıp üniversiteye gidebilirdim. Mühendislik okumak istiyordum; ama burs almayı başarsaydım bile yine de üniversiteye gitmek para demekti. Tam olarak neden bilmiyorum, o zamanlar bir işe girip çalışmanın daha iyi olacağını düşündüm."

Hickock daha yirmi bir yaşına girmeden bir sürü işte çalışmıştı: Demiryolunda makasçılık ve ambulans şoförlüğü yapmış, bir süre araba tamirhanelerinde boyacı ve usta olarak çalışmıştı. On altı yaşındaki bir kızla evlenmişti. "Adı Carol'dı. Babası rahipti. Benimle evlenmesine şiddetle karşı çıkmıştı. Benim sürekli serserilik yapan, işsiz güçsüz biri olduğumu söylüyordu. Evli-

liğimizi engellemek için elinden geleni yaptı. Ama ben Carol'a çılgınca âşıktım. Hâlâ da âşığım ona. Tam bir prensestir Carol. Üç oğlumuz oldu. Ama işte çocuk sahibi olmak için ikimiz de çok gençtik. Her yere borçlanmıştık. Belki o kadar borca girmeseydik... Biraz fazla para kazanabilseydik. Ben çok uğraştım para kazanmak için."

Kumar oynayarak, etrafa karşılıksız çekler dağıtarak ve başka sahtekârlık yöntemlerini deneyerek para kazanmaya çalışmıştı. 1958 yılında bir eve girip hırsızlık yaptığı için Johnson Bölgesi'ndeki mahkemelerden birinde yargılanmış, beş yıl hapis cezasına çarptırılmış ve Kansas Eyalet Cezaevi'ne gönderilmişti. Bu sırada Carol çoktan onu terk etmişti. O da yine on altı yaşında olan başka bir kızla evlenmişti. "Hem o, hem de ailesi iğrenç insanlardı. Hayatımda ben onlar kadar rezil insanlar görmedim. Ben daha içerideyken boşadı beni. Bundan üzüntü duymuyorum hiç. Geçen Ağustos'ta içeriden çıktığımda hayata yeniden başlayabilirim diye düşündüm. Olathe'de iş buldum, ailemin yanına yerleştim, geceleri de evden hiç çıkmadım. Çok düzgün bir hayat sürüyor..."

"Kasım'ın yirmisine kadar öyleydi, değil mi?" diye sordu Nye. Hickock, Nye'ın neden söz ettiğini anlamazlıktan geldi. "O gün düzgün hayatından sıkılıp oraya buraya karşılıksız çek dağıtmaya başlamadın mı?"

Hickock derin bir soluk aldı ve "Peki, anlatacağım; ama baştan söyleyeyim, bu uzun bir hikâye" dedi. Nye'dan aldığı, Church'ün de kibar bir hareketle yaktığı sigaradan bir nefes aldı ve anlatmaya başladı: "Perry Smith benim kankamdır. O ilkbaharda şartlı salıverilmişti. Daha sonra ben hapisten çıktığımda bana bir mektup gönderdi. Mektubun üzerinde İdaho damgası vardı. Bana içerideyken planladığımız şeyi hatırlatıyordu. Meksika'ya gidecektik. Acapulco'ya ya da oraya benzeyen başka bir yere gidip bir balıkçı teknesi alıp diplerde balık avlamaya ve dalmaya meraklı turistler için turlar düzenleyecektik."

"O tekneyi nasıl satın alacaktınız?" diye sordu Nye.

"Anlatacağım şimdi" dedi Hickock. "Perry, bana Fort Scott'ta yaşayan ablasında bir miktar parası olduğunu söyledi. Birkaç

bin dolar kadarmış bu para. Babasının Alaska'daki bir yeri satılmış ve bu miktar da Perry'ye düşmüş. Parayı almak için Kansas'a geleceğini yazmıştı bana gönderdiği mektupta."

"Bu parayla ikiniz bir tekne alacaktınız demek?"

"Evet, planımız buydu."

"Ama yürümedi galiba bu plan."

"Mektubu aldıktan yaklaşık bir ay sonra Perry Kansas'a geldi. Onunla Kansas City'deki otogarda buluştum..."

"Ne zaman? Gün olarak hatırlıyor musun?" diye sordu Church.

"Perşembeydi."

"Peki Fort Scott'a hangi gün gittiniz?"

"Cumartesi."

"On dört Kasım günü yani."

Hickock'un gözleri hayret içinde parladı. Church'ün neden bu tarihi bu kadar kesin bildiğini merak ettiği çok açıktı. Tutuklunun şüphelenmesi için henüz çok erken olduğunu düşünen Church, hızla konuşmaya devam etti: "Fort Scott'a gitmek için kaçta yola çıktınız?"

"O öğleden sonra. Arabamın bakımıyla uğraştık biraz, sonra West Side Kafe'de birer soslu biftek yedik. Üç civarlarında yola çıktık herhalde."

"Üç gibi yola çıktınız demek. Perry Smith'in ablası sizi bekliyor muydu?"

"Hayır, beklemiyordu. Çünkü Perry onun adresini kaybetmişti. Telefon numarası da yoktu."

"Peki o zaman nasıl bulacaktınız ablasının evini?"

"Postaneye gidip soracaktık."

"Sordunuz mu peki?"

"Perry postaneye girip sordu. Ablasının taşındığını söylemişler. Nereye taşındığını kesin olarak bilmiyorlarmış, ama Oregon diye duymuşlar. Ablası postaneye mektuplarını göndermeleri için yeni adresini bırakmamış."

"Bu sizin için çok kötü oldu herhalde. Planlarınızı o yüklü paraya göre yaptığınıza göre."

Hickock dedektifi onayladı: "Evet, kötü oldu. Bu terslik olma-

saydı o çekleri yazmak zorunda kalmazdım. Meksika'ya gitmekten vazgeçemezdik. Ama şunu ümit ettim... Şimdi lütfen beni iyi dinleyin. Meksika'ya gidip para kazanmaya başlar başlamaz o çekleri ödeyecektim. Bunu gerçekten kafama koymuştum."

Nye söze girdi: "Bir saniye Dick." Nye, çabuk sinirlenen, öfkesine güçlükle hakim olan, kesin ifadelerle konuşan, açık sözlü, kısa boylu bir adamdı. Son derece önemsiz bir şey soruyor havasını vermek için en sakin ses tonu ile "Fort Scott'ta neler yaptığınızı biraz daha ayrıntılı anlatır mısın?" diye tutukluya sordu. "Smith'in ablasını bulamayınca ne yaptınız?"

"Etrafta dolaştık biraz. Birer bira içtik. Sonra da geri döndük."

"Eve mi döndünüz?"

"Hayır. Kansas City'ye gittik. Zesto'ya uğrayıp hamburger yedik. Cherry Row'a gittik, şöyle bir bakındık etrafa."

Nye ile Church, Cherry Row'un neresi olduğunu bilmiyorlardı.

"Dalga mı geçiyorsunuz siz? Kansas'taki polislerin hepsi bilir orayı" dedi Hickock. Dedektifler bilmediklerini yineleyince Hickock oranın "genellikle fahişelerin" uğrak yeri olan otoparka benzer bir yer olduğunu söyledi. "Profesyonel orospulardan başka bir sürü amatör de takılır oraya. Hemşirelerle, sekreterlerle tanışabilirsiniz. Benim şansım orada hep yaver gitmiştir" diye ekledi.

"Peki ya o gece? O gece de şansın iyi miydi?"

"Yok, o gece iyi değildi. İki patenci kızla idare etmek zorunda kaldık."

"Kızların adları neydi?"

"Benimkinin adı Midred'ti. Perry'ninkinin adı da Joan'dı galiba."

"Tiplerini tarif eder misin biraz?"

"İkisi de sarışın ve şişmandı. Belki de kardeştiler. Tam olarak hatırlamıyorum tiplerini. Bir şişe portakallı karışımdan almıştık. Hani şu portakal suyu ile votkayı karıştırıp satıyorlar ya, onlardan bir şişe almıştık. Bayağı içmiştim, kafam iyiydi. Kızlara da biraz içki verdik, sonra hep beraber Fun Haven'a gittik. Herhalde siz orayı da hiç duymamışsınızdır."

Nye ile Church, Fun Haven'ı da bilmiyorlardı.

Hickock sırıttı ve omuz silkti: "Blue Ridge yolu üzerindedir. Kansas City'nin yetmiş beş kilometre güneyindedir. Gece kulübünün etrafında sıralanmış üç beş oda vardır işte. Oda kirası on dolardır."

O gece dördünün kaldığını iddia ettiği odadaki eşyaları saydı: iki yatak, eski bir Coca-Cola takvimi, bir çeyreklikle çalışan bir radyo. Nye, Hickock'un rahat ve ölçülü tavrından, her şeyi açık açık anlatmasından ve sonradan doğruluğunu araştıracaklarını bildiği halde tek tek ayrıntılar vermesinden etkilenmişti. Ama yine de delikanlının yalan söylediğinden emindi. Doğru söylüyor olamazdı. Nye, soğuk soğuk terlemeye başladı. Ya grip olduğu için bir türlü normale inmeyen ateşi yüzünden ya da Hickock'un doğru söylüyor olabileceği kuşkusundan dolayı soğuk ter döküyordu.

"Ertesi sabah uyandığımızda kızlar ortada yoktu. Kısa bir süre sonra soyulduğumuzu fark ettik" dedi Hickock. "Benden fazla bir şey almamışlardı. Ama Perry'nin cüzdanını çalmışlardı, cüzdanda kırk elli dolar bir para vardı."

"Ne yaptınız soyulduğunuzu anlayınca?"

"Ne yapabilirdik ki?"

"Polise haber edebilirdiniz."

"Saçmalamayın! Gerçekten dalga geçiyorsunuz benimle. Polise *haber verecektik*, ha? Size önemli bir bilgi vereyim: Şartlı salıverilmiş mahkûmlar polise gitmezler. Başka şartlı salıverilmiş mahkûmlarla takıldıklarının ortaya çıkmasını istemez..."

"Tamam Dick, anladık. Şimdi günlerden Pazar. Kasım'ın on beşi. O gün Fun Haven'dan çıktıktan sonra neler yaptığınızı anlat."

"Happy Hill'in yakınlarındaki, tır şoförlerinin gittiği bir lokantada kahvaltı ettik. Sonra arabaya binip Olathe'ye geldik. Perry'yi kaldığı otelin önüne bıraktım. Saat on bir olmuştu. Eve gidip ailemle beraber yemek yedim. Pazar günleri hep birlikte yemek yeriz. Sonra televizyon izledim, basketbol maçına baktım biraz. Çok yorgundum."

"Perry Smith'i bir daha ne zaman gördün?"

"Pazartesi günü. Çalıştığım yere geldi. Bob Sands'in tamirhanesinde çalışıyordum."

"Ne konuştunuz? Meksika'ya gitme planlarından mı söz ettiniz yine?"

"Meksika'ya gitme fikrinden vazgeçmiş değildik. Düşündüğümüz şeyleri yapmak, orada iş hayatına atılmak için gerekli parayı bulamamış olsak da hâlâ böyle bir planımız vardı. Meksika'ya gitmek istiyorduk, parasız biraz riskli olacaktı ama yine de denemeye değer diye düşünüyorduk."

"Lansing'e, cezaevine tekrar dönme riskini de göze almış mıydınız?"

"Yok, öyle bir şeyi tabii ki göze almadık. Bir daha eyalet sınırlarına girmeyi aklımızdan bile geçirmiyorduk o zaman."

Önündeki deftere notlar alan Nye "Karşılıksız çek imzaladığınız günün ertesi günü, ayın yirmi birinde sen ve arkadaşın Perry Smith ortadan kayboldunuz. Şimdi Dick lütfen o günden Las Vegas'ta tutuklandığınız güne kadar neler yaptığınızı şöyle genel olarak bize bir anlat."

Hickock ıslık çalıp gözlerini ovuşturdu. "O günle bugün arasında çok uzun bir zaman var!" dedi. Sonra belleğinin ne kadar iyi olduğunu anımsayıp uzun yolculuğu anlatmaya başladı. Geçen altı hafta içinde Smith ile beraber yaklaşık on altı bin kilometre yol kat etmişlerdi. Hickock, üçe on kaladan dördü çeyrek geçeye kadar bir saat yirmi beş dakika hiç susmadan konuştu. Nye anlattıklarını not etmeye çalışıyordu. Geçtikleri otoyolların numaralarını, kaldıkları motellerin ve otellerin adlarını, gördükleri nehirlerin, kasabaların, kentlerin adlarını tek tek sıraladı. Adlar hiç durmadan ağzından dökülüyordu: Apache, El Paso, Corpus Christi, Santillo, San Louis Potosi, Acapulco, San Diego, Dallas, Omaha, Sweetwater, Stillwater, Tenville Kavşağı, Tallahassee, Needles, Miami, Nuevo Waldrof Oteli, Somerset Oteli, Simone Moteli, Arrowhead Moteli, Cherokee Moteli ve başka birçok ad... Meksika'da 1949 model eski Chevrolet arabasını sattığı adamın ismini de söyledi. Iowa'da daha yeni model bir araba çaldığını da itiraf etti. Arkadaşı ile beraber tanıştığı insanları da anlattı: Meksikalı, zengin ve seksi dul kadın; Alman "milyo-

ner" Otto; eflatun, "havalı" bir Cadillac kullanan, kendileri de "havalı" görünen, iki zenci boksör; Florida'daki çıngıraklı yılanlarla dolu bahçenin kör sahibi; ölmek üzere olan yaşlı adam ve torunu; ve daha bir sürü başka insan. Hickock, altı hafta boyunca olanları anlattıktan sonra kollarını kavuşturup, kendinden emin bir şekilde gülümsedi ve dedektiflere baktı. Sanki yolculuklarını bu kadar eğlenceli, samimi ve açık bir şekilde anlattığı için dedektiflerden övgü bekliyordu.

Hickock'un anlattıklarını dikkatle dinleyip hızla not almaya çalışan Nye, kalemini henüz elinden bırakmamıştı. Church, yavaş bir hareketle yumruk yaptığı bir elini ötekinin avucuna hafifçe vurdu ve hiçbir şey söylemedi. Bir süre sonra sessizlik aniden bozuldu. "Neden burada olduğumuzu biliyorsun herhalde" dedi Church.

Hickock'un yüzündeki gülümseme kayboldu; genç adam, oturduğu yerde sırtını dikleştirdi.

"Nevada'dan buraya o kadar yolu iki küçük çek sahtekârı ile sohbet etmek için gelmiş olamayız."

Nye defterini kapadı. O da Church gibi gözlerini tutukluya dikti. Hickock'un sol şakağında bir çift damarın attığını gördü.

"Öyle değil mi, Dick?"

"Ne öyle değil mi?"

"Bu kadar yolu bir avuç karşılıksız çek için mi geldik?"

"Başka bir neden gelmiyor aklıma."

Nye, defterinin kapağına bir hançer resmi çizmeye başladı. Bir yandan da Dick'e bir soru yöneltti: "Clutter cinayetlerini duydun mu hiç?" Daha sonra bu görüşmenin raporunu kaleme alan Nye bu anı söyle yazmıştı: "Şüpheli bir anda gözle görünür bir tepki gösterdi. Rengi kül gibi oldu. Gözlerini kırpmaya başladı."

"Hayır, bu kadarı da olamaz artık. Burada durun lütfen. Ben iğrenç bir katil değilim" dedi Hickcok.

"Sana Clutter cinayetlerini *duyup duymadığın* soruldu" diyerek Church soruyu Hickock'a anımsattı.

"Bir şeyler okudum galiba o cinayetlerle ilgili" dedi Hickock.

"Kötü cinayetler. İğrenç cinayetler. Korkakça işlenmiş, adi cinayetler."

"Ama aynı zamanda hemen hemen mükemmel planlanmış cinayetler" dedi Nye. "Ama iki hata yaptınız Dick. İlk hatanız, geride bir tanık bıraktınız. Hem de yaşayan bir tanık. Mahkemede şahitlik yapacak bir tanık. Tanık sandalyesine oturup jüriye Richard Hickock ile Perry Smith'in dört savunmasız insanı ağızlarını bantlayıp, kollarını ve bacaklarını bağlayarak nasıl katlettiklerini anlatacak bir tanık."

Hickock'un kül rengi yüzüne renk geldi ve birden yüzü kıpkırmızı oldu. "Yaşayan tanık mı? Böyle biri kesinlikle olamaz!"

"Cinayetleri gören herkesi önceden temizlemeyi planladığınız için mi böyle biri olamaz diyorsun?"

"Bu kadarı da fazla artık! Kimse benim iğrenç bir cinayet olayına karıştığımı iddia edemez. Birkaç karşılıksız çek imzaladım. Ufak tefek hırsızlık olayları bunlar. Ama kesinlikle katil değilim ben."

"Peki o zaman neden bize yalan söyleyip duruyorsun?" diye sinirli bir ses tonuyla sordu Nye.

"Size yalan söylemedim. Anlattıklarımın hepsi doğru."

"Arada birkaç doğru şey söyledin tamam, ama anlattıklarının çoğu yalan. Mesela 14 Kasım Cumartesi günü öğleden sonrası için anlattıklarına ne demeli? O gün Fort Scott'a gittiğinizi söyledin."

"Evet, oraya gittik."

"Ve Fort Scott'a varınca postaneye gittiniz."

"Evet."

"Perry Smith'in ablasının adresini öğrenmek için postaneye gittiniz."

"Evet, bunun için postaneye gittik."

Nye ayağa kalktı. Hickock'un sandalyesinin arkasına geldi ve ellerini sandalyenin arkalığına koyup tutuklunun kulağına bir şey fısıldayacakmış gibi eğildi. "Perry Smith'in ablası Fort Scott'ta yaşamıyor" dedi. "Hayatında hiçbir zaman orada yaşamadı. Ve bir de Fort Scott Postanesi Cumartesi öğleden sonraları kapalıdır." Konuşmaya devam etti: "Söylediklerimi bir düşün Dick. Şimdilik hepsi bu kadar. Seninle daha sonra yine konuşacağız."

Hickock odadan çıkarıldıktan sonra Nye ile Church de sorgu odasından çıktılar. Koridorun sonundaki Perry Smith'in sorgulandığı odanın önüne geldiler. İçeriden ayna gibi görünen camdan sorguyu izlemeye koyuldular. İçerisini görebiliyor, ama konuşulanları duyamıyorlardı. Smith'i ilk kez gören Nye'ın gözü, Smith'in ayaklarına takıldı. Smith sandalyede oturuyordu, bacakları o kadar kısaydı ki bir çocuğunki kadar küçük ayakları yere değmiyordu. Smith'in yüzü, kalın telli, Kızılderili saçları, İrlandalı-Kızılderili karışımı koyu teni, küstah ve şeytani hatları Nye'a şüphelinin güzel ablasını, çekici Bayan Johnson'ı anımsattı. Ama bu çocukla yetişkin arası garip bir vücut yapısı olan, bodur adam hiç de yakışıklı değildi; pembe dilinin ucu ağzından ok gibi dışarı fırlıyordu, bir kertenkelenin dili gibi havada titreşiyordu. Sigara içiyordu; Nye dumanı içine rahat rahat çekmesinden onun henüz "bakir" olduğunu, yani sorgunun gerçek nedenini öğrenmediğini anladı.

Nye, yanılmamıştı. Sabırlı dedektifler Dewey ile Duntz, tutuklunun hayat hikâyesini merak ediyormuş gibi davranıp ona son yedi ayda yaşadıklarını sormuş, en çok da sorgunun can damarı olan o hafta sonu, 14 Kasım Cumartesi günü öğleden sonra başlayıp 15 Kasım Pazar günü öğleden sonra sona eren zaman dilimi üzerinde tutuklunun anlamamasına özen göstererek durmuşlardı. Üç saatlik bir sohbetten sonra asıl konuya girmenin, o ölümcül zaman dilimi içinde yaşananları sormanın sırası gelmişti.

"Perry, şimdi senin durumunu bir kez daha kısaca gözden geçirelim. Şartlı salıverilmenin çok önemli bir koşulu olduğunu, Kansas'a ayak basmaman gerektiğini biliyordun, değil mi?" diye sordu Dewey.

"Tabii biliyordum. Ayçiçeği Eyaleti'ne bir daha hiç dönmeyecektim. Üzüntüden kahrolarak döndüm oraya"

"Peki neden döndün o zaman? Çok önemli bir şey için dönmüş olmalısın."

"Az önce söyledim size. Ablamı görmek için döndüm. Ondan paramı almayı istiyordum."

"Ah, evet. Hickock ile beraber Fort Scott'a gidip orada ablanı aradın. Fort Scott, Kansas City'den ne kadar uzaklıkta?"

Smith başını iki yana doğru salladı. Bilmiyordu.

"Kaç saatte vardınız oraya?"

Smith yanıt vermedi.

"Bir saat mi sürdü yolculuk? İki saat mi? Üç saat mi? Yoksa dört saat mi sürdü?"

Tutuklu, yolculuğun ne kadar sürdüğünü anımsayamadığını söyledi.

"Hatırlayamaman çok doğal. Çünkü sen hayatında hiç Fort Scott'a gitmedin."

O ana dek iki dedektif de Smith'in söylediği herhangi bir şeye itiraz etmemişlerdi. Smith, sandalyesinde kıpırdandı, diliyle dudaklarını yaladı.

"Aslında senin bize şimdiye kadar anlattığın her şey yalan. Arkadaşınla sen Fort Scott'a hayatınızda hiç gitmediniz. İki kız bulup onlarla bir motele de gitmedi..."

"Kızlarla motele gittik. Doğru söylüyorum."

"Kızların adları neydi?"

"Sormadım ki."

"Hickock ile beraber geceyi o kızlarla geçirdiniz ve adlarını sormaya gerek duymadınız, öyle mi?"

"Sormadık işte. İkisi de fahişeydi zaten."

"Gittiğiniz motelin adı neydi?"

"Dick'e sorun, o anımsar. Ben anımsamıyorum. Bu tür önemsiz şeyleri hiç aklımda tutmam ben."

Dewey, meslaktaşına seslendi: "Clarence, Perry'ye asıl konudan söz etmenin zamanı geldi sanıyorum. Ne dersin?"

Duntz, öne doğru eğildi. Duntz, orta sıklet bir boksör çevikliğinde, iri yarı bir adamdı. Bakışları donuktu. Ağır ağır konuşurdu, sanki ağzından sözcükler zorla çıkardı, çiftçi aksanıyla tek tek, çok yavaş konuştu: "Evet, efendim. Zamanı geldi."

"Perry, şimdi iyi dinle. Bay Duntz sana o Cumartesi gecesi nerede olduğunuzu söyleyecek. Nerede olduğunuzu ve ne yaptığı-

nızı söyleyecek şimdi."

"O gece Clutter ailesini öldürdünüz" dedi Duntz.

Smith yutkundu. Dizlerini ovuşturmaya başladı.

"Kansas civarında Holcomb'daydınız. Bay Herbert W. Clutter'ın evindeydiniz. Ve oradan çıkmadan önce evdeki herkesi tek tek öldürdünüz."

"İmkânsız bu. İmkânsız"

"İmkânsız olan ne?"

"O isimde kimseyi tanımıyorum bile. Clutter isminde kimseyi tanımıyorum."

Dewey, Perry'ye yalancı olduğunu söyledi. Kısa bir süre bir sessizlik oldu. Sorgulamadan önce yaptıkları toplantıda dört dedektif yaşayan tanık kozunu kullanmaya karar vermişlerdi; Dewey bu kozu kullanmanın zamanı diye düşündü ve "Perry, yaşayan bir tanığımız var. İkinizin gözünden kaçmış bir tanık var" dedi.

Tam bir dakika boyunca odada çıt çıkmadı. Dewey, Smith'in sessiz kaldığını görünce sevindi; çünkü eğer Smith suçsuz olsaydı susmak yerine o tanığın kimliğini, Clutter'ların kim olduklarını ve neden onları kendisinin öldürdüğünü düşündüklerini sorardı. Tam olarak bunları sormasa bile en azından susmaz, *bir şey* söylerdi. Smith ağzını açmıyordu, tek yaptığı dizlerini birbirine sürtmekti.

"Evet Perry, bir şey söylemeyecek misin?"

"Aspirin var mı yanınızda? Benim aspirinlerimi girişte aldılar da."

"Rahatsızlandın mı?"

"Bacaklarım ağrıyor."

Saat beş buçuktu. Dewey, önceden karar verdiği şekilde aniden sorguyu bitirdi. "Sohbetimize yarın kaldığımız yerden devam edeceğiz. Bu arada yarın ayın kaçı biliyor musun? Yarın, Nancy Clutter'ın doğum günü. Yaşasaydı yarın on yedi yaşına basacaktı" dedi.

"Yaşasaydı yarın on yedi yaşına basacaktı." Sabaha kadar gözünü kırpmayan Perry, güneş doğarken o günün kızın doğum günü olup olmadığını merak ediyordu. Daha sonra o geceyi anlatırken uyumadığını ve dedektifin kızın doğum günü ile ilgili doğruyu söyleyip söylemediğini merak ettiğini söylemişti. Bir süre düşündükten sonra dedektifin yalan söylediğine karar verdi; dedektif onun canını sıkmak için böyle bir şey uydurmuştu, tıpkı o yalan tanık hikâyesi gibi. "Yaşayan tanık" varmış. Böyle bir şey mümkün değildi. Yoksa söz ettikleri kişi... Ah, Dick ile bir konuşabilseydi! Ama ikisini ayrı yerlerde tutuyorlardı. Dick'i başka bir kattaki bir hücreye kapatmışlardı. "Perry, şimdi iyi dinle. Bay Duntz sana o Cumartesi gecesi nerede olduğunuzu..." Sorgunun ortalarına doğru dedektiflerin dönüp dolaşıp sözü Kasım ayının belli bir hafta sonuna getirmeye çalıştıklarını anlamış, kendisini buna hazırlamaya çalışmıştı; ama yine de sorgunun gerçek nedeni yüzüne söylendiğinde sinirlerine tam olarak hakim olamamıştı. "O gece Clutter ailesini öldürdünüz" dendiği an birden yere yığılıp öleceğini sanmıştı. İki saniye içinde herhalde beş kilo vermişimdir diye düşündü. Tanrı'ya şükür dedektiflere bu kadar heyecanlandığını hissettirmemişti. Belki de hissettirmişti, ama şu an heyecanlandığını onların anlamadığına kendisini inandırmak istiyordu. Peki ya Dick ne yapmıştı? Büyük olasılıkla aynı oyunu ona da oynamışlardı. Dick zeki çocuktu, insanları çok kolay ikna ederdi; ama "sinirleri" çok sağlam değildi, hemen paniğe kapılırdı. Ama Perry, ne kadar sıkıştırırlarsa sıkıştırsınlar Dick'in ağzından bir şey kaçırmayacağından emindi. Belki çabuk paniğe kapılırdı, ama böyle durumlarda soğukkanlı davranırdı. Tabii "köşe"ye gitmek gibi bir niyeti yoksa. "Ve oradan çıkmadan önce evdeki herkesi tek tek öldürdünüz." Kansas'ta şartlı salıverilmiş mahkûmların hepsi herhalde bu cümleyi duymuştur diye düşündü. Polisler bu cinayetlerle ilgili yüzlerce adamı sorgulamış, içlerinden on on beşini de açıkça suçlamışlardır şimdiye kadar. Dick ile kendisi de o suçlanan grup içinde yer almışlardı, bütün mesele buydu. Ama *öte yandan* kafasını kurcalayan bir şey vardı: Kansas polisi, şartlı salıverilme yasası-

nı çiğneyen iki küçük hırsızı sorgulamak için dört özel dedektifi bin altı yüz kilometre uzağa gönderir miydi? Belki de Kansas'takiler biriyle konuşmuş, "yaşayan bir tanık" bulmuşlardı. Ama bu mümkün değildi. Tabii, eğer... Şu an Dick ile beş dakika konuşabilmek için bir kolunu ya da bir bacağını feda etmeye razıydı.

Alt kattaki hücrede uyanık olan Dick, Perry'nin kendisiyle konuşmak için can atması gibi onun da Perry ile beş dakika olsun görüşmeyi delicesine istediğini söylemişti. Serseri Perry'nin dedektiflere ne anlattığını merak etmekten çatlayıverecekti. Fun Haven Moteli hikâyesini önceki konuşmalarında o gece başka yerde olduklarını kanıtlamak için kullanmayı kararlaştırmışlardı. Perry'ye defalarca oranın nasıl bir yer olduğunu anlatmıştı. Ama şimdi, onun bunları hatırlayıp dedektiflere Fun Haven'ı doğru anlatabildiğinden hiç emin değildi işte. O piçler Perry'nin gözünü bir de tanık hikâyesiyle korkutmuşlardır diye düşündü. O küçük hortlak, dedektiflerin kesinlikle *görgü* tanığından söz ettiklerini sanmıştır. Oysa Dick dedektifler tanık var der demez kimi kastettiklerini anlamıştı, Floyd Wells'ten söz ediyorlardı; eski hücre arkadaşıydı o tanık. Cezaevinde geçirdiği son günlerden birinde Dick, Floyd'u bıçaklamayı düşünmüştü; el yapımı bir "keskiyi" tam kalbine saplamayı planlamıştı. Keşke yapsaymış bunu! Ne büyük aptallık yapmış bu planını uygulamamakla! Hickock ile Clutter isimleri arasında bu dünyada Perry'den başka bir bağlantı kurabilecek tek kişi Floyd Wells'tir. İçerideyken düşük omuzlu, ufacık çeneli Floyd'un çok korkak biri olduğunu düşünmüştü Dick. Herhalde o piç iyi bir ödül karşılığı ötmüştür; ya şartlı salıverilecek ya da para alacaktır, belki hem cezaevinden çıkar, hem de para ödülü alır o pislik. Ama ne yazık ki hayalleri gerçekleşmeyecek. Bu mümkün değil; çünkü bir mahkûmun gevezelikleri mahkemede kanıt sayılmaz. Kanıt dediğin şey ya ayak izidir, ya da parmak izidir; bir görgü tanığının ifadesi ya da kendi itirafları ile suçlanır şüpheliler. O kovboyların elinde yalnızca Floyd Wells'in anlattığı hikâye varsa ortada telaşlanacak bir şey yoktu. İşin aslına bakılırsa Perry, Floyd'dan çok daha tehlikeli biriydi. Perry'nin sinirleri bozulursa her ikisi de köşeyi boylayabilirdi. Dick, bunu düşündüğü an önceden yapması ge-

reken şeyin ne olduğunu anladı: *Perry'yi* susturması gerekiyordu. Meksika'daki dağ yollarından birinde yapabilirdi bunu. Mojave Çölü'nde yürürken de halledebilirdi bu işi. Niye daha önce aklına hiç gelmemişti ki bu? Şimdi bunun için çok geçti.

O öğleden sonra saat üçü beş geçe Smith, Fort Scott yolculuğunun uydurma olduğunu kabul etti. "Dick, ailesine Fort Scott'a gittiğimizi söylemişti. Hafta sonunu dışarıda geçirebilmek için bu yolculuk hikâyesini uydurdu. Böylece rahatça dışarıda takılıp biraz içki içebilecekti. Dick'in babası onun her hareketine dikkat ediyordu, şartlı tahliye kurallarını çiğnemesinden korkuyordu. Bizim de aklımıza benim ablamla ilgili bir hikâye uydurmak geldi. Tek amacımız, Bay Hickock'u şartlı tahliye kurallarını çiğnemediğimiz konusunda ikna etmek, onun içini ferah tutmasını sağlamaktı." Smith, bu sözler dışında söylediklerinde hiçbir değişiklik yapmadı, hep aynı şeyleri yineleyip durdu. Duntz ile Dewey, birçok kez onun yalanlarını düzelttiler, onu yalancı olmakla suçladılar; ama Smith anlattıklarının doğru olduğunu iddia etmeyi sürdürdü, dedektifler sıkıştırdıkça daha önceden söylediklerine birkaç yeni ayrıntı ekledi. Fahişelerin ismini bugün anımsadı: Birinin adı Mildred, ötekinin de Jane ya da Joan'dı. "Bizi soydular" diyerek yeni anımsadığı olayları anlatmaya başladı: "Biz uyurken bütün paramızı alıp kaçmışlar." Duntz, korkutucu görüntüsünü değiştirmiş, kravatını ve montunu çıkarmıştı. Suratındaki gizemli bilge havasından da eser kalmamıştı. O çok değişmişti, ama şüphelinin görüntüsünde hiçbir değişiklik yoktu. Hâlâ kendinden son derece emin ve sakin duruyordu. Söylediklerinin doğruluğunda ısrarcıydı. Clutter ismini hayatında hiç duymamıştı, Holcomb ya da Garden City diye bir yeri de hiç duymamıştı.

Koridorun karşı tarafında Hickock'un ikinci kez sorgulandığı, sigara dumanına boğulmuş odada Church ile Rye değişik bir strateji uyguluyorlardı. Asıl konudan doğrudan hiç söz etmeden konunun etrafında dolaşıp duruyorlardı. Yaklaşık üç saattir sü-

ren sorgu boyunca ikisinin ağzından da bir kez bile "cinayet" sözcüğü çıkmamıştı; bu durumda tutuklu asıl konunun ne zaman açılacağını beklerken iyice gerginleşmişti. Cinayet dışında her şeyden konuştular: Hickock'un dini görüşlerinden ("Cehennemin nasıl bir yer olduğunu biliyorum. Gördüm orayı ben. Belki cennet diye bir yer de vardır. Zengin insanların çoğu cennetin var olduğuna inanıyorlar"), cinsel hayatından ("Yüzde yüz normal bir erkeğin nasıl bir cinsel hayatı olursa benimki de öyle işte"), bir kez daha ülkeyi bir uçtan bir uca kat ettikleri o ünlü yolculuktan ("Öyle uzun bir yolculuğa çıkma nedenimiz çok açık, iş arıyorduk ikimiz de. Ama bulamadık işte doğru düzgün bir iş. Bir gün inşaat işinde çalıştım, hendek kazdım...) söz ettiler. Asıl konu hiç açılmadı. Bu durum da dedektiflerin gözlemine göre Hickock'un gerginliğini anbean arttırıyordu. Hickock, titreyen parmaklarıyla gözlerini ovuşturdu. Church "Bir şey mi oldu?" diye sordu.

"Başım ağrıyor. Çok şiddetli bir ağrı girdi."

Nye, "Bana bak, Dick" dedi. Hickock söyleneni yaptı, dedektife öyle bir ifade ile baktı ki dedektif daha sonra bu ifadeyi "sanki bana konuşmam, onu suçlamam için yalvarıyordu" diye yorumlayacaktı. Dick onu hemen suçlamalarını istiyordu, böylece bir an önce suçlamaları kesin bir dille inkâr etmeye başlayacak ve rahatlayacaktı. "Dünkü konuşmamızda Clutter cinayetlerinin mükemmele yakın bir şekilde işlenmiş, kusursuz sayılabilecek cinayetler olduğunu söylediğimi anımsıyor musun? Ama işte tam olarak kusursuz değil bu cinayetler. Katiller iki hata işlemişler. İlk hataları geride bir tanık bırakmak olmuş. İkincisinin de ne olduğunu şimdi sana göstereceğiz" diyen Nye, ayağa kalktı ve köşede duran kutu ile çantayı aldı. O kutuyu ve çantayı sorgunun başlamasından önce odaya getirmişti. Çantadan büyük bir fotoğraf çıkardı. "Bu fotoğrafta Bay Clutter'ın cesedinin yanında bulunan ayak izlerinin büyütülmüş hali var" dedi fotoğrafı masaya koyarken. Kutuyu açtı ve konuşmaya devam etti: "Burada da o izleri bırakan botlar var. Senin botların bunlar Dick." Hickock bir an için fotoğrafa ve botlara baktı, sonra gözlerini kaçırdı hemen. Dirseklerini dizlerine dayadı ve başını iki elinin arası-

na aldı. "Smith senden de dikkatsiz davranmış. Onun botlarını da bulduk. Onların tabanları da elimizdeki ayak izlerine birebir uyuyor. Kanlı ayak izlerine tıpatıp uyuyorlar" dedi Nye.

Church kapanış konuşmasını yaptı: "Şimdi başına neler geleceğini anlatayım sana Hickock. Kansas'a götürüleceksin. Birinci derece dört cinayet suçundan yargılanacaksın. Birinci suçlama: Richard Eugene Hickock, on dört ya da on beş Kasım 1959 günü Herbert W. Clutter'ın hayatına onu kasten ve taammüden, caniyane bir şekilde öldürerek son verdi. İkinci suçlama: Richard Eugene Hickock, on dört ya da on beş Kasım 1959 günü..."

"Clutter'ları Perry Smith öldürdü" dedi Hickock. Başını kaldırdı, yerden kalkan bir boksör gibi yavaşça sırtını dikleştirdi. "Perry işledi bu cinayetleri. Onu engelleyemedim. Hepsini o öldürdü."

Postane Müdiresi Clare, Bayan Hartman'ın Kafesi'nde kahve içerken radyonun sesinin kısık olduğunu söyledi: "Açın şu sesi biraz!"

Garden City radyo istasyonu KIUL'da haber saatiydi. Clare şu sözleri duydu: ."... trajik itirafını hıçkırıklar içinde yapan Hickock sorgu odasından çıkar çıkmaz koridorda baygınlık geçirdi. Kansas Soruşturma Bürosu dedektifleri Hickock'un yere düşmesini kollarından son anda tutarak önlediler. Dedektifler, Hickock'un Smith ile beraber Clutter'ların evine içinde en azından on bin dolar olduğunu düşündükleri kasayı bulmak için girdiklerini söylediğini bildirdiler. Kasayı bulamayınca aile bireylerini tek tek bağlayıp tabanca ile öldürmüşler. Smith şu ana dek cinayetlere karıştığını ne itiraf etti ne de yalanladı. Hickock'un itirafının yazılı olduğu ifadesini imzaladığını duyan Smith şöyle dedi: "Arkadaşımın ifadesini görmek istiyorum." Ancak Smith'in bu isteği reddedildi. Yetkililer, aile bireylerini Hickock'un mu yoksa Smith'in mi öldürdüğünü henüz açıklamadılar. İtirafın yer aldığı ifadenin Hickock'un ifadesi olduğunun altını çizdiler. Kansas Soruşturma Bürosu görevlileri yanlarında iki tutuklu ile

Kansas'a dönmek üzere Las Vegas'tan araba ile yola çıktılar. Garden City'ye Çarşamba günü geç saatlerde varmaları bekleniyor. Bu arada Bölge Savcısı Duane West..."

"Tek tek," dedi Bayan Hartman. "Düşünsenize ne korkunç. Canavarın bayılmasına hiç şaşırmadım."

O sırada kafede Bayan Hartman'dan başka Bayan Clare, Mabel Helm ve Brown's Mule tütünlerinden bir kutu almak için uğramış olan iriyarı, genç bir çiftçi vardı. Hepsi ağzında bir şeyler geveliyor, kendi kendilerine mırıldanıyorlardı. Bayan Helm gözlerini peçete ile sildi ve "Dinlemeyeceğim bunları. Dinlememeliyim. Dinlemeyeceğim işte" dedi.

."... davanın sonuçlandığına dair haberler, Clutter'ların evinden sekiz yüz metre uzaklıkta olan Holcomb kasabasında çok fazla yankı uyandırmadı. İki yüz yetmiş kişiden oluşan kasaba halkı, kendileriyle görüşen gazetecilere davanın çözülmesi ile beraber rahat bir nefes aldıklarını bildirdiler..."

Genç çiftçi sinirle söylenmeye başladı: "Rahat bir nefes almak mı? Dün gece televizyonda haberleri izlerken karım bir çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağladı."

"Sessiz olun!" dedi Bayan Clare. "Benden söz ediyorlar."

."... Holcomb Postanesi'nin Müdiresi Bayan Myrtle Clare, kasaba halkının genel olarak davanın sonuçlanmasına sevindiğini, ancak bazı kasabalıların bu cinayetlerde katillerin başka suç ortaklarının da olabileceğini düşündüğünü söyledi. Kasabalıların çoğunun hâlâ kapılarını kilitli tuttuklarını ve silahlarını her an erişebilecekleri bir yerde bulundurduklarını da sözlerine ekledi..."

Bayan Hartman güldü: "Ah, *Myrt*! Bunları kime söyledin sen?"

"*Telegram* gazetesinden gelen bir muhabire söyledim."

Bayan Clare'in tanıdığı erkeklerin çoğu ona sanki kadın değilmiş de erkekmiş gibi davranırlar. Çiftçi, Bayan Clare'in sırtına vurup "Ne kadınsın, Myrt! Yoksa gerçekten hâlâ içimizden birinin o cinayetlere karıştığını mı düşünüyorsun?"

Bayan Clare gerçekten de Clutter cinayetlerinde kasabalılardan birilerinin parmağı olduğunu düşünüyordu. Aslında böyle

düşünen tek kişi o değildi. Yedi haftadır aslı astarı olmayan dedikodularla yatıp kalkan, her gün biraz daha güvensizliğe ve kuşkuya kapılan Holcomb halkının büyük bir çoğunluğu da onunla aynı fikirdeydi. Katilin içlerinden biri olmadığını öğrenince sanki düş kırıklığına uğramışlardı. Kasabalıların çoğu, tanımadıkları iki hırsızın, bu cinayetlerin tek sorumluları olabileceğini kabul etmek istemiyorlardı. Bayan Clare'in şu sözleri de onların bu görüşünü yansıtıyordu: "Belki de bu işten o adamlar sorumludur. Ama bence bu işin içinde bir bit yeniği var. Bekleyin biraz, her şey değişecek nasıl olsa. Günün birinde meseleyi tam olarak çözecek ve bu işi planlayan asıl adamı bulacaklar. Clutter'ın ortadan kalkmasını isteyen adamın kim olduğu meydana çıkacak. Asıl *beyin* henüz bulunmadı."

Bayan Hartman iç geçirdi. Myrt'in dediklerinde haksız çıkmasını diliyordu. Bayan Helm, "Benim tek istediğim o iki adamı içeriye tıkmaları, üstlerini de iyice kilitlemeleri. Bizim yakınlarımızda bir yerde olduklarını biliyorum ya, içim hiç rahat değil" dedi.

"Endişelenmenize hiç gerek yok bayan" dedi genç çiftçi. "Şu anda o çocuklar bizim onlardan korktuğumuzdan daha çok korkuyorlardır bizden. Bundan emin olun."

Atmacalara ve çıngıraklı yılanlara ev sahipliği yapan, kırmızıya bürünmüş kayaları göz alan, kuru çalılıklarla kaplı tepelik arazinin ortasından geçen Arizona otoyolunda iki arabalık bir konvoy yol alıyordu. Öndeki arabayı Dewey kullanıyordu; yanındaki koltukta Perry Smith, arkada ise Duntz oturuyordu. Smith'in elleri kelepçeliydi, kelepçelerin ucuna takılan kısa zincir emniyet kemerine bağlanmıştı. Bu durumda hareket etmesi mümkün değildi, sigara içmesi için bile birinin yardım etmesi gerekiyordu. Sigara istediğinde Dewey sigarayı yakıyor ve dudaklarının arasına yerleştiriyordu. Dewey, bu işten hiç hoşlanmıyordu; "iğrenç" buluyordu yapmak zorunda kaldığı bu hareketi, ona göre bu ancak çok samimi olunan kişilere yapılacak bir şeydi, karısı

ile flört ederken karısının sigarasını yakıp ağzına yerleştirirdi.

Tutuklu ise sanki arabada kendisinden başka kimse yokmuş gibi davranıyordu; dedektifler arada bir Hickock'un teybe alınmış bir saatlik itirafından alıntılar yapıp onu konuşturmayı deniyorlardı. Dedektiflerin söylediklerini duymazdan geliyordu. "Perry, Dick seni engellemeye çalıştığını söylüyor. Denemiş seni durdurmayı, ama başaramamış. Onu da vuracağından korkmuş çünkü." "Evet Perry, Bütün bunları sen yaptın. Hickock karıncayı bile incitmezmiş." Smith'in bu konuşmaların hiçbirinden etkilenmediği açıktı. Arabanın camından manzarayı seyrediyor, içinden şiir okuyor, avcıların çöl tilkilerini vurmak için attıkları mermilerin çiftliklerin çitlerinde bıraktığı delikleri sayıyordu.

Dewey, Smith'in söylenenlere tepki vermeyeceğinden emindi artık. "Hickock, senin doğuştan katil olduğunu söylüyor. Kılın bile kıpırdamadan adam öldürürmüşsün sen. Las Vegas'ta bir zenciyi bisiklet zinciriyle kovaladığını, zincirle onu öldürünceye kadar dövdüğünü anlattı bize. Canın sıkıldığı için yapmışsın bunu. Sırf keyif için" dedi Dewey.

Tutuklu hızla nefes almaya başlayınca Dewey şaşırdı. Smith, olduğu yerde dönebildiği kadar arkasına döndü ve arka camdan arkadaki arabaya baktı. "Sağlam çocuk!" dedi. Sonra önüne dönüp çölün içinden geçen otoyola gözlerini dikti. "Bunun bir numara olduğunu düşünmüştüm. Size inanmamıştım. Dick'in öteceği aklıma gelmemişti. Seni gidi sağlam çocuk! Temiz çocukmuş ha! Karıncayı bile incitmezmiş! Ama işe bakın ki köpeklerin üzerine araba sürüp onları canlı canlı ezmeyi pek bir sever!" dedi ve koltuğun önüne tükürdü. "Ben hayatımda zenci öldürmedim." Duntz, Smith'in zenci hikâyesinde doğruyu söylediğini biliyordu; çünkü Las Vegas'ta işlenen çözülmemiş cinayetlerin dosyasını araştırınca Smith'in böyle bir olaya karışmadığını görmüştü. "Ben hayatımda zenci öldürmedim. Ama o öldürdüğümü sanıyor. Yakalanırsak ve Dick de ötmeye başlarsa her şeyi anlatacağını tahmin etmiştim önceden zaten. Zenci hikâyesini de anlatacağından hiç kuşkum yoktu" dedi ve yine tükürdü. "Demek Dick benden korkmuş ha? İşte bu çok komik. Hoşuma gitti böyle söylemesi. Ama bilmediği bir şey var: Onu vurmama ramak kalmış-

tı, bundan haberi yok onun."

Dewey biri kendisi için, biri de tutuklu için iki sigara yaktı. "Perry, anlatsana bize olanları."

Smith gözleri kapalı sigarasını içerken konuşmaya başladı: "Biraz düşünmek istiyorum. Her şeyi tam olduğu gibi anlatmak için ayrıntıları anımsamam gerek." Uzunca bir süre sustu ve sonra anlatmaya başladı: "Cezaevinden çıkmış Idaho'daki Buhl kasabasına gitmiştim; her şey orada aldığım bir mektupla başladı. Aylardan Eylül ya da Ekim'di. Mektup Dick'ten geliyordu. Çantada keklik bir iş ayarladığını yazmıştı. Tam bir vurgun planlamış. Ona cevap yazmadım, ama o bana bir mektup daha yazdı. İkinci mektubunda bir an önce Kansas'a gelip onunla bu işte ortak olmamı istiyordu. İşin ne olduğundan mektuplarında hiç söz etmemişti. İş için yalnızca "garanti bir vurgun" sözcüklerini kullanıyordu. Aslında ben de tam o zamanlarda Kansas'ta olmak istiyordum, ama o işe karışmak için değil. Kişisel bir nedenden dolayı Kansas'a gitmeyi istiyordum. Bu nedeni kişisel olduğu için açıklamak istemiyorum. Yalnızca şunu söyleyeceğim, o kişisel neden olmasaydı Kansas'a yeniden ayak basmazdım. Ama gittim işte oraya. Dick beni Kansas City'deki otobüs durağında karşıladı. Arabasına binip ailesinin oturduğu çiftliğe gittik. Ailesi benim orada kalmamı istemedi. Benim hislerim çok kuvvetlidir; insanların ne düşündüğünü, ne hissettiğini hemen anlarım."

"Senin de hissettiklerini anlayabiliyorum" dedi Smith Dewey'yi kastederek, ama ona hiç bakmadan. "Örneğin; dudaklarımın arasına sigara yerleştirmekten nefret ediyorsun. Bundan dolayı seni suçlamıyorum. Dick'in annesini de beni evde istemediği için suçlamadım. Çok tatlı bir kadın o. Benim Dick'in içeriden arkadaşı olduğumu biliyordu, bu yüzden evlerinde kalmamı istemedi. Aslında işime geldi beni eve kabul etmemesi, otelde kalmayı yeğliyordum zaten. Dick beni Olathe'de bir otele götürdü. Bira alıp odaya girdik ve Dick kafasındaki planı anlatmaya başladı. Ben cezaevinden çıktıktan sonra Batı Kansas'ta zengin bir buğday üreticisinin yanında çalışmış olan bir mahkûmla aynı hücrede kaldığını söyledi. Buğday üreticisinin adı Clutter'mış. Dick, Clutter'ların evinin bir planını çizdi. Evde her şe-

yin nerede olduğunu biliyordu. Kapıların, koridorların, yatak odalarının yerlerini plana tek tek işaretledi. Giriş katındaki odalardan birinin Bay Clutter'ın çalışma odası olduğunu ve bu odada duvara gömülü bir kasa bulunduğunu söyledi. Bay Clutter, çiftlik işleri için büyük miktarda nakit para bulundurmuş, bu nedenle çalışma odasına bir kasa yaptırmış. Kasada her zaman en az on bin dolar olurmuş. Dick, kasanın içindeki parayı çalmayı planlamıştı; soygun sırasında bizi bir gören olursa onu mutlaka öldürmemiz gerektiğini söyledi. En az yüz kez aynı şeyi tekrar edip durdu: 'Kesinlike tanık bırakmayacağız.'"

"Kaç tanık olabileceğini düşünüyordu? Clutter'ların evinde kaç kişiyle karşılaşabileceğinizi hesaplamış mıydı?" diye sordu Dewey.

"Ben de sordum bunu ona. Ama tam bir sayı veremiyordu. En azından dört kişi olacağını söylüyordu. Belki de altı kişi vardır diyordu. Evde konuklar da olabilirdi. En azından on iki kişiyle karşılaşacakmışız gibi hazırlık yapmamız gerektiğini söylüyordu."

Dewey'nin dudaklarından inlemeye benzer acı dolu sesler döküldü, Duntz ıslık çaldı. Smith'in bitkin yüzünde hüzünlü bir gülümseme belirdi. "Ben de sizin gibi düşündüm. Çok fazla bir sayıydı bu. On iki kişi ne demek? Dick, bunun çok parlak bir vurgun olduğunu söyleyip duruyordu. 'Oraya bir girelim karşılaştığımız herkesin kellesini duvara yapıştıracağız' dedi bana. O sıralarda kimseye karşı gelemeyecek bir ruh halindeydim, Dick'in rotasına sorgusuz sualsiz girdim. Dürüst olayım size karşı ve bir şey daha söyleyeyim: Dick'e güveniyordum ben. Her şeye çok pratik çözümler bulan, tam bir erkek olduğunu düşünüyordum onun. Tabii bir de o parayı en az onun kadar ben de istiyordum. Parayı alıp Meksika'ya gitmeyi planlıyordum. Ama bu işi şiddet kullanmadan halledebileceğimizi ümit ediyordum. Maske takarsak şiddete başvurmadan bu işi hallederiz diye düşünüyordum. Dick ile bu fikrimi uzun uzun tartıştık. Holcomb'a giderken yolda durup yüzümüze geçirmek için siyah kadın çorabı almayı teklif ettim. Ama Dick yüzünde çorap bile olsa tanıkların onu daha sonra teşhis edebileceğini söyledi. Tek gözü normal olmadığı

için 'Beni mutlaka tanırlar' dedi. Emporia'ya vardığımızda..."

"Perry, dur biraz. Çok hızlı gidiyorsun. Olathe'de olduğun günlere dön. Ne zaman çıktınız oradan?" diye sordu Duntz.

"Saat bir gibiydi. Bir buçukta çıktık oradan. Öğle yemeğinden sonra hemen Emporia'ya doğru yola çıktık. Emporia'da durup lastik eldiven ve ip aldık. Bıçak, tüfek ve mermileri Dick evden getirmişti. Siyah kadın çorabı almayı bir türlü kabul etmiyordu. Bu aramızda ciddi bir tartışmaya yol açtı. Emporia'dan çıkar çıkmaz bir Katolik hastanesinin önünden geçtiğimizi gördüm, Dick'i hastaneye girip rahibelerden siyah çorap alması konusunda ikna ettim. Rahibelerin mutlaka siyah çorapları vardır diye düşündüm. Dick hızla girdiği hastaneden yine hızla çıktı ve rahibelerin çorap vermediklerini söyledi. Ona inanmadım, rahibelere sormamıştı bile. Biraz sıkıştırınca itiraf etti sormadığını. 'Çok saçma bir fikirdi zaten' dedi. Rahibelere böyle bir şey soracak olsa onun kaçık olduğunu düşüneceklerini söyledi. Great Bend'e kadar bir daha durmadık. Great Bend'deki bir dükkândan bant aldık. Orada mükellef bir akşam yemeği yedik. O kadar çok yemiştim ki uykum geldi. Arabada uyuyakaldım. Gözümü açtığımda Garden City'ye giriyorduk. O ıssız, ölü kasabalardan biri işte diye düşündüm Garden City için. Benzin almak için bir benzin istasyonuna girdik..."

Dewey hangi istasyona girdiklerini anımsayıp anımsamadığını sordu.

"Phillips 66'ydı galiba."

"Saat kaçta girdiniz oraya?"

"Gece yarısına doğru. Dick, Holcomb'a on bir kilometre kaldığını söyledi. Holcomb'a kadar kendi kendine konuştu durdu. Yolda gördüklerine bakıp 'Bu şu olmalı, bu da şu' diye kendi kendine konuşuyordu. Garden City ile Holcomb arasındaki yolda nelerin olduğunu ezberlemişti. Holcomb'a girdiğimizi anlamadım bile ben, o kadar küçük bir yerdi ki. Bir demiryolunun ortasından geçtik. Birden Dick 'Evet işte burası, burası işte' dedi. Özel bir mülke ait olduğu belli olan, iki tarafı ağaçlarla kaplı dar bir yola girmiştik. Dick hızını kesti ve farları söndürdü. Zaten farların ışığına ihtiyacı da yoktu. Tam bir dolunay vardı, önü-

müz apaydınlıktı. Gökyüzünde tek bir bulut bile yoktu, ay tüm görkemiyle parlıyordu. Sanki gece değil de gündüzdü, ortalık bayağı aydınlıktı. Yola girdikten sonra Dick 'Şu çiftliğe baksana! Ambarları görüyor musun? Eve bir baksana! Bu adamın parası olmayacak da bizim paramız olacak değil ya!' dedi. Ama o ev, genel olarak arazinin görüntüsü benim hiç hoşuma gitmedi, *fazlasıyla* etkileyici bir havası vardı oranın. Bir ağacın altına park ettik. Biz daha arabanın içindeyken bir ışığın yandığını gördük. Görkemli çiftlik evinde değil, evin yaklaşık yüz adım solundaki küçük bir evde yanmıştı ışık. Dick, o evde çiftlikte çalışan adamın oturduğunu söyledi. Çiftliğin planını çizerken o adamın evini de işaretlemiş olduğu için hemen tanıdı orayı. Ama bu evin Clutter'ların evine düşündüğünden çok daha fazla yakın olduğunu söyledi. O sırada ışık kapandı. Bay Dewey, bir tanıktan söz etmiştiniz. Tanık, o adam mı?"

"Hayır, değil. O gece hiç ses duymamış o adam. Bebekleri hastaymış, karısı bebeğin başındaymış. Gece boyunca sık sık uyanıp bebeklerine baktıklarını söyledi."

"Bebekleri hastaymış demek. Şimdi anladım neden ışığın biz oradayken arada bir yanıp söndüğünü. O zaman merak etmiştim niye ışık bir kapanıp bir açılıyor diye. Bayağı korkutmuştu beni bu durum. Dick'e bu işte yokum dedim. Hâlâ kararlıysa eve tek başına girmesini söyledim. Bu sözlerim üzerine Dick arabayı çalıştırdı, oradan gidiyorduk. 'Tanrım, sana şükürler olsun!' dedim içimden. İçgüdülerim çok kuvvetlidir benim, hayatım boyunca onlara güvendim; içgüdülerime uymasaydım şimdiye kadar çoktan birkaç kez ölmüş olurdum. Yolun yarısında Dick birden arabayı durdurdu. Çok sinirli görünüyordu. Kafasından nelerin geçtiğini tahmin edebiliyordum: 'Bu büyük vurgun için o kadar yol yapıp buraya geldik; şimdi bu serseri, korkak tavuk gibi davranıp döneklik yapıyor' diyordu içinden herhalde. Düşüncelere dalmıştı, kısa bir süre sonra bana şunu söyledi: 'Bu işi tek başıma halledemeyeceğimi, korkak biri olduğumu düşünüyorsun belki de. Ama yanılıyorsun. Hiç de korkak olmadığımı göreceksin birazdan.' Arabada içki vardı. Şişeden ikimiz de birer yudum aldık. Sonra ona 'Tamam Dick. Seninle geleceğim' dedim.

Geri döndük. İlk park ettiğimiz yere arabayı park ettik. O ağacın altındaydık yine. Dick lastik eldivenleri taktı, ben benimkileri önceden geçirmiştim elime. Dick'in elinde bir bıçak ve bir fener vardı. Ben de tüfeği almıştım. Ev, ay ışığının altında çok büyük görünüyordu. Sanki içinde kimse yokmuş gibi duruyordu. Şimdi anımsıyorum da o sırada içeride kimsenin olmamasını içtenlikle ümit etmiştim..."

"Bir köpek görmediniz mi?"

"Hayır, görmedik."

"Çiftlikte tüfek görünce korkup kaçan, yaşlı bir köpek vardı. Onun çiftliğe birilerinin girdiğini görünce neden havlamadığını düşündük. Bir tek kendisine yöneltilmiş bir tüfek gördüğü zaman havlamaz, korkup kaçardı."

"Ne bir hayvan ne de bir insan gördük yolda. Zaten bu yüzden size inanmadım ya. Görgü tanığı olduğuna hiç inanmadım"

"Biz *görgü* tanığı var demedik. Sadece bir tanık var dedik. Söyledikleri senin ve Hickock'un ifadeleri ile birebir örtüşen bir tanık var."

"Ah, şimdi anladım. O, değil mi? O işte! Dick, onun böyle bir şey yapmaya cesaret edemeyeceğini söylemişti. Görsün bakalım şimdi!"

Duntz, Smith'in kaldığı yerden anlatmaya devam etmesini istiyordu. "Hickock bıçağı almıştı. Sende de tüfek vardı. Orada kaldık. Peki sonra eve nasıl girdiniz?"

"Kapı açıktı. Evin yan tarafındaki kapı kilitli değildi. O kapıdan girince kendimizi Bay Clutter'ın çalışma odasında bulduk. Orada karanlıkta bir süre durduk. Evin içini dinliyorduk. Hiç ses yoktu, yalnızca rüzgârın ağaçlardaki hışırtısını duyuyorduk. Çok da kuvvetli olmayan bir rüzgâr esiyordu. Ağaçlar yavaşça sallanıyordu, yapraklardan gelen hışırtı sesleri duyuluyordu. Odadaki tek pencerenin panjuru tam kapalı değildi, içeriye ay ışığı sızıyordu. Panjuru kapadım. Dick, fenerini yaktı. Şimdi çalışma masasını görebiliyorduk. Kasanın tam onun arkasındaki duvarda olduğunu düşünüyorduk. Ama bir türlü bulamadık kasayı. Tahta kaplama duvardaki raflarda kitaplar, çerçeveye alınmış haritalar vardı. Çok güzel bir dürbün gördüm bir de. Oradan

çıkarken o dürbünü almayı kafama koydum."

"Aldın mı dürbünü?" diye sordu Dewey. Dürbünün çalınmış olduğunu fark etmemişlerdi.

Smith başını evet anlamında öne eğdi: "Meksika'da sattık o dürbünü."

"Özür dilerim, sözünü kestim. Lütfen kaldığın yerden devam et."

"Kasayı bulamayınca Dick feneri söndürdü, çalışma odasından çıkıp oturma odasına girdik. Dick bana fısıldayarak ses çıkarmadan yürümemi söyledi. Ama onun ayakkabılarından da en az benimkiler kadar ses geliyordu yürürken. Attığımız her adım ses çıkarıyordu. Karşımıza bir koridor çıktı, koridorun ucunda bir kapı vardı. Evin planını anımsayan Dick o kapının bir yatak odasına açıldığını söyledi. Feneri yakıp kapıyı açtı. İçeriden bir erkek sesi geldi: 'Hayatım?' Belli ki uyuyordu adam, gözlerini kırpıştırdı ve 'Sen misin hayatım?' diye sordu. Dick 'Bay Clutter sen misin?' diye soru ile yanıtladı bu soruyu. Birden tamamen uyandı adam, yatağında oturuyordu şimdi 'Kim var orada? Ne istiyorsun?' diye seslendi. Dick ona kapı kapı gezen pazarlamacılar gibi çok kibar bir ses tonuyla 'Sizinle biraz konuşmak istiyorduk bayım. Lütfen, çalışma odanıza gelir misiniz bizimle?' diye yanıt verdi. Bay Clutter, üzerinde pijamaları ile çıplak ayak bizimle beraber çalışma odasına geldi. Odanın ışığını açtık."

"Işığı açana kadar bizi tam olarak görmemişti. Bizi görünce yüzü birden değişti. Dick, 'Bayım, sizden tek bir şey istiyoruz. Kasanın yerini gösterin bize' dedi. Bay Clutter 'Ne kasası? Anlamadım' dedi. Kasası olmadığını söyledi. O an Bay Clutter'ın doğruyu söylediğini anladım. Yüz ifadesinden çok belliydi yalan söylemediği. Hani hayatlarında hiç yalan söylemeyen insanlar vardır ya Bay Clutter da öyle biriydi. Ama Dick inanmadı ona: 'Bana yalan söyleme, seni aşağılık herif! Odanda bir kasa olduğunu çok iyi biliyorum!' diye bağırdı. Bay Clutter'ın şimdiye kadar kimseden bu ses tonuyla böyle kötü sözler işitmediğini düşündüm. Dick'in tam gözlerinin içine baktı ve olabilecek en yumuşak ses tonuyla ona ne yazık ki kasası olmadığını söyledi.

Dick elindeki bıçağı onun göğsüne dayadı ve 'Bize hemen kasanın yerini göster yoksa birazdan bunu yapmadığına çok pişman olacaksın' dedi. Bay Clutter'ın yüzünden çok korktuğu okunuyordu, ama yine o yumuşak ses tonuyla kasası olmadığını söyledi."

"Çalışma odasındayken bir ara telefonun kablolarını kestim. Bay Clutter'a evde başka telefon olup olmadığını sordum. Mutfakta da bir telefon olduğunu söyledi. Bunun üzerine feneri Dick'ten alıp mutfağa gittim. Mutfak ile çalışma odası arasında bayağı mesafe vardı. Telefonun ahizesini kaldırdım, yanımdaki küçük kerpetenle kablosunu kestim. Tam çalışma odasına dönecektim ki bir ses duydum. Yukarıdan bir tahta gıcırtısı duyuldu. Üst kata çıkan merdivenlerin başında dikildim. Ortalık karanlıktı, feneri yakmaya cesaret edemedim. Üst kata çıkan merdivenin başında birinin olduğundan emindim. Cama gölgesi düşen biri vardı orada. Yüzü tam seçilmiyordu. Sonra kayboldu birden."

Dewey, bu gölgenin Nancy olduğunu düşündü. Onun altın saatini dolabındaki ayakkabılardan birinin içinde buldukları için Dewey, Nancy'nin uyanık olduğunu, eve birilerinin girdiğini duyduğunu ve bu kişilerin hırsız olduklarını düşünüp en değerli şeyini hiç ses çıkarmadan saklamayı başardığını düşünüyordu.

"Belki de elinde silah olan biriydi üst katttaki gölge. Dick'e bu düşüncemi söyledim, ama o dinlemedi bile beni. Acımasız ve sert hırsızı oynamakla meşguldü. Bay Clutter'a emir yağdırıp duruyordu. Bay Clutter'a şimdi de yatak odasına gitmesini söylemişti. Yatak odasına beraber girmişlerdi; Dick, Bay Clutter'ın cüzdanınındaki parayı sayıyordu. Yaklaşık otuz dolar vardı. Cüzdanı yatağın üzerine attı ve Bay Clutter'a 'Senin bundan başka paran mutlaka vardır. Senin gibi zengin bir adamın, bu kocaman araziye ev kondurmuş birinin çok daha fazla nakit parası vardır' dedi. Bay Clutter, bütün nakit parasının bu olduğunu, çiftlik işlerini çekle yürüttüğünü söyledi. Bize de çek yazabileceğini ekledi. Dick hiddetten çılgına dönmüştü: 'Bizi tam salak sandın, ha?' Dick'in Bay Clutter'a yumruk atmak üzere olduğunu anladım ve araya girip 'Dick, dinlesene beni! Üst katta uyanık biri var' dedim. Bay Clutter, üst katta karısının, kızının ve oğ-

lunun uyuduğunu söyledi. Dick, ona karısının cüzdanında para olup olmadığını sordu. Bay Clutter, karısının cüzdanında olsa olsa birkaç dolar olacağını söyledi. Perişan bir halde bizden onu rahatsız etmememizi rica etti. Karısının hastalıklı bir kadın olduğunu söyledi. Ama Dick üst kata çıkmaya karar vermişti bir kez. Bay Clutter'a önden gitmesini söyledi, hep beraber yatak odasından çıktık."

"Merdivenlerin başında Bay Clutter yukarıdaki koridorun ışığını açtı. Yukarı çıkarken bize 'Bana neden bunu yapıyorsunuz, anlamıyorum. Ben size hiçbir kötülük yapmadım ki. İkinizi de daha önce hiç görmedim' dedi. Dick 'Kapa çeneni! Biz ne zaman soru sorarsak o zaman konuşacaksın bundan sonra' diye terslediği Bay Clutter'ı. Üst katın koridorunda kimse yoktu. Oda kapılarının hepsi kapalıydı. Bay Clutter, kızı ile oğlunun yatak odalarının kapılarını parmağıyla gösterdi, sonra karısının odasının kapısını açtı. Yatağın yanındaki komodinin üzerindeki lambayı yaktı ve karısına 'Bir şey yok, canım. Sakin ol. Korkma sakın. Bu adamlar bizden sadece para istiyorlar' dedi. Karısı, uzun beyaz bir gecelik giymiş, çok narin, zayıf bir kadındı. Gözlerini açar açmaz ağlamaya başladı. Kocasına 'Benim hiç param yok ki canım' dedi. Bay Clutter karısının elini ellerinin arasına almış, yumuşakça okşuyordu: 'Tamam canım, ağlama. Korkacak bir şey yok. Ben bu adamlara bütün paramı verdim, ama biraz daha para istiyorlar. Evde bir kasamız olduğunu düşünüyorlar. Kasamızın olmadığını söyledim onlara.' Dick, Bay Clutter'ın ağzına bir tane patlatacakmış gibi bir hareketle elini kaldırdı ve 'Ben sana çeneni kapamanı söylemedim mi?' dedi. Bayan Clutter 'Kocam size gerçekten doğruyu söylüyor. Tanrı adına yemin ederim doğruyu söylüyor. Evde kasa yok' dedi. Dick, 'Kasanız olduğunu biliyorum ben. Bu evden çıkmadan mutlaka bulacağım kasanızı. Bundan hiç kuşkunuz olmasın' dedikten sonra kadına cüzdanının nerede olduğunu sordu. Kadının cüzdanı komodinin çekmecesindeydi. Dick cüzdanı hızla karıştırdı. Biraz bozuklukla bir ya da iki dolar vardı. Ona koridora gelmesini işaret ettim. Bundan sonra ne yapacağımızı konuşmak istiyordum. Koridora çıktık beraber ve ona..."

Duntz, Perry'nin sözünü kesip Bay Clutter ile Bayan Clutter'ın koridordaki konuşmayı duyup duymadıklarını sordu.

"Duymamışlardır. Kapının önündeydik, konuşurken bir yandan da onlara bakıyorduk. Fısıldayarak konuşuyorduk, bizi duymuş olmalarına imkân yok. Dick'e 'Bu insanlar doğruyu söylüyorlar. Yalan söyleyen biri varsa o da senin arkadaşın Floyd Wells. Kasa yok bu evde, bir an önce çıkıp gidelim buradan' dedim. Ama Dick böyle bir oyuna gelmiş olabileceğine inanmak istemiyordu. Bütün evi aramadan buna karar veremeyeceğimizi söyledi. Hepsini bağlayıp evi iyice aramayı düşünüyordu. O kadar heyecanlı görünüyordu ki kimseyi dinleyecek hali yoktu. Evdekileri kölesi gibi görmek çok hoşuna gitmişti. Bayan Clutter'ın yatak odasının yanında banyo vardı. Bay Clutter ile Bayan Clutter'ı banyoya kilitleyip çocukları uyandıracak, onları da banyoya götürdükten sonra hepsini evin farklı yerlerinde bağlayacaktık. Dick kasayı bulduktan sonra hepsinin boğazını keseceğimizi, buna mecbur olduğumuzu, çünkü onları tüfekle vurursak çok gürültü çıkacağını söyledi."

Perry kaşlarını çattı ve kelepçeli elleriyle dizlerini ovmaya başladı: "Bir saniye düşünmeme izin verin. Çünkü tam bu noktada işler karmaşıklaşıyor. Evet, anımsamaya başladım yavaş yavaş. Koridordan bir sandalye alıp banyoya götürdüm. Bayan Clutter'ın sandalyede oturmasını istiyordum. Hasta bir kadın olduğunu söylemişti kocası. Onları banyoya kilitlemek için hazırlık yaparken Bayan Clutter ağlayarak bize yalvarıyordu: 'Lütfen, kimseye bir zarar vermeyin. Ne olur çocuklarıma bir şey yapmayın!' Kocası kollarını karısının boynuna dolamış 'Canım, bu gençler kimseye zarar vermeyecekler. Tek istedikleri biraz para almak' diyordu."

"Önce oğlanın odasına girdik. Uyanıktı. Yatağa hareket etmekten korkuyormuş gibi öylece uzanmıştı. Dick ona ayağa kalkmasını söyledi, ama oğlan kıpırdamadı, belki de kıpırdadı da hızlı hareket etmedi. Dick, onu omuzlarından sertçe dürtüp yataktan kaldırdı. Bunun üzerine ben 'Vurmasana ona!' dedim. Oğlanın üzerinde yalnızca bir tişört vardı, ona pantolonunu giymesini söyledim. Kot pantolon giydi ve onu da odasından alıp

banyoya kilitledik. Tam o sırada karşımıza kız çıktı. Yatak odasının kapısını açıp koridora çıkmıştı. Giyinikti, sanki bir süredir uyanıkmış gibi bir hali vardı. Üzerinde bir sabahlık vardı, çoraplarını ve terliklerini giymişti, saçına bir bant takmıştı. Yüzünde çarpık bir gülümseme vardı. 'Aman Tanrım, neler oluyor? Şaka mı yapıyorsunuz siz?' diye sordu. Şaka yaptığımızı düşündüğünü hiç sanmıyorum, öyle bir hali yoktu. Dick banyonun kapısını açıp onu içeri ittiğinde herhalde şaka yapmadığımıza iyice inanmıştır."

Dewey, onları gözünde canlandırabiliyordu: Korku içindeki aile bireyleri uysal uysal banyoya girmişlerdi, ama biraz sonra neler yaşayacaklarından habersizdiler. Herb, başlarına böyle bir şey gelebileceğini düşünmüş *olamazdı*, eğer düşünseydi onlara o sırada saldırırdı. Herb yakın arkadaşıydı ve eğer ailesinin hayatlarınının tehlikede olduğunu anlamış olsaydı o adamlara ölümüne saldıracağından emindi.

"Ben odaları ararken Dick banyonun kapısında nöbet tutuyordu. Kızın odasında küçük bir cüzdan buldum. Çok küçüktü, bebek çantası gibiydi. İçinden gümüş bir dolar çıktı. Elimden düşürüverdim onu, yerde yuvarlandı ve sandalyenin altına girdi. Parayı almak için yere eğilmem gerekiyordu. İşte tam bunu yapmam gerektiğini düşünürken birden sanki kendi benliğimden çıkıp uzakta bir yerden yaptıklarımı izlemeye başladım. Sanki o manyak filmlerdeki oyunculardan biriydim. Bu görüntüm hiç hoşuma gitmedi. İğrendim kendimden. Dick'in zengin adamın kasası ile ilgili anlattıkları aklıma geldi. Bir de şimdi kendi halime baktım: Zavallı bir çocuğun bir dolarını çalmak için yerde sürünüyordum. Bir dolar için dizlerimi bükmüş yerlerde geziniyordum."

Perry dizlerini hızla ovuşturup dedektiflere yanlarında aspirin olup olmadığını sordu. Duntz, aspirin uzatınca teşekkür etti ona ve aspirini çiğnedikten sonra konuşmaya devam etti: "İğrençti içinde bulunduğum durum, ama yapacak bir şey yoktu. Umduğunuzu bulamayınca ne varsa onu alırsınız. Oğlanın odasını da karıştırdım. On sent bile bulamadım orada. Küçük bir radyo gördüm, onu almaya karar verdim. O sırada Bay Clutter'ın

çalışma odasındaki güzel dürbün aklıma geldi. Aşağıya inip onu aldım. Dürbün ile radyoyu arabaya götürmek için dışarı çıktım. Dışarısı soğuktu, ama ayaz hoşuma gitti. Ay o kadar parlaktı ki kilometrelerce ötesi bile görünüyordu. Birden içimden kaçıp gideyim buradan dedim. Otoyola kadar yürüyüp oradan otostop çekebilirdim. O eve dönmeyi kesinlikle istemiyordum. Ama işte yine de... Bu hislerimi size nasıl anlatabilirim, bilemiyorum. Kendimi o olayın içinde göremiyordum. Sanki olanlar gerçek değildi de ben bir hikâye okuyordum ve hikâyenin sonunu merak ediyordum. En sonda ne olacak bilmek istiyordum. Eve girip üst kata çıktım. Evet, sonra ne oldu? Anımsadım şimdi, onları bağlamaya başladık. Önce Bay Clutter'ı bağladık. Onu banyodan çıkardıktan sonra ben ellerini bağladım. Sonra ellerine bağlı ipten tutarak onu bodruma indirdim..."

"Sen yalnız mı götürdün onu bodruma? Silahın yoktu değil mi?" diye sordu Dewey.

"Bıçak vardı üzerimde."

"Hickock yukarıda kalıp banyodakilere mi göz kulak oldu?"

"Evet, o yukarıdaydı. Onların bağırmalarını önlemek için orada kaldı. Hem zaten benim yardıma ihtiyacım yoktu. Hayatım boyunca iplerle haşır neşir oldum ben."

"Feneri mi yaktın yoksa bodrumun ışığını mı açtın?"

"Işıkları açtım. Bodrum iki odadan oluşuyordu. Bir oda, oyun odası gibi döşenmişti. Bay Clutter'ı öbür odaya, ocağın bulunduğu yere götürdüm. Duvara dayanmış büyük mukavva bir kutu gördüm. Bir yatak kutusuydu. Bay Clutter'ı soğuk taşın üzerine yatıramazdım. Mukavva kutuyu duvarın kenarından çektim, kıvrık yerlerini düzelttim ve Bay Clutter'a bunun üzerine uzanmasını söyledim."

Şoför dikiz aynasından arkadaşına baktı, Duntz'ın bakışlarını yakaladı; bunun üzerine Duntz, çok saygıdeğer birini selamlarmış gibi başını eğdi. Soruşturmanın başından beri Dewey, mukavva kutunun Bay Clutter'ın *rahat etmesi* için serildiğini iddia etmişti. Bu tür başka noktaları, garip, sıradışı ayrıntıları dikkate alan Dewey, katillerden en azından birinin çok da acımasız olmadığını ileri sürmüştü.

"Ayaklarını bağladım, sonra daha önceden bağladığım ellerinden sarkan ip ile ayaklarındaki ipi birleştirdim. Ona ipin çok sıkı olup olmadığını sordum. Çok sıkı olmadığını söyledi, sonra da bizden karısını bağlamamamızı rica etti. Karımı bağlamanıza gerek yok, o çığlık atıp evden kaçmaya çalışmaz dedi. Karısının çok uzun yıllardır hasta olduğunu, şu son günlerde biraz iyileştiğini, ama bu olayın onu yine eski günlerine döndürmesinden korktuğunu söyledi. Biliyorum gülünecek bir şey değil bu ama, "eski günlere döndürmek" lafını duyunca kendimi tutamayıp gülmeye başladım."

"Sonra oğlanı aşağıya indirdim. Önce onu babasının olduğu odaya soktum. Buhar borularından birine ellerini bağladım. Ama içim rahat etmedi, oğlanın bu bağı açabileceğini düşündüm. Bağı açarsa babasının iplerini de çözerdi. Ya da tam tersi olurdu, babası ellerindeki ve ayaklarındaki iplerden kurtulursa oğlanı çözebilirdi. Oğlanın ellerindeki ipi çözdüm, onu oyun odasına götürdüm. O odada oturması çok rahat görünen bir kanepe vardı. Bu sefer önce oğlanın ayaklarını kanepenin ayağına bağladım, sonra da aynı iple ellerini bağladım, ipi yukarı çekip boynundan geçirdim. Böylece kendisini çözmeye çalışırsa boynundaki ip daralacağı için boğulacaktı. Oğlanı bağlamaya uğraşırken bıçağımı yeni cilalanmış, maun kaplama bir sandığın üzerine koydum. Sandıktan bütün odaya cila kokusu yayılmıştı. Oğlan benden bıçağımı oraya koymamamı rica etti. Sandığı kendisi yapmış, birine düğün hediyesi olarak verecekmiş. Galiba ablama vereceğim dedi. Tam odadan çıkıyordum ki oğlana bir öksürük nöbeti geldi, bunun üzerine geri döndüm, başının altına bir yastık koydum. Sonra ışıkları kapadım..."

"Ağızlarını bantlamadın, değil mi?" diye sordu Dewey.

"Hayır, o zaman değil daha sonra bantladım ağızlarını. Kadınla kızı kendi yatak odalarında bağladıktan sonra sıra bantlama işlemine geldi. Bayan Clutter sürekli ağlıyor, bir yandan da bana Dick'in nerede olduğunu soruyordu. Dick'e hiç güvenmemişti. Senin düzgün biri olduğundan *eminim* dedi bana. Dick birini incitmeye niyetlenirse ona engel olacağıma dair bana söz verdirtti. 'Birini' derken kızını kastettiğini anladım. Aslında ben

de kız için endişelenmiştim. Dick'in kızla ilgili benim hayatta kabul edemeyeceğim bir şeyler planladığını düşünüyordum. Bayan Clutter'ı çözülmesi mümkün olmayacak şekilde bağladıktan sonra odadan çıktım. Dick, kızı kendi odasına götürmüştü. Kız yataktaydı, Dick de yatağın kenarına oturmuş ona bir şeyler anlatıyordu. Dick'e orada oturmak yerine ben kızı bağlarken gidip kasayı aramasını söyledim. Dick odadan çıktı. Kızın önce ayaklarını bağladım, sonra da ellerini arkadan bağladım. Yatak örtüsünü çekip kızın üzerine örttüm, yalnızca başı gözüküyordu artık. Yatağın yanında küçük bir koltuk vardı, oraya oturup dinlendim biraz, merdivenleri bir çıkıp bir inmekten, el ayak bağlarken diz çökmekten bacaklarıma ağrı girmişti. Nancy'ye sevgilisi olup olmadığını sordum. Bir sevgilisi olduğunu söyledi. Her şey normalmiş gibi arkadaşça bir ses tonuyla konuşmaya özen gösteriyordu. Gerçekten sevdim o kızı. Hoş bir insandı. Hiç şımarık değildi, sevimli bir kızdı. Bana uzun uzun kendisinden söz etti. Okulunu anlattı, müzik ya da sanat eğitimi almak için üniversiteye gideceğini söyledi. Atları çok severim dedi, dans etmekten sonra en çok sevdiği şey ata binmekmiş. Ben de ona annemin şampiyon bir rodeo binicisi olduğunu söyledim."

"Sözü Dick'e getirdim. Ona ne söylediğini merak ediyordum. Kız ona niye böyle şeyler yaptığını sormuş. İnsanların evine girip neden hırsızlık yaptığını öğrenmek istemiş. Dick de ona yetimhane edebiyatı yapmış. Bir yetimhanede büyüdüğünü, hayatında kimseden sevgi görmediğini söylemiş. Sürekli sevgili değiştiren bir ablamdan başka kimsem yok demiş. Kızla sohbet ederken Dick'in aşağı kattan gelen ayak seslerini duyuyorduk, kasayı ararken bir manyak gibi oradan oraya koşturuyordu. Başka sesler de duyuyorduk. Salondaki resimlerin arkasına bakıyordu herhalde, küt diye duvara bir şeylerin çarpıldığını duyduk. Döşemeleri gıcırdatarak sinirle koşturuyor, önüne ne gelirse tekmeliyordu. Sanki evde duvarları döşemeleri oyan, delirmiş bir ağaçkakan vardı. Yukarı geldiğinde onu daha da sinirlendirmek için kasayı bulup bulmadığını sordum. Tabii ki bulamamıştı, sevindirici bir haber veriyormuş gibi mutfakta bir cüzdan bulduğunu söyledi. Cüzdanda yedi dolar varmış."

"Eve gireli ne kadar zaman olmuştu?" diye sordu Duntz.

"Yaklaşık bir saattir evdeydik."

"Onların ağızlarını ne zaman bantladın?" diye başka bir soru yöneltti Duntz.

"Dick kızın odasına gelip kasayı bulamadığını söyledikten sonra hemen o işe soyundum. Önce Bayan Clutter'ın ağzını bantladım. Dick'e bana yardım etmesini söyledim, onu kızla yalnız bırakmak istemiyordum. Bantı uzun parçalar halinde kesip Dick'e verdim, Dick kadının kafasını bir mumyayı sarar gibi baştan aşağı sıkıca bantladı. 'Neden hâlâ ağlayıp duruyorsun? Kimse canını yakmıyor ki' dedi kadına. Komodinin üzerindeki ışığı söndürdü ve 'İyi geceler, Bayan Clutter. Artık uyuyabilirsiniz' dedi. Nancy'nin odasına gitmek için koridora çıktık. Dick o sırada bana 'O küçük kızı becereceğim' dedi. Ben de ona 'Bunu yapmak için önce beni öldürmen gerek' dedim. Bana kulaklarına inanamıyormuş gibi baktı. 'Sen ne karışıyorsun ki? Hem istiyorsan benden sonra sen de becer onu' dedi. Biliyor musunuz, ben bu tip insanlardan nefret ederim. Kendini cinsel açıdan kontrol edemeyenlerden hiç hoşlanmam. İğrenirim bu tiplerden. Ona çok kesin bir dille 'Kızı ellemeyeceksin. İlle de onu becereceğim diye tutturuyorsan tüm gücümle saldıracağım sana haberin olsun' dedim. Kızı becermeyi kafasına koymuştu, bunu gerçekten çok istiyordu; ama ikimizin kavgaya tutuşması için yer ve zamanın hiç de uygun olmadığının bilincindeydi. 'Peki canım, senin dediğin olsun' dedi ve kısa süreli tartışmamız sona erdi. Kızın ağzını bantlamamaya karar verdik. Koridorun ışığını kapayıp bodruma indik."

Perry bir an durakladıktan sonra konuşmaya devam etti: "O kıza tecavüz etmekten bir daha söz etmedi galiba" derken sanki kendine Dick'in tecavüz konusunu bir daha açıp açmadığını soruyor gibiydi.

Dewey, Perry'nin doğru düşündüğünü, Dick'in bir daha kız konusunu açmadığını biliyordu. Smith'in şu ana kadar anlattıkları Hickock'un ifadesini destekler nitelikteydi. Yalnız Hickock, kendi davranışlarını ve sözlerini aktarırken daha düzgün biri olduğu izlenimini çizmek için bazı yerlerde küçük değişiklikler

yapmıştı. Olanları anlatırken ikisi farklı ayrıntılardan söz etmişlerdi. Bir de birbirleriyle olan konuşmalarını farklı anlatmışlardı; ama sonuç olarak şu ana kadar ifadeleri, birbirleri ile büyük ölçüde örtüşüyordu.

"Evet, evet o konuyu açmadı bir daha. Bundan kesinlikle eminim."

"Perry, koridorun ışıklarını kapadınız en son. Benim hesaplarıma göre o koridordaki ışıklar, evdeki tek açık ışıklardı. Orayı da kapadıktan sonra ev karanlığa gömüldü, değil mi?" diye sordu Duntz.

"Evet, ışık yanmıyordu evde artık. Feneri yakmıştık sadece. Bay Clutter'ın ve oğlanın ağzını bantlamak için aşağıya inerken fener Dick'in elindeydi. Bay Clutter'ın ağzını tam bantlamaya başlıyordum ki bana bir soru sorduğunu duydum. Bana karısının nasıl olduğunu merak ettiğini, onun iyi olup olmadığını sordu. Bu sözler, onun son sözleri oldu. Karısının çok iyi olduğunu, onu merak etmemesini söyledim. Şu an uykuya dalmak üzere dedim. Birkaç saat sonra sabah olacağını ve birilerinin gelip onları bulacağını, işte o zaman da hepsinin bütün bu olanları, beni ve Dick'i kötü bir rüya olarak anımsayacaklarını söyledim. Söylediklerimde ciddiydim, onunla dalga geçmiyordum. İncitmek istemiyordum o adamı. Çok iyi bir beyefendi olduğunu düşünüyordum. İnsanlarla çok kibar bir dille konuştuğuna emindim. Boğazını keserken bile onun ne kadar iyi bir adam olduğunu düşünüyordum."

Perry kaşlarını çattı ve "Bir saniye! Olayların sırasını karıştırdım" dedi. Bacaklarını ovuşturdu, kelepçelerin şıngırtısı duyuldu. "Adamla oğlanın ağzını bantladıktan sonra Dick ile bir köşeye çekildik. Bundan sonra ne yapacağımızı konuştuk. Şimdi anımsadım da ikimiz de o an birbirimiz ile ilgili hiç iyi şeyler düşünmüyorduk. Ona hayran olduğum günler aklıma gelince kendime çok kızıyordum. Onun o palavralarını da yemiştim. 'Dick, pişmanlık duymuyor musun hiç?' diye bir soru sordum. Bana yanıt vermedi. 'Onlar hayatta kalırlarsa başımıza neler gelecek, biliyor musun? En azından onar yıl yeriz ikimiz de' dedim. Yine bir şey söylemedi. Bıçak hâlâ elindeydi. Bıçağı isteyince hemen

bana verdi. 'Tamam, Dick. Haydi bakalım, oyun başlıyor!' dedim. Aslında bunu planlamamıştım, yapmayı da düşünmüyordum, blöftü bu söylediklerim; Dick'in beni bu düşünceden vazgeçirmeye çalışmasını, bana dil döküp yalvarmasını istiyordum. Korkak bir şarlatan olduğunu yüksek sesle söylemesini istiyordum. Asıl mesele Dick ile benim aramdaydı, anlıyor musunuz bunu? Bay Clutter'ın yanına gidip eğildim. Eğildiğim an dizlerim ağrıdı ve aklıma o kahrolası dolar geldi. Yerde bulduğum o gümüş doları düşündüm. Kendimden iğrendim. Yaptıklarımdan utanç duydum. Bana bir daha Kansas'a ayak basmamamı *söylediklerini* de anımsadım. O sesi duyana kadar ne yaptığımın farkında değildim. Sanki biri boğulmak üzereydi ve çığlık atıyordu. Suyun yüzeyine bir çıkıp bir dibe batıyor ve sürekli çığlık atıyordu. Bıçağı Dick'e uzattım. 'Hadi bitir işini onun! Al şu bıçağı eline de çalış biraz, iyi gelecek sana bu!' dedim. Dick bıçağı eline alıp adamın işini bitirmeye uğraştı ya da uğraşır gibi yaptı. Adam çok güçlüydü, sanki karşımızda bir değil de on adam vardı. İplerinin yarısından kurtulmuş, ellerini çoktan çözmüştü bile. Dick birden paniğe kapıldı. Evden alelacele çıkmak istiyordu. Kaçıp gitmesine izin vermedim. Adamı öylece bıraksak da kısa bir süre sonra ölecekti, ama onu o halde bırakmak istemedim. Dick'e feneri adamın yüzüne tutmasını söyledim. Sonra nişan aldım. Ateş ettiğim an sanki odada korkunç bir patlama olmuş gibi yüksek bir ses çıktı. Her yer aydınlandı birden. Oda havaya uçmuş da korkunç bir yangın çıkmış gibiydi. Nasıl olur da bırakın yakındakiler otuz kilometre ötedekiler bile bu sesi duymaz hâlâ anlayamıyorum."

Dewey'nin kulaklarını yırtıyordu şimdi bu ses; Smith'in fısıldar gibi çıkan, alçak sesini duymuyordu artık. Oysa o alçak ses beraberinde bir sürü başka sesi ve görüntüyü getiriyordu: boş mermi kovanlarını ararken acele içinde oradan oraya koşturan Hickock; Kenyon'ın başını aydınlatan fener, fısıltılarda dile gelen son yalvarmalar ve bir kez daha yerde boş kovan arayan Hickock; Nancy'nin odası, tahta merdiven basamaklarından gelen ayak seslerini dinleyen Nancy, adamlar yukarı doğru çıktıkça çizmelerinin altında gıcırdayan tahta basamaklar, Nancy'nin

gözleri, hedefi arayan fenerin ışığına kilitlenen o gözler (" 'Ah, hayır! Lütfen, yapmayın' Hayır! Hayır! Lütfen yapmayın!' dedi. Tüfeği Dick'e verdim. Ona benim artık elimden gelen her şeyi yaptığımı söyledim. Dick nişan aldı. Kız yüzünü duvara doğru çevirdi."); karanlık koridor, son hedeflerinin bulunduğu odaya doğru ilerleyen katiller. Bonnie, bütün bu duyduklarından sonra hızla odasına gelen katilleri karşılamaya hazırlanmıştı belki de.

"O son kovanı bir türlü bulamadık. Dick yatağın altına eğilip uzun uzun aradıktan sonra bulabildi onu. Sonra Bayan Clutter'ın kapısını kapayıp aşağıya çalışma odasına indik. Eve ilk girdiğimizde yaptığımız gibi bir süre durduk orada. Çiftlikte çalışan o adamın ya da silah sesini duymuş olan herhangi birinin etrafta gezinip gezinmediğini görmek için panjurların arasından dışarı baktık. Tıpkı ilk geldiğimizde olduğu gibi etrafta çıt çıkmıyordu. Yalnızca rüzgârın sesini duyuyorduk. Dick'in göğsü bir körük gibi inip kalkıyordu, çok hızlı nefes alıyordu. Rüzgârdan başka bir de onun soluk alma sesleri duyuluyordu. O sırada, dışarı çıkıp koşarak arabaya atlayıp oradan uzaklaşmadan birkaç saniye önce Dick'i de onlarla beraber vurmalıyım diye düşündüm. Bana yüzlerce kez ne demişti o? *Tanık yok* demişti. Bu iki sözcüğü kulaklarıma kazımıştı adeta. İşte o an tanık var diye düşündüm, *Dick* olanların tek tanığıydı. Düşündüğümü yapmadım ama. Neden yapmadığımı hiç bilmiyorum. Tanrı şahidimdir ki, daha sonra kaç kez içimden keşke bunu yapsaydım dedim. Orada onu vurup öldürseydim, sonra da arabaya binip Meksika'ya varana kadar hiç durmasaydım ve ondan böylece kurtulmuş olsaydım diye çok geçirdim içimden."

Arabada uzun bir sessizlik oldu. Üç adam, on beş kilometre, belki de daha fazla hiç konuşmadan yol aldılar.

Dewey, duyduğu üzüntünün ve günlerdir süren yorgunluğun etkisiyle sessizleşmişti. Çok uzun zamandan beri tek istediği şey "o gece o evde neler olduğunu tam olarak öğrenmekti." İşte şimdi iki kez dinlemişti o evde neler olduğunu. İki kişinin anlattıkları birbirine çok benziyordu. Aralarında bir önemli fark vardı: Hickcok dört kişiyi de Smith'in öldürdüğünü söylüyordu, Smith ise kızla kadını Hickock'un öldürdüğünü ileri sürüyordu.

Bu itiraflar, o evde nelerin niçin ve nasıl yaşandığını açıklıyordu, ama yine de Dewey'nin düşündüğü mantıklı neden örgüsü yoktu ortada. Psikolojik nedenlerin tetiklediği bir kazaydı bu olan biten, ortada bir kaza var olduğuna göre bu kazayı kimin yaptığı da çok önemli değildi; kurbanların bu şekilde ölmesi ile üzerlerine yıldırım düşerek ölmüş olmaları arasında birden ölmek yerine, işkence görüp acı çekerek ölmek dışında bir fark yoktu. Dewey, onların ne kadar çok acı çektiğini aklından çıkaramıyordu; ama yine de yanında oturan adama kızgınlık duymadan bakabiliyordu. Aslında biraz acıyordu da ona. Perry Smith'in hayatı mutlu bir masalı andırmıyordu. Her köşe başında bir hayal kırıklığının beklediği, kötülük ve acıyla dolu, uzun bir yolda yapayalnız yapılan bir yolculuktu onun hayatı. Dewey acıyordu Perry'ye, ama onun yaptıklarını ne hoş görüyor, ne de affediyordu. Perry ile arkadaşının sırt sırta vererek beraber asıldıkları günü bir an önce görmeyi istiyordu.

"Bütün aldıklarınızı topladığınızda o evden ne kadar parayla çıkmış oldunuz?" diye Duntz Smith'e sordu.

"Kırk ile elli dolar arası bir parayla çıktık."

Garden City sokaklarında birbirinden hiç ayrılmadan gezinen, tüyleri gri, iki erkek kedi vardır. İnce çizgili sırtları hep toz içinde olan bu kediler, her gün aynı şeyleri yaparlar. Garip, ama bir o kadar da zekice olan alışkanlıklardır bunlar. Her gün şafak sökerken bir töreni andıran gezilerine çıkarlar. Önce ana caddede yürümeye başlarlar, hızla yürürken arada bir park halindeki arabaların radyatör ızgaralarını kontrol etmek için dururlar. Windsor ile Warren otellerinin önüne park etmiş arabaları öteki arabalardan daha dikkatlice koklarlar; çünkü hüzünlü görünen, iskeleti çıkmış, zavallı kedilerin aradıkları, şehir dışından gelenlere ait olan bu arabalarda saklıdır. Hızla yol alan arabalara gözlerini kırpmadan çarpacak kadar cesur kargalar, kırlangıçlar ve serçelerin peşindedirler. Pençelerini birer cerrah ustalığıyla kullanarak ızgaralara yapışmış küçücük et parçalarını çıkarırlar. Ana

caddeyi geçtikten sonra Grant caddesine döner, sonra ikinci av sahaları olan, Adliye Binası'nın bulunduğu meydana doğru hızlı adımlarla ilerlerler. 6 Ocak Çarşamba günü bu meydan, iki kedi için oldukça verimli bir av sahasıydı; çünkü o gün meydan, Finney Bölgesi'nin farklı yerlerinden gelen araçlarla dolup taşıyordu.

Araçlarından inenlerin oluşturduğu kalabalık saat dörtte iyice arttı. Bölge Savcısı, Hickock ile Smith'in saat dört civarında Garden City'de olacağını açıklamıştı. Hickock'un ifadesinin açıklandığı Pazar akşamından beri gazeteciler akın akın meydana geliyorlardı. Ana haber ajanslarının temsilcileri, fotoğrafçılar, haber programlarının kameramanları, Missouri, Nebraska, Oklahoma, Teksas'tan gelen muhabirler ve Kansas'ta çıkan tüm gazetelerin temsilcileri alanda bekliyorlardı. Yirmi ya da yirmi beş kişilik bir gazeteci grubu vardı. İçlerinden çoğu üç gündür Garden City'deydi, ancak benzin istasyonunda çalışan James Spor ile röportaj yapmaktan başka yapacak bir şey bulamamışlardı. James Spor, zan altındaki katillerin fotoğraflarını gazetede görünce onları tanımış, Holcomb trajedisinin yaşandığı gece onlara üç dolar altmış sentlik benzin sattığını açıklamıştı.

Gazeteciler, Hickcok ile Smith'in gelmesini bekliyorlardı. Otoyol Polis Müdürü Gerald Murray, binanın giriş merdivenlerine çıkan yolun kenarındaki kaldırımda gazeteciler için geniş bir alan ayırmıştı. Tutuklular, kireç boyalı dört katlı hapishane binasına girmek için öncelikle girişteki merdivenleri tırmanacaklardı. Kansas City'de çıkan *Star* gazetesinin muhabiri Richard Parr'ın elinde Pazar günkü Las Vegas *Sun* gazetesi vardı. Gazetenin manşetini görenler kendilerini gülmekten alamıyorlardı: CİNAYET SANIKLARININ DÖNÜŞÜNÜ BEKLEYEN KALABALIK LİNÇ HAZIRLIĞINDA. Gerald Murray'in manşet için yorumu şu oldu: "Bana kalırsa da smokinli, şık bir parti için toplanmadı bu kalabalık."

Bir geçit törenini, siyasi bir mitingi izlemek üzere toplanır gibi bir araya gelmişti meydandaki insanlar. Lise öğrencileri, aralarına Nancy ile Kenyon Clutter'ın sınıf arkadaşlarını almış neşeli şarkılar söylüyorlar, sakız çiğniyor, sosisli sandviç yiyip mey-

veli gazoz içiyorlardı. Anneler kucaklarında mızırdanan bebeklerini susturmaya çalışıyorlardı. Omuzlarına çocuklarını alan erkekler, uzun adımlarla bir aşağı bir yukarı geziniyorlardı. İzci Kulübü tüm üyeleriyle meydanda yerini almıştı. Kadın Briç Kulübü'nün orta yaşlı üyeleri kalabalık bir grup halinde gelmişlerdi. Garden City Emekli Ordu Mensupları Derneği'nin Başkanı Bay J. P. (Jap) Adams'ın üzerinde ekoseli kumaştan bir manto vardı. Manto üzerinde o kadar garip görünüyordu ki Adams'ın arkadaşlarından biri şöyle bağırdı: "Hey Jap! Kadın kılığıyla ne işin var ortalıkta?" Bay Adams, bu önemli olayı kaçırmamak için aceleyle dernek binasından çıkarken sekreterinin mantosunu geçirmişti sırtına. Uzun zamandır bekleyen bir radyo muhabiri, Garden City sakinleriyle röportaj yapmaya başladı. Onlara "bu korkakça işlenmiş cinayetlere" verilecek en uygun cezanın ne olacağını sordu. Garden City sakinlerinin çoğu bu soruyu geçiştirirken bir öğrenci şöyle yanıt verdi: "Bence ikisini aynı hücreye koymalılar. Hiçbir ziyaretçiye izin vermemeliler. İkisi hayatlarının kalan kısmını o hücrede birbirlerine bakarak geçirsinler." Kasılarak yürüyen yapılı bir adam da şunları söyledi: "Ben idam cezası taraftarıyım. İncil'de yazanı uygulamalıyız. Göze göz, dişe diş. Ama bunu yapsak bile ne yazık ki iki kişi alacaklı olacağız."

Gün boyu ılık ve kuru bir hava vardı, aylardan Ocak olmasına rağmen Ekim ayından bir gün yaşanıyordu sanki. Ancak güneş batıp meydandaki büyük ağaçların gölgesi birbirine karışınca hava soğudu ve karanlık ile soğuğun etkisiyle kalabalık sessizleşti. Sessizleşen kalabalık fire de vermeye başladı, saat altı olduğunda meydanda üç yüz kişi bile kalmamıştı. Bu beklenmeyen gecikmeye lanet okuyan gazeteciler, ayaklarını hafifçe yere vurarak, soğuktan titreyen, eldivensiz elleri ile donmuş kulaklarını kapayarak bir parça ısınmaya çalışıyorlardı. Birden meydanın güney köşesinde bir hareketlenme oldu. Arabalar geliyordu.

Gazetecilerin hiçbiri kalabalığın katilleri görünce şiddete başvuracağını düşünmemişti, içlerinden bazıları oradaki insanların katilleri bağırarak protesto etmelerini bekliyordu. Kalabalık, mavi montlu otoyol polislerinin eşliğinde gelen katilleri görünce birden koyu bir sessizliğe gömüldü. Sanki katillerin de kendileri

gibi normal bir insan olduğunu görünce şaşkınlıktan donakalmışlardı. Kelepçeli adamların yüzleri bembeyazdı, patlayan flaşların ve projektörlerin altında sürekli gözlerini kırpıştırıyorlardı. Tutuklular ile polislerin peşinden Adliye Binası'na ilerleyen kameramanlar, üç katın merdivenlerini de onlarla beraber tırmandılar ve son katın merdiveninin başındaki hapishane kapısının kapanışını çektiler.

O andan sonra gazeteciler ve kent sakinleri meydandan ayrıldılar. Sıcak evlerinde onları bekleyen akşam yemeğinin cazibesine kapılmışlardı. Onlar, soğuk meydanı iki gri kediye bırakıp evlerine doğru yola koyulurken o mucizevi sonbahar havası da alanı terk etti ve yılın ilk karı yağmaya başladı.

IV

KÖŞE

Finney Bölgesi Adliye Binası'nın dördüncü katında resmi dairelere özgü ciddiyet ile neşeli ailelerin evlerinde hissedilen samimi hava bir arada yaşanır. Bölge Hapishanesi kata soğuk ve resmi bir hava yayarken hapishaneden çelik kapılar ve kısa bir koridorla ayrılan, Şerif'in ve ailesinin oturduğu, dayalı döşeli daire katta sıcak bir rüzgâr estirir.

1960 yılının Ocak ayında Şerif Earl Robinson'a ayrılmış dairede Şerif ve ailesi oturmuyordu. Dairede Şerif Yardımcısı Wendle Meier ile karısı Josephine ("Josie") Meier vardı. Yirmi yıldan fazla bir süredir evli olan Meier çifti birbirlerine çok benziyorlardı: İkisi de uzun boylu ve iri yapılıydılar, güçlü kuvvetli görünüyorlardı; ikisinin de elleri büyüktü, köşeli yüzlerinde her zaman huzurlu ve iyi niyetli bir ifade olurdu. Çok dürüst ve becerikli bir kadın olan Bayan Meier'in yüzünü sanki ruhani bir ışık aydınlatırdı. Eşinin her konuda sadık bir yardımcısı olduğu için gün boyu didinip dururdu. Güne saat beşte İncil'den bir bölüm okuyarak başlar, akşam saat onda yatağına çekilene kadar tutuklulara yemek pişirir, onların söküklerini diker, eskimiş giysilerini onarır, çamaşırlarını yıkar, kocası için de yemek yapar, onun da çamaşırlarını yıkar ütülerdi. Beş odalı daire, yumuşacık minderli sandalyelerle, üzerlerinde kabarık yastıklar bulunan koltuklarla ve krem rengi dantel perdelerle döşenmişti. Bayan Meier, bu işlerinden artakalan zamanını *gemütlich** bir dağınıklık içinde bulunan, gelenlerin rahat ettiği dairenin temizliğine ayırırdı. Meier çiftinin tek çocuğu olan kızları evlenip Kansas City'ye yerleşmişti. O günden beri çift yalnız yaşıyordu. Ancak Bayan Meier her zaman yalnız olmadıklarını söylüyordu: "Kadınlara ayrılmış hücrede kalan bir tutuklu olduğu zaman o da bize katılır, evin nüfusu üçe çıkar."

* gemütlich (Alm.): rahat. Ç.N.

Hapishane'de altı hücre vardır; kadınlara ayrılmış olan altıncı hücre, öteki hücrelerden ayrı bir yerdedir. Şerif'in dairesinin içinde yer alan bu hücre, Bayan Meier'in yemek pişirdiği mutfağa bitişiktir. Josie Meier, bu durumdan rahatsız olmadığını şöyle açıklıyordu: "Hücrenin evin içinde olmasından hiç şikâyetçi değilim; çünkü ben yalnızlığı sevmem, yanımda birilerinin olması hoşuma gider. Mutfakta iş görürken biriyle sohbet etmeyi severim. Buraya gelen kadınları tanısanız onların çoğuna acırdınız. Kocalarından neler çekmişler bir bilseniz. Hickock ile Smith'in durumunun onlarla ilgisi yok tabii ki. Benim bildiğim kadarıyla Perry Smith, kadınlar hücresinde kalan ilk erkek. Şerif mahkeme gününe kadar Hickock ile Smith'in birbirinden ayrı tutulmasını istediği için o genç adamı bu hücreye koydular. O ikisini buraya getirdikleri gün altı tane elmalı turta yapmış, fırında da birkaç ekmek pişirmiştim. Mutfaktayken meydanda olup biteni görmek için arada bir camdan bakıyordum. Mutfak penceresinin manzarası çok güzeldir, meydanın her tarafını görebilirsiniz. Öyle bir bakışta aşağıda kaç kişinin olduğunu tam olarak söyleyemem ama, o gün Clutter ailesinin katillerini görmek için sanıyorum birkaç yüz kişi toplanmıştı. Clutter'ların hiçbiri ile tanışmadım ben; herkes onların çok iyi insanlar olduğunu söylüyor. Onların başına gelenler kolay kolay unutulmaz, bu işi yapanları affetmek de çok zor. Wendle, kalabalığın Hickock ile Smith'i karşılarında görünce bir çılgınlık yapmasından korkuyordu. İçlerinden biri onlara saldırmaya kalkarsa kalabalığı nasıl denetim altına alacağını düşünüyordu. Arabaların meydana girdiğini görünce benim de heyecandan yüreğim ağzıma geldi. Meydan, gün boyu oradan oraya koşturan gazeteciler ve muhabirlerle dolup taşmıştı. Saat altıyı geçtiğinde hava iyice karardı, kalabalığın yarısından fazlası beklemekten sıkılıp evlerine gitti. Beklemeyi sürdürenler de onları görünce bağırmadılar bile, adamların yüzlerine bakmakla yetindiler."

"Sonra adamları yukarı getirdiler. İlk olarak Hickock'u gördüm. Üzerinde yazın giyilen tür ince kumaştan bir pantolon ve eski keten bir gömlek vardı. Dışarısı o kadar soğuktu ki bu kıyafetlerle kesin zatürre olmuştur diye düşündüm. Hasta gibi duru-

yordu zaten. Yüzü bembeyazdı. Yaşadıkları az buz değildi tabii. Kim olduğunu ve ne yaptığını bilen bir sürü yabancının bakışları altında yürümek çok azap verici bir şeydir herhalde. Onun ardından Smith'i getirdiler. İkisi de hücrelerine yerleştirildikten sonra onlara akşam yemeği vermeyi planlamıştım. Çorba, sandviç, elmalı turta ve kahve vardı akşam yemeğinde. Tutuklulara günde iki kez yemek servisi yaparız. Saat yedi buçukta kahvaltı, dört buçukta da akşam yemeği veririz. O çocukların aç karnına uyumalarına içim elvermedi, zaten çok kötü bir gün geçirmişlerdi, bunun üstüne bir de aç kalmalarını istemedim. Akşam yemeği saati çoktan geçtiği halde onlara yemek götürdüm. Smith'e tepsiyi uzattığımda bana aç olmadığını söyledi. Kadınlar hücresinin penceresinden aşağıya bakıyordu. Sırtı bana dönüktü. O pencere ile benim mutfak penceremin manzarası aynıdır; ikisinden de bakınca ağaçlar, meydan ve evlerin çatısı görünür. Ona 'Çorbadan için bari biraz. Sebze çorbası, paket çorba değil, kendim yaptım. Turtayı da ben yaptım' dedim. Yaklaşık bir saat sonra boş tabakları almak için hücreye geri döndüğümde verdiğim tepsiye elini bile sürmediğini gördüm. Yerinden kıpırdamamıştı, hâlâ pencerenin önündeydi. Onu ilk gördüğüm halde donakalmış gibiydi. O gece kar yağıyordu; ona bu yılın ilk karı yağıyor dediğimi anımsıyorum. Bu yıl sonbaharın uzun sürdüğünü, havanın ilk karın düştüğü o güne kadar çok güzel olduğunu söyledim. Sonra da ona en sevdiği yemeği sordum, şimdi söylersen sevdiğin yemeği yarın akşama pişiririm dedim. Bana döndü ve yüzüme baktı. Şüpheli bakışlarla süzdü beni, onunla dalga geçip geçmediğimi anlamaya çalışıyor gibi bir hali vardı. Birden izlediği bir filmle ilgili konuşmaya başladı. Çok alçak bir ses tonuyla fısıldar gibi konuşuyordu. O filmi izleyip izlemediğimi sordu bana. Filmin adını anımsamıyorum şimdi. İzlememiştim zaten, film izlemem ben pek. Anlattığı film Hıristiyanlığın kabul edildiği ilk günlerde geçiyormuş. Bir adamın balkondan aşağıda bekleyen öfkeli kalabalığa bir yem gibi atıldığı bir sahne varmış. Erkekli kadınlı o kalabalık adamı bir anda parçalayıvermiş. Arabadan inip meydandaki kalabalığı görünce aklına o sahne gelmiş. Filmde adamı nasıl parçaladıkları birden gözünün önünde belir-

miş. Meydanda toplananların onu tıpkı filmdeki adam gibi paramparça edeceklerini düşünmüş. O kadar korkmuş ki midesine kramplar girmiş. Hâlâ da ağrıyormuş midesi. İşte bu yüzden hiçbir şey yiyememiş. Böyle bir şeyin başına kesinlikli gelmeyeceğini, ne yapmış olursa olsun burada kimsenin onun kılına bile zarar vermeyeceğini, bu şehirde yaşayanların vahşi ve acımasız olmadıklarını söyledim ona."

"Kısa bir süre sohbet ettik. İlk başlarda çok utangaçtı, pek konuşmuyordu. Sonra biraz rahatladı ve 'En sevdiğim yemek İspanyol pilavıdır' dedi. Ona sevdiği pilavı yapmaya söz verdim. Dudakları kıvrıldı, gülümsemeye çalışıyormuş gibiydi. Onu öyle görünce ben bu delikanlıdan daha kötü insanlar gördüm hayatımda dedim içimden. O gece yatakta Wendle'a uzun uzun ondan söz ettim. Ama Wendle dinlemek istemedi, ben konuşurken homurdanıp durdu. Olay ortaya çıktığında o eve ilk girenlerden biriydi Wendle. Bana keşke sen de Clutter'ların evine bizimle gelip o cesetleri görseydin dedi. Onları görmüş olsaydın bugün Bay Smith'in ne kadar *nazik* biri olduğunu anlatıyor olmazdın; o eve girmiş olsaydın, işte o zaman onun ve arkadaşı Hickock'un nasıl insanlar olduğunu anlardın dedi. O ikisinin gözlerini kırpmadan insanların boğazını kesen tipler olduğunu söyledi. Wendle haklıydı söylediklerinde, ortada dört ceset vardı. O gece uzun bir süre uyuyamadım; o iki genç adamın dört kişiyi mezara gönderdikleri için vicdanlarının sızlayıp sızlamadığını merak ettim."

Aradan bir ay geçti, sonra bir ay daha. Bu süre boyunca hemen hemen her gün kar yağdı. Sonbaharda sarıya bürünen buğday tarlaları bembeyaz oldu, karla kaplanan caddeler sessizliğe gömüldü.

Kar altında bembeyaz olmuş karaağacın tepesindeki dallar, kadınlar hücresinin camına vurur. Karaağacın dalları arasına sincaplar yuva yaparlar. Perry, haftalarca onları kahvaltı kırıntıları ile besledi. Pencerenin kenarındaki demirlerin arasına girmiş

bir dalı mesken edinen bir sincap en sonunda Perry'nin ilgisine yanıt verdi. Tüyleri kızıla çalan, erkek bir sincaptı bu. Perry ona "Kırmızı" adını taktı. Kırmızı, kısa bir zaman sonra demirlerin arasındaki daldan hiç ayrılmaz oldu; Perry gibi o da tutsak hayatı yaşamaya başladı. Perry ona birkaç numara öğretti: Kâğıttan yapılmış küçük bir topla oynuyor, yemek istediği zaman oturup gözlerini Perry'ye dikiyor, arkadaşının omzuna tüneyip onunla beraber hücreyi arşınlıyordu. Perry, Kırmızı ile ilgilenerek zaman geçirmeye çalışıyordu; ama ne yaparsa yapsın hücrede saatler çok yavaş ilerliyordu. Gazete okumasına izin verilmiyordu. Bayan Meier, ona *Ev Bakımı* ve *McCall's* adlı dergilerin eski sayılarını vermişti, ancak bu dergilerde okuyacak hiçbir şey bulamıyordu. Bu durumda tek çaresi zaman geçirmek için kendine özgü, garip uğraşlar bulmaktı; aslında Perry bu konuda çok yetenekliydi. Bir zımpara parçasıyla tırnaklarını pespembe olana dek parlatıyor, her fırsatta yıkanıyor, şampuan kokan parlak saçlarını iki saatte bir fırçalıyor, her sabah uzun uzun tıraş oluyor, dişlerini de günde üç dört kez fırçalıyordu. İçinde küçük bir banyo, bir yatak, bir sandalye ve bir masa olan hücresini de en az vücudu kadar temiz tutuyordu. Bayan Meier, bir gün hücresine göz attığında yatağını işaret ederek şöyle demişti: "Şu battaniyeye bakın! Ne kadar düzgün serilmiş!" Bayan Meier'in titizliğini övmesi Perry'nin gururunu okşamıştı. Zamanının büyük bir kısmını masanın başında oturarak geçiriyordu. Yemek tepsisini masaya koyuyor, yemeğini orada yiyordu. Masanın başına geçip Kırmızı'nın resmini çiziyor, çiçek resmi yapıyor, İsa'nın yüzünü çiziyor, hayalinde canlandırdığı kadınların yüzlerini ve gövdelerini karakalem resmediyordu. Resim yapmadığı zamanlarda ucuz çizgili kâğıtlara günlüğü andıran notlar alıyordu:

7 Ocak Perşembe: Dewey geldi. Bir karton sigara getirdi. Daktiloya çekilmiş ifademi imzalamamı istedi. İmzalamadım.

Perry Smith'in Finney Bölgesi Adliyesi'nde görevli stenografların birine dikte ettiği yetmiş sekiz sayfa uzunluğundaki "ifade", Alvin Dewey ile Clarence Duntz'a önceden sözlü olarak anlattıklarını içeriyordu. Hapishaneye yaptığı o ziyareti anlatan Dewey, tutuklu ifadesini imzalamayı reddettiğinde çok şaşırdığı-

nı söyledi: "Aslında ifadesini imzalamaması önemli bir sorun oluşturmuyordu. Duntz'a ve bana verdiği sözlü ifadeyi mahkemede anlatabilirdik. Bir de Hickock'un daha biz Las Vegas'tayken verdiği imzalı ifade vardı. O ifadede Hickock dört cinayeti de Perry'nin işlediğini iddia etmişti. Her neyse Perry ifadesini imzalamayınca şaşırdım. Ona neden sözlü olarak söylediklerini şimdi kabul etmediğini sordum. 'İki nokta dışında ifademdeki her şey doğru. O iki noktayı değiştirmeme izin verirseniz imzamı atarım' dedi. Neleri değiştirmek istediğini tahmin ettim hemen. Onun ifadesi ile Hickock'un ifadesi arasındaki en önemli fark, Perry'nin Clutter'ları tek başına öldürmediğini ileri sürmesiydi. Perry, baştan beri iki kişiyi, Nancy ile annesini Hickock'un öldürdüğünü söylemişti."

"Doğru tahmin etmiştim. Cinayetleri kimin işlediği ile ilgili bölümde değişiklik yapmak istiyordu. Ailenin tüm bireylerini kendisinin vurarak öldürdüğünü kabul ediyordu şimdi. Bu konuda neden yalan söylediğini şöyle açıkladı: 'Dick'i bu kadar korkak bir adam olduğu için cezalandırmak istedim. İfademi duyunca korkudan yere yapışacağından emindim.' İfadesini Dick'e acımaya başladığı için değil, Dick'in ailesini düşündüğü için değiştirmek istediğini söyledi. Dick'in annesine çok acıdığını belirtti: 'Dick'in annesi gerçekten çok tatlı bir kadın. Dick'in tetiğe bir kez bile basmadığını bilirse içi biraz rahatlar diye düşündüm. Bu olayı planlayan Dick'in ta kendisiydi; Dick'in o planı olmasaydı bütün bunlar yaşanmayacaktı. Ama sonuca baktığımızda o cinayetleri işleyen benim.' Perry'nin dediklerine tam olarak inanmamıştım. Ona inanmış olsaydım ifadesini değiştirmesine izin verirdim. Daha önce de söylediğim gibi mahkemeye Smith'in resmi ifadesini sunmamız gerekmiyordu. O ifadeye ihtiyacımız yoktu. İkisini de en az on kez idama mahkûm ettirecek kadar kanıt vardı elimizde."

Dewey'nin tutukluların suçlu olduğunu ispatlamaya yeterli gördüğü kanıtlara son günlerde yenileri eklenmişti. Clutter'ların evinden çalınan radyo ile dürbün bulunmuştu (Tutuklular, radyo ile dürbünü Meksika'da ellerinden çıkardıkları için Harold Nye uçakla Meksika'ya gidip onları bir rehincide bulmuştu).

Smith ifadesini dikte ederken başka kanıtların nerede bulunabileceğinin ipuçlarını da vermişti: "Otoyola çıkıp doğuya doğru yol aldık" diye söze başlamıştı Hickock ile cinayet mahallinden çıktıktan sonra yaptıklarını anlatırken. "Dick çok hızlı kullanıyordu arabayı. Benim keyfim çok yerindeydi, Dick'in de neşeli bir hali vardı. İkimizin de üzerinden bir yük kalkmıştı sanki. Sürekli gülüyorduk. Bütün o olan biten birden ikimize de çok komik gelmişti. Neden öyle düşündüğümüzü bilmiyorum. Tüfeğin namlusundan kan damlıyordu, benim üstüm başım da leke içindeydi. Saçlarımda bile kan vardı. Temizlenmek için dar bir yola saptık, yaklaşık on iki kilometre kadar gittikten sonra bir düzlüğe vardık. Çöl tilkilerinin ulumaları duyuluyordu. Birer sigara içtik. Dick o evde olanlarla ilgili espri yapıp duruyordu. Arabadan indim, radyatörün suyunu kullanarak tüfeğin namlusundaki kanı yıkadım. Sonra Bay Clutter'ın boğazını keserken kullandığım av bıçağı ile toprakta bir delik açtım. Boş mermi kovanlarını, ip ve bant artıklarını o deliğe gömdüm. Arabaya bindim, Dick arabayı çalıştırdı. 83 no'lu otoyola kadar hiç durmadık. Otoyola girince doğuya, Kansas City ve Olathe yönüne saptık. Gün ağarırken Dick, İçinde ateş yakma yerleri olan piknik alanlarından birinde durdu. Bir ateş yaktık. Eldivenlerimizi ve benim gömleğimi ateşe attık. Dick keşke koca bir öküz olsaydı da burada onu kızartıp yeseydik dedi. Hayatında hiç bu kadar acıkmadığını, şu an onu ancak bir öküzün doyuracağını söyledi. Olathe'ye vardığımızda öğle olmuştu. Dick beni otelime bırakıp Pazar yemeğinde ailesiyle sofraya oturmak için evine gitti. Evet, bıçak onun yanındaydı. Tüfeği de o almıştı."

Hickock'un evine gönderilen Kansas Soruşturma Bürosu dedektifleri, bıçağı bir olta takımının içinde, tüfeği de mutfak duvarına dayalı şekilde buldular. ("Oğlunun böyle korkunç bir suça karışmış olabileceğine" inanmayı ısrarla reddeden Hickock'un babası, tüfeğin Kasım'ın ilk haftasından beri mutfaktaki yerinden oynamadığını, bu nedenle de o cinayetlerde kullanılmış olamayacağını söyledi.) Boş mermi kovanları, ip ve bant ise otoyol görevlisi Virgil Pietz tarafından topraktan çıkartıldı. Perry Smith'in sınırlarını çizdiği alanı grayderle karış karış kazan Pi-

etz, en sonunda gömülü suç aletlerini buldu. Artık kanıtlar tek tek toplanmış ve ortada eksik hiçbir halka kalmamıştı. Kansas Soruşturma Bürosu, mahkemeye şüphe götürmez kanıtlarla gidiyordu. Boş mermi kovanlarının Hickock'un tüfeğine ait olduğu da ortaya çıkmıştı. İp ve bant artıklarının da kurbanları bağlamak ve susturmak için kullanılan ip ve bantın aynısı olduğu belirlenmişti.

11 Ocak Pazartesi: Bir avukat verdiler. Bay Fleming. Kırmızı kravat takan yaşlı bir adam.

Sanıkların avukat tutacak paralarının olmadığını bildirmeleri üzerine Yargıç Roland H. Tate, Finney Bölgesi'nden iki avukat görevlendirdi: Bay Arthur Fleming ile Bay Harrison Smith. Garden City Belediye Başkanlığı yapmış olan, yaşına ve görüntüsüne tezat oluşturan garip renklerde kravatlar takan, yetmiş bir yaşındaki, kısa boylu Fleming, kendisine yapılan bu görev çağrısına başta hiç sıcak bakmamıştı. "Bu görevi üstlenmek istemiyorum, ama mahkeme beni atamayı uygun görmüşse tabii ki üzerime düşeni yapacağım" demişti yargıca. Hickock'un avukatı, kırk beş yaşındaki Harrison Smith, bir seksen boyunda, iri yapılı, iyi bir golf oyuncusuydu. Smith, mahkemenin teklifini herhangi bir serzenişte bulunmadan kabul etmişti: "Birinin bu işi üstlenmesi lazım. Bana verilen bu görevi en iyi şekilde yerine getirmek için elimden geleni yapacağım. Bu dava yüzünden gereğinden fazla insan tanıyacak beni, ama ne yapalım."

15 Ocak Cuma: Bayan Meier'in mutfaktaki radyosu açıktı. Spiker, Bölge Savcısı'nın idam cezası isteğiyle davayı açtığını söyledi. "Zenginler hiçbir zaman asılmazlar. İpe gidenler hep fakir ve yalnız olanlardır."

Henüz yirmi sekiz yaşında olduğu halde kırk elli yaşlarında gösteren, iriyarı Bölge Savcısı Duane West, gazetecilere şöyle demişti: "Dava jürili görülürse jüri üyelerinden sanıkları suçlu buldukları takdirde idam cezası vermelerini isteyeceğim. Sanıklar jüri haklarından vazgeçip yargıç huzurunda suçlarını kabul edecek olurlarsa yargıçtan idam cezası vermesini isteyeceğim. Bu kararı vermem kolay olmadı; sanıklar için isteyeceğim ceza konusunda uzun uzun düşündüm. Cinayetlerin şiddet kullanarak

vahşi bir şekilde işlendiğini ve kurbanlara karşı en ufak bir merhamet gösterilmediğini göz önüne alınca halkı bu tür olaylardan korumanın en iyi yolunun sanıklar için idam cezası istemek olduğuna karar verdim. İdam cezası konusunda ısrarcı olmamın bir başka nedeni de Kansas Eyaleti yasalarının müebbet hapis cezası alanlara şartlı tahliye hakkını tanımasıdır. Müebbet hapis cezasına çarptırılanlar ortalama olarak on beş yıldan az bir süre cezaevinde kaldıktan sonra şartlı tahliye ediliyorlar."

20 Ocak Çarşamba: Walker cinayetleri için yalan makinesine girmem istendi.

Clutter cinayetleri gibi ender görülen cinayetlerin sanıkları bulunduğunda ülkedeki tüm dedektifler doğal olarak bu sanıklar ile ilgilenmeye başlarlar. Özellikle bu cinayetlere benzeyen cinayetleri aydınlatmaya çalışan dedektifler, Clutter davasını yakından takip ettiler; çünkü bu davanın çözemedikleri kendi davalarına ışık tutacağını düşünüyorlardı. Garden City'de olan biten Florida'ya bağlı Sarasota Bölgesi Şerifi'nin ilgisini çekmişti. Tampa civarlarındaki Osprey adındaki balıkçı kasabasında Clutter cinayetlerine benzer şekilde işlenen cinayetler hâlâ aydınlatılamadığı için Şerif, Garden City'de yaşananları inceliyordu. Clutter trajedisinin üzerinden bir aydan biraz fazla bir süre geçtikten sonra ıssız bir bölgede yer alan bir sığır çiftliğinde yaşayan dört kişi katledilmişti. Smith, bu cinayetlerin haberine Noel günü Miami'de çıkan gazetelerden birini okurken rastlamıştı. Tıpkı Clutter'lar gibi dört kişilik bir aile kurban seçilmişti. Genç çift Bay ve Bayan Walker ve biri kız, diğeri erkek iki çocukları, başlarından tüfekle vurulmuş halde bulunmuşlardı. Clutter davasının sanıkları, Walker cinayetlerinin işlendiği 19 Aralık gecesini Tallahassee'deki bir otelde geçirmişlerdi; elinde hiçbir ipucu olmayan Osprey Şerifi, her ikisini de sorgulamak ve yalan makinesine sokmak için sabırsızlanıyordu. Hickock ile Smith yalan makinesine girmeyi kabul ettiler. Smith, görevlilere bu konuda şunları söyledi: "O cinayetlerle ilgili haberi okuduğumda Dick'e bu işi yapan, kesin Kansas'ta olanlardan etkilenmiş bir manyaktır demiştim." Alvin Dewey, Smith'in sözünü ettiği türden rastlantılara dayalı, olağandışı hikâyelere inanmazdı. İki sanık da yalan

makinesine girdiler. Alvin Dewey ile Osprey Şerifi'nin umduklarının aksine yalan makinesi sanıkların doğruyu söylediklerini kanıtladı. Walker cinayetlerinin faili halâ bulunamadı.

31 Ocak Pazar: Bugün babası Dick'i ziyaret etti. Önümden [hücre kapısının önünden] *geçtiğini görünce ona merhaba dedim. Ama o bir şey demeden yürümeye devam etti. Belki de duymamıştır beni. Bayan M.'den* [Meier] *duyduğuma göre Bayan H.* [Hickock] *çok perişan bir halde olduğu için gelememiş. Kar hiç durmadan yağıyor. Dün gece rüyamda babamla beraber Alaska'daydım. Uyandığımda yatak göl olmuştu.*

Bay Hickock oğlunun yanında üç saat kaldı. Yıllarca ağır iş görmenin sonucunda kamburu çıkmış yaşlı adam, birkaç ay sonra ölümüne sebep olacak kanser yüzünden iyice zayıflamıştı. O halde dizlerine kadar kara bata çıka Garden City İstasyonu'na gitti. Oturduğu kasabadan geçen trene binmeden önce bir gazeteciye şunları söyledi: "Evet, Dick'i gördüm. Uzun uzun konuştuk. Sizi temin ederim ki gazetelerde yazanlar ve insanların söyledikleri doğru değil. O iki çocuk oraya cinayet işlemeye gitmediler. Benim oğlumun kesinlikle öyle bir şey yapmaya niyeti yoktu. Oğlumun bazı kötü huyları var tabii ki, ama cinayet işleyecek kadar kötü biri değildir o. Smitty işledi o cinayetleri. Dick bana Smitty'nin adama [Bay Clutter] saldırıp boğazını kestiğini görmediğini söyledi. Dick onların bulunduğu odada değilmiş. İkisi boğuşmaya başlayınca sesler duymuş, bunun üzerine o odaya koşmuş. Sonra olanları şöyle anlattı bana: 'Smitty benim tüfeğimi alıp adamın kafasını uçurdu. Baba, işte o an tüfeği Smitty'nin elinden alıp onu vurmalıydım. Smitty, ailenin öteki bireylerini öldürmeden önce ben onu öldürmeliydim. Keşke yapsaydım bunu, şimdiki halimden daha iyi bir halde olurdum.' Bence de düşündüğünü yapsaydı şimdi daha iyi bir durumda olurdu. İnsanların onun için düşündüklerine ve yazılıp çizilene bakılırsa oğlumun hiç şansı yok. İkisini de asacaklar." Bu noktada kısa bir süre durakladı Bay Hickock, gözlerinden yorgunluk ve yenilgi okunuyordu. "Bir insanın başına gelebilecek en kötü şey bu; oğlunuzun er ya da geç asılacağını bilerek yaşamaktan daha kötü bir şey olamaz."

Perry Smith'in babası ile ablası Perry'ye ne mektup yazdılar, ne de ziyaretine geldiler. Tex John Smith'in Alaska'da bir yerlerde altın aradığı düşünülüyordu. Görevliler çok çaba harcamalarına rağmen Tex John Smith'in yerini tespit edemediler. Perry Smith'in ablası ise dedektiflere kardeşinden korktuğunu söyledi ve onlardan adresini kardeşine vermemelerini rica etti. (Ablasının bu ricasını duyan Smith gülümseyerek şunları söyledi: "Keşke o gece o evde o da olsaydı. Ne hoş olurdu!")

Sincap, Meier çifti ve arada bir ziyaretine gelen avukatı Bay Fleming'den başka Perry'nin etrafında hiçbir canlı yoktu, yapayalnızdı. Dick'i özlüyordu. *Sürekli Dick'i düşünüyorum* diye yazdı günlüğüne. Tutuklandıkları günden beri birbirleriyle görüşmelerine izin verilmemişti. Perry, iki şeyi çok istiyordu: özgürlüğüne kavuşmak ve Dick ile konuşmak. Bir zamanlar Dick'in "sıkı bir çocuk" olduğunu düşünmüştü. "Olaylara pratik çözümler bulan", "sapasağlam", "gerçek bir erkek" demişti Dick için. Ama Dick hiç de öyle biri çıkmamıştı; tahminlerinin tam tersine onun "zayıf ve sığ bir çocuk", "korkak bir tavuk" olduğunu görmüştü. Yaşadığı bu hayal kırıklığına rağmen Perry'nin şu an bu dünyada kendisine en yakın hissettiği kişi Dick'ti; çünkü ikisi de aynı soydan geliyorlardı, ikisi de Kabil'in kanını taşıdıkları için kardeştiler. Ondan ayrı kaldığı zamanlarda Perry kendisini nasıl hissettiğini şöyle anlatıyordu: "Bu koca dünyada "yapayalnız" olduğumu düşünüyorum. Acılar içinde kıvranan bir zavallıdan farkım yok. Beni ancak benim kadar acı çeken biri anlayabilir."

Perry, Şubat ortalarında bir günün sabahında bir mektup aldı. Reading, Mass. damgası taşıyan mektubu heyecanla açtı:

> Sevgili Perry, başına gelenleri duyunca çok üzüldüm. Seni düşündüğümü ve sana yardım etmek istediğimi söylemek için bu mektubu yazıyorum. Benim adım Don Cullivan, beni hatırlamana yardımcı olsun diye tanıştığımız zamanlarda çektirdiğimiz bir fotoğrafı zarfın içine koydum. Gazetede o haberi okuduğumda çok şaşırdım. Seninle beraber olduğumuz günleri düşündüm. Çok yakın arkadaş olmamamıza rağmen Ordu'da tanıştığım birçok insandan daha iyi hatırlıyorum seni. Washington, Lewis Kışlası'ndaki 76. Hafif Zırhlı

Bölüğü'ne katıldığın 1951 sonbaharında tanışmıştık. Kısa boylu (ben de çok uzun değilim), sağlam yapılı, yüzünden tebessüm eksilmeyen, siyah saçlı, esmer bir askerdin. Alaska'da yaşadığın için arkadaşların çoğu sana "Eskimo" diye seslenirdi. İlk kez net olarak dolap teftişi olduğu gün dikkatimi çekmiştin. Hatırladığım kadarıyla herkesin dolabı topluydu, seninki de ötekiler gibi topluydu, ama dolabının iç kapağına çıplak kadın resimleri yapıştırmıştın. Herkes bu yüzden ceza alacağını düşünüyordu. Ama teftiş yapan subay, resimleri soğukkanlı bakışlarla süzdü ve bir şey demeden seninkinin yanındaki dolaba yöneldi. İşte o an hepimiz senin cesur biri olduğunu düşünmüştük. Çok iyi bilardo oynadığını hatırlıyorum. Garnizondaki bilardo masasının başında seni birçok kez görmüştüm. Bölükteki en iyi kamyon şoförlerinden biriydin. Çıktığımız arazi eğitimlerini hatırlıyor musun? Kışın çıktığımız bir eğitimde kamyonlara binmiştik, uzun bir süre kaldık o kamyonlarda. O zamanlar orduya ait kamyonların kaloriferleri yoktu. O kış günü çok soğuktu kamyonun içi. Sen ısınmak için kamyonun alt döşemesinde bir delik açmıştın, böylece motorun ısısı içeriyi ısıtıyordu. Bu olayı çok iyi hatırlıyorum, çünkü yaptığın bu şeyin ordu malını "tahrip etmek" olduğunu ve bu yüzden de senin ağır bir ceza alacağını düşünmüştüm. Tabii o zamanlar ben bölüğe yeni katılmış, saf bir askerdim; bırak ordu malına zarar vermeyi, en önemsiz kuralları bile çiğnemekten kaçınıyordum. Senin bu tür şeyleri hiç takmadan kamyonda sıcacık oturduğunu benimse kurallara uyarak kamyonda donduğumu hatırlıyorum. Bir motosiklet aldığını duymuştum. Sonra başına kötü bir şey gelmiş, polislerden kaçarken kaza mı yapmışsın, öyle bir şey işte. Senin deli bir tarafın olduğunu düşünmüştüm o zaman. Her şeyi doğru hatırladığımdan emin değilim, o günlerin üstünden nereden baksan sekiz yıl geçti, seninle de topu topu sekiz ay aynı yerde kaldık zaten. Ama seninle iyi anlaştığımızı çok iyi hatırlıyorum. Ben seni sevmiştim. Kendine güvenen bir havan vardı, hep neşeliydin. Ordu'da verilen görevleri başarıyla yerine getiriyordun, kaytarmaya çalışmazdın hiç. Tabii biraz vahşi bir görüntün vardı, ama ben seninle ilgili çok fazla bir şey bilmiyordum. Şimdi ise çok

zor bir durumdasın. Nasıl olduğunu merak ediyorum. Şu an neler düşündüğünü öğrenmek isterdim. Gazetede olanları okuduğumda çok şaşırdım. Okuduklarıma inanamadım. Sonra gazeteyi bir kenara koyup başka şeylerle uğraşmaya başladım. Ama zihnim hep seninle meşguldü. Okuduklarımı unutsam bile o noktadan sonra içim rahat etmeyecekti. Ben oldukça dindar [Katolik] biriyim. İyi bir dindar olmak için elimden geleni yapıyorum. Eskiden böyle değildim. O en önemli konu hakkında pek düşünmezdim. Ölüm üzerine hiç kafa yormazdım. Ölümden sonra bir hayat var mı diye düşünmezdim. Hayatım çok hareketliydi o zamanlar, arabama atlayıp geziyordum, üniversiteye gidiyordum, kızlarla çıkıyordum. Ama işte birden çıktı karşıma ölüm. Erkek kardeşim daha on yedi yaşındayken kan kanserine yenik düştü. Kardeşim tedavi görürken öleceğini biliyordu. Sonraları kardeşimin kafasından o sıralarda neler geçtiğini merak ettim. Senin de şu an neler düşündüğünü öğrenmek isterim. Kardeşimin son haftalarında ona ne diyeceğimi bilemiyordum. Şimdi geçmişe dönebilsem keşke, kardeşime söylemek istediğim şeyler var. İşte sana asıl yazma sebebim de bu, önemli şeyler söylemek istiyorum sana: Seni de beni de Tanrı yarattı; Tanrı beni sevdiği gibi seni de seviyor. Tanrı'nın iradesine karışamayız, ama şunu iyi bilmelisin ki senin başına gelen benim de başıma gelebilirdi.

Arkadaşın
Don Cullivan

Bu ismi anımsamıyordu Perry. Ama fotoğrafa bakar bakmaz suratında dürüst bir ifade bulunan, kısa saçlı, küçük gözlü genç askeri hemen tanıdı. Mektubu tekrar tekrar okudu. Dini atıfları gereksiz bulsa da ("İnançlı biri olmaya çalıştım, ama olmadı işte, inancım yok benim, varmış gibi de davranamam") mektup büyülemişti onu. Ona yardım etmek isteyen biri vardı, hem de aklı başında, saygıdeğer biri, onu bir zamanlar tanıyıp sevmiş, mektubunu *arkadaşın* diye bitirmiş biri. Perry, acele ederek şükran duyguları içinde kaleme sarıldı: "Sevgili Don, Nasıl anımsamam Don Cullivan'ı...."

Hickock'un hücresinin penceresi yoktu; bu penceresiz, dar hücre geniş bir koridora ve öteki hücrelerin kapılarına bakıyordu. Hickock yalnızlık çekmiyordu, sohbet edeceği bir sürü insan vardı. Yanındaki hücreler, sarhoşlar, sahtekârlar, karılarını dövenler ve Meksikalı serserilerle dolup taşıyordu. Dick'in "küçük hırsızlara" özgü eğlenceli sohbeti ve özellikle anlattığı seks fıkraları ile yaptığı komik şakalar içeri düşenlerin ilgisini çekiyordu. (Yaşlı bir tutuklu bu konuda ötekiler gibi düşünmüyordu; bir kere dişlerinin arasından tıslar gibi bir ses çıkarıp Dick'e "Katil!" diye bağırmıştı, bir kere de pis su ile dolu bir kovayı Dick'in başından aşağı boşaltmıştı.)

Dick'i tanımayan, ona şöyle bir bakan herkes aynı şeyi düşünüyordu: "Son derece düzgün görünen genç bir adam." Dick, içeridekilerle sohbet etmek ve uyumak dışında kalan zamanını yatağına oturup sigara içerek ya da ağzında sakızla spor dergileri ve ucuz macera romanları okuyarak geçiriyordu. Sık sık da öylece yatağa uzanıp hücrenin tavanında gece gündüz yanan çıplak ampule gözlerini dikerek çok sevdiği eski şarkıları ıslıkla çalıyordu ("Sen Benim Güzel Bebeğimdin", "Buffalo'ya Yolculuk.") Sürekli kendisini gözetleyen, tavandaki çıplak ampulden nefret ediyordu; hem derin bir uyku çekmesini engelliyordu o ampul, hem de kaçma planlarını suya düşürüyordu. Göründüğü kadar olaylara ilgisiz değildi, kaderine de boyun eğmiş sayılmazdı; "merdivene çıkmasına" engel olacak her türlü planı tek tek geçiriyordu aklından. Duruşma, Kansas Eyaleti sınırları içinde hangi mahkemede görülürse görülsün sonuç değişmeyecekti, o merdivene çıkacağı kesindi. O da "kirişi kırmayı, bir arabaya atlayıp buralardan uzaklaşmayı" kafasına koymuştu. Ama bunu yapması için önce bir silah bulması gerekiyordu. Haftalardır kaçmasını sağlayacak o silahı yapmakla uğraşıyordu. Bir buz kıracağını andıran "tel bir sopa" yapıyordu; bu sopa er ya da geç Şerif Yardımcısı Meier'in boynunda ölümcül bir delik açacaktı. "Tel sopanın" hammaddeleri, tuvalet fırçasından söküp yatağının altına sakladığı bir tahta parçası ve kalınca bir teldi. Geceleri herkes uyuduktan sonra, artık yalnızca horlama ve öksürük ses-

leri ile karanlık kasabadan geçen Santa Fe trenlerinin hüzünlü düdükleri duyulurken teli hücrenin beton zeminine saatlerce sürterek "silahına" şekil vermeye çalışıyordu. Eli, teli bilemekle meşgulken zihninde de planlar uçuşuyordu.

Liseden mezun olduğu yılın kışında otoyola çıkıp Kansas ile Colorado bölgelerinde otostop yapmıştı: "O sıralarda iş arıyordum. Bir kamyona atlamış gidiyordum. Şoförle aramızda küçük bir tartışma çıktı, ortada bir neden yokken adam bana vurmaya başladı. Beni kamyondan döverek indirdi. Kayalık tepelerin eteğinde bir başıma dikiliyordum. Sulu kar yağıyordu. Kilometrelerce yürüdüm. Burnumdan oluk oluk kan geliyordu. Sonra ağaçlık bir yamaçta sıra sıra dizilmiş barakalar çıktı önüme. İnsanların yazlık olarak kullandığı barakalardı bunlar. Kışın boş olurlardı. Birinin kilidini kırıp içeri girdim. Barakada odun, konserve yiyecekler ve viski vardı. Orada bir haftadan fazla kaldım, hayatımın en güzel dönemlerinden biriydi o günler. Burnumun acısı dinmemişti, gözlerimin altı da düzelmemişti, sarımtrak yeşil renk hâlâ geçmemişti; ama bütün fiziksel acılarıma rağmen çok mutluydum orada. Kar dinip güneş yüzünü gösterince gökyüzü harika bir renge büründü. Birden Meksika'da hissettim kendimi. Oranın havası değişmiş de sert bir kış yaşanmıştı sanki. Öteki barakalara da girince iyice zenginleştim. Artık biraz tütsülenmiş jambonum, bir radyom ve bir tüfeğim vardı. Keyfime diyecek yoktu. Elimde tüfek bütün gün ağaçların arasında dolaşıyordum. Güneş yüzüme vuruyordu. Tarzan gibi oradan oraya atıyordum kendimi. Her akşam jambon ve fasulye yiyor, bir battaniyeye sarınıp şöminenin yanına uzanıyordum, radyoyu açıp kafama göre bir müzik buluyor, onu dinlerken uyuyakalıyordum. Etrafta kimse yoktu. Kimsenin geleceği de yoktu, bahara kadar kalabilirdim orada." Dick, kaçmayı başarırsa o barakada yaşadığı hayatı yaşamak için Colorado dağlarının eteklerine gidecekti. Orada bir baraka bulup bahara kadar saklanacaktı (Bütün bunları yalnız kendisi için planlamıştı; Perry'nin geleceği artık onu hiç ilgilendirmiyordu). Kurduğu bu güzel planın verdiği coşku ile tel parçasını kadın ayakkabılarının o incecik topukları kadar sivri hale getirmek için hızla betona sürtüyordu.

10 Mart Perşembe: Şerif aniden arama yaptı. Hücrelerin hepsini didik didik aramış. D'nin yatağının altında bir tel bulmuş. Onunla ne yapmayı düşündüğümü merak ediyorum (bu yaptığı çok komik değil mi?)

Aslında Perry, Dick'in tehlikeli bir silah yapmasını komik bulmamıştı; Dick'in elinde böyle bir silah olması onun planlarını da değiştirip, kolaylaştırabilirdi. Günler günleri kovaladıkça Perry Adliye Meydanı'nda her gün sabahtan akşama yaşananları, meydana gelen gidenlerin alışkanlıklarını öğrenmişti. Örneğin; kedileri fark etmişti; her gün tan ağarırken meydana giren gri renkte, sıska, iki erkek kedi çevredeki arabaları tek tek kokluyorlardı. Bayan Meier'le konuşana kadar kedilerin neden arabaları kokladığına bir anlam verememişti. Bayan Meier, kedilerin arabaların ızgaralarına çarpmış ölü kuşlardan artakalan kemik ve et parçalarını bulup yediklerini söyledi. O günden sonra sabahları kedileri seyretmek Perry'ye acı verdi: "İçim kötü oluyordu onları seyrederken; çünkü ben de tüm hayatım boyunca onların yaptıklarını yaptım. Hep artıklarla beslendim. Onlarla aramda hiçbir fark yok."

Perry'nin dikkatini kedilerden başka bir de yaşlı bir adam çekmişti. Dik yürüyen, yapılı, kır saçlı bir adamdı bu. Dolgun yanakları, sivri çenesi ile şikâyet etmeye her an hazır, huysuz birine benziyordu. Ciddi bir yüz ifadesi vardı; onu kötü şeyler düşünüyormuş gibi sert bakışlarla çevresine bakmadan ilerlerken görenler katı bir mizacı olduğunu düşünebilirlerdi. Ancak bu sert görüntüsünün arada bir değiştiğini görmüştü Perry. Meydanda arkadaşlarıyla karşılaşınca onlarla gülümseyerek esprili bir şekilde konuşmaya başlıyor ve tasasız, neşeli, hatta merhametli birine dönüşüyordu. "İnsan doğasını tanıyan biri" diye nitelemişti Perry onu. Perry'nin bu düşüncesi önemliydi; çünkü sabahları meydandan binaya girişini izlediği adam, Kansas eyaletinin Smith ile Hickock'a açtığı davaya başkanlık edecek olan, 32. Bölge Yargıcı Roland H. Tate'in ta kendisiydi. Perry, kısa bir süre sonra Tate'in Batı Kansas'ta herkesin yıllardır tanıdığı ve çekindiği bir isim olduğunu öğrendi. Tate, zengin bir adamdı, at

yetiştiren bir çiftliği ve geniş arazileri vardı; karısının da çok güzel olduğu söylenirdi. İki oğlundan küçük olan ölünce Tate çifti çok sarsılmış. Daha sonra mahkemede bir dava görülürken terk edildiği ve evsiz kaldığı ortaya çıkan küçük bir oğlanı evlat edinmişler. Perry, Bayan Meier'e yargıçla ilgili şunları söyledi: "Merhametli birine benziyor. Belki bizi hemen ipe göndermez."

Perry bu söylediklerine aslında inanmıyordu. Düzenli olarak mektuplaştığı Don Cullivan'a yazdığı gibi işlediği suçun "affedilmez" bir suç olduğunu ve yakın zamanda mutlaka "o on üç basamaklı merdiveni tırmanacağını" düşünüyordu. Ancak umutsuz da sayılmazdı, o da arkadaşı gibi bir kaçış planı tasarlamıştı. Meydanda iki adam görüyordu sık sık. Adamlar gözlerini yukarı dikip ona bakıyorlardı. Biri kahverengi, biri kızıl saçlı olan bu iki adam, dalları Perry'nin hücresinin penceresine değen ağacın dibinde durup ona gülümseyip el sallıyorlardı. Belki de Perry onların kendisine gülümseyip el salladıklarını hayal ediyordu. Perry ile adamlar arasında hiçbir konuşma geçmemişti; adamlar ancak bir dakika ağacın altında durup sonra meydandan ayrılıyorlardı. Perry, o iki adamın sırf macera yaşamak için ona yardım edeceklerini, onların yardımıyla özgürlüğe kavuşacağına inandırmıştı kendisini. O kadar inanmıştı ki adamların onu kaçırmaya niyetli olduklarına, meydanın bir krokisini çizip "onu alacak arabanın" bekleyebileceği uygun noktaları bile işaretlemişti. Krokinin altına şunları yazmıştı: "Bir demir testeresine ihtiyacım var. Başka bir şey yollamanıza gerek yok. Yakalanırsanız başınıza gelecekleri biliyor musunuz? (Biliyorsanız ağacın altındayken kafanızı sallayın) Uzun zaman içeride kalırsınız. Öldürülme ihtimaliniz bile var. Bu riski hiç tanımadığınız biri için göze almak mantıklı mı sizce? LÜTFEN İYİ DÜŞÜNÜN!! Ne yapmaya kalkıştığınızı sakin kafayla iyice bir düşünün! Başka bir sorun daha var. Benim size güvenmem için ortada hiçbir neden yok. Belki de tuzak hazırladınız bana, beni buradan çıkarıp başıma tabancayı dayayacaksınız. Peki Hickock ne olacak? Yapacağımız plana mutlaka onu da dahil etmeliyiz."

Perry krokiyi katlayıp, elinde yuvarladı. Adamları bir dahaki görüşünde pencereden atmak üzere masasındaki kâğıtların ara-

sına koydu. Ama adamlar bir daha görünmediler, meydana bir daha hiç adım atmadılar. Perry, onların gerçek olmadığını, kendi hayal dünyasının ürünleri olduğunu düşünmeye başladı ("Normal biri olmadığı, hatta deli olduğu" konusunda kuşkuları vardı. "Daha küçücük bir çocukken ağaçların altına saklanıp dolunayı seyrettiğim için ablalarım benimle dalga geçerlerdi" derken yüreğini acı kaplardı; normal olup olmadığını kendisine üzüntü içinde sorardı). Adamların hayalet mi gerçek mi olduklarını düşünmeyi bıraktı. Aklına başka bir kaçış yolu geldi. İntihar etmeyi planladı; ancak gardiyanlar bu konuda çok sıkı önlem almışlardı (hücreye ayna, kemer, kravat ve ayakkabı bağı sokulmuyordu). Perry, uzun uzun düşündükten sonra intihar etmek için bir yol buldu. Onun hücresinde de Hickock'un hücresinde olduğu gibi çıplak bir ampul gece gündüz yanıyordu. Hickock'un hücresinde olmayan bir şey onun hücresinde vardı; Perry'nin hücresinde bir süpürge vardı. Süpürgenin sapıyla ampule vurup onu kırabilirdi. Bir gece rüyasında ampulü kırdığını ve kırık bir cam parçası ile el ve ayak bileklerini kestiğini gördü. "Nefesimin kesildiğini, gözlerimin kardığını hissettim. Hücrenin duvarları yıkıldı, gökyüzü aşağıya indi ve ben o büyük sarı kuşu gördüm" dedi daha sonra bu rüyasını anlatırken.

Tüm hayatı boyunca, itilip kakılarak geçen çocukluk günlerinde, aylak aylak dolaştığı gençlik döneminde ve şimdi hapishanedeyken papağan yüzlü, büyük, sarı kuş Perry'nin rüyalarına hep girmişti. Perry'nin düşmanlarından öcünü alan bir melek görünümündeydi bazı rüyalarda. Son gördüğü rüyada olduğu gibi bazen de ölümcül tehlike anlarında onu hayata döndüren bir kurtarıcı olarak ortaya çıkıyordu: "Tüy gibi hafif bedenimi kaldırdı, beraber yükseklere, çok yükseklere çıktık. Yukarıdan artık küçücük görünen meydanı seçebiliyordum. İnsanlar bağrışarak oradan oraya koşuyordu, Şerif bize ateş ediyordu; herkes öfkeden deliye dönmüştü, çünkü özgürdüm ben artık, uçuyordum gökyüzünde, *hepsinden* daha iyi bir durumdaydım."

İlk duruşmanın tarihi belirlenmişti. 22 Mart 1960 günü sanıklar ilk kez mahkemeye çıkacaktı. O tarihe kadar savunma avukatları, sanıklarla sık sık görüştüler. Mahkemenin başka bir kentte yapılması için yasal başvuruda bulunma konusu gündeme geldi; ancak yaşlı avukat Bay Fleming müvekkiline bu değişikliğin herhangi bir yararı olmayacağını söyledi: "Bu dava Kansas eyaleti sınırları içinde nerede görülürse görülsün bir şey değişmez; çünkü Clutter soruşturması eyaletin her köşesinde yakından takip edildi. Eyalet sınırları içinde başka bir şehirde olmaktansa Garden City'de olmak daha iyi, hiç olmazsa burada dini inançları güçlü insanlar çoğunlukta. On bir bin kişi yaşıyor burada ve toplam yirmi iki kilise var. Bu kiliselerin birçoğunun rahibi de idam cezasına karşıdır. İdam cezasının ahlak değerlerine ters düştüğünü, Hıristiyanlıkta böyle bir cezaya yer olmadığını söylerler. Clutter ailesinin çok yakın bir dostu olan Metodist Kilisesi'nin rahibi Cowan bile verdiği bir vaazda bu davanın idam cezası ile sonuçlanmasına karşı olduğunu söyledi. Bu davada tek yapabileceğimiz şey, hayatlarınızı kurtarmaya çalışmak.. Garden City'de bunu yapma şansımız, başka bir yerde yapma şansımızdan daha düşük değil."

Smith ile Hickock'un mahkemedeki ilk sorgularından hemen sonra sanık avukatları Yargıç Tate'e sanıkların tam bir psikiyatrik muayeneden geçirilmeleri için bir öneri sundular. Mahkemeden sanıkların çok sıkı güvenlik önlemleri ile korunan Kansas'a bağlı Landred kentindeki Eyalet Hastanesi'ne gönderilmesini istediler. Bu hastanede bir süre kalacak olan sanıkların "ne yaptıklarını bilmeyecek ve kendilerini savunamayacak derecede akli dengesini yitirmiş" olup olmadıklarına doktorlar karar vereceklerdi.

Larned, Garden City'nin yüz elli kilometre doğusundadır. Hickock'un avukatı Harrison Smith, bir önceki gün hastaneye gidip doktorlar ile görüştüğünü mahkemeye bildirdi: "Garden City'de bu detaylı psikiyatrik muayeneyi yapacak doktor yok. Psikiyatrik muayene üzerine uzmanlaşmış doktorların bulunduğu en yakın hastane Larned'taki Eyalet Hastanesi. Bu tür detaylı bir muayene zaman alıyor. Doktorlar en az dört en fazla sekiz

hafta sürebileceğini söylediler. Onlar sanıkları muayene etmeyi kabul ettiler; eyalet hastanesi olduğu için de mahkemenin herhangi bir ödeme yapması gerekmiyor."

Bu öneriye Bölge Savcısı'nın yardımcısı Logan Green karşı çıktı. Sanık avukatlarının ilk duruşmada savunmalarını "geçici delilik" üzerine kuracaklarını düşünmüştü. Green, özel bir sohbet esnasında bu öneriyi kabul ettiği takdirde mahkemede sanıklara hoşgörü ile yaklaşan, "bir grup deli doktorunun" tanık sandalyesine oturacağını söylemişti ("O deli doktorları her zaman katiller için üzülüp ağlayıp sızlarlar. Kurbanlar umurlarında değildir onların.") Tam bir Kentucky'li olan, kısa boylu, kavgacı Green, Kansas yasalarının akli denge konusunda İngiltere'den alınan M'Naghten kurallarını benimsediğini mahkemeye bildirdi. Bu kurallara göre sanık yaptığı eylemin yanlış bir şey olduğunun farkındaysa akli dengesi yerinde, yaptığı eylemlerden sorumlu biri olarak muamele görür. Green, ayrıca Kansas kanunlarında bir sanığın akli dengesi hakkında rapor verecek doktorların özel nitelikler taşımaları gerektiğine dair bir madde olmadığını belirtti: "Tıp doktoru olmaları yeterli. Uzmanlık eğitimi almış olmalarına gerek yok. Yasa bunu söylüyor. Bu bölgede görülen duruşmalarda her yıl birçok kişinin akli dengesinin yerinde olup olmadığına dair rapor hazırlanmasını istiyoruz. Larned'tan ya da başka psikiyatri kurumlarından doktor çağırmıyoruz. Buradaki doktorlar sanıkları muayene ediyorlar. Bir adamın akli dengesinin yerinde olup olmadığını anlamak o kadar da zor bir iş değil... Sanıkları Larned'a göndermek sadece zaman kaybına yol açacaktır, son derece gereksiz bu."

Green'in sanıkların hastaneye gönderilmesini engellemek istemesi üzerine Avukat Smith, bu dava için istenen akli denge raporunun "vasiyet davalarında istenen raporlardan çok daha büyük önem taşıdığını" vurguladı. "İki insanın hayatı söz konusu burada. İşledikleri suç ne olursa olsun bu iki adam, uzmanlık eğitimi almış, deneyimli doktorlar tarafından muayene edilmeliler" diyen Smith'in sesi yargıca çok önemli bir ricada bulunduğu için iyice alçalmıştı. "Psikiyatri alanında son yirmi yılda çok önemli gelişmeler kaydedildi. Eyalet mahkemeleri, cinayet suçu

ile yargılanan sanıklarla ilgili olarak bu bilim dalının mensupları ile sıkı bir işbirliği içindeler. Bence psikiyatri alanındaki yeniliklerle tanışmak için bu dava bizim için çok iyi bir fırsat."

Ancak Yargıç bu fırsattan yararlanmayı reddetti. Tate'in hukukçu bir arkadaşı bir zamanlar onun için şöyle konuşmuştu: "Tate, kanunda ne yazıyorsa onu uygular. Yasaları yorumlamaya kalkmaz, orada ne söyleniyorsa o yönde karar verir." Tate'i eleştiren arkadaşı onu aynı zamanda övmüştü de: "Suçsuz bir tutuklu olsam beni mutlaka Tate'in yargılamasını isterdim. Ama eğer suçluysam kürsüde görmek istediğim en son kişi o olurdu." Yargıç Tate, psikiyatrik muayene isteğini tamamen reddetmedi. Kansas yasaları ne söylüyorsa onu yaptı. Garden City'de görev yapan üç doktordan oluşan bir komisyon kurdu ve bu komisyondan sanıkların akli durumu ile ilgili bir rapor hazırlamasını istedi. (Doktorlar, sanıklarla yaklaşık bir saat sohbet ettikten sonra her iki sanığın da akli dengesinin yerinde olduğuna dair bir rapor hazırladılar.) Doktorların teşhisini öğrenen Perry Smith şu yorumda bulundu: "Buna nasıl karar verdiler ki? Onlar biraz eğlenip dalga geçmek için bizimle görüştüler. Katillerin ağzından cinayetlerle ilgili iğrenç ayrıntıları dinlemekti niyetleri. Biz anlatırken üçünün de gözleri nasıl parlıyordu!" Hickock'un avukatı, yargıcın bu kararına çok sinirlenmişti. Ücretsiz olarak Garden City'ye gelip sanıklarla görüşecek gönüllü bir psikiyatrist bulmak için bir kez daha Larned Eyalet Hastanesi'ne gitti. Doktorların arasından tek bir gönüllü çıktı. Daha otuzuna basmamış olan Dr. Mitchell Jones, suçluların psikolojisi üzerine uzmanlaşmış, çok başarılı bir psikiyatrdı. Akli dengesini yitirip suç işleyenler üzerine hem Avrupa'da hem de Amerika'da incelemeler yapmış ve bu alandaki önemli isimlerden biri olmuştu. Dr. Jones, Smith ile Hickock'u muayene etmeyi kabul etti ve akli dengelerinin bozuk olduğuna karar verirse onların lehine mahkemede tanıklık yapacağını da söyledi.

14 Mart sabahı sanık avukatları bir kez daha Yargıç Tate'in huzuruna çıktılar. Bu kez sekiz gün sonra görülecek ilk duruşmanın ertelenmesini iki nedenden ötürü istiyorlardı. Birinci neden, "çok önemli bir tanık" olan Hickock'un babasının sağlık du-

rumunun kötülüğünden dolayı mahkemeye gelip tanıklık yapamayacak olmasıydı. İkinci neden ise birincisi kadar somut değildi. Geçen hafta kentteki dükkânların camlarına dikkat çekici bir afiş asılmıştı: "H. W. CLUTTER'IN EVİNDE MÜZAYEDE YAPILACAKTIR. TARİH: 21 MART 1960 YER: CLUTTER ÇİFTLİĞİ" Harrison Smith kürsüye eğilerek "Önyargının var olduğunu iddia edebiliriz, ama kanıtlayamayız. Bunu çok iyi biliyorum; ancak tam bir hafta sonra, yani duruşma günü kurbanın ev eşyaları satışa çıkarılıyor. Bu durum insanların sanıklara önyargı ile yaklaşmalarına neden olur mu diye kendi kendime soruyorum ben. Dükkânlardaki afişler, gazetelerdeki ilanlar ve radyoda yapılan duyurular, Garden City halkına her an o ailenin başına gelenleri anımsatacak. O halkın arasından yüz elli kişinin de jüri adayı olarak belirlendiğini unutmayalım" dedi.

Yargıç Tate, Smith'in söylediklerinden etkilenmedi. Duruşmanın ertelenmesi önerisini hiçbir açıklamaya gerek görmeden reddetti.

Bay Clutter'ın Japon komşusu Hideo Ashida ailesiyle beraber Nebraska'ya taşınmadan önce, yeni yılın ilk günlerinde çiftlikte kullandığı araç gereçlerini satışa çıkardı. Başarılı geçtiği söylenen açık arttırmalı bu satışa yüz kişiyi bulan bir müşteri topluluğu katılmıştı. Clutter çiftlik evi ise müzayede günü beş binden fazla kişinin akınına uğradı. Holcomb Kilisesi Yardımlaşma Derneği'nin kadın üyeleri, Clutter çiftliğindeki ambarlardan birini kafeterya olarak düzenlemişlerdi. Burayı yiyecek deposuna dönüştürmüşlerdi; evde pişirdikleri iki yüz adet turta, yirmi beş kilo hamburger köftesi ve otuz kilo dilimlenmiş jambon müşterileri bekliyordu. Holcomb'lular müzayedeye ilginin yoğun olacağını düşünmüşlerdi, ancak yine de böyle bir kalabalığın çiftliğe doluşacağını akıllarına getirmemişlerdi. Clutter müzayedesi, Batı Kansas tarihine en kalabalık müzayede olarak geçti. Eyaletin dört bir tarafındaki yerleşim bölgelerinden, Oklahoma, Colorado, Texas ve Nebraska'dan gelen arabaların hepsi Holcomb'a

saptı. River Valley Çiftliği'ne giden yolda trafik iyice sıkıştı; tampon tampona gitmeye başlayan arabalar, o kısacık yolu uzun bir zamanda geçtiler.

Clutter arazisine girmek cinayet gününden beri yasaklanmıştı; o gün ilk defa halkın araziye girmesine izin verildi. Bu kalabalığın yaklaşık üçte birinin müzayedeye gelme nedeni, bir şeyler almak değil, o korkunç cinayetlerin işlendiği yeri görüp meraklarını gidermekti. Karların erimiş olması da böyle bir kalabalığın toplanmasında önemli bir etkendi. Mart ayının ortaları olduğu için tepelerdeki karlar erimiş ve tarlalar çamurla kaplanmıştı; bileğine kadar çamura batan çiftçiler, tarlalarını ekmek için toprağın sertleşmesini bekliyorlardı. Kocası çiftçi olan Bayan Ramsey, neden müzayedeye geldiklerini şöyle açıkladı: "Toprak çok ıslak, iğrenç bir halde. Tarlalarda çalışmak mümkün değil şu an. Biz de evde oturacağımıza müzayedeye gidelim bari dedik." İlkbahar yaklaştığı için hava iyice yumuşamıştı. Her yer çamur içindeydi belki, ama hava çok güzeldi. Karlı günlerde bulutların arkasında kalan güneş, yüzünü göstermişti. Bay Clutter'ın meyve bahçesindeki armut ve elma ağaçları, patika yolun kenarındaki karaağaçlar dallarına vuran güneş ışınlarının altında filizi bir yeşile bürünmüşlerdi. Clutter'ların evinin önündeki çimenlik de yemyeşildi. Artık kimsenin oturmadığı evi yakından görmek isteyen kadınlar, çimlere basarak evin camlarından içeri bakıyorlardı. Çiçekli perdelerin arkasında evde gezinen hayaletleri görmek istiyor gibi bir halleri vardı; onları görme olasılığı bir yandan da korku yayıyordu içlerine.

Müzayedeyi yöneten görevli, satmakla yükümlü olduğu eşyaları övüyordu sürekli. Traktörler, kamyonlar, el arabaları, atlara nal takmak ve hayvanları damgalamak için kullanılan tür tür aletler, atlar, nallar satışa çıkarılmıştı. İp ve koşum takımlarından koyunların tüylerine sıkılan ilaçlar ve demir kovalara kadar bir çiftlikte bulunması gerekli olan her türlü şey tek tek satılıyordu. Zor koşullarda çalışarak kazandıkları parayı harcamaya kıyamayan çiftçilerin toprakla uğraşmaktan sertleşmiş elleri sürekli havadaydı. Fiyat arttıkça elleri titremeye başlayan çiftçiler, çekinerek de olsa yine kaldırıyorlardı ellerini. Her şey satıldı. Paslı bir

anahtarlık bile alıcı buldu. Açık sarı çizmeler giymiş genç bir kovboy, Kenyon'ın "tilki vagonunu"nı satın aldı. Zavallı çocuğun bir zamanlar dolunay olduğu gecelerde çöl tilkilerini kovalamak için kullandığı eski püskü araba yeni bir sahibe kavuştu.

Müzayede için hazırlanan platforma satılacak eşyaları çiftliğin sadık çalışanları Paul Helm, Vic Irsik ve Alfred Stoeckle-in getiriyorlardı. Bay Clutter'ın eşyalarının satışına yardımcı olmak onun için yaptıkları son işti; çünkü hepsi müzayededen sonra River Valley Çiftliği'nden ayrılacaklardı. Araziyi Oklahoma'lı bir çiftçi kiralamıştı, burada artık yabancılar çalışacaktı, evde de başkaları oturacaktı. Müzayede devam ederken Bay Clutter'ın bu dünyada sahip olduğu eşyalar birer birer azalmaya başladı, müzayede sona erdiğinde ise adamın hiçbir şeyi kalmamıştı artık. Ailenin cenazesine de katılan Bay Helm, müzayede günü için "ikinci bir cenaze töreni" demekten kendini alamadı.

Sıra çiftlikteki hayvanların satılmasına gelmişti. Çok sayıda at vardı çiftlikte. Nancy'nin çok sevdiği atı şişman Babe de yeni sahibini bekliyordu. Vakit öğle saatlerini geçmiş, okul dağılmıştı, Babe satışa çıkarıldığında Nancy'nin sınıf arkadaşları çiftliğe gelmişlerdi. Susan Kidwell de çiftlikteydi. Nancy'nin kedisini evine alan Sue, arkadaşının gözbebeği olan yaşlı atı da çok seviyordu, bakacak bir yeri olsa onu da yanına alırdı. Sıcak yaz gecelerinde Nancy ile birlikte Babe'in sırtına atlar, sarı buğday tarlalarından geçip nehir kenarına gelirlerdi. Burada Babe serinlemek için üzerindeki iki kızla birlikte suya girer, akıntıya ters yönde dururdu. Üçü de Sue'nün bir zamanlar söylediği gibi "sırılsıklam" olana kadar nehirde kalırlardı. Sue, Babe'i yanına alamadığı için çok üzgündü.

"Elli veren var... evet altmış beş oldu... yetmiş oldu..." Babe'in pek fazla isteklisi yoktu, çok az el havadaydı. En sonunda Mennonite mezhebine mensup bir çiftçi Babe'i yetmiş beş dolara satın aldı, onu tarlasını sürerken kullanacağını söyledi. Babe'in dizginlerini bir yabancının elinde gören Sue Kidwell birden kalabalıktan sıyrıldı ve çok sevdiği ata el sallamak üzere elini kaldırdı; ancak el sallayamadı, gözyaşlarına boğulmuştu, hıçkırıklarının duyulmasını önlemek için elini ağzına götürdü.

Garden City'de çıkan *Telegram* gazetesi duruşma gününden bir gün önce çıkan sayısında aşağıdaki başyazıya yer verdi: "İçimizde bu sansasyonel cinayet davasından dolayı herkesin gözünün Garden City'de olduğunu düşünenler var. Ancak bu kişiler yanılıyorlar. Buradan sadece yüz altmış kilometre uzaktaki Colorado'da bile çok az insanın bu davadan haberi var. Kentin önde gelen ailelerinden birinin katledildiğini bilenler yok değil; ama kimse dava ile ilgilenmiyor. Ne yazık ki ulusumuz işlenen bu korkunç cinayetlere gerekli tepkiyi göstermiyor. Geçen sonbahar Clutter ailesinin dört bireyinin öldürülmesinden sonra ülkenin farklı yerlerinde bu tür birden fazla kişinin öldürüldüğü cinayet vakası yaşandı. Kentimizdeki duruşma başlamadan önceki birkaç gün içinde bile en azından üç cinayet vakası manşetlere taşındı. Clutter cinayetlerinin ve bu cinayetlerle ilgili davanın insanların gazetede şöyle bir okuyup geçtiği ve hemen unuttuğu sıradan olaylara dönüştüğünü görmek çok acı..."

Ülkedeki herkesin gözü onların üstünde olmasa da ifadeleri daktiloya çeken sekreterden yargıca kadar mahkeme salonuna çıkacak herkesin duruşma günü için özel bir hazırlık yaptığı belliydi. Hem savcılar, hem de avukatlar en yeni takım elbiselerini giymişlerdi. Bölge Savcısı, kocaman ayaklarına giydiği yeni ayakkabılarla mahkeme salonununda yürürken döşemeler gıcırdıyordu. Hickock da ailesinin getirdiği şık giysilerini giymişti, üzerinde beyaz bir gömlek ve açık mavi bir pantolon vardı, pantolonun rengine uyan bir kravat takmıştı. İçlerinde bir tek Perry Smith'in kıyafeti düzgün değildi. Ne kravatı ne de ceketi olan Smith, Bay Meier'den ödünç aldığı açık yakalı bir gömlek giymişti, kot pantolonunun da paçalarını kıvırmıştı. Mahkeme salonunda bu haliyle buğday tarlasına düşmüş bir martı kadar yalnız ve uyumsuz duruyordu.

Finney Bölgesi Adliyesi'nin üçüncü katındaki gösterişsiz mahkeme salonununun tahta kürsüsü ve oturma yerleri koyu renk cila ile parlatılmıştı, duvarları da beyaza boyanmıştı. İzleyiciler için ayrılan oturma yerleri yüz altmış kişilikti. 22 Mart Salı sabahı mahkeme salonunun sıralarında jüri üyesi seçimi için

çağrılan bölge sakinleri oturuyordu. Hepsi erkekti, birçoğu bu jüride yer almaya hevesli değildi (Biri yanında oturana şöyle dedi: "Beni seçmezler herhalde. Kulaklarım iyi duymuyor benim" Arkadaşı kısa bir süre düşündükten sonra muzip bir yüz ifadesiyle "Çok iyi aklına gelmiş bu mazeret, benim de işime yarar, çünkü benim kulaklarım da hiç iyi duymuyor" dedi.) Herkes jüri üyelerinin seçiminin birkaç gün süreceğini düşünüyordu. Ancak seçim yalnızca dört saat sürdü. İki yedek üye ve asil üyeler ilk kırk dört aday arasından seçildi. Bu adaylar arasından yedisine savunma tarafı nesnel olamayacakları gerekçesiyle itiraz etti, üç aday da savcılığın isteğiyle reddedildi, kalan yirmi kişi de ölüm cezasına karşı oldukları ya da sanıkların suçlu olduğuna dava görülmeden kanaat getirdikleri için jüri üyesi yapılmadı.

Altısı çiftçi olan on dört kişilik jüride bir eczacı, bir çocuk yuvası müdürü, bir havaalanı çalışanı, iki satış görevlisi, bir makinist, Ray Bowling Salonu'nun işletmecisi ve artezyen kuyu açma işi yapan biri vardı. Hepsi evli ve çocuk sahibi olan jüri üyeleri (içlerinden bazılarının beşten fazla çocuğu vardı) düzenli olarak kiliseye gidiyorlardı. Jüri üyesi seçilenler, mahkeme salonuna çağrıldılar. İçlerinden dördü Bay Clutter'la yakın arkadaş olmamakla beraber onu şahsen tanıdıklarını bildirdiler. Yargıcın bu konuda sorduğu soruyu dördü de Bay Clutter'ı tanımış olmalarının nesnel bir karar vermelerini engellemeyeceğini söyleyerek yanıtladılar. Havaalanında çalışan, orta yaşlı N. L. Dunnan ölüm cezası hakkında ne düşündüğü sorulduğunda "Genel olarak ben ölüm cezasına karşıyım. Ancak bu dava çok istisnai ve özel bir dava olduğu için bu konudaki genel yaklaşımıma sadık kalmayacağımı söylemek isterim" dedi. Bu sözleri duyanlar arasından bazıları, Bay Dunnan'ın bir jüri üyesi olarak daha dava başlamadan önyargılı olduğunu kanıtladığını düşündü. Ancak mahkeme Bay Dunnan'ı bu sözlerine rağmen jüri üyesi olarak atadı.

Sanıklar, jüri üyelerinin konuşmalarını dikkatle dinlemediler. Onları muayene etme işini gönüllü olarak üstlenmiş olan Dr. Jones, bir gün önce sanıkların ikisiyle de ayrı ayrı yaklaşık iki saat boyunca görüşmüştü. Görüşmelerin sonunda Dr. Jones, her ikisinden de otobiyografilerini yazmalarını istemişti. Jüri üyeleri-

nin seçildiği ve mahkemeye çıktığı o dört beş saatlik süreçte sanıklar otobiyografilerini yazmakla meşguldüler. Hickock ile Smith avukatlarının masalarının ucuna oturmuş otobiyografilerini kaleme alıyorlardı. Hickock'un elinde tükenmez kalem, Smith'in ise kurşun kalem vardı.

Smith'in otobiyografisinde şunlar yazılıydı:

"Adım Perry Edward Smith, 27 Ekim 1928 tarihinde Nevada'ya bağlı Elko Bölgesi'ndeki ıssız arazilerle kaplı Huntington'da doğdum. 1929'da ailem Alaska'daki Juneau kasabasına taşındı. Dört kardeştik. Bir ağabeyim, iki ablam vardı. Ağabeyim Tex Jr. daha sonra adını değiştirdi, o komik "Tex" yerine "James" adını kullanmaya başladı; çocukken annemin etkisinde kalıp babamdan nefret ettiği için büyüyünce adını değiştirdiğini düşünüyorum. Ablam Fern de adını değiştirdi, yeni adı "Joy" idi. Juneau'ya yerleşince babam kaçak içki işine bulaştı. Annemin içkiye o sıralarda alıştığını sanıyorum. İkisi çok sık kavga etmeye başlamışlardı. Babamın evde olmadığı zamanlarda annemin eve birkaç denizci getirip onları "eğlendirdiğini" anımsıyorum. O "eğlence" günlerinden birinde babam beklenmedik bir anda çıkageldi ve evde büyük bir kavga patladı. Babam denizcileri evden atıp annemi dövdü. Çok korkmuştum ben, dördümüzün de ödü patlamıştı. Birer köşeye çekilip ağlamaya başladık. Babamın annemi dövdükten sonra beni de döveceğini düşündüğüm için çok korkuyordum. Annemi neden dövdüğünü anlamamıştım, içimden herhalde annem çok ama çok yanlış bir şey yaptı ki babam onu dövüyor diyordum. Juneau'daki günlerimle ilgili o kavga gününden başka pek bir şey anımsamıyorum. Çocukluk günlerimden hayal meyal hatırladığım ikinci anım California'ya bağlı Fort Bragg'ta geçiyor. Juneau'dan sonra oraya taşınmıştık. Ağabeyime biri saçma atan bir tüfek hediye etmişti. O da yeni tüfeğiyle bir kuş vurmuştu. Kuşu vurduktan sonra bu yaptığına çok pişman oldu. Ben de o tüfekle ateş etmek istiyordum, ama ağabeyim daha küçük olduğum için tüfeğini bana vermeyeceğini söylüyordu. Bir gün çok ısrar ettim tüfeği elime almak için, o da sinirlenip itti beni. O kadar kızmıştım ki ağlamaya başladım. Sinirim bir tür-

lü geçmiyordu. Akşam oldu, hepimiz evdeydik. Ağabeyimin tüfeğini oturduğu sandalyenin arkasına yasladığını gördüm. Birden ayağa kalkıp tüfeği aldım ve ağabeyimin kulağına dayayıp "Ban! Ban!" diye bağırdım. Annem mi babam mı tam anımsamıyorum, ikisinden biri beni yakaladığı gibi dövdü ve ağabeyimden özür dilememi söyledi. Büyük beyaz atına binip şehre giderken bizim evin önünden geçen bir komşumuz vardı. Ağabeyim adamın atına nişan alır, ateş ederdi. Adam bir gün çok sinirlendi ve atından inip ağabeyimle beni saklandığımız otların arasında buldu. İkimizi kulağımızdan tuttuğu gibi babama götürdü. Babam ikimize de çok kızdı ve ağabeyimin tüfeğini elinden aldı, bir daha da hiç vermedi. Ben buna çok *sevinmiştim*... Fort Bragg'daki günlerimizle ilgili bir tek bu tüfeği anımsıyorum (Bir de paraşütçülük oynarken çok eğlendiğimizi anımsıyorum; hep beraber ot yığınlarının üzerine çıkar, elimizdeki şemsiyeyi paraşüt gibi açarak yerdeki samanların üzerine atlardık). Bir sonraki çocukluk anım birkaç yıl sonraya ait. California'da ya da Nevada'daydık o zamanlar, nerede oturduğumuzu tam anımsamıyorum. Annem ve bir zenci ile ilgili çirkin bir şeyler kalmış o günlerden aklımda. Yazın dört çocuk verandada uyurduk. Verandadaki yataklardan biri, annemle babamın odasının penceresinin tam altına serilmişti. Bir gece yatakodasının perdesi tam kapatılmamıştı. Dördümüz de sırayla o yatağın üzerine çıkıp perdenin aralığından içeri baktık. İçeride olan biteni hepimiz gördük. Babam otoyolun aşağısında bir yerlerde çalışıyordu o zamanlar, kaldığımız çiftliğin işlerini yapması için Sam adındaki o zenciyi tutmuştu. Babam akşamları eve kamyonetiyle geç saatlerde gelirdi. Olayların nasıl geliştiğini anımsamıyorum ama, herhalde babam annemle zenciden ya şüphelenmişti ya da aralarındaki ilişkiyi biliyordu. Bu olay ikisinin tamamen ayrılmasına neden oldu. Dördümüz de annemle beraber San Francisco'ya gittik. Annem babamın kamyonetini ve Alaska'dan getirdiği bütün eşyalarını aldı. Sanıyorum 1935 yılında oldu bunlar... Frisco'da benim başım beladan hiç kurtulmadı. Bir çeteyle takılmaya başladım, içlerinde en küçük olan bendim. Annem sürekli sarhoş olduğu için bizimle hiç ilgilenemiyordu. Ben de bu durumdan istifade edip so-

kaklarda bir çöl tilkisi kadar vahşi ve özgür bir hayat sürüyordum. Bana neyin doğru neyin yanlış olduğunu gösterecek, birtakım kurallar koyup beni disiplin altına alacak kimse yoktu. Eve canımın istediği saatlerde girip çıkıyordum. Bir gün başım gerçekten derde girdi ve bu özgürlüğüm sona erdi. Hırsızlık yaptığım için Islahevi'ne gönderildim. O günden sonra Islahevi ikinci adresim oldu, evden kaçtığım ve sürekli küçük hırsızlıklar yaptığım için sık sık soluğu orada alıyordum. Bir kez de Islahevi'nden başka bir yere gönderdiler beni. Burası da suçlu çocukların rehabilite edildiği yerlerden biriydi. Benim böbreklerim çok zayıftı, bu yüzden her gece yatağımı ıslatıyordum. Bundan çok utanıyordum, bir an önce diğer çocuklar gibi geceleri çişimi tutmak istiyordum, ama gece ne oluyorsa oluyor sabah kalktığımda yatağın sırılsıklam olduğunu görüyordum. O rehabilitasyon evindeki kadın yatağımı ıslattığımı görünce benimle bütün çocukların önünde alay etti, utançtan yerin dibine geçtim. Geceleri ikide bir gelip yatağımı ıslatıp ıslatmadığımı kontrol ediyordu. Yatağın ıslak olduğunu gördüğü an, sinirle örtüyü ve çarşafı yere atar, siyah, deri bir kemerle beni dövmeye başlardı. Saçımı çekerek beni yerlerde sürür, banyo küvetine sokardı. Soğuk suyu sonuna kadar açar, yıkan bakalım şimdi, kirlettiğin çarşafı da yıka deyip çarşafı üzerime atardı. Her gece aynı işkenceyi görüyordum. Sonra bir gece yatmadan önce gelip penisime bir merhem sürdü. O kadar yakıyordu ki merhem acıdan gözlerim yaşarıyordu. Bir süre sonra o kadını işten çıkardılar. Ama ben onu hiç unutmadım. Onunla ve benimle alay eden herkesle ödeşeceğim günlerin hayalini kurdum hep."

Smith, Dr. Jones otobiyografiyi o öğleden sonraya kadar bitirmesi gerektiğini söylediği için çocukluk dönemini burada kesip ilk gençlik yıllarını anlatmaya başladı. Babasıyla beraber Uzak Batı'da oradan oraya taşınarak geçen günlerinden söz etti. Petrol ve altın aradıkları, tuzak kurarak avlandıkları ve garip işlerde çalıştıkları o günleri şöyle anlattı:

"Babamı seviyordum aslında, ama bazen azalıveriyordu ona duyduğum sevgi. Benim sorunlarımı anlamaya çalışmadığı-

nı görüyordum. Bana söz hakkı ve sorumluluk vermeye hiç niyeti yoktu. Sonra günün birinde artık onu o kadar da çok sevmediğimi fark ettim ve onun yanından ayrılmaya karar verdim. On altı yaşındaydım, ticaret gemilerinin birinde iş buldum. 1948'de orduya yazıldım. Bir üst dereceye geçmek için yapılan sınava beni sokmadılar. O zaman eğitimin ne kadar önemli olduğunu anladım. Sırf lise diplomam yok diye bana haksızlık ettiklerini düşündüm ve insanlara duyduğum nefret günbegün bilenerek arttı. Kavgalara karışmaya başladım. Japonya'dayken köprüde bir polisle kavga ettim, ona çok kızmıştım, köprüden aşağıya atmaya çalıştım. Yine Japonya'da bir kafede olay çıkardığım için askeri mahkemeye verildim. Çok kötü günler yaşıyordum. Kyoto'da bir taksiyi gasp ettim, bu yüzden de ikinci kez çıktım askeri mahkemeye. Orduda toplam dört yıl görev yaptım. Japonya ve Kore'de görevliyken sık sık öfke krizlerine girip olay çıkardım. Kore'de 15 ay kaldıktan sonra Amerika'ya geri gönderildim. Kore Savaşı'ndan Alaska'ya geri dönen ilk asker olduğum için törenle karşılandım. Alaska'ya uçak biletim hediye edildi, gazetelerde resmim çıktı, bir sürü tantana yapıldı. Washington, Lewis'te sona erdi askerlik maceram."

Smith, hayatını ayrıntılı bir şekilde anlatabilmek için o kadar hızlı yazıyordu ki yazısı okunmaz olmaya başlamıştı. Sıra son olaylara, onu sakat bırakan motosiklet kazasına, hapishane ile tanışmasına neden olan Kansas Phillipsburg'daki hırsızlık olayına gelmişti:

."... Hırsızlık ve firar suçlarından 5 ila 10 yıl hapis cezasına çarptırıldım. Aldığım cezanın hiç de adil olmadığını düşünüyordum. Hapishanedeyken hayata ve insanlara karşı olan kinim arttı. Cezamı tamamladıktan sonra babamın yanına Alaska'ya gitmeyi planlamıştım, ama hapisten çıkınca fikrimi değiştirdim. Nevada ve Idaho'da bir süre çeşitli işlerde çalıştım. Sonra Las Vegas'a gittim, orada da bir süre kaldıktan sonra şu an burada bulunmama neden olan olayların yaşandığı Kansas'a geçtim. Zaman kalmadığı için sözlerimi burada bitirmek zorundayım."

Otobiyografisinin altına adını yazıp imzasını attı ve kâğıdın altına bir not ekledi:

"Sizinle bir kez daha görüşmek istiyorum. İlginizi çekeceğini düşündüğüm bir sürü şeyi zaman yetmediği için yazamadım. Hayatta belli bir amacı olan ve bu amaç için hiç durmadan çalışan insanları hep çok sevdim. Siz de böyle biri olduğunuz için sizinle görüşmek beni çok mutlu ediyor."

Hickock, arkadaşı kadar kendisini vererek yazmıyordu otobiyografisini. Davada jüri üyesi olmak için mahkeme salonuna çağrılanların yargıcın sorularına verdiği yanıtlara kulak veriyor, arada bir de çevresindeki insanların yüzlerine bakıyordu. Kendisi gibi yirmi sekiz yaşında olan Bölge Savcısı Duane West'in yüzündeki sert ifade hiç hoşuna gitmemişti. Salonda olup bitenlerle ilgilenmesine rağmen otobiyografisini zamanında, jüri üyelerinin seçimi için yapılan görüşme sona ermeden tamamladı. Şık görünen, kendisine has, eğik bir elyazısıyla aşağıdaki otobiyografiyi kaleme aldı:

"Hayatımla ilgili her şeyi size anlatacağım. Ancak çocukluğumla ilgili çok fazla bir şey hatırlamıyorum. Çocukluk anılarım yok denecek kadar az; hatırlayabildiğim en eski anım, onuncu yaşgünümü kutladığım gün. Okul çağında öteki çocuklardan hiçbir farkım yoktu, onlar gibi sıradan, normal bir çocuktum. Ergenliğe adım atan her erkek çocuğunun yaptığı şeyleri yaptım, arkadaşlarımla kavga ettim, kızların peşinden koştum. Aile hayatım da çok normaldi. Size daha önce de söylediğim gibi evin bahçesinden ayrılmama, arkadaşlarımın evine gitmeme annem babam izin vermezlerdi. Babam ikimize de [Dick ve erkek kardeşi] çok katı bir disiplin uygulardı. Babama çiftlik işlerinde yardım ederdim... Bütün hayatım boyunca annemle babamın yalnızca bir kez ciddi bir şekilde kavga ettiklerini hatırlıyorum. Ama neden kavga ettiklerini bilmiyorum... Babam bana bisiklet aldığında kasabanın en havalı çocuğu olmuştum birden. Bisiklet kız bisikletiydi, ama babam onun bazı yerlerini değiştirip erkek bisikleti yapmıştı. Bir de pırıl pırıl boyayınca bisiklet yepyeni olmuştu. Çocukken bir sürü oyuncağım vardı, ailemin maddi durumuna gö-

re oyuncaklarımın çok fazla olduğunu söyleyebilirim. Biz orta halli aileler arasında fakirliğe yakın olan gruptandık. Hiçbir zaman aç açık kalmadık, ama çoğu zaman fakirliğin sınırlarında bir hayat sürdük. Babam bize bakabilmek için gecesini gündüzüne katıp çalışırdı. Annem de evde sürekli didinip dururdu. Evimiz her zaman pırıl pırıldı, hepimizin üstü başı temizdi. Babam kafasına o modası geçmiş tepesi düz keplerden takardı, bir gün benim kafama da zorla taktırdı o keplerden, hiç sevmezdim ben onları... Lisedeyken başarılı bir öğrenciydim, birinci ya da ikinci sınıftayken (tam hatırlamıyorum) ortalamanın üzerinde notlar alıyordum. Ama işte sonra notlarım düşmeye başladı. Bir kız arkadaşım vardı. Çok tatlı bir kızdı, ona hiç dokunmadım, sadece öpüşüyorduk. Saf bir flörttü bizimki... Sporda çok başarılıydım, okuldaki takımların hepsinde oynuyordum. Basketbol, futbol, atletizm ve beyzbol takımlarındaydım. Lisedeki son senem çok parlak geçmişti. Aynı kızla uzun süre çıkmıyordum, sık sık sevgili değiştiriyordum. O yıl ilk kez bir kızla birlikte oldum. Tabii arkadaşlarıma o zamana dek bir sürü kızla beraber olduğumu anlatmıştım... İki üniversiteden top oynamam şartıyla burs teklifi aldım, ama ikisini de kabul etmedim. Liseden mezun olduktan sonra Santa Fe demiryolunda çalışmaya başladım. Bir sonraki kış işten çıkarıldım. O yılın baharında Roark Motor Şirketi'nde bir iş buldum. Orada çalışmaya başladıktan dört ay sonra şirketin arabasıyla kaza yaptım. Başımdan aldığım yaralar yüzünden günlerce hastanede yattım. Kazadan sonra hemen iyileşemediğim için iş bulamadım. Neredeyse bütün kış boyunca işsizdim. O sırada bir kıza âşık oldum. Kızın babası rahipti, ilişkimizi onaylamıyordu. Temmuz ayında evlendik. Kızının hamile kaldığını öğrenene kadar babası ikimize de yapmadığını bırakmadı. Bana hiçbir zaman iyi davranmadı. Evlendikten sonra Kansas City yakınlarındaki bir benzin istasyonunda çalışmaya başladım. Mesaim akşam sekizde başlıyor, sabah sekizde bitiyordu. Bazen karım da benimle beraber benzin istasyonuna geliyordu, gece uyur kalır, işten atılırım diye bütün gece benimle istasyonda oturuyordu. Sonra Perry Pontiac Şirketi'nden bir iş teklifi aldım. Hemen atladım bu teklifin üzerine. Çok para

vermeseler de (haftada 75 dolar) güzel bir işti. Oradaki insanlarla hemen arkadaş oldum, patronla da aram iyiydi. Tam beş yıl çalıştım o şirkette... O dönemde hayatımda ilk kez kötü şeyler yapmaya başladım."

Hickock, otobiyografisinin bu bölümünde kız çocuklarına karşı duyduğu cinsel istekten söz etti. Küçük kızlara yaptığı tacizleri anlattıktan sonra şöyle yazdı:

"Bunun yanlış bir şey olduğunu biliyorum. Ama o zamanlar bu yaptığımın doğru mu yanlış mı olduğunu hiç düşünmüyordum. Hırsızlık yaparken de öyleydim, bunun doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu hiç sormuyordum kendime. Küçük kızları taciz etmek, hırsızlık gibi içgüdüsel bir davranış olmuştu benim için artık. Clutter meselesi ile ilgili kimseye söylemediğim bir şeyi söyleyeceğim şimdi. O eve girmeden önce evde küçük bir kızın olduğunu biliyordum. Clutter'ların evine hırsızlık için değil, o küçük kıza tecavüz etmek için girdim. O kızı becermeyi planlamıştım önceden. O yüzden evde para olmadığını anlayınca oradan kaçıp gitmeyi istemedim. Evde kasa olmadığından emin olduğum zaman bile evden çıkmayı istemedim. Kızın odasındayken ona tecavüz etmenin hazırlıklarını yapıyordum. Ama Perry bunu yapmama izin vermedi. Bunu avukatıma bile söylemedim, bir tek size söylüyorum, umarım siz de bunu bir sır olarak saklarsınız. Size söylemem gereken başka şeyler de var, ama ailemin bunları duymasını istemiyorum. İdam cezası alıp ipe gitmek utandırmıyor beni, asıl utandığım şeyler bunlar işte, küçük kızlara olan zaafımdan çok utanıyorum... Hastalandım ben. O araba kazasından sonra bir şeyler oldu bana. Aniden küt diye yere düşüyordum, bazen burnumdan ve sol kulağımdan kan geliyordu. Crist adındaki arkadaşımın evinde (onun evi bizim evin biraz güneyinde kalır) durup dururken bayıldım bir gün. Kısa bir zaman önce de yüzümden bir cam parçası çıkardılar. Gözümün kenarında bir parça kalmış, onu çıkardılar. Babam beni bunun için hastaneye götürdü... Boşanmama ve daha sonra da hapse girmeme neden olan olayları anlatmalıyım size. Her şey 1957 yılının ilk aylarında başladı.

Karımla beraber Kansas City'de bir apartman dairesinde oturuyorduk. Otomobil şirketindeki işimden ayrılmıştım. Bir tamirhane açmak istiyordum. Bir kadına ait boş bir garajı kiraladım. Kadının Margaret adında üvey bir kızı vardı. Bir gün garajda çalışırken bu kız geldi, birlikte kahve içmeye gittik. Kocası deniz subayıymış, gemisi uzaklarda bir yerdeymiş. Neyse uzun lafın kısası ben bu kızla çıkmaya başladım. Bunun üzerine karım boşanma davası açtı. O sıralar ta başından beri karımı aslında hiç sevmediğimi düşünmeye başladım. Onu sevseydim o kızla çıkmaya başlamazdım zaten. Boşanmayı hemen kabul ettim. Çok içki içmeye başladım o günlerde, neredeyse bir ay kafam iyi dolaştım ortalıkta. Tamirhaneye de gitmiyordum. Param da suyunu çekmek üzereydi, kazandığımın üstünde para harcıyordum. Birkaç karşılıksız çekle başladı her şey, işte o günlerin sonunda hırsız olup çıktım. Hırsızlık suçundan cezaevine girdim... Avukatım size her şeyi dürüstçe anlatmamı, sizin bana yardımcı olabileceğinizi söyledi. Bildiğiniz gibi şu an yardımınıza çok ihtiyacım var."

Jüri üyelerinin seçildiği ve sanıkların otobiyografilerini yazdıkları günün ertesi günü Çarşamba'ydı. Duruşma o gün başlayacaktı. Duruşmayı izlemek için büyük bir kalabalık toplanmıştı. Mahkeme salonunda izleyiciler için ayrılan bölüm bu büyük kalabalığı alamayacağı için içlerinden yalnızca şanslı küçük bir azınlık içeri alındı. En öndeki yerler, gazeteciler ve bazı özel kişiler için ayrılmıştı. Yirmi gazetecinin oturduğu bu bölümde Hickock'un anne babası ve Perry'nin asker arkadaşı Don Cullivan da vardı. Cullivan, Perry Smith'in avukatı tarafından lehinde tanıklık yapmak için çağrılınca Massachusetts'ten Garden City'ye gelmişti. Clutter'ların iki büyük kızının da davayı izleyeceğine dair bir söylenti ortalıkta dolaşıyordu; ancak ikisi de ne ilk duruşmaya ne de daha sonrakilere katıldılar. Mahkeme salonunda Clutter ailesini temsilen Bay Clutter'ın erkek kardeşi Arthur Clutter vardı. Yüz altmış kilometre uzaktan gelen Arthur Clutter, gazetecilere şunları söyledi: "Onların [Smith ile Hickock'un] yü-

züne iyice bakmak istiyorum. Bu korkunç cinayetleri işleyenlerin neye benzediğini görmek istiyorum. Canım o kadar yanıyor ki içimden ikisini de parçalamak geliyor." Sanıkların hemen arkasındaki sıraya oturdu ve duruşma boyunca gözlerini hiç ayırmadan onlara baktı, sanki ikisinin yüz hatlarını kafasına kazımaya çalışıyordu. Üzerindeki bakışları hisseden Perry Smith, Arthur Clutter'ın yapmasını istediği şeyi yapıp arkasına döndü ve kendisine odaklanmış o bakışlarla karşılaştı. O bakışların sahibi, öldürdüğü adama çok benziyordu. Onun dudakları da Bay Clutter'ınkiler gibi incecikti, çenesi de onunki gibi köşeliydi; tıpkı Bay Clutter gibi o da çevresini yumuşak bakışlarla süzüyordu. Sakız çiğneyen Perry, Arthur Clutter'a bakarken sakız çiğnemeyi kesti, gözlerini yere indirdi; ancak bir dakika sonra yine çenesi oynamaya başladı. Perry'nin sakız çiğnemeyi bıraktığı o kısacık an dışında iki sanığın da çevrelerinde olan bitenle hiç ilgilenmiyor gibi bir halleri vardı; Bölge Savcısı ilk tanığı çağırırken ikisi de sakız çiğniyor, uyuşuk bir sıkıntıyla ayaklarını yere vuruyorlardı.

İlk tanık Nancy Ewalt'tı. Ondan sonra tanık sandalyesine Susan Kidwell oturdu. İki genç kız, 15 Kasım Pazar günü eve girdiklerinde karşılaştıkları manzarayı anlattılar. Odalardan hiç ses gelmediğini, mutfakta yerde boş bir cüzdan gördüklerini, odayı kaplayan güneş ışığının gözlerini kamaştırdığını ve okul arkadaşları Nancy Clutter'ın bir kan gölünün içinde cansız yattığını söylediler. Savunma avukatları, ilk iki tanığa Bölge Savcısı'ndan hemen sonra soru sormak istemediler. Sonraki üç tanığa da soru sormadılar. Nancy Ewalt ve Susan Kidwell'den sonra tanık sandalyesine sırayla Nancy Ewalt'ın babası Clarence Ewalt, Şerif Earl Robinson ve Adli Tabip Dr. Robert Fenton oturdular. Onlar, iki kızın Kasım ayının o güneşli sabahı gördüklerine yeni ayrıntılar eklediler. Evin farklı yerlerinde buldukları dört cansız bedenin görüntüsünü tasvir ettiler. Dr. Fenton, kurbanların bu görüntüleriyle ilgili olarak yaptığı teşhisi açıkladı: "Tüfek mermisi atılması suretiyle dördünün de beyninde ve kafatasında ciddi tahribat meydana gelmişti."

Sonra sıra Richard G. Rohleder'e geldi.

Rohleder, Garden City Emniyet Müdürlüğü'ndeki dedektifle-

rin müdürüdür. Boş zamanlarında hobi olarak fotoğrafçılıkla ilgilenen Rohleder, bu işte gerçekten çok iyidir. Cinayet mahalindeki fotoğrafları o çekmişti. Alvin Dewey'nin cinayetler çözülmeden önce her gün uzun uzun baktığı dört cansız bedenin fotoğrafları da onun makinesinden çıkmıştı. Hickock'un Clutter'ların bodrumundaki çıplak gözle görülmeyen tozlu ayak izlerini dedektifler onun çektiği fotoğrafların birinde yakalamışlardı. Savcılık, Rohleder'i tanık sandalyesine bu fotoğrafları çeken kişi olduğu için çağırmıştı. Fotoğrafların hepsinin kanıt olarak görülmesini talep ediyorlardı. Ancak Hickock'un avukatı bu talebe itiraz etti: "Bu fotoğrafları kanıt olarak mahkemeye sunmalarının tek nedeni, jüri üyelerini etkileyip onları önyargılı davranmaya zorlamaktır." Yargıç Tate, avukatın bu itirazını reddetti ve fotoğrafların kanıt olarak kabul edileceğini söyledi. Kanıt olarak kabul edilen her şey kanun gereği jüri üyelerine gösterildiği için fotoğraflar da birer birer tüm jüri üyelerine gösterildi.

Jüri üyeleri fotoğrafları incelerken Hickock'un babası yanında oturan bir gazeteciye şunları söyledi: "Yargıca bakın! Ne kadar önyargılı! Bu duruşmayı o yönettiği sürece adil bir yargılama olmayacak. O ailenin cenaze törenine katılmış, tabutlarına omuz bile vermişti bu adam!" (Kurbanları ancak uzaktan selam verecek kadar tanıyan Tate, Clutter ailesinin cenaze törenine katılmamıştı.) Mahkeme salonunda fotoğrafların jüri üyelerine gösterilmesine tepki gösteren sadece Bay Hickcok'tu; jüri üyeleri fotoğrafları incelerken salon derin bir sessizliğe gömüldü. On yedi fotoğraf sırayla jüri üyelerinin ellerinden geçti. Fotoğraflara nasıl bir tepki verdikleri yüz ifadelerinden anlaşılıyordu. İçlerinden birinin iki yanağı da çok sert bir tokat yemiş gibi kıpkırmızı oldu, birkaçı ise uzatılan ilk fotoğrafa baktıktan sonra diğerlerine bakmamayı yeğlediler. Fotoğrafları görünce hepsi birden olayın gerçekliğini algıladı, komşularının başına gelen o korkunç olayın doğru olduğunu *gördü*. Çok etkilendiler, öfkeye kapıldılar; eczacı ile bowling salonu işletmecisi, sanıklara tiksinti dolu bakışlarını diktiler.

Yaşlı Bay Hickock umutsuzca başını sallayarak bir kez daha aynı şeyleri mırıldandı: "Adil bir yargılama olmayacak bu."

Savcılık son tanık olarak "hiç umulmadık birini" çağıracağını önceden bildirmişti. Sanıkların tutuklanmasına yol açan bilgiyi dedektiflere ulaştıran, Hickcock'un eski hücre arkadaşı Floyd Wells'ti bu tanık. Wells'in kimliği kamuoyuna o ana dek açıklanmamıştı; çünkü Wells o sıralarda hâlâ Kansas Eyalet Cezaevi'ndeydi ve diğer mahkûmlar aralarında bir ihbarcının bulunduğunu öğrenirlerse Wells'in hayatı tehlikeye girerdi. Mahkemede tanıklık yapabilmesi için Wells, yakın bir bölgedeki başka bir cezaevine nakledilmişti. Savcılığın ve polisin aldığı bu güvenlik önlemlerine karşın Wells, tanık sandalyesine otururken sanıkların yanından geçeceği için endişeliydi. Tam önlerinden geçerken bir cinayete kurban gitmekten korkuyordu. Dick karşısında eski arkadaşını görünce dudakları kıpırdadı, hiç de hoş olmayan bir şeyler mırıldandığı belliydi. Wells, Dick'in mırıldanmalarını duymazlıktan geldi; bir çıngıraklı yılanın tıslamasını duyan bir at gibi ürktü ve adımlarını hızlandırdı, ihanete uğrayan adamın etrafa yaydığı zehirli öfkeden bir an önce kurtulmak istiyordu. Tanık sandalyesine oturur oturmaz bakışlarını tam karşısındaki bir noktaya sabitledi. Sevimli, ufak yüzlü bu delikanlının üzerinde savcılığın bu duruşma için satın aldığı koyu mavi şık bir takım elbise vardı. Savcılık, en önemli tanığının saygın ve güvenilir biri izlenimini vermesi için elinden geleni yapmıştı.

Wells, tanık sandalyesine oturunca söyleyeceklerini önceden planlamış ve ezberlemiş, son bir kez ifadesini gözden geçirmişti. Verdiği ifade en az görünüşü kadar kusursuzdu. Logan Green'in ifadesini mantıklı kılmak için sorduğu sorular Wells'i rahatlatıyordu. Geçmişte yaklaşık bir yıl boyunca River Valley Çiftliği'nde çalıştığını, o dönemden on yıl sonra hırsızlık suçundan cezaevine girdiğinde kendisi gibi hırsızlık suçundan mahkûm olmuş Richard Hickock ile tanıştığını ve ona Clutter ailesinden, çiftlikten söz ettiğini gayet açık bir dille anlattı.

"Bay Hickock ile olan bu sohbetlerinizde Bay Clutter'ın ismi çok sık geçti mi?"

"Bay Clutter hakkında uzun uzun konuştuk. Hickock, kısa bir süre sonra şartlı tahliye edileceğini, Batı'ya gidip iş aramayı düşündüğünü, Bay Clutter'a da uğrayıp çiftliğinde kendine göre bir

iş olup olmadığını soracağını söyledi. Ben de ona Bay Clutter'ın çok zengin biri olduğunu söyledim."

"Bu son söylediğiniz Bay Hickock'un ilgisini çekti mi?"

"Bay Clutter'ın evinde bir kasası olup olmadığını sordu."

"Bay Wells, o evde bir kasa olduğunu mu düşünüyordunuz?"

"Orada çalışalı çok uzun bir zaman olmuştu. Evde bir kasanın olduğunu tahmin ediyordum. Dolap ya da ona benzer bir şey vardır diye düşünüyordum... Bunu duyar duymaz o [Hickock] Bay Clutter'ı soymaktan söz etmeye başladı."

"Bu hırsızlığı nasıl yapacağını size anlattı mı?"

"Eğer bu işi yaparsa kesinlikle tanık bırakmayacağını söyledi."

"Tanıklara tam olarak ne yapacağını size söyledi mi?"

"Evet, söyledi. Tanıkları önce bağlayacağını, sonra evdeki paraları alacağını ve evden çıkmadan da onları öldüreceğini söyledi."

Bu noktada Wells'in ifadesinin cinayetlerin önceden planlandığını kanıtladığını düşünen Green, tanığı savunma avukatlarına bıraktı. Daha çok arazi davaları konusunda deneyimli, tam bir kırsal bölge avukatı olan yaşlı Bay Fleming, tanığı sorgulamaya başladı. Arka arkaya sıraladığı sorular, savcılığın sözünü etmekten özenle kaçındığı bir noktayı açığa çıkarmayı amaçlıyordu. Savcılık, jüri üyelerinin aklına bu cinayet planlarında Wells'in ahlaki açıdan sorumluluk duymasını gerektirecek bir rolü olduğu gelmesin diye bu konulara hiç değinmemişti. Fleming hemen, "Bay Hickock'un Clutter ailesini soyup öldürmesini engellemek için ona hiçbir şey söylemediniz mi?" dedi.

"Hayır. Cezaevi'nde herkes böyle şeyler anlatıp durur. Önem vermezsiniz duyduklarınıza, herkes sizi bir şeylere inandırmak ister. İnsanlar can sıkıntısından boyuna bir şeyler anlatırlar, öylesine konuşur dururlar işte."

"Siz de öylesine konuştuğunuzu, aslında *önemli* bir şey söylemediğinizi düşünüyorsunuz demek. Ona [Hickock'a] Bay Clutter'ın bir kasası olduğunu da öylesine mi söylediniz? Herhalde bunu söylediğinizde Bay Hickock'un size inanmasını umuyordunuz, öyle değil mi?"

Fleming, gerginleşmeden, sakin bir hava içinde tanığa zor anlar yaşatıyordu. Wells, kravatının çok sıkı olduğunu birden farketmiş gibi elini boynuna götürüp kravatını gevşetti.

"Bay Hickcock'a Bay Clutter'ın çok parası olduğunu söylerken, onu buna inandırmak istiyordunuz, değil mi?"

"Ona Bay Clutter'ın çok parası olduğunu söyledim. Bunu kabul ediyorum."

Fleming, Wells'e sorduğu sorularla ona bir kez daha Hickcock'un Clutter ailesini soyup öldürmeyi en ince ayrıntısına kadar nasıl planladığını anlattırdı. Sonra birden kedere kapılmış gibi düşünceli bir ifadeyle "Bu planı tüm ayrıntılarıyla dinlediniz ve onu bundan vazgeçirmek için hiçbir şey yapmadınız, ona hiçbir şey söylemediniz, değil mi?" diye sordu.

"Bunu yapacağına inanmamıştım."

"Ona inanmadınız demek. O zaman neden olanları duyunca suçlu olarak aklınıza hemen o geldi?"

Wells, kendinden emin bir ifadeyle başını kaldırdı ve "Çünkü her şey aynen onun anlattığı gibi olmuştu" dedi.

Tanığı sorgulama sırası, savunma avukatlarından genç olanına, Harrison Smith'e geldi. Smith, saldırgan ve alaycı bir tavır içindeydi; ancak yumuşak görünüşlü, sakin bir adam olduğu için bu tavır biraz yapmacık duruyordu. Tanığa bir lakabı olup olmadığını sordu.

"Hayır. Herkes bana 'Floyd' diye hitap eder."

Avukat gülümsedi: "Sana 'İspiyoncu' demiyorlar mı? Yoksa yeni adın 'Muhbir' mi?"

Wells, "Herkes bana 'Floyd' der" diye söylediklerini yinelerken duyduklarından utanmışa benziyordu.

"Kaç kez hapse girdin?"

"Üç kez."

"Bir kez de yalan ifade vermekten hapse girdin, değil mi?"

Bu iddiayı reddeden Wells, hapse ilk kez ehliyetsiz araba kullanmaktan, ikincisinde de hırsızlıktan girdiğini söyledi. Askerdeyken de üçüncü kez hapse düşmüştü: "Bir trendeydik. İçkiyi biraz fazla kaçırmıştık. Trenin penceresinden sağa sola ateş ettiğimiz için mahkemeye düştük ve ceza aldık."

Wells'in son sözleri üç kişi dışında salondaki herkesi güldürdü. Sanıklar ile Harrison Smith, Wells'in söylediklerini komik bulmamışlardı. Hickock, yere tükürdü; avukat da Wells'e Holcomb'daki trajediyi öğrendikten sonra yetkililere bildiklerini neden hemen söylemediğini, Cezaevi Müdürü ile konuşmak için neden birkaç hafta beklediğini sordu: "Bir şey mi beklediniz bu süre boyunca? Bir ödülün verileceğinin açıklanmasını mı beklediniz?"

"Hayır."

"Ödül verileceğini duymadınız yani?" *Hutchinson* gazetesinin Clutter cinayetlerinden sorumlu kişi ya da kişilerin bulunmasını ve tutuklanmasını sağlayacak bilgiyi verecek kişiye vaat ettiği bin dolarlık ödülden söz ediyordu.

"Ödül verileceğini gazetede okudum."

"Yetkililere bildiklerinizi anlatmadan önce okudunuz ödül haberini, değil mi?" diye soran avukata tanık olumlu yanıt verdi. Bunun üzerine Smith, zafer kazanmış bir yüz ifadesi ile "Buraya gelip tanıklık yapmanız için Bölge Savcısı size ne tür bir dokunulmazlık vaat etti?" diye sordu.

Logan Green bu soruya hemen itiraz etti: "Sayın Yargıç, bu soruya itiraz ediyoruz. Hiç kimseye tanıklık yapması karşılığında herhangi bir vaatte bulunmadık." İtiraz kabul edildi ve tanığın sorgusu sona erdi. Wells, tanık sandalyesinden kalkıp yürümeye başladığında Hickock çevresindekilerin duyabileceği bir ses tonuyla "Seni hayvan seni! Bu mahkeme ille de birini asacaksa seni assın hemen! Buradan elini kolunu sallaya sallaya çıkacaksın şimdi! Hapisten de kurtuldun zaten, ödülü de aldın mı artık deme keyfine!"

Hickock'un öngördüklerinin hepsi oldu: Wells, kısa bir süre sonra ödülü aldı, cezaevinden de şartlı tahliye edildi. Ama paralı ve özgür hayatı kısa sürdü. Başını yine belaya soktu; bir süreliğine düzgün bir hayat sürüyor, sonra yine yasadışı işlere bulaşıyordu. Şu anda da silahlı soygun suçundan otuz yıl hapis cezası aldığı için Parchman'daki Mississippi Eyalet Cezaevi'nde tutuklu bulunuyor.

Hafta sonu geldiği için duruşmaya ara verilecekti. Savcılık, Cuma günü akşamına kadar tüm tanıklarını mahkemeye çıkarmayı planlamıştı. Washington, D.C.'deki Federal Soruşturma Bürosu'nda suç kanıtlarını inceleme konusunda uzmanlaşmış dört laboratuvar teknisyeni, Cuma günü sırayla tanık sandalyesine oturdu. F.B.I. çalışanları, Clutter cinayetlerini sanıkların işlediğini gösteren kanıtları (kan örnekleri, ayak izleri, mermi kovanları, ip ve bant) incelemişlerdi. Kanıtların her birinin sanıkların bu cinayetleri işlediğini ortaya çıkardığını mahkemede açıkladılar. O gün tanık sandalyesine son olarak Kansas Soruşturma Bürosu dedektifleri oturdu. Onlar, sanıklarla yaptıkları görüşmeleri ve bu görüşmeler sırasında sanıkların suçlarını nasıl itiraf ettiklerini mahkemeye anlattılar. Dedektiflere soru sorma sırası sanık avukatlarına gelince duruşmanın başından beri sıkıntılı anlar yaşayan avukatlar, sanıkların ifadelerinin uygunsuz şartlar altında alındığını ileri sürdüler. Sanıkların kocaman ampullerle aydınlatılmış, içi fırın gibi sıcak, küçücük odalarda ifade vermeye zorlandıklarını iddia ettiler. Gerçekle ilgisi olmayan bu iddia karşısında dedektifler, sanıkların nasıl bir ortamda sorgulandıklarını ayrıntılarıyla son derece ikna edici bir şekilde anlattılar. (Hickcock'un avukatı daha sonra neden böyle uydurma bir iddiayı ortaya attığını soran bir gazeteciyi tersleyerek şöyle dedi: "Başka ne yapabilirdim ki? Elimde tek bir kart bile yoktu. Ağzını açmayan, aptal bir avukat gibi de duramazdım herhalde mahkemede. Duruşma boyunca arada bir sesimi çıkarmam gerekiyordu.")

Savcılığın en güçlü tanığı Alvin Dewey oldu. Alvin Dewey, tanık sandalyesine oturunca Perry Smith'in itiraflarını anlatmaya başladı. Bu itiraflar kamuoyuna böylece ilk kez açıklanmış oldu. Mahkeme salonundaki herkesi dehşete düşüren itirafları, birçok gazete ertesi gün manşetine taşıdı (TÜYLER ÜRPERTİCİ CİNAYETLERİN ESRARI ÇÖZÜLDÜ – Dehşet Gecesinin Tüm Ayrıntıları Ortaya Çıktı). Dewey'nin söylediklerine en çok şaşıran kişi, Richard Hickock oldu. Dewey'nin ağzından şu sözler çıktığında Hickock'un yüzünü şaşkın ve üzgün bir ifade kapladı: "Smith'in bana söylediği bir şeyi henüz sizlerle paylaşmadım. Şimdi bu-

nun ne olduğunu açıklıyorum: Clutter ailesinin tüm bireylerini bağlama işi sona erdikten sonra Hickock, Smith'e Nancy Clutter'ın vücudunun çok güzel olduğunu, ona tecavüz edeceğini söylemiş. Smith, Hickock'a bunu yapmasına izin vermeyeceğini kesin bir dille ifade etmiş. Smith bana cinsel arzularını kontrol edemeyen insanlara saygı duymadığını, Hickock kıza tecavüz etmekte ısrar ederse onunla dövüşmeyi göze aldığını söyledi." Hickock, o ana kadar arkadaşının polise bu tecavüz planından söz ettiğini bilmiyordu. Perry'nin ona karşı dostça duygular besleyip dört kişiyi de öldürdüğünü dedektife söylediğinden de haberi yoktu. Dewey, sözlerini bitirirken Perry'nin ifadesinde yaptığı bu değişikliği anlattı: "Perry Smith bize verdiği ifadede iki şeyi değiştirmek istediğini söyledi. O iki şey dışında ifadesindeki her şeyin tamamen doğru olduğunu söyledi. Aklında değiştirmek istediği iki nokta vardı. Bunlardan birincisi Bayan Clutter, ikincisi ise Nancy Clutter ile ilgiliydi. Smith, onların ikisini de Hickock'un değil kendisinin öldürdüğünü söyledi. Ben kısa bir süre sonra öleceğim, ölmeden önce bu değişikliği Hickock'un annesi için yapıyorum dedi. Hickock'un annesinin, oğlunun Clutter ailesinin hiçbir ferdini öldürmediğini bilmesini istiyormuş. Hickock'un ailesinin çok iyi bir aile olduğunu söyledi. Gerçeği söyleyip onları mutlu etmek istediğini de sözlerine ekledi."

Bayan Hickock, Dewey'nin ifadesinin bu bölümünde gözyaşlarına boğuldu. Bütün duruşma boyunca kocasının yanında sessizce elindeki mendili sıkarak oturmuş, sürekli oğluna bakarak onunla göz göze gelmeye çalışmıştı. Oğlunun bakışlarını her yakaladığında acısını belli etmeden ona gülümsemeye çalışıyordu. Ama Dewey'nin son sözlerini duyunca sinirlerine daha fazla hakim olamadı ve ağlamaya başladı. Mahkeme salonundan yalnızca birkaç kişi başını çevirip ağlayan yaşlı kadına baktı. Salondakilerin çoğu yürek parçalayan hıçkırıkları duymazdan geldi. Bay Hickock bile karısını sakinleştirmeye çalışmadı, belki de böyle bir davranışın bir erkeğe yakışmayacağını düşünüyordu. Salondaki tek kadın gazeteci, Bayan Hickock'un koluna girip onu tuvalete götürdü.

Biraz sakinleştikten sonra Bayan Hickock ona yardımcı olan

gazeteciye şunları söyledi: "Biliyor musunuz, çevremde konuşabileceğim kimse yok. İnsanların bana kötü davrandıklarını sanmayın, komşularım kucaklarını açtılar her zamanki gibi. Hiç tanımadığım insanlar bile hoşgörü ve iyi niyetle yaklaştılar bana. Mektup yazıp benim için ne kadar üzüldüklerini, bir anne olarak neler hissettiğimi anladıklarını söylüyorlar. Ne bana ne de Walter'a kimse kötü bir şey söylemedi. İnsanların bize kötü gözle bakacaklarını düşündüğümüz mahkemede bile bize kötü bir şey söyleyen olmadı. Herkes bize olabildiğince dostça davranmaya çalıştı. Yemek yediğimiz lokantadaki garson kız bile iyi davrandı bize, elmalı payın üzerine sipariş vermediğimiz halde dondurma koyuyor her seferinde ve bunu da hesaba yazmıyor. Ona söyledim birkaç kez dondurma koymamasını, yiyemiyorum nasıl olsa boşuna koyma dedim. Aslında hiçbir şey boğazımdan geçmiyor ki, önüme yemek konulunca içim fena oluyor. Ama dinlemiyor o kız beni, her seferinde dondurmalı pay getiriyor. Beni sevdiği için yapıyor bunu. Adı Sheila, bana bu olanların bizim suçumuz olmadığını söyledi. Ama ben ona bir türlü inanamıyorum, sanki herkes bana bakıp asıl suçlu bu kadın diyor. Dick'i düzgün yetiştiremediğim için suçluyorlar beni. Belki de haklılar, yanlış bir şey yapmış olmalıyım onu büyütürken. Sürekli düşünüyorum nerede neyi yanlış yaptım diye, başıma ağrı giriyor düşünmekten. Biz kırsal bölgede yaşayan, kendi halinde insanlarız, oradaki herkes gibi normal bir hayatımız var. Dick'e küçükken dans etmesini öğretmiştim. Çok severdim ben dans etmesini, genç bir kızken hep dans ederdim. Çok iyi dans eden bir çocuk vardı, onunla beraber dans yarışmasına katılmıştık. Herkes bayılmıştı bizim valsimize. Gümüş madalya kazanmıştık. O çocukla ikimiz oralardan kaçıp büyük şehre gitmeyi, sahneye çıkmayı planlamıştık. Sahnede dans edip insanları eğlendirecektik. Tabii hayaldi bunların hepsi. İkimiz de çocukça hayallere kaptırmıştık kendimizi. Sonra günün birinde o kasabadan ayrılıp uzaklara gitti. Ben de bir süre sonra Walter'la evlendim ve bir de baktım ki Walter Hickock bırakın vals yapmayı doğru düzgün tek bir dans adımı bile atamıyor. Bana 'Madem ki çifte atmak istiyordun neden bir atla evlenmedin o zaman?' dedi. Yıllar

geçti, ben de dans etmeyi Dick'e öğrettim. O çocuktan sonra hayatımda ilk kez Dick ile dans ettim. Dick çok ciddiye almadı dans derslerini ama, ne dersem de yaptı. Çok iyi huylu bir çocuktu."

Bayan Hickock gözlüklerini çıkartıp buğulanmış camlarını sildi, parlattı. Sonra da tekrar taktı. Yuvarlak, sevimli yüzünde üzüntülü bir ifade ile sözlerine devam etti: "Dick'i yalnızca burada, mahkeme salonunda söylenenlerle tanıyamazsınız. Onun hakkında bilmeniz gereken daha bir sürü şey var. Savcı, sürekli onun ne kötü biri olduğunu söyleyip duruyor. Tabii ki yaptıklarının ya da bir parçası olduğu o olayın kötülüğünü hafifletecek herhangi bir bahane bulacak değilim. O aile aklımdan hiç çıkmıyor, her gece onlar için dua ediyorum. Dick için de dua ediyorum. Perry için de dua ediyorum. Onu ilk gördüğümde ondan nefret ettiğim için çok pişmanım; şu an ona karşı yalnızca acıma hissediyorum. Eminim Bayan Clutter da acırdı ona. Anlattıkları gibi bir kadınsa Bayan Clutter da mutlaka acırdı o çocuğa."

Akşam saatlerinde duruşma o günlük sona erdi. Salondan çıkanların ayak seslerini duyan Bayan Hickock tuvaletten çıkıp kocasının yanına gitmesi gerektiğini söyledi: "Benim kocam çok ağır hasta, ölmek üzere, daha fazlasını kaldıracak gücü kalmadı artık."

Mahkeme salonundakilerin çoğu Boston'dan gelen Donald Cullivan'ı görünce çok şaşırdılar. Harvard mezunu başarılı bir mühendis, ağırbaşlı, genç bir Katolik ve üç çocuk babası olan Cullivan'ın eğitimsiz, cinayet işlemeye meyilli bir melez ile nasıl olup da arkadaşlık ettiğine hayret ettiler. Üstelik Cullivan, Perry Smith'i çok az tanıyordu ve onu dokuz yıldır hiç görmemişti. Cullivan bu durumun garipliğinin farkındaydı: "Karım da çok şaşırdı. Buraya gelmek için yıllık iznimden bir hafta kullanmam gerekti, bir de tabii yol parası bayağı tuttu. Kalabalık bir aile olduğumuz için harcamalarımız çok fazla. Ama her şeye rağmen buraya geldim işte, çünkü çok iyi biliyorum ki gelmeseydim

içim hiç rahat etmeyecekti. Perry'nin avukatı bana Perry'nin kişiliği ile ilgili mahkemede tanıklık yapıp yapmayacağımı mektupla sordu. Avukatın mektubunu okur okumaz karar verdim, buraya gelip mahkemede tanıklık yapacaktım. Çünkü ben Perry Smith ile bir zamanlar arkadaşlık ettim. Yaşadığımız bu hayattan sonra bizi bekleyen ikinci bir hayatın olduğuna ve bütün ruhların kurtarılması gerektiğine inanıyorum."

Perry Smith'in ruhunu kurtarma işine koyu Katolik olan Şerif Yardımcısı ile eşi çoktan soyunmuşlardı bile. Ancak Bayan Meier, Perry'ye kiliselerindeki Rahip Goubeaux ile konuşmasının iyi olacağını söylediğinde ondan biraz sert bir hayır yanıtı almıştı (Perry şöyle demişti: "Geçmişte rahipler ve rahibelerle yeteri kadar beraber oldum ben. O beraberliklerin izlerini hâlâ bedenimde taşıyorum.") Duruşmaya hafta sonu için ara verilince Meier çifti, Cullivan'ı Pazar akşam yemeğini hücrede tutuklu ile beraber yemesi için davet etti.

Arkadaşını gerçek bir ev sahibi gibi ağırlayıp onunla ilgilenme fikri, Perry'nin çok hoşuna gitti. Pazar akşamı sofrada neler olacağı ile mahkemenin sonucundan ("Bizi bir an önce asmak için ellerinden geleni yapacaklar. Mahkemedekilerin gözlerinin tam içine bir baksanıza! O salondaki tek katil ben değilim") daha çok ilgileniyormuş gibi bir hali vardı. Mönüde neler olacağını çok önceden düşünmüştü bile: Baharatlı, kremalı patatesler ve bezelyeler ile doldurulup fırına verilmiş yaban ördeği, yeşil salata, sıcak ekmek, süt, fırından yeni çıkmış vişneli tart, peynir ve kahve. Pazar sabahını konuğu için hazırlık yaparak geçirdi. Hava ılıktı, hafif bir rüzgâr esiyordu. Meydandaki büyük ağacın dalları yavaşça sallanıyordu, bu ağacın en yüksek dalı, Perry'nin hücresinin demirli penceresine yaslanmıştı. Bu dalda yaşayan, evcilleştirilmiş sincap ağacın diğer dallarının hareket etmesiyle ortaya çıkan gölgelerden şaşkına dönmüş gibiydi, oradan oraya koşturuyordu. Kırmızı artık iyice büyümüştü, o gölgeleri kovalarken sahibi de hummalı bir temizliğe girişmişti. Perry, önce yerleri süpürüp sildi, sonra toz aldı ve tuvaleti ovdu; sıra üzerinde yazılarının durduğu masayı temizlemeye gelmişti. Perry masayı özenle sildi, çünkü akşam yemeğini konuğuyla beraber bu

masada yiyeceklerdi. Bayan Meier'in verdiği masa örtüsünü serip kolalı peçeteleri yerleştirince o eski püskü masa çok güzel göründü. Bayan Meier, bu özel yemek için en iyi porselen ve gümüş takımlarını da getirince akşam yemeği için göz alıcı bir masa hazırlanmış oldu.

Cullivan hücreye girince karşılaştığı manzaradan çok etkilendi. Tepsi ile servis edilen yemek masaya gelince ıslık çalmaktan alamadı kendini. Ev sahibine yemeğe başlamadan önce şükran duası etmek istediğini söyledi. Ev sahibi önce Cullivan gibi parmaklarını çıtırdattı, sonra da başını eğip ellerini kucağında birleştirdi ve şükran duasını dinledi: "Ulu Tanrım, bize sunduğun bu nimetler için şükürler olsun! Yüce İsa'nın bereketinden ve şefkatinden esirgeme bizi! Amin!" Perry, mırıldanarak asıl teşekkür edilmesi gereken kişinin Bayan Meier olduğunu söyledi: "Bütün bunları o hazırladı." Konuğunun tabağına servis yapmaya başladı ve "Seni yeniden gördüğüme çok sevindim, Don. Biliyor musun, hiç değişmemişsin" dedi.

Seyrek saçları ve banka veznedarına benzeyen sıradan yüz ifadesi ile Cullivan, aslında çok fazla zihinde kalacak bir tip değildi. Cullivan, arkadaşına haklı olduğunu, dış görünüşünün çok değişmediğini söyledi. Ancak görünmeyen Cullivan'ın, içindeki adamın çok ama çok değiştiğini ve artık yepyeni biri olduğunu söyledi: "Amaçsız bir hayatım vardı, oradan oraya savruluyordum. O zamanlar hayattaki tek gerçeğin Tanrı olduğunu bilmiyordum. İnsan bir kez Tanrı'nın varlığını hissetsin, ondan sonra hayatındaki her şey yerli yerine oturuyor. Hayatın bir anlamı var, boşuna yaşamıyoruz; ölümün de bir anlamı var. Tanrım, hep böyle çok mu yersin sen?"

Perry gülümsedi: "Bayan Meier, çok iyi bir aşçı. Bir İspanyol pilavı yapıyor, inan bana öyle lezzetli ki parmaklarını yersin. İlk geldiğimde çok zayıftım. Buraya geldiğimden beri sekiz kilo aldım. Dick ile arabayla oradan oraya giderken pek fazla bir şey yiyemiyorduk. Adam gibi bir yemek yemeden koca bir hafta geçirdiğimiz bile oluyordu. O uzun yolları çoğunlukla açlıktan karnımız zil çalarak kat ettik. İnsanlıktan iyice çıkmıştık artık, hayvanlardan farkımız kalmamıştı. Dick, sık sık bakkallardan kon-

serve çalıyordu. Pişmiş fasülye ve spagetti konserveleri çalardı. Onları arabada açıp soğuk soğuk midemize indirirdik. Hayvanlar gibi hızla yerdik o iğrenç konserveleri. Dick, hırsızlık yapmayı çok sever. Onda hastalık gibi bir şey olmuş bu, çalmadan duramaz. Ben de hırsızlık yaptım, ama yalnızca çok zorunda kaldığım zamanlarda bir şeyler çaldım. Dick'in cebinde yüz dolar da olsa o yine bakkala girip bir kutu sakız çalar."

Yemekten sonra kahve ve sigara içerken Perry, yine hırsızlık konusunu açtı: "Arkadaşım Willie-Jay de sık sık hırsızlıktan söz ederdi. Ona göre bütün suçlar 'hırsızlığın türevleriymiş'. Cinayet de hırsızlıkmış. Sonuç olarak birini öldürünce onun hayatını çalıyorsun. Willie-Jay gibi düşünürsek o zaman ben sıkı bir hırsızım. Don, biliyor musun onların hepsini ben öldürdüm. Dewey, aşağıdaki mahkeme salonunda sanki ben Dick'in annesinin acı çekmemesi için yalan söylüyormuşum gibi bir hava yarattı. Yalan söylemedim ben. Dick yardım etti bana o cinayetlerde, feneri tuttu, yerdeki boş kovanları topladı. Bütün bu olanları planlayan da oydu zaten. Ama onları o vurmadı, yapamaz zaten o böyle bir şeyi. Dick sadece yaşlı köpekleri öldürmeyi becerir. Neden o aileyi öldürdüğümü hiç ama hiç bilmiyorum." Sanki bu soruyu daha önce kendine hiç sormamış gibiydi; şaşkın bir ifade yerleşti yüzüne, kaşlarını çattı: "Neden yaptım bunu bilmiyorum" dedi. Yeni bir cisim görmüş de ne olduğunu anlamak için onu ışığa tutuyormuş gibiydi, sakin bir ses tonuyla şunları söyledi: "Dick'e kızmıştım. Tam bir erkek olduğunu sanmıştım onun, ama öyle çıkmadı. Dick'e kızdığım için öldürmedim onları. Hayatta kalırlarsa bir gün yakalanırım diye de öldürmedim. Başıma gelebilecek her şeyi kabullenmiştim artık, nasıl olsa bir kumardı bütün bunlar. Clutter ailesinden birine de sinirlenmedim. Bana çok iyi davrandılar. Tanıdığım herkes gibi kötü davranmadılar bana. O eve girip onlarla tanışana kadar herkes bana kötü davranmıştı. Belki de bu kötü davranışların cezasını Clutter ailesi çekti."

Cullivan, Perry'nin pişmanlık içinde olduğunu düşündü. Acaba Perry, bu pişmanlığından dolayı Tanrı'nın affediciliğine sığınmayı istiyor muydu? Perry, arkadaşına şöyle yanıt verdi:

"Üzgün olup olmadığımı mı soruyorsun? Pişmanlık hissediyor muyum? Ne yazık ki hayır. O olayla ilgili hiçbir şey hissetmiyorum. Üzülmeyi ya da pişmanlık içinde kıvranmayı gerçekten isterdim. Ama ne üzüntünün ne de pişmanlığın kırıntısı var yüreğimde. Olayın üzerinden yarım saat geçmemişti ki Dick fıkra anlatıyor, ben de onlara kahkahayla gülüyordum. Belki de biz ikimiz insan değiliz. Ben kendim için üzülebiliyorum sadece, bunu yapabildiğime göre insanım herhalde. Sen buradan elini kolunu sallayarak çıkıp gideceksin, ama ben burada kalmak zorundayım. İşte buna üzülüyorum. Ama başka en ufak bir üzüntüm yok." Cullivan kimsenin bu kadar umursamaz olabileceğine inanmıyordu; Perry'nin kafası karışıktı, onun için böyle konuşuyordu. Kimse bu kadar acımasız ve vicdansız olamazdı. Bu yorumları dinleyen Perry "Neden öyle insanlar olmasın ki? Askerler, örneğin, bütün gün adam öldürüyorlar, gece de kafalarını yastığa koyar koymaz uykuya dalıyorlar. Üstüne üstlük bunu yaptıkları için bir de madalya alıyorlar. Kansas'taki iyi insanlar şimdi beni öldürmek istiyorlar, eminim bu işi yapmak için can atan cellatlar vardır. Öldürmek o kadar da zor bir şey değil. Karşılıksız çek vermekten daha kolay bir şey. Düşünsene bir dediklerimi! Ben Clutter ailesini öldürdüğümde onları yaklaşık bir saattir tanıyordum. Onları daha uzun süredir tanıyor olsaydım herhalde şimdi farklı şeyler hissederdim. O zaman duyduğum üzüntü ve pişmanlık yüzünden huzurlu bir hayat yaşayamazdım. Ama onları çok ama çok kısa bir süreliğine tanıdım, benim için atış poligonundaki hedeflerden farksızdılar."

Cullivan, bu sözler üzerine hiçbir yorum yapmadı. Arkadaşının sessiz kalması Perry'yi üzdü. Cullivan'ın söylediklerini onaylamadığı için sessiz kaldığını düşündü ve tekrar konuşmaya başladı: "Hey Don, beni *sana* karşı ikiyüzlü olmaya zorlama lütfen! Sana bir sürü palavra mı atmamı istiyorsun? Çok pişmanım, dizlerimin üzerine çöküp dua etmekten başka bir şey istemiyorum mu diyeyim? Bana gelmez böyle şeyler. Hayatım boyunca varlığını inkâr ettiğim bir şeyi bir günde kabullenemem. Sana bir şey söyleyeyim mi? Tanrı dediğin güç her ne ise, sen ondan çok daha büyük bir iyilik yaptın bana. O benim için hiçbir

şey yapmadı, yapmayacak da. Bana mektup yazıp, mektubu 'arkadaşın' diye imzalayarak sen bana çok büyük bir iyilik yaptın. O mektubu aldığımda benim Joe James dışında bir tane bile arkadaşım yoktu." Perry, Joe James'in odunculuk yapan, genç bir Kızılderili olduğunu, bir zamanlar onun Washington, Bellingham ormanındaki evinde kaldığını söyledi. "Garden City'ye çok uzak orası. Garden City ile Bellingham arası üç bin kilometreden fazladır. Joe'ya başımın dertte olduğunu yazdım. Joe, fakir bir adamdır, yedi çocuğu var, bütün ailenin geçimini o sağlamak zorunda. Ama yine de bana yürüyerek bile olsa seni görmeye geleceğim diye yazmış. Henüz gelmedi, belki de hiç gelmeyecek. Ben içimden gelmesini diliyorum, aslında er ya da geç geleceğine de inanıyorum. Joe beni sever. Sen de seviyor musun beni, Don?"

"Evet. Seni seviyorum."

Cullivan'ın yumuşak bir ses tonuyla söylediği bu sözler Perry'nin çok hoşuna gitti, sevinçten sarhoş olmuş gibiydi. "Beni sevdiğine göre sen de kaçık olmalısın biraz" dedi ve birden ayağa kalkarak hücrenin kenarındaki süpürgeyi eline aldı. "Neden bir avuç yabancının arasında öleyim ki? Bir grup çiftçinin bakışları arasında mı boğulmak zorundayım? Kahretsin, istemiyorum bunu! Onlar beni öldürmeden ben kendimi öldüreceğim" dedikten sonra süpürgeyi kaldırıp tavandaki ampule vurmaya başladı. "Ampulü kırıp onun parçalarıyla bileklerimi keseceğim. Sen yanımdayken yapacağım bunu. Hiç olmazsa son nefesimi beni biraz da olsa seven birinin yanında veririm."

Pazartesi sabahı onda başlayan duruşma bir buçuk saat sürdü. Savcılık, Cuma günü tüm tanıklarını çağırdığı için Pazartesi sabahı sıra sanıkların kendi ifadelerine gelmişti. Ancak sanıklar mahkemeye herhangi bir açıklama yapmak istemediler. Sanıklar konuşmadığı için Clutter ailesinin tüm bireylerini Hickock'un mu yoksa Smith'in mi öldürdüğü konusu mahkemenin gündemine bir kez daha gelmedi.

Sanık avukatlarının toplam beş tanığı arasında tanık sandal-

yesine ilk oturan kişi, Bay Hickock oldu. Çok üzgün olduğu her halinden belli olan Bay Hickock'un gözleri iyice çökmüştü. Açık bir dille verdiği ifadesinde söylediği bir şey oğlunun geçici delilik geçirdiğinin kanıtlanmasına yardımcı olabilirdi. Oğlu Temmuz 1950'de bir araba kazası geçirmiş ve başından ciddi biçimde yaralanmıştı. O kazadan önce Dick "mutlu" bir delikanlıydı, başarılı bir eğitim hayatı olmuştu, sınıf arakadaşları onu çok severdi, anne babası da ona her zaman gereken ilgiyi göstermişti. Dick'in "hiç kimseye bir zararı dokunmamıştı."

Tanığı çok da belli etmeden yönlendiren Harrison Smith "1950 Temmuz'undan sonra oğlunuz Richard'ın kişiliğinde, alışkanlıklarında ve davranışlarında herhangi bir değişiklik fark ettiniz mi?"

"Eski Dick değildi artık."

"Nasıl değişiklikler gördüğünüzü açıklar mısınız?"

Bay Hickock, gözlemlediği değişiklikleri düşünceli bir tavırla duraklayarak sıraladı: Dick asık suratlı ve huzursuz görünmeye başlamıştı, kendisinden büyük adamlarla takılıyor, kumar oynuyor ve içki içiyordu. "Eski Dick değildi artık."

Sanık avukatından sonra tanığı sorgulamaya başlayan Logan Green, Bay Hickock'un bu sözlerine atıfta bulunarak şu soruyu sordu: "Bay Hickock, oğlunuzun 1950 yılına *kadar* hiçbir sorun yaşamadığını söylediniz, değil mi?"

."... 1949'da tutuklanmıştı galiba."

Green'in ince dudakları kıvrıldı ve eğri bir gülümseme yüzünü kapladı: "Ne ile suçlandığını hatırlıyor musunuz?"

"Bir eczaneyi soymakla suçlanmıştı."

"Suçlanmış mıydı sadece? Yoksa kendisi de o dükkânı soyduğunu kabul etmiş miydi?"

"Evet, kabul etmişti."

"Ve bütün bunlar 1949'da oldu, Bay Hickock. Şimdi siz bize oğlunuzun tavırlarında ve davranışlarında 1950'den sonra bir değişiklik olduğunu söylüyorsunuz değil mi?"

"Evet, oğlum değişti."

"O zaman oğlunuzun 1950'den sonra *iyi* bir çocuk olduğunu söylemek istiyorsunuz, öyle değil mi?"

Yaşlı adam hırıltılı öksürüklerle sarsıldı, elindeki mendile tükürdü. Savcının sözlerindeki saldırıyı fark ederek "Hayır, öyle söylemek istemedim" dedi.

"Peki o zaman, nasıl bir değişiklik oldu oğlunuzda?"

"Bunu tam olarak anlatmam zor. Sadece eskisi gibi davranmıyordu artık."

"Yani suç işleme alışkanlığından *vaz mı geçmişti*?"

Savcının bu saldırısı üzerine salonda bir kahkaha koptu. Yargıç, kahkahalarla sarsılan kalabalığı ters bir bakışla susturdu. Bay Hickock'tan sonra tanık sandalyesine Dr. W. Mitchell Jones oturdu.

Dr. Jones mahkemeye kendisini "psikiyatri alanında uzmanlaşan bir doktor" olarak tanıttı. Uzmanlık alanında uzun zamandır çalıştığını kanıtlamak için Kansas, Topeka'daki Topeka Eyalet Hastanesi'nin psikiyatri bölümünde 1956 yılında göreve başladığını ve o zamandan beri yaklaşık yüz elli hastayı tedavi ettiğini söyledi. Son iki yıldır Larned Eyalet Hastanesi'ndeki psikiyatrik rahatsızlıkları olan suçluların tedavi edildiği Dillon Binası'nda çalıştığını sözlerine ekledi.

Harrison Smith tanığa şu soruyu yöneltti: "Yaklaşık kaç cinayet zanlısını incelediniz?"

"Sanıyorum, yirmi beş kadar."

"Doktor, sanık Richard Eugene Hickock'u tanıyor musunuz?"

"Evet, tanıyorum."

"Onu psikiyatrik bir muayeneden geçirdiniz mi?"

"Evet, bayım... Bay Hickock'un psikiyatrik muayenesini yaptım."

"Bu muayenede elde ettiğiniz verilere dayanarak Richard Eugene Hickock'un suçun işlendiği gece doğruyu yanlıştan ayırt edebilecek durumda olup olmadığına karar verdiniz mi?"

İriyarı bir adam olan, yirmi sekiz yaşındaki doktorun yuvarlak yüzünün hatları zarifti; bakışları, zeki ve parlaktı. Uzun bir yanıt vermeye niyetliymiş gibi derin bir nefes aldı, bunu fark eden Yargıç doktora kısa yanıtlar vermesi gerektiğini hatırlattı. Smith de bu konuda bir uyarı yaptı: "Doktor, soruyu evet ya da hayır diye yanıtlayın lütfen."

"Evet."

"Tam olarak görüşünüz nedir doktor?"

"Psikiyatri alanında kabul edilen tanımlar doğrultusunda Bay Hickock, doğruyu yanlıştan ayırt edebilecek durumdadır."

Dr. Jones, siyah ile beyaz arasında herhangi başka bir renge yer vermeyen M'Naghten kurallarına göre yanıt vermek zorunda olduğu için sanığın akli dengesinin yerinde olduğunu açıklama yapmadan kısa bir şekilde mahkemeye bildirdi. Bu durumda Dr. Jones'un sanığın psikolojik durumu ile ilgili gözlemlerini aktarması mümkün değildi. Ancak yine de Hickock'un avukatı, Dr. Jones'un bu kısa yanıtından memnun olmadı. Bir şey elde edemeyeceğini bildiği halde Dr. Jones'a bir soru daha sordu: "Neden böyle bir karara vardığınızı anlatabilir misiniz?"

Avukatın son çabası da bir sonuç vermedi; bu zaten bilinen bir şeydi, çünkü Dr. Jones bu konuyu açıklamaya başladığı an Savcı itiraz hakkını kullanacaktı. Logan Green, bu hakkını kullanmakta gecikmedi ve Kansas yasalarına göre akli denge ile ilgili sorulara yalnızca evet ya da hayır şeklinde kısa yanıtlar verilmesinin zorunlu olduğunu söyledi. Dr. Jones, mahkemede Hickock'un akli dengesi ile ilgili gözlemlerini aktarma fırsatını bulsaydı şunları söyleyecekti: "Richard Hickock, ortalamanın üstünde bir zekâya sahip. İlk kez duyduğu bilgileri hemen kavrayıp bilgi dağarcığına ekleyebiliyor. Çevresinde olan bitene karşı duyarlı biri ve herhangi bir zihinsel sorun ya da karmaşa yaşamamakta. Tutarlı bir çizgi çerçevesinde, mantıklı bir şekilde düşünebilmekte; düşüncelerinde gerçeklikten kopuşun izleri gözlemlenmedi. Beyinde hasarı gösteren bellek yitimi, gerçekdışı düşünce üretimi, zihinsel bozukluk gibi belirtilerle karşılaşılmadı; ancak bu durum beyinde herhangi bir hasarın kesinlikle olmadığı anlamına gelmez. 1950'de başından ciddi biçimde yaralanan tutuklu, birkaç saat süren bir bilinç kaybı yaşamıştır. Hastane kayıtlarında yaptığım inceleme, bu yaralanma hadisesinin doğruluğunu kanıtlamıştır. Hickock, o kazadan sonra sık sık bayıldığını, zaman zaman kısa süreli unutkanlıklar yaşadığını ve şiddetli baş ağrıları çektiğini söyledi. Toplum kurallarına karşı gelme arzusuna da o kazadan sonra kapılmıştır. Kazadan sonra

herhangi bir tıbbi muayeneden geçmediği için kazanın beyninde kalıcı bir hasar bırakıp bırakmadığını kesin olarak söylemek mümkün değildir. Bu konuda bir yargıya varmak için Hickock'a bir dizi tıbbi test uygulamak gerekir... Hickock'un "normal dışı" olarak adlandırılabilecek bir takım duyguları olduğunu saptadım. Bunlara en çarpıcı örnek, Hickock'un ne yaptığının tamamen bilincinde olmasına rağmen o eylemi sürdürmesidir. Hickock fevri biri, yaptığı eylemlerin daha sonra kendisine ya da başkalarına verebileceği zararları düşünmeden hareket ediyor. Yaşadığı deneyimlerden ders çıkaran biri değil; bir süre belli bir işte üretken bir şekilde çalıştıktan sonra birden sorumsuzca yanlış eylemlerde bulunmayı bir yaşam biçimi haline getirmiş. Yaşadığı başarısızlıklara normal biri gibi tepki vermek yerine bunların üstesinden toplum dışı bir kimliğe bürünerek gelmeye çalışıyor... Kendisine saygı duyduğu söylenemez; bilinçaltında aşağılık kompleksinin izleri mevcut, cinsel açıdan da yetersiz olduğunu düşünüyor, ama bu sorunu çözmek yerine bilinçaltına atmayı tercih etmiş. Hem aşağılık kompleksi, hem de cinsel açıdan yetersiz olduğunu düşünmesi bilinçaltında önemli izler bırakmış. Hissettiği bu kötü duygulardan zengin ve güçlü biri olduğunu hayal ederek kurtulmaya çalışıyor. Bu yüzden de sık sık eğlenceli hikâyeler anlatıp çevresindekilerin ilgisini çekmeyi, kendisi ile böbürlenmeyi seviyor ve parası olduğunda su gibi harcıyor. Mesleğini yaptığı takdirde ancak uzun vadede para sahibi olabilir, o ise çok kısa zamanda zengin ve güçlü biri olmak istiyor... İnsanlarla rahat ilişki kuramıyor, uzun süreli arkadaşlıklar kurmayı beceremiyor. Toplumun benimsediği ahlaki ilkeleri önemli bulduğunu iddia etmesine rağmen bu ilkeleri yaptığı eylemlerle açıkça çiğnemektedir. Kısaca, psikiyatristlerin "önemli kişilik bozukluğu" adını verdikleri bir hastalığın klasik belirtilerini göstermektedir. Geçirdiği kaza nedeniyle kalıcı bir beyin hasarı olup olmadığının tıbbi olarak incelenmesi kesinlikle gereklidir; çünkü böyle bir hasar var ise suç işlediği o gece de dahil olmak üzere son yıllardaki davranışlarının bu hasardan kaynaklandığını kabul etmek gerekir."

Psikiyatrın verdiği ifade ile Hickock'un savunması sona erdi.

Hickock'un avukatının ertesi gün jüriye yazılı bir savunma sunması gerekiyordu. Bunun dışında mahkeme Hickock ile ilgili görüşmesini tamamlamış bulunuyordu. Sıra şimdi Smith'in yaşlı avukatı Arthur Fleming'deydi. Fleming, dört tanığı olduğunu söyledi: Kansas Eyalet Cezaevi'nde görevli Protestan Rahip James E. Post, Kuzeydoğu'daki balta girmemiş ormandan Garden City'ye otobüsle tam iki gün yolculuk ederek gelen Joe James, Donald Cullivan ve Dr. Jones. Dr. Jones dışındaki tanıklar, Perry Smith'i 'kişisel olarak tanıdıkları' için onun insani özellikleri ile ilgili ifade vereceklerdi. Onun az sayıda da olsa insani özellikleri ve erdemleri olduğunu savunacaklardı. Ancak üç tanık da bunlarla ilgili yarım yamalak bir şeyler anlattılar. Jüri üyelerini etkilemeyi başardıkları söylenemezdi, çünkü Savcı bu sözlere anında itiraz edip bu tür ifadelerin "yersiz, dayanaksız ve konu ile ilgisiz" olduğunu belirterek onları susturdu.

Simsiyah saçlı, teni de Perry'ninkinden bile koyu olan Joe James, üzerindeki eski avcı gömleği ve sandalete benzeyen ayakkabılarıyla ormandan fırlayıp mahkemeye gelmiş bir vahşi gibi görünüyordu. James, sanığın evinde aralıklarla iki yıldan fazla bir süre kaldığını söyledi: "Perry iyi bir çocuktu, çevremizdeki herkes onu severdi. Bizde kaldığı süre boyunca bildiğim kadarıyla hiç yanlış bir şey yapmadı." Mahkeme James'in ifadesini bu sözlerden sonra yarıda kesti. Don Cullivan'in ifadesi de "Perry'yi ordudayken tanımıştım, o süre boyunca çok iyi bir çocuktu" sözlerinden sonra kesildi.

Rahip, tanık sandalyesinde James ile Cullivan'dan biraz daha uzun bir süre oturdu; çünkü sanığı doğrudan övücü sözler etmedi. Lansing'de sanık ile nasıl tanıştığını yumuşak ve sevimli bir ifadeyle anlattı: "Perry Smith'i ilk kez cezaevi kilisesindeki odama kendi yaptığı bir resmi getirdiğinde tanıdım. Pastel boya ile İsa'nın portresini yapmıştı. O portreyi hemen odama astım, hâlâ da odamın duvarında asılıdır."

"O resmin fotoğrafı var mı yanınızda?" diye Fleming sordu. Rahip, portrenin bir zarf dolusu fotoğrafını getirmişti. Jüri üyelerine dağıtılmak için çoğaltılmış fotoğrafları zarftan çıkardığında Logan Green ayağa fırladı: "Sayın Yargıç, bu kadarı da *fazla*

oluyor artık..." Yargıç da Green'e hak vererek bu kadarının yeterli olduğunu belirtti.

Tanık sandalyesine son olarak Dr. Jones çağrıldı. Hickock'un avukatının giriş sorularını yineleyen Fleming asıl noktaya değinmekte gecikmedi: "Perry Smith ile yaptığınız görüşmelerden ve yaptığınız tıbbi muayeneden edindiğiniz verilere dayanarak sanığın suçun işlendiği anda doğruyu yanlıştan ayırt edebilecek durumda olup olmadığına dair bir karara vardınız mı?" Yargıç, Dr. Jones'u nasıl yanıt vermesi gerektiği konusunda bir kez daha uyardı: "Bu soruya evet ya da hayır diye yanıt vermek zorundasınız."

"Hayır."

İzleyici koltuklarından şaşkınlıkla dolu fısıldaşmalar duyuldu. Fleming de şaşırmıştı: "Lütfen jüri üyelerine neden bu konuda bir karara varamadığınızı açıklayın."

Green, Fleming'in bu sözlerine hemen karşı çıktı: "Doktor 'Hayır' diye yanıt verdiği an, yasaların ondan istediğini yapmış durumdadır." Green, yasalar açısından gerekenin yapıldığını ifade etmişti, gerçekten de Kansas yasalarına göre gereken yapılmıştı.

Dr. Jones, neden bu konuda karar veremediğini açıklama fırsatını bulsaydı mahkemeye şunları söyleyecekti: "Perry Smith'te ciddi bir akıl hastalığının belirtileri olduğunu gözlemledim. Smith, anne ve babasının ilgisinden mahrum bir çocukluk dönemi geçirmiş, bu sırada sık sık da şiddete maruz kalmış. Bu dönemde yaşadığı bazı olayları bana kendisi anlattı, ancak daha sonra ben bu olayların doğruluğunu mahkeme ve ceazevi kayıtlarını inceleyerek kanıtladım. Ona doğruyu gösterecek, sevgi verecek ve ahlaki ilkeleri aşılayacak hiç kimse olmamış... Smith, çevresinde olan bitene karşı son derece duyarlı, her şeyin hemen farkına varan biridir. Herhangi bir düşünce ya da duygu karışıklığı yaşamamaktadır. Ortalama zekânın üzerinde bir zekâya sahiptir. Eğitim hayatı çok kısa sürmüş olmasına rağmen son derece bilgili biridir... Kişiliğindeki iki özellik, önemli ruhsal sorunları olduğunu açıkça gösteriyor. Bunlardan ilki, dünyaya karşı olan "paranoyak" yaklaşımı. Başkalarına güvenmiyor ve onlara

hep şüphe içinde yaklaşıyor. Çevresindekilerin ona karşı ayrımcılık yaptığını, ona diğerlerine davrandıkları gibi davranmadığını düşünüyor. Kendisine haksızlık yapıldığına ve kimsenin onu anlamadığına inanıyor. Kişiliğine karşı yöneltilen eleştirilere aşırı derecede duyarlı tepkiler veriyor ve kendisi ile alay edilmesine kesinlikle tahammül edemiyor. Çevresindekilerin konuşmalarındaki ince alayı ya da aşağılamayı hemen seziyor, ancak çoğu zaman da insanların iyi niyetle söylediklerini alay ya da hakaret olarak yorumluyor. Kendisini anlayacak arkadaşlara ihtiyacı olduğunu düşünüyor; ama başkalarına güvenmekte ve sırlarını açmakta çok zorlanıyor, güvendiği biri ile duygularını ve düşüncelerini paylaşınca da o kişinin onu yanlış anlayacağını ya da ona ihanet edeceğini sanıyor. Başkalarının düşüncelerini ve duygularını değerlendirirken sık sık kendi ruhsal sorunlarını onlara yansıtıyor. O kişilerin gerçek duygu ve düşüncelerini yorumlamıyor, kendi sorunlarını onlara yansıtıyor ve bunlar onların sorunuymuş gibi düşünmekte ısrar ediyor. Sık sık tüm insanları ikiyüzlü, kötü niyetli olarak niteliyor ve insanlara ne yaparsa yapsın onların bunu çoktan hak ettiklerini düşünüyor. İkinci kişilik özelliği birincisinin doğal bir sonucu aslında, paranoyak ruh yapısı onu öfkeli biri yapıyor. Öfke, bilinçaltında her an tetikte bekliyor ve Perry Smith, güçlü öfke dalgalarını kontrol altına almayı başaramıyor. Bu öfke dalgalarına kapılması için küçücük bir şey yetiyor; örneğin, kendisiyle alay edildiğini, hakarete uğradığını ya da aşağılandığını düşündüğü an bir öfke krizine giriyor. Geçmişte genellikle otorite sahibi kişilere yöneltmiş öfkesini. Babası, ağabeyi, ordudaki çavuşu, şartlı tahliye memuru bu öfke krizlerinin hedefi olmuş. Smith, öfke dalgalarının birden "içinden yükseldiğini" söylüyor, şiddetli öfke krizleri geçirdiğini ve bunları kontrol etmekte zorlandığını kabul ediyor, çevresindekiler de bunun farkındalar. Öfkesini kendisine yönelttiği anlarda intihar düşüncesine kapılıyor. Öfke dalgalarını denetim altına almayı ya da başka bir kanala yönlendirmeyi başaramamak, kişilik yapısının en önemli zayıflıklarından biridir... Bu iki özelliğe ek olarak Smith, düşüncelerini belli bir mantık çizgisine oturtmayı başaramıyor. Düşüncelerini düzenlemeyi beceremi-

yor; çünkü zihninden geçen anlamsız düşüncelerden kurtulamıyor ve sağlıklı bir düşünce çizgisi oluşturamıyor. Sık sık ayrıntılara saplanıp kalıyor, kimi "gerçeküstü" düşünceleri de gerçeklik ile bağlantısının zaman zaman koptuğunu gösteriyor."

Kansas Topeka'daki Menninger Kliniği'nde çalışan, suçluların psikolojisi üzerine uzmanlaşmış saygın bir psikiyatr olan Dr. Joseph Satten, daha sonra Dr. Jones ile görüşüp onun Hickock ve Smith ile ilgili gözlemlerini onayladı. Bu dava ile yakından ilgilenmeye başlayan Dr. Satten, cinayetlerin sanıklar arasındaki karşılıklı etkileşim sonucu işlenmekle beraber bu olaydaki asıl sorumluluğun Perry Smith'e ait olduğunu ileri sürdü. Dr. Satten kaleme aldığı "Nedensiz İşlenen Cinayetler: Kişilik Bozukluğu Üzerine Bir İnceleme" başlıklı makalede kişilik özelliklerini incelediği katil tipinin Perry Smith'e birebir uyduğunu iddia etti.

Dr. Satten ile birlikte üç psikiyatrın daha (Karl Menninger, Irwin Rosen, Martin Mayman) imzasını taşıyan bu makale, Temmuz 1960'da *Amerikan Psikiyatri Dergisi*'nde yayımlandı. Makalenin amacı giriş bölümünde şöyle belirtilmiş: "Kanunlar, katillerin (tüm sanıkların) işledikleri suçlardan sorumlu olup olmadıklarını belirlemek için onları iki gruba böler: 'akli dengesi yerinde olanlar' ve 'akli dengesi yerinde olmayanlar'. 'Akli dengesi yerinde olan' katillerin, her ne kadar cezalandırılıyorlarsa da anlaşılabilir nedenlerden dolayı cinayet işledikleri düşünülür, 'akli dengesi yerinde olmayan' katillerin ise anlamsız ve mantıksız güdülerin etkisinde kalarak cinayet işlediklerine inanılır. Katillerin cinayet işleme nedenlerinin son derece açık olduğu durumlarda (örneğin; katilin kişisel bir çıkar için cinayet işlemesi) ve cinayet işleme nedenlerinin halüsinasyonlara, sanrıya ve mantık dışı kuruntulara bağlı olduğu durumlarda (örneğin; paranoyak bir katilin kendisine işkence yaptığını düşündüğü birini öldürmesi) psikiyatristler herhangi bir zorluk yaşamazlar. Ancak dışarıdan mantıklı, tutarlı ve özdenetimli görünmesine karşın garip ve mantık dışı bir nedenle cinayet işlemiş olan katilleri inceleyen psikaytristler, karmaşık ve çözülmesi zor bir durumla karşı karşıyadırlar. Mahkeme üyelerinin katil ile ilgili farklı görüşleri olması ve jüri üyelerine çelişkili raporlar sunulması psikiyatrların

işini daha da zorlaştırır. Bu tür katillerin özel bir kategoriye alınması ve psikopatolojik durumlarının farklı yöntemlerle incelenmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu katiller, egolarını denetim altına almakta ciddi güçlükler yaşamakta ve ilkel şiddet davranışları göstermekten çekinmemektedirler. Bu şiddetin temelinde ise geçmişlerinde yaşadıkları ve bilinçaltına itmiş oldukları travmalar vardır."

Dört psikiyatr, nedensiz yere cinayet işlemekten tutuklu bulunan, davaları temyize giden dört sanığı incelediler. Sanıkların hepsi mahkeme günlerinden önce muayene edildiler ve "psikolojik bir rahatsızlık belirtisi göstermediklerine", "akli dengelerinin yerinde olduğuna" karar verildi. İçlerinden üçü idam cezası almıştı, diğeri de uzun bir hapis cezasına çarptırılmıştı. Dört sanık için de ek bir psikiyatrik muayene istenmişti; çünkü sanıkların bir yakını (avukatı, akrabası ya da arkadaşı) daha önce yapılan psikiyatrik muayenenin yetersiz olduğunu düşünüyordu. Aslında ek muayene talep eden sanık yakınlarının aklında şu soru vardı: "Bu kadar sağlıklı görünen biri nasıl olur da bu kadar çılgınca bir harekette bulunup cinayet işler?" Makalenin ilk bölümünde psikiyatrlar, dört sanığın kişiliklerini ve işledikleri cinayetleri ayrıntıları ile ele alıyorlar. Bir fahişeyi parçalayarak öldüren zenci askeri, cinsel ilişki teklifine hayır diyen on dört yaşındaki bir erkek çocuğu boğarak öldüren işçiyi, kendisiyle alay ettiğini düşündüğü bir delikanlıyı döverek öldüren onbaşıyı ve dokuz yaşındaki bir kızı başını suya sokarak boğan bir hastane görevlisini tek tek inceliyorlar. Bu dört sanık arasındaki benzerliklere odaklanan psikiyatrlar, sanıkların yaptıkları eylemlerden dolayı kendilerinin de şaşkınlığa kapıldığını belirtiyorlar. Daha önceden tanımadıkları kurbanlarını neden öldürdüklerini bilmediklerini ifade eden sanıklar, transa geçerek bir düş dünyasına girdiklerini ve o dünyadan çıktıkları an kendilerini kurbanlarını öldürürken bulduklarını söylüyorlar. "Sanıkların tümünde gözlemlenen en önemli özellik, saldırgan içgüdülerini denetim altına almakta sık sık başarısız olmaları. Yaşamları boyunca çok sayıda kavgaya karışmış olan sanıklar, bu kavgaların her birinde cinayet işleyecek kadar öfkeye kapılıyorlardı; ancak çoğu zaman

başkaları onların öfkelerini denetim altına almalarını sağlayıp olup cinayet işlemelerini engelliyorlardı."

Bu makalede sanıklarla ilgili başka önemli gözlemler de yer alıyordu: "Yaşamları boyunca şiddete başvurmuş olan sanıkların hepsi kendilerini fiziksel açıdan başkalarından aşağı bir konumda, zayıf ve yetersiz hissediyorlar. Sanıklar, kendilerini cinsel açıdan da yetersiz buluyorlar. Yetişkin kadınlardan ürküyorlar. Sanıklardan ikisinde açık bir cinsel sapkınlığın belirtileri mevcut. Hepsi çocukluklarında başkaları tarafından 'kız gibi', hastalıklı ve çelimsiz olarak görülmüşler... Dört sanık da öfke nöbetlerine kapıldıklarında bilinçlerini kaybetmişler. Sanıklardan ikisi zaman zaman transa girip, gerçek dünyadan koptuklarını ve bu anlarda şiddete başvurup garip davranışlarda bulunduklarını itiraf ettiler. Öteki iki sanık ise gerçeklikten ciddi bir kopuş yaşamadıklarını, ancak zaman zaman ne yaptıklarını anımsayamadıkları unutkanlık dönemleri geçirdiklerini söylediler. Şiddete başvurdukları anlarda bedenlerinden çıkıp, uzakta bir yere gidip kendilerini bir başkasıymış gibi izlediklerini açıkladılar... Dört sanık da çocukluğunda anne ya da babasından ciddi bir şiddet görmüş... Sanıklardan biri 'Evin içinde ne tarafa dönsem sırtımda bir kırbaç şaklardı' dedi... İçlerinden bir başkası 'kekelediği' ve 'sara nöbetleri' geçirdiği için anne babasından sık sık dayak yediğini söyledi ve anne babasının 'kötü' olduğuna inandıkları davranışlarını düzeltmek için onu döverek terbiye ettiklerini ekledi... Çocuğun düşlerinde gördüğü, gerçek yaşamında tanık olduğu ya da doğrudan yaşadığı *uç noktadaki* şiddetin etkilerini, psikanalitik bir varsayımla açıklamak mümkündür: Çocuk kendisine acı veren uyarıcılarla onların üstesinden gelmeyi henüz başaramadığı erken bir dönemde karşılaşırsa benliği sağlıklı gelişmez ve ilerki yaşamında tepkilerini denetim altına almakta zorlanır. Dört sanığın çocukluğu incelendiğinde dördünün de bu dönemde yeterli duygusal güvenden mahrum olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuklar, anne ve babalarının yanlarında hiç olmadığı ya da sık sık evden ayrılıp geri döndüğü durumlarda, anne ve babalarının kim olduklarını bilmeden düzensiz bir ev ortamında büyüdükleri durumlarda ve anne ya da babalarının onları başka-

larının bakımına teslim ettikleri durumlarda yoğun bir duygusal güvensizlik yaşarlar... Sanıkların karmaşık duygularını irdelemekte ve ifade etmekte zorluk yaşadıkları gözlemlenmiştir. Şiddet uyguladıkları anlarda öfke ya da kızgınlık hissetmediklerini belirttiler. Son derece vahşi eylemlerde bulunmuş olmalarına rağmen, cinayetleri işlerken bir öfke krizine kapılmadıklarını, herhangi bir şeye kızgın olmadıklarını ifade ettiler... Bu insanlarla genellikle soğuk ve sığ ilişkiler kuruyorlar, bu durum da çoğu zaman yalnızlık çekmelerine ve toplum dışı kalmalarına neden oluyor. Çevrelerindeki insanları 'gerçek' kişiler olarak görmüyorlar, onlar için ne iyi ne de kötü duygular besliyorlar... İdam cezası almış üç sanık, kendi yazgıları ve kurbanlarının yazgıları ile ilgili herhangi bir duyguları olmadığını ifade ettiler. Suçluluk, pişmanlık ve derin üzüntü gibi duyguların hiçbirini şaşırtıcı bir biçimde yaşamıyorlardı... Bu tür kişiler 'cinayete eğilimli' kişiler olarak tanımlanabilir; çünkü saldırganlık içgüdüleri herkesten daha yoğun olduğu ve kendi benliklerini savunma güdüleri şiddete olan yatkınlıkları ile birleştiği için sık sık vahşi eylemlerde bulunurlar. Cinayet işleme güdüleri, dengesizlik yaşadıkları anlarda, özellikle de kurbanlarını önceden yaşadıkları bir travmada yer alan biri ile bilinçaltlarında özdeşleştirdikleri anlarda açığa çıkar. Kurbanlar, hiçbir şey yapmasalar bile sadece varlıkları ile onların zaten kabarmaya hazır öfke dalgalarını harekete geçirir ve bir bombanın piminin çekilmesi gibi patlak veren ani bir şiddetin hedefi olurlar... Belli bir neden olmaksızın cinayet işleyen katillerin bilinçaltlarındaki bir takım güdülerden dolayı bu tür davranışlarda bulundukları varsayımı, onların neden daha önceden tanımadıkları, zararsız kişileri tahrik edici unsurlar olarak görüp şiddetin hedefi haline getirdiğini açıklar. Ancak neden saldırgan davranışlarda bulunmakla yetinmeyip mutlaka cinayet işlerler? İnsanların çoğu ne kadar tahrik edilmiş olsalar da cinayet işlemezler. Oysa incelenen sanıkların hepsi, gerçeklik ile bağlarının tamamen koptuğu dönemler, aşırı gerilim ve karmaşık duyguların etkisiyle tepkilerini denetim altına almakta zorlandıkları anlar yaşadıklarını itiraf etmişlerdir. Böyle anlarda kısa bir süre önce tanıştıkları ya da hiç tanımadıkları biri on-

ların gözünde 'gerçek' kimliğinden sıyrılıp bilinçaltlarında hâlâ canlı olan travmalardaki önemli birinin kimliğine bürünebilir. Böylece 'eski' travma birden canlanır ve sanıkların içlerindeki şiddet duygusu cinayet işleyecek ölçüde yoğunlaşır... Bu tür nedensiz işlenen cinayetlerde sanıklar gerilimle yüklü bir duygu karmaşasını kurbanları ile karşılaşmadan önce yaşarlar. Kurbanların sanıkların bilinçaltındaki travmalarda yer alan birine fazlasıyla benzemesi, onların cinayet işleme eğilimlerini tetikler."

Dr. Satten, bu makalede ele alınan dört sanığın geçmişleri ve kişilikleri ile Perry Smith'inki arasında çok sayıda benzerlik olduğunu düşünüyordu. Ayrıca Perry Smith'in işlediği suçun makalede tanımı yapılan "nedensiz işlenen cinayetlere" birebir uyan bir örnek olduğuna inanıyordu. Aslında Smith'in işlediği cinayetlerden üçünün mantıklı bir nedeni *vardı*; Nancy, Kenyon ve annelerinin öldürülmesi gerekiyordu, çünkü onlar öldürülmeden asıl hedef olan Bay Clutter öldürülemezdi. Ancak Dr. Satten, Smith'in Bay Clutter'ı öldürürken bir bilinç kaybı yaşadığını, şizofrenik bir hayal dünyasındaymış gibi hareket ettiğini vurguluyor ve Smith'in "nedensiz bir cinayet" işlediğini ileri sürüyordu. Dr. Satten'a göre Smith, cinayet anında bir süre kendi benliğinden sıyrılmış, kendini dışarıdan başka biriymiş gibi izlemiş ve daha sonra kendini etten kemikten yapılmış bir adamı öldürürken değil "geçmişte yaşadığı bir travmada önemli bir rolü olan bir kişiyi" öldürürken bulmuştu. Bu kişi yaşamında yer etmiş herhangi biri olabilirdi: babası, onunla alay edip onu döven rahibelerden biri, ordudayken nefret ettiği çavuş, ona "Kansas'a ayak basmamasını" söyleyen şartlı tahliye memuru. Bay Clutter, Smith'e bunlardan biri ya da bunların hepsi gibi görünmüş olabilirdi.

İtirafında Smith şöyle demişti: "İncitmek istemiyordum o adamı. Çok iyi bir beyefendi olduğunu düşünüyordum. İnsanlarla çok kibar bir dille konuştuğuna emindim. Boğazını keserken bile onun ne kadar iyi bir adam olduğunu düşünüyordum." Donald Cullivan ile konuşurken de şunları söylemişti: "Bana çok iyi davrandılar [Clutter'lar]. Hayatıma giren öteki insanlar gibi kötü davranmadılar bana. O eve girip onlarla tanışana kadar ta-

nıdığım herkes bana kötü davranmıştı. Belki de bu kötü davranışların cezasını Clutter ailesi çekti."

Psikiyatriye yalnızca merak duyan, bu konuda herhangi bir eğitim almamış olan Perry Smith ile uzman psikiyatrlar, 'nedensiz işlenen cinayetler' konusunda farklı araştırma ve inceleme yöntemleri izleyerek birbirlerinden hiç de farklı olmayan sonuçlara vardılar.

Finney Bölgesi'nin ileri gelenleri davaya fazla ilgi göstermemiş, hatta davayı küçümsedikleri için mahkeme salonuna gitmemişlerdi. Zengin bir çiftçinin karısı şöyle demişti: "Bu tür şeylerle ilgilenmek bizde hoş karşılanmaz." Yine de davanın karara bağlanacağı son gün mahkeme salonunda kentin önde gelenleri yerlerini almışlardı. Bu kişiler, kendi sınıflarından gördükleri Yargıç Tate ile Logan Green'i onurlandırmak için salondaki izleyici koltuklarında sıradan vatandaşlarla yan yana oturmuşlardı. Salonda çok uzak bölgelerden gelen avukatlar da vardı; onların da amacı Green'in jüri üyelerine yapacağı son konuşmayı dinlemekti. Yüzünde sert, ama sevimli bir ifade olan, yetmiş yaşındaki Green, mahkemelerde bir komedyen kadar ilgi çekici ve eğlenceli konuşmalar yapmasıyla çevresinde ün salmıştı. Cinayet davalarında uzmandı, ama genellikle sanıkların savunma avukatlığını yapardı; bu kez ise Eyalet Savcılığı ondan Duane West'in özel yardımcısı olmasını istemişti. Eyalet Savcılığı, genç Bölge Savcısı West'in bu davayı yeterli deneyime sahip olmadığı için tek başına üstlenemeyeceğini düşünmüştü.

Green, önemli yıldızlar gibi sahneye en son çıktı; davanın kapanış konuşmasını o yapacaktı. Önce Yargıç Tate, jüri üyelerine sakin bir ses tonuyla yapmaları gerekenleri anımsattı, sonra da Bölge Savcısı West, son kez jüri üyelerine seslendi: "Sanıkların suçsuz olabileceğine dair kafanızda en küçük bir şüphe var mı? Yok, tabii ki! Richard Eugene Hickock'un tüfeğinin tetiğine kimin bastığı önemli değil; bu adamların ikisi de eşit derecede suçlu. Bu adamların topraklarımızda dolaşmalarını engellemenin tek bir yolu var. Sizden onları en ağır ceza ile, ölüm cezası ile ce-

zalandırmanızı istiyoruz. İdam cezasının verilmesini onlardan intikam almak için istemiyoruz, bu aslında son derece alçakgönüllü bir istek..."

Sıra, sanık avukatlarının konuşmalarına geldi. Bir gazetecinin "fazlaca kibar bir konuşma" olarak nitelediği Fleming'in konuşması yumuşak tonla verilen bir kilise vaazını andırıyordu: "İnsan, hayvandan farklıdır. İnsanın bir bedeni ve bu bedende sonsuza kadar yaşayan bir ruhu vardır. Ruhun yaşadığı bu evin, bu tapınağın insan eliyle yıkılmasına izin vermememiz gerektiğini düşünüyorum..." Harrison Smith de jüri üyelerinin dini duygularını harekete geçirmeyi planlamıştı; ancak konuşmasında daha çok ölüm cezasının neden kaldırılması gerektiğinden söz etti: "Ölüm cezası, barbarlık dönenimden kalan bir gelenektir. Kanun, bize insanların canını almanın yanlış olduğunu söylüyor, sonra topluma kötü bir örnek teşkil ederek yanlış dediği şeyi kendisi yapıyor. İdam cezası, cinayet işlemekten farksızdır; en az onun kadar çirkin bir eylemdir. Devletin bu cezayı uygulamaya hakkı yoktur. İdam cezasının var olması, insanların cinayet işlemesini engellemiyor; tam tersine insan hayatını ucuzlatıyor ve başka cinayetlerin işlenmesine yol açıyor. Sizden affedici olmanızı istiyoruz. Çok fazla merhamet göstermenizi de istemiyoruz; ömür boyu hapis cezası sanıklar için yerinde bir ceza olacaktır..." Jüri üyeleri sanık avukatlarının konuşmalarını hiç de dikkatli dinlemiyorlardı; bir jüri üyesi bahar yorgunluğuna kapılmış bir hava içinde durmadan esniyordu, iyice ağırlaşan gözkapakları kapanmak üzereydi. Bir ara esnerken ağzını o kadar kocaman açtı ki içeriye bir sinek ordusu doluşabilirdi.

Jüri üyelerini uyandırmak Green'e düşmüştü. Green konuşmaya başlar başlamaz hepsi dikkat kesildiler: "Az önce sanıkların lehine iki parlak konuşma dinlediniz. Son derece başarılı bu iki avukatın, Bay Fleming ile Bay Smith'in o gece Clutter'ların evinde olmamaları gerçekten büyük bir şans olmuş diye düşünüyorum. Ya bir de o evde olup sanıklardan katledilen aileye merhamet göstermelerini isteselerdi! Düşünsenize ne olurdu o zaman! O evde olsalardı ne olacağını ben size söyleyeyim: Ertesi sabah oradan dört yerine altı ceset çıkarırdık."

Kentucky'de geçen çocukluk ve gençlik yıllarında arkadaşları Green'e çilleri yüzünden "Pembe" lakabını takmışlardı. Şimdi de jüri üyelerinin önünde bir ileri bir geri yürürken heyecandan yüzü pembeleşmişti. "Dini konulara girmeye hiç niyetim yok. Savunma avukatlarının İncil'den idam cezasına karşı örnekler vereceklerini tahmin etmiştim. Öyle de yaptılar, size İncil'den alıntılar okudular. Ben ise onların alıntılarını dinlemek yerine *kendi* gözlerimle İncil'i bu dava için bir kez daha okudum" diyen Green, masasındaki Eski Ahit'i eline aldı ve bir sayfa açtı. "Evet, öldürme konusunda Kutsal Kitap bize çok önemli şeyler söylüyor. Hicret'in Yirminci Bölümü, On Üçüncü Satır'da on emirden biri yazıyor: 'Öldürmeyeceksin'. Buradaki 'öldürme' eylemi, *yasadışı* öldürme için kullanılmış. Neden mi böyle diyorum? Bakın *bir sonraki* bölümde bu emre uymamanın cezası şöyle belirtiliyor: 'Bir insanı öldüren kişi mutlaka ölümle cezalandırılmalıdır.' Bay Fleming, bu cezanın İsa'nın doğumuyla değiştiğini iddia edebilir. Ama öyle olmadı. İsa ne diyor? 'Benim kanunları yıkmak ya da önceki peygamberlerin söylediklerini yok etmek için doğduğumu düşünmeyin. Ben yıkmak için değil var etmek için geldim.' Hem bir de..." Green tam bu sırada sendeledi ve beceriksiz hareketlerle İncil'in sayfalarını karıştırmaya başladı; birden eli çarpmış da yanlışlıkla olmuş gibi İncil'i kapattı. Green'in bu hareketlerini izleyen yüksek yargı mensupları gülümseyerek birbirlerinin dirseklerine dokundular; çünkü Green avukatların mahkemelerde çok sık uyguladığı bir numarayı yapmıştı: Kutsal Kitap'tan bölüm okuyan avukat birden kendinden geçer, yanlışlıkla yapmış gibi kitabı kapar ve ezbere bir bölüm okur. Green, bu numarayı birebir uyguluyordu. "Önemli değil. Nasıl olsa ezbere okuyabilirim size. Tekvin'in Sekizinci Bölümü, Altıncı Satır: 'Kim bir insanın kanını akıttıysa onun da kanı akıtılmalı.'"

"Ancak, şu anda İncil'i tartışmanın bize bir faydası olacağını düşünmüyorum. Eyalet kanunlarına göre birinci derece cinayet işleyenler ya ömür boyu hapis cezasına ya da idam cezasına çarptırılırlar. Kanun böyle. Siz beyler de kanunu uygulamak için burada bulunuyorsunuz. Kanunun verdiği en ağır ceza her davada uygulanmayabilir; ancak bu davadaki suçun işlenme şekil-

leri kesinlikle en ağır cezanın verilmesini gerektiriyor. Akıl dışı, korkunç, vahşi cinayetler işlendi. Sizin oturduğunuz kentte yaşayan dört kişi kümesteki tavuklar gibi boğazlanarak öldürüldüler. Hem de ne için öldürüldüler, biliyor musunuz? Sanıklar intikam ya da nefret duyguları içinde işlemediler o cinayetleri. Para için işlediler. Düşünün bir, sadece *para* için katlettiler bu insanları. Bir avuç para için akıtıldı o kadar kan. O zavallıların hayatları ne kadar ediyormuş, biliyor musunuz? Kırk dolar için işlendi o cinayetler. Yani kurbanların her birinin hayatına biçilen para sadece on dolar." Green birden hızla arkasına döndü ve parmağıyla Hickock ile Smith'i işaret etti. "Ellerinde bir tüfek ve bir *hançerle* o eve girdiler. Evi soymak ve içindekileri tek tek öldürmek için." Yüzlerinde sakin bir ifadeyle sakız çiğneyerek sanık sandalyelerinde oturan adamlara duyduğu nefretten konuşamıyormuş gibi olduğu yerde hareketsiz kaldı. Sesi önce kısılmış, sonra tamamen duyulmaz olmuştu. Aniden jüri üyelerine döndü ve boğuk bir sesle yeniden konuşmaya başladı: "Peki ya siz şimdi ne yapacaksınız? Bir adamın önce ellerini ve ayaklarını bağlayıp sonra boğazını kesen, bununla da yetinmeyip beynine bir kurşun sıkan bu canileri nasıl cezalandıracaksınız? Verebileceğiniz *en hafif* cezaya mı çarptıracaksınız onları? Bir tek adamı da öldürmedi onlar; önünde upuzun bir hayat olan, gencecik bir çocuğun da canını aldılar. Hem de elleri ve ayakları bağlı çocuğa önce babasının can çekişmesini seyrettirdiler, sonra onu da kafasına bir kurşun sıkarak öldürdüler. Peki ya Nancy Clutter? O ne haldeydi biliyor musunuz? Evde patlayan mermi seslerini dinliyor ve çaresizlik içinde sıranın kendisine gelmesini bekliyordu. 'Lütfen yapmayın! Hayır, ne olur yapmayın!' diye yalvararak can verdi o genç kız. Onun yaşadığı işkencenin boyutlarını hayal edebiliyor musunuz? Elleri ayakları bağlı, ağzı bantla kapatılmış zavallı anne de odasında kocasını ve canından çok sevdiği çocuklarını birer birer öldüren mermi seslerini duydu. Sonunda sıra ona da geldi. Karşınızdaki sanıklar, bu korkunç caniler zavallı kadının odasına girip yüzüne feneri doğrulttular. Onun da kafasına sıkılan son kurşun ile ev halkından hayatta kimse kalmadı."

Green durakladı ve öfkeli ruh haline uygun bir şekilde her an

patlamak üzere olan ensesindeki çıbana dokundu. "Evet beyler, nasıl bir karar vermeyi düşünüyorsunuz? Onları en hafif cezaya mı çarptıracaksınız? Onları kısa bir süre önce çıktıkları cezaevine geri mi göndereceksiniz? Öyle yaptığınız takdirde şunu unutmayın: Oradan kaçmayı deneyebilirler, bunu yapmasalar bile nasıl olsa er ya da geç şartlı tahliye edilecekler. İşte o zaman sıra belki de *size ve ailenize* gelecek, bu kez de bir gece sizi boğazlamaya gelecekler." Green, bu noktada jüri üyelerinin her birinin yüzüne çok ciddi ve tehditkâr bir ifade ile baktıktan sonra sözlerine şöyle devam etti: "Topraklarımızda işlenen korkunç cinayetlerin bir nedeni de ne biliyor musunuz? Bazı korkak jüri üyeleri görevlerini yapmaktan çekindikleri için böylesine vahşi cinayetlere tanık oluyoruz. Sizden tek bir şey istiyorum: Lütfen vicdanınızın sesini dinleyin."

Green yerine oturduğunda West onun kulağına eğilip şöyle dedi: "Harika bir iş çıkardınız, efendim."

Ancak Green'in o günkü dinleyicilerinden bazıları West ile aynı fikirde değildi. Jüri üyeleri kararlarını vermek için mahkeme salonundan ayrılınca Oklahoma'dan gelen genç bir muhabir, Kansas City Star gazetesinde çalışan Richard Parr'a Green'in konuşmasında "fazlaca kışkırtıcı ve zalim" bir ton olduğunu söyledi.

"Green sadece gerçekleri anlattı. Biraz klişe bir laf ama, gerçek hayat bazen zalim olabilir."

"Ama bu kadar hırçın ve sert olmasına gerek yoktu. Haksızlık bu."

"Haksızlık da ne demek?"

"Bütün bu duruşma boyunca adil davranılmadı. O çocuklara hiç şans verilmedi."

"Onlar da Nancy Clutter'a hiç şans vermediler."

"Tanrım, Perry Smith'in ne kadar kötü bir hayatı olmuş, biliyor musun bunu? Neler çekmiş o çocuk!"

"O bodurun çektiklerini bir sürü insan çekmiş, çekiyor da hâlâ. Benim de başıma çok iyi şeyler gelmedi bu hayatta. Belki çektiğim acılar yüzünden biraz fazla içiyorum, ama gidip soğukkanlılıkla dört kişiyi öldürmüyorum."

"Haklısın da o boduru asmak da çok soğukkanlı bir eylem olmayacak mı sence?"

İki gazeteci arasındaki bu konuşmaya kulak misafiri olan Rahip Post, Perry Smith'in çizdiği İsa resmini göstererek "Bu resmi yapan biri bu kadar vahşi ve kötü bir insan olamaz. Ama bu gerçekten çok zor bir durum. Ölüm cezası vermek iyi bir çözüm değil; çünkü bu durumda günahkârın pişmanlık duyguları içinde Tanrı'ya ulaşma fırsatı olmuyor ki. Bazen gerçekten ne düşüneceğimi bilemiyorum, umutsuzluğa kapılıyorum." Kır saçlı, altın dişli, güler yüzlü bir adam Rahip Post'un son sözlerini yineleyerek konuşmaya katıldı: "Bazen gerçekten ne düşüneceğimi bilemiyorum, umutsuzluğa kapılıyorum. Bazen de Doc Savage'ın haklı olduğunu düşünüyorum." Doc Savage, bir önceki kuşaktan olanların gençlik yıllarında okudukları bir çizgi roman kahramanının adıydı. "Doc Savage'i hatırlıyor musunuz? Süpermen gibiydi. Tıptan felsefeye, sanattan bilime her konuda kendini yetiştirmişti. Hemen hemen her konuda bilgiliydi, hayatta beceremeyeceği şey yoktu. Dünyayı suçlulardan temizlemek için bir projesi vardı. Bu projeyi uygulamak için önce okyanusta bir ada satın almıştı. Sonra da bir dolu eğitimli asistanıyla beraber dünyadaki bütün suçluları tek tek kaçırıp o adaya getirmişti. Orada onların beyinlerini ameliyat etmişti. Beyinlerindeki o kötü düşüncelerin üretildiği bölümü çıkarıp almıştı. O suçluların hepsi ameliyat olduktan sonra düzgün insanlar olmuşlardı. Bundan sonra suç işlemeleri *mümkün değildi*; çünkü beyinlerinin o bölümü yoktu artık. Şimdi düşünüyorum da belki de Doc Savage haklıydı; suçlulardan kurtulmanın tek yolu, o mucizevi cerrahi müdahale ile beyinlerinin kötü bölümlerini çıkarmak..."

Jüri üyelerinin mahkeme salonuna girdiklerini haber veren zil çalınca yaşlı adam Doc Savage konuşmasını kesmek zorunda kaldı. Jüri üyeleri görüşmelerini kırk dakikada tamamlamışlardı. Kararın çabuk açıklanacağını düşünen birçok izleyici bu süre içinde yerlerinden bile kalkmamışlardı. Ancak Yargıç Tate ortada yoktu; atlarını beslemek için çiftliğine gitmişti. Jüri üyelerinin görüşmelerinin kısa sürmesi üzerine Yargıç Tate'i almak için çiftliğine araba gönderildi. Yargıç, bir yandan cübbesini giyerek hız-

lı adımlarla salona girdi ve izleyicileri etkileyen son derece sakin ve ciddi bir ses tonuyla şu soruyu sordu: "Jüri üyeleri, bir karara vardılar mı?" Jüri sözcüsü, "Bir karara vardık, Sayın Yargıç" dedi. Mübaşir, ağzı mühürlü karar zarfını Yargıç'ın önüne koydu.

Mahkeme salonunu kaplayan sessizliği Garden City İstasyonu'na yaklaşan Santa Fe treninin düdükleri bozdu. Islığı andıran tren düdüklerinin arasından Yargıç Tate'in tok sesi duyuldu: "Birinci Hüküm: Biz jüri üyeleri sanık Richard Eugene Hickock'u birinci derece cinayetten suçlu bularak ölüm cezasına mahkûm ettik." Yargıç, gardiyanların arasında elleri kelepçeli ayakta duran sanıkların tepkisini merak etmiş gibi başını karar kâğıdından kaldırıp onların yüzüne baktı. Sanıklar, bu meraklı bakışlara kayıtsız bir ifade ile yanıt verdiler. Yargıç, kalan yedi hükmü okurken de suratlarında aynı kayıtsız ifade vardı. Toplam sekiz hüküm okunmuştu: Hickock ve Smith için dörder ölüm cezası.

Her hükmü ."..ölüm cezasına mahkûm ettik" diye bitiren Yargıç Tate'in sesi, Santa Fe treninin gittikçe uzaklaşan düdükleri gibi boğuklaşıyordu. Hükümlerin okunması sona erince Yargıç, jüri üyelerine salonu terk edebileceklerini söyledi ("Son derece yürekli davrandınız") ve onlardan sonra da sanıklar dışarı çıkarıldılar. Mahkeme salonunun kapısında Smith, Hickock'a "Bizim jüri üyeleri hiç de korkak çıkmadılar!" dedi ve iki sanık kahkahaya boğuldu. Bir gazeteci onların gülerken resmini çekti. Resim, Kansas gazetelerinden birinde basıldı, altında şu manşet vardı: "Son Kahkaha"

Bir hafta sonra Bayan Meier, oturma odasında bir misafiriyle sohbet ediyordu: "Evet, dava bitti; buralarda herhangi bir karışıklık da yaşanmadı. Artık bu mesele çözüldüğü için hepimizin sevinmesi lazım. Ama ben bir türlü sevinemiyorum. Dick'i bir iki kez gördüm; ama Perry ile çok zaman geçirdim, çok da iyi anlaştım o delikanlıyla. Kararın açıklandığı o akşamüstü onu mahkeme salonundan buraya getirdiklerinde mutfağa kapandım,

onunla karşılaşmayı hiç istemiyordum. Mutfak penceresinin önüne oturup mahkemeden çıkan kalabalığı izledim. Bay Cullivan da o kalabalığın arasındaydı, meydandan çıkmadan önce durup yukarı baktı, camda beni görünce el salladı. Mahkemeyi izleyen herkes meydandaydı şimdi, hepsi evine dönmek üzere yola çıkacaktı birazdan. Bay ve Bayan Hickock'u da gördüm. Daha o sabah Bayan Hickock'tan çok güzel bir mektup almıştım. Davanın başladığı gün Garden City'ye gelmişti Bayan Hickock. O günden beri birkaç kez buraya gelip benimle oturmuştu. Ona yardım etmeyi çok istedim. Ama işte o durumda olan birine insan söyleyecek hiçbir şey bulamıyor. Neyse, meydan kısa bir süre içinde boşaldı; mahkemeyi izleyen herkes evindedir şimdi diye düşünürken kulağıma hıçkırık sesleri geldi, Perry hücresinde hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Onun sesini duymamak için radyoyu açtım. Radyonun sesi hıçkırıkları bastıramadı. Bir çocuk gibi bağıra bağıra ağlıyordu. Daha önce başına gelenlere üzüldüğünü hiç belli etmemişti, kendini hiç böyle kaybetmemişti. Dayanamadım onun böyle ağlamasına, hücresinin önüne gittim. Parmaklıkların önünde durdum. Elini uzattı bana doğru. Ben de hemen tuttum elini. 'Yaptıklarımdan çok utanıyorum' diyordu sürekli. Rahip Goubeaux'yu çağıracağımı söyledim, yarın ilk iş sana İspanyol pilavı pişireceğim dedim. Ama o bana cevap vermedi, yalnızca elimi daha bir sıkıca tuttu."

"Bu hücreye geldiği günden beri hiçbir akşam onu yalnız bırakmamıştık, ama işte o akşam için Wendle ile çok önceden verdiğimiz bir sözümüz vardı. Wendle, önceden söz verdiğimiz arkadaşlarımıza gitmezsek çok ayıp olur dedi. Ben de mecburen gittim onunla. Ama onu o gece yalnız bıraktığım için hâlâ çok üzülüyorum. Ertesi sabah ona sevdiği pilavı pişirdim. Ama tadına bile bakmadı. Konuşmuyordu da hiç benimle. Bütün dünyadan, herkesten nefret ediyormuş gibi bir hali vardı. Bir sabah onu cezaevine götürecek adamlar geldi. O sabah buradan ayrılırken bana teşekkür etti ve bir resmini verdi. On altı yaşındayken çekilmiş polaroid bir fotoğraftı bu. Beni bu fotoğraftaki halimle hatırlayın lütfen dedi."

"Benim için bu işin en zor tarafı vedalaşmaktı. Nereye gittiği-

ni, başına neler geleceğini bile bile ona hoşça kal demek bana çok ağır geldi. Karaağacın dallarında yaşayan sincap var ya, Perry'yi çok özlediği her halinden belli. Gün boyu ikide bir Perry'nin hücresinin penceresine değen o dala gelip onu arıyor. Yiyecek bir şeyler vermek istedim o sevimli sincaba, ama hiçbir şey yemedi benim elimden. Bir tek Perry'nin elinden yiyordu."

Kansas'taki Leavenworth Bölgesi'nin önemli gelir kaynaklarından biri cezaevleridir. İki eyalet cezaevi (erkek mahkûmlar ve kadın mahkûmlar için) ve ülkenin en büyük askeri cezaevi buradadır. Hava ve Kara Kuvvetleri'ndeki askerlerden ceza alanlar buraya gönderilirler. Bu üç cezaevindeki mahkûmların sayısı orta büyüklükteki bir kentin nüfusuna yakındır.

İçlerinde en eski olanı Lansing kasabasındaki erkek mahkûmların kaldığı Kansas Eyalet Cezaevi'dir. Siyah ve beyaza boyanmış, kuleli yapısı ile görkemli bir sarayı andırır. Sıradan bir kırsal kasaba olan Lansing'in havasını bu cezaevi değiştirir. İç Savaş sırasında yapılan cezaevi, ilk konuğunu 1864'te kabul etti. Bugünlerde yaklaşık iki bin mahkûma ev sahipliği yapıyor. Cezaevi Müdürü Sherman H. Crouse, mahkûmların günlük yoklamasını alırken onları ırklarına göre ayırıyor (örneğin; Beyazlar 1405, Siyahlar 360, Meksikalılar 12, Kızılderililer 6). Aslında mahkûmların hangi ırktan olduklarının burada hiçbir önemi yok; çünkü hepsi cezaevini çevreleyen yüksek duvarların arkasında aynı hayatı sürüyorlar. Duvarların herbir köşesinde silahlı gardiyanlar nöbet tutuyor. On iki dönüme yayılmış cezaevinin betonla kaplı sokaklarında hücrelerin ve atölyelerin bulunduğu binalar yükseliyor.

Tabutu andıran garip bir biçimi olan, siyaha boyanmış, iki katlı, cezaevi içinde ikinci bir cezaevi gibi duran güney bölümündeki binanın resmi adı "Tecrithane"dir; mahkûmlar binanın giriş katına "Delik" derler, ne yapacağı belli olmayan, "belalı" mahkûmlar buraya gönderilirler. Delik ile ölüm cezası alan mahkûmlara ayrılmış hücrelerin bulunduğu ikinci katı birbirine, kıv-

rıla kıvrıla çıkan, demir bir merdiven bağlar.

Clutter ailesinin katilleri, bu demir merdiveni yağmurlu bir Nisan akşamında tırmandılar. Garden City ile Lansing arasında altı yüz kilometre vardı. Sekiz saatlik bir araba yolculuğunun sonunda Lansing'e varmışlardı. Cezaevine girdiklerinde önce üstündekileri çıkartmaları söylenmişti. Sonra duş almaya gönderilmişlerdi. Saçları sıfıra vurulduktan sonra ellerine kalın ve sert bir kumaştan dikilmiş cezaevi üniformaları ve yumuşak terlikler (Amerika'daki birçok cezaevinde mahkûmlara üstleri yumuşak olan, ince tabanlı terlikler giydirilir) tutuşturulmuştu. Sonra da bu iki mahkûm silahlı gardiyanlar tarafından güneş batarken çiseleyen yağmurun altında tabuta benzeyen binaya götürüldüler. Gardiyanlar, kıvrıla kıvrıla yukarı çıkan merdivenin basamaklarından onlarla beraber çıktılar. İkinci katta ölüm cezasına çarptırılmış mahkûmlara ayrılmış, yan yana sıralanan on iki hücre vardı. O akşam bu hücrelerden ikisi, yeni sakinlerini karşıladılar.

Hücrelerin hepsi birbirinin aynıydı. Enleri iki, uzunlukları üç metreydi. İçlerinde bir yatak, bir klozet, bir lavabo, bir de gece gündüz hiç söndürülmeyen, tavandan sarkan çıplak bir ampul vardı. Hücrelerin küçücük pencerelerinde demir parmaklıklar vardı. Ancak parmaklıklar yeterli gelmemiş, pencereler bir de siyah tel örgüler ile boydan boya sarılmıştı; binanın önünden geçenlerin bu tel örgüler yüzünden ölüm cezası almış mahkûmların yüzlerini görmeleri mümkün değildi. Mahkûmlar ise pencerelerden bakınca dışarısını görebiliyorlardı. Pencereden bakan mahkûmlar, yazları basketbol sahası olarak kullanılan boş alanı, onun bitiminde cezaevi duvarlarının bir bölümünü ve duvarların üstünde de gökyüzünün küçük bir parçasını görüyorlardı.

Cezaevinin taş duvarlarının oyuklarında güvercinler yuva yapmıştı. İkinci kattan görülen yüksek duvarın ortasındaki demir kapı her açıldığında menteşelerinden öyle tiz bir gıcırtı sesi geliyordu ki güvercinler ürküp yuvalarından çıkıp uçuşmaya başlıyordu. O demir kapı mağaraya benzeyen bir depoya açılır. En sıcak günlerde bile deponun içi nemli ve serindir. Burada mahkûmların otomobil plakası yapmak için kullandıkları demir levhalar, keresteler, eski makineler, beyzbol sopaları, topları ve

bir de çam ağacından yapılmış, boya vurulmamış bir idam sehpası vardır. Cezaevinde infazlar bu depoda yapılır. İçeriden biri buraya asılmak üzere getirildiğinde arkadaşları onun için "Köşe'ye gitti" ya da "depoya uğramasının zamanı geldi" derler.

Mahkeme kararına göre Smith ile Hickock'un depoya uğrama zamanları, Lansing'e gelmelerinden altı hafta sonra gelecekti. 13 Mayıs 1960 Cuma günü geceyarısından sonra depoya gideceklerdi.

Kansas eyaletinde idam cezası 1907 yılında kaldırıldı. Ancak eyaletin Ortabatı bölgelerinde birbiri ardı sıra işlenen vahşi cinayetler nedeniyle ("İhtiyar Yılan" Alvin Karpis, "Yakışıklı" Charles Floyd ve Clyde Barrow ile sevgilisi Bonnie Parker bir dönem ortalığı kasıp kavurdular) idam cezası 1935 yılında tekrar kabul edildi ve kabul edildikten sonra ilk kez 1944'te uygulandı; o tarihten sonraki on yıl boyunca, 1954'e kadar cellatlar toplam dokuz kez darağacının başında yerlerini aldılar. 1954'ten 1960'a kadarki altı yıl süresince ise hiç göreve çağrılmadılar (İdam cezasının yürürlükte olduğu Askeri Cezaevi'ndeki uygulamalar bu istatistiklere dahil edilmemiştir). İdam cezasının altı yıl kadar uzun bir süre boyunca hiç uygulanmamasında 1957 ile 1960 yılları arasında Kansas Valiliği yapmış olan George Docking'in payı vardı. Docking, valilik yaptığı dönemde idam cezasına karşı olduğunu açık bir şekilde sık sık dile getirirdi ("Ben insan öldürmeyi sevmiyorum, bütün mesele bu işte.")

Şimdi ise, 1960 yılının Nisan ayında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sivil hapishanelerde toplam yüz doksan mahkûm idam edilmeyi bekliyor. Bunlardan beşi (ikisi Clutter cinayetlerinin sorumluları olmak üzere) Lansing'teki tabutu andıran binanın ikinci katında ikamet ediyorlar. Eyaletin ileri gelenleri ya da tanınmış, önemli kişiler cezaevini ziyarete geldiklerinde isterlerse bu kata götürülürler (Üst düzey bir cezaevi görevlisi bu ziyaretlerden arkadaşlarına "Ölüm Hücreleri'ne göz atmak için" yapılan küçük gezintiler olarak söz etmişti). Ölüm Hücreleri'nin

bulunduğu kata çıkmak isteyen ziyaretçilerin yanlarına bir gardiyan verilir. Gardiyan, eşlik ettiği ziyaretçiye komik bir formalite gereği olarak her hücredeki mahkûmu tanıtmak zorundadır. 1960'ta orayı ziyaret eden birine gardiyan aynen şunları söyledi: "Burada Bay Perry Edward Smith kalıyor. Hemen yanındaki hücrede ise Bay Smith'in yakın arkadaşı Bay Richard Eugene Hickock ikamet ediyor. Bu hücredeki de Bay Earl Wilson. Burada da Bay Bobby Joe Spencer kalıyor. Ve işte bu kattaki son konuğumuz karşınızda. Ünlü Lowell Lee Andrews'ı mutlaka tanıyorsunuzdur."

Sürekli ilahi söyleyen, iriyarı bir zenci olan Earl Wilson'ın suçu, genç bir beyaz kadını kaçırıp ona tecavüz etmekti. Wilson'ın tecavüz etmekle kalmayıp ağır işkence de yaptığı kadın ölmemişti, ancak sakat kalmıştı. Efemine, genç bir beyaz delikanlı olan Bobby Joe Spencer ise Kansas City'de kaldığı pansiyonun sahibi yaşlıca bir kadını öldürdüğü için buradaydı. Vali Docking, 1961 yılının Ocak ayında ikinci kez seçilememişti (ölüm cezasına karşı olmasının bu seçim yenilgisinde büyük bir rolü olmuştu), ancak görevi bırakmadan önce Wilson ile Spencer'ın idam cezalarını ömür boyu hapis cezasına çevirmişti. Bu durumda ikisi de yedi yıl sonra şartlı tahliye edilmek için başvuru yapabilecekti. Ancak Bobby Joe Spencer cezaevindeyken ikinci bir cinayet işledi. Kendisi gibi genç bir mahkûmu aşık olduğu yaşlı mahkûmdan kıskandığı için şişleyerek öldürdü (Gardiyanlardan biri bu cinayet için "İt iti kırdı" dedi). Spencer bu cinayetten dolayı ikinci kez ömür boyu hapis cezası aldı. Kamuoyu, Spencer ile Wilson'ı hiç tanımıyordu. Gazetelerde bu beş idam mahkûmundan yalnızca üçünün adı sık sık geçiyordu: Smith, Hickock ve Andrews.

Gözleri çok bozuk olduğu için yüksek dereceli, kemik çerçeveli gözlükler takan, yüz elli kilo ağırlığındaki, irikiyım Lowell Lee Andrews on sekiz yaşındaydı. Andrews, bundan iki yıl önce Kansas Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nde öğrenciydi. Notları çok yüksek olan bu ikinci sınıf öğrencisi, arkadaşlarıyla pek fazla konuşmaz, yalnız zaman geçirmeyi severdi. Fazlaca içine kapanık biri olmasına rağmen hem üniversitedeki hem de Wolcott'taki

(doğduğu kasaba) arkadaşları onu çok kibar ve "tatlı" bir çocuk olarak tanımlarlardı (Daha sonra Kansas'ta çıkan gazetelerden birinde Andrews ile ilgili "Wolcott'un En Tatlı Çocuğu" başlıklı bir yazı yayımlandı). Ancak bu sessiz üniversite öğrencisinin ikinci bir kişiliği vardı ve hiç kimsenin aklına onun soğukkanlı düşüncelere kapılıp vahşi eylemlerde bulunabilen neden olacak böylesine anlaşılmaz bir ikinci kişiliğe sahip olabileceği gelmiyordu. Andrews, ikinci kişiliğine büründüğünde son derece garip duyguların ve çarpık düşüncelerin kölesi oluyordu. Anne babası akıllı oğullarının, kendisinden bir yaş büyük ablası Jennie Marie ise sevgili kardeşinin hayallerini 1958 yazı ile sonbaharında nelerin süslediğini bilseler büyük bir ihtimalle şaşkınlıktan düşüp bayılırlardı; çünkü Lowell Lee altı ay boyunca üçünü zehirleyip öldürmek için planlar yapmıştı.

Lowell Lee'nin babası varlıklı bir çiftçiydi; bankada çok parası yoktu ama sahip olduğu topraklar yaklaşık iki yüz bin dolar değerindeydi. Lowell Lee, ailesini öldürme planlarını bu topraklara bir an önce sahip olmak için yapmış olmalıydı. Düzenli olarak kiliseye giden, utangaç biyoloji öğrencisi, herkesten gizlediği ikinci kişiliğinin etkisi altına girdiğinde kendini acımasız bir katil olarak görüyordu. Gangsterlerin giydiği türden parlak ipek gömlekler ve alev kırmızısı spor bir araba düşlerini süslüyordu; çevresinde sürekli kitap okuyan, aşırı kilolu, gözlüklü, utangaç çocuk olarak tanınmak istemiyordu. Ne anne babasından ne de ablasından nefret ediyordu (bilinçaltında neler vardı bilinmiyor ama, aile bireylerinin hepsiyle arası çok iyiydi); ancak düşlerini kurduğu şeylere en kısa ve mantıklı yoldan sahip olmak için onları öldürmekten başka bir çaresi yoktu. Onları arsenikle zehirleyerek öldürmeye karar verdi. Annesini, babasını ve ablasını arsenikle zehirledikten sonra yataklarına götürecek ve evi ateşe verecekti; böylece dedektifler üç kişinin kaza sonucu öldüklerini düşüneceklerdi. Ancak zihnini kurcalayan küçük bir ayrıntı vardı: Cesetlere otopsi yapılırsa arsenik verildiği ortaya çıkacaktı. Sonra da dedektifler son zamanlarda arsenik satın alanların peşine düşecek ve en sonunda onu yakalayacaklardı. Lowell Lee, 1958 yazının bitimine doğru yeni bir plan yaptı. Tam üç ay bo-

yunca bu yeni planının üzerinde çalıştı. En sonunda havanın neredeyse sıfır derece olduğu, çok soğuk bir Kasım gecesinde planını uygulamaya koyuldu.

Şükran Günü'nün olduğu hafta okullar tatil edilmişti. Lowell Lee tatilde evine gelmişti; Oklahoma'da bir üniversiteye giden, zeki olmasına rağmen son derece sıradan bir kız olan ablası da evdeydi. 28 Kasım akşamı saat yedi civarında ablası, anne babası ile beraber salonda televizyon izliyordu, Lowell Lee ise üst kattaki odasında *Karamazov Kardeşler*'in son bölümünü okuyordu. Son bölümü de okuyup kitabı bitirdikten sonra Lowell Lee traş oldu, en şık takım elbisesini giydi ve yarı otomatik 22 kalibrelik bir tüfek ile yine 22 kalibrelik bir tabancayı doldurdu. Tüfeği omzuna astı, tabancayı da beline taktı ve sakin bir hava içinde ağır adımlarla salona girdi. Lambalar yanmıyordu, salonu sadece televizyonun titrek ışığı aydınlatıyordu. Lowell Lee önce salonun lambalarından birini yaktı, sonra tüfeği omzundan indirip ablasının gözlerinin ortasına nişan aldı ve tetiği çekti. Ablası mermi isabet eder etmez anında öldü. Annesine üç kez, babasına ise iki kez ateş etti. Annesi gözleri dehşetle açılmış bir halde yerde sürünerek onun yanına gelmeye çalıştı; kollarını ona doğru uzatmış, bir şeyler söylemeye çalışıyordu. Ağzını açtı, ancak bir şey söyleyemeden ağzı kapandı. Lowell Lee annesine "Sus!" diye bağırdı. Sonra da verdiği emre uymasını kesinkes sağlamak için ona üç el daha ateş etti. Babası Bay Andrews, henüz ölmemişti; can çekişen adam bir yandan inleyip bir yandan da ağlayarak yerde süründü ve mutfak kapısının önüne geldi. O sırada Lowell Lee tabancasını belinden çıkardı ve içindeki tüm mermileri babasının üstüne boşalttı. Tabancayı bir kez daha doldurdu ve babasını bir kez daha mermi yağmuruna tuttu. Babasının vücuduna toplam on yedi mermi saplanmıştı.

Olaydan sonra Andrews ile görüşenler onun şunları söylediğini belirttiler: "O akşam hiçbir şey hissetmedim. Planımı uygulama zamanı gelmişti, ben de yapmam gerekenleri yapıyordum. Herhangi bir şey hissetmem gerekmiyordu ki, ben planda üzerime düşeni yapıyordum sadece." Ailesinin tüm bireylerini öldürdükten sonra salondaki televizyonu odasına taşıyıp onu pence-

reden aşağı attı. Evdeki bütün dolapları, çekmeceleri açıp içlerinden bir şeyler alıp yere attı; cinayetleri eve hırsızlık yapmak için girenlere yüklemeyi planlamıştı. Sonra babasının arabasını alıp Kansas Üniversitesi'nin bulunduğu altmış beş kilometre uzaktaki Lawrence'a doğru yola çıktı. Kar yağışından dolayı kayganlaşmış yollarda bir süre gittikten sonra arabayı bir köprünün üzerine park etti ve ölüm yağdıran tüfek ile tabancayı Kansas Irmağı'nın karanlık sularına attı. Bu yolculuğun tek amacı, silahlardan kurtulmak değildi; cinayet saatinde evde olmadığını kanıtlamasını sağlayacak birilerini de görmesi gerekiyordu. Önce kaldığı yurda uğradı, kapıdaki kadın görevliye daktilosunu almak için geldiğini, kötü hava koşulları yüzünden Wolcott'tan Lawrence'a gelmesinin iki saat sürdüğünü söyledi. Sonra bir sinemaya girdi. Âdeti olmadığı halde sinemadaki teşrifatçı ve şeker satıcısı ile sohbet etti. Saat on birde film bittikten sonra Wolcott'a dönmek üzere yola çıktı. Eve geldiğinde melez köpeklerinin verandada onu beklediğini gördü; köpek, açlıktan inliyordu. Lowell Lee eve girdi ve babasının cesedinin üzerinden atlayıp mutfağa geçti, bir tas ılık sütün içine biraz yulaf ezmesi attı. Köpek tası silip süpürürken o da ahizeyi kaldırıp Şerif'in numarasını çevirdi: "Adım Lowell Lee Andrews. Wolcott Yolu üzerinde 6040 no'lu evde oturuyorum. Bir soygun ihbarında bulunmak istiyorum..."

Wyandotte Bölgesi Şerifi'ne bağlı dört devriye polisi bu ihbarı değerlendirdi. Bu dört polisten biri olan Meyers, ihbar üzerine gittikleri evde karşılaştıkları manzarayı şöyle anlattı: "Oraya gittiğimizde saat gece birdi. Evdeki bütün ışıklar açıktı. Siyah saçlı, iri kıyım bir delikanlı verandada köpeğini seviyordu. Lowell Lee adındaki bu delikanlı köpeğin kafasını sevgiyle okşuyordu. Teğmen Athey ne olduğunu sorunca delikanlı çok sakin bir şekilde parmağıyla evin kapısını işaret ederek 'İçeri girip kendiniz baksanıza' dedi." Eve girince dehşete kapılan polisler, hemen adli tabibi arayıp oraya çağırdılar. Adli tabip de polisler gibi Lowell Lee Andrews'un son derece duygusuz yüz ifadesi ve sorulan sorulara verdiği kayıtsız cevaplar karşısında şaşkınlığa kapılmıştı. Adli tabip nasıl bir cenaze töreni düşündüğünü sorduğunda Lo-

well Lee omuz silkerek "İstediğiniz gibi bir cenaze töreni yapabilirsiniz, bu *benim* umurumda değil" dedi.

Kısa bir süre sonra eve gelen iki üst rütbeli dedektif, ailenin hayatta kalan tek bireyini sorgulamaya başladılar. Lowell Lee'nin yalan söylediğinden kesinkes emin olan dedektifler yine de delikanlıyı saygılı bir ifadeyle dinlediler. Lowell Lee, daktilosunu almak için arabayla Lawrence'e gittiğini, sonra orada bir sinemaya girip film izlediğini ve geceyarısından sonra eve döndüğünde odalardaki dolapların ve çekmecelerin boşaltıldığını ve ailesinin katledildiğini gördüğünü söyledi. Sorgulama boyunca anlattığı bu hikâyenin doğru olduğunu iddia etti ve ifadesinde en küçük bir değişiklik bile yapmadı. Tutuklanıp cezaevine konduktan sonra yetkililer, Rahip Virto C. Dameron'dan yardım istediler. Rahip, onların bu ricasını kabul etmeseydi Lowell Lee ifadesini büyük olasılıkla hiçbir zaman değiştirmeyecekti.

Rahip Dameron, Andrews ailesinin her Pazar hiç aksatmadan gittiği Kansas City'deki Grandview Baptist Kilisesi'nin Başpapazı'ydı. Dickens romanlarındaki karakterleri andıran Rahip Dameron, verdiği vaazlarda insanların öteki dünyada nasıl cezalandırılacaklarını ballandıra ballandıra kendinden geçerek anlatmasıyla ünlüydü. Dameron, adli tabipten gelen telefon üzerine sabahın üçünde cezaevine gitti. Lowell Lee'yi hiçbir sonuç alamadan saatlerdir sorgulamaktan yorgun düşen dedektifler, onu kilisesine mensup bu delikanlıyla yalnız bırakıp başka bir odaya geçtiler. Lowell Lee, Dameron ile yaptığı görüşmenin kendi sonunu hazırladığını bir arkadaşına şöyle anlattı: "Bay Dameron şöyle dedi bana: 'Lee, seni bebekliğinden beri tanırım. Babanı da çok ama çok eskiden beri tanırdım; o benim çocukluk arkadaşımdı, birlikte büyüdük biz. İşte sırf bu nedenden dolayı buraya geldim; senin gittiğin kilisenin rahibi olduğum için değil, kendimi sizin ailenin bir bireyi olarak gördüğüm için seninle konuşmak istedim. Eskiden tanıdığın ve güvendiğin biriyle konuşmak istersin diye düşündüm. O korkunç olay beni çok üzdü; en az senin kadar ben de suçluların hemen yakalanıp cezalandırılmalarını istiyorum.'"

"Susayıp susamadığımı sordu bana. Çok susamıştım, bir Cola getirdi. Sonra da havadan sudan, Şükran Günü'nden, benim

okulumdan konuşmaya başladık. Rahip, kısa bir sessizlikten sonra şöyle dedi: 'Şimdi beni iyi dinle Lee, buradakiler senin suçsuz olduğuna tam olarak inanmamış gibi görünüyorlar. Bu durumda senin hemen yalan makinesine girmen gerekiyor; ancak bunu yaparsan suçsuzluğuna kesinkes inanırlar. Bunu bir an önce yapmak istiyorsun, değil mi? Öbür türlü dedektifler asıl suçluların peşine düşmekte geç kalırlar, çünkü şu an burada boşuna zaman harcıyorlar. Lee, bu korkunç cinayetleri sen işlemedin değil mi? Beni iyi dinle, eğer sen işlediysen bu cinayetleri hemen şimdi ruhunu bu suçtan arındırmak için dua etmeye başlamamız lazım." Bu sözleri duyunca nasıl olsa benim için bir şey fark etmeyecek diye düşündüm ve bütün olanları ona ayrıntılarıyla anlattım. Beni dinlerken sürekli kafasını sallıyor, dizlerinin üzerinde birleştirdiği ellerini ovuşturuyor, gözlerini benden kaçırmaya çalışıyordu. Sözlerim bitince bana yaptığım bu korkunç şeyden dolayı Tanrı'dan af dilemem gerektiğini söyledi. Ruhumu kötülüklerden arındırmak için ona anlattıklarımın hepsini şimdi hemen dedektiflere anlatmamın şart olduğunu da söyledi. 'Bunu lütfen yapar mısın?' diye sordu bana." Bu soruya karşısındaki tutuklunun başını öne eğerek olumlu yanıt verdiğini gören Rahip, ayağa kalkıp ondan haber bekleyen yan odadaki dedektiflerin yanına gitti. Onları sevinç içinde tutuklunun bulunduğu odaya davet etti: "Haydi, gelin hemen. Oğlan, ifade vermek için sizi bekliyor."

Andrews davası, hem hukuk hem de tıp çevrelerinde çok tartışma yarattı. Andrews'un avukatları, ilk duruşmada sanığın akli dengesi yerinde olmadığı için suçsuz sayılması gerektiğini iddia ettiler. Menninger Kliniği'nde çalışan psikiyatrlar duruşma gününden önce tutukluyu kapsamlı bir şekilde muayene edip, "basit tür şizofreni" hastası olduğuna karar vermişlerdi. Andrews'un zihni, yanlış algılamalar, halüsinasyonlar ve gerçekdışı düşünceler ile dolu olmadığı için "basit tür şizofreni" tanısı konmuştu. Andrews, "şizofrenik kişilik yapısı" nedeniyle, düşünce dünyasını duygu dünyasından çok daha üstün tutuyordu. Ne yaptığını çok iyi biliyordu; yaptığı şeyin yasak olduğunun ve bu yüzden cezalandırılacağının farkındaydı. Doktorlardan biri olan

Joseph Satten, bu konuda şunları söyledi: "Lowell Lee Andrews, en küçük bir duygu kırıntısı bile hissetmiyor. Kendisini bu dünyadaki tek önemli insan olarak görüyor. Onun ruhsal dünyasında annesini öldürmek ile bir hayvanı ya da bir sineği öldürmek arasında hiçbir fark yok."

Dr. Satten ve öteki psikiyatrlar, Andrews'un işlediği cinayetlerle sorumluluk duygusundan yoksun biri olduğunu kanıtladığını düşünüyorlardı. Sorumluluk duygusundan tamamen mahrum bu örnekten yola çıkarak Kansas mahkemelerinde uygulanan M'Naghten yasasının değiştirilmesi gerektiğini ileri sürdüler. M'Naghten yasasına göre sanık ahlaki açıdan değil, hukuki açıdan "doğru" ile "yanlışı" birbirinden ayırt edebiliyorsa akli dengesi yerinde biri olarak muamele görür. Psikiyatrların ve liberal görüşlü jüri üyelerinin tüm itirazlarına rağmen, bu yasa halen İngiltere'deki tüm mahkemelerde, Amerika Birleşik Devletleri'nin altı eyaleti dışında diğer tüm eyaletlerindeki mahkemelerde ve Kolombiya'daki mahkemelerde uygulanmaktadır. Bu yasaya karşı çıkanlar, onun yerine Durham yasasının benimsenmesini savunuyorlar. M'Naghten yasasına göre daha yumuşak olan, ancak bazılarının uygulanmasının daha zor olduğunu iddia ettiği Durham yasası, herhangi bir akli dengesizlik ya da hastalık sonucu suç işleyen sanığın bu suçtan sorumlu tutulamayacağını öngörüyor.

Andrews'u "basit tür şizofreni" hastası olarak gören psikiyatrlar ile mahkemede onu savunan başarılı iki avukat, bu davanın sanıkların akli dengesinin incelenmesi konusunda Amerikan hukuk tarihine geçecek bir dava olmasını ümit ediyorlardı. Mahkeme heyetini M'Naghten yerine Durham yasasını uygulamaya ikna etmeye çalışacaklardı. Durham yasasının uygulanmasına karar verilirse Andrews'un şizofren olduğunu kanıtlayan psikiyatr raporlarını mahkemeye sunacaklardı. Bu raporlar çerçevesinde Andrews, idam cezasına çarptırılmayacaktı; hatta cezaevine bile değil, Eyalet Hastanesi'ne gönderilecek, akli dengesi yerinde olmadığı için suç işleyenlerin kaldığı bölümde tedavi görecekti.

Ancak savunma avukatları bu planları yaparken sanığın dini

danışmanı olan Rahip Dameron'u hiç hesaba katmamışlardı. Her zaman dinç görünen, oradan oraya koşturan Rahip Dameron, savcının en önemli tanığı olarak mahkemede ifade verdi. Ateşli vaazlarını aratmayan ifadesinde çocukluğundan beri Pazar günleri kilisesine gelen Andrews'a insanların Tanrı'yı kızdırmamak için neleri yapmamaları gerektiğini birçok kez anlattığını söyledi: "Ona defalarca bu dünyada en önemli şey, senin ruhun dedim. Ben sana bunları öğretmeye çalışırken sen ne yaptın, bana birçok kez inancının olmadığını, Tanrı'ya inanmadığını söyledin. Oysa günah işlememen gerektiğini, Tanrı'nın seni er ya da geç yargılayacağını daha küçücük bir çocukken öğrenmiştin. Er ya da geç bir gün Tanrı'ya hesap vermek zorunda kalacağını biliyordun. İşte o gün de Andrews ile aramda böyle bir konuşma geçti, ona bunları hatırlattım. İşlediği suçun ne kadar korkunç bir şey olduğunu görmesi ve Tanrı'ya bu suçun hesabını vereceğini düşünmesi için ona bunları söyledim."

Rahip Dameron'un Andrews'un yalnızca ilahi güçlere değil, dünyevi güçlere de hesap vermesi gerektiğini düşündüğü verdiği ifadeden anlaşılıyordu. Sanığın itirafı onun ifadesiyle birleşince yargıç, M'Naghten ile Durham yasası arasında seçim yapmakta hiç zorlanmadı. Yargıç, Andrews davasında M'Naghten yasasının uygulanacağını söyledikten kısa bir süre sonra jüri üyeleri sanığı idam cezasına çarptırdıklarını açıkladılar.

Smith ile Hickock'un idam edilmesi için belirlenen ilk tarih, 13 Mayıs 1960 Cuma günü idi. Ancak Kansas Yüksek Mahkemesi, Smith ile Hickcock'un avukatlarının yeni bir duruşma yapılması için yaptıkları başvuruya o tarihe kadar bir yanıt vermediği için infaz ertelendi. Kansas Yüksek Mahkemesi Üyeleri, o günlerde çok meşgullerdi; çünkü bir değil iki tane yeniden yargılanma talebini görüşmek zorundaydılar. Smith ile Hickcock'un yanı sıra Andrews'un da yeniden yargılanıp yargılanmayacağına kısa bir süre içinde karar vermeleri gerekiyordu.

Perry ile Hickock'un hücreleri yan yanaydı. Birbirlerini göre-

miyorlardı, ama sohbet etmeleri için hiçbir engel yoktu. Ancak Perry, Dick ile hemen hemen hiç konuşmuyordu. Aralarında herhangi bir kavga olmamıştı, bu binaya ilk geldiklerinde birbirlerine bir iki kötü söz söyledikten sonra karşılıklı anlayış içinde sıcak bir ilişki kurmuşlardı. Beraber olmaktan çok hoşlanmayan, ama birbirlerinden ayrılmalarının mümkün olmadığını bildikleri için birbirlerine iyi davranan Siyamlı ikizlerden farkları yoktu. İçine kapalı ve şüpheci yapısı nedeniyle başkalarının önünde söylediklerine ve yaptıklarına aşırı dikkat eden Perry, Dick ile öteki hücrelerdeki mahkûmlar ve gardiyanlar duymadan konuşması mümkün olmadığı için ağzını neredeyse hiç açmıyordu. "Özel konuşmalarını" en çok da Andrews'un (Ölüm Hücreleri'nde kalanlar ona "Andy" diyorlardı) duymasından çekiniyordu. İyi bir üniversite öğrencisi olan Andrews, konuşurken çok zengin bir dil kullanıyordu. Liseyi bile dışarıdan bitirmiş olmasına rağmen şimdiye kadar tanıştığı insanların arasında eğitimi ve zekâsı ile parladığını düşünen Perry, üniversiteli dili ve zekâsı yüzünden Andrews'dan hiç hoşlanmıyordu. Perry, çevresindekilerin dilbilgisi ve telaffuz yanlışlarını düzeltmeye bayılırdı. Oysa şimdi onun yanlışları *düzeltiliyordu* sürekli, hem de "küçücük bir çocuk" tarafından. İşte bu yüzden mecbur olmadıkça ağzını açmıyordu Perry. Andrews onu "Adamın 'kayıtsız' olduğunu söylemek istiyorsun, ama neden onun için 'nesnel' diyorsun?" diye eleştirdikçe küçük bir üniversitelinin alaycı yorumlarını dinlemektense ağzımı hiç açmamak daha iyi dedi kendi kendine. Aslında Andrews'un kötü bir niyeti yoktu, yanlış bir sözcük kullanımını düzelttiğini düşünüyordu sadece; ama Perry onu bu düzeltmeleri yüzünden bir kaşık suda boğmak istiyordu. Andrews, onu böyle herkesin içinde eleştirdikçe o kendisini çok aşağılanmış hissediyordu. Ama bu öfkesinden kimseye söz etmedi; susmakla yetindi ve suskunluğunun nedenini kimse anlamasın diye de çok özen gösterdi. Bütün gün ağzını hiç açmadan somurtarak yatağının üzerinde oturuyordu. Bir süre sonra günde üç kez hücresine getirilen yemeklerden ağzına yalnızca bir ya da iki lokma atmaya başladı. Haziran'ın başında Dick'e "Sen istersen boynuna ipi geçirmelerini bekle, ben öyle yapmayacağım" dedikten

sonra ağzına ne bir lokma yemek koydu, ne de bir yudum su içti. O güne kadar çok az konuşuyordu, ama o günden sonra ağzından tek bir laf bile çıkmadı.

Perry'nin yemek ve konuşma orucunun beş gündür sürdüğünü öğrenen Cezaevi Müdürü bu durumu ciddiye almaya karar verdi. Altıncı günde Smith'in cezaevi revirine gönderilmesi için emir verdi. Ama Perry'nin tavrı revirde de değişmedi, hemşireler ona zorla bir şey yedirmeye çalıştığında ağzını sımsıkı kapalı tutuyor, onlara karşı koyuyor, başını sağa sola sallıyor, çenesini tamamen kilitliyordu. Hastabakıcılar en sonunda onu yatağa bağladılar ve kimi zaman burnuna soktukları boru aracılığıyla, kimi zaman da damardan serumla beslemeye başladılar. Yapay yollardan beslenmesine rağmen yemek yemeyi kestiği o dokuz hafta boyunca kilosu seksen dörtten elli yediye düştü. Doktor, Cezaevi Müdürü'ne mahkûmu yapay yollarla besleyerek uzun süre yaşatmalarının mümkün olmadığını söyledi.

Dick, Perry'nin iradesine hayran kalmıştı; ama yine de onun ölmek için yemek yemediğini, böylece de bir çeşit intihar ettiğini kabul etmiyordu. Perry'nin komada olduğunu duyduğunda bile zaman içinde iyice yakınlaştığı Andrews'a suç ortağının numara yaptığını söyledi: "Onu deli zannetsinler diye yemek yemiyor."

Bir türlü doymak bilmeyen Andrews ise (gazete ve dergilerde gördüğü bütün yemek resimlerini kesip eski püskü bir deftere yapıştırıyordu, çilekli pastadan kızarmış bifteğe kadar her türlü yemeğin yer aldığı kalın bir albüm yapmıştı kendisine) "Belki de gerçekten delidir. Ağzına bir lokma bile koymadığına göre deli herhalde" diye yorumladı Dick'in bu sözlerini.

"Onun tek derdi, buradan çıkmak. Bunu becermek için numara yapıyor işte. En sonunda deli olduğuna karar verip akıl hastanesine göndersinler onu diye yemek yemiyor."

Dick, Andrews'un bu noktada yaptığı yorumu hiç unutamadığını söyledi. Andrews, Dick'in iddiasına göre şöyle demişti: "Buradan çıkmak için böyle bir yol seçmesi bana çok garip geldi. Bunun için kendini açlığa mahkûm etmesine gerek yok ki. Nasıl olsa eninde sonunda hepimiz buradan çıkacağız. Ya yürü-

yerek kendimiz çıkacağız buradan ya da bir tabutun içinde çıkaracaklar bizi. Benim için hiçbir şey fark etmez, ister yürüyerek kendim çıkayım, ister tabutun içinde taşıyarak çıkarsınlar beni. Nasıl olsa ikisi de aynı kapıya çıkıyor." Dick, Andrews'un bu yorumunu, öteki idam mahkûmlarına, gardiyanlara anlatıp duruyordu. Ona göre Andrews, böyle konuşarak "ne kadar garip düşünceleri" olduğunu, "kendine özgü, bambaşka bir dünyada" yaşadığını açıkça ortaya koymuştu.

Dick, "Andy, senin sorunun ne biliyor musun? Sen, insan hayatına hiç değer vermiyorsun. Kendi hayatının bile senin gözünde hiçbir değeri yok" diyerek Andrews hakkındaki düşüncelerini onun yüzüne söylemiş oldu.

Andrews, Dick'in kendisi hakkında doğru düşündüğünü söyledi: "Sana önemli bir şey daha söyleyeyim. Olur da buradan kendim çıkar, özgürlüğüme kavuşursam benim tam olarak nereye gittiğimi kimse bilmeyecek; ama emin ol geçtiğim her yerde bir iz bırakacağım, nereye gittiğimi bilmeseler bile, o son noktaya varmadan önce nerelerden geçtiğimi ben oralardan ayrıldıktan kısa bir süre sonra öğrenecekler."

Perry bütün yazı yatakta kâbus görerek, kan ter içinde sayıklayarak, yarı uyku yarı uyanıklık arasında geçirdi. Uykusunda sürekli sesler duyuyordu; bu seslerden biri hiç durmadan aynı soruyu soruyordu: "İsa nerede? İsa nerede?" Bir keresinde uykusundan şöyle bağırarak uyandı: "O kuş İsa'nın ta kendisi! O kuş İsa'nın ta kendisi!" Eskiden beri çok severek kurduğu hayali, "Perry O'Parsons: Tek Kişilik Senfoni Orkestrası" şimdi sık sık rüyalarına giriyordu. Hemen hemen her gece aynı rüyayı görüyordu: Las Vegas'taki bir gece kulübünde, üzerinde beyaz bir smokin ve başında yine beyaz, havalı bir şapka ile spot ışıklarıyla aydınlatılmış sahnede sırayla armonika, gitar ve trampet çalarken bir yandan da "Sen Benim Işığımsın" adlı şarkısını söylüyordu. Ayağındaki özel dans ayakkabılarıyla altın rengi merdivenlerden zarif hareketlerle inerek sahnenin altındaki platforma geliyor, oradan dinleyicilerini selamlıyordu. Ama çok garip bir şey vardı ortada; şarkısı bittiği, dinleyicilerini selamladığı halde tek bir alkış sesi bile duyulmuyordu. Oysa şatafatlı döşenmiş o ko-

caman salonda binlerce dinleyici vardı. Dinleyicilerin çoğu siyah erkeklerdi. Kan ter içinde sahnenin altındaki platformda durup garip görünüşlü dinleyicilere bakarken birden neden hiç alkış sesi duymadığını anlıyordu. Dinleyici olduğunu düşündüğü bu siyah erkeklerin hepsi hayaletti; mahkeme kararı sonucu asılarak, elektrik verilerek ya da gaz odasına kapatılarak öldürülmüş bütün mahkûmların hayaletleri doldurmuştu o salonu. Birazdan o da onların arasına katılacaktı. Altın rengi merdivenlerden inerek geldiği o platform birazdan ortadan yarılacak ve kocaman bir darağacı ortaya çıkacaktı. Başına gelecekleri anlayınca titremeye başladı, kafasındaki şapka yere düştü. Perry O'Parsons, ter içinde korkudan altına çişini ve kakasını kaçırarak sonsuzluğa doğru yola çıktı.

O korkunç rüyayı görüp kan ter içinde uyandığı bir öğleden sonra karşısında Cezaevi Müdürü'nü buldu. "Kâbus mu görüyordun?" diye sordu Cezaevi Müdürü. Perry, ona yanıt vermedi. Cezaevi Müdürü o yaz boyunca sık sık revire gelip Perry'yi yemek yemesi için ikna etmeye çalışmıştı. "Bak sana bir şey getirdim. Baban göndermiş. Elime geçer geçmez hemen sana getirdim bunu." Perry, yüzü iyice sararıp solduğu ve küçüldüğü için olduğundan çok daha büyük görünen, garip bir parlaklığa bürünmüş gözlerini tavana dikti. Ziyaret ettiği hastadan tek bir sözcük bile işitmeyi başaramayan Cezaevi Müdürü, yatağın yanındaki komodine bir kart bırakıp odadan çıktı.

O gece Perry, kartı inceledi. Cezaevi Müdürü'ne yollanmıştı; üzerinde California, Blue Lake damgası vardı. Daha önce de defalarca gördüğü, eciş bücüş el yazısı ile şunlar yazılmıştı: "Sayın Bay, Oğlum Perry'nin sizin müdürü olduğunuz cezaevinde kaldığını öğrendim. Lütfen bana suçunun ne olduğunu ve onu ziyaret edip edemeyeceğimi yazar mısınız? Şimdiden çok teşekkür ederim. En iyi dileklerimle... Tex J. Smith" Perry kartı yırtıp attı, ancak kartta yazanlar zihnine kazınmıştı bir kez. Okuduğu o dört kuru cümle, onu duygusal açıdan canlandırıp içindeki sevgi ve nefreti uyandırmakla kalmamış, ona gerçeği, o kadar çabalamasına rağmen halen ölmediğini, hayatta olduğunu göstermişti. Daha sonra o an hissettiklerini bir arkadaşına şöyle anlat-

tı: "Kartı okuyup çöpe attıktan sonra hayatta kalmaya karar verdim. Beni öldürmek isteyenler bunu kendileri yapsınlar, canımı onlar alsınlar istedim. Ben niye onlara yardım edecektim ki? Madem beni öldürmek istiyorlardı, o zaman bunu kendi elleriyle, benden hiç yardım almadan yapsınlardı bakalım."

Ertesi sabah hemşireden bir bardak süt istedi. On dört hafta boyunca ilk kez kendi isteğiyle bir gıda maddesi midesine girmişti. O günden sonra bal, yumurta ve süt karışımı ve portakal suyu ile beslenerek yavaş yavaş kilo almaya başladı. Ekim ayının başında Cezaevi Doktoru Robert Moore, onun artık hücresine dönebileceğini söyledi. Dick, onu bir kahkaha ile "Evine hoş geldin, hayatım" diyerek karşıladı.

Aradaniki yıl geçti.

Wilson ile Spencer gittikten sonra Ölüm Hücreleri'nde üç kişi kaldı: Smith, Hickock ve Andrews. Pencereleri ağla örülü hücrelerde, çıplak bir ampul hiç sönmeden gece gündüz yanıyordu. Öteki mahkûmlara tanınan haklardan bu hücrelerde kalanlar yoksunlardı. Radyo dinlemeleri, kâğıt oynamaları yasaktı; havalandırmaya bile çıkarılmıyorlardı. Hücrelerinden yalnızca haftada bir kez, Cumartesi günleri banyoya gidip yıkanmaları ve kirli tulumlarını değiştirmek için çıkarılıyorlardı. Çok ender olarak gelen ziyaretçileri ile görüşmek için de hücreden çıktıkları oluyordu. Avukatları ve akrabaları ziyarete geliyordu. Bayan Hickcok, oğlunu görmek için ayda bir kez cezaevine geliyordu. Kocası ölünce çiftliği satmak zorunda kalmıştı. Dick'e akrabalarına sığındığını, bir süre bir akrabasının evinde, sonra bir başkasının evinde kaldığını söyledi.

Perry, kendisini "denizin dibinde" yaşıyormuş gibi hissediyordu. Hücrelerin içi okyanus dipleri kadar gri ve sessiz olduğu için böyle bir hisse kapılmış olabilirdi. Geceleri duyulan horlama ve öksürük seslerinden, lastik terliklerin beton zeminde çıkardığı şıpıdak seslerden ve cezaevinin duvarlarındaki deliklerde yuva yapmış güvercinlerin kanat çırpma seslerinden başka genel-

likle hiçbir ses işitmiyordu idam mahkûmları. Ama *bazı günler* hücrelerin bulunduğu kat çok gürültülü oluyordu. Dick, annesine yazdığı bir mektupta o günlerden şöyle söz etmişti: "Bazen burası o kadar gürültülü oluyor ki kulaklarım uğuldamaya başlıyor. "Delik" adını verdikleri aşağıdaki kata adamlar doluştuğu zaman burada kıyamet kopuyor. Birbirleriyle deli gibi dövüşüyorlar. Bağıra çağıra küfür ediyorlar. Küfürlerden ve çığlık seslerinden başka bir şey duyulmaz oluyor. Biz de artık dayanamayıp susun diye bağırmaya başlıyoruz. O zaman gürültü iyice dayanılmaz oluyor. Bana kulak tıkacı gönderebilsen keşke. Ama burada onlara izin vermezler ki. Kötülere hiçbir yerde huzur yok."

Ölüm Hücreleri'nin bulunduğu küçük binanın yaşı, elliden fazlaydı. Artık iyice eski bir bina olduğu için sıcak ve soğuk hava yalıtılmadan içeri olduğu gibi giriyordu. Beton duvarlar, çok sert geçen kışlarda buz gibi oluyordu. Yazları ise sıcaklık kırk dereceye yaklaştığında hücrelerin içi kazan gibi kaynamaya, ekşi ekşi kokmaya başlıyordu. Dick, annesine yazdığı 5 Temmuz 1961 tarihli mektubunda sıcakların artık iyice dayanılmaz olduğunu söyledi: "Burası o kadar sıcak ki tenim yanıyor resmen. Çok fazla hareket etmiyorum. Yerde oturuyorum. Yatağıma uzanmam mümkün değil, çünkü çarşaf terden sırılsıklam olmuş vaziyette. Haftada bir yıkanıyoruz, giysilerimizi de haftada bir değiştirebiliyoruz. İşte bu yüzden her tarafı dayanılmaz ekşi bir ter kokusu kaplıyor. Kokudan sürekli midem bulanıyor. Havalandırma diye bir şey yok burada. Bir de o ampulleri hâlâ söndürmüyorlar, gece gündüz tepemizde yanan o çıplak ampuller hücrelerin içini daha da ısıtıyor. Duvarlarda hamam böcekleri cirit atıyor."

İdam mahkûmları, öteki mahkûmlar gibi gün boyu atölyelerde çalışmak zorunda değillerdi. Zamanlarını istedikleri gibi geçirme hakkı tanınmıştı onlara. İsterlerse bütün gün uyuyabilirlerdi. Perry, günlerinin çoğunu yataktan hiç kalkmadan uyuyarak geçiriyordu ("Sanki gözlerini uykudan açamayan küçük bir bebeğe dönüştüm de onun için kafam yastıktan bir türlü kalkmıyor.") Andrews ise sürekli kitap okuyordu; bütün gece o çıplak ampulün altında yatağında uzanarak kitap okuyordu. Bir hafta-

da ortalama on beş yirmi kitap bitiriyordu. Hem macera kitapları, hem de gerçek edebiyat kitapları okuyordu. Şiir de okuyordu, en sevdiği şair Robert Frost'tu. Emily Dickinson ile Whitman'ı da seviyordu; bir de Ogden Nash'in komik şiirlerine bayılıyordu. Cezaevi kütüphanesi kısa bir süre sonra Andrews'un edebiyat açlığını doyurmakta yetersiz kaldı. Ancak Cezaevi Rahibi ile küçük bir hayran kitlesi Andrews'un yardımına yetişti; Kansas City Eyalet Kütüphanesi'nden aldıkları kitapları kolilere doldurup cezaevine göndermeye başladılar.

Dick de kitap kurdu olmuştu burada; ama o okuduğu kitapların ya cinsellik ya da hukuk ile ilgili olmalarına özen gösteriyordu. Harold Robbins ile Irwing Wallace'ın romanlarındaki seks sahnelerini seviyordu (Perry, Dick'in ödünç verdiği bu romanlardan birini geri verirken kitabın içine kısa bir not yazmıştı: "Dejenere insanlar için yazılmış ahlaksız bir roman.") Bir de aldığı cezanın değişmesini sağlayacak bir bilgiye ulaşmak için her gün saatlerce hukuk kitaplarını karıştırıyordu. Kendisine haksız yere idam cezası verildiğini düşünüyor ve bu cezanın değiştirilmesi için akla gelebilecek her türlü kurumu mektup yağmuruna tutuyordu. Amerikan İnsan Hakları Örgütü'ne ve Kansas Eyalet Barosu'na sayısız mektup yollamıştı. Bu mektuplarda "infaz kararını daha duruşma başlamadan vermiş jüri üyelerinin karşısına çıkarıldığını", onun davasının "tam bir komedi" olduğunu söylüyor ve yeniden yargılanmak için o kurumlardan yardım istiyordu. Dick, Perry'yi de bu tür yardım isteyen mektuplar yazmaya ikna etmişti. Ancak aynı şeyi Andrews'a söylediğinde ondan Perry'den aldığı gibi olumlu bir yanıt alamamıştı: "Herkes kendi boynunu kurtarmaya baksın." (O sıralarda aslında Dick, yalnızca boynunu düşünmüyordu. Saçlarının sürekli dökülmesi onu çok endişelendiriyordu. Annesine yazdığı bir mektupta bu endişesini şöyle dile getirmişti: "Saçlarım avuç avuç dökülüyor. Çok üzülüyorum buna. Bizim ailede hatırladığım kadarıyla hiç kel yok. Yakında hiç saçım kalmayacak ve iğrenç, kel kafalı bir adam olacağım.")

Ölüm Hücreleri'nin iki gece gardiyanı, 1961 yılının bir sonbahar akşamında idam mahkûmlarına dışarıdan bir haber getirdi-

ler: "Çok yakında size yeni arkadaşlar gelecek galiba." Mahkûmlar, o arkadaşların kimler olduğunu hemen tahmin ettiler. Kansaslı bir yol işçisini öldürmekle suçlanan iki genç askerin yargılanması demek ki sona ermiş ve idam cezasına çarptırılmışlardı. Gardiyanlardan biri bu tahmini doğrulayarak "Evet, jüri üyeleri onlara idam cezası verdi" dedi. Dick söze karışıp "Tabii ki idam cezası almışlardır. Kansas'taki jüri üyelerinin en sevdiği şey, çocuklara şeker dağıtır gibi idam cezası vermek."

George Ronald York adındaki asker on sekiz, arkadaşı James Douglas Latham da on dokuz yaşındaydı. İkisi de çok yakışıklıydı; onların duruşmalarını çok sayıda genç kız o güzel yüzlerini görmek için izlemişti. İki asker, ilk başta tek bir cinayetten yargılanıyorlardı; ancak duruşma sırasında ülkeyi bir uçtan bir uca kat ettikleri o uzun yolculuk boyunca farklı yerlerde ve tarihlerde yedi kişiyi öldürdükleri ortaya çıktı.

Sarışın, mavi gözlü olan Ronnie York, Florida'da doğup büyümüştü. Babası oradaki herkesin tanıdığı, çok iyi para kazanan bir dalgıçtı. York ailesi, mutlu ve rahat bir yaşam sürüyordu. Anne babası ve kendisinden bir yaş küçük olan kız kardeşi, Ronnie'yi taparcasına çok seviyorlardı. Ronnie, bütün ailenin gözbebeğiydi. Latham'ın hayat öyküsü ise Ronnie'ninkine taban tabana zıttı. Latham'ın geçmişi, Perry'nin geçmişine benziyordu; ikisi de çok sancılı bir çocukluk ve gençlik dönemi geçirmişti. Latham çok çocuklu bir ailenin son çocuğu olarak Texas'ta dünyaya geldi. Sürekli parasızlık çeken anne babası hiç durmadan kavga ediyorlardı. En sonunda ayrıldılar ve çocuklarını da arkadaşlarının evine, bir gün oraya, bir gün buraya bırakmaya başladılar. Arkadaşları çocuk bakmaktan kısa bir süre sonra sıkılınca çocuklar ortada kaldı. Ayrık otu gibi istenmedikleri ortamlarda büyüyen çocukların hayatı hiç kolay olmadı. Latham, on yedi yaşına geldiğinde orduya yazıldı. İki yıl sonra birliğinden izinsiz ayrıldığı için mahkemeye verildi ve suçlu bulunup Texas'taki Hood Kışlası'nda hapis yattı. Orada kendisi gibi birliğinden izinsiz ayrıldığı için hapis yatan Ronnie York ile tanıştı. Bu iki asker birbirine hiç benzemiyordu. Fizikleri bile birbirinden çok farklıydı. Uzun boylu York'un soğuk ve mesafeli bir görünüşü vardı; Tek-

saslı Latham ise kısa boyluydu ve parlak kahverengi gözleri yumuşak yüz hatlarıyla birleşince son derece sevimli bir genç gibi görünüyordu. Hem geçmişleri hem de fizikleri birbirinden bu kadar farklı iki genç adam, bir noktada birleşiyorlardı; ikisi de şu düşünceye yürekten inanıyorlardı: "Dünya iğrenç bir yer ve insanların bu iğrenç yerde yaşamaktansa ölmeleri çok daha iyi." Latham, dünya ve insanlar ile ilgili bu düşüncesini şöyle açıklıyordu: "Bu dünya tam anlamıyla kokuşmuş bir yer. Burada yaşamanın tek yolu kötü olmak. Herkesin tek anladığı dil bu, kötülüğün dilinden anlıyorlar. Bir adamın ambarını yakın ya da köpeğini zehirleyin, ne demek istediğinizi hemen anlayacaktır. Kötülük yapmanız lazım anlaşılmak için. Hemen anlaşılmak istiyorsanız birini öldürün." Ronnie, Latham'ın "yüzde yüz haklı" olduğunu söyledi: "Hem zaten birini öldürürseniz ona iyilik yapmış olursunuz. Bu iğrenç yerde çektiği acılara bir nokta koyarsınız."

Acılarına nokta koymayı planladıkları ilk kişiler, Georgia'lı, saygın iki ev kadınıydı. York ile Latham, Hood Kışlası'ndan kaçtıktan sonra bir kamyonet çalmış ve onunla York'un ailesinin yaşadığı Florida, Jacksonville'e doğru yola çıkmışlardı. 29 Mayıs 1961 gecesi, Jacksonville'in yakınlarındaki bir Esso benzin istasyonunda o iki kadınla karşılaşmışlardı. Kışladan kaçan bu iki asker, Florida'ya York'un ailesini ziyaret etmek için gelmişlerdi; ancak oraya vardıklarında York babasının onu karşısında görünce kızabileceğini düşünüp bu ziyaretten vazgeçmişti. Bunun üzerine iki arkadaş New Orleans'a gitmeye karar vermişlerdi. İşte Jacksonville'den New Orleans'a gitmek için yola çıktıktan sonra o Esso benzin istasyonunda durmuşlardı. O sırada istasyonda başka bir araba daha park halindeydi. Arabanın içindeki iki ağırbaşlı ev kadını, Jacksonville'de alışveriş yaparak eğlenceli bir gün geçirdikten sonra Florida-Georgia sınırındaki kasabalarına geri dönmek üzere yola çıkmışlardı. Ancak ne yazık ki yollarını kaybetmişlerdi. Kasabalarından geçen otoyola nasıl çıkacaklarını York'a sorduklarında genç adam yardım etmeye son derece istekli ve kibar bir yüz ifadesi ile "Siz bizi izleyin. Biz de otoyola çıkıyoruz" dedi. York kamyoneti otoyola değil, bir bataklığa çı-

kan dar bir yola doğru sürdü. Arkadaki arabadaki kadınlar, otoyola çıkacaklarını sanarak hiçbir şeyden şüphelenmeden kamyoneti takip ettiler. Sonra kamyonet aniden durdu. Kadınlar, arabanın farlarının aydınlattığı yolda o yardımsever genç adamların yürüyerek kendilerine doğru geldiğini gördüler. Her ikisinin de elinde kamçı olduğunu fark ettiklerinde iş işten geçmişti; artık kaçmaları mümkün değildi. York ile Latham, kamçıları kamyonette bulmuşlardı. Kamyonetin sahibi, bir sığır yetiştiricisiydi. Latham, kamçıları görür görmez kadınları onlarla boğmaya karar vermişti. İki arkadaş önce kadınların cüzdanlarındaki paraları aldılar, sonra da ikisini de kamçı ile boğarak öldürdüler.

29 Mayıs'tan sonraki on gün boyunca tuttukları cinayet çetelesine yeni çentikler eklediler. Tennessee, Tullahoma'da kırmızı, güzel, Dodge marka arabası ile seyahat eden bir satış temsilcisini öldürüp sığır yetiştiricisinin eski kamyonetinden kurtuldular. Illinois'a bağlı St. Louis'te iki kişiyi daha öldürdüler. Beşinci kurbanları Kansaslı bir büyükbaba idi. Altmış iki yaşında, çok dinç görünen Otto Ziegler, dost canlısı biriydi. Otoyolda arabaları bozulmuş iki genç adamı görmezden gelip yoluna devam edemeyecek kadar yardımseverdi. Güzel bir Haziran sabahında Kansas sınırları içindeki otoyolda arabasını sürerken yolun kenarına park etmiş, üstü açılan, güzel, kırmızı bir araba gördü. İyi görünümlü iki genç adam, arabanın kaputunu açmış motordaki arızayı gidermeye uğraşıyordu. İyi kalpli Bay Ziegler, motorda herhangi bir arıza olmadığını, arabanın kaputunun sırf kendisi gibi yardımsever insanları soyup öldürmek için açıldığını nereden bilebilirdi? "Bir yardımım dokunabilir mi?" Bay Ziegler'in ağzından en son bu sözler çıktı. York, altı metre uzaktan yaşlı adamın kafasına ateş etti ve Latham'a dönüp "İyi atıştı, değil mi?" diye sordu.

Son kurbanlarının hikâyesi, içlerinde en acıklı olanıydı. Daha on sekiz yaşındaki bu genç kız, Colorado'daki bir motelde temizlik görevlisiydi. Acımasız ikilinin yolu bir gece o motele düştü. Kız, o gece ikisiyle de beraber oldu. York ile Latham, kıza California'ya gittiklerini, isterse onu da götürebileceklerini söylediler. Latham, kızı onlarla gelmesi için ikna etmeye çalışırken "Ba-

karsın orada şansımız yaver gider, üçümüz de film yıldızı oluruz" dedi. Kız, yolculuğun California'da değil, Colorado, Craig yakınlarındaki bir vadinin dibinde sona ereceğini bilmeden arabaya bindi. İki katil, California'ya varmadan film yıldızı olmuş gibi büyük bir rahatlıkla önceden planladıkları senaryoyu uyguladılar. Kızı tüfekle ateş ederek öldürdüler, saatler geçtikten sonra da kızın kanlar içindeki zavallı bedenini ve acele içinde hazırladığı bavulunu o derin vadiden aşağı attılar.

Kırmızı bir araba ile seyahat eden iki genç adamı Otto Ziegler'in cesedinin bulunduğu bölgede görenler olmuştu. Bu kişiler, genç adamların eşkâlleri hakkında polise bilgi verdiler. Batı eyaletlerindeki bütün polislere bu eşkâller dağıtıldı. Bazı yerlerde polis barikat kurdu, helikopterler sürekli otoyolların üzerinde uçtu ve en sonunda York ile Latham polislerin Utah'ta kurdukları bir yol barikatında kıskıvrak yakalandılar. Salt Lake City Emniyet Müdürlüğü'ne getirilen ikili ile yerel bir televizyon kanalında çalışan bir muhabirin röportaj yapmasına izin verildi. Televizyonda yayınlanan bu röportajı sesini açmadan izleyen biri, atletik yapılı, sağlıklı ve neşeli bu iki genç adamın hokey ya da beyzbol maçları ile ilgili yorum yaptıklarını düşünebilirdi. Oysa o sırada iki genç adam, yedi kişiyi nasıl öldürdüklerini tüm ayrıntılarıyla, büyük bir rahatlıkla, kendilerinden son derece hoşnut bir ifade ile anlatıyorlardı. Televizyon muhabiri "Peki neden işlediniz bu cinayetleri?" diye sorduğunda York, kendisine iltifat edilmiş gibi nazikçe gülümseyerek "Dünyadan nefret ediyoruz da ondan" dedi.

York ile Latham'ı yargılamak için birbirleri ile yarışan beş eyalette de idam cezası yürürlükteydi. İdam cezası alan mahkûmlar, Florida, Tennessee ve İllinois'da elektrikli sandalyeye oturtularak öldürülüyorlardı, Kansas'ta asılıyorlar, Colorado'da ise gaz odasına konuyorlardı. Bu beş eyalette işlenen cinayetler incelenmiş ve iki genç adamın suçlu olduğuna dair en sağlam kanıtların Kansas'taki Otto Ziegler cinayetinde toplandığına karar verilmişti. Böylece de eyaletler arasındaki yarışı Kansas kazanmış oldu.

Ölüm Hücreleri'nde kalanlar, yeni arkadaşlarını ilk kez 2 Ka-

sım 1961 günü gördüler. Gardiyan, Ölüm Hücreleri'nin yeni sakinlerini kıdemli idam mahkûmları ile şöyle tanıştırdı: "Bay York ve Bay Latham işte karşınızda Bay Smith. Ve bu da Bay Hickock. Ve şimdi de karşınızda "Wolcott'un en tatlı çocuğu" Bay Lowell Lee Andrews!"

York ile Latham önlerinden geçip hücrelerine girdikten sonra Hickock, Andrews'un kıkırdadığını duydu ve "Ne oldu da gülüyorsun?" diye sordu.

"Bir şey yok. Kendi kendime düşünüyordum da, benim üç, sizin dört, onların da yedi cesedi var. Toplarsan on dört eder. Ama biz burada kaç kişiyiz? Yalnızca beş kişiyiz. O zaman adam başına kaç ceset düşüyor? On dördü beşe bölersen..."

"On dördü *dörde* bölmen lazım" diye sert bir şekilde Andrews'un sözünü kesti Hickock. "Burada dört katil ve bir yanlışlık sonucu buraya düşmüş bir adam var. Ben katil değilim. Hayatım boyunca kimsenin kılına bile dokunmadım ben."

Hickcock, aklına gelen her kuruma mektup yazıyor, haksız yere idam cezasına çarptırıldığını söylüyordu. Bu kurumlardan biri sonunda Hickcock'un yardım çağrısına yanıt verdi. Kansas Eyalet Barosu Hukuki Yardım Komitesi Başkanı Everet Steerman, Hickock'tan aldığı mektuptan etkilenmişti. Hickock, kendisinin ve arkadaşının adil bir şekilde yargılanmadığını ileri sürüyordu. Ona göre Garden City'de onlara karşı "düşmanca bir hava" olduğundan tarafsız bir jürinin oluşturulamayacağı son derece açıktı ve bu durumda duruşmanın orada değil başka bir kentte görülmesi gerekiyordu. Jüri üyelerinden ikisinin daha jüri üyesi seçilmeden önce yargıç ile yaptıkları konuşmada kararlarını çoktan verdikleri belliydi (Jüri üyelerinden biri idam cezasına karşı olan tutumu sorulduğunda "Genel olarak ben ölüm cezasına karşıyım. Ancak bu dava çok istisnai ve özel bir dava olduğu için bu konudaki genel yaklaşımıma sadık kalmayacağımı söylemek isterim" demişti); ancak jüri üyesi adaylarının sorulara verdikleri yanıtlar kaydedilmediği için bunu kanıtlamak

mümkün değildi. Kansas yasalarına göre jüri üyesi adaylarının belirlenmesi için yapılan görüşmeler ancak önceden özel bir talep yapılırsa kaydediliyor. Jüri üyelerinin birçoğu Bay Clutter'ı "yakından tanıyorlardı"; Yargıç Tate de "Bay Clutter'ı tanıyordu, onunla çok yakın arkadaştı."

Hickock, yargıç ile jüri üyelerini hafif bir dille eleştirmişti, asıl sert eleştiri oklarını Arthur Fleming ile Harrison Smith'e yöneltmişti. Hickock'a göre haksız yere idam cezasına o iki "yeteneksiz ve beceriksiz" avukat yüzünden çarptırılmıştı. Avukatların ikisi de sanıkları savunmak için özel bir hazırlık yapmamışlardı. Savcılık ile yaptıkları yasadışı, gizli işbirliği yüzünden bu dava ile ilgili hiçbir ön çalışma yapmamışlardı.

Hickock, mektubunda iki saygın avukatı ve tanınmış bir yargıcı son derece sert bir dille suçlamıştı. Bu iddiaların çok azının bile doğru olması sanıklara yasal savunma haklarının tanınmadığını gösterirdi. Bay Steerman'ın önerisiyle Kansas Eyalet Barosu tarihinde ilk kez karara bağlanan bir davayı soruşturmaya karar verdi ve Russel Shultz adında genç bir Wichita'lı avukatı Hickock'un iddialarını incelemek üzere görevlendirdi. Shultz, Hickock'un suçlamalarında haklı olduğuna dair yeterli kanıt bulursa mahkeme kararının geçersiz sayılması için bu kararı kısa bir süre önce onaylayan Kansas Yüksek Mahkemesi'ne duruşma tutanaklarının bir kopyası ile başvuracaktı.

Shultz, biraz taraflı bir soruşturma yaptı; davanın adil görülüp görülmediğini saptamak için Smith ve Hickock ile görüşmekle yetindi. Bu görüşmelerden sonra gazetecilere onların hoşuna gidecek bir dilde açıklamalar yaptı: "Bu ülkede fakir ve suçlu olan kişilerin kendilerini savunma hakkı var mı, yok mu? Yanıtlamamız gereken soru bu. Yüksek Mahkeme'ye başvurmak isteyen bu suçluların idam edilmesi, Kansas Eyaletinin saygınlığına çok fazla zarar vermeyecektir. Ancak eyaletimiz davaların yasal bir şekilde görülmediği bir eyalet olarak anılmaya başlarsa, işte o zaman saygınlığından çok şey kaybedecektir."

Shultz, Kansas Yüksek Mahkeme'sine Clutter davasının tutanakları ile davanın yeniden görülmesi için başvuruda bulundu. Yüksek Mahkeme bu başvuruyu kabul etti ve emekli olmuş, say-

gın yargıçlardan Walter G. Thiele'yi yeni duruşmanın yargıcı olarak atadı. Dava, Walter G. Thiele'nin başkanlığında ilk aşamalardan başlayarak yeniden görülecekti. Clutter duruşmasını izleyenler, Garden City'deki mahkeme salonunu yaklaşık iki yıl sonra bir kez daha doldurdular. İlk duruşmada sanık sandalyesinde oturan Hickock ile Smith ikinci duruşmaya katılmamışlardı; sanık sandalyeleri boştu, ancak sandalyelerin hemen yanında Yargıç Tate ve sanık avukatları ayakta duruyorlardı. Üçünün de hukuk adamı kişilikleri yara almıştı; idam mahkûmlarının mahkeme kararına itiraz etmeleri değil, Baro'nun bu itirazları önemseyip değerlendirmesi ve onları kendilerini savunmak zorunda bırakması mesleki hayatlarında kötü bir iz bırakmıştı.

Yargıç Thiele, Smith ile Hickock'un ifadelerini Lansing'te aldı. Sekiz jüri üyesi katledilen ailenin hiçbir bireyini tanımadığına yemin etti, dördü Bay Clutter'ı uzaktan selamlaşacak kadar tanıdığını itiraf etti; ancak jüri üyelerinin hepsi (jüri üyelerinin belirlendiği görüşmede idam cezasına karşı olduğunu ama bu dava için fikrini değiştirdiğini söyleyen havaalanı çalışanı N. L. Dunnan da dahil olmak üzere) jüriye ayrılan sandalyelere oturdukları andan davanın bitimine kadar zihinlerinde en küçük bir önyargının bile olmadığını ileri sürdü. Shultz, Dunnan'a bir soru sordu: "Sizin gibi düşünen birinin jüri üyesi olduğu bir davanın sanığı olmayı ister miydiniz?" Dunnan, bu soruya olumlu yanıt verince Shultz başka bir noktaya değindi: "Bay Dunnan, idam cezası hakkında ne düşündüğünüz sorulduğunda ne cevap verdiğinizi hatırlıyor musunuz?" Başını öne eğen Dunnan "Evet, hatırlıyorum. Genellikle idam cezasına karşı olduğumu, ama bu davada işlenen cinayetlerin korkunçluğunu göz önüne alarak büyük olasılıkla idam cezasından yana bir tutum sergileyeceğimi söyledim."

Tate'i köşeye sıkıştırmak çok daha zordu; Shultz çok kısa bir süre sonra onun gerçekten çetin bir ceviz olduğunu anladı. Bay Clutter ile yakın dost olduğu iddialarına Yargıç Tate şöyle yanıt verdi: "O [Bay Clutter], bayağı bir zaman önce başkanlık ettiğim mahkemeye davacı olarak başvurmuştu. Arazisine düşüp zarar veren helikopterin pilotuna tazminat davası açmıştı. Helikopter

meyve ağaçlarına zarar vermişti galiba. Bunun dışında onunla hiçbir temasım olmadı. Hiçbir şekilde bir yakınlığım olmadı. Onu yılda belki bir iki kez görürdüm..." Shultz, Tate'in bu kısa ve net yanıtı üzerine hemen konuyu değiştirdi: "O iki adam tutuklandıktan sonra Garden City'de yaşayanların onlar için neler düşündüğü konusunda bir fikriniz var mı?" Yargıç, kendinden emin bir yüz ifadesi ile "Evet, var. Garden City halkı, başka suçlular yakalandığında ne düşünürlerse onlar için de aynı şeyleri düşündüler. Onların da öteki suçlular gibi yasalar gereği adil bir şekilde yargılanıp suçlu oldukları kanıtlanırsa cezalandırılmaları gerektiğini düşündüler. Onlara cinayet ile itham edildikleri için özel bir kin beslenmedi." Shultz, söze tam zamanında girerek "Siz de bu durumda davanın başka bir yerde görülmesine gerek olmadığını düşündünüz, öyle değil mi Bay Tate?" diye sordu. Tate'in dudakları aşağıya doğru kıvrıldı, gözleri garip bir biçimde parladı, tıslar gibi bir ses tonuyla "Bay Hiss, mahkeme *kendi kendine* davanın başka bir kentte görülmesine karar vermez. Bu, Kansas yasalarına aykırıdır. Belli nedenler sunularak benden böyle bir değişiklik yapmam talep edilmediği sürece ben davanın başka bir yere nakline karar veremem" dedi.

Peki öyleyse, neden sanık avukatları davanın başka bir yerde görülmesi için Yargıç Tate'e başvurmamışlardı? Shultz, bu soruyu sanık avukatlarının kendilerine soracaktı. Wichita'lı avukat Shultz'un asıl amacı, avukatların işlerini yapmadıklarını, müvekkilerini savunmakta yetersiz kaldığını kanıtlamaktı. Fleming ile Smith, Shultz'un saldırgan tutumunu olgunlukla karşıladılar. Ateş kırmızısı bir kravat takmış olan Bay Fleming, Shultz'un onu köşeye sıkıştırmaya çalışan sorularını sürekli gülümseyerek, sakin bir ifade ile yanıtladı. Davanın başka bir yere nakli için neden başvuruda bulunmadığını şöyle açıkladı: "Burada herkesin saygı duyduğu, çok güçlü bir isim olan Metodist Kilisesi'nin rahibi Cowan ölüm cezasına karşı olduğunu daha önceden açıklamıştı. Öteki kiliselerin rahipleri de ölüm cezasını onaylamadıklarını verdikleri vaazlarda açıkça ifade etmişlerdi. Toplumun saygı duyduğu isimler, idam cezasına karşıydı. Burada ölüm cezasına karşı olan insanların oranı eyaletin diğer kentlerindekine göre

daha fazladır diye düşündüm. Bir de Bayan Clutter'ın ağabeyinin bir konuşması yayımlanmıştı gazetelerde, ağabeyi sanıkların idam cezasına çarptırılmalarını istemediğini söylemişti."

Shultz, iki sanık avukatını farklı suçlamalar ile sıkıştırmak niyetindeydi. Bu suçlamaların hepsi aslında aynı noktaya varıyordu: Shultz, avukatların bu davada üzerlerine düşen görevi kamuoyu baskısından dolayı layıkıyla yerine getirmediklerini düşünüyordu. Müvekkilleri ile çok kısa görüşmeler yaptıkları ve onlardan almaları gereken bilgiyi almadıkları yönündeki bir suçlamaya Fleming şöyle yanıt verdi: "Bu dava için elimden gelen her şeyi yaptım. Başka davalara ayırdığım zamandan çok daha fazla zaman harcadım." Neden ön duruşmaya katılmadıklarını soran Shultz'a Smith yanıt verdi: "Ön duruşma tarihinde ne ben, ne de Bay Fleming sanık avukatları olarak atanmıştık." Shultz bunun üzerine Smith'in gazeteciler ile yaptığı konuşmalarda müvekkili Perry Smith'e zarar verebilecek açıklamalarda bulunduğunu söyledi: "Topeka'da çıkan *Daily Capital* gazetesinin muhabiri Ron Kull, duruşmanın ikinci günü sizinle konuştuğunu ve ona Bay Hickock'un suçlu olduğundan yana en küçük bir kuşkunuzun olmadığını ve tek amacınızın mahkemeden idam cezası yerine müebbet hapis cezasının çıkmasını sağlamak olduğunu söylediğinizi iddia ediyor. Bu doğru mu?" Smith bu iddiayı da şöyle yanıtladı: "Hayır, efendim. Kesinlikle böyle bir şey söylemedim." Shultz, iki avukatı son olarak da iyi bir savunma metni hazırlayamadıkları için suçladı.

Shultz, hazırladığı raporda bu suçlamaya ayrıntılı bir yer verdi. Bu rapor Temyiz Mahkemesi'ne sunulduğunda üç Federal Yargıç görüş bildirdi: "Davayı ikinci kez ele alan kişilerin karşılaştığı koşullar ile temyize başvuran mahkûmların avukatları Smith ile Fleming'in karşılaştığı koşullar birbirinden çok farklıdır. Avukatlar, sanıkların savunmasını üstlendiğinde her iki sanık da ayrıntılı bir itirafta bulunmuştu. Sanıklar ne o zaman, ne de daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin bir mahkemesine başvurup suçlarını itiraf ettikleri o ifadeleri kendi rızaları ile vermediklerini iddia ettiler. Clutter'ların evinden çalındıktan sonra mahkûmlar tarafından Mexico City'de satılan radyo bulunmuş-

tu, avukatlar o sırada savcılığın elinde sanıkların suçlu olduklarını kesin olarak gösteren bu radyodan başka kanıtlar da olduğunu biliyorlardı. Mahkeme sanıklardan suçlamalara yanıt vermelerini istediğinde her iki sanık da tek bir kelime etmedi. Ancak mahkemeye suçlu olmadıklarını söyleselerdi mahkeme avukatları karar açıklandıktan sonra temyize başvurmaları konusunda onları uyarabilirdi. Dava görüldüğü sırada sanıkların akli sağlığının yerinde olmadığına dair herhangi bir kanıt yoktu; kararın açıklandığı günden itibaren de bu konuda herhangi bir değişiklik olmadı. Hickock'un yıllar önce geçirdiği bir kazada aldığı ağır yaralardan dolayı baş ağrısı çektiği ve bayıldığı için akli sağlığının yerinde olmadığını ileri sürmek, mantık dışı bir iddiada bulunmak demektir. Smith ile Fleming savunma avukatları olarak tayin edildiklerinde müvekkilleri savunmasız, masum insanları katlettiklerini kendi rızaları ile itiraf etmişlerdi. Bu koşullar altında avukatların müvekkillerine suçlu olduklarını kabul edip, jüri üyelerinin affediciliğine sığınmaktan başka bir şey önermeleri düşünülemez. Avukatların o sırada doğal olarak tek ümitleri, kötü yollara sapmış bu iki sanığın hayatlarının bir mucize eseri kurtarılmasıydı."

Yargıç Thiele, Kansas Yüksek Mahkemesi'ne sunduğu raporda mahkûmların anayasal açıdan adil bir yargılamaya tabi tutulduklarını belirtti. Bunun üzerine Yüksek Mahkeme, idam hükmünü kaldırmayı reddetti ve infaz günü için yeni bir tarih belirledi. Hickock ile Smith'in ikinci infaz tarihleri, 25 Ekim 1962 idi. Yüksek Mahkeme'ye kadar uzanan bütün yolları iki kez dolaşıp geri gelen Lowell Lee Andrews davası için de yeni bir infaz tarihi belirlenmişti. Andrews, Smith ile Hickock'tan bir ay sonra idam edilecekti.

Federal Yargıç, Clutter cinayetlerinin sorumlularının infazını bir süreliğine erteledi. Ancak Andrews'un infaz tarihinde herhangi bir değişiklik yapılmadı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ölüm cezasının verilmesi ile uygulanması arasında ortalama on yedi aylık bir süre vardır. Ancak kısa bir zaman önce Texas'ta silahlı soygun suçundan ölüm cezası alan bir mahkûm, elektrikli sandalyeye mahkeme kararının açıklanmasından bir ay sonra oturdu. Louisiana'da tecavüz suçundan hüküm giymiş iki mahkûmun idam cezası ise mahkeme kararının açıklanmasının üzerinden on iki yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ infaz edilmedi. İki tecavüzcü, cezaları en geç infaz edilen mahkûmlar olarak tarihe geçtiler. Mahkeme kararının açıklandıktan sonra infaz tarihinini ileri bir tarihe ertelenmesinde mahkûmların şanslı olmasının önemli bir payı var; ancak bu ertelemenin asıl mimarı, mahkeme sürecini sürekli uzatan avukatlardır. Bu tür davalara bakan avukatların çoğunu mahkeme atar ve bu kişiler müvekkillerini herhangi bir ücret talep etmeden savunurlar. Mahkemeler, yeterli savunma yapılmadığını gerekçe gösteren temyiz başvurularını en baştan önlemek için genellikle cinayet davalarına işini çok iyi yapan, nitelikli avukatları atarlar. Bununla beraber çok fazla yetenekli olmayan, sıradan bir avukat bile infaz tarihini yıllarca erteletmeyi başarabilir, çünkü Amerikan hukuk sisteminin bürokrasisi, çoğunlukla suçluların lehine sonuçlanan bir şans oyunu gibi işlemektedir. Suçlular ve avukatları da bunun farkında oldukları için bu oyunu ellerinden geldiğince uzatmaya çalışırlar. Önce onları yargılayan mahkemenin bağlı olduğu Eyalet Mahkemesi'ne kararın iptali için başvururlar, sonuç alamazlarsa Federal Mahkeme'ye oradan da Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkeme'sine giderler. Yüksek Mahkeme'de kararın onaylanması bile oyunun sona erdiği anlamına gelmez. Avukatlar, temyize başvurmak için hemen yeni gerekçeler yaratabilirler. Yeni bir gerekçe ile yeni bir başvuru yapıldığı anda da şans oyunundaki kartlar yeniden dağıtılır ve oyun en baştan oynanır. Bu yeni başvurunun Yüksek Mahkeme Üyeleri'nin önüne gelmesi birkaç yılı alır. Avukatlar yine red yanıtı aldıklarında çoğunlukla yeni bir gerekçe bulup oyunu üçüncü kez başlatırlar. Ama oyun bazen beklenmedik bir şekilde sona erer ve oyunun kesin galibi açıklanır. Sonunda ilk mahkeme

kararı genellikle değişmez ve oyunun galibi bu kararı veren mahkeme olur. Andrews'un avukatları çalabilecekleri her kapıyı çaldılar, ellerinden gelen her şeyi yaptılar; ancak müvekkillerinin 30 Kasım 1960 tarihinde darağacına çıkmasını engelleyemediler.

Hickock, mektuplaştığı ve kendisini arada sırada ziyaret eden gazeteciye şunları söyledi: "O gece hava çok soğuktu. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Beyzbol sahası çamur içindeydi. Andy, depoya götürülürken hepimiz hücrelerin pencerelerinden ona bakıyorduk. Andy, onu depoya götüren gardiyanlarla beraber çamurlu yolda yürüyordu. Ben, Perry, Ronnie York ve Jimmy Lathan pencereden gardiyanları ve onu seyrediyorduk. Saat geceyarısını birkaç dakika geçmişti. Deponun bütün ışıkları yanıyordu. Depo, gecenin karanlığında pırıl pırıl parlıyordu, her şeyi görebiliyorduk. Kapıları açıktı. İnfazı izlemeye gelenleri tek tek görmüştük: Gardiyanlar, Cezaevi Doktoru ve Müdürü sırayla içeri girdiler. İçerisi aydınlık olduğu için her şeyi görüyorduk, ama bir tek darağacını göremiyorduk. Köşede kalıyordu ve orası öteki yerler kadar aydınlık değildi. Darağacının kendisini göremesek de gölgesini görüyorduk. Gölgesi duvara yansıyordu."

"Cezaevi Rahibi ve dört gardiyan Andy'yi deponun kapısına götürdüler. Kapıdan içeri girmeden önce beşi de durdu. Andy, herhalde darağacına bakıyordu; biz nereye baktığını tam göremiyorduk ama, halinden darağacına baktığı anlaşılıyordu. Elleri önünde bağlıydı. Cezaevi Rahibi ani bir hareketle Andy'nin gözündeki gözlükleri çekip aldı. Bu, Andy için çok kötü olmuştur; çünkü gözlüksüz hiçbir şey göremez. Onu içeriye soktular. Darağacının basamaklarını çıkarken önünü göremeyecek şimdi diye düşündüm. Etrafta derin bir sessizlik vardı. Bir tek uzaklardan bir köpeğin havlama sesi geliyordu. Yakındaki kasabanın köpeklerinden biri deli gibi havlıyordu. Sonra o sesi duyduk, Jimmy Latham "O da neydi?" diye sordu. Ona darağacının sesi olduğunu *söyledim.* O sesi, Andrews'un üzerinde durduğu merdiven birden altından çekildiğinde duyduk."

"Sonra ortalığı yine sessizlik kapladı. O köpeğin havalamalarını saymazsak tabii; o hiç durmadan havlamaya devam ediyor-

du. Koca Andy, ipte sallanıp duruyordu. Her iki üç dakikada bir doktor içeri giriyor, sonra elinde stereoskopuyla dışarı çıkıyordu. Sıkıntısı her halinden belli oluyordu; dışarı çıktığında ağzını kocaman açıp derin derin nefes almaya çalışıyor, bir yandan da ağlıyordu. Jimmy "Sağlam nefes al oğlum, içeride sana lazım olacak" dedi. Doktor, bence içeridekiler ağladığını görmesin diye ikide bir dışarı çıkıyordu. Hava alıp tekrar içeri giriyor, stereoskopuyla Andy'nin kalbini dinliyordu. Andy'nin kalbi bir türlü durmadı, doktorun içeri girmesiyle çıkması bir oluyordu. Andy'nin kalbi tam on dokuz dakika dayandı, ama sonra birden durdu."

Hickock sigarasını yakmak için eğildi ve şöyle dedi: "Andy garip bir çocuktu. Yüzüne de söylemiştim, insan hayatına hiç değer vermiyordu, kendi hayatının bile onun gözünde hiçbir değeri yoktu. Asılmaya gitmeden önce ne yaptı, biliyor musun? Oturup iki kızarmış piliç yedi. O gün bütün öğleden sonra da Cola ve sigara içerek şiir yazdı. Onu almaya geldiklerinde vedalaştık. Ona 'Yakında görüşürüz, Andy. Sonumuz aynı yer olduğuna göre er ya da geç karşılaşacağız seninle. Orayı şöyle iyice bir kolaçan et bizim için. Bak bakalım nasıl bir yermiş" dedim. Güldü ve bana cennet, cehennem hikâyelerine inanmadığını, hepimizin toprakta çürüyeceğimizi söyledi. Teyzesi ile eniştesinin onu görmeye geldiklerini anlattı. İkisi bir tabut yaptırmışlar onun için, Kuzey Missouri'deki bir mezarlığa gömülecekmiş. Andy'yi sevgili ailesi ile beraber yatması için onların mezarlarının hemen yanına gömeceklermiş. Andy bunu duyduğunda gülmemek için kendisini zor tuttuğunu söyledi bana. Ben de 'Sen şanslısın oğlum. Hiç olmazsa senin bir mezarın olacak. Perry ile ben kadavra oluruz herhalde, bizi kesip biçerler artık.' dedim. Andy'yi depoya götürecek gardiyanlar gelene kadar böyle sohbet edip şakalaştık. Ölüm hücrelerinden tam çıkarken benim elime bir kâğıt tutuşturdu. Kâğıdın üzerinde bir şiir vardı; kendi mi yazmış, yoksa başkasının mı kesin olarak bilmiyorum ama, bana kendi şiiri gibi geldi. İstersen sana göndereyim o şiiri."

Hickock, daha sonra o şiiri gazeteci arkadaşına gönderdi. Andrews, Gray'in "Küçük Bir Kilise Avlusunda Yazılan Ağıt"

adlı şiirinin dokuzuncu kıtasını yazmıştı:

Bunca saltanat, güzellik, zenginlik,
Hepsi kaçınılmaz sonu bekler;
Bilirler ki cennete giden yol,
Mezarlıktan geçer.

"Andy'yi gerçekten sevmiştim. Çatlaktı biraz; ama herkesin söylediği gibi manyağın teki değildi. Garip fikirleri vardı sadece. Buradan kaçıp kiralık katil olma hayalleri kurardı. Elindeki keman kutusunun içinde makineli bir tüfek taşıyarak Chicago ve Los Angeles sokaklarında dolaşmak isterdi. Para karşılığı adam temizleyecekti. Ücret tarifesini bile düşünmüştü; kelle başına bin dolar alacaktı."

Hickock güldü; arkadaşının saçma hayallerine gülüyordu herhalde. Derin bir nefes aldı ve başını öne eğip konuşmaya devam etti: "O yaşta bir çocuk için inanılmaz zekiydi. Ayaklı kütüphane gibiydi. Okuduğu kitapları kafasına kazırdı resmen, üzerinden ne kadar zaman geçerse geçsin hepsini hatırlardı. Ama *hayat* hakkında zerre kadar bir şey bildiği yoktu. Ben cahil biri sayılırım, ama hayat konusunda bilmediğim hiçbir şey yoktur. Bu yaşıma kadar neler gördüm neler. Beyaz bir adamı kırbaçlayan zenciler gördüm. Kaç bebeğin doğumunu seyrettim. Daha on dördüne bile basmamış bir kızın aynı anda üç adamla yattığını ve aldığı paranın hakkını verdiğini gördüm. Daha neler geldi başıma neler. Kıyıdan beş mil açıktaki bir geminin güvertesinden denize düştüm. Kıyıya kadar beş mil yüzerken bütün hayatım gözlerimin önünden geçti. Muehlebach Oteli'nin lobisinde Başkan Truman ile el sıkıştım. Harry S. Truman'ın elini sıktım. Ambulans şoförlüğü yaparken hayatın her yüzüyle tanıştım ben, insanı kusturacak kadar iğrenç manzaralar gördüm. Ama *Andy*'nin bunların hiçbirinden haberi yok. O, kitaplarda okuduklarından başka bir şey bilmez."

"Aslında küçük bir çocuk kadar masumdu Andy. Elinde bir paket bisküvi ile dolaşan bir çocuk kadar masumdu. Bir tek kadınla bile yatmamış şimdiye kadar. Erkek olmamış daha. Kendisi söyledi bunu. Hiç yalan söylemezdi, bu huyuna bayılırdım. Bir

şey sordunuz mu kıvırmadan, dürüstçe cevap verirdi. Ama Ölüm Hücreleri'ndeki diğerleri, öyle mi? Hiçbirimiz onun gibi değiliz; hepimiz artistiz, yapmadığımız şeylerle övünmeye bayılırız. Ben de atmayı severim. Bir şey anlatırken mutlaka abartıp yalanlarla süslerim. Palavra sıkıp duruyoruz burada işte. Küçücük bir hücrede bir saksı çiçek gibi başımıza ne geleceğini bilmeden yaşıyoruz. Yalanlarla kendimizi avutmazsak yaşayamayız ki burada. Bir tek Andy, yalan söylemezdi. Olmamış şeyleri olmuş gibi anlatmanın ne faydası var deyip dururdu."

"Sevgili Perry, Andy'nin asılmasına hiç üzülmedi, onu hiç sevmiyordu ki üzülsün. Andy'yi onun hayatta en çok sahip olmak istediği şeye sahip diye sevmiyordu. Sağlam bir eğitim almıştı Andy ve Perry bu yüzden ondan nefret ediyordu. Perry, bir sürü süslü kelime kullanır ve işin ilginci kendisi de bunların anlamını bilmez. Üniversiteliler gibi konuşmaya çalışır. Ama burada ne geldi başına? Andy, onu hava atarken yakaladı ve hatalarını düzeltmeye başladı. Perry, sinirden çılgına döndü. Aslında kızması çok anlamsızdı; çünkü Andy, ona istediği şeyi veriyordu, onu eğitiyordu. Bütün mesele neydi, biliyor musun? Perry, hayatta kimseyle anlaşamaz. Bir tane bile arkadaşı yoktur. Kimseyi beğenmez. Kendisini ne sanıyor ki? Ona göre herkes, ahlaksız, dejenere. İkide bir herkesin zekâsının ne kadar kıt olduğunu anlatır durur. Ne yapalım ki biz normal insanlar, Perry kadar duyarlı değiliz. Ruhlarımız onunki gibi derin değil, çok ama çok sığ. Onunla duşa girip birkaç sıcak dakika geçirmek için can atan, hatta bunun için Köşe'ye gitmeyi bile göze alan ne sıkı delikanlılar tanıyorum ben! York ile Latham'ı nasıl da aşağılıyor! Ronnie, bir mucize olsa da elime bir kamçı geçse deyip duruyor. Perry'nin canının sıkı bir dayak çektiğini söylüyor. Haklı da böyle söylemekte. Sonuç olarak hepimiz aynı yolun yolcusuyuz, üstüne üstlük o ikisi, gerçekten iyi çocuklar."

Hickock'un yüzüne acı bir gülümseme yerleşti. Kısa bir süre sustuktan sonra omuzlarını silkti ve yeniden konuşmaya başladı: " 'İyi çocuklar' diyerek ne kasettiğimi anlıyorsun, değil mi? Ronnie York'un annesi birkaç kez onu ziyarete geldi. Bir gün görüşme odasında beklerken annemle tanışmışlar, şimdi çok iyi ar-

kadaşlar. Bayan York, annemi Florida'daki evine davet etmiş. Hatta orada onunla yaşayabileceğini söylemiş. Annem keşke bu daveti kabul etse, Florida'ya gidip onların evine yerleşse. O zaman artık bu yolculuk çilesi de biter. Her ay beni görmek için çok uzun bir yoldan geliyor, otobüslerde perişan oluyor. Buraya gelip görüşme odasında karşımda gülümseyerek oturuyor, benim hoşuma gidecek, kendimi az da olsa iyi hissetmemi sağlayacak bir şeyler söylemek için çırpınıp duruyor. Çok acıyorum ona. Bunca acıya nasıl katlanıyor! Üzüntüden aklını kaybedecek diye korkuyorum."

Hickock, birbiri ile orantısız gözlerini, görüşme odasının penceresine dikti. Demir parmaklıklı pencereden içeri dolan zayıf güneş ışığında şiş yüzü iyice solgun görünüyordu.

"Zavallı kadın. Cezaevi Müdürü'ne mektup yazıp bir dahaki ziyaretinde Perry ile görüşüp görüşemeyeceğini sormuş. Perry'nin o insanları öldürdüğünü onun yüzüne söylemesini istiyormuş. Benim tetiğe bir kez bile basmadığımı onun ağzından duymak istiyormuş. Tek umudum, bir kez daha mahkemeye çıkabilmek; belki o zaman Perry gerçeği olduğu gibi anlatır. Aslında hiç sanmıyorum bunu yapacağını, çünkü kaderimizin aynı olması gerektiğine inanıyor. Başımıza ne gelirse gelsin birbirimizden ayrılmayacağız diyor. Bu haksızlık ama. Bir sürü adam öldürdüğü halde Ölüm Hücreleri'ne adım bile atmadan sokaklarda özgürce dolaşan katiller var. Ama ben onlar gibi değilim ki, ben hayatımda *kimseyi* öldürmedim. Cebinizde elli bin dolar varsa Kansas City'de yaşayanların yarısını öldürseniz bile içeri atılmazsınız." Üzüntülü ve öfkeli yüzünü aniden bir gülümseme kapladı. "Yine başladım şikâyet edip sızlanmaya. Perry'yi çekiştirsem ne değişir ki artık? Onunla daha en baştan arkadaş olarak hayatımın en büyük hatasını yaptım. Herkese o kadar tepeden bakıyor ki. İki yüzlünün teki aslında. Bir de çok kışkanç, küçücük şeyleri bile kıskanıyor. Bana bir mektup geldiğinde ya da bir ziyaretçim olduğunda kıskançlıktan deliye dönüyor. Senden başka kimse onu ziyaret etmiyor." Hickock bu son cümleyi söylerken yalnızca Smith'i değil kendisini de sık sık ziyaret eden gazetecinin yüzüne dikkatle baktı. "Bir de avukatı geliyor arada bir.

Hastaneye yatırıldığı dönemi hatırlıyor musun? Hani numaradan yemek yemiyordu hiç. Babası işte o zaman Cezaevi Müdürü'ne bir kart göndermiş. Adam da cevap yazıp istediği zaman oğlunu ziyaret edebileceğini söylemiş. Ama babası hiç gelmedi. Neden gelmediğini bilmiyorum. Böyle şeyler olunca da acıyorum Perry'ye. Dünyadaki en yalnız insanlardan biri odur herhalde. Ama işte yine de... Aman bana ne ondan! Ne gelmişse başına kendi manyaklığından gelmiştir."

Hickock, Pall Mall paketinden bir sigara daha aldı, ağzını buruşturdu ve konuşmaya devam etti: "Bir ara sigarayı bırakayım dedim. Sonra bu durumda sigarayı bırakmak çok anlamsız geldi. Şansım yaver gider de yakın zamanda kanser olursam kendi kendime geberir giderim, böylece devlete bir çelme takmış olurum. Eskiden Andy'nin purolarından içiyordum. Asıldığı gecenin sabahı uyandığımda 'Andy?' diye seslendim. Her sabah uyanır uyanmaz ona seslenirdim. Cevap gelmeyince Andy'nin o sırada teyzesi ve eniştesiyle birlikte Missouri yolunda olduğunu hatırladım.. Koridora baktım. Hücresi temizlenmişti. Eşyaları koridora çıkartılmıştı. Yatağının şiltesi, 'buzdolabım' dediği, yemek resimlerinin olduğu defter ve bir kutu 'Macbeth' purosu koridorda yerdeydi şimdi. Gardiyana puro kutusunu Andy'nin vasiyetinde bana bıraktığını söyledim. Gardiyan da puro kutusunu uzattı bana. Ama hiç içemedim onlardan. Bir tanesini yakıp ağzıma götürdüğümde mide ağrısından geberdim. Belki de Andy'yi hatırlattığı için öyle oldum, bilemiyorum."

"Ölüm cezası için ne söyleyebilirim ki? Ben, ölüm cezasına karşı değilim. İntikam almak için verildiğini söyleyip eleştiriyorlar bu cezayı, ama ben onlar gibi düşünmüyorum. İntikam almanın nesi yanlış anlamıyorum. Bence, intikam çok gerekli bir şey. Eğer Clutter'ların ya da York ile Latham'ın öldürdüklerinden birinin yakını olsaydım, bu işi yapınlar darağacına çıkmadan rahat edemezdim. Gazetelere bu konuda mektup yazan bir sürü insan var. Geçen gün Topeka'da çıkan bir gazetede iki tane mektup okudum. Birini bir rahip yazmış. Nedir bu maskaralık diye soruyordu. Neden bir an önce Smith ile Hickock'un boynuna ipi geçirmiyorlar, niye onları cezaevinde bizim vergilerimizle besliyor-

lar diyordu. O rahibi ve onun gibi düşünenleri anlayabiliyorum. Şu an çok öfkeliler, çünkü istedikleri şey henüz olmadı. O cinayetlerin intikamı alınmadı daha. Bana kalsa hiç alınmasa daha iyi olur tabii. Asılan ben olmadığım sürece idam cezasının gerekliliğine sonuna kadar inanıyorum."

Ancak asılan kişi kendisi oldu.

Üç yıl daha geçti. Bu süre içinde Shultz, Smith ile Hickock'un davasını bıraktı. Bunun üzerine Federal Yargıç, davaya bakmaları için Kansas City'den iki deneyimli ve yetenekli avukat atadı. Shultz'un yerine atanan Joseph P. Jenkins ile Robert Bingham hiçbir ücret almadan bu dava için ellerinden geleni yaptılar (İkisi de sanıkların "hiç de adil olmayan bir yargılanmanın" kurbanı olduğunu düşünüyordu). Jenkins ile Bingham, Federal Hukuk Sistemi içinde karara itiraz edip başvurabilecekleri her mahkemenin kapısını çalarak üç infaz tarihini erteletmeyi başardılar: 25 Ekim 1962, 8 Ağustos 1963, 18 Şubat 1965. Jenkins ile Bingham, sanıkların ilk yargılanma sürecinde onlara ifadelerini imzalattıktan ve ilk görüşmeler yapıldıktan sonra avukat tayin edildiğini ileri sürerek mahkeme kararına itiraz ettiler. Yargılanma sürecinde de avukatların yeterli bir savunma yapmadıklarını, sanıkların arama izni olmadan toplanmış delillere (Hickock'un ailesinin evinden alınan tüfek ve avcı bıçağı) dayanarak hüküm giydiğini ve davanın görüldüğü kentte yaşayanların sanıklara karşı "güçlü bir önyargı" beslemesine karşın mahkeme yerinin değiştirilmediğini ileri sürdüler.

Avukatlar, bu gerekçeleri kullanarak davayı üç kez Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi'ne (davaları mahkeme mahkeme gezen mahkûmlar Yüksek Mahkeme'den "Büyük Patron" diye söz ederler) taşıdılar. Ancak bu tür davalarda verdiği kararlarla ilgili bir açıklama yapmayan Yüksek Mahkeme, üç seferinde de avukatların itiraz taleplerini reddetti, kayıtların incelemeye gerek görmediğini bildirdi. Bu açıklama ile mahkûmlara yeniden yargılanma yolu kapandı. 1965 yılının Mart ayında (Bu tarihte Hickock ile Smith Ölüm Hücreleri'ne geleli yaklaşık iki

bin gün olmuştu) Kansas Yüksek Mahkemesi, Clutter davası hükümlülerinin idam cezalarının 14 Nisan 1965 günü saat gece on iki ile iki arasında uygulanmasına karar verdi. Bu kararın açıklanmasından hemen sonra Kansas Valisi William Avery'ye idam cezasının infazını engellemesi için bir dilekçe verildi. Avery, zengin bir çiftçiydi, kısa bir süre önce vali seçilmişti; bu davaya karışmayı hiç doğru bulmadı ve mahkeme kararının "Kansas halkının yararı" düşünülerek verildiğine inandığını söyledi. (Avery, iki ay sonra da York ile Latham'ın idam cezasını kaldırmayı reddetti. York ile Latham 22 Haziran 1965 tarihinde asıldılar.)

O Çarşamba sabahı Topeka'daki bir otelin yemek salonunda kahvaltı eden Alvin Dewey, Kansas City'de çıkan *Star* gazetesinin ilk sayfasında uzun zamandır görmeyi beklediği manşeti okudu: KANLI CİNAYETLERİN BEDELİNİ İPTE ÖDEDİLER. Manşetin altındaki yazı şöyle başlıyordu: "Kansas tarihine en kanlı cinayetler olarak geçen Clutter cinayetlerinin failleri Richard Eugene Hickock ile Perry Edward Smith darağacında can verdiler. 33 yaşındaki Hickock ilk can veren oldu. Hickock saat gece 12:41'de, 36 yaşındaki Smith ise 1:19'da öldü..."

Dewey, onları idam edilirken izlemişti. İdamı izlemek üzere çağrılan yirmi davetliden biriydi. Daha önce kimsenin idam edilişini izlememişti. Gece yarısından sonra soğuk depoya girdiğinde gördüğü manzara onu şaşırttı. İnfazın daha düzgün, insana yakışır bir ortamda yapılacağını düşünmüştü. Mahkûmların loş ışıklarla aydınlatılmış, kereste ve döküntü eşyalarla kaplı, karanlık bir mağarada idam edildiğini görünce şaşkınlığını gizleyemedi. Darağacı boyasız olmasına rağmen çapraz şekilde birbirine bağlanan iki kalın tahtası ile bütün bu döküntülerin ortasında çok gösterişli duruyordu. Tahta darağacının on üç basamak ile çıkılan platformunda siyah bir gölge olarak yerini almış olan cellatın da tıpkı darağacı gibi etkileyici bir görüntüsü vardı. Bu infaz töreni için Missouri'den getirilen, sert derisi güneşten kırış kırış olmuş, ufak tefek bir adam olan cellatın adı bilinmiyordu.

Yaptığı işin karşılığında altı yüz dolar alacaktı. Üzerinde ona iki üç beden büyük, çok eski, çizgili bir takım elbise vardı. Kruvaze ceketi dizlerine kadar iniyordu. Başında ilk alındığında büyük olasılıkla açık yeşil olan, ama şimdi soluk gri renkte, ter lekeleri ile kaplı eski bir kovboy şapkası vardı.

Dewey, kendisi gibi infaz törenini izlemeye gelenlerin konuşmalarına kulak kabarttığında ikinci kez şaşkınlığa kapıldı. Törenin başlamasını ayakta bekleyen bir adam yanındakine "Eğlence ne zaman başlıyor?" diye sordu.

"Hangisinin önce asılacağına karar vermek için ya kibrit çöpü çekecekler ya da yazı tura atacaklarmış. Smith, alfabetik bir sıra olsun diyormuş. S harfi, H harfinden sonra geldiği için öyle demiştir, çok uyanık ya o? Ha, ha, ha..."

"Akşam gazetesinde son yemekleri için ne istedikleri yazıyordu, okudun mu? İkisi de aynı siparişi vermişler: Karides, patates kızartması, sarımsaklı ekmek, kremalı çilek ve dondurma. Ama Smith, pek bir şey yememiş."

"Hickock, çok esprili biriymiş. Demin biri çok komik bir şey anlattı bana. Bir saat önce gardiyanlardan biri ona 'Bu gece herhalde hayatının en uzun gecesi olacak, öyle değil mi' demiş. O ne cevap vermiş tahmin et! 'Hayır, öyle değil. Bu gece hayatımın en kısa gecesi olacak' diye cevap verip gülmeye başlamış."

"Hickock'un gözleri hikâyesini duydun mu? Gözlerini bir doktora bağışlamış. Adam o ölür ölmez gözleri çıkarıp başka birine takacakmış. O kişinin yerinde olmak istemezdim. Gözlerinin yerinde Hickock'un gözlerinin olduğunu düşünsene, ne kadar garip hissedersin kendini!"

"Tanrım! Yağmur mu başladı yoksa? Ah, arabanın camlarını açık bırakmıştım! Chevrolet'mi daha yeni aldım, mahvolacak şimdi içi!"

Yağmur aniden bastırmıştı. Yağmur damlaları deponun çatısını dövdükçe çıkan "pat pat" sesinin, şenliklerde önemli olaylardan önce çalınan trampet seslerinden pek bir farkı yoktu; Hickock depoya bu "pat pat" sesi eşliğinde girdi. Yanında altı gardiyan ve sürekli dua mırıldanan bir rahip vardı. Kelepçeli elleri çirkin bir deri bant ile önünde bağlanmıştı. Cezaevi müdürü dara-

ğacının önüne getirilen Hickock'a iki sayfa uzunluğundaki resmi infaz kararını okudu. İnfaz belgesi okunurken Hickock, beş yıldır hücrede çıplak ampul ışığının altında iyice zayıflamış gözleri ile az sayıdaki izleyiciyi taradı. Gözleri belli bir kişiyi arıyordu, ancak onu göremeyince büyük olasılıkla gözlerinin zayıflığından göremediğini düşünüp en yakınındaki gardiyana içeride Clutter ailesinden birinin olup olmadığını sordu. Gardiyandan "Hayır" yanıtını alınca hayal kırıklığına uğradı. İntikam almak için düzenlenen bu törende çok önemli bir eksik olduğunu düşünüyor gibi bir hali vardı.

Cezaevi Müdürü, infaz kararını okumayı bitirince âdet olduğu üzere mahkûma son olarak söylemek istediği bir şey olup olmadığını sordu. Hickock, başını evet anlamında öne eğdi ve "Kimseye kızgın olmadığımı söylemek istiyorum. Hiç kimseye kırgın değilim; çünkü siz beni bu dünyadan çok daha iyi bir yere gönderiyorsunuz" dedi. Sonra da bunları ne kadar inanarak söylediğini kanıtlamak istiyormuş gibi onun yakalanmasının ve hüküm giymesinin birinci derece sorumluları olan Kansas Soruşturma Bürosu dedektifleri Roy Church, Clarence Duntz, Harold Nye ve Dewey ile el sıkıştı. Her birine "Sizi gördüğüme sevindim" dedi. Kendi cenazesine gelenleri karşılıyormuş gibi bir hali vardı.

Cellat öksürdü, sonra tüylerini kabartan bir hindi gibi sabırsızlık içinde kocaman kovboy şapkasını çıkarıp tekrar taktı. Hickock, bir gardiyanın yardımıyla darağacının on üç basamağını çıktı. Cezaevi Rahibi sözcüklerin üzerine tek tek basarak "Tanrı, insanoğluna can verir ve zamanı gelince o canı alır. Yüce Tanrı'nın adıyla..." diye dini konuşmasını yaparken yağmur sesi daha da arttı, ilmik mahkûmun boynundan geçirildi ve gözlerine de siyah bir bant takıldı. "Tanrı, günahlarını affetsin ve ruhunu kutsasın!" Merdiven çekildi ve Hickock izleyicilerin gözleri önünde tam yirmi dakika boyunca sallandı. Hickock ipte can çekişirken Cezaevi Doktoru birkaç kez onun kalbini dinledi; merdivenin çekilmesinden yirmi dakika sonra "Bu adam ölmüştür" dedi. Yağmurun altında parlayan farlarıyla bir cenaze arabası deponun önüne geldi. Ceset bir sedyeye konmuş, üzeri de batta-

niye ile örtülmüştü. Bu sedye, gecenin karanlığında depodan çıkarılıp cenaze arabasına kondu.

Gözlerini sedyeden ayıramayan Roy Church başını sallayıp şöyle dedi: "Bu kadar cesur çıkacağını hiç sanmıyordum. İçimden korkak tavuğun teki derdim onun için. Ama bu gece depoda çok korkusuz, yürekli bir hali vardı."

Onu dinleyen dedektif ise "Saçmalama Roy, o adam, serserinin biriydi. Hayvandı o, sen de biliyorsun bunu. Başına geleni fazlasıyla hak etmişti."

Church, düşünceli bir yüz ifadesi ile başını sallamaya devam etti.

İkinci idamı bekleyen bir gazeteci ile bir gardiyan sohbet ettiler. Gazeteci, gardiyana bir soru sordu: "Bu izlediğiniz ilk idam mıydı?"

"Lee Andrews'unkini de gördüm."

"Ben bugün ilk kez bir idamı izledim."

"Öyle mi? Hoşunuza gitti mi peki?"

Gazeteci ağzını buruşturdu: "Gazeteden hiç kimse bu görevi almak istemedi. Ben de istemedim, ama birinin buraya gelmesi gerekiyordu. Tahmin ettiğim kadar kötü değilmiş idam edilmek. Tramplenden havuza atlamak gibi bir şey. Tek fark, boğazında bir ilmiğin olması."

"Hiçbir şey hissetmiyorlar. Aniden aşağı düşüyorlar, sonra küt diye can veriyorlar. En küçük bir acı bile hissetmiyorlar."

"Emin misiniz? Ben darağacına çok yakındım. Hickock'un nefes almak için çırpındığını gördüm."

"Bir iki küçük çırpınma olabilir, ama acı hissetmiyorlar. Zaten acı hissetselerdi bu hiç insani bir şey olmazdı."

"Bir de galiba önceden yatıştırıcı ilaçlar veriliyormuş idam mahkûmlarına."

"Hayır, verilmiyor. Yasaya aykırı bu. İşte Smith geliyor!"

"Tanrım, bu kadar bodur olduğunu bilmiyordum."

"Çok ufak tefektir. Ama biliyorsunuz, akrep de öyledir."

Smith, depoya girer girmez izleyiciler arasında Dewey'yi gördü ve ağzındaki kocaman naneli sakızı çiğnemeyi kesip eski düşmanına neşeli ve haylaz bir çocuğun yüz ifadesiyle gülümseye-

rek göz kırptı. Cezaevi Müdürü, son kez bir şey söylemeyi isteyip istemediğini sorduğunda yüzü birden asıldı. Duygusal bakışları, izleyicilerin yüzlerinde tek tek gezindikten sonra yanında bir gölge gibi duran celladın yüzüne kilitlendi. Cellada bir süre baktıktan sonra gözlerini kelepçeli ellerine indirdi. Boya ve kurşun kalem lekeleriyle dolu parmaklarına baktı. Ölüm Hücreleri'ndeki son üç yılını resim yaparak geçirmişti. Mahkûmlardan çocuklarının resimlerini istemiş, o resimlere bakarak çocukların portrelerini çizmişti. Kendi portresini yaptığı da oluyordu. Perry'nin son sözleri şunlar oldu: "Bir insanın yaşamına bu şekilde son vermenin çok kötü bir şey olduğunu düşünüyorum. Yasal ve etik açıdan ölüm cezasını onaylamıyorum. Söylemek istediğim bir şey daha var, önemli bir şey..." Utanç içindeydi, bu yüzden sesi çok az çıkmaya başladı. Alçak bir ses tonuyla şunu söyledi: "Yaptığım şey için şimdi özür dilememin pek bir anlamı yok. Aslında doğru da olmaz bu. Ama ben yine de özür diliyorum."

Sıra basamakları tırmanmaya, ilmiğin geçirilmesine ve maskenin takılmasına geldi. Tam maske takılırken mahkûm, ağzındaki sakızı Cezaevi Rahibi'nin eline fırlattı. Dewey, bu sırada gözlerini kapadı. Mahkûmun boşlukta sallandığını haber veren, merdivenin çekilme sesini duyana kadar da açmadı gözlerini. Amerika'da yasaların uygulanmasından sorumlu olan birçok kişi gibi Dewey de ölüm cezasının insanların canice suçlar işlemelerini engellediğini düşünüyordu. Clutter davasındaki sanıkların da bu cezayı fazlasıyla hak ettiklerine inanıyordu. Hickock'un "boş ve değersiz bir hayat süren, küçük bir sahtekâr" olduğunu düşünmüştü hep ve ondan hiç hoşlanmamıştı. Bu yüzden bir önceki idamdan çok fazla etkilenmemişti. Smith'in idamı, cinayetleri işleyen kişi olmasına rağmen Dewey'de karmaşık duygular uyandırmıştı. Doğal çevresinden başka bir yere götürülmüş vahşi bir hayvan, yaralı bir halde sokaklarda yürüyen garip bir yaratık gibiydi. Dewey, onu ilk gördüğü günü anımsadı; Las Vegas Emniyet Müdürlüğü'nün sorgu odasındaki kısa boylu adamı düşündü, metal iskemlede otururken yere değmeyen o küçük ayaklar geldi gözünün önüne. İnfaz odasında göz-

lerini açtığında aynı manzarayla karşılaştı: Boşlukta sallanan, çocuk ayakları kadar küçücük bir çift ayak.

Dewey, Smith ile Hickock idam edilince üstlendiği işin başarı ile sonuçlandığını görüp rahatlayacağını düşünmüştü. Smith ile Hickock ölmüştü, ama o üstlendiği davanın bittiğini düşünüp sevinmiyordu; çünkü bu davayı onun zihninde iki idam değil, yaklaşık bir yıl önce yaşadığı bir olay bitirmişti. Sıradan bir gündü, Valley View Mezarlığı'nda dolaşırken biri ile karşılaşmıştı.

Garden City'ye ilk yerleşenler, en güç koşullarda yaşamaktan hiç şikâyet etmeyen insanlardı; ancak sıra mezarlık için bir yer seçmeye gelince öldükten sonra rahat etmelerinin gerektiğine karar verdiler. Kurak iklim koşullarına ve su kaynaklarının azlığına aldırmadan yaşadıkları kentin tozlu caddelerine ve boz renkteki düzlüklerine tezat oluşturacak güzellikte bir mezarlık yapmaya soyundular. "Valley View" adını verdikleri bu mezarlık için kent merkezinden daha yüksekte olan yeşilce bir alanı seçtiler. Mezarlık, bugün buğday tarlalarının ortasında, serin bir vaha gibi görünüyor. Yazın sıcaktan bunalanlar, mezarlığın uzun yıllar önce dikilmiş ağaçların gölgesinde uzanan toprak yollarında yürüyüş yapıyorlar.

Olgunlaşmaya yüz tutmuş buğdayların renginin sarıya dönmeye başladığı geçen Mayıs ayının bir öğleden sonrasında Dewey, babasının mezarını yabani otlardan temizlemek için Valley View Mezarlığı'na gitmişti. Uzun zamandır mezarlığa gelmemişti; babasının mezarını bürüyen otları temizlemesi birkaç saatini aldı. Clutter davasını üstleneli dört yıl olmuştu, şimdi elli bir yaşındaydı; ama hâlâ genç ve sağlıklı bir görüntüsü vardı. Görevi de değişmemişti; Batı Kansas'taki Kansas Soruşturma Bürosu'nda görevli dedektiflerin müdürüydü. Çiftliğine yerleşme hayalini gerçekleştirememişti; çünkü karısı ıssız bir yerde yaşamaktan hâlâ korkuyordu. Dewey çifti, çiftlik planından vazgeçince kentin merkezinde güzel bir ev yaptırdı. Evlerinin güzelliği onları çok mutlu ediyordu; sesleri kalınlaşmış ve boyları da babalarına yaklaşmış olan oğullarıyla da gurur duyuyorlardı. Büyük oğlan gelecek sonbaharda üniversiteye başlayacaktı.

Dewey, babasının mezarını otlardan temizledikten sonra top-

rak yolda yürümeye başladı. Üzerindeki ismin yeni yazıldığı belli olan bir mezar taşının önünde durdu: Tate. Yargıç Tate, Kasım ayında zatürreden ölmüştü. Mezarın üzeri hâlâ çelenklerden kalanlarla, çürüyünce rengi kahverengiye dönmüş çiçekler ve yağmurun altında iyice eprimiş kurdelelerle kaplıydı. Yargıç Tate'in mezarının yanında kısa bir süre önce kazıldığı belli olan başka bir mezar daha vardı. Onun üzerinde de bahar çiçekleri açmıştı. Ashida ailesinin en büyük kızı Bonnie Jean Ashida yatıyordu burada. Garden City'nin özlemine dayanamayıp buraya gelirken yolda geçirdiği bir trafik kazasında ölmüştü. Hayat, ölümler, evlilikler ve doğumlarla akıp gidiyordu. Dewey, daha geçen gün Nancy Clutter'ın kentten ayrılan erkek arkadaşı Bobby Rupp'ın evlendiğini duymuştu.

Clutter ailesinin dört bireyinin büyük, gri bir taşın altında toplanmış mezarları, mezarlığın en uç noktasındaydı. Ağaçları geçtikten sonra, mezarlığın buğday tarlaları ile birleştiği yerde, güneşin altında yatıyordu Clutter ailesi. Dewey, oraya doğru giderken mezarların başında birinin olduğunu gördü. Koyu kahverengi saçlı, beyaz eldivenli, uzun ve biçimli bacaklı, ince, hoş bir genç kız, Dewey'yi görünce gülümsedi. Dewey, kızı tanıyamadı.

"Beni hatırlamadınız mı, Bay Dewey? Susan Kidwell'im ben."

Dewey, bu sözler üzerine gülümsedi, Susan da gülümsedi ona. "Sue Kidwell! Hatırlamaz olur muyum seni!" Dewey, onu en son mahkemede görmüştü. "Nasılsın? Annen nasıl?"

"İyiyim ben, annem de iyi. Holcomb Okulu'nda müzik öğretmenliği yapıyor hâlâ."

"Son günlerde hiç yolum düşmedi o tarafa. Değişen bir şey var mı Holcomb'da?"

"Şimdilerde sokakları asfaltla kaplamayı düşünüyorlar. Ama Holcomb'u siz de bilirsiniz, insanlar sürekli planlar yapar, konuşur dururlar orada. Aslında ben de artık Holcomb'da pek kalmıyorum. Kansas Üniversitesi'nde üçüncü yılım bu yıl. Sadece birkaç günlüğüne geldim buraya."

"Çok sevindim senin adına Sue. Ne okuyorsun?"

"Her alandan ders alıyorum; ama asıl bölümüm, sanat. Çok seviyorum bölümümü. Üniversitede çok mutluyum" dedikten sonra gözlerini mezarlarda gezdirdi. "Nancy ile birlikte üniversiteye gidecektik. Yurtta aynı odada kalacaktık. Bazen yaptığımız o planlar geliyor aklıma. Çok mutlu olduğum anlarda birden o planları hatırlıyorum."

Dewey, üzerinde dört farklı isim, ama tek bir ölüm tarihi yazılı olan (15 Kasım 1959) gri mezar taşına baktı. "Buraya sık geliyor musun?"

"Arada bir. Tanrım, güneş nasıl da yakıyor bugün!" diye yanıtlayan Susan Kidwell, açık renk camlı bir güneş gözlüğü taktı. "Bobby Rupp'ı hatırlıyor musunuz? Geçenlerde çok güzel bir kızla evlendi."

"Evet, duydum Bobby'nin evlendiğini."

"Colleen Whitehurst ile evlendi. Colleen, çok güzel, çok tatlı bir kız."

"Bobby için sevindim." Dewey, gülümseyerek genç kızı bir parça utandıran bir soru sordu: "Peki senden ne haber? Bir sürü âşığın vardır herhalde."

"Henüz ciddi bir şey yok. Ama iyi oldu bunu sormanız, yoksa randevuma geç kalacaktım. Saatiniz var mı, Bay Dewey?"

Dewey, saatin dördü geçtiğini söyleyince Susan Kidwell telaşlandı: "Geç kaldım, hemen gitmem gerekiyor, Bay Dewey. Sizi gördüğüme çok sevindim."

"Ben de seni gördüğüme sevindim, Sue. İyi günler!" diye seslendi Dewey, toprak yolda acele ile yürürken attığı her adımda güneşin altında pırıl pırıl parlayan saçları havalanan, güzel, genç kızın ardından bakarak. Nancy de tıpkı onun gibi hoş bir genç kız olacaktı. Dewey, eve gitmek üzere ağaçların sıralandığı yola doğru yürümeye koyuldu. Mezarlığın girişine geldiğinde sonsuz, mavi gökyüzünün altındaki buğday başaklarının arasından fısıldayan rüzgârın sesi duyulmaz olmuştu.

Soğukkanlılıkla, gerçeğin edebiyat ile buluştuğu bir kült roman...

Herbert W. Clutter, karısı ve iki çocuğuyla Kansas'ın küçük bir kasabasındaki çiftlik evinde mutlu ve huzurlu bir hayat sürmektedir. Ta ki bir gece yarısı cezaevinden yeni çıkmış iki genç adam onu yatağından kaldırana dek...

20. yüzyıl Amerikan edebiyatının önde gelen isimlerinden Truman Capote, Kansas'ta "nedensiz" işlenmiş en vahşi cinayetler olarak tarihe geçen Clutter cinayetlerinin izini sürer. Ailenin yakınlarıyla, soruşturmayı yürüten dedektiflerle ve katillerle görüşür. Uzun bir araştırma döneminden sonra bu cinayetlerin öykülerini edebi bir anlatım ile kaleme alarak kurbanların ve katillerin yaşamlarını en ince ayrıntılarına dek okura sunar.

Kendisini olayın bir parçası olarak gören okur, kitabı bitirdiğinde bu cinayetlerin asıl sorumlusunun kim olduğuna karar vermekte zorlanır.

THG
121047
BNH

ISBN: 978-975-570-215-5
9 789755 702155

www.selyayincilik.com
www.twitter.com/selyayincilik
www.facebook.com/SelYayincilik